

ТОРГІВЛЯ
на
УКРАЇНІ

XIV-
середина
XVII
століття

ВОЛИНЬ
І НАДДНІПРЯНЩИНА

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УРСР

У м. КИЄВІ

КАНАДСЬКИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ

АЛЬБЕРТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ім. ПЕТРА ЯЦИКА

АКТОВІ ДЖЕРЕЛА

ТОРГІВЛЯ
на
УКРАЇНІ

XIV-
середина
XVII
століття

ВОЛИНЬ
І НАДДНІПРЯНЩИНА

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1990

Автори передмови *М. Ф. Котляр, В. А. Смолій*

Упорядники *В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко*

Автор вступу від упорядників *Н. М. Яковенко*

Коментарі підготували *Г. В. Боряк, В. М. Кравченко, О. Ф. Сидоренко, Н. М. Яковенко*

Документи збірника висвітлюють торговельну діяльність населення Волині й Наддніпрянщини в XIV — середині XVII ст., що дає можливість на підставі конкретних фактів реконструювати сітку ярмарків і торгових шляхів, обсяг і номенклатуру товарів, особливості грошового обігу тощо. Чимало актів присвячено зв'язкам місцевого купецтва з іншими регіонами України, Польщею, Білорусією, Литвою, Молдовою і Валощиною, Кримом, Туреччиною і Росією. Великий інтерес представляють відомості про участь України у балтійській торгівлі через Гданськ. Значна питома вага у збірнику належить протоколам купецьких спорів, які достовірно фіксують тогочасні звичаї, побут, мову, купецькі традиції. Абсолютна більшість актів публікується вперше.

Для істориків, етнографів, мовознавців, усіх, хто цікавиться минулим України.

Документы сборника освещают торговую деятельность населения Волыни и Поднепровья в XIV — середине XVII в., что позволяет на основании конкретных фактов реконструировать сеть ярмарков и торговых путей, объем и номенклатуру товаров, особенности денежного оборота и т. д. Множество актов посвящено связям местного купечества с другими регионами Украины, Польшей, Белоруссией, Литвой, Молдовой и Валахией, Крымом, Турцией и Россией. Большой интерес представляют сведения об участии Украины в балтийской торговле через Гданск. Значительный удельный вес в сборнике принадлежит протоколам купеческих споров, которые достоверно фиксируют обычаи того времени, быт, язык, купеческие традиции. Абсолютное большинство актов публикуется впервые.

Для историков, этнографов, языковедов, всех, кто интересуется прошлым Украины.

Редакційна колегія

М. Ф. Котляр (відповідальний редактор),

Я. Д. Ісаввич, О. Ф. Сидоренко, Ф. Сисин (Канада), *В. А. Смолій, Г. В. Боряк*

Затверджено до друку вченою радою Інституту історії АН УРСР

Редакція історичної літератури

Редактор *В. О. Коваленко*

Т 0503022000-207
M221(04)-90 55-90

© Передмова *М. Ф. Котляра, В. А. Смолія, 1990,*

© Вступ від упорядників *Н. М. Яковенко, 1990,*

© Упорядники *В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко, 1990,*

© Коментарі, науково-довідковий апарат
В. М. Кравченка, Н. М. Яковенко, Г. В. Боряка,

*О. Ф. Сидоренко. Карта складена
В. М. Гирявенко, 1990*

ISBN 5-12-001238-8

ПЕРЕДМОВА

З другої половини XIV ст. українські землі перебували під владою Великого князівства Литовського (Волинь, Поділля, Київська земля, Чернігово-Сіверщина), Польського королівства (Галичина та інші західні регіони), Угорщини Закарпаття) і Молдови (Буковина). У 1430-х роках Поділля відійшло від Великого князівства Литовського до Польщі, а Чернігово-Сіверщина після 1500 р.— до Російської держави. Нарешті, за актом Люблінської унії 1569 р. Велике князівство втратило Волинь і Наддніпрянщину (передані Польському королівству). У новоствореній державі — Речі Посполитій — ці території становили три воеводства (Київське, Волинське, Брацлавське), де зберігали чинність давні місцеві привілеї, а в органах управління і судочинства діяв Литовський Статут і зберігалася руська мова. У 1635 р. таке ж положення поширилося на Чернігівське воеводство, що утворилося на територіях, відвоєваних 1618 р. від Росії.

Про господарство України у період від монголо-татарського нашествия 1241 р. до кінця XIV ст. лишилися тільки фрагментарні свідчення. Без сумніву, пограбування міст і земель кочівниками під час завоювання руських князівств руйнувало їхнє господарство, зменшило кількість населення Наддніпрянщини і, до певної міри, Волині. Від середини XIV ст. розпочинається поступове економічне відродження, хоча набіги орд зі Степу гальмували розвиток господарства, негативно впливали на природний приріст населення. Однак, незважаючи на це, спостерігався розвиток землеробства і скотарства, ремесел і промислів. Активізувалася торгівля і ставав дедалі інтенсивнішим економічний обмін між містом і селом.

Як внутрішня, так і зовнішня торгівля на Україні у XIV — першій половині XVII ст. підлягала регламентації. На її розвиток значний вплив справляли митна система, дорожній примус, складське право. Ці регламентації були спробою властей запровадити певний торговельний протекціонізм на користь місцевого купецтва.

До певної міри згадані обмеження гальмували економічні стосунки, штучно стримуючи не лише зовнішню, а й внутрішню торгівлю. Вони заважали купцям їздити зручними для них шляхами, спрямовували їх до митниць, кількість яких зростала з кожним роком, змушували їх збувати товари у містах оптом і лише місцевим купцям. Суворі регламентації призводили до розорення значної частини дрібного і середнього купецтва. Водночас торговельні обмеження сприяли економічному піднесенню міст, що стояли на головних гостинцях, — Києва, Луцька, Кам'янця-Подільського та ін., створювали структуру для економічних зв'язків.

Про державні та приватні митниці розповідається мало не в кожному документі збірника. Їх кількість на Україні невпинно зростала. Збереглися свідчення 1488 р. про те, як московський великий князь Іван III докоряв великому князю литовському Казимиру: «А мыты и пошлины новые устави в твоей земле на наших гостех, чего наперед того из старины не бывало»¹. У такому становищі були не лише російські, а й взагалі іноземні купці на українських землях. Прагнучи збільшити прибутки, магнати і шляхта влаштовували нові пункти стягання мит(№ 51, 52, 1545 р.). Джерела дають зрозуміти, що розмір

¹ *Памятники дипломатических сношений Московского государства с Польско-Литовским.*— СПб., 1882.— Т. 1.— С. 245.

мит постійно збільшувався (№ 91, 1567 р. та ін.). Загострювала становище й широко практикована оренда митниць (№ 15, 16, 1486 р.; № 62, 1560 р. та ін.); орендарі стягали з проїжджих якомога більшу платню, прагнучи збільшити прибутки. Слід зауважити, що реєстри мит є цінними джерелами не лише для вивчення цін у той чи інший період, а й для встановлення асортименту товарів, що продавалися і купувалися на внутрішніх ринках України (№ 109, 1569 р.).

Правило дорожнього примусу було тісно пов'язане з іншими регламентаціями: вказані урядом шляхи приводили купців до митниць і міст, що користувалися складським правом. У разі використання «незаконних» доріг купцям загрожувала конфіскація товарів, возів і коней. На цих шляхах держава не гарантувала безпеки купецьким валкам. Так, турецькі й татарські купці 1545 р. (№ 54) робили спробу об'їхати митниці на Київщині Диким Полем. Те ж саме щодо Луцької митниці вчинив люблінський купець 1617 р. (№ 193). За подібну провину король Сигізмунд III в універсалі (№ 190) 1615 р. наказав конфіскувати товари, насамперед волів (найчастіше саме волів гнали в обхід митниць) на всій території держави.

Уже в XIV ст. головні українські міста одержали так зване складське право. Згідно з державним узаконенням, приїжджі купці, не лише іноземні, а й з інших міст України, були зобов'язані зупинятися в містах, що користувалися таким правом, і продавати в них свої товари на вигідних для місцевого купецтва умовах (№ 8, 1379 р.— Львів; № 26, 1496 р.— Київ; та ін.). Купецька верхівка Києва, Львова, Володимира, Луцька та інших великих осередків торгівлі не шкодувала грошей, аби законодавчо закріпити право складу, що давало їй величезні прибутки. Про багатства, які скупчувалися у Києві завдяки його вигідному положенню (і складському праву), свідчить литовський дипломат Михайло Литвин, що побував у місті близько середини XVI ст. (№ 56).

Особливо багато давала міському патриціату абсолютна форма дії складського права. Якщо при відносній його формі приїжджий купець, проторгувавши у місті один-два тижні (час дії складського права регламентувався державними розпорядженнями), міг їхати з залишками товарів далі, то при абсолютній — не мав права дальшого проїзду і з непроданими товарами мусив повертатися назад. Зрозуміло, що в таких містах прийшли купці в кінці свого перебування знижували ціни: вигідніше було продати все, ніж повертатися додому з товаром неспокійними пустельними шляхами.

Документи збірника сповіщають і про внутрішню торгівлю на Україні, її організацію, асортимент товарів тощо. Особливо важливими для відтворення загальної картини внутрішньої торгівлі є устави цін на ринках Володимира (№ 183, 1612 р.; № 200, 1624 р.) і міст Волинського воеводства (№ 196, 1618 р.). Визначення цін, зокрема їх деталізація, свідчить про розвиненість міської торгівлі у містах України XVI — першої половини XVII ст.

Внутрішні економічні зв'язки відзначалися різноманітністю. З давньоруських часів існував активний торговий обмін між Наддніпрянщиною і західноукраїнськими землями. Контакти між Києвом і Львовом (№ 9, 80-ті роки XIV ст.; № 12, 1445 р.), Володимиром (№ 132, 1579 р.) і Луцьком (№ 151, 1587 р.) свідчать про регулярність торгових зв'язків між різними частинами України. Зафіксовані купецькі взаємини між Львовом і Новгородом-Сіверським (№ 11, 1445 р.). Жвавим був економічний обмін на Волині, зокрема між Володимиром і Луцьком, а також між галицькими і волинськими ринками. Інтенсивно велася торгівля Волині й Галичини з Кам'янцем-Подільським, одним із транзитних пунктів торгівлі зі Сходом.

Не менш активні зв'язки підтримувалися з білоруськими та польськими містами. Головну роль серед білоруських ринків відігравали Пінськ (№ 79, 1564 р.; № 162, 1592 р.), а також Мінськ і Слуцьк, серед польських — Замостья, Люблін, Варшава, Торунь.

Асортимент товарів і на внутрішньому, і на зовнішньому ринку був тотожним. Перше місце в торгівлі за частотою згадування в актах, а також і за питомою вагою займали воли. У великих кількостях їх переганяли на Україну з Молдови. Та це ще не значить, що їх не вирощували для експорту в Галичині, на Волині й Поділлі. Волами жваво торгували на самій Україні, звідси ж гнали великими партіями (по кілька тисяч голів) до Поль-

щі (№ 46, 1532 р.; № 171, 1602 р.; № 226, 1636 р.) і на експорт — до Гданська (№ 219, 1632 р. та ін.).

Важливим товаром внутрішньої і зовнішньої торгівлі було збіжжя, головним чином жито. Зерно з Волині вивозилося на Наддніпрянщину (№ 89, 1566 р.) і на інші українські землі. Воно було головним експортним товаром. Західний Буг відіграв роль основної артерії торгівлі зерном з польськими містами і з Західною Європою — через Гданськ (№ 117, 1573 р.; № 169, 1602 р.; № 224, 1635 р. та ін.). Чимало збіжжя вивозилося до Гданська не лише з Волині, але й з Наддніпрянщини (№ 178, 1607 р.).

Серед основних товарів внутрішньої торгівлі на Україні документи збірника називають сукно, шовки, хутро, продукти лісових промислів (поташ і попіл), прянощі, одяг, шкіру, зокрема сап'ян, ювелірні вироби. Ось як перелічує хутра, що провозилися через Луцьку митницю 1563 р. підскарбій Великого князівства Литовського у листі до тамтешніх митників: «скури зверинные»: лосів, ведмедів, зубрів, ланей, серн; «косматые товары»: соболі, куніці, рисі, лисиці, вовки, білки, сибірки (особлива порода білок.— *Авт.*), росомахи (№ 76). Усі перелічені товари активно продавалися і купувалися на ринках Київщини, Галичини, Волині й Поділля.

У зовнішній торгівлі для економіки Наддніпрянщини і Волині особливо важливим був західний напрямок торгівлі. Серед польських міст — контрагентів українських — протягом усього розглядуваного періоду головним залишався Гданськ, куди ввозили збіжжя (№ 86, 1566 р.; № 154, 1588 р.; № 201, 1624 р. та ін.), гнали череди волів (№ 219, 1632 р.), поставляли попіл і лісові товари. Саме це місто відіграло роль основного торгового посередника між Західною Європою і українськими містами.

Важливу роль у зовнішній торгівлі українських земель XIV — першої половини XVII ст. відігравали взаємини з країнами Півдня і Сходу. Українське купецтво підтримувало постійні контакти з контрагентами в Константинополі (з 1453 р. Стамбул), Сучаві, Кафі, Судаку. Головними осередками торгівлі з країнами і містами Сходу (левантійської торгівлі) на українських землях були у Наддніпрянщині Київ, на Західній Україні — Львів, на Волині — Володимир, на Поділлі — Кам'янець. Ось як писав у середині XVI ст. згаданий вже Михайло Литвин про значення Києва в левантійській торгівлі: «Київ наповнений чужоземними (з подальшого переліку виходить східними.— *Авт.*) товарами, бо немає відомішого, коротшого й надійнішого шляху, ніж ця стародавня і загальновідома у всіх своїх звивинах дорога, що веде з чорноморського порту, тобто з міста Кафи через Таврійські ворота (Перекоп.— *Авт.*) до Таванської переправи на Борисфені (Дніпрі.— *Авт.*), а звідти через степи до Києва: по ній з Азії, Персії, Індії, Аравії, Сирії везуть на північ у Москву, Псков, Новгород, Швецію і Данію дорогоцінне каміння, шовк і золоте тканиня, ладан, фіміам, шафран, перець та інші благовоння» (№ 56, 1550 р.).

Транзитними пунктами торгівлі з країнами Сходу і Півдня були Кам'янець-Подільський, Володимир і Львів, купецтво яких перепродувало левантійські товари у Росію, Білорусію і на захід: до Польщі, Німеччини й інших країн. Львів, Володимир, Луцьк і Кам'янець-Подільський були зв'язані із згаданими країнами двома головними гостинцями: Татарським і Молдавським. З останнього купці діставалися більш безпечними морськими шляхами як до Криму, в основному до Кафи, так і до ринків Малої Азії й Близького Сходу.

Поряд зі специфічними товарами Сходу (прянощами, коштовними тканинами, перлами та іншими предметами розкоші) з південних і східних ринків на Україну довозили зброю, шкіряні вироби, коштовну шкіру (сап'ян), гнали табуни верхових коней. З України на південні й східні торги вивозилися товари сільськогосподарського і ремісничого виробництва (зерно, мед, віск, одяг, шапки, полотно), а також сукна різних сортів, що надходили до Львова, Володимира, Луцька, Кам'янця з Польщі, Німеччини, Чехії, Фландрії. Усе це знайшло відображення в документах збірника, де згадуються і купці з Кафи (№ 32, 1499 р.; № 198, 1622 р. та ін.), і вірменські торгові люди, що займалися виключно левантійською торгівлею (№ 108, 1569 р.; № 233, 1638 р.).

Належне висвітлення у збірнику знайшли українсько-російські торговельні зв'язки. Так, про перебування тверського купця у Києві наприкінці XV ст. розповідає акт № 21,

московського купця у Луцьку — № 64 (1561 р.) Українсько-російська торгівля засвідчується й іншими актами (зокрема № 66, 225). Головним товаром російського експорту на Україну були хутра. Довозилися з Росії також зброя, одяг, побутові предмети. З Київської, Волинської й Галицької земель до Росії вивозилися зерно, мед, віск, сіль, солоноріба, дерев'яні вироби, а також східні й південні товари, осередками продажу і купівлі яких були Київ, Львів, Володимир, Луцьк, Кам'янець-Подільський та інші наддніпрянські та західноукраїнські міста.

Документи збірника дають можливість досліджувати грошовий обіг і лічбу монет на Україні, а також грошові курси протягом трьох з половиною століть. Типовим у цьому відношенні є акт 1563 р. (№ 72), в якому згадуються основні групи монет і панівна система лічби на всій території України того часу: «двесте таляров: сто золотых чирвоных, а монеты пятнадцат коп грошей». Йдеться про великі (вагою близько 30 г) доброї якості срібні монети — таляри — виробництва різних європейських країн, що були універсальним засобом купівлі-платежу, золоті дукати, а також срібні гроші менших номіналів і гіршої якості (орти, шести-, трьох-, півторагрошовики і гроші), що забезпечували основні потреби середньозічного ринку. Документ визначає курс таляра щодо дуката: щоб зрівняти сто дукатів із двомастами талярів, доводилося приплатити 15 кіп грошів, тобто середньої і дрібної срібної монети.

Не можна переоцінити значення документів про торгівлю для вивчення тогочасного побуту. Перед нами — щоденне життя людей з гомінкими базарами, воеводськими та іншими сходами, скаргами, позовами тощо. З документів ми довідуємося, у що одягалися тоді люди, що вони їли й пили, де мешкали. Тому є підстави гадати, що вивчення вміщених у збірнику джерел допоможе етнографам повніше відтворити побут населення Наддніпрянщини і Волині XIV—XVII ст.

Сподіваємося, що зібрані у збірнику документи допоможуть у дослідницькій роботі фахівцям з історії, культури та етнографії, викличуть інтерес усіх тих, хто цікавиться минулим українського народу.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Документальні джерела з історії торгівлі на Україні у зведеному вигляді досі не видавалися. Вперше питання про необхідність такої публікації було порушене створеною 1929 р. Археографічною комісією Центрального архівного управління УРСР. Зокрема, планом археографічних публікацій та архівознавчих видань комісії на 1931—1934 рр. передбачалося видання трьох збірників документів, що готувалися М. Тищенком і присвячені історії торгівлі XVI — першої половини XVII ст., торгівлі на Лівобережній Україні у другій половині XVIII ст., торгівлі у цьому ж регіоні у XIX ст.² На жаль, жоден із запланованих збірників не вийшов у світ, а підготовчі матеріали згодом були втрачені. З відновленням 1987 р. діяльності Археографічної комісії АН УРСР стало можливим повернутися до цієї важливої і маловисвітленої проблеми. Виходячи з вимог поглиблення і конкретизації сучасних історичних досліджень, упорядники пропонованого читачам видання поставили за мету з максимальною повнотою представити доступні їм джерела, що фіксують реалії торгового обігу, сітку шляхів і митниць, склад купецтва, номенклатуру товарів і основні аспекти протекційно-регламентаційної політики уряду у відносно вузькому регіоні — на Волині і Наддніпрянщині — протягом тривалого проміжку часу: з XIV ст., коли Київське і частина Галицько-Волинського князівства увійшли до складу Великого князівства Литовського (ВКЛ), до початку Визвольної війни українського народу 1648—1654 рр. Така постановка питання виправдана тим, що матеріали другої половини XVI — середини XVII ст., які висвітлюють історію торгівлі на цих землях, майже не використані дослідниками, оскільки досі не видавалися. Стосовно актів XIV—XV ст., опублікованих у археографічних виданнях дореволюційного періоду, то їхня повторна публікація у нашому збірнику викликана не лише потребою максимально представити корпус документів з історії торгівлі, але й тим, що більшість їх, особливо видання першої половини — середини XIX ст., давно стала бібліографічною рідкістю. Крім того, сам принцип публікації, прийнятий на той час, нині не задовольняє ні істориків, ні представників суміжних гуманітарних дисциплін, зайнятих вивченням минулого. Мається на увазі, зокрема, суб'єктивний підхід до відтворення тексту документів, відсутність в публікаціях перекладу іншомовних актів.

Вказані обставини, а також вкрай нерівномірний стан збереженості джерел обумовили специфіку джерельної бази, покладеної в основу даного збірника. Серед 255 включених до книги документів 19 — археографічні повтори з документальних видань та розрізнених публікацій XIX — початку XX ст. (самі документи, з яких у свій час була здійснена публікація, відшукати не вдалося); 2 фрагменти з відомих нарративних джерел (док. № 13, 56), що вперше перекладаються українською мовою; 234 документи, виявлені і опрацьовані упорядниками (196 з них публікуються вперше). Загальнодержавні акти Речі Посполитої, пов'язані з торгівлею, які набули чинності на Правобережній Україні після 1569 р., використані в коментарях. Поміщати ці матеріали серед документів

² *План* археографічних публікацій та архівознавчих видань Центрального архівного управління УРСР на 1931—1934 рр.— К., 1931.— С. 3.

збірника упорядники вважали за недоцільне в зв'язку з тим, що вони достатньо відомі дослідникам. Аналогічні урядові акти ВКЛ публікуються (док. № 76, 109).

До складу матеріалів збірника увійшли акти XIV—XV ст. (відповідно 9 і 24) — це в основному археографічні повтори; акти першої половини XVI ст. (23) — частково повтори, частково публікуються вперше; акти другої половини XVI ст. (111) і першої половини XVII ст. (88) практично вперше вводяться до наукового обігу. Серед 38 документів збірника, що були опубліковані раніше, 37 відносяться до XV — середини XVI ст. і лише один (док. № 148) — до кінця XVI ст.; серед матеріалів XVII ст. раніше опублікованих немає.

Готуючи збірник, упорядники ставили за мету якомога повніше представити найбільш репрезентативні комплекси джерел з окресленої тематики. Для кінця XV — першої половини XVI ст. таким безперечно найважливішим джерелом є Литовська метрика — архів великокнязівської канцелярії ВКЛ³, який нині зберігається у Центральному державному архіві давніх актів СРСР (ЦДАДА СРСР, ф. 389). Цей фонд був опрацьований за мікрофотокопіями Центрального державного історичного архіву УРСР у м. Києві (ЦДІА УРСР у м. Києві, КМФ-36); з книг Литовської метрики до збірника включено 41 документ. Починаючи з 60-х років XVI ст. у канцеляріях місцевих судово-адміністративних установ запроваджується регулярне діловодство у формі так званих актових книг⁴, на які логічно переміщується центр інформаційної ваги в усіх питаннях місцевого життя, у тому числі і торгівлі. Нами було проведено фронтальне виявлення документів по книгах, що були створені в судово-адміністративних осередках Правобережної України (зберігаються у ЦДІА УРСР у м. Києві). Оскільки у повному складі ці книги до нашого часу не дійшли, окремі регіони представлені у збірнику нерівномірно. Більшість актів стосується Володимирського і Луцького повітів Волинського воеводства, де актові книги повітових гродів уціліли майже без втрат. Набагато менше представлений Кременецький повіт цього ж воеводства і територія Київщини, оскільки від давнього кременецького архіву лишилися самі фрагменти, а Київське воеводство сьогодні представлене тільки декількома книгами Житомирського замку, де, на жаль, потрібних фактів майже немає. Таким чином, з фондів ЦДІА УРСР у м. Києві до збірника взято: із судово-адміністративних книг Володимирського замку (ф.28) — 129 документів, Луцького замку (ф.25) — 51 документ; решта фондів представлена одиничними позиціями (див. перелік використаних архівних фондів). Використано також декілька актів із Центрального державного історичного архіву у м. Львові, проте фронтального виявлення, зважаючи на обсяг збірника, упорядники тут не проводили.

Специфіка джерельної бази, а саме те, що переважна більшість виявлених документів виникла як наслідок судових спорів, наклала відбиток на їх тематику. Із загальної маси вміщених до збірника актів 127 мають кримінальний характер. Це — скарги, превентивні заяви, судові декрети у процесах між купцями та між представниками купецтва й інших станів. Однак незважаючи на випадковий характер і деяку однобічність даної групи джерел, все ж для комплексного вивчення питання вони мають безперечну цінність як живі свідчення сучасників, причетних до торгових операцій і торгового обігу. Важливу роль у пізнанні торговельних процесів відіграють контракти, укладені в середовищі купецтва і шляхти. Їх кількість особливо зростає на кінець XVI ст. із збільшенням обсягу шляхетської торгівлі, коли вирішального значення в українському експорті набуває торгівля худобою і вивіз зерна, попелу і лісових товарів до Гданська. Таких контрактів, представлених як безпосередньо їх текстами, так і викладом умов, у них

³ Основну бібліографію праць та відомості про структуру Литовської метрики див.: *Ковальський Н. П.* Источники по истории Украины XVI—XVII вв. в Литовской метрике и фондах приказов ЦГАДА.— Днепропетровск, 1979.— С. 5—33; *Kennedy Grimsted P.* The «Lithuanian Metrica» in Moscow and Warsaw: Reconstructing the Archives of the Grand Duchy of Lithuania.— Cambridge, Massachusetts, 1984.

⁴ Основну бібліографію праць про актові книги, склад та функції судово-адміністративних установ на території Правобережної України див.: *Ковальський Н. П.* Источниковедение истории Украины XVI—XVII вв.— Часть 4: Обзор основных отечественных собранных источников.— Днепропетровск, 1979.— С. 73—76.

оговорених, у збірнику вміщено 44 (див. предметно-тематичний покажчик). Аспекти і розмах шляхетської торгівлі ілюструються також присягами на підтвердження права власності і атестаціями, що видавалися слугам на супровід так званих шляхетських товарів (док. № 227, 234, 238 та ін.).

Серед документів урядового походження найчисленнішу групу складають акти, що регулюють митну політику. Це, зокрема, великокнязівські листи і королівські універсали на оренту митних зборів (док. № 15, 16, 19 та ін.— всього 14 актів); записи великокнязівських писарів про надходження з митниць та визнані листи на затвердження фінансових звітів митників (док. № 25, 29—32, 39, 40); річні реєстри збору мит (док. № 142, 147, 214); безмитні листи і привілеї на встановлення нових чи поновлення старих митниць, на право привласнення прибутків з окремих видів митних зборів (док. № 18, 38, 44 та ін.— всього 10 актів); устави мит (док. № 76, 100, 109); устави цін та ревізія цін (док. № 153, 183, 196, 200). Митна ситуація висвітлюється і в наведених у збірнику уривках з ревізії українських замків 1545—1552 рр. (док. № 51—53, 57).

В окрему групу урядових актів виділяються протекційні листи з гарантуванням пільг іноземним купцям (док. № 1, 2, 4, 6), підтвердженням складського права (док. № 8, 133), встановленням сітки торгових шляхів (док. № 5, 46, 49, 190). У зв'язку з обмеженим обсягом збірника не виявилось можливим включити до нього документи-привілеї містам на торги і ярмарки. Однак вони широко використані в коментарях із зазначенням як місця публікації, так і архівної легенди для неопублікованих актів такого типу.

Слід виділити і такий дипломатичний різновид актів, як статейні списки і записи посольств між ВКЛ і Московським великим князівством (док. № 14, 17, 21, 26, 27, 34), у яких представлені українсько-російські торгові зносини і показана роль Наддніпрянщини у транзитній торгівлі зі Сходом.

Документи підготовлені до публікації на основі «Методичних рекомендацій по передачі текстів документів XVI—XVIII ст.», розроблених 1986 р. Центральними державними історичними архівами УРСР у Києві та Львові (автори В.В. Страшко, У. Я. Єдлинська). Враховані також принципи, викладені «Правилами видання пам'яток української мови XIV—XVIII ст.» та «Методическими рекомендациями по изданию и описанию Литовской метрики»⁵. При цьому тексти кирилических документів транслітерувалися за допомогою сучасного українського шрифту з додаванням відсутніх у ньому літер: є, ѿ, ѣ, А, ъ. Надрядкові знаки та лігатури на позначення буквосполучень *-cm-*, *-go* вносилися в рядок і набиралися курсивом; титла зберігалися і не розкривалися. Їх пояснення здійснене у «Переліку слів під титлами». Паєрки на позначення звуків «і» та «й» передані за допомогою курсивного «и». Літерні позначення чисел розшифровані арабськими цифрами.

Тексти документів латинською і німецькою мовами подані відповідно до їх написання в оригіналі. Полономовні акти відтворені в основному на підставі археографічних правил, вживаних для передачі польських текстів⁶, тобто з наближенням до сучасної орфографії. Однак при цьому упорядники з метою збереження особливостей польської мови українського ареалу вживання вважали за потрібне лишати без змін орфографію оригіналу в тих випадках, де може йтися про вплив української фонетики. Зокрема, не осучаснювалося альтернативне вживання «v», «u» і «w»; не оглушувався прийменник «z» і префікси «bez», «goz» і подібні; в окремих сумнівних випадках не проводилася заміна «u» на відповідні літери сучасного правопису; цілком не мінялися способи передачі носових і, тим більше, не вставлялися літери на позначення носових звуків там, де їх не було в тексті самого документа. До усіх іншомовних документів додано переклад, у якому автори намагалися максимально зберегти тогочасну юридичну, метрологічну і титулярну термінологію. Остання нарівні з рідковживаними словами кирилических актів пояснюється у «Словнику застарілих слів і юридичних термінів».

⁵ *Правила* видання пам'яток української мови XIV—XVIII ст./ Упор. М. М. Пешак, В. М. Русанівський.— К., 1961; *Методические рекомендации по изданию и описанию Литовской метрики* / Сост. А. Л. Хорошкевич, С. М. Каштанов.— Вильнюс, 1985.

⁶ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku.*— Warszawa, 1953.

Здійснюючи археографічний повтор для тих матеріалів, які не вдалося розшукати, упорядники йшли за орфографією їх текстів у публікаціях, звідки взято документ, доповнюючи його в разі потреби перекладом. У тих випадках, коли опублікований раніше документ вдалося виявити, він готувався до друку згідно з викладеними вище принципами.

В усіх документах, незалежно від мови, якою вони написані, пунктуаційні знаки, а також великі і малі літери проставлені з наближенням до вимог сучасного правопису: Текст розділений на абзаци відповідно до компонентів умовного формуляра (інвокацією, інтитуляцією, наратією, диспозицією і т. д.) навіть у тих випадках, коли чергова клаузула починається у складі одного й того ж речення, оскільки саме речення для давніх текстів нерідко є, на нашу думку, одиницею умовною. Абзацом виділявся також початок кожного включеного акту, а також окремі самостійні смислові періоди у документах з довгою наративною частиною. Кінці аркушів позначені знаком //; купони або кустодії* не зберігалися.

Зживане в текстах датування по церковних святах розкрито у підрядкових примітках. Так само пояснюються застарілі числові позначення. Помилкове написання слів зберігалося без змін і виправлень, критика тексту винесена в підрядкові примітки. Аналогічно оговорені підкреслення, чорнильні плями, правки тощо. Пошкоджені чи складні для прочитання місця відтворені, коли це можливо, у квадратних дужках у найбільш вірогідному значенні. Усі сумнівні щодо прочитання чи тлумачення місця акцентовані знаками (?) та (!).

Текстуальні (підрядкові) примітки позначені арабськими цифрами на відміну від реальних (коментарів), котрі виділяються курсивними літерами і прив'язуються до конкретного документа згідно з його порядковим номером. Якщо текстуальна примітка охоплює фрагмент тексту із декількох слів чи речень, то її порядковий номер ставиться перед першим і після останнього слова цього фрагмента (¹⁻¹). Усі уточнення до тексту, включаючи пропонуване прочитання помилково написаних слів, у підрядкових примітках набрані курсивом, як і сам текст документа, а редакційні доповнення від упорядників передані курсивом.

Оскільки більшість вміщених до збірника документів взята з судово-адміністративних книг, де власне текст акта (за винятком заяв, скарг і судових вироків) обрамлений розгорнутими формулами запису про його пред'явлення до книги, ці формальні клаузули як малосуттєві для конкретного випадку опускалися без застережень. Документ при цьому датувався своєю власною датою, а не датою запису до актової книги, і визначався як «засвідчена копія». При публікації заяв і скарг, супроводжуваних, як правило, свідченням возного про огляд місця події, вказане свідчення зберігалося лише в тому випадку, якщо містило додаткові деталі, не згадані у самій заяві чи скаргі. Такі скорочення позначалися знаком ... і кожного разу оговорювалися у підрядковій примітці. Так само застережені і ті нечисленні скорочення, до яких вдалися упорядники, опускаючи в надто розгорнутих документах місця, безвідносні до основного змісту акта.

Кожен документ, вміщений до збірника, супроводжується редакційним заголовком і легендою. Стосовно проставлених упорядниками у редакційних заголовках дат слід пам'ятати, що акти судово-адміністративних установ ВКЛ і Польського королівства до 1582 р. датовані за старим (юліанським) календарем, а ті, що створені після запровадження григоріанського календаря, тобто починаючи з 1583 р., — за новим стилем. Якщо в самому тексті документа дата відсутня, підстави датування оговорені у підрядковій примітці; усі елементи заголовка, встановлені на підставі сторонніх джерел, бралися у квадратні дужки. При визначенні дипломатичного різновиду документа максимально враховано його самоназву: «визнаний лист», «причинний лист», «універсал», «позов» тощо. Виняток зроблено лише для скарг і заяв, оскільки самоназви, вжиті в текстах для актів такого змісту («жалоба», «оповідання», «маніфестація», «протестація»), можна трактувати неоднозначно. При розрізненні скарг від заяв ми виходили з принципу підпорядкованості особи, на яку

* Частина тексту, що повторюється в кінці попереднього та на початку наступного аркуша.

заносилася скарга, юрисдикції даного суду. Тобто, якщо вказана особа цьому суду не підпорядковувалася, документ мав характер не скарги, а превентивної заяви, на підставі якої у відповідному суді могла бути заявлена скарга і розпочатий судовий процес.

У легенді, вміщеній після тексту документа, вказане місце його зберігання і визначена автентичність: оригінал, засвідчена копія, копія. При цьому, як зазначалося вище, засвідченою копією вважався будь-який акт, поданий для запису до книг, що надавало йому юридичної чинності. Інші судові документи (заяви, скарги, декрети, присяги) розцінюються як оригінали, що протоколювалися чи складалися безпосередньо на місці судового засідання. Для археографічних повторів подано відомості про видання, за яким публікується текст, або про місце зберігання документа та його попередню публікацію.

До документів додаються: передмова і вступ від упорядників, карта шляхів і митниць Володимирського повіту XVI — першої половини XVII ст., коментарі, предметно-тематичний покажчик реалій торгового обігу, словник застарілих слів і юридичних термінів, метрологічний словник (лише для метричних одиниць, що згадуються у тексті документів збірника), географічний покажчик, допоміжні покажчики і переліки, резюме. Акцент на Володимирському повіті у карті викликаний тим, що район Володимирщини був своєрідними ворітьми зовнішньої торгівлі Волині і Наддніпрянщини, де сходилися основні торгові шляхи і концентрувалася транзитна торгівля з Заходом і білоруськими містами.

Передмову до видання написав М. Ф. Котляр, вступ від упорядників — Н. М. Яковенко. Підготовку документів здійснили В. М. Кравченко і Н. М. Яковенко, переклад іншомовних документів — Н. М. Яковенко. Предметно-тематичний покажчик та словник застарілих слів і юридичних термінів склала Н. М. Яковенко, метрологічний словник — О. Ф. Сидоренко. Географічний покажчик склав Г. В. Боряк, допоміжні переліки і покажчики — В. М. Кравченко. У написанні коментарів взяли участь Г. В. Боряк, В. М. Кравченко, О. Ф. Сидоренко, Н. М. Яковенко. Картосхему підготували В. М. Кравченко, Г. В. Боряк; склала її інженер-картограф В. М. Гирявенко.

Упорядники висловлюють щире подяку усім, хто консультаціями, порадами та практичною допомогою сприяв підготовці до друку цієї праці: старшому науковому співробітнику Інституту суспільних наук АН УРСР О. А. Купчинському, зав. сектором історії української мови Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні В. В. Німчуку, зав. відділом давніх актів ЦДІА УРСР у м. Львові І. І. Сварнику, старшому науковому співробітнику ЦДІА УРСР у м. Києві В. В. Страшкові, працівниці цього ж архіву Л. Я. Демченко та фотографу-художнику А. І. Мусійчуку, а також співробітникам Археографічної комісії АН УРСР Т. Б. Ананьєвій, І. Б. Гиричу, М. Ю. Мухіній, О. В. Тодійчук та Інституту держави та права АН УРСР К. А. Вислобокову.

ДЖЕРЕЛА

№ 1

1320 р., серпня 27. Володимир.— ПРОТЕКЦІЙНИЙ УНІВЕРСАЛ
ВОЛОДИМИРСЬКОГО КН. АНДРІЯ ЮРІЙОВИЧА
КРАКІВСЬКИМ КУПЦЯМ НА ГАРАНТІЮ ТОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ
ТА ЗМЕНШЕННЯ МИТНОГО ЗБОРУ У ВОЛОДИМИРІ

Andreas, Dei gratia dux Ladimiriensis et dominus terrae Russiae.

Discretis viris consulibus, scabinis ac universis civibus seu negotiatoribus in civitate Cracoviensi, nec non in territorio praedicto commorantibus — favore et in omnibus complacendi voluntatem.

Noverit vestra discretio, quod nos attendentes gravationem negotiatorum terram nostram intrantium ac etiam pro reformatione terrae nostrae, ut unusquisque eo gratantius cum rebus quibuscumque de caetero terram nostram ingrediatur, usi consilio baronum ac nobilium nostrorum gratiam talem facimus,

quod in civitate Ladimiriensi, ubi prius tres grossi solvebantur de quolibet animali, nunc vero tantummodo unum grossum statuimus persolvendum. Caeterum omnia jura, quae tempore patris nostri felicis recordationis in terra Russiae viguerunt, volumus omnes hospites seu negotiatores ut eo jure perfuantur. Item si alicui injuria, molestia vel violentia per aliquos nostros officiales, ministeriales vel theloneatores illata fuerit in terra nostra, pro uno denario sibi injuste ablato, quod ostendere poterit, duos refundemus.

Et haec omnia sub verbo dominationis nostrae per nos et per omnes nostros firmiter promittimus observare.

Datum in Ladimiria, in die Ruffi martiris, anno domini millesimo trecentesimo vicesimo.

Болезлав-Юрий II, князь всей Малой Руси : Сб. материалов и исследований.— СПб., 1907.— № 3 (1).— С. 150—151.

Переклад

Андрій, з ласки божої володимирський князь і володар Руської землі. Значним мужам, радникам і всім міщанам і купцям міста Кракова і його округи — наша ласка і прихильна в усьому доброзичливість.

Хай стане відомо вашій значності, що ми, беручи до уваги труднощі, які існують для купців, що прибувають на нашу землю, а також з метою зміцнення нашої землі, щоб кожний міг з вигодою привозити звідусіль на нашу землю всілякі товари, скориставшись порадою наших бояр і знаті, виявляємо таку милість, і постановляємо, щоб у місті Володимирі, де раніше за кожну голову [тяглої?] худоби платили по три гроші, відтепер сплачувалося лише по одному грошу. Що стосується усіх інших прав, які мали силу у Руській землі з часів нашого щасливої пам'яті батька, то ми волимо, щоб усі чужинці або купці користувалися ними, як і згаданим правом. Крім того, якщо у нашій землі комусь буде заподіяна кривда, обтяження або насильство від будь-кого з наших урядників, служебників чи митників, то замість одного денарія, що він несправедливо втратив і зможе це довести, ми відшкодуємо йому два.

І цього всього ми твердо обіцяємо дотримуватись під нашим словом володаря як самі, так і стосовно усіх наших [слуг].

Дано у Володимирі в день мученика Руфа, року Божого 1320.

№ 2

1320 р., серпня 27. Володимир.— ПРОТЕКЦІЙНИЙ УНІВЕРСАЛ
ВОЛОДИМИРСЬКОГО КН. АНДРІЯ ЮРІЙОВИЧА ТОРУНСЬКИМ
КУПЦЯМ НА ПРАВО БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ У ВОЛОДИМИРІ

Andreas, Dei gratia dux Ladimiriae et dominus Russiae.

Discretis viris consulibus, scabinis ac universis civibus in Thoren — favorem et in omnibus affectuosam voluntatem.

Novit [!] vestra discretio, quod nos cupientes meliorationem terrae nostrae ac etiam profectum omnium hospitem, terram nostram cum pannis mercimoniisque vel rebus quibuscunque ingredi volentium, vestro consilio maturo baronum ac nobilium nostrorum omnibus hospitem jus tale per preces concedimus,

quod nullus de caetero theloneatorum vel ministreriorum nostrorum ab eis pannos vel mercimonia exigere debeat, nec etiam omnino ista ademptare. Caeterum omnia jura...¹

Болеслав-Юрий II, князь всей Малой Руси.— СПб., 1907.— № 3 (2).— С. 151.

Переклад

Андрій, з ласки Божої володимирський князь і володар Русі.

Значним мужам радникам, лавникам і всім міщанам у Торуні — наша ласка і щира в усьому доброзичливість.

Хай стане відомо вашій значності, що ми, бажаючи покращити становище нашої землі і сприяти чужинцям, що мають намір прибути до нашої землі з тканинами чи будь-якими іншими товарами, скориставшись слушною порадою наших бояр і знаті, встановлюємо на прохання усіх чужинців такий порядок, за яким

ніхто надалі з наших митників чи служебників не матиме права ні стягати [податки] з їхніх тканин і товарів, ні конфіскувати їх. Що стосується усіх інших прав...

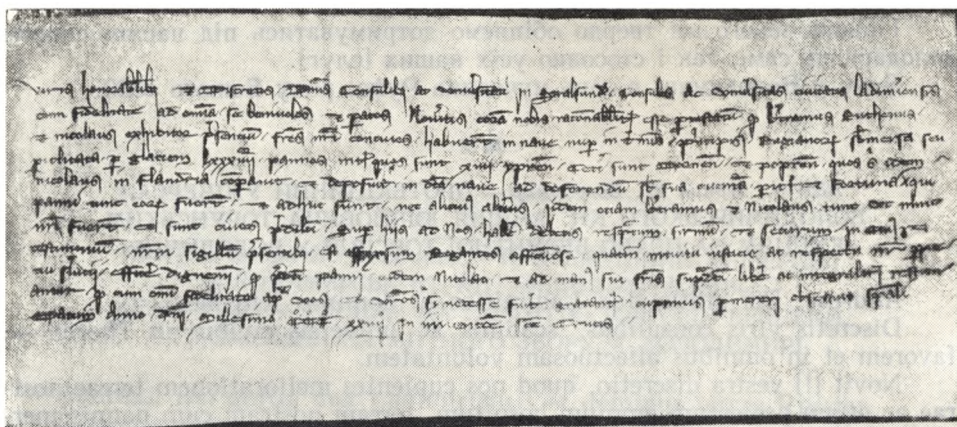
№ 3

1324 р., травня 3. [Володимир].— ЛИСТ РАДИ м. ВОЛОДИМИРА
ДО РАДИ м. ШТРАЛЬЗУНДА З ПІДТВЕРДЖЕННЯМ НАЛЕЖНОСТІ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ КУПЦІВ БЕРТРАМА
І МИКОЛАЯ РУСИНІВ, ТОВАРИ ЯКИХ ПІСЛЯ КОРАБЕЛЬНОЇ
АВАРІЇ ЗАТРИМАНІ У ШТРАЛЬЗУНДІ

Viris honorabilibus et discretis dominis consulibus ac vniuersitati in Stralsund — consules ac vniuersitas civitatis Ladimiriensis^a cum fidelitate ad omnia se beniuolos et paratos.

Noueritis coram nobis racionabiliter esse protestatum, quod Bertramus Ruthenus et Nicolaus, exhibitor presencium, fratres nostri conciuēs, habuerunt in naue nuper in terminis principis Rugianorum^b submersa seu periclitata per glaciem XXXVIII pannos, inter quos sunt XIII ypressens, ceteri sunt dornenses et poprensens, quos sibi idem Nicolaus in Flandria comparauit et

¹ Опущене закінчення, тотожне відповідним клаузулам попереднього документа — протекційного універсалу краківським купцям.

Протекційний універсал володимирського князя Андрія Юрійовича. 1320 р.

deposuit in dicta naue ad deferendum sub sua euentura pariter et fortuna, qui panni tunc eorum fuerunt et adhuc sunt nec alicuius alterius, iidem etiam Bertramus et Nicolaus tunc et nunc nostri fuerunt et sunt ciues predilecti, super hijs ad nos habere debetis respectum firmum et securum.

In cuius rei testimonium nostrum sigillum presentibus est affixum.

Rogantes affectuose, quatinus intuitu iusticie ac respectu nostri perpetui seruicii efficere dignemini, quod predicti panni eidem Nicolao et ad manus sui fratris supradicti libere ac integraliter restituantur.

Datum anno domini millesimo CCCXXIII, in Inuencione Sancte crucis.

Записки Наукового товариства ім. Шевченка. — Львів, 1906. — Т. 72, кн. 4. — С. 6.

Переклад

Вельмишановним і значним панам радникам і общині Штральзунда — райці і громада міста Володимира^а щиро готові до ласкавих послуг.

Знайте, що наші брати й співгородяни Бертрам Русин і Миколай, пред'явник цього листа, небезпідставно поскаржилися перед нами, що вони у землях володаря ругіїв^б недавно зазнали небезпечної аварії в льодах, маючи на своєму кораблі 34 [сувої] тканин, серед яких 14 іпрських, а решта — турнейські і поперінгські, що були закуплені у Фландрії і навантажені на згаданий корабель вказаним Миколаєм за його власні кошти для перевезення з метою одержання прибутку. Отже, як тоді ці тканини були їхньою власністю, так і тепер не належать нікому іншому. Згадані ж Бертрам і Миколай як раніше, так і тепер були і є шановними городянами нашого міста, у чому ви, покладаючись на нас, можете мати тверду і надійну гарантію.

На підтвердження чого до цього листа підвішена наша печатка.

Ласкаво просимо, щоб ви з огляду на справедливість і нашу незмінну готовність до послуг зволили вільно і без перешкод повернути згадані тканини до рук вказаного Миколая та його брата.

Дано року божого 324, на день Обрітєння святого хрєста.

№ 4

Після 1341 р.¹ [Берєстя].— ГРАМОТА КНЯЗІВ КЕЙСТУТА
І ЛЮБАРТА ГЕДИМІНОВИЧІВ ТОРУНСЬКИМ КУПЦЯМ
НА ПРАВО ПРОІЗДУ ДО ЛУЦЬКА ЧЕРЕЗ МІСТА ДОРОГИЧИН,
МЕЛЬНИК І БЕРЄСТЯ

От княза от Кєстута и от княза от Либорта
У Торунь к мѣстычемъ

Што ієсте просили насъ, абыхомъ васъ пустили²—до Лучьска тѣрговать—² через Берєстие, абы вамъ не закажали, мы хочемъ ради то учинити вамъ, не блюдитесь ничего, поидите. А коли которыи торговецъ поидеть торговать ис Торуна через Берєстие до Лучьска, без печали будте. А кто поидеть съ сею грамотою через Дорогычинь, чєсь [!] Мєлникъ и черєс Берєстие до Лучьска торговать ис Торуна, азъ, князь Кєстуги, не велю ихъ займати.

Грамоти XIV ст. / Упор. М. М. Пещак.— К., 1974.— № 8.— С. 23—24.

№ 5

1349 р., червня 19. Бжєсьць.— УНІВЕРСАЛ КАЗИМИРА ІІІ
НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТОРГОВИХ ДОРІГ З ТОРУНЯ
ДО ІНШИХ МІСТ, У ТОМУ ЧИСЛІ — ДО ВОЛОДИМИРА

Noverint quibus expedit universi, quod nos, Kazimirus, Dei gracia rex Polonie, exnunc statuimus et irrevocabiliter ordinamus publicam stratam et transitum per dominium nostri regni omnibus ac universis mercatoribus, cujuscumque status aut condicionis existant, cum mercibus eorumdem quorumcumque de civitate Thorun versus Wratislaviam per has civitates videlicet per Raczeniam, per Conin, per Kalis et per Schilburg, item aliam viam de Thorun versus Wladimiriam per Seczechow, per Kazimiriam et per Kunigstat necnon per Lublin, versus vero Sandomiriam per Brest, per Lanciciam et per Opoczno, et e converso de illis civitatibus supradictis versus Thorun transeuntibus perpetuo duraturam salvo tamen theloneo nostro, quod a tempore antiquo est statutum.

In cujus rei testimonium nostrum sigillum presentibus est annexum.

Datum in Brest, feria sexta post octavas Corporis Christi, sub anno Domini 1349.

Hansisches Urkundenbuch / Bearbeitet von Konstantin Höhlbaum.— Halle, 1882—1886.— Bd. 3, N 147.— S. 72.

П е р е к л а д

Хай стане відомо усім, кому слід, що ми, Казимир, з ласки Божої король Польщі, віднині встановили й безповоротно визначаємо публічну дорогу і гостинець через землі нашого королівства для всіх взагалі і кожного зокрема з купців, якого б походження і стану вони не були, що прямуватимуть з будь-якими товарами з міста Торуня до Вроцлава, а саме: через наші міста

¹ Таке датування прийняте у виданнях І. Срезневського, В. Розова, М. Пещак.

²⁻² Згідно з поміткою видавців, дописано над рядком.

Іновроцлав, Конін, Каліш і Шильбург. Так само [встановлюємо] інші дороги з Торуня: до Володимира — через Сецехув, Казімеж, Кенігштадт і Люблін; до Сандомира — через Бжесьць, Ленчицю і Опочно, і навпаки з усіх вищеназваних міст до Торуня так само. Ці дороги затверджуємо навічно при умові збереження нашого мита, встановленого з давніх часів.

На підтвердження чого до цього підвішена наша печатка.

Дано в Бжесьці, на 6 день після октави Тіла Христового, під роком Божим 1349.

№ 6

1349 р., грудня 5. Сандомир.— УНІВЕРСАЛ КАЗИМИРА ІІІ
НА ПРАВО ВІЛЬНОГО ПРОЇЗДУ КУПЦІВ З ПРУСІЇ І ТОРУНЯ
ДО ВОЛОДИМИРА ЧЕРЕЗ ЗЕМЛІ ГАЛИЦЬКОЇ РУСИ

Noverint universi presencium noticiam habituri, quod nos, Kazimirus, Dei gracia rex Polonie dominusque terre Rusie, damus et concedimus plenam et omnimodam securitatem omnibus et singulis mercatoribus de terris Prussie et de nostris terris precipue e Thorunen-sibus per terram nostram Rusie transeundi et ad Ladimiriam nostram civitatem, veniendi ibique negociandi, mercandi et morandi salvis rebus omnibus et personis promittimus eciam pro omni dampno mercatoribus predictis, si, quod absit, ab aliquo homine in terra nostra Rusie eveniret, quod dampnum de nostro thezauro solvemus.

Actum Sand[omir]ie, sub anno Domini 1349, sabbato infra octavam sancti Andree.

In cujus rei testimonium nostrum sigillum duximus appendendum.

Hansisches Urkundenbuch / Bearbeitet von Konstantin Höhlbaum.— Halle, 1882—1886.— Bd 3, N 159.— S. 77.

Переклад

Хай стане відомо усім, хто виявить бажання про це знати, що ми, Казимир, з ласки Божої король Польщі і володар Руської землі, надаємо і підтверджуємо повну і всіляку безпеку усім і кожному зокрема купцям з Пруської землі, з наших земель, а особливо з Торуня, дозволяючи переходити через нашу Руську землю, прибувати до нашого міста Володимира, там вести справи, торгувати і затримуватись під гарантією безпеки майна й особи; також дозволяємо, щоб усякий збиток згаданим купцям, який би трапився від кого-небудь у Руській землі (чого нехай не станеться), відшкодовувався з нашої скарбниці.

Діялося в Сандомирі, під роком Божим 1349, у суботу після октави св. Андрія.

На підтвердження чого ми наказали привісити нашу печатку.

№ 7

1349 або 1386 р.¹ — ВИТЯГ ІЗ ПЕРЕЛІКУ МИТНИХ ЗБОРІВ
НА ТОРГОВОМУ ШЛЯХУ МІЖ ТОРУНЕМ І ВОЛОДИМИРОМ

Theolonea antiqua de Thorun in Ladimir[iam]:

In Beberern de equo ducente pannos 6 gr. et 4 den. camerario et de equo ducente zuwar vel telam 3 gr. In Ploczko de equo 3 gr. et 4 den. In Wischegrod

¹ Датунання К. Гельбаума, видавця 3 тому документів Ганзи, звідки взято цей запис. За цим же виданням наведено всі пошкодження тексту, подані у квадратних дужках, а також розшифрування назв населених пунктів.

de equo 3 gr. et 4 den. In Sacraczin de equo 3 gr. et 4 den. In Warschovia de equo 3 gr. et 4 den. In Schiruczck de equo 3 gr. et 4 den. Trans aquam Weper. sive sit fluens vel sicca, de equo 0,5 gr. In Seczechow de equo 8 gr. In Kazemir de equo 8 gr., prius 1 gr. In Lobelyn de equo 8 gr. et 3 gr. camerario. Ibidem de 4 pannis Thorunensibus 1 gr.; de 2 pannis Poprensibus et consimilibus 1 gr., de 1 panno Brugensi et consimili 1 gr., de mille vulpium 6 gr., de 100 ulnis tele 0,5 gr., de mille pellium agni 6 gr., de wotsacco 12 gr. cum mercimoniis, de marsubio 6 gr. cum denario.

In Colmen de equo 1 gr., de congregacione curruum quantacumque 33 gr., de pannis Thorunensibus et consimilibus 1 gr., de 1 panno Brugensi et consimili 2 gr., de 1 panno Poprensi et consimili 1 gr., panni scharlatici et lintes sunt liberi; de 100 ulnis tele 1 gr., de 1 castore 1,5 küne, de 1 vulpi 9 scheven, de 1 otter 13 scheven et de 1000 pellibus agni 0,5 mr. scheven. In Grodele de equo 4 gr. In Ladimiria de 100 cap[itibus?] gr[egis?] 2,5 gr.

De Ladimiria versus Thorun:

In Grodele de equo [4] gr. in Colmen de equo 1 gr., de frusto cere 1 gr., de mille operis 8 gr., de lapide serici 2 gr., de lapide specierum 1 gr. In Lobelyn // de equo 8,5 gr. Ibidem de mille operis 6 gr., de frusto cere 0,5 gr., de lapide specierum 0,5 gr., de lapide serici 0,5 gr. In Kazemer de equo 1 gr., nunc 8 gr. In Seczechov de equo 8 gr. et trans aquam Wepir 0,5 gr. de equo. In Schiruczck de equo 3 gr. 4 den. In Warschovia de equo 3 gr. 4 den. In Sacraszczin de equo 3 gr. 4 den. In Wischegrod de equo 3 gr. 4 den. In Ploczko de equo 3 gr. 4 den. In Beberer de equo 3 gr. 3 [!] den.

Hansisches Urkundenbuch / Bearbeitet von Konstantin Höhlbaum.— Halle, 1882—1886.— Bd. 3, N 559.— S. 312, 313.

Переклад

Стародавні мита [на шляху] з Торуня до Володимира:

У Бобровниках від коня, що везе сукна, 6 грошей і 4 денарії коморнику; від коня, що везе [тонку тканину?] 3 гроша. У Плоцьку від коня 3 гроша і 4 денарії. У Вишогруді від коня 3 гроша і 4 денарії. У Закрочимі від коня 3 гроша і 4 денарії. У Варшаві від коня 3 гроша і 4 денарії. У Черську від коня 3 гроша і 4 денарії. На переправі через ріку Вепш і коли повновода, і коли пересихає — від коня 0,5 гроша. У Сецехові від коня 8 грошів. У Казімежу від коня 8 грошів, а раніше [було] 1 гріш. У Любліні від коня 8 грошів і 3 гроша коморнику. Там же від 4 сукон торунських 1 гріш, від 2 сукон поперінгських і їм подібних 1 гріш, від 1 сукна брюггського і йому подібного 1 гріш, від 1000 лисячих шкур — 6 грошів, від 100 ліктів [тонкої тканини?] 0,5 гроша, від 1000 овечих шкір 6 грошів, від дорожнього мішка з товарами 12 грошів, від гамана 6 грошів з денарієм.

У Холмі від коня 1 гріш, від декількох з'єднаних возів 33 гроша, від сукон торунських і їм подібних 1 гріш, від 1 сукна брюггського і йому подібного 2 гроша, від 1 сукна поперінгського і йому подібного 1 гріш. Сукна шарлатні і полотна [для провозу] вільні. Від 100 ліктів [тонкої тканини?] 1 гріш, від 1 бобра — 1,5 куни, від 1 лисиці 9 шевенів, від 1 [видри?] 13 шевенів, від тисячі овечих шкір 0,5 шевена. У Городлі від коня 4 гроші. У Володимирі від 100 голів худоби 2,5 гроша.

Від Володимира назад до Торуня:

У Городлі від коня [4] гроша, у Холмі від коня 1 гріш, від шматка воску 1 гріш, від 1000 [...] 8 грошів, від каменя шовку 2 гроша, від каменя спецій 1 гріш. У Любліні від коня 8,5 грошів. Там же від 1000 [...] 6 грошів, від шматка воску 0,5 гроша, від каменя спецій 0,5 гроша, від каменя шовку

0,5 гроша. У Казімежу від коня [було] 1 гріш, тепер 8 грошів. У Сецехові від коня 8 грошів, на переправі через ріку Вепш 0,5 гроша від коня. У Черську від коня 3 гроша 4 денарії. У Варшаві від коня 3 гроша 4 денарії. У Закрочимі від коня 3 гроша 4 денарії. У Вишогруді від коня 3 гроша 4 денарії. У Плоцьку від коня 3 гроша 4 денарії. У Бобровниках від коня 3 гроша 3 [!] денарії.

№ 8

1379 р., листопада 18. Луцьк.— ЛИСТ ВОЛОДИМИРСЬКОГО
І ЛУЦЬКОГО КН. ДМИТРІЯ (ЛЮБАРТА) ДО ЛЬВІВСЬКОЇ
МІСЬКОЇ ГРОМАДИ З ВИЗНАННЯМ СКЛАДСЬКОГО ПРАВА,
ЯК І РАНІШЕ, ЗА ЛЬВОВОМ, ВОЛОДИМИРОМ І ЛУЦЬКОМ
І З ПРОПОЗИЦІЄЮ ПОВІДОМЛЯТИ ПРО ВИПАДКИ
ЙОГО ПОРУШЕННЯ ПРИ ТРАНЗИТНІЙ ТОРГІВЛІ
ЧЕРЕЗ ЗЕМЛІ ГАЛИЦЬКОЇ РУСИ

In dem namen Gotis, amen.

Wir, groser Fürste Demetyr, von den genaden Gotis von Ladymir und von Luczk.

Gelobin den erbarn Luyten dem Rate und den gemeynen Burgern und der ganczen Stat czu der Lemburg, das Wir keynen Koufman nicht wellen losen czyn mit zyme gute, her zey von polen ader von Duyczhen Landen durch unzer lant ken Heydenlant, das dy Nyderloge^a blybe czu Ladymir czu Luczk und czu der Lemberg, als is von alders her vormols gewest is^b. Welde uch aber unzer Herre der Konig gewalt tun, und hyse den gast, durch uwer lant ken Heydenlant czyn, so welte Wir ouch den gast durch Unse Lant losen czyn ken Heydenlant, Und dy briwe dy Wir czwyschehen uns vorschrebyn han, ir sullet uns unsern Bryf, und Wir uwern brif uch antworten zullen, an allen schaden, und an alle argelyst, und an ale Hyndernis.

Czu eyner Befestenuge des geczuyknys desys briwes habe Wir angehangen unser Ingezygil.

Gegebyn is der Brief an dem achten Dage des Heyligen Herren Sente Mertins des werden Byschowes nach unsers Herren geburt MCCCLXXIX czu Luczk.

Akta grodzkie i ziemskie z Archiwum t. zw. Bernardyńskiego we Lwowie.— Lwów, 1872.— T. 3. N 30.— S. 59, 60.

Переклад

В ім'я Господне, амінь.

Ми, великий князь Дмитрій, з ласки Божої князь Володимира і Луцька.

Обіцяємо вельможним членам Ради і простим міщанам та усьому місту Львову, що ми не маємо наміру дозволяти жодному купцеві ані з Польщі, ані з Німецьких земель переїжджати зі своїми товарами через нашу землю в напрямку Поганського краю, обминаючи склади^a у Володимирі, Луцьку і Львові, які існують там з давніх часів^b. А якби наш пан король, скориставшись своєю владою, дозволив гостеві, що прямує до Поганського краю, подорожувати через вашу землю на тих же умовах, як і ми дозволяємо йому прямувати через нашу землю до Поганського краю, ви повинні в листах, якими ми обмінюємося, тобто ви — в своїх листах нам, ми — у своїх листах вам, повідомляти про всілякі порушення, хитрощі та всі збитки.

На скріплення сказаного в цьому листі ми підвісили нашу печатку.

Дано цей лист в Луцьку на восьмий день свята святого Мартина, велебного єпископа, року від Різдва Господа нашого 1379.

1385 р., лютого 1¹. Львів.— ПРОТОКОЛ ЗАЯВИ ЛЬВІВСЬКОГО
КУПЦЯ МИКОЛАЯ КІЗЕВЕТЕРА ПРО СПЛАТУ ЙОМУ НАПАРНИКОМ
МИХАЙЛОМ ЗІ СМОТРИЧА ВЛАСНОЇ ЧАСТИНИ БОРГУ,
НА ЯКИЙ ВОНИ УДВОХ ДАВАЛИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
КІЇВСЬКОМУ КУПЦЕВІ ДОБРОГОСТУ

Eodem ² die coram] iudic[i]o Nicol[au]s d[ic]t[us] Kysew[et]er] r[e]cog-
n[ou]it, qu[od] Michahel de Smotr[il]cz, socius eius de ³ debitis, in qu[il]ibus
a[m]bo ⁴ tene[n]tur Dobrogust d[e]l Kyauia, suam partem v[ide]l[ic]et X ⁵ sibi
persoluit et promisit, qu[od] qu[il]id] pred[ic]t[us] Michahel impidime[n]ti
seu da[m]pni pro pred[ic]tis d[e]l debitis pert[iner]it, h[oc] idem Kysew[et]er]
d[e]be[n]t expedir[e]. Eciam] ⁶ idem Kyzew[et]er] arbitrarus est, qu[od] si p[re]-
cunil]is pred[ic]tis po[n]du[m] solutis aliquil]is effuger]it, qu[od] ip[su]m
super sui ip[s]ius da[m]p[nu]m insequere [!] debeat, o[mn]ia illa ab eo extor-
quen]do.

Cuius s[un]t concordatores Frycze de Smotr[il]cz, Jakusch Czeplak, Kuncze
Steynkeler, Petrus Krapicz.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 52, оп. 2, спр. 1.— С. 46. Оригінал. Опубл.: Najstarsza księga mie-
jska, 1382—1389 / Wyd. A. Czołowski.— Lwów, 1892.— S. 35.— (Pomniki dziejowe Lwowa z archi-
wum miasta; T. 1, N 229.)

Переклад

У цей же день Миколай на ймення Кізеветер визнав перед судом, що його напарник Михайло зі Смотрича сплатив йому свою частину боргу, на який вони удвох дали зобов'язання Доброгостові з Києва, а саме 10, і проголосив, що якби згаданий Михайло зазнав якоїсь шкоди чи збитків через згаданий борг, то він, Кізеветер, мусить їх покрити. Цей же Кізеветер також заявив, що якби хтось із них ухилився від оплати ще не сплаченої вищезгаданої суми, то їй це мусить обернутися на шкоду лише йому самому і стягатися повністю з нього.

Посередниками були: Фриче (Фріц?) зі Смотрича, Якуш Тепляк (Чеплак? Цеплак?), Кунча Штейнкелер, Петро Крапич.

№ 10

1441 р., березня 8⁷. Львів.— ПРОТОКОЛ СУДОВОГО СПОРУ
ПРО ЧЕРВЕЦЬ, ПРИВЕЗЕНИЙ ДО ЛЬВОВА
ЛУЦЬКИМ КУПЦЕМ ААРОНОМ

Der Vyt vnd scheppin Hannus Becke, Han[n]us Cromer vnd Simon
Kursner.

Von gerichte[s] weg[i]n, seyn gewest bey dem abewegen des czirwyecz^a,
der czu Tichnon hot geleg[i]n, den Cristel von Cotbe zeligels] gedechtnis vnd
dornoch seyne efrac mit rechte hab[i]n d[e]r]folgit vor dy schulde, dy Aaron
Iude von Lauczke denselb[i]n Cristeln war schuldig bleben, vnd no Nicolaus
von Pisdri vns[er] mitburger, den selb[i]n czirwyecz hat empfangen mit gerich-
tels] holffe von Tichnon dem Ormenigle]n. Der selbe czirwyecz hot gewogel]n

¹ Датування спільне для усіх протоколів під вказаним днем і роком.

² Далі закреслено: iudicio.

³ Написано над рядком іншим чорнилом замість закресленого: прае.

⁴ Дописано над рядком іншим чорнилом.

⁵ Міра грошових одиниць не вказана; дописано над рядком іншим чорнилом.

⁶ Далі закреслено: arbitratu[s].

⁷ Датування спільне для усіх протоколів під вказаним днем і роком.

124
 125
 126
 127
 128
 129

124
 Eodem die coram iudice...
 125
 Eodem die...
 126
 Eodem die...
 127
 Eodem die...
 128
 Eodem die...
 129
 Eodem die...

Запис у актовій книзі: ЦДІА УРСР у м. Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 1, арк. 46.

finnczen // steyn mynner l bz. lauters gute, vnd Nicolaus egenant mit seynere efrawen haben sich bey vorzaczungl[e] vnd vorpfindunge yres hawses, off der crokeschen gassen gelegl[il]n, vorpfl[ic]htiget vnd globet bey czu vortreten kegl[e]n Aaron vnd allen andler[n] pler]sonel[n] von des egenantl[e]n czirwyecz wegl[il]n. Auch ap Aaron odir ymalnlt von seynen twegl[il]n in seynler] macht kweme in vns[ir] gerichte von des czirwyecz und schulde wegl[il]n obengeschreblen] dorl[il]nne dergele] is sich, alz eyn recht ist.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 52, оп. 2, спр. 221.— С. 18, 19. Оригінал. Опубл.: Księga ławnicza miejska, 1441—1448 / Wyd. A. Czotowski, F. Jaworski.— Lwów, 1921.— S. 10. (Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta; T. 4, N 67.)

Переклад

Війт і шеффени Ганнус Беке, Ганнус Крамар і Шимон Кушнір.

За рішенням суду стосовно права власності на привозний червець^a, що на законній підставі знаходився у блаженної пам'яті Тихна, християнина з [...] та його жінки у зв'язку з боргом, який був винен названому християнину Аарон, єврей з Луцька, Миколай з Пиздри, наш співгородянин, отримав цей червець від вірменина Тихна через суд. Згаданий червець, чистий і добрий, важив 15 каменів без 1 безмена. Вищеназваний Миколай та його жінка, маючи намір взяти його собі під заставу своєї садиби, розташованої у Краківському завулку, зобов'язалися і заявили, що [роблять] це до появи Аарона чи будь-якої іншої особи, що матиме відношення до згаданого червця. Однак ні від Аарона, ні від кого іншого ніхто до їхнього наміру не одізвався і не пред'явив нашому судові повноваження на згаданий червець і борг. Тому вищесказане лишається в силі як згідне з правом.

№ 11

1445 р., січня 27. Львів.— УХВАЛА ЛЬВІВСЬКОГО ЛАВНИЧОГО СУДУ В СПОРІ ІТАЛІЙСЬКОГО КУПЦЯ З ГАЛАЦУ ВАРАВВИ З ТУРЕЦЬКИМ КУПЦЕМ З ДАМАСКА БУБАКРОМ ПРО БОРГ, ЛИСТОВНЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НА ЯКИЙ БУЛО ОФОРМЛЕНЕ В НОВГОРОДІ-СІВЕРСЬКОМУ

Nos, scabini ciuitat[is] Leopoliensis, recognoscimus publice per [rae]selntes, quib[us] expedit vniuersis.

Quod cor[am] nobis in ban[n]ito iudicio, cui honestus Laurentius Rutenus, adulolc[altus] nlostelr presidebat, Barnabas Italicus de Galatha recognouit, quod Haczachmeth, frater olim germanus istius Bubackr, Bessermeni de Damasco, present[iu]m ostensor[um], soluisset sibi plena[r]ie et ex toto trece[n]tas sexage[n]as et qu[in]que sexage[n]as lator[um] grossor[um], quas causa contractus cuiusda[m] debiti iuxta teno[r]em [l]it[er]e iudicialis de Nouogrod, ¹-qu[ae]lip[s]ius Barnabe est¹, sibi obligatus fue[r]at, pronu[n]cians eund[em] Bubackr consanguineos ue[ll] posteros eius, ab predicti debiti vlte[r]iori monic[ilon]e liber[um] in perpetuu[m] et solutu[m] de septuaginta aut[em] rublos arge[n]ti, pro quib[us] Barnabas prefatu[m] Besserm[en]u[m] quasi r[at]io[n]e lucri ²-predito[r]is ue[ll] dampni² iudicialit[er] sine aliquo testim[on]io vlt[ra] [l]it[er]am illa[m] de Nouogrod impetive[r]at, quod ide[m] Bubackr sibi nega[n]s, par nos iuxta ordine[m] juris nostri sentenciatu[m] ei fuit ad proprio juram[en]to se evasuru[m], cuius iuramenti Barnabas nomi[n]atu[m] Bubackr et eorundem septuagi[n]ta rubloru[m] si[m]iliter liber[um] i[n] perpetuu[m] et solutu[m] pronu[n]ciauit.

Ob [l]it[er]am quoloque] bessermenicalem propt[er] qua[m] si[m]il[iter] contenc[i]o int[er] eos e[r]at, qua[m] Bubackr a Barnaba habere] jure querebat, qua[m] tenore[m] sup[er] totu[m] capitale debitu[m] predictu[m] serua[r]e dicebat, apud ipsu[m] quod ²-eu[m]² es[s]e mel[m]ioratus Barnabas se habere] publice negauit. Ita et si um[qua]m inventa fue[r]it in perpetuu[m] ullius robo[r]is esse debet ²-ha[n]c² [l]it[er]am Rutenicalem, ²-que] canit sup[er] summa[m]² debiti capitalis predicti ³-ut prediximus decreuimus perpetuo ullius roboris es[s]e nec moniti sled] in o[mn]ibus suis expressio[n]ibus s[u]p[er]cassam³.

¹⁻¹ Дописано на полі.

²⁻² Дописано над рядком.

³⁻³ Написано над рядком замість викресленого: in iudicio nostro repositam confirmamus.

In cuius testimoni[u]m sigillu[m] nostru[m] scabinale pre[se]ntibus est appensu[m].

Dat[um] q[ua]rta fe[r]ia post octaua[m] Epiphanie, anno D[omi]ni millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 52, оп. 2, спр. 221.— С. 316. Оригінал. Опубл.: Księga ławnicza miejska, 1441—1448 / Wyd. A. Czołowski, F. Jaworski.— Lwów, 1921.— S. 180, 181. (Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta; T. 4, N 1386.)

Переклад

Ми, лавники Львівського міста, публічно визнаємо цією заявою усім, кому слід, що:

перед нами на гайному суді, очоленому нашим війтом, чесним Лаврентієм Русином, Варавва, італік з Галацу, визнав, що Гач-Ахмет, рідний брат покійного турка з Дамаска Бубакра, на його вимогу сплатив йому цілком і повністю 305 кіп широких грошів згідно з угодою про певний борг, на який Бубакр зобов'язався відповідно до змісту судового листа з Новгороду, що знаходиться у Варавви. [Варавва] також оголосив, що він навечно звільняє вищезгаданого Бубакра і його родичів та нащадків від заруки за згаданий борг в розмірі 70 рублів сріблом, про сплату якої він, Варавва, позивав вказаного турка до суду як призвідцю своїх збитків без жодного іншого доказу, окрім цього листа з Новгороду, а вказаний Бубакр [заруку] заперечував. Ми, згідно з приписом нашого права, ухвалили йому відвести звинувачення власною присягою, а Варавва, звільнивши вказаного Бубакра від присяги, проголосив його навіки вільним від сплати вищезгаданих 70 рублів.

Що ж стосується турецького листа, із-за якого між ними також виникла суперечка, коли Бубакр хотів правовим шляхом забрати його у Варавви і заявляв, що він за змістом стосується лише головної суми згаданого боргу, вищеназаний Варавва публічно визнав, що листа в нього немає. Отже, якби колись з'явився руський лист, що стосувався б головної суми згаданого боргу, він не повинен мати жодної сили навечно, що ми й постановили і оголосили, скасовуючи його на майбутнє в усіх його пунктах.

На підтвердження чого і підвішена до листа наша лавничка печатка.

Дано на 4 день після октави Єпіфанії, року Божого 1445.

№ 12

1445 р., липня 1. Львів.— ПРОТОКОЛ СУДОВОГО СПОРУ
КУПЦІВ ІЛЛІ З ГРУБЕШОВА ТА САХНА ЗІ ЛЬВОВА
ПРО БОРГОВІ КОНФЛІКТИ, ЩО ВИНИКЛИ ПІД ЧАС ІХНЬОЇ ТОРГОВОЇ
ПОЇЗДКИ ДО КИЄВА І ПЕРЕБУВАННЯ В ЛУЦЬКУ

Acta su[n]t hec feria qu[on]da[m] in vigiliis Visitac[i]onis Marie et[c]. Anno D[omi]ni MCCCXXXV [...]

Veniens magnificus d[omi]nus Petrus Woda de Schzeczoczin, vicecancellarius Regni Poloniae, velud procurator et nomine procuratorio Elie, Judei de Hrubeschow, actoris, contra et adversus Schachnone[m], Judeum de Leopoli, proposuit in haec verba:

Elias — Schachno, Judei: Ego parte Elie Judei velud procurator adversus Schachnone[m], Judeum de Leopoli, propono atque dicto, quod cum ipse Elias Judeus in necessitate sua velus Kyowiam pergisset, ibique negocia sua dispone[n]do in Luczsko applicuisset, tandem ipse Schachno nulla causa ipsius deposcente neque iure victus, sibi triginta sexagenas latorum grossorum recepit et pro se vsurpavit, quod si negauerit, ipse

Judeus Elias offert se probaturum per illos, qui circa huiusmodi receptilione[m] pecuniarum[m] praesentes fuerunt tunc.

Schachno: Ex adulter[is]o igitur Schachno negavit narrata et proposita prout contra ipsu[m] proponebantur ipsas pecunias non fuisse accepturas.

Cui Elie de receptilione pecuniarum[m] testes sunt admissi et decreti producentium.

Testes [!]: Primus itaque Affraym et Moschey, Judeos, et thelonatorem [!] de Hrubeschowo nominavit et specificavit. Et vnus testium, videlicet Michael Theodor coram nobis, palatinus, et ceteris iudicibus palam recognovit, quod quidem sexagenis paratis¹ ipse Schachno sibi Elie in Luczka recepit, residuos itaque testes iuxta formam, scilicet Affraym et Moschey infra hinc in duabus septimanis ipse stans Elias hic in Leopoli producellebet in hac factio.

Vicencellaris: Item proposuit idem vicencellaris

nominat procuratoris contra ipsu[m] Schachnone[m] Judeu[m], quod: «Tu Elie, Judeo de Hrubeschow, in Luczsko dum venisset, in hospicio ipsum arestas sibi schubam pro viginti sexagenis valorem habentem latronum // ²grossorum, per quam tuam arestationem dux Swidrigal^a arestavit».

Schachno [negavit] recepisse et obtulit se velle testes desuper producere² fratrem ipsius Elie dictum Mochei [!] et Smoydlo, generu[m] eiusdem Moschey, Judeos de Luczka, suos testes, p[er]...³ duabus septimanis debebit produceri.

Ite[m] ipse dominus vicencellarius contra ipsu[m] Schachnone[m] proposuit, quod: «Per hanc tuam arestationem sibi Elie Judeo dux Swidrigal duos equos in valore XX marcaru[m] recepit et per se usurpavit.»

Contra premissa idem Schachno [!] respondit, de eisdem equis sibi nil constare, volens edocere et probare per Judeu[m] Moschey et generu[m] ipsius de Luczka, Judeos, equum ipsius Elie equos eosdem furticio crimine allegavit alias vkradze byl et racilon[e] huius furticini fuisse receptos ipsi equi in castru[m] Lucinen[se] sumptu[m] recepti. Quos testes ipse Schachno infra duas septimas debebit producelle et tenetur. ...⁴

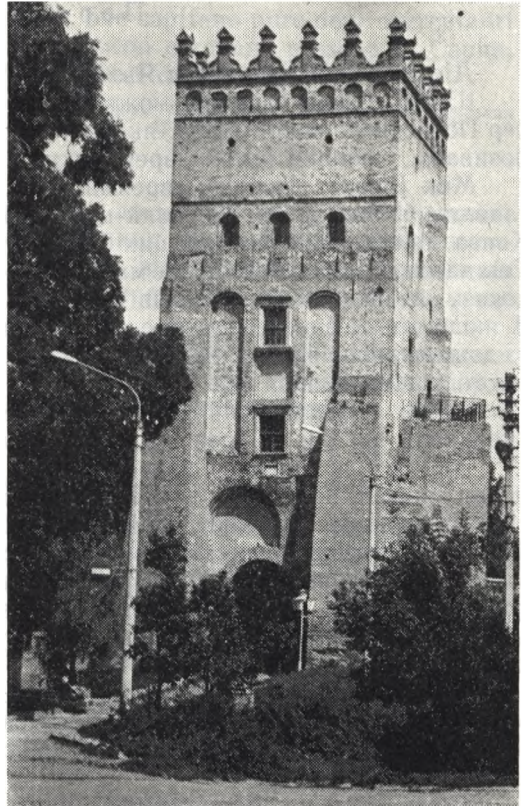
ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 9, оп. 1, спр. 1.— Арк. 451, 452. Оригінал. Опубл.: Akta grodzkie i ziemskie z Archiwum t. zw. Bernardyńskiego we Lwowie.— Lwów, 1889.— T. 14, N 1409.— S. 176.

¹—1 Написано над рядком замість закресленого нерозбірливого тексту.

²—2 За теперішнім станом книги цей фрагмент вицвів, не читається.

³ Текст пошкоджений.

⁴ Опушено закінчення акту з викладом наступної боргової суперечки цих же купців, безвідносно до їх перебування на Волині.

Луцький замок. Сучасний вигляд.

Переклад

Діялося на 5 день перед Явленням Марії і т. д. Року божого 1445 [...].
[Перед судом] став вельможний пан Петро Вода з Щекочіна, підканцлер Польського королівства, як захисник від імені єврея Іллі з Грубешова, позивача, і заявив проти єврея Сахна зі Львова дослівно так:

Між Іллею і Сахном, євреями: я як захисник позивача, єврея Іллі, заявляю і стверджую, що коли цей Ілля, єврей, їздив у своїх справах до Києва, то при залагодженні цих справ затримався на певний час у Луцьку. Тим часом Сахно, який досі не мав із ним жодних спорів і жодного правового доказу, незаконно привласнив собі належні Іллі 30 кіп широких грошів. А якщо він це заперечуватиме, то згаданий єврей Ілля готовий довести це за допомогою осіб, присутніх при вказаному привласненні грошей як таких, що тоді знаходилися там.

Сахно: у відповідь Сахно заперечив те, що говорилося проти нього, і [заявив], що він не брав згаданих грошей.

Від Іллі ж стосовно вищесказаного були виставлені свідки привласнення грошей, яким було наказано пред'явити докази. Серед свідків [Ілля] спочатку назвав Афраїма і Мойсея, євреїв, а також митника з Грубешова. Тут же один із свідків, а саме митник Міхал, визнав перед нами, воєводою, та іншими суддями, що Сахно привласнив у Іллі в Луцьку 15 кіп готових грошей на свою користь. Інших свідків на доведення решти суми — 15 гривен, тобто Афраїма і Мойсея, Ілля мусить, згідно з правом, поставити тут, у Львові, через два тижні.

Далі згаданий підканцлер як захисник заявив проти вказаного Сахна: «Ти, коли єврей Ілля з Грубешова прибув до Луцька, наклав у його господі арешт на його шубу вартістю 20 кіп широких грошів, а князь Свидригайло^а відмінив цей твій арешт».

Сахно заперечив, що не брав її і хоче це довести свідками: братом згаданого Іллі Мойсеєм і Шмойлом, зятем цього Мойсея, євреями з Луцька, і виставить цих свідків через два тижні.

Далі згаданий пан підканцлер заявив проти Сахна: «Через накладений тобою вищезгаданий арешт князь Свидригайло забрав у Іллі двох коней вартістю 20 гривен і привласнив собі».

Сахно ж на це відповів, що за цих коней йому достовірно нічого не відомо, і що він хоче довести через єврея Мойсея та його зятя з Луцька, що Ілля був призвідцею до крадіжки цих коней, інакше кажучи — прокрався, і через цю крадіжку згадані коні і були конфісковані на Луцький замок. Названих свідків Сахно мусить виставити через два тижні.

№ 13

1474 р., не раніше травня 1.— ВИТЯГ ІЗ ЩОДЕННИКА ПОДОРОЖІ
ПОСЛА ВЕНЕЦІАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ КОНТАРІНІ
ДО ПЕРСІЇ З ОПИСОМ ПРИБУТТЯ ДО КИЄВА І ОЦІНКОЮ РОЛІ КИЄВА
ЯК ЦЕНТРА ТРАНЗИТНОЇ ТОРГІВЛІ

1.2. Fummo a dì primo Maggio [1474] in una terra, chiamata Chio over Magraman, che è fuori della Rossia Detta^a; laquale era governata per uno chiamato Panmartin [!], pollaco catolico; e saputa la mia venuta per le guide del re fecemi dar uno alloggiamento assai doloroso, secondo il paese, et visitommi di vittualia assai debitamente.

Detta terra è a confini della Tartaria, ove capitano pure degli mercatanti con pellatarie portate della Rossia Alta, e con caravane passano in Capha, ma a modo di castroni spesse volte sono presi da Tartari.

Ambrogio Contarini. Viaggio in Persia // Барбаро и Контарини о России : К истории итало-русских связей в XV в. / Подг. Е. Ч. Скржинской.— Л., 1971.— С. 188, 189.

Переклад

Першого травня 1474 р. ми приїхали до міста Києва чи Маграмана, розташованого за межами Нижньої Русі^а, яким управляє один поляк-католик на ймення «Пан-Мартін»^б. Дізнавшись від королівських провідників про моє прибуття, він надав мені помешкання, втім, жалюгідне, як і все там, і прислав чимало продовольства.

Саме місто знаходиться на кордоні з Татарією і сюди з'їжджається чимало купців з хутрами, що везуться із Верхньої Русі; об'єднавшись в каравани, вони прямують до Кафи, але часто, немов вівці, бувають захоплені по дорозі татарами.

№ 14

[Між 1479 і 1490 рр.]. Псков.— ВИТЯГ ЗІ СТАТЕЙНОГО СПИСКУ
ПОСОЛЬСТВА ПСКОВА ДО КАЗИМИРА IV ЗІ СКАРГОЮ
НА ПОГРАБУВАННЯ ЛУЦЬКИМ СТАРОСТОЮ
ПСКОВСЬКОГО КУПЦЯ МИКИФОРКИ

Посольство Псковское

Се урадиша, гднє, кнзь псковьскии Василеи Васильевичъ и вси посадники псковьские, и весь, гднє, Псковъ на вечи посломъ ехат къ чесному великому королю посадьника псковьского Василя Люгииовичъ [!] да боярина своего Юра Ивановича. И повелелом имъ посольство правити честному великому королю.

Первое — ѿ ѿбидах, што наши купъцы, Микифорко Куплина заехал у Луцькое торгомъ, и воевода луцькии того Микипорька всего ѿграбилъ, товару много, и ты бы, гднє чстныи король, тому делу управу далъ по крестному цалованью а ѿт чина великихъ князеи, тебе, своему гдну, посадьники псковьские и степеньники, и старие посадники, и сынове пасадьничы, и бояре, и соцькие, и купъцы, и житии люди, и весь Псковъ чолом бьет. ...

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 109. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 4.— Арк. 109.) Опубл.: Литовская Метрика.— Кн. 2.— Отдел 1. Часть первая: Книги записей.— Т. 1.— Русская историческая библиотека.— СПб., 1910.— Т. 27.— Стб. 342.

Переклад

Посольство Псковське

Вирішили, пане, князь псковський Василь Васильович і всі посадники псковські на вічі, і увесь, пане, Псков послами послати до чесного великого короля посадника псковського Василя Люгимовича та боярина свого Юрія Івановича. І наказали їм посольство правити чесному великому королю.

Перше — про кривди, [що сталися] нашим купцям. [Купець] Микифорко Куплина заїхав торгувати до Луцька, а воевода луцький у того Микипорка пограбував товару багато. І щоб ти, пане, чесний королю, тій справі раду дав по хресному цілуванню і по чину великих князів, тобі, своєму пану, посадники псковські і степенники, і старі посадники, і сини посадничі, і бояри, і соцькі, і купці, і мешканці, і увесь Псков чолом б'є. ...

1486 р., травня 9. Вільно.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ КАЗИМИРА ІV
ДО КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ ЮРІЯ ПАЦА НА ОРЕНДУ КИЇВСЬКИХ,
ВИШГОРОДСЬКИХ І ЖИТОМИРСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ КИЇВСЬКИМ
І ТРОЦЬКИМ МІЩАНАМ СИМХОВІ, РАБІЮ, САДКУ
І ШОМАКУ ДАНИЛОВИЧАМ, СЕМОДИЦІ І РИЖКУ

Воєводе київському пану Юрю Пацевичу.

Продали єсмо мыто Киевское и Вышегородское и Житомирское жидове ¹—киевської и ¹ троцької Симсьи и Рабчыку, а Садьку, а Шомаку Даниловичомъ, а Семодыце, а Рижьку на три годы, на кажъдыи годъ по полдесета ста копъ широкихъ грошеи. А какъ тые три годы выдержать, надали єсмо имъ чотыри месецы надъвышъ тыхъ трех годовъ держать для исказы поганьское, што се мыто нашо вменьшало^а. А рокъ ихъ в тоє мыто увезатиса — тыдень по сємои суботе, што минула сємаа субота. А держати имъ тоє мыто до того жъ року, какъ тые три годы выидуть, тыдень по сємои суботе. А коли тые три годы выдержать, надвышъ того мають держать чотыри месецы, што єсмо имъ надали. А какъ *первеи* того держали отъ насъ мыто Симъха а Рабєи до исказы киевское, а остали єсмо имъ винъни, што намъ надвышеи дали шестьсотъ копъ грошеи и тридцать копъ грошеи безъ десати грошеи, то маємъ имъ на личьбе положити. А напередъ намъ мають дати на кажъдыи годъ по патисотъ золотыхъ вгорскихъ готовизны, а вжо нам дали сєго году напередъ триста золотыхъ вгорскихъ, а двєсте золотыхъ мають намъ дати по Великъдень, а на другии годъ такожъ // намъ мають дати польтрети ста золотыхъ ²—на светого Шимона Юды день², а другуую польтораста золотыхъ — на Великъдень, а на третии годъ такъжо мають намъ дати по тымъ же рокомъ. А брати ихъ мыто по-старому.

Прото *ж* коли кому в нихъ погодаємъ³ пєнази з мыта нашого Киевского на квитациехъ, тые бы нехаи року ждали, а до року бы єсте ихъ не габали, а квитациє силою на нихъ не метали. А пакъ ли бы которого року не дожидаючи хотєли ихъ габати и квитациє силою на нихъ наметывати, а тыхъ бы боронилъ *от* тыхъ а не даль бы єси имъ никому ни в чомъ кривды чинити, а и самъ бы єси имъ ни в чомъ кривды не чинилъ и въ мыто бы єси нашо и в промыту^б не вступалъса, а и инымъ никому тежъ не надобє в мыто и в промыту вступати. Нєхаи мыто и промыта ведають они мытники наши по-давному, какъ и здавна было за великого княза Витовъта и за Жикгимонъта. Такожъ гостиного товару не надобє никому печатат^г, нехаи они, мытники наши, гостиныи товаръ печатають по-старому. А и ты бы, пане воєводо, в мытное нашо дело не вступалса ни во што, а и наместнику своему тежъ бы єси не велєль вступатиса: нехаи мыто ведають мытники наши по-давному.

А хто бы хотєль в тыхъ трех годєхъ в томъ мытє перекупити а хота бы хотєлъ вышшити намъ отъ нихъ або пєнези ихъ *от*ложити, не маємъ никому в тыхъ трех годєхъ того мыта продати.

Писанъ у Вильни, маа 9 дна, инъдиктъ 4.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 35, 35зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 4.— Арк. 35, 35зв.). Опубл.: Русско-еврейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб.,— 1882.— Т. 1: 1388—1550, № 13.— С. 41, 42,

¹—1 Текст правлений.

²—2 28 жовтня

³ подаємъ (?)

1486 р., липня 27. Троки.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ КАЗИМИРА ІV
ДО ПУТИВЛЬСЬКОГО НАМІСНИКА МИТЬКА ОЛЕКСАНДРОВИЧА
ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ПУТИВЛЬСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ
КІІВСЬКИМ І ТРОЦЬКИМ МІЩАНАМ СИМХОВІ, РАБІЮ,
САДКУ І ШОМАКУ ДАНИЛОВИЧАМ, СЕМОДИЦІ І РИЖКУ

Казимиръ, Божю млстѣю.

Намѣстнику путивльскому пану Митьку Алексанъдровичу.

Продали есмо мыто Путивльское и корчму жидове киевської и троцкои Симъсе а Рабею, а Садьку, а Самаку Даниловичомъ, а Самодельце, а Рижьку на три годы за тисечу копъ широких грошеи и за сто копъ грошеи и за петьдесатъ локоть адамашки^а. А какъ тые три годы выдержавши, надали ещо есмо имъ чотыри месецы: мают через рокъ держати дла сказы поганьское, што мыто нашо уменьшилоса. А рокъ имъ в тое мыто увезатиса¹—на светого Ильи день¹, што минуль, а держати имъ до того жъ року, до светого Ильи дна, какъ три годы выидуть. А мають намъ тую тисачу копъ грошеи и сто копъ грошеи платить: выдержавши годъ, мають намъ дати триста копъ и шестьдесатъ копъ и шесть копъ грошеи, а третии годъ выдержавши, мають намъ дати триста копъ а шестьдесатъ копъ и осмъ копъ грошеи.

Прото жъ кому коли в нихъ подаемъ пенази зъ мыта нашого Путивльского на квитацияхъ, тые бы нехаи року ждали, а до року бы есте ихъ не габали, а квитацияи силою на нихъ не наметывали. А пак ли бы котории, року не дожидаячи, хотели ихъ габать и квитацияю силою на нихъ наметывать, и ты бы ихъ отъ тыхъ борониль и не дал бы еси никому ни в чомъ кривды чинити, а и самъ бы еси тежъ ни в чомъ имъ кривды не чиниль. А другии год выдержавши, також мают нам дат триста коп и шестдесат коп и шест коп гршеи.// В мыто бы еси нашо и въ промыту не вступальса а инымъ никому тежъ не надобе в мыто и въ промыту вступатиса: нехаи мыто и промыту выдают они, мытники наши, по-давньому, какъ бывало здавна за великого княза Витолта и за Жикгимонъта. А такожъ гостиного товару ненадобе никому печатать: нехаи они, мытники наши, гостиныи товар печатают по-старому, а и ты бы, пане Митьку, в мытъное нашо дело не вступальса ни во што и наместнику своему тежъ бы еси не велел вступатиса: нехаи мыто ведають мытники наши по-давньому.

А хто бы хотелъ в тыхъ трехъ годех ихъ перекупити, хотя бы и по-вышил намъ або пенази ихъ отъложиль, не маемъ никому иному того мыта продати.

Писанъ в Троцех, июль 27 день, инъдиктъ 4.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 36 зв.— 37. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 4.— Арк. 36 зв.— 37.) Оубл.: Русско-еврейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб.— 1882.— Т. 1: 1388—1550, № 13.— С. 41, 42.

¹—1 20 липня

1488 р., січня 1. [Москва].— ВИТЯГ ЗІ СТАТЕЙНОГО СПИСКУ
ПОСОЛЬСТВА ВЕЛ. КН. ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ДО КОРОЛЯ
КАЗИМИРА ІV З ПРОТЕСТОМ ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ РОЗМІРУ МИТНИХ
ЗБОРІВ У КІЄВІ, ЧОРНОБИЛІ, ЧЕРНІГОВІ Й НОВГОРОДІ-
СІВЕРСЬКОМУ, А ТАКОЖ ПРОТИ НЕЗАКОННОЇ КОНФІСКАЦІЇ
КУПЕЦЬКИХ ТОВАРІВ У РАХУНОК НЕСПЛАЧЕНОГО МИТА

1) А се на Московскіе земли гостехъ пошлннъ прибавили въ Литовской землѣ: напередъ того имали въ Кіевѣ тритцатое одно, да съ воза по 30 грошей, да Вышегородского съ саней по два гроша. А какъ княгини Настасья въ черниці постриглася, и княгини Настасья да князь Семень^а прибавили: хто ся перевезеть въ суднѣ черезъ Нѣпръ, съ того имали другое тритцатое въ Кіевѣ Вышегородское, а хто переѣдетъ ледомъ Нѣпръ, ино съ того другою тритцатого не имали; а какъ наѣхаль на Кіевъ Иванъ Хотковичъ^б, и онъ и зимъ уставилъ другое тритцатое въ Кіевѣ Вышегородское, да по третьему грошу съ воза Вышегородского же прибавилъ. А въ Кіевской волости въ Чернобылѣ напередъ того имали по 3 гроши съ воза, а со вьюка по два гроша. А какъ Мартынъ на Кіевъ наѣхаль^в, и онъ прибавилъ тритцатое въ Чернобылѣ. А въ Черниговѣ напередъ того имали по три гроши съ воза, а со вьюка по два гроша. А какъ панъ Янъ наѣхаль на Черниговъ^г, и онъ прибавилъ тритцатое въ Черниговѣ...¹ А въ Новѣгородкѣ въ Сѣверскомъ напередъ того имали по грошу съ воза, а нынѣча князь Семень, Шемякинъ внукъ^д, прибавилъ, емлють тритцатое...

2) А се списокъ о гостехъ, что ся имъ сила чинила въ Литовской землѣ. Великого князя гости: Михайло Семеновъ сынъ Юрьева, да Григорей Ивановъ сынъ Алексѣева, да Гридя Лукинъ съ товарищи шли исъ Кафы черезъ Литовскую землю; а взялъ ихъ исъ Кафы на Кіевъ гость кіевской Шанъ жидовинъ, Агроновъ зять, на полмыта Кіевского и Вышегородского, и грамоту имъ на то далъ Шанъ жидовинъ съ своею печатью, что имъ въ Кіевѣ дати половина мыта Кіевского и Вышегородского, а половины мыта не дати. А великого князя гостемъ ити было полемъ исъ Кафы къ Москвѣ и проводника были собѣ наняли Казимира; и они, по Шаневу слову по жидовинову и по его громотѣ, поѣхали на Кіевъ; и мытники кіевскіе Симха да Рябичка, жидова, поймали на нихъ все мыто полно черезъ ту грамоту силно. Да опрочъ того, тѣ же мытники Симха да Рябичка взяли на Юрья на Пацовича, на намѣстника на кіевского, камку червьчату амазскую силно, а на себя взяли тѣ жъ мытники Симха да Рябичка у Гриди у Лукина кару шамскую да хандрякъ силно, опроче мыта; да у Гриди жъ у Лукина взяли силно тѣ жъ мытники косякъ тафты черные ескіе сто аршинъ, да два аршина кафинскихъ, а накинули на него силно по пяти грошей за аршинъ за кафинской, а продавали ту тафту въ Кіевѣ по девяти грошей аршинъ кафинской. А въ Новѣгородкѣ въ Сѣверскомъ князю Семену, князю Иванову сыну Шемякина, великого князя гости поминку несли япанцю бурьскую, да тясму червьчату, а воеводкѣ его Домоткану несли поминка япанцю бурьскую да тясму свѣтлозелену, да фунтъ инбирю, да фунтъ перцу; и они сверхъ того поминка взяли силно на великого князя гостехъ: князь Семень взялъ двѣ камки свѣтлозелены кафинскіе куфтери, а воеводка его Домотканъ взялъ камку бурьскую на червьцѣ жолтѣ; а люди княжи Семеновы князь Давидъ Кубеньской взялъ портищо тафты силно; а Шаптакъ взялъ портищо жъ тафты; а дьякъ князь Семеновъ взялъ тясму шолкову...

¹ Тут і далі опущені випадки митних зловживань у білоруських містах,

Великого князя челоуѣкъ, Родою зовуть, москвитинь, шоль ись Перекопскіе орды съ королевымъ челоуѣкомъ съ Волчкомъ, а взялъ его изъ Орды королевъ челоуѣкъ Волчко на свои руки, и ѣхаль тотъ Родя по королевѣ землѣ и до Вилны доброволно; а какъ пріѣхаль въ Вилну, и намѣстникъ кіевской Юрѣи Пацовичъ, пославъ за нимъ, да велѣлъ его поймавъ, къ собѣ привести въ Чернобыль къ Кіеву, да его продалъ безлѣпъ, силно взялъ на немъ семь камокъ бурьскихъ, а цѣна имъ дватцать рублевъ съ рублемъ. Также великого князя гость, Степанъ Васильевъ сынъ Дмитреева, шоль изъ заморья черезъ Литовскую землю, и онъ, пріѣхавъ въ Черниговъ, пошлины поплатилъ; да за пошлинами пограбилъ его черниговской намѣстникъ Яновичъ, взялъ у него сорокъ локоть тафты бурьскіе, червчатые, да три камки бурьскіе, да двѣ гривенки шафрану, да двѣ епанчи пурьскіе, да коверъ, да шесть пунтовъ перцу... Великого жъ князя гость Вахона Хоневъ шоль изъ заморья черезъ Литовскую землю, ино на Кіевѣ мытники кіевскіе, жидова Симха, да Даниловичъ, да Самодѣлка, съ товарищи мыты и пошлины на немъ поимали, да сверхъ пошлинъ взяли на немъ лишка силно пятнатцать копъ грошей.

Памятники дипломатическихъ сношений Древней России с державами иностранными // Сборникъ императорскаго русскаго историческаго общества.— СПб., 1882.— Т. 35, № 2.— С. 9—12.

Переклад

1) А це на гостях із Московської землі збільшили мито у Литовській землі: перед тим брали в Києві одне тридцять та з воза по 30 гр., та Вишгородського від саней по 2 гр. А як княгиня Настасія у черниці постриглася, і княгиня Настасія і князь Семен^а збільшили: хто в човні перевезеться через Дніпро, з того беруть друге тридцять в Києві, Вишгородське. А хто по льоду переїде Дніпро, то з того другого тридцятого не брали, а коли Київ перейшов до Івана Ходкевича^б, він встановив до зими друге тридцять в Києві, Вишгородське, і ще збільшив Вишгородське по 3-му гр. від воза. А у Київській волості в Чорнобилі перед тим брали по 3 гр. від воза, а з в'юка по 2 гр. А коли Київ перейшов до Мартина^в, то й він збільшив тридцять у Чорнобилі. А в Чернігові перед тим брали по 3 гр. від воза, а з в'юка по 2 гр. А як Чернігів перейшов до пана Яна^г, то й він збільшив тридцять у Чернігові... А в Новгородку у Сіверському перед тим брали по грошу від воза, а тепер князь Семен, Шемяки онук, збільшив, стягають тридцятье...

2) А це список про гостей, яким у Литовській землі вчинене насильство. Великого князя гості: Михайло, Семенів син Юрійового, та Григорій, Іванів син Олексійового, та Гридя Лукин з товаришами йшли з Кафи через Литовську землю. А взяв їх з Кафи на Київ кіївський гість, єврей Шан[я], Агронів зять, за половину Кіївського і Вишгородського мита, і грамоту їм на це дав єврей Шан[я] зі своєю печаткою, що вони платитимуть у Києві половину Кіївського і Вишгородського мита, а половину — ні. А мали гості великого князя йти Подем з Кафи до Москви, і найняли собі провідника Казимира. І, поклавшися на слово Шані, єврея, і на його грамоту, поїхали до Києва, де кіївські митники Симха й Рябичка, євреї, стягли з них насильно повністю усе мито, незважаючи на їхню грамоту. А ще, окрім цього, ті ж митники Симха й Рябичка взяли з них на користь кіївського намісника Юрія Пацовича насильно амазьку червону камку, а на себе ці ж митники Симха й Рябичка насильно взяли у Гридї Лукина косяк еської тафти на 100 аршинів і 2 аршини кафинських, і збільшили протизаконно йому ж (мито) на 5 гр. за кафинський аршин. А продавали цю тафту в Києві по 9 гр. кафинський аршин.

А в Новгородку у Сіверському гості великого князя давали упоминок князю Семену, князя Івана синові Шемяки,— опанчу бурську і червону тясьму, а його підвоеводи Домоткану — опанчу бурську і світло-зелену тясьму, та фунт імбиру, та фунт перцю. А вони понад цей упоминок взяли насильно від гостей великого князя: князь Семен узяв дві світло-зелені камки кафинської куфтері, а його підвоевода Домоткан узяв бурську камку на червці. А люди князя Семенові князь Давид Кубенський узяв насильно портище тафти, а Шаптак — теж портище тафти, а княжий дяк узяв шовкову тясьму.

Великого князя чоловік, Родєю звать, москвитин, йшов із Перекопської Орди разом з королівським чоловіком Волчком, і взяв його королівський чоловік Волчко з Орди на поруки, і їхав той Родя по королівській землі аж до Вільно добровільно. Коли ж приїхав до Вільно, то київський намісник Юрій Пацович, пославши за ним, звелів його арештувати і привезти до себе в Чорнобилі до Києва, де й продав його безбожно, насильно, узявши за нього 7 бурських камок, а ціна їм — 20 руб. з рублем.

Теж великого князя гість, Степан, Василів син Дмитрового, ішов із-за моря через Литовську землю, а як приїхав до Чернігова — мито сплатив. Але над мито його пограбував чернігівський намісник Янович, узяв у нього 20 ліктів червоної бурської тафти, та 3 бурських камки, та 2 гривеники шафрану, та 2 бурські опанчі, та килим, та 6 фунтів перцю... Теж великого князя гість Вахоня Хонів йшов із-за моря через Литовську землю, а в Києві київські митники, євреї Симха, Данилович і Самоділка з товаришами, взяли на ньому мито, а понад мито взяли з нього насильно 15 кіп гр. зайвих.

№ 18

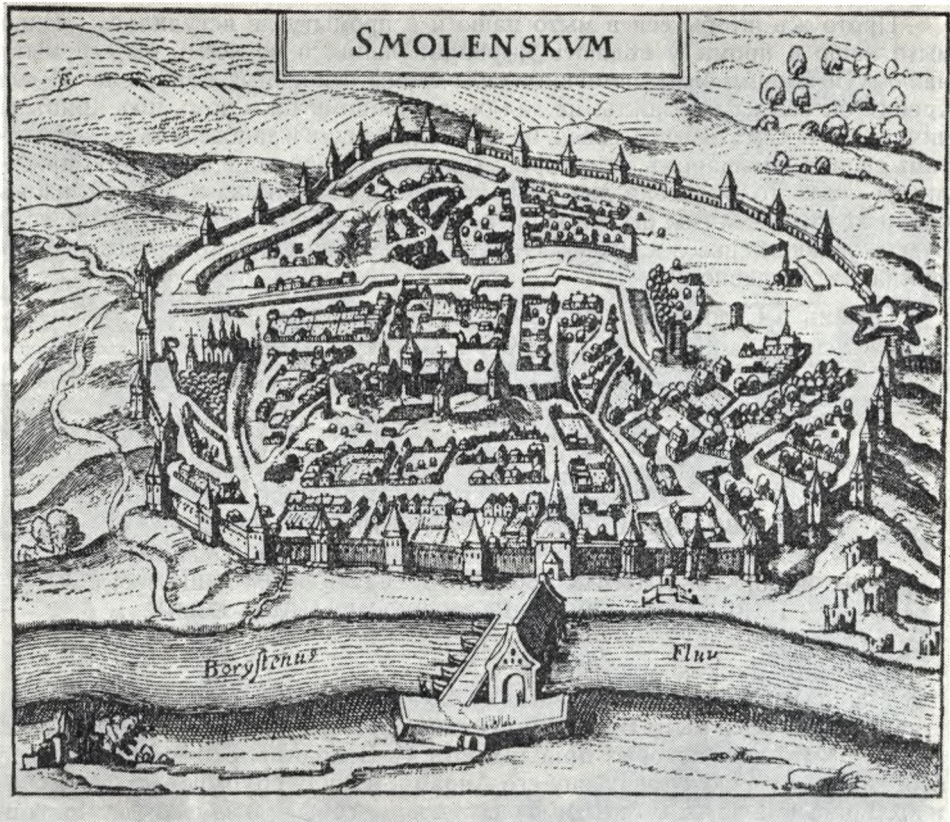
1488 р., березня 4. Вільно.— БЕЗМИТНИЙ ЛИСТ КАЗИМИРА ІV МІНСЬКОМУ КУПЦЕВІ ЛУЦІ ТЕРЕШКОВИЧУ З ПЕРЕЛІКОМ ДЕРЖАВНИХ І ПРИВАТНИХ ЗАМКІВ БІЛОРУСІЇ ТА УКРАЇНИ, В ЯКИХ ДУБАСИ Й КОМ'ЯГИ ТЕРЕШКОВИЧА НЕ ПІДЛЯГАЮТЬ ОПОДАТКУВАННЮ

Казимиръ, Божью мл̃стю.

Кназемъ нашимъ и паномъ, и наместникомъ, и тивуномъ, и бодромъ, и мытникомъ, и всимъ заказникомъ.

Тоть нашъ чоловікъ, мещанинъ меньскии Лука Терешковичъ, торгуєть нашимъ дубасомъ бобруискимъ Троцкое половины, а нашими пеназми, а отъ того намъ прибытокъ даєт. И вы бы отъ нашего дубаса и от его комаги^a мыта не брали бы есте:

в Глуську, въ Погосте, в Чорторыску, у Куликовичохъ, въ Четъверъти, в Луцьку, ув Острозе, въ Степани, въ Дубровицы, въ Городьку, у Турове, у Паустыи, въ Пиньску, въ Берестыи, в Дорогичине, въ Каменьцы, в Слониме, въ Ковне, в Новегородъцы Литовскомъ, въ Меньску, въ Смоленьску, въ Орши, въ Могилеве, в Рогочеве, въ Лучине, въ Сптрешине, в Речицы, в Гомъи, въ Чичерску, въ Пропостьку, въ Кричове, во Мстисловли, в Дорогобужи, у Вазьме, в Новегородцы Северьском, в Радогощи, въ Трубецьку, въ Браньску, въ Стародубе, в Чернигове, у Вышегороде, въ Києве, въ Путивли, въ Черкасехъ, в Житомири, въ Чуднове, в Овьручьемъ, в Чернобыли, въ Мозыри, в Новозе, в Любечи, в Грезку — по всимъ нашимъ мытомъ, и по князским, и по паньскимъ, и по боарскимъ, сухимъ и водою.

Вид Смоленська. Гравюра XVI ст.

А котории бы хотели через нашъ листь силу ему чинити, а мыто взати от нашего дубаса и отъ его комаг, тотъ намъ великую вину заплатить.

Писанъ у Вильни, мар. 4 день, инъдикть 6.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 163, 163 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ 36, № 4.— Арк. 163, 163 зв.) Опул.: Акты Литовско-русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1: 1390—1529 гг.— № 17.— С. 52—53.

№ 19

1488 р., червня 20. Сандомир.— ДОЗВОЛЕНІЙ ЛИСТ КАЗИМИРА ІV ДО ЗВЯГОЛЬСЬКОГО НАМІСНИКА ОКУШКА КАЛЕНИКОВИЧА ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ЗВЯГОЛЬСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ ЛУЦЬКИМ МИЩАНАМ ІЗРАІЛЮ, ЕСЬКУ І ЮДЦІ

Казимир, Божью млстью корол полскии.

Намеснику звагольскому пну Окушкку Калениковичу.

Продали есмо мыто звагольское и корчму жидове луцккои Израилу а Еську, а Юдьце на три годы. На кожъдыи годъ мають намъ давати по патинадъцат копъ широких грошеи. А мають они в тое жъ мыто и в корчму увазатиса ¹—на Матъки Божьи день первое¹, а держати имъ тое мыто и корчму тры годы до того жъ року Матъки Божьи дна первое.

¹—1 15 серпня

Прото жъ штобы еси в мыто нашо и в промыту не вступалса: нехаи мыто нашо и промыту вѣдаютъ мытъники наши, и во всемъ бы еси мыту нашому и корчме былъ помочонъ, абы са мыто нашо не понижало. И *от* кривдъ бы еси их боронилъ, не дал бы еси никому ни в чомъ имъ кривды чинити, а и самъ бы еси *свои* не держалъ в месте и заповедалъ бы еси слугамъ своимъ и мешаномъ, што коръчмы в месте не варили и по селомъ, ниже ли бы нехаи только мели два разы або три в году склады, а ис складовъ большеи того не казал бы еси варити в месте а и по селомъ. А тежъ если будетъ здавна перевоз к мыту слушалъ, нехаи они и тепер перевоз мытомъ заведуютъ по-давному.

Писанъ в Судомири, июнь 20 день, инъдиктъ 6.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 37 зв.— 38. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 4.— Арк. 37зв.— 38.) Опубл.: Русско-еврейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб., 1882.— Т. 1: 1388—1550, № 17.— С. 45, 46

№ 20

1489 р., травня 12. Пйотркув.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ КАЗИМИРА IV ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО НАМІСНИКА ІВАНА ЮРШІ ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ВОЛОДИМИРСЬКИХ, ПЕРЕМІЛЬСЬКИХ І ЛІТОВИЖЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ БЕРЕСТЕЙСЬКИМ МІЩАНАМ ЕСЮ І АВРАМУ ТА ГРУБЕШІВСЬКОМУ МІЩАНИНУ ЕСЬКУ

Казимир, Божью м̄лстью.

Маршалъку нашому, наместнику володимерскому пану Ивану Юрши.

Продали есмо мыто Володимирское и Перемышльское, и Литовижское, и тые // мыта вси, которые прислушаютъ къ Володимирскому мыту^а, жиду берестейскому Есю а товаришу его Авраму, а жиду грубешовьскому Еську и его братьи на чотыры годы за патьсотъ копъ грошеи и за шестдесатъ копъ грошеи широких, на год по сту копъ и по сороку копъ широких грошеи. А мають в тое мыто увезатиса ¹—за неделю перед сватъки в неделю¹, а держати имъ тое мыто до того жъ року за неделю перед сватъки, какъ чотыры годы выидуть. А мають намъ въ кажъдый годъ давати готовизною, выдержавшы полгода, шестдесатъ копъ широких грошеи, а другую полгода выдержавшы, такежъ намъ мают дати шестдесатъ копъ грошеи а двадцать копъ грошеи. В кажъдый годъ мает Есь себе брати за долгъ, што есьмо ему винъни, а на други и на трети годъ такежъ на тьи жъ по тому жъ мают намъ давать, а всю тую чотыры годы маеть в кожъдый годъ себе брать по двадцати коп грошеи за долгъ, што есмо ему винъни.

Прото жъ штобы еси самъ въ мыто нашо и въ промыту не вступалса и никому не велел вступатиса, абы мыту нашому ни в чомъ шкоды не было, бо то естъ нашъ Скарбъ. А котори бы коли хотели въ мыто нашо и в промыту вступатиса и мыту нашому шкодити, ты бы их одъ тых боронилъ. А тежъ которые бы хотели мыта нашы Володимирские объеждчати инъшыми дорогами, в томъ мыту нашому шкодит, и ты бы самъ на тых помочъ давал и был бы еси мыту нашому во всемъ помочонъ, абы са мыто нашо не понижало. А брати имъ мыто по-старому, какъ здавна бывало за дади нашого, за великого князя Витовта, и за Жыкгимонъта.

Писанъ в Петркове, маа 12 дна, индик 7.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 38 зв.— 39. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 4.— Арк. 38 зв.— 39.) Опубл.: Русско-еврейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб., 1882.— Т. 1: 1388—1550, № 21.— С. 48, 49.

¹—1 7 червня

Вид Твері. Гравюра XVI ст.

№ 21

1490 р., травня 7. [Москва].— ВИТЯГ ЗІ СТАТЕЙНОГО СПИСКУ
ПОСОЛЬСТВА ВЕЛ. КН. ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ДО КОРОЛЯ
КАЗИМИРА IV З ПРОТЕСТОМ ПРОТИ КОНФІСКАЦІЇ
В КИЄВІ ТОВАРІВ ТВЕРСЬКОГО КУПЦЯ КЛИМУШІ МИХАЛЬОВА

Великого же князя люди тферици, торговци, лѣтось были въ Кіевѣ, Климуша Михалевъ да Васко Аннинъ, складники, у обѣихъ товаръ былъ заодинъ, и того Васка Аннина въ Кіевѣ въ животѣ не стало. И намѣстникъ кіевски панъ Юрьи Пацовичъ того Климушу пограбилъ, а взялъ у него калью краски синіе, да четыре камки на золотѣ тяжелые, да два косяка тафты, одинъ червчатъ бурьской, а другой тауси еской, да косякъ фараузу ездиского, да зеркала, да батарльки, да наручи, да наколѣнки, да два сагадака съ луки и стрѣлами; а всего грабежа взялъ у него на сто копъ да на тридцать.

Памятники дипломатических сношений Древней России с державами иностранными // Сборник императорского русского исторического общества. — СПб., 1892. — Т. 35, № 11. — С. 43, 45.

Переклад

Великого князя люди, тверичі, торговці, були минулого року у Києві, Климуща Михальов і Васько Аннин, складники, у обох товар був спільний. А того Васька Анниного у Києві в животі не стало. Намісник же київський пан Юрій Пацович пограбував того Климущу, узявши у нього калью синього кольору, та 4 камки на золоті, важкі, та 2 косяки тафти, один червоний бурський, а другий еської тауси, та косяк ездизького фараузу, та дзеркала, та батарлики, та наручі, та наколінники, та два сагайдаки з луками й стрілами. А всього пограбував у нього (товару) на 130 кіп...

№ 22

1494 р., травня 26. Вільно.— ВИТЯГ ІЗ МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРИВІЛЕЮ
ОЛЕКСАНДРА КИЇВСЬКИМ МІЩАНАМ З РЕГЛАМЕНТАЦІЄЮ
РОЗМІРІВ МИТНИХ ЗБОРІВ У КИЄВІ

А Вышегородского и Чернобылского, и Бѣлогородского, и Глевацкого мыта им не платити и по *всей земли Киевской*, толко коли пойдуть суды на низ къ Киеву, и они мають давати корчовщину съ комаги по три грошы водою, а не сухим путемъ; а коли приидеть с Черкасъ водою рыба, ино тогда маеть, пришед, ѡсмникъ ѡбмытити рыбу на березе и свое десатое маеть взати; а што *зверху* какаа рыба приидеть, того на березе не ѡбмычивати, маеть ѡсмникъ мыта своего на торгу смотрѣти.

А съ икры мыта не давати; *от* пресного меду с вѣка по полугрошку, а *от* колоды меду грошь. А в торговлю волно им ездити. Нижли которые люди на службѣ *седат* неясачныи, а коли вѣсть *заидет* ѡ поганствѣ, тогда им з мѣста не ехати, або, едучы зъ *дому*, мають на свое место такъ добрых ѡставлати, какъ и сами, которые маю*т* без них службу нашу заступовати.

А коли заповеди ѡ поганстве не будетъ, а которыи *мещанин* зъ мѣста въедет, на том вины за то не брати.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 5.— Арк. 29 зв.— 31. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 5.— Арк. 29 зв.— 31.) Оpubл.: Акты, относящиеся к истории Западной России.— СПб., 1846.— Т. 1 : 1340—1506. № 120.— С. 144—146.

№ 23

1495 р., липня 4. Вільно.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ ОЛЕКСАНДРА
ДО ЛУЦЬКОГО СТАРОСТИ КН. СЕМЕНА ГОЛЬШАНСЬКОГО
ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НА ПРОХАННЯ БОГДАНА ГОСТСЬКОГО
ТОРГІВ У м. ГОЩІ

Александръ, Божю млстю великии кнзь литовскии, рускии, жомоитскии и иныхъ.

Старосте луцкому, маршалку Волынское земли кнзю Семену Юревичу.

Бил нам чолом пан Богдан Сенкович Гостскии и просил насъ, абыхмо ему дозволили торгъ мѣти в *ымени* его в Гощы, а повѣдил *перед* нами, штож в Луцку торгу и мыту нашому то нешкодно естъ, а *от* Луцка далеко.

Ино естли будетъ торгу и мыту нашому в Луцку нешкодно, и мы ему тот торгъ в *ымени* его в Гощы дали мети до наше воли.

Писан у Вилни, июл 4 ден, индикт 13.

Правил *мр.*, *нм.* *сл.* *пн.* *лт.* *хрб.*

Янушко, писаръ

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 5.— Арк. 56 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 5.— Арк. 56 зв.) Оpubл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1 : 1390—1529, № 20.— С. 55.

1495 р., листопада 8. Луцьк.— СУДОВИЙ ЛИСТ ЛУЦЬКОГО
 СТАРОСТИ КН. КОСТЯНТИНА ОСТРОЗЬКОГО У СПОРІ
 ЛУЦЬКИХ ШЕВЦІВ З КУПЦЯМИ ПРО ПРАВО СКУПОВУВАННЯ
 Й ПЕРЕПРОДАЖУ ШКІР РІЗНОГО ГАТУНКУ

Я, Костентинъ Ивановичъ Острожскій, гетманъ господара короля е. м., староста луцкій, браславскій и веницкій, маршалокъ Волынское земли.

Жаловали намъ вси шевци луцкіе на мѣщанъ и жидовъ луцкихъ, штожъ деи они купують въ мѣстѣ кожи малые неварунковые телятины, баранины, козины, а передъ тымъ, деи, здавна того не бывало, ижбы мѣщане и жидове мѣли тые кожи малые купити, кромъ великихъ кожъ воловыхъ и яловичихъ. И мѣщане и жидове мовили, ижбы имъ то волно здавна — тые малые кожи купити и тымъ торговати.

И мы опытали шевцовъ, кому бы то было звезомо, што мѣщаномъ и жидомъ не волно было передъ тымъ тѣхъ малыхъ кожъ купити. И они подали светки: старого войта луцкого Труша а мѣщанина луцкого Сенка и иныхъ мѣщанъ луцкихъ старихъ. И мы того старого войта Труша и тыхъ мѣщанъ старыхъ въ той речи опытывали, какъ здавна бывало, волно-ль будетъ было мѣщаномъ и жидомъ тые кожи малые купити. И они передъ нами повѣдили, штожъ деи и передъ тымъ здавна тые кожи малые неварунковые телятины, баранины, козины шевци купують, а мѣщане и жидове купують кожи великіе воловые и яловичіе, а тыхъ малыхъ кожъ не волно бывало имъ купити.

И мы в томъ шевцовъ знашли правыхъ, не казали есмо мѣщаномъ и жидомъ черезъ то тыхъ малыхъ кожъ купити, кромъ великихъ кожъ воловыхъ и яловичихъ, а тые малые кожи телятины, баранины и козины мають шевци купити по-старому, какъ передъ тымъ бывало.

А при томъ былъ князь Иванъ Путятичъ, а панъ Петрушко Мушатичъ, а панъ Немера Богдановичъ.

И на то есми далъ шевцомъ сесь мой листъ зъ моею печатію.

Писанъ у Луцку, ноября 8 день, индиктъ 14.

Акты Литовской Метрики / Собр. Ф. И. Леонтовичем. — Варшава, 1896—1897. — № 225. — С. 88, 89.

1496 р., листопада 10. [Вільно].— ПИСАРСЬКИЙ ЗАПИС
 У КНИЗИ ЗАПИСІВ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ ПРО НАДХОДЖЕННЯ
 З ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦІ

Ноябр 10 день, индиктъ 15

В Берестьи воит володимерскии Луд, а Сташко Ратушныи, а Оньдрей Хотечовскии, а Петько личбу делали з мыта Володимерского:

держали полтора года и пamt неделъ, дали всего полсемадесат копъ грошеи и 12 грш.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 341. Оригінал. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 341.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1: 1390—1529, № 50.— С. 78¹.

¹ За польською копією книг Литовської метрики опубл.: Акты Литовской метрики / Собр. Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896—1897.— № 324.— С. 127.

Турецкий купец зі слугою. Гравюра кінця XV ст.

№ 26

1496 р. [Москва].— ВИТЯГ ЗІ СТАТЕЙНОГО СПИСКУ ПОСОЛЬСТВА ВЕЛ. КН. ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ДО ВЕЛ. КН. ОЛЕКСАНДРА З РОЗ'ЯСНЕННЯМ ПРИЧИН ЗАТРИМКИ В м. КІЄВІ ПОСОЛЬСТВА ДО МОСКВИ І КУПЦІВ ТУРЕЦЬКОГО СУЛТАНА БАЯЗЕТА II

Александръ, Б. м. великій князь всказалъ:

Такжо всказалъ еси къ намъ: што пошолъ былъ до тебѣ посоль турскаго солтана, да и сына его, который на Кафѣ сидитъ, а съ ними гости пошли были до твоея земли, и нашъ воевода кievскій ихъ не пропустилъ, и о томъ еси къ намъ присылалъ посла своего, боярскаго сына Третьяка. И мы тобѣ о томъ черезъ того посла отказъ учинили, чого для есьмо ихъ не пропустили. И ты къ намъ всказалъ, што у отца нашего, Казимира короля, многи послы турецкіи бывали, да и гости съ его земли въ нашей бывали, ино отецъ нашъ, король его милость, съ царемъ турецкимъ держалъ перемиріе, а въ томъ перемирії послы mezi нихъ хоживали на обѣ стороны отъ царя турецкаго до отца нашего, а отъ отца нашего до царя турецкаго, а которые гости прихоживали съ посломъ турецкимъ до нашею земли, ты опядь назадъ съ посломъ же ворочивалися. А оныи гости заморскіе николи не бывали въ нашей земли далей Кіева, до Кіева приѣзживали съ товары, и попродавши товары въ Кіевѣ, и опять зася съ Кіева ворочивалися, бо здавна бывало и за отца нашего всимъ гостемъ заморскимъ складъ бывалъ въ Кіевѣ, а другій въ великомъ Луцко^а. Тыми пакъ часы перемиріе mezi нами съ царемъ турецкимъ вышло, послы mezi насъ не ходять, а шкody намъ и землямъ нашимъ также отъ него великіи дѣются. Ино самъ тому, братъ нашъ, можешъ розумѣти, непріятельскихъ пословъ не годится пропускати намъ черезъ свои земли.

Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, одавин, Валахии и Турции в XIV—XVI вв. / Собр. В. А. Уляницким.— М., 1887.— С. 129—130.

1498 р., лютий. [Москва].— ВИТЯГ ЗІ СТАТЕЙНОГО СПИСКУ ПОСОЛЬСТВА ВЕЛ. КН. ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА ДО КОРОЛЯ КАЗИМИРА IV З ВИКЛАДОМ ПЕРЕДАНОЇ ЧЕРЕЗ ПОСЛІВ ВИМОГИ КОРОЛЯ, ЩОБ РОСІЙСЬКІ Й ІНОЗЕМНІ КУПЦІ, ПРОЇЗДЖАЮЧИ ЧЕРЕЗ УКРАЇНСЬКІ ТЕРИТОРІЇ ДО РОСІЇ, КОРИСТУВАЛИСЯ УСТАЛЕНИМИ ТОРГОВИМИ ШЛЯХАМИ І НЕ ОБМИНАЛИ СКЛАДСЬКИХ МІСТ — КИЄВА І ЛУЦЬКА

Што еси намъ говорыль *от* брата нашего великого кнзя Ивана Васильевича што писалъ к намъ грамоту его посоль Михаилло Плещеевъ, котории был *от* него в цара турецького посольством, и прыехал к нашему городу к Путивлю, и наместникъ нашъ путивельский княз Богданъ Федоровичъ его послалъ, и гостей его, котории были с нимъ, заморскихъ гостей не пропустилъ. Ино и намъ тое ведомо: писалъ *о* томъ и намъ нашъ наместникъ кнзь Богдан, штож *тот* его посол Михаилло Плещеевъ прыехал к Путивлю ис тыми гостями, а с ними посполу многии люди татарове прышодшы, и земљи нашои по вкраинам великии шкоды почынили намъ, и онъ былъ его для того позадержал, покул мы его навчым *о* томъ. И мы до него *от*писали, абы его пропустил, и онъ его тогож часу и гостей тыхъ, котории прыехали с нимъ, пропустил. Прото нехаи бы брат нашъ, великии княз, самъ того и посмотрелъ, гораздо *л* то послы его чынять, што поганьство¹ татарове наводя на наши земли, а гостей купцовъ проводят зъ собою мимо наши головныи места. А тамъ, в ынъшои земли, в Києве и в Луцку, склады издавна бывали усякимъ купцомъ заморскимъ. Прото штобы брат нашъ, великии княз, прыказывал своимъ посломъ, ижъбы ездилы обычайными дорогами; а котории бы купцы его, а любо заморьский с ними ездилы, ажбы мытъ нашии не объезджали, и, где зъдавна склады гостемъ бывали, тут бы и теперъ были, какъ жо и в доконъчани *о* томъ записано, што гостемъ нашимъ добровольно ездити на обе стороне по нашимъ землямъ старыми обычайными дорогами, а мыта и пошлины везде платити по старому, а новыми дорогами мыт не объезджати.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр 5.— Арк. 204 зв.— 205.— Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 5.— Арк. 204 зв.— 205.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Западной России.— СПб., 1846.— Т. 1: 1340—1506.— № 154.— С. 176.

1498 р., травня 11. Вільно.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ ОЛЕКСАНДРА ДО ЛУЦЬКОГО СТАРОСТИ КН. СЕМЕНА ГОЛЬШАНСЬКОГО НА ОРЕНДУ ЛУЦЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ І ВАЖНИЦІ КРАКІВСЬКОМУ МІЩАНИНУ ЛЕРИНУ ГЕРЕШУ

Александръ Божю млстью.

Старосте луцкому, маршалку Волынское земли кнзю Семену Юревичу. Продали есмо мыто Луцкое и вагу^а кракованину Лерину Герешу на тры годы за полторы тисачи копъ грошей^б, на год по патисот копъ грошей. А рокъ ему в тое мыто и у вагу увазатиса¹—на семую субою², што приидеть¹, а держати ему тое мыто и вагу три годы³—до того ж року до сего суботы³. А маеть нам в каждыи год давати по патисот коп грошей:

¹ поганьство

^{1—1} 2 червня 1498 р.

² суботу

^{3—3} До 29 травня 1501 р.

первыи год выдержавши маеть намъ дати пѣтсотъ копъ грошеи, а другии год выдержавши мает нам дати пѣтсотъ копъ грошеи, а третии год выдержавши мает намъ дати пѣтсотъ копъ грошеи. А маеть намъ вси тыи гроши давати на каждыи годъ готовизною, а брати ему тое мыто и вагу по-давному.

Прото жъ кому коли в него подаемъ пѣнзи на квитациехъ з мыта, тыи бы нехаи року ждали, а до року бы его не габали и силою квитаци на него не наметывали и мощно в него пѣнзи не брали. Пакъ ли бы которыи року не дожидаячи хотѣли его в томъ габати и силою на него квитаци наметывати и мощно в него пѣнзи брати, и ты бы его *от* тыхъ боронил и не далъ бы еси ему никому ни в чомъ кривды чинити. А которыи бы купцы хотѣли мыто ѡбъезжати новыи дорогами, ажъ бы еси ему на тыхъ помочъ давалъ. Нехаи онъ ихъ встагаетъ и мыто на нихъ беретъ по-давному, и самъ бы еси в мыто нашо и в промыту и вагу не вступалса и ни судилъ его, ни радилъ и наместнику своему не казалъ вступатиса и ни судити его, ни радити. Нехаи онъ мыто нашо и промыту и вагу ведаеть по-давному и во всемъ бы еси мыту нашому былъ помочонъ, абы са мыто нашо и вага не понижало. А которыи бы са купецъ промытил, то промыта намъ с нимъ на полъ подлугъ давного ѡбычая. А какъ тыи три годы тое мыто // и вагу выдержать, естли бы са полепшыло, тогды маетъ намъ тое цены повышити, а естли бы са, боже вховаи, надказило, тогды маетъ три годы выдержавши, намъ тое мыто и вагу спустити. А кому коли *от*пустимъ мыта луцкогъ з ласки нашое в тыхъ его трехъ годехъ, маетъ онъ то записати, што бы мало того мыта приити, то маемъ ему *от*трутити в наши пѣнзи в тую жъ суму.

Псанъ у Вилни, мая 11 день, индикъ 1.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 347—348. Засвидчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 347—348.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М.— 1899.— Вып. 1: 1390—1529, № 56.— С. 81—82.

№ 29

1498 р. [Вільно].— ПИСАРСЬКИЙ ЗАПИС У КНИЗІ ЗАПИСІВ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ ПРО НАДХОДЖЕННЯ ПРИБУТКІВ З КИЇВСЬКОГО КЛЮЧНИЦТВА І МИТНИЦІ

Личба ключника киевского

Панъ Литавор, маршалокъ, а Федко, писарь, брали личбу в ключника киевского в Сенька Полозовича и в мытниковъ киевскихъ в Санка а в Цибулли¹—с полутора году индикта 15 и 1^{—1}.

Приходу шестьсотъ копъ и пѣтдесать копъ и девять копъ и грошь^а, ѡпрочь промыты. А промыты, поведають, дали великому кнзю пѣтдесатъ копъ и тры копы товаромъ. А росходу шестьсотъ копъ и шестьдесать копъ. А квитаци дано имъ десать, што ещо спольна не выдали, кому по половине, а кому третину.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 344. Оригінал. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6, арк. 344.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1: 1390—1529, № 54.— С. 80^а.

¹—1 За 1497—1498 рр.

² За польською копією книг Литовської метрики опубл.: Акты Литовской метрики / Собр. Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896—1897.— № 363.— С. 143.

1498 р. [Вільно].— ПИСАРСЬКИЙ ЗАПИС У КНИЗІ ЗАПИСІВ
ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ ПРО НАДХОДЖЕННЯ ПРИБУТКІВ
З ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦІ І ЗБОРІВ КАПЩИННОГО ПОДАТКУ

Личба воита володимєрського
Фєдько писар брал личбу у Сенюты а у воита володимєрського у Федка
Лудовича.

Индик 15. Приходу мыта пмтдесат копъ и полшсмы копы грошеи и
два гроша и сем гарели.

То єсмо писали, докул са поветрее не почало, а какъ поветрее почало-
са велми от последнее Матки Божии, ино дьякъ умер, писати было
некому. Ино от того дна до ¹—Божего Нароженья¹ вziali єсмо полтрети
копы грошеи без дву грошеи, а от Божяго Нароженья до Середопостья ²
мыта вziali єсмо дванадцать копъ и осмъ грошеи. А тому всему сума сем-
десат копъ грошеи и осмъ грошеи, а то все роздано.

Индик 1. Володимєрскихъ капныхъ пнзеи и верховщины а циншовыхъ
литовижскихъ пмтдесат копъ и чотыри копы и полтретадцать грошеи, а то
все роздано на квитаци.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 345. Оригінал. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у
м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 345.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд.
М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1: 1390—1529.— № 53.— С. 79*.

1499 р., січня 21. [Вільно].— ПИСАРСЬКИЙ ЗАПИС
У КНИЗІ ЗАПИСІВ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ
ПРО НАДХОДЖЕННЯ ПРИБУТКІВ З ПУТИВЛЬСЬКОЇ МИТНИЦІ

Личба мытников путивльскихъ

Браль его млсть личбу у мытников путивльскихъ в Городне, ген. 21 ден,
индик. 2.

Тогда служебникъ княза Богданов^a сыновецъ принєстыи квитаци до его
млсти, а мытников не было. И положилє [!] на личбе на квитацияхъ триста
коп грошеи и семдесат коп и сем коп и двадцат грошеи, а первая полто-
раста коп грошеи. А пушкаремъ двомъ путивльскимъ 12 коп грошеи а по шубе
чамровои, а по сукну махалскому. Сума всему 500 коп и сорок коп и 20
грошеи. А триста коп и 60 коп без 20 грошеи на них єщо остало.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 346. Оригінал. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у
м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 346.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд.
М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1: 1390—1529, № 60.— С. 86.

1499 р., травня 2. Вільно.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ОЛЕКСАНДРА
КИЇВСЬКОМУ КЛЮЧНИКУ СЕНЬКУ ПОЛОЗОВИЧУ І МИТНИКУ
МИХАЙЛУ ЦИБУЛІ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЇХНЬОГО ЗВІТУ
ПРО НАДХОДЖЕННЯ ПРИБУТКІВ І ВИДАТКИ КИЇВСЬКОЇ МИТНИЦІ

Александръ, Божю млстью.

Ключнику киевському Сеньку Полозовичу у мытникомъ киевскимъ
Саньку а Михаилу Цибули.

¹— 25 грудня 1496 р.

² 5 березня 1497 р.

³ За польською копією книг Литовської метрики опубл.: Акты Литовской метрики /
Собр. Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896—1897.— № 362.— С. 142—143.

Што есте держали *от* насъ мыто Киевское к *верной* руце и дали есте нам личбу з мыта Киевского с одного году, почонши *от* збору до того *ж* року до збору, и положили есте нам на личбе приходу ¹—*полосма* ста копь грошей и полдесеты—¹ копы грошей, а росходу положили есте на листы наши, на квитаци, и теж што есте покупили на нашо приказанье у купьцовъ кафинцовъ у *Охмата* *Фражанина*, *Турчина* и у *Хожисина* *Нами* *Суренина* *перла* и иные речи, и тежъ на ее *млсть* нашее великое *кнгни* *перла*, *шолки*, *тафты*, *ковры*, *чомлаты*, и што есте *пнзеи* дали цару *Перекопському*, и на *послы*, и на *городовые* речи, и на *пушкари*, *такежъ* на *вызнаныи* листы *воеводы* *киевского* и на *Касьпровъ* *Гарьмановича*, и на *бискупа* *киевского*,— всего того *росъходу* сума положили есте на личбе *полосма* ста копь грошей и *двадцать* копь грошей и *сорокъ* грошей и *шесть* грошей. На то вамъ даемъ *вызнанье* — *сесь* нашъ *листь*.

А што есте *приходу* *звышь* своихъ *пнзеи* *выдали* на наши *потребы* *дедесать* копь грошей и *шеснадцать* грошей, то тежъ вамъ *вызнаемъ* *симъ* нашимъ *листомъ*: *маемъ* то вамъ, *дать* *богъ*, *заплатит* *часомъ* *подобнымъ*.

Псан у *Вилни*, *мая* 8 *день*, *индикъ* 2.

При т. был мар., двор., нам. мёр. и фник. пан Григ. Стан.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 549. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 549.) Оpubл.: Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1 : 1390—1529. № 64.— С. 90.

№ 33

1499 р., травня 14. Вільно.— ВИТЯГ ІЗ СУДОВОГО ЛИСТА ОЛЕКСАНДРА У СПОРІ КИЇВСЬКИХ МІЩАН І КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ КН. ДМИТРА ПУТЯТИЧА З ВКАЗАННЯМ ВОЄВОДСЬКИХ ПРИБУТКІВ ВІД ТОРГІВЛІ НА МІСЬКОМУ РИНКУ

... *Напервеи*, што жаловал *кнзь* *Дмитрей* на васъ, што*ж* коли *которыи* *купцы*, а *любо* *казаки* *приходат* до *Киева* и *становатса* в *мещан* на *подвории* и *тыи* *мещане* *обещивали* их *воеводе* *киевскому*, и *вы* *тыми* *разы* *тот* *врад* за себе *были* *взяли*. И *мы* *тое* *дело* *врадили* *под* *тою* *мерою*: *коли* *которыи* *купцы* а *любо* *казаки* *приходат* до *Киева*, а в *которого* *мещанина* *стануть* на *подворьи*, *тот* *мещанинъ* *маеть* их *обестити* *воеводе* *киевскому* або *наместнику* *его* *подлугъ* *давнего* *обычая*; а *если* *бы* *которыи* з *васъ* *мещанинъ* не *хотель* *купца* або *козака* *воеводе* *обестити*, на *томъ* *воеводе* *киевскому* *дванадцать* копь *грошей* *вины*...

Теж *которыи* *казаки* *зверху* *Днепра* и с *ыншихъ* *сторон* *ходат* *водою* на *низ*, до *Черкасъ* и *далеи*, а *што* *тамъ* *здобудут*, с *того* *со* *вьсего* *воеводе* *десатое* *мают* *давати*; а *коли* *рыбы* *привозат* *зверху* або *знизу* *просолныи* и *валыи* до *места* *Киевского*, *тогда* *мает* *осмъникъ* *воеводин* *то* *осмотрети* и *обмытити*, и *маеть* на *город* *взати* *от* *бочки* *рыбъ* по *шести* *грошей*, а *от* *валых* *рыбъ* и *свежих* *десатое*. А *коли* *привезуть* до *места* *Киевского* *рыбу* *свежую*, *осетры*, *тогда* не *мают* их *целкомъ* *продавати*, *али* *ж* *мусить* *осмъникъ* *от* *каждого* *осетра* по *хребтине* *взати*, а *любо* *от* *десати* *осетровъ* *десятого* *осетра*.

Такеж *которыи* *перекупники* на *раду* *седат* и *хлебы* *продают*, и *иныи* *ярины*, *тыи* *всеи* *мають* *давати* *осмънику* *воеводину* в *каждую* *суботу* *от* *товару* по *дензе*; а *которыи* *члвкъ* *похочеть* *новотныи* на *раду* *сести* и *тыми* *стравъными* *речами* *торговати*, *тоть* *мает* *дати* *осмнику* *куницу* *дванадцать* *грошей*.

¹—1 750,5

Теж естли на берегу на реце, которая са кому тятба станет в чомъ, какъ бы *от* берега палицею докинуги, тогда такуюю татъбу побережнугую маеть осмъникъ судити воеводин.

Тежъ поведал намъ панъ Юреи Пацевичъ, штож которыи купцы коли едутъ с Киева и возы свои товаромъ тажко накладывають для мыта, иж бы возовъ меншеи было, и въ которого купца воз поломитса с товаром на одну сторону по Золотыи ворота, а на другую сторону по Почаину реку, ино тотъ воз с товаромъ биривали на воеводу киевского, и мы и тое врадили по старому, какъ и передъ тымъ бывало...

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 256—259. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 256—259.) Оубл.: Акты, относящиеся к истории Западной России.— СПб., 1846.— Т. 1 : 1340—1506, № 170.— С. 194—195.

№ 34

1505 р., березня 3. Берестя.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ ОЛЕКСАНДРА ДО ЛУЦЬКОГО СТАРОСТИ КН. СЕМЕНА ГОЛЬШАНСЬКОГО ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ЛУЦЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ ТРОЦЬКИМ МІЩАНАМ НИКЕЮ ПРОКОПОВИЧУ І ШАМАКУ ДАНИЛОВИЧУ

Александръ, Божю мл̃стью.

Старосте луцкому и каменецкому, маршалку Волынское земли кнзю Семѣну Юревичу.

Продали есмо мыто Луцкое воиу троцкому Никею Прокоповичу а жиду троцкому Шамаку Даниловичу на тры годы за две тисачи копъ и за чотыриста копъ грошеи широкое личбы, за грош по два полугрошки або по десати пнзеи. А мають они, перввыи годъ выдержавши тое мыто, дати намъ осмъсотъ копъ грошеи: трыста копъ готовыми грошми, а пятсотъ копъ грошеи на квитации наши тымъ, кому будемо в них давати. А другии годъ выдержавши, мають намъ другую осмъсотъ копъ грошеи дати: трыста копъ готовыми грошми, а пятсотъ копъ грошеи на квитации. А третии годъ выдержавши, мають намъ третую осмъсотъ копъ грошеи дати по тому жъ, какъ и первви то. На рокъ имъ в тое са мыто увазати ¹—сего Середопостя¹, и держати имъ тое мыто три годы исполна до того жъ року, до Середопостя.

А кому они на свое место такъ прикажутъ тое мыто заведати, тотъ мает мети моцъ в томъ мыте и в промыте по тому, какъ они сами. Теж естли бы хто хотел тое мыто наше объежчати иншими дорогами, мыта намъ не заплативши, для того они мают слугъ своихъ положити по тымъ местом, где перввыхъ мытников слуги то стерегивали. И которыи купцы будутъ тое мыто проезчати иншими дорогами, // мыта нашего не заплативши, в тыхъ мають они товари ихъ на насъ забират, и ты бы имъ на таковых помочен был.

А и самъ бы еси в то мыто и в промыту не вступалса: нехаи они тое мыто и промыту заведают по-давному. Теж бы еси их самихъ и того, кому они на свое место мыто прикажутъ, и слугъ ихъ не судил ани радил, и децкихъ своих на них давати до тых часовъ, пока они тое мыто будутъ держати. А кому до них будетъ которое дело, ино мы сами, гедръ, ѿ томъ маем ихъ досмотрети.

Теж которым есмо местомъ нашимъ первви того были мыта наши ѿпустили, ино и тых местъ мещане, которыи будутъ до Луцка с товари своими приежчати, мают они теж в Луцку мыто брати по-давному. Нижли одно што мещаном смоленскимъ мыто наше есмо ѿпустили для сказы их

¹—1 2—8 березня.

от неприятеля нашего, великого кнзя московского, с тых они не мають мыта брати до того часу, поки вола наша в томъ будет.

А кому дамо жалованье наше на квитациях в них изъ мыта, и они тымъ мають тое жалованье наше выдати по тому, какъ и за отца нашего, корола его млсти первыи мытники давали. А до ихъ року не мають на них квитацие силою наметывати.

И на то есмо имъ дали сесь нашъ листъ из нашою печатю.

Псан у Берестьи, мар. 3 ден, индик 8.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 517—518. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 517—518.)

№ 35

1505 р., червня 17. Шидлув.— ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИСТ ОЛЕКСАНДРА ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО НАМІСНИКА [ФЕДОРА ЯНУШОВИЧА?] ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ВОЛОДИМИРСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ ТРОЦЬКОМУ МІЩАНИНУ НИКЕЮ ПРОКОПОВИЧУ

Александръ, Божю млстю корол полскии.

Наместнику володимерьскому тому, хто будет от насъ Володимерь держати, и воуту места Володимерьского, и бурмистромъ, и радцамъ, и всимъ мещаномъ.

Продали есмо мыто Володимерское на годъ воуту места Троцкого, мытнику луцкому Никею Прокоповичу за шестьдесят копъ грошей готовыхъ. А мает онъ намъ половину тых пнзеи дати на 1-первую Матьку Божю¹, а остатокъ тых пнзеи року додержавшы маеть отдати.

А почат он маеть тое мыто держати отъ 2-сего свта Петра приидучого², а опам до того ж року до светого Петра.

Прото ж абы есте в тое мыто и в промыту не вступалиса, нехай бы онъ тое мыто держаль со всимъ по тому, какъ и перъвые мытники держивали.

А которые купцы тое мыто нашо обьежчали, не хотечи мыта платит, и мы казали ему в таковых товари на насъ забирати, и вы бы ему в том помочни были, и от кривъдъ бы есте его боронили.

Писан у Шидьлове, июнь 17 день, индикт 8.

Прв. мар. двр., нм. бел., нут. кз. Мих. Лв. Глин.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 1. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 6.— Арк. 1.)

№ 36

1507 р., березня 4. Краків.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА І ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ КИЇВСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ ТРОЦЬКОМУ МІЩАНИНУ ШАМАКУ ДАНИЛОВИЧУ

Жыкгимонт, Божю млстю корол и великии кнзь.

Чинимъ знаменито симъ ншимъ листомъ, што:

есмо продали мыто Киевское^a жиду Шамаку Даниловичу за чотырнадцать сот копъ гршей на два годы, почонши от 1-Божьего Нароженья минулого¹, которое было сего индикту десятого, до того жъ року до

¹⁻¹ 15 серпня

²⁻² 29 червня

¹⁻¹ 25 грудня 1506 р.

Божего Нароженя, которое будет индикѣта второгонадцать. А маеть намъ давати в кождый год напередъ по двесте золотых вгорских в золоте ²—на Запусты великие². Ино што мел намъ дати двесте золотыхъ ³—на сие Запусты³ минувые, тую двесте золотых вжо намъ заплатил.

И на то есмо дали ему сесь ншѣ лист зъ нашою печатью.

Псан в Кракове, мар. 4 днь. индикт 10.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.— Арк. 108зв.— 109. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 8.— Арк. 108 зв.— 109.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1865.— Т. 2 : 1599—1637, № 82.— С. 115.

№ 37

1507 р., березня 19. Краків.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА І
ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ЛУЦЬКІХ МИТНИХ ЗБОРІВ
ТРОЦЬКИМ МІЩАНАМ ШАМАКУ ДАНИЛОВИЧУ І НИСАНУ КОЗЦІ

Жикгимонт, Божю млстю корол и великии кнзъ.

Старосте луцкому, маршалку Волыньское земли пану Федору Янушевичу и влдце луцкому Кирилу, и всимъ кнзем, и пномъ, и земляномъ Волыньское земли, и воуту, и бурмистромъ, и рядцамъ, и всим мешчаномъ места Луцкого.

Продали есмо мыто ншо Луцкое жидови Шамаку Даниловичу а Нисану Козце на два годы за шестнадцать сотъ копъ грошей; а рок имъ в тое мыто увязатися ѿ ¹—Середопости приидучомъ, которое будетъ индикта первогонадцать¹, и держати им тое мыто два годы сполна² до того ж року, до ²—Середопостья, которое будетъ индикта третегонадцать². А мають намъ напередъ дати за первыи годъ триста золотых вгорских в золоте на ³—Святки приидучие, которые будутъ сего индикта десятого³, а ѿстаток тых пнзеи ѿсмисотъ копъ грошей, што маемъ в них за первыи годъ взяти, мають выдавати на квитаци, кому што жалованя нашего дадимъ. А чога на квитаци не выдадутъ, то мають намъ готовыми пнзми доплатити, годъ выдержавши, а на другии годъ мають намъ дати напередъ по тому жъ триста золотых вгорских в золоте на тот же рок на Святки, которые будутъ индикта второгонадцать, а ѿстатокъ тых пнзеи, такеж мають выдавати на квитаци. А чога на квитаци не выдадутъ, то мають нам готовизною ж доплатити, тот другии годъ выдержавши. А што перво сего Шамак тое мыто держалъ, и он намъ личбу с того суполна выдал, будучи в Кракове. Но ещо есмо ѿстали ему винни назвышь того пятьсот копъ гршей и тридцать копъ гршей, и маемъ ему то ѿттрутити в тую ж суму пнзеи, за што есмо имъ тое мыто ншо продали.

И вы бы в тое мыто ншо и в промыту не вступалися ничимъ, нехай они тое мыто и промыту заведаютъ по-давному, как первые мытники заведывали. Теж бы есте в тые два годы их самих и слугъ ихъ, которых они тамъ для мыта положить, не судили и не радили, и децких своих на них не давали и кривдъ имъ ни в чомъ не делали. Кому до них дело будетъ, ино

²⁻² В останній тиждень перед Великим постом: у 1508 р.— протягом 5—11 квітня.

³⁻³ 14—20 лютого 1507 р.

¹⁻¹ 2 квітня 1508 р.

²⁻² 10 березня 1510 р.

³⁻³ 23 травня 1507 р.

мы сами, гсдрь маем их в томъ смотрети, а естли пак до слуг их которое кому дело будеть, и они вжо сами мають тымъ зъ слугами справедливост чинити. А хто бы имъ хотел в чомъ безправне кривды делати, и ты бы, пне староста, их от такихъ боронил и не дал бы имъ никому ни в чомъ кривдъ делати, как бы в том мыту ншому шкоды не было и платъ бы ншъ не понижался.

Псан в Кракове, мар. 19 днь, индикт 10.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.—Арк. 110, 110зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві— КМФ-36, № 8.— Арк. 110, 110 зв.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1865.— Т. 2 : 1599—1637, № 84.— С. 117.

№ 38

[Між 1508 і 1510 рр.], січня 4¹. Київ.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ
КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ КН. ЮРІЯ ГОЛЬШАНСЬКОГО
НА ПРАВО КИЇВСЬКОГО ДОМІНІКАНСЬКОГО МОНАСТІРЯ
ЗБИРАТИ ПОМІРНЕ ЗА ПРОДАЖ ЗБІЖЖЯ НА КИЇВСЬКОМУ РИНКУ
З МІСЦЕВИХ І ПРИЇДЖИХ КУПЦІВ

Князь Юрій Александрович, воевода кііовській, кравчій госьподара нашого великого корола [!].

Сознаваю симъ моимъ листомъ, што:

жаловалы господарь король и его милости преемники мисьята Кііовского Закону светого Доминика на месьчанъ кііовскихъ и на все посьполство, ижъ бы имъ мыта не давали и за то имъ отъ килко литъ тотъ часть з наданья продковъ господарскихъ и божому костелу светого Миколая, а передъ тимъ де намъ давали кажды гости и кияне, которыколвекъ привозатця, житьла и иншого збожа з дубаса по копи грошы, а с комяги по полкони грошы, съ полкомьяшка по пятнатцяти грошы, а зъ великого чольна по дватцати грошы², а зъ малого по шесъти грошы, а зъ дому и зъ воза по полгрошкы.

И я с росказанья господарской воле и жалобы велиль есьми мещаномъ кіевскимъ тое мыто верхписаное по тому жъ давати, какъ и иньшыя госьти имъ дають, а што отъ такового часу мыта не давали, то есьми тежъ велиль мещаномъ тое мыто имъ наполнить и нехай бы было подлугъ старого обычая, какъ же и передъ тымъ бывало.

А на твердость того печать свою прыложыли есмо къ сему нашему лисъту.

Писанъ въ Кііове, ген. 4 день, 3 индикта.

Описание Киево-Софийского собора и Киевской иерархии.— Киев, 1825.— Прибавления.— С. 23—24. (У складі потвердного привілею Яна-Казимира 1649 р.)

№ 39

1509 р., січня 18. Вільно.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ СИГІЗМУНДА І
ВОЛОДИМИРСЬКИМ МИТНИКАМ ФЕДЬКУ ЛУДОВИЧУ, СТАНИСЛАВУ
І МАЙКУ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІХНЬОГО ЗВІТУ ПРО НАДХОДЖЕННЯ
СОЛЯНИХ І ВОСКОВНИЧИХ ЗБОРІВ З ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦІ

Жикгимонт.

Чинимъ знаменито симъ ншим листом, иж:

соляничие и восковничие володимерские Федко Лудович а Станислав,

¹ Запропоноване видавцем цього документу Євгенієм Болховитіновим розшифрування індикта 1500 роком не співпадає з роками воеводського правління кн. Юрія Гольшанського (1508—1510); ми в датуванні пропонуємо виходити саме з них.

² Виходячи зі змісту паралельних потвердних актів, наведених тут же, це опискя. Має бути: по дванадцяти грошы.

а жид Маико держали комору восковую и соляную полтора года, почон от¹—Матки божъее первое^{—1}, которое сто было индикта первогонадесять, до²—Трех Крелевъ^{—2}, которое свто индикта второгонадесять. Ино в тую полтора года собрали на нас и положили нам на личбе с коморы соляное сто копъ и сорокъ копъ и две копе гршеи без пятнадцати гршеи, а з восковое коморы собрали двадцать копъ и полчетверты³ копы гршеи. А пану Бонарю выпустили двадцать каменеи воску и один камен.

И на то есмо имъ дали сесь ншъ лист з нашою печатю.

Псанъ у Вилни, ген. 18 днь, индикт 12.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.— Арк. 124. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 8.— Арк. 124.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1865.— Т. 2: 1599—1637, № 95.— С. 123.

№ 40

1509 р., січня 18. Вільно.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ СИГІЗМУНДА І ЛУЦЬКИМ МИТНИКАМ ТРУШУ, НИСАНУ СИМШІЧУ І РЕБИНКУ ЛЕВЕЙОВИЧУ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІХНЬОГО ЗВІТУ ПРО НАДХОДЖЕННЯ І ВИДАТКИ З ВОСКОВНИЧИХ ЗБОРІВ ЛУЦЬКОЇ МИТНИЦІ

Жикгимонт, Божю млстю.

Чиним знаменито сим ншим листомъ, штож:

восковничие луцкие Труш а Нисан Симшичъ, а Ребинко Левеевич держали комору восковую Луцкую два годы, почон¹—от Громницъ, которое сто было индикта десятого, до того жъ року до Трех Крелевъ^{—1}, которое сто индикта второгонадесять. И положили нам на личбе, иж в тые два годы Нисан Козка жид вывезъ воску на пна Бонаря чотыри тысячи и шестсотъ каменеи и полосманадцать² каменя, а окромъ того, што Михелю дали и теж што на его млсти потреби выдали, и теж што на его млсти квитациен пропустили, шестдесять и шест копъ гршеи и сорокъ чотыри грши.

И на то есмо им дали сесь ншъ лист з нашою печатю.

Псан у Вилни, ген. 18 день, индикт 12.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.— Арк. 124 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 8.— Арк. 124 зв.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1865.— Т. 2: 1599—1637, № 96.— С. 123.

№ 41

1520 р., серпня 2. Краків.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА І ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ ВОСКОВОГО І СОЛЯНОГО МИТНИХ ЗБОРІВ У ЛУЦЬКУ І ВОЛОДИМИРІ БЕРЕСТЕЙСЬКОМУ МІЩАНИНУ МІХЕЛЮ ЕЗОФОВИЧУ

Жыкгимонтъ, Божю etc.

Явно чынили тым то нашим листомъ, ижъ:

продали есмо комори наши Луцкую и Володимерскую восковую и соленую жиду берестейскому Михелю Езофовичу на три годы. Маеъ онъ

¹— 15 серпня

²— 6 січня

³ 3,5

¹— Від 2 лютого 1507 р. до 6 січня 1509 р.

² 17,5

в тые комори увезатися ¹—ω Успенью Пърчтоє Богоматери¹, иньдикта девятого. Маеть ωн с тых комор в кожъдѣи год нам давати по триста копь грошеи готовизною: какъ полгода выидеть — онъ маеть нам давати полтора-ста копь грошеи, а какъ другая полгода выидеть — и он другую полтора-ста копь грошеи маеть дати. Такъже на други и на третии годъ по тому маеть ωн с тых комор пнзми готовыми намъ давати, а не товаром.

И на то есмо ему дали сесь *наш лист* з нашою печатю.

Псан у Кракове, август 2 ден, иньдикт 9.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 10.— Арк. 81. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 10.— Арк. 81.) Оpubл.: Русско-еврейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб., 1882.— Т. 1: 1388—1550, № 70.— С. 99.

№ 42

[1521 р., не раніше травня 18]¹. [Вільно].— ПИСАРСЬКІЙ ЗАПИС У КНИЗИ ЗАПИСІВ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ ПРО НАДХОДЖЕННЯ З СОЛЯНИХ І ВОСКОВНИЧИХ ЗБОРІВ ЛУЦЬКОЇ І ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦЬ

Слуханє личбы Михел Шписа с комор восковых и соленых Володимерское и Луцкое за два годы.

З розказанья гѣдра короля его млсти я, Иван Аньдреевич, подскарбии дворными, а панъ Копоть, маршалок и писар гѣрський, брали личбу в пана Михел Шписа ωтъ комори Луцкое и Володимерское, ωтъ воску и ωтъ соли, што деръжалть ωтъ короля его млти к верной руке, почон ²ωтъ семое суботы иньдикта сегомо ωтъ дву годов и вступивъшы на третии год ωтъ ярмарку, што брал ω семои суботе иньдикта девятого ².

Иньдик 7 ωтъ семое суботы.

С комори Луцкое ωтъ воску и ωтъ соли приходу положил: перьвого году ωтъ соли и ωтъ воску двесте копь и 6 копь и 40 грошеи и 3 гроши; другого году Луцкое жъ комори ωтъ соли и ωтъ воску двесте копь и 10 копь и 17 грошеи. А вступивши на третии год на семую суботу ω ярмарце, Луцкое жъ комори пришло ωтъ ωдного воску 40 копь и полсемь ³ копы и 3 грошы.

А што после ярмарку по семои суботе брано, того на личбе не кладено.

Сума Луцкое комори: ωтъ двух годов сполна, а ωтъ третего году ярмарку семое суботы ωтъ соли и ωтъ воску 4-ста коп и 60 копь и полчетверты копы и 3 грошы.

ωтъ Володимерское комори 1-го году, иньдикт семьи.

ωтъ семое суботы пришло ωтъ соли 60 и 2 копе и полтретядцат грошеи, а ωтъ воску 11 копь без 2 грошеи. Другого году ωтъ соли 30 копь и 8 копь и 40 грошеи, и два грошы, а ωтъ воску 7 копь грошеи.

Сума ωтъ дву годов ωтъ комори Володимерское ωтъ соли и ωтъ воску 100 копь и 19 копь и 5 грошеи.

Сума тымъ ωбема коморамъ, Луцкое и Володимерское коморы, ωтъ соли и ωтъ воску за тые годы вышеи писаные и ωтъ ярмарку семое суботы, што вступило на третии год,— пятсотъ копь и 80 копь и ⁴—пол 3—⁴ копы и 8 грошеи, ωкромъ того, што книжи воскъ пропустили и сол на его млсти розказанье, того всего полтора-ста копь грошеи... ⁵

¹—¹ 15 сепня

¹ Датується за згадкою в тексті документа.

²—² Від 11 червня 1519 до 18 травня 1521 р.

³ 6,5

⁴—⁴ 2,5

⁵ Опущена друга половина документа — Розход тои личбе.

Вид Гродно. Гравюра XVI ст.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 10.— Арк. 80, 80зв. Оригінал. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 10.— Арк. 80, 80 зв.) Опубл.: Акты Литовско-Русского государства/ Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899.— Вып. 1 : 1390—1529, № 151.— С. 171, 172.

№ 43

1526 р., листопада 18¹. Берестя.— ЛИСТ КОЛИШНЬОГО
БЕРЕСТЕЙСЬКОГО МИТНИКА ДАНЬКА ЄСКОВИЧА
ДО НОВОГО МИТНИКА МІХЕЛЯ ЄЗОФОВИЧА З ІНФОРМАЦІЄЮ
ПРО РОЗМІРИ МИТНИХ ЗБОРІВ І НАПРЯМКИ ТОРГОВИХ ШЛЯХІВ
НА ТЕРИТОРІЯХ, ПРИЛЕГЛИХ ДО БЕРЕСТЕЙЩИНИ

Приятелю моему милому пану Михелю Езофовичу, мытгнику гедрґ-
скому, отъ Данька Еньковича, жыда, поклонъ и братская прязнь.

Што пишешъ до мене, какъ есмы деръжывали ис товаришы своими
за старого корола, отъца их млсти, мыта Берестейские, ино къ мыту Берестейскому прыслушаетъ мыто Дорогицкое, Лосицкое, Цехоновское, а тою мерою:

которые хожывали купьцы з Литвы до Прусь, давали мыто в Цехоновъцы и Дорогичыну, а от нас тыи мыта заведал в Дорогичыне и в Цехоновъцы мещанинъ старшии дорогицкии Арътюшко, а его слуги отъ него лежывали в Цехоновъцы; а в Белску на тых людех мыта не бирывали,

¹ У публікації С. Бершадського дата помилкова: 24 листопада 1516 р.

которыи до Прусь хожывали або с Прусь, а которыи теж идутъ з Великого князства до Познанья купцы, на тых в Белску мыта не берут, же какъ до Познанья, до Варшова [!] и до Гнезна хожывали. Прото я твоѣи млсти даю порозумети: голова всимъ тымъ мытомъ Берестей, Дорогичынъ, Городень. И тежъ, коли берестяне хожывали до Городна, або з Городна до Берестья — тыи не повинъни мыта дати въ Бельску.

А што пишешъ до мене ѿ киянъ, ино кияне, черъниговцы, мозыране и пинане ни гдѣ не мели дороги на Ратень ани на Холмъ, только на Берестей до Люблина, до Познанья, до Варшева [!] и до Гънезна.

А штос дотычетъ Кобрына и волости Кобрынское — прыѣжчывали соли купити до Берестья, а похотели бы ехати далѣи в Ладское до Володимера — маеть ехати черес Берестей, а на Ратень, на Любомль и до Люблина не мають ездити. А которыи бы хотели тыми дорогами ездити, такowych мы з веку въ промыте гдърской забирывали.

А которыи литовские купцы вси, и городнане, и вилневъцы, хожывали до Познанья, до Варшева, до Гнезна и до Ростлавля, инъшыми дорогами не ежъчывали, толко на Дорогичынъ.

А которыи бь хотели инъшыми дорогами ездити, такowych есмыо з веку у промыте гдърской забирывали: на гдра его млсти половина промыты, а на нас бывала половина.

А по всимъ местомъ гдърскимъ, где есть мыто его млсть торговое и важъное бирывали къ мыту гдърскому.

И тежъ турькове кафинъцы, и кияне, и москъвичы — тыи вси даивали ѿтъ копы по тры грошы. Такowych люди, которыи не выѣждчывали с панства Великого Литовского за гъраницу, тыи не повинъни дати на ѿбе руки, бирали на ѿдну, котораа болшь^а, разве которы бы хотели ехати с панства Великого князства Литовского къ Москве або къ Турькомъ — тыи, верънувъшыса, мають дати другии раз мыто ѿтъ своих товаровъ.

А которы бь купцы вилневъцы и трочане и инъшые хотели мыта гдърскии ѿбежъчати, хотя которы листы мають, мыто Берестейское, Дорогичкое, Городеньское, такowych есмыо всих у промыте забирывали. Дла того, хотя самъ купец мыта не даеть, ино фурьманъ его повиненъ дати завъжъды. А такowych купцы хотя своими коньми едутъ, повинъни ити старою вѣчстою дорогою.

А штос дотычетъ перевозов по всимъ тымъ местомъ: в Мостех и на Бузе мають вси купцы ездити на гдърскии перевозки, а на кназскии и панскии и духовных перевазы² не ежъчывали. А которыи бы хотели ездити, такowych есмыо у промыте забирывали.

А Слончовское прислухаеть къ мыту Городеньскому, а берестяне и дорогичане, и вилневъцы коли поедуть на Мосты, повинъни дати ѿтъ воза по чотыры грошы; нижъли естли бь ехали з Мазовъшь и з Волини, тыи мають давати по семи грошей ѿтъ воза, а ѿсьмыи перевоза. То зовутъ Неменьское.

Псань у Берестьи, ноабра 18 день, инъдикътъ 14.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 7.— Арк. 1274—1275. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, спр. 7.— Арк. 1274—1275.) Опубл.: Русско-врейский архив: Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб., 1882.— Т. 1 : 1388—1550, № 66.— С. 89—91.

² перевозки

1527 р., серпня 7. Краків.—
ПОТВЕРДНИЙ ПРИВІЛЕЙ
СИГІЗМУНДА І ПІДДАНИМ КН.
ОСТРОЗЬКИХ НА БЕЗМИТНЕ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ СОЛІ З СОЛЯНИХ
ЖУП РУСЬКОГО ВОЄВОДСТВА

Sigismundus, Dei gratia rex
Poloniae, magnus dux Lithuaniae,
totiusque Prussiae, Samogithiae,
Masoviaeque etc. dominus et
haeres.

Manifestum facimus harum
serie litterarum universis et singu-
lis, quibus expedit...¹

omnes et singulos ipsius do-
mini ducis Constantini et suorum
castrorum haereditariorum videli-
cet castris Ostrog, castris Dubno,
Rowne, Stepany, Dorohobush,
Crazylow et Polone aliorumque
bonorum suorum subditos, cuius-
cunque generis, nationis et ritus,
sal Ruthenicum album ex Colo-
mya, Dolyna, // Drohobycz et ex
aliis locis viis antiquis et consu-
tis per castrum nostrum Krze-
myenyecz [conducentes], ab omni-
bus theloneis et ab omni datione

et solutione salis, alias od solnyczego et a theloneo nostro Luceoriensi ex certa
scientia et speciali gratia regis nostris duximus liberandos et eximendos, libera-
musque et eximimus praesentibus perpetuo et in aevum, dantes et concedentes
praedictis subditis domini ducis Constantini libertatem et plenariam facul-
tatem in curribus et equis pro comparando sale Ruthenico ad oppida nostra
Colomya, Drohobycz et Dolyna, ac alias salis fondinas, ibidem in terris
nostris Russiae nunc et in futurum existentibus, per castrum Krzemyenyecz
libere et pacifice eundi ac rursus redeundi totiens, quotiens opus illis et cui-
libet eorum fuerit necessarium, pariter et opportunum prout fuit tempore
divorum praedecessorum nostrorum Vitoldi, Casimiri, Alberti et Alexandri
regum, parentis et germanorum nostrorum charissimorum usque ad tempora
felicis regiminis nostri. Promittentes harum serie litterarum et in verbo nostro
regio, quod deinceps temporibus perpetuis occasione omni theloneorum et
datione salis, alias solnyczego subditos praedicti domini ducis Constantini
et suorum legitimorum successorum in Krzemyenyecz theloneatores nostri
Luceorienses, praesentes et futuri arestare, retinere vel impedire non debent,
sed eosdem subditos praedicti domini ducis praesentes et futuros libere et
pacifice cum sale in domos eorum ire ac redire permittent, quin neque auli-
cum nostrum in castro Krzemyenyecz locabimus, qui a subditis praefati do-
mini ducis aliquod theloneum exigeret vel eis impedimentum faceret, nisi
quod solvant theloneum Luceoriense iuxta antiquam consuetudinem subditi
praefati domini ducis hi videlicet, qui per civitatem Luceoriensem vadunt

Купец з Польського королівства. Гравюра
XVI ст.

¹ Опущено нарративну частину привілею з викладом заслуг реципієнта — кн. Костян-
тина Івановича Острозького.

ad nundinas in Jaroslaw et quia tunc eosdem contra antiquam consuetudinem theloneator Luceoriensis et interdum Leopoliensis vexat, repetens ab eis theloneum in grave ipsorum praedictum. Nos ex speciali gratia nostra omnes et singulos praedictos subditos domini ducis praefati a vexatione praefatorum theloneatorum et solutione theloneorum eximimus et liberamus, mandantes omnibus theloneatoribus praedictis, praesentibus et futuris, ut subditos praefati domini ducis Constantini in hac libertate et exemptione nostra conservent et conservari curent, aliterque non faciant sub gravi indignatione nostra.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subimpensum.

Datum in arce nostra Cracoviensi, feria quarta proxima post festum Transfigurationis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni vero Poloniae et Magni ducatus Lithuaniae vigesimo primo.

Praesentibus ibidem praeclaro et generoso domino Georgio duce Slucensi, Stanislae Radzivil, palatinide Vlnensi, et Iwano Hronostay [!], secretario et notario nostro Magni ducatus Lithuaniae et aliis quam pluribus testibus circa praemissa, sincere et fidelibus dilectis.

Sigismundus rex subscripsit.

Archiwum książąt Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaaka. — Lwów, 1890. — T. 3 : 1432 — 1534, N 323. — S. 311, 312.

Переклад

Сигізмунд, з ласки Божої король польський, великий князь литовський, дідичний пан і володар усїєї Прусії, Жемайтїї, Мазовїї та ін.

Сповідаетьмо цим нашим листом усїх і кожного, кому слід, що [...]

ми з нашої особливої королівської ласки наказали звільнити, вивільнити і звільняємо та вивільняємо віднині і навїки віків усїх взагалі і кожного зокрема підданих згаданого князя Костянтина з його дідичних замків: з Острога, Дубно, Ровно, Степані, Дорогобужа, Красилова і Полонного, а також підданих з інших його маєтків, якого б походження, племені і віри вони не були, від усїх мит і всїякого податку з солі, тобто сольничого, і від нашого Луцького мита за перевезення стародавними і звичними дорогами білої руської солі з Коломиї, Долини, Дрогобича та інших міст через наш замок Кременець. Надаємо і дозволяємо згаданим підданим кн. Костянтина право й повну можливість вільно й спокійно переїжджати через наш замок Кременець туди й назад стільки разів, скільки виникне в цьому потреба і буде для них необхідно, безпечно простуючи на кінних возах, приготовлених для руської солі, до наших міст Коломиї, Дрогобича й Долини та до інших соляних копалень, де б вони не розміщалися по нашій Руській землі тепер або в майбутньому, як це було за часів наших побожних попередників, батька й наших благословених родичів, королів Вітовта, Казимира, Ольбрахта і Олександра, і як триває аж до часу нашого щасливого панування. Обіцяємо також цим листом і нашим королівським словом, що, як і в давні часи, наші теперішні і майбутні луцькі митники не будуть у Кременці арештовувати, затримувати чи шкодити підданому згаданого князя Костянтина і його законних спадкоємців стосовно мит і всїякого податку з солі, тобто сольничого, але дозволятимуть цим підданим князя Костянтина тепер і в майбутньому вільно й спокійно прямувати з сіллю до своїх домівок і повертатися. Не чинитиме перешкод і не стягатиме жодного мита зі згаданих підданих пана князя і наш дворянин, коли б ми його посадили у Кременецькому замку, навіть якщо згадані піддані пана князя не сплатять, згідно з давнім звичаєм, Луцького мита, а зокрема ті, що простують через Луцьке місто на ярмарки до Ярослава, бо теперішній луцький, а інколи і львівський митник, всупереч давньому звичаю, їх тур-

бують, вимагаючи з них мито, що є для них тяжкою кривдою. Ми ж з нашої особливої ласки усіх і кожного зі згаданих підданих вказаного пана князя вилучаємо і звільняємо від вимог названих митників і від сплати мит, наказуючи усім названим митникам, теперішнім і майбутнім, щоб дотримувалися і дбали про дотримання цього нашого звільнення і вивільнення підданих вищевказаного князя Костянтина, чинячи так, а не інакше під загрозою тяжкої неласки.

На доказ чого тут підвішена наша печатка.

Дано у нашому Краківському замку на 4 день відразу після свята Преображення Господня, року Божого 1527, на 21 рік нашого панування у Польщі і Великому князівстві Литовському.

При цьому були: знаменитий і шляхетний пан князь Юрій Слуцький, віленський воеводич Станіслав Радзивіл, наш секретар і писар Великого князівства Литовського Іван Горностаї і багато інших свідків, вірних і щиро нам милих.

Сигізмунд король підписав.

№ 45

1529 р., листопада 30. Радомль.— ПРИВІЛЕЙ СИГІЗМУНДА І
НА ВСТАНОВЛЕННЯ МИТНИЦІ В ДАВИД-ГОРОДКУ НА р. ГОРИНІ
З ВКАЗАННЯМ РОЗМІРУ І ПОРЯДКУ СТЯГНЕННЯ МИТА

Жыкгимонт, Божю мл̃стю корол полскии, великии кн̃зь литовскии, рускии, прускии, жомойт̃скии, мазовецкии и иных̃.

Чынимъ яв̃но симъ н̃шимъ листомъ:

жедала нас королеваа н̃ша и великаа к̃нгини е̃е м̃лсти Бона, абых̃мо дали и дозволили еи м̃лсти установити мыто великое голов̃ное^a для пожытьку е̃е м̃лсти в замьку е̃е м̃лсти Городецкомъ.

Ино мы з ласки н̃шое на жеданье е̃е м̃лсти то чынили, тоє мыто великое голов̃ное к тому замьку Городецкому е̃е м̃лсти есьмо дали. Маєть е̃е м̃лсть тамъ мытниковъ своих з моцы своеє установити, которыи ж мытники мають мыто брати тымъ обычаємъ: вси купьцы турецкии и волоскии, и всакии, и иныи н̃шихъ и чужых которых колвекъ земль, которыи бы мели с товары своими ходити по паньствех н̃ших, а шли бы черес Городокъ и черес поветъ Городецкии сухимъ путемъ и воденым, то єсть рекою Прыпетью, Ветлицою и Горынею, тыи вси мають отъ товаров своих, ошацовавшы, отъ кождое копы по два грши дати; такъ тежъ вси н̃ши купьцы Великого князьства Литовьского, кн̃зскии и паньскии и духовьныи (!) рымьского и греческого закону, которыи колвекъ черес тотъ замокъ Городокъ и черес поветъ Городецкии сухимъ и воденымъ путемъ поидут, тыи вси по тому жъ мають давати отъ товаров своих, отъ кождое копы ошацовавшы по два грошы. А которыи купецъ будетъ провадити соли телегами або комагами тымъ жо вышописаным сухим и воденымъ путемъ до Киева або на иньшыи которымъ¹ колвекъ местца, то маєть давати отъ кождое телеги, колко их будетъ зложено в которои комазе, по двадцати грошеи, и над то старого цда^b по дванадцати грошеи отъ кождое комаги. А которыи бы тежъ купьцы хотели ити до Литвы возы або комагами, хотячи проєжъчати мыто

¹ которыи

ншо луцькое, тыи вси мають дати цло у Городку або в Пиньску подлуг тоежь уставы ншое. А тыи мытники королевое еє млсти, которыи будуть уставлены въ замьку еє млсти Городку, ото всех купьцов, никого не вымуючы, со всьих их товаровъ мають брати мыто отъ каждое копы подлугъ обычаа иньшых нших мыть головныхъ, как жо тыи мытники еє млсти мають на еє млсть тое мыто брати и в немъ са справовати и радити подлугъ тое уставы ншое гдрьское.

На што ж есьмо еє млсти королевои ншои и великои кнегини Боне дал сесь ншь листь за ншою прывесистою печатью.

Псань в Радоми, под лет. бож. нарож. 1529, мсца нояб. 30 днь, иньдык 3.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 7.— Арк. 1049, 1049 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 7.— Арк. 1049, 1049 зв.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1863.— Т. 1 : 1361—1598, № 92.— С. 77—78.

№ 46

1532 р., червня 10. Краків.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА І
ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТОРГОВИХ ШЛЯХІВ ДЛЯ ПЕРЕГОНУ ВОЛІВ
І ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ З ВОЛОЩИНИ, ПОДІЛЛЯ, ГАЛИЧИНИ
ТА ВОЛИНИ НА ТЕРИТОРІЮ ПОЛЬЩІ

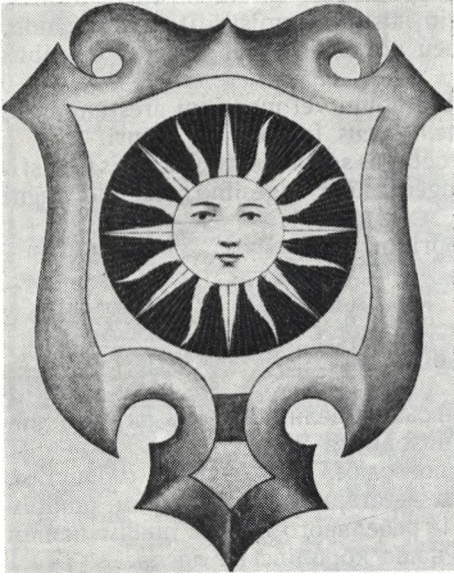
Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuanie, Russiae, Prussiae, Masoviaeque etc. dominus et haeres.

Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, nobilibus, nec non praefectis, proconsulibus, consulibus, advocatis, civitatum et oppidorum, theloneatoribus, pontalium, aggeraliumque custodibus, caeterisque subditis nostris quibuscunque tenore praesentium sincere nobis et fidelibus dilectis — gratiam regiam.

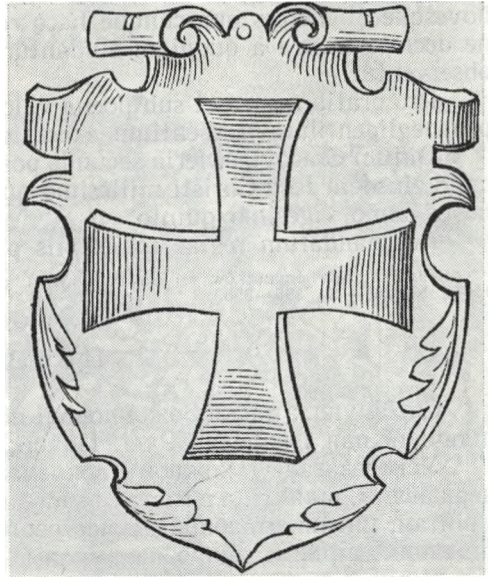
Sincere et fideles nostri dilecti!

Dum orta fuisset controversia inter mercatores universos totius regni nostri ab una et theloneatores nostros, pontaliumque et aggeralium custodes parte ab altera occasione pellendorum boum et aliarum quarumvis mercantium, vehendarum de terris Russiae, Podoliae, Valachiae et Volinae, quibus viis pellendi essent vel merces ipsae vehendae, nos eandem controversiam dirimendam et finem controversiis inter eos subortis imponendum, iudicialiter decrevimus,

ut mercatores totiús regni nostri cum bobus seu aliis quibuscunque mercibus de terris Russiae, Podoliae et Valachiae transeuntes, per Leopolim, Grodek et Premisliam, versus Sandomiriam proficiscantur, iisdemque viis boves pellant et merces suas vehere faciant, thelonea debita in iisdem viis solventes. Quicunque vero cum bobus et aliis mercibus a viis praefatis declinaret // et aliis viis boves pelleret vel mercantias vehere faceret, eiusmodi boves et merces ipso facto perderet. De [terra] Volinae autem boves pellentes et merces vehentes per Lublin et Radom proficisci debeant. Et si quis boves vel merces in terris Russiae, Podoliae et Valachiae currendo in terram Volinensem eos pelleret vel veheret et ex Volinia versus Lublin et Radom cum illis proficisci velleret, a viis Leopoliensi, Grodecensi et Premisliensi declinando in collusionem thelonearum nostrorum, fueritque aliquis mercator, de hac re inculpatus, talis teneatur iuramentum praestare corporale, quia boves huiusmodi non sunt educati neque educti de terris Russiae, Podoliae aut Valachiae,

Герб Подільського воєводства.

Герб Волинського воєводства.

Герб Перемишльської землі.

Герб Руського воєводства.

alioquin in defectu iuramenti poenae suprascriptae esset obnoxius, id quod in illo decreto extat plenius scriptum.

Quia vero a theloneatoribus nostris, locorum supra expressorum edocti sumus, pluresque mercatores contra tenorem decreti nostri vias praefatas declinare et aliis viis prohibitis cum bobus et mercibus aliis divertere, propterea vobis singulariter singulis et generaliter universis praesentibus litteris nostris requirendo, districte praecipiendo, mandamus quatenus postquam per theloneatores et alios officiales nostros requisiti fueritis, huiusmodique transgressores decreti nostri vobis delati fuerint vel ubicunque deprehensi illos cum bobus et aliis mercibus quibusvis arestatis et arestari faciatis, officiali-

bus et theloneatoribus nostris in illis arestandis auxilium et opem feratis, bovesque et merces quascunque fisco regio nostro irremisibiliter applicando, ne decreta nostra a quopiam eludantur seu potius inviolabiliter ab omnibus observentur.

Pro gratia nostra et sub poena valorum boum vel mercium arestandarum pro negligentibus praesentium executionem secus facere non ausuri.

Datum Cracoviae, feria secunda post octavas sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem Iesu Christi millesimo quingentesimo trigesimo secundo, regni nostri anno vigesimo quinto.

Ad mandatum regiae maiestatis proprium.

Archiwum książąt Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaaka.— Lwów, 1890.— T. 3 : 1432—1534, N 426.— S. 395—396.

Переклад

Сигізмунд, з ласки Божої король польський, великий князь литовський, дідичний пан і володар Русі, Прусії, Мазовії та ін.

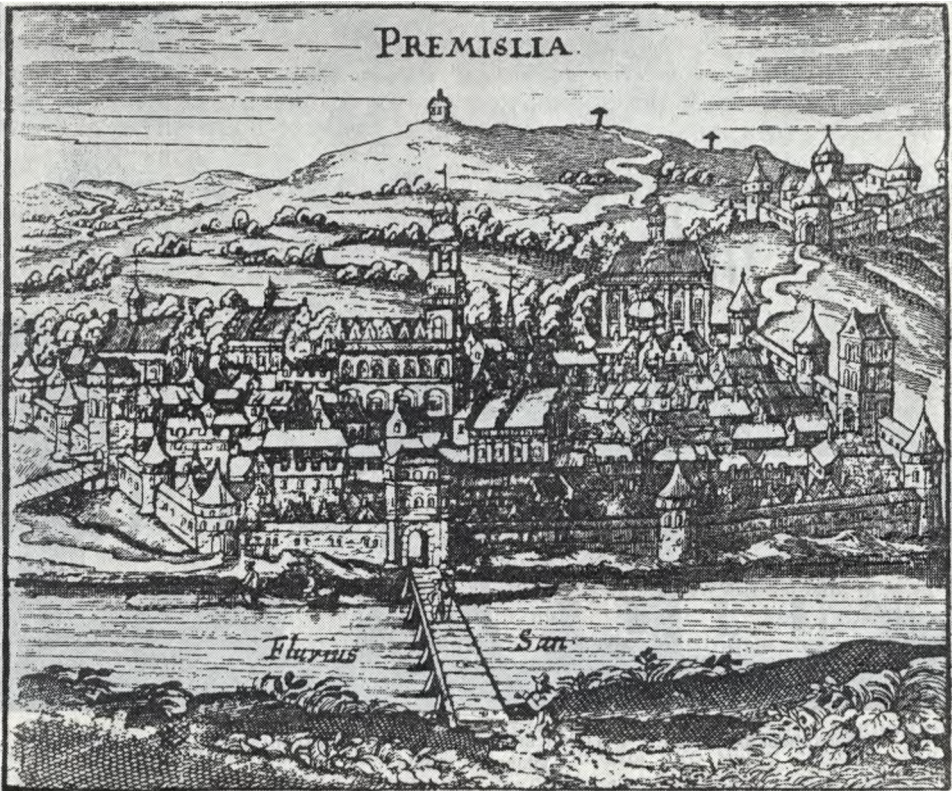
Усім взагалі і кожному зокрема: воєводам, каштелянам, старостам, державцям, шляхті, а в містах і містечках — старшим, бурмістрам, райцям і війтам, митникам, збирачам мостового і гребельного та всім іншим нашим підданам, вірним і щиро нам милим — наша королівська ласка.

Вірні й щиро нам милі!

Оскільки постійно виникають суперечки між усіма купцями нашого королівства з одного боку і нашими митниками та збирачами мостового й гребельного — з другого стосовно перегону волів і перевезення всіляких інших товарів з Руської, Подільської, Волоської і Волинської земель, а саме про те, якими дорогами слід гнати волів і перевозити товари, ми, щоб покласти край і знайти розв'язання суперечкам, що виникають, офіційно проголошуємо:

Купці усього нашого королівства, які прямують з волами чи будь-якими іншими товарами з Руської, Подільської і Волоської земель, повинні проходити через Львів, Городок і Перемишль, повертаючи звідти на Сандомир. По цих же дорогах вони повинні переганяти волів і везти свої товари, сплачуючи тут відповідні мита. А якби хтось із них з волами чи іншими товарами оминув згадані дороги і перегнав волів чи перевіз товари деінде, такий [купець] через свій вчинок втрачає воли і товари. Ті ж купці, які переганяють воли або везуть товари з Волинської землі, повинні проходити через Люблін і Радом. А якби хтось, знаходячись з волами чи товарами у Руській, Подільській і Волоській землях, погнав би їх або повіз на Волинь, а з Волині повернув з ними на Люблін і Радом, оминаючи з метою обману наших митників Львівську, Горолицьку і Перемишльську дороги, такий купець, звинувачений у цьому, повинен скласти тілесну присягу, що його волів годовано не на Руській, Подільській і Волоській землях і виведено не звідти. А якщо він не складе такої присяги, підпадатиме покаранню, детальніше описаному в нашій ухвалі, що цьому присвячена.

А оскільки нам відомо від наших митників із вказаних місцевостей, що дуже багато купців, всупереч ухвалі, оминають згадані дороги й звертають з волами й товарами на інші заборонені шляхи, ми наказуємо цим нашим листом усім взагалі й кожному зокрема, щоб ви, отримавши повідомлення від митників або наших інших урядників про те, що виявлено згаданих порушників нашої ухвали, скрізь, де б вони не були затримані, арештовували їх разом з їхніми волами та іншими товарами або сприяли їх арешту, надаючи при цьому посильну допомогу нашим урядникам і митникам у остаточній конфіскації їхніх волів та будь-яких інших товарів на користь

Вид Перемишля. Гравюра XVI ст.

нашої державної скарбниці, щоб надалі ніхто не наважувався легковажити нашими ухвалами, але щоб кожний неухильно їх виконував.

Не наважуйтеся чинити інакше заради нашої ласки і під загрозою втрати волів чи товарів, які будуть затримані й конфісковані у тих, хто зневажатиме наше розпорядження.

Дано в Кракові на 2 день після октави найсвятішого Тіла Христового, року Ісуса Христа 1532, на 25 рік нашого правління.

За власним розпорядженням королівської величності.

№ 47

1532 р., червня 30. Краків.— ЛИСТ СИГІЗМУНДА I
НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ НАДАНОГО НИМ РАНІШЕ ВОЛОДИМИРСЬКИМ
МІЩАНАМ ПРАВА ЗБИРАТИ ПОМІРНЕ І МОСТОВЕ У м. ВОЛОДИМИРІ
НА ПОТРЕБИ МІСЬКОЇ ОБОРОНИ

Zigmunt, z Bożej laski król Polski.

Bili nam czołem woit, burmistrze a raice miasta naszego Włodzimierskiego // o tim, cośmy pierwej tego dali im, wszitkiemu miastu naszemu Włodzimierskiemu, pomierne^a tam we Włodzimierzu brać po temu, iak i w inszych miastach naszych (a w Breściu pomierne iest od mace po pieniądze, a mostowego^o z gościa — po pułgroszku od woza), i s tich płatow roskazaliśmy im strzelbe, prochy, salietrę, a insze potrzeby sprawować i pokupować, i puszkarza ku obronie temu miastu naszemu mieć. I oni bili nam czołem, abyśmy przy pierwszej daninie naszej ich zachowali i na to dali im nasz list.

Єпископський замок і Успенський собор у м. Володимирі-Волинському.
Сучасний вигляд.

Ino my z łaski naszej na ich czołem bicie to vczynili i na to dali im ten nasz list. Maią oni to pomierne od mace po pieniądzu, a mostowego z goscia od woza po pułgroszku tam, we Włodzimierzu, na siebie brać, s tich pieniedzy maią oni ku obronie miesckiej strzelbę i prochy kupować, i puszkarza chować. A starostowie tameczni nie maią im w ti dochodi ich niczym sie wstepować.

A na twardość tego i pieczęci nasze kazalismy przyłożyć k temu naszemu listu.

Pisan w Crakowie, lata Bożego Narodzenia tsiesionc piećset trzydzieści wtorego, miesiąca junia trzidziesiątego dnia, indictu piątego.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 192.— Арк. 37зв.— 38.— Засвідчена копія ¹.

П е р е к л а д

Сигізмунд, з ласки Божої король польський.

Били нам чолом вїт, бурмистри і райці нашого міста Володимира про те, що ми раніше надали їм право збирати у себе у Володимирі таке помірне^а, як і в наших інших містах (як у Бресті: помірне від маци по пенязю, а мостове^б з гостя — по півгроша від воza), наказавши купувати за цей кошт зброю, порох, селітру та усе інше, потрібне для оборони їхнього міста, а також утримувати пушкаря. А тому вони били нам чолом, щоб ми залишили їх при нашій колишній данині і видали їм на це наш лист.

¹ Публікується за копією у складі королівського привілею від 12 вересня 1570 р. За кириличною копією у складі привілею від 6 серпня 1560 р. (ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 220, оп. 1.— Спр. 41). Опубл.: Архив Юго-Западной России.— Киев, 1869.— Ч. 5, т. 1.— № 6.— С. 31.

А тому ми, чинячи ласку на їх чолобиття, вчинили саме так і видали їм цей наш лист. Отже, вони можуть збирати там, у Володимирі, на свою користь помірно з маці по пенязю, а мостове з гостя — по півгрошка від воза, купуючи за цей кошт зброю і порох для міської оборони і утримуючи пушкаря. А тамтешні старости ніяким чином не повинні втручатися у ці їхні прибутки.

На скріплення чого ми наказали притиснути до цього нашого листа нашу печатку.

Писано у Кракові, літа від Різдва Господня 1532, місяця червня 30 дня, індикта 5.

№ 48

1533 р.¹, серпня 21. Острог.— ЛИСТ КН. ІЛІІ ОСТРОЗЬКОГО
ДО КН. КУЗЬМИ ЗАСЛАВСЬКОГО З ВИМОГОЮ НЕ ЗАТРИМУВАТИ
В ЗАСЛАВІ КУПЦІВ, ЩО ПРЯМУЮТЬ ДО ОСТРОГА

Велможному князю, господыну и брату нашему милому, князю Козме Ивановичу Жеславскому.

Ω здорови твоей милости, господына и брата нашего милого, и твоей милости кнегини, и богом данныхъ детей вашей милости радибыхмо слышали на каждый час. Также, брате милый княже Кузмо, жал намъ велико по твоей милости, иж твоя милость яко нашей, так теж и своей половицы мыта у в Острозе переказу великую чиниш, купцов, которые ходат на замокъ твоей милости Жеславль, тых купцов твоя милост в Жеславлѣ гамуеш, а для того мыту вашей милости у в Острозе и нашему шкода великаа са дѣет. Для чого ж мы нѣоднокрот до твоей милости посылали, навпоминаючи твою милост, ажбы твоя милост той шкоды яко мыту своему, так теж нашему шкоды не чинил и купцов в Жеславлѣ не гамовал, и твоя милост того перестат не хотел. И так мы того далее терпети не могли и ѡбавили есмо господарю королю его милости ѡ том же. Господарь корол его милость до вашей милости лист свой писал, который же мы лист господарский послали до вашей милости.

Прото жедаем твоей милости, ажбы твоя милост ведлуг листу господарского черес то купцов никоторых в Жеславлѣ не гамовал, жебыхмо ѡбадва для того переказы и шкоды в мыте нашом, так теж и твоя милост не мели.

И теж послали есмо до твоей милости другой лист господарский, писанный ѡ мыто Жеславское, которое бирывано весполк з мытом Ωстрозским, иж твоя милость к мыту Ωстрозскому черес увес год не дал брат мыта в Жеславлѣ, чому твоя милост ширей а достаточней розумети будеш листу господарского.

А так ѡ то твою милость, господына и брата моего милого, жедам, абы твоя милост рачил тую шкоду мытнику нашему добре ѡправити ведлуг листу господарского.

Писан у в Острозе, августа 21 ден.

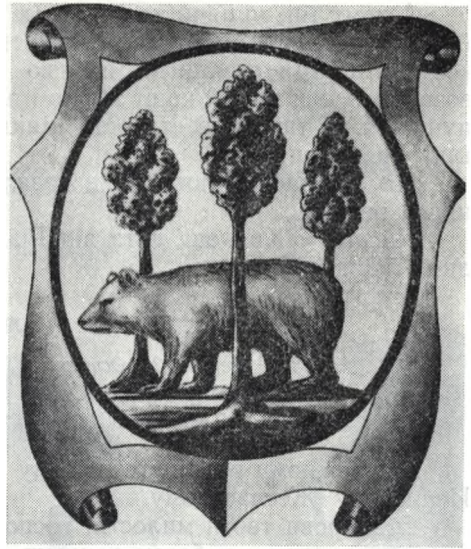
Ила Костентинович Ωстрозский твоей милости чолом бѣет.

Archiwum książąt Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaka.— Lwów, 1890.— Т. 3 : 1432—1534. N 455.— S. 433.

¹ Дата встановлена видавцями документа на основі королівського листа, писаного у цій же справі 1 липня 1533 р. (№ 446, с. 417).

Герб Галицької землі.

Герб Холмської землі.

№ 49

1536 р., жовтня 18. Вільно.— ПРИЧИННИЙ ЛИСТ СИГІЗМУНДА І ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО СТАРОСТИ КН. ФЕДОРА САНГУШКА З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ ПРОСТЕЖИТИ ЗА ПОРЯДКОМ ЗБОРІВ СОЛЯНОГО МИТА НА ВОЛИНІ І ПЕРЕВЕЗЕННЯМ СОЛІ З ДРОГОБИЧА, ДОЛИНИ І КОЛОМИЇ УСТАЛЕНИМИ ДОРОГАМИ ЗІ СПЛАТОЮ МИТ НА ВОЛОДИМИРСЬКІЙ, ЛУЦЬКІЙ І КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МИТНИЦЯХ

Жикгимонт, Божею милостью корол польский, великий князь литовский, руский, пруский, жомойтский, мазовецкий и иных.

Маршалку Волынское земли, старосте володимерскому, князю Федору Андрѣвичу Санкгушковича.

Што есмо перво сего на нѣкоторых мѣстцах коморы были установили, яко у Ковли, у Горюхове, у Клевани, и сторожу пилную на тых мѣстцах казали мѣти, абы всакии купцы, которые соль повезут з Дрогобычи и Долины, и Коломыи, безмытне не проежчали, а такъ нам са видело, иж то естъ з великою шкодою и уменьшемъ пожитков наших господарских, бо тыи вси купцы коморы наши Луцкую, Володимерскую, Креманицкую з оною солью проходили, а на тых головных мытѣх не шповедали и новыми дорогами ездили. Ино мы хочем так мети и росказуем, жебы вси купцы, которые з солю з Дрогобыча пойдут, нигде инде не мытилиса, толко у Володимери, и квиты там же брали, а з Долины и Коломыи у Луцку або у Креманцы. И на тых трех коморах нехай бы са каждый шповедал и мытил, и квиты брал, а иншими бы жадными дорогами тых комор безмытне не проежчал.

Прото ж приказуем тобѣ, ажбы твоя милость тых пожитков наших пилне смотрел, и нехай бы тыи вси купцы, идучи з Дрогобыча з солю, на Володимер ходили, а з Долины и Коломыи через Луцко и Креманец, и там бы са в тых трех коморах мытили и квиты брали, а шкром тых трех комор жадными иншими дорогами без квитов мытников и справец, там на то шт нас уставеных, нигде не ездили ани (са) мытили. А хто бы колве с купцов на шныи коморы наши выше менены не хотел ездити и там са мытити и квит брати, и мел ли бы куды инуды [!] тыи коморы шбминовати, вы бы тых куп-

цов по дорогам казали стеречи, и хто колвек будет шныи коморы наши обминовати, тых бы еси всих купцов велел гамовати и товары их мощне до комор наших у промыте брати и того пилне смотрети, абыхмо некоторое шкоды в том больш того не приймавали конечно.

Писан у Вилни, под леты Божего нарочена 1536, месеца октабра 18 ден, индикта 1.

Михайло, писарь.

Archiwum Książąt Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaka.— Lwów, 1890.—Т. 4.— S. 54, 55.

№ 50

1537 р., септя 25. Львів.— ПРИЧИННИЙ ЛИСТ СИГИЗМУНДА І
ДО КРЕМЕНЕЦЬКОГО СТАРОСТИ ДАХНА ВАСИЛЕВИЧА
З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ НЕ ВТРУЧАТИСЯ У ЗБІР МИТ У ВОЛИНСЬКИХ
МАСТКАХ КН. ВАСИЛЯ САНГУШКА, А ТАКОЖ ВРЕГУЛЮВАТИ ТЕРМІН
ТОРГІВ У м. МЕЛЬНИЦІ ДЛЯ УНИКНЕННЯ ЇХ СПІВПАДІННЯ
З ТОРГАМИ У м. КОВЕЛІ, НАЛЕЖНОМУ САНГУШКАМ

Жыкгимонт, Божю млстю корол и великии кнзь.

Старосте креманицкому, ключнику, городничому и мостовъничому луцкому пану Дахну Василевичу.

Поведил передь нами кнзь Василей Михаилович Сонькушковича Ковелскии, штож которыи мыта по именямъ своимъ отчизнымъ стародавна¹ он маеть, ино деи мытники нши, которыи с порученства твоего мыта в земли Волынской досмотраютъ, переказу в том ему чинять и шных мыт его звечистых по именямъ отчизнымъ брати ему не допуцають. Якож тых чсовъ кнзь Василей привилей ншь по латине писаныи, с подписю руки ншое передь нами покладад, в которомъ есть выобразено, иж мы по именямъ его отчизнымъ мыта стародавныи на местцох врочистых, где перед тымъ были бираны, ему потвердили, и просил он нас, абыхмо при томъ привили ншомъ его заховали.

Прото, кгдаж он от давных чсовъ мыта по именямъ своимъ отчизнымъ маеть, а мы привилемъ ншимъ ему то потвердили, ты бы мытникомъ приказалъ, ажбы они в тыи мыта его на шных местцох врочистых, где передь тымъ предьки и отецъ его мыто бирали, ничимъ ся не вступали и некоторое переказы в томъ ему не делали. Нехай онъ того вживаеть подле давного обычаа и привилля, потверженья ншого.

При томъ кнзь Василей мовил нам, што ж которыи торгъ у месте своемъ Ковли маеть он з данины ншое дня меновитого, в пятницу, ино деи ты в месте ншомъ Мельницы, которое тых чсовъ ново там ся садить, в тот же ден торгъ встановил, и для того ся немалая переказа торгу его дееть, а он передь нами поведиль, иж в томъ месте его мытники, от тебе положоньи, мыто там на нас берутъ, и если бы, деи, шныи торгъ у Мельницы иншого дня не былъ переменен, тогда бы то з болшою шкодою ншою было.

Ино кгдаж еси мытниковъ в месте его Ковли положил, а они мыто там на нас берутъ, ты бы иншого дня торгъ у Мельницы встановил, на ко-

¹ зстародавна

торыи ся тебе *будеть* видети, бо естли бы одного дня, в пятницу, оныи торгъ у Мельницы мел еси держати и переказу торгу его чинити, тобы ничия шкода была, толко нша гдѣрская.

Псан у во Лвове, под лет. бож. нарож. 1537, мѣца август 25 ден. инъдикт 10.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 21.— Арк. 214 зв.— 215. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 21.— Арк. 214зв.— 215.) Опубл. : Archiwum Książąt Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaka.— Лwów, 1890.— Т. 4, N 33.— S. 89—90.

№ 51

1545 р., червня 15. Луцьк.— ВИРОК УРЯДОВИХ РЕВІЗОРІВ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ ЛУЦЬКИХ МІЩАН НА ШЛЯХТУ ЛУЦЬКОГО І ВОЛОДИМИРСЬКОГО ПОВІТІВ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З КУПЕЦТВА В ШЛЯХЕТСЬКИХ МАЄТКАХ І З ПЕРЕЛІКОМ НОВОВСТАНОВЛЕНИХ І УСТАЛЕНИХ ЗДАВНА МИТНИЦЬ НА ВОЛИНІ

А доконавши намъ тыхъ справъ вышеи описаныхъ около работъ замъ-
ковыхъ и мостовыхъ, тогда маючи росказанье и науку его королевское
млти около постановенья мыт новыхъ незвычайныхъ, о даваньи подвод
и стацѣи и иньшихъ потребахъ, на листехъ его млти описаныхъ, и будучи
намъ на замьку гдѣрском, при томъ собраньи многихъ князеи и пановъ,
и всеи шляхты земли Волинское обоихъ повѣтовъ, Луцкого и Володимер-
ского, пришедши передъ насъ очивисто воитове, бурмистры, радцы и вси
мещане мѣст его млти луцкии и володимерскии, жаловали на князеи и
пановъ, и земанъ обоихъ повѣтовъ верху писаныхъ, што жъ, деи, они на мно-
гихъ мѣстьцохъ по мѣстечкомъ и имѣнамъ своимъ торги и мыта новыи не-
звычайныи повставили и ихъ на насъ берутъ, и за то насъ гамують и гра-
бять, которыхъ, деи, мытъ и торговъ николи тамъ передъ тымъ не мевали.
Зачимъ же, деи, мы, подданыи гдѣрскии, згинули и ку великому знищенью
пришли, а иньшии многии з насъ купецтво свое оставили, в чомъ же не
только намъ, подданымъ его млти, кривда и трудность, але и мытомъ его
королевское млти шкода дѣет...¹

Которыи жъ жалобы свои широкими словы на реистре описавши, пе-
редъ нами положили и всихъ тыхъ меновите в томъ реистре описали, отъ
кого са имъ таковаа кривда и в которомъ имѣнни дѣеть, и где хто с кня-
зеи и пановъ, и земанъ мыта новыи на нихъ берутъ. И доводиачи тое жалобы
своее а досветчаючи бранья мытъ стародавнихъ и новоустановленыхъ вказали
передъ нами листъ судовыи славное памяти Казимера, корола его млти,
в которомъ на има суть мыта описаны, где брати а где ихъ не давати, а дру-
гиии листъ дозволеныи Александра, короля его млти, на бранье дерева и
дровъ в пуцахъ и дубровахъ князьскихъ и панскихъ.

Мы-смо оныи реистръ жалобы ихъ и тыи листы, судовыи и дозво-
леныи, передъ всеми явно велѣли чести, и дла большое вѣры и певное вѣдо-
мости виделоса намъ оныи листъ Казимеровъ слово отъ слова в сесъ реистръ
описати, и такъ са оныи листъ в собѣ маеть:

«Самъ Казимер, Божю млтью королъ полскии, великии князь литовскии,
рускии и княжа пруское, жомойтскии и иныхъ.

¹ Опущена частина скарги луцьких і володимирських міщан на шляхту з викладом конфліктів, безвідносних до питань торгівлі.

Старосте луцкому пну Михаилу Монътовтовичу и маршалъку Волянское земли, намѣстнику володимерскому пну Олизару Шиловичу, намѣстнику перемильскому пну Аньдрею Волотовичу.

Смотрели есмо князеи и пановъ, и земянь, и бояр Волянское земли з мещани луцкими о новыи мыта. Жаловали намъ мещане луцкии, што ж они много мытъ установили после дяди нашего, великого князя Витовта. Отъложили есмо:

на Гнидове не надобе мыта давати; а у Володимери от накладного воза по полътрета гроша давати, а с порожнего воза и з бочок не надобе дават; в Хотечове от накладного воза по грошу давати, а отъ порожнего воза и отъ бочокъ не надобе давати; у Шепли от накладного воза по грошу давати, а отъ порожнего не надобе; у Умици не надобе; в Полонои пна Мартинове по полугрошью отъ накладного воза давати, а больши не надобе; в Несвѣчи от накладного воза по полугрошью давати, а больши не надобе; в Семашка на Пустомыте по двадцати и по пети головажень соли; в Золочеве не надобе; у Смыкове не надобе; в Буремъли не надобе; в Перемильи воиу не надобе; у Оршичине не надобе; в Коблине не надобе; в Голешове не надобе; в Мирогощи не надобе; в Ратьчине не надобе; на Негребъви не надобъ; в Колоднѣ не надобе; во Мстишине не надобе; у Красномъ отъ возу по грошу, а отъ коней не надобъ; в Кнегинѣни не надобе; у Вольковьяхъ не надобъ; в Козинѣ не надобе; в Цуркове, в Гольчинѣ не надобе; у Верхове, в Кунѣнѣ не надобе; а у Острозѣ мыто и промыта по старому брать, какъ было при великомъ князи Витовте, а новины не прымышляти; в Малѣнѣ, в Мытельне не надобе; в Ровномъ отъ воза по грошу, а отъ коня не надобе, отъ пригонного скота по грошу отъ десати; в Жукове отъ воза по грошу; в Горбакове отъ воза по грошу, а отъ коня не надобе; в Корцы отъ накладного воза по два гроши, а отъ порожнего не надобе, а проедеть а змешкаетъ больши чотырех недѣлъ хотя одинъ день, ино за се да такожь по два гроши; на Мощеницы не надобе; у Степани отъ верхового а отъ пѣшого не надобе; в Соколи князю не надобе; в Четвертни отъ деревни не надобе, коли водою попровадеть.

Ино штобы есте нигде на новых мытах, которыи установлены после великого князя Витовта, мыта на нихъ не брали. А хто иметь на новых мѣстех, которыи жъ установлены после дяди нашего, великого князя Витовта, мыто брати, в тыхъ имѣнъа поштѣнимаемъ, нижли бы есте тутъ мыто брали, где были здавна при дади ншемъ, при великомъ князи Витовте.

Писанъ в Степани, августа третинадцат ден.»²

А за положеньемъ оного листу дали намъ реистръ, описавши меновите имѣнъа и мыта, которыи в томъ листе не стоят и за щастливого панованъа Александра, корола, и дисѣшного гдря нашего старшого нево прибили, которыи мы казали при сем же реистре в реистра нши описати, то естъ:

Коли к Люблину едутъ: Михаилло Бубновский мыто в ныхъ берет у Воисечи з воза на обѣдве руце по грошу; в Затурдохъ Богданъ Затурецкии по полгроша берет; у Умицы Грицко Янъчинский по полгроша на обѣдве руцѣ берет; в Хобольтовѣ Костюшковичи по три пѣнези на обѣдве руцѣ берутъ.

² Лист Казимира у публікаціі Ф. І. Леонтовича за польською копією книг Литовської метрики (Акты Литовской метрики / Собр. Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896—1897.— № 13.— С. 8, 9) датований 1488 р. Ми датуємо документ за роками перебування на посадах луцького старости Михайла Монтовтовича і володимирського намісника Олізара Шиловича (між 1463 і 1475 рр.).

Едучи к Берестью сухою дорогою мыта берут: у Зденежи Михаиловое Семашковое *от* воза по грошу; в Серкизовци Василеи Еньковичь *от* коня по грошу берут; в Турыиску князя старосты володимерского по польгтрета гроша берут.

Едучи к Острогу: у Крупои князя Василья Костеньтиновича по грошу берут; в Перемиловце князя Василья Костеньтиновича *от* воза по полгроша берут; в Сатыеве королевой ее *млти* по грошу Мышка берет; ув Острозѣ на кнегини Ильиную скопного мыта не бирали, а тепер берут; в Ровномъ королевой ее *млсти* мыта бирали по грошу, а тепер по два гроши берут; в Белевѣ *кнзеи* Чорторыиских по грошу берут; в Клевани князеи Чорторыиских по грошу берут; в Олыце *пновъ* маршалъковичовъ по грошу берут; в Корцы на князя Корецкого мыта звечистого *от* воза по два гроши бирали, а теперъ с кождого коня по два гроши берут, а *отъ* звѣру косьматого в Корцы *ж* скопное мыто берут; у Млынове *пни* Якубовое Моньтовтовича по грошу берут; у Аршичине *пни* Якубовое Моньтовтовича по грошу берут, а *отъ* меду повѣщина.

Едучи к Перемилью: в Полонои *влдки* луцкого по грошу берут; на Пустомыте Семашковѣ по грошу берут; в Буремъли князя Буремъского по грошу берут; в Золочеве *пни* Якубовое Монтовтовича по грошу берут; в Липои *пни* Якубовое Моньтовтовича по грошу берут; в Перемильи князя Александра Кошерского по грошу берут; на Полонои Кгаштолтове по грошу берут, а звечистого мыта даивали *одно* по польггроша *отъ* воза.

В Несвѣчи Несвѣцкии берут по грошу, а звечистого мыта бирано толко по польггроша; у Блудове *пна* Михаила Свинуского по грошу берут; в Берестечку *пни* Богушовое, подскарбиное, берут по грошу; в Печихвостех Федора Бокѣвича берут по грошу.

А коли едутъ з Люблина с товары своими, ино Барзобогатовичи у Володимери товары ихъ и скрини печатают.

В Четвертъни князи Четвертенъский мыта берут *отъ* комяги по три гроши, а *отъ* товару, которыи *знизу* везутъ, берутъ тридцатое *от* судины меду по грошу, а *взад* едучи — чотыри рыбы.

В Чорторыиску князеи старостичовъ луцких *отъ* комяги берут по осми грошеи, а по горщку, по колачу, по шестидесять головажен соли, а коли *взад* едутъ — по трое рыбъ, а *отъ* помочного шоста по три гроши, а естъли бы мель тамъ *нанизу* якого челядника в домъ свои наняти а с комягою вывез, то по дванадцати грошеи *присадного*.

В Погостѣ королевой ее *млти*, коли комягою идутъ, мыта берут по дванадцати грошеи, а грошь *пропоиныи*, *петдесатъ* головажень соли, калач и горщокъ, а *взад* идучи — по трое рыбъ *от* комяги, *отъ* помочного шоста шесть грошеи, *присадного* дванадцать грошеи.

В Турове кнегини Костеньтиное *отъ* комяги по дванадцати грошеи, а *обѣстки* по грошу, хотя бы *одинъ* чоловекъ колько комагъ мель, то по грошу *от* комяги берут, *пропоиног* *от* комяги по грошу, по чотыри горшка, а в *кождыи* *горнец* по *петдесат* головажень соли, а по калачу, а *взад* идучи берут *от* комяги по два гроши, *пропоиныи* грошь, *отъ* помочного шоста по шести грошеи, *присадного* по дванадцети грошеи.

В Петриковичох князя Слуцкого мыта берут *от* комяги по дванадцать грошеи, а *обѣстки* с комяги по два гроши, *от* помочного шоста шесть грошеи, *присадного* *такежъ* по дванадцетъ грошеи.

В Мозыри мыто берутъ отъ кояги по шести грошеи, по два камени соли, а обѣстки с кожъдого чолевека отъ молодъца по грошу, а естли бы в Києве рыбъ купили — десятую рыбу берутъ, какъ назад идуть.

В Чернобыли мыта берутъ отъ кояги по полькопы грошеи, а обѣстки по два гроши, пропоино по два гроши, а якъ назад идуть, а будетъ якии кольвекъ товар — тридцатое берут, а пред се по два гроши пропоиного.

В Києве мыта берутъ отъ кояги по полькопы грошеи, а намѣстникъ беретъ обѣстки по грошу.

Пань Петръ Қирдеи, староста пиньскии, на Жалинце рѣще в ыменъи своемъ Сънне от людей, которыи на покоръмъ до Вольни идуть^а, по дванадцати гроши з головы беретъ. За Турецкомъ в Городелцы князя Андреа Кошерского по грошу берут. В Ковли отъ воза берутъ по два гроши, а отъ бочокъ ѡсобливе. В Несухоежах князя старосты володимерского перьевеи бывало по грошу, а тепер по два гроши берутъ. В Камени князя Кошерского по два гроши берутъ. Тою жъ дорогою в Боровнѣ князя старосты володимерского по два гроши берутъ. Уво Иваничохъ Годан Иваницкии по грошу беретъ; в Калусове Петръ Калусовскии по грошу беретъ; в Лѣтовѣжи князеи Чорторыских по грошу берутъ; в Порицку князя Александра Порицкого по грошу берутъ; у Грушове княз Порицкии же по грошу беретъ; у Звинячои князя старосты володимерского по грошу беретъ; у Звинѣгорди князя старосты володимерского по грошу берут; в Зѣмне князеи Чорторыскихъ по грошу берутъ; у Фалимичох королевои еѣ мѣти по грошу берутъ; в Потрѣжи Семашко по два гроши беретъ; у Свинусех пна Михаила Свинуского по грошу берутъ; в Бубнове пна Михаила Свинуского отъ воза по грошу беретъ.

Всѣхъ тыхъ мѣсть, где мыто берутъ, пятьдесят и семь, ѡкромъ гдрѣских и инших мытъ головнеишихъ.

И яко намъ тыхъ листовъ и реистру жалоби ихъ выслушавши, пытали есмо князеи, и пановъ, и землянъ, на томъ собраньи при нас будучихъ, которыи бы имъ ѡтказ на то вчинили, и естли тому бранью мытъ новыхъ и торговъ близко Володимера и Луцка уставеныхъ знаютъса, и которую бы на то ласку и ѡборону гдрѣскую або предковъ его мѣти черезъ данины и листы их мѣти ѡписаную и вмоцненую мѣли, абы перед нами ѡбъявили и волю и росказанье гдрѣское в томъ к намъ наполнили. Их мѣть кнзи и панове, и земляне ѡбоих повѣтовъ на тыи жалобы ихъ тыми словы ѡтказ вчинили, ижъ хто кольвекъ з нас торги и мѣстечка свои в ымѣнѣяхъ своихъ мають и мыто берут, тогда за дозволеньемъ и листы твердости и привильями предковъ гдрѣских и его мѣти гдря нашего старшого того вживаемъ, а инъшии з насъ стародавныи звѣчныи мыта и торги свои держать, а ведже ѡныи мѣстечка и торги наши мѣстомъ и торгомъ гдрѣскимъ ничего не прешкожают, и еще есть з большою славою и ѡбороною тоѣ земли и с пожиточнымъ скарбу гдрѣского, ижъ са тоѣ панѣство и мы, подданыи его мѣти, ширимъ и множимъ. А што ся дотычетъ ѡказанья привильевъ твердостеи ншихъ на мыта и на инъшии вольности наши, мы, хто з нас на имѣна выслуги и на купли свои привилья маемъ, в тыхъ привильяхъ и мыта с одного и инъшии пожитки суть ѡписаны, которыхъ твердостеи нашихъ передъ его мѣстью самымъ гдремъ нашимъ на соимѣ або где кольвекъ его мѣть роскажетъ намъ положити не ѡтмовляемъ. А хто з нас имѣнѣя ѡтчизныи маеть,

и то са перед его мл̃стью ожакетъ. А тепер, кдыжь иныши старшии наши князи и панове на томъ соимѣ посполъ з нами быти и на тоє покладанье листовъ яко они, такъ и братья нши, в теперешнемъ зборе будучи, позволити не хотѣли, мы тежъ сами о̃дны в то ся вдавати не можемъ и початкомъ в таковыи важныи речи себе укладати не хочемъ.

За которымъ о̃тъказомъ их мы, не чинячи того укваше, а о̃жидаячи з нихъ лѣпшое повольности на росказанье его королевское мл̃сти, мѣли есмо о̃ томъ терпливость через колько ден, а потомъ, о̃бачивши, ижъ ни на листы и росказанье гд̃рское и на наше впоминанье не хотѣли себе в томъ склонити и повольни быти, вчинили есмо межи ними о̃коло тых торговъ и браньи мыть постановенье тымъ о̃бычаемъ:

Што ся дотычетъ мѣстечокъ и торговъ, близко Луц̃ка и Володимера уставеныхъ, мы, не бачачи в томъ такъ далекое шкоды подданыхъ его мл̃сти, зложили и дали есмо то на ласку и на розознанье гд̃ра короля его мл̃ти. А што са тычетъ брана мыть новыхъ незвычайныхъ, о̃бачивши есмо великое стисненье и зневоленье яко купцовъ и подданыхъ гд̃рскихъ и чужоземцовъ, которое са в той земли о̃т таковыхъ мыть через немалыи лѣта плодить, ...³ не хочечи в томъ продолженья большего видети и шкоды скарбу гд̃рского, и зниченья подданыхъ его мл̃ти терпѣти, и маючи перед собою на бачности вырокъ старшого гд̃ра нашего, о̃ тыи мыта в Берестѣ вчиненого, знашли и постановили есмо такъ, што жъ мають купцы гд̃рскиеи и чужоземцы, и всѣ подданыи здѣшнего панства его мл̃сти земли Волыньское при томъ листе судовомъ Казимера короля его мл̃сти захованы быти, и на тых мѣстцахъ и врочищахъ повинни будутъ мыта давати и платити, где естъ меновите кождое имѣнье и врочище каждого князя и пана и землянина о̃знамено. А на которыхъ имѣняхъ и врочищахъ в томъ листе короля Казимера не о̃писано брати, а князи и панове привили, листы своими того бранья и дозволенья гд̃рского перед нами довести и о̃ныхъ привилеѣвъ твердостей своихъ нам на тотъ час вказати не хотѣли, тогда вперед там, где первеи в ымѣняхъ своихъ свевольне брали, вжо черес то не мають мыта брати, то естъ:

У Воисечи Михаилу Бубновскому подлугъ дозволенья и листу гд̃рского о̃т воза двема коньми грошъ, а возъ о̃днымъ конемъ — польгроша на одну руку брати; в Затурцохъ Богдану Затурецкому, а ув Умицы Грицку Янчинскому, а в Хобольтовѣ Костюшковичомъ ничего не брати; у Зденежи Михайловой Семашковой, а в Серкизовцы Василью Еньковичу ничего не брати; в Турейску князю старосте володимерскому брати мыто подлугъ стародавнего о̃бычаа и подле привилѣа, которымъ на ту в себе мѣти повѣдилъ, а нового мыта не прибавляти; у Крупои а в Перемиловцы кнзю Василью Костеньтиновичу не брати, бо самъ на соимѣ не былъ и привилеѣвъ никоторыхъ не положилъ; в Сатыеве Мышце, а в Гольчи кнегини Илинои, а у Верхове кнегини Жославскойои ничего не брати; ув Острозь кнегини Ильинои Костеньтиновича брати мыто и промыту по-старому, какъ в листе короля Казимера о̃писано, а скопного мыта не брати, бо того мыта скопного в том листе не о̃писует; в Ровномъ брати по грошу, а другого гроша не

³ Опушена частина акту, присвячена ревізії митних привілеїв у поземельних документах шляхти.

надобе давати; в Белевъ у Клевани княземъ Чорторыискимъ ничего не брати, бо повѣдили на то привилеи, а положи^{ти} его не хотѣли; в Корцы князю Корецкому брати мыто подлугъ листу короля Казимера: ѡтъ накладного воза по два гроши, а *ѡт* порожного воза и ѡтъ звѣру косматого, а ѡтъ иныхъ речеи скопного мыта не брати, бо самъ на соимъ не былъ и листовъ твердостеи на тое скопное мыто не положилъ; у Млынове а ув Оршичине пни Якубовои Моньтовтовича мыта и повѣщини не брати; в Дубне князю Василью Костеньтиновичу мыта и повѣщини ничего не брати, бо сам не былъ и привильевъ своихъ на то не вказалъ; в Полонои влдеи луцкому ничего не брати; на Пустомыте Семашку брати по двадцати и по пети головажень соли, а болши того не вымышляти подлугъ листу короля Казимера; в Золочеве пни Якубовои Монтовтовича, а в Буремли князю Буремскому, и в Липои пни Якубовои же ничего не брати; в Перемили князю Александру Кошерскому брати мыто подлугъ привильевъ своихъ, которыи перед нами вказывалъ, а болшии того не вымышляти; на Полонои Кгаштолтовои пну Николаю, подчашому, ѡтъ накладного воза по полугрошью, а болшии не надобе брати; в Несвѣчи такъже земляном Несвѣцкимъ по полугрошью брати, бо и сами перед нами визнавали, ижъ перед тым по тому ж бывало; у Блудове пну Михаилу Свинускому, а в Озердохъ князю Коширскому, а в Печихвостех Бокѣвичомъ и в Ляшкох Медведю ничего не брати; в Четвертни князем Четвертенскимъ ничего не брати, бо сами были, а привильевъ своих не положили; в Чорторыиску князем Чорторыискимъ брати мыто звечистое, а присадного не надобе брати, якожь и сами к тому не зналиса, абы присадное брано, и ѡбезалиса з навезкою казать то платити; пану Петру Кѣрдѣю в ымѣнни его Сѣнне мыта з головы по дванадцати грошей не брати, бо тое недавно самъ собѣ установилъ; за Туреискомъ в Городелцы князя ⁴ Кошерскому, а в Несухоежах князю старосте володимерскому ничего не брати, бо на то привильевъ не положили; зася князю Кошерскому в Камени, а князю старосте володимерскому в Боровне, а во Иваничох Гадаю Иваницкому ничего не брати; в Калусове Петру Калусовскому з братьею, а в Литовѣжи княземъ Чорторыискимъ ничего не брати; в Порыцку князю Александру Порыцкому брати мыто подлугъ привилья своего, которыи привилеи вжо перед гсдремъ покладанъ; у Звинячои а у Звинѣгородѣ князю старосте володимерскому, а в Подрѣжи Семашку, а у Свинусехъ и в Бубнове пну Михаилу Свинускому ничего не брати, бо на то привильевъ своих не вказали.

И иныхъ мыт никоторыхъ, гдѣ будетъ хто с князеи и пановъ и землянь ново собѣ уставилъ, а листовъ привилевъ на то в себе мѣти не будетъ, не маю^т вжо ѡтъ сего часу брати и за купцовъ и поданныхъ гсдрскихъ, и чужоземцовъ гамовати и грабити, и маю^тся в томъ к нимъ заховати, ничего не выступуючи, подле того листу короля Казимера и тежь подле ѡписанья сего реистру нашего, яко вышеи достаточне стоить ѡписано, до тыхъ часов, поки они листы твердости свои перед гсдремъ его млстью ѡкажутъ и поки тежь вырокъ и розсудокъ его королевское мли на тыи мыта им в сеи земли выидеть. А естли бы хто з нихъ после того постановенья нашего, не маючи собѣ ѡбороны листы и привильи гсдрскими, хотѣли сами свевольне мыта новыи назвышь, нижли в том листе короля Казимера и в семъ реистре нашомъ ѡписано, уставляти и брати, и грабити, таковыи и каждыи мает тое

⁴ князю

имѣнье свое, где будетъ мыто брано, тратити на гдря корола его млтсть. Нижли кто бы, маючи надѣю на оборону твердостей своих, пред се мыта в ымѣнь-ах своих брал и на оказани листовъ перед его млтью гсдремъ того довелъ, ижъ слушне их вживаль и бралъ, то маеть быти на ласце гдрьскои.

А што са дотычетъ тых мытъ головныхъ, што мытники гсдрьскіи на гдра его млтсть завѣдают, и тежъ што у Степани, и в Ровномъ, и в Погосте, и в Мозыри, и в Чернобыли, а въ Києве, а в Турове кнегини Костентиновое, а в Петриковичох кнегини Слуцкое воденое мыто и сухое берутъ, мы, обачивши, ижъ то естъ реч королевьскаа, а шныи замъки верху мененыи ку здешней земьли Волынской не прислушаютъ, але суть под справою и послушеньствомъ Великого князства, ѿ тьи мыта зложили и дали есмо то на розсудокъ гсдрьскіи, его млтсть рачить вѣдаты, которое постановенье маеть с тым вчинити. ...

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 561.— Арк. 55—62. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м Києві.— КМФ-36, № 561.— Арк. 55—62.) Оpubл. : Памятники, изданные Временною комиссіею для разбора древних актов.— Киев, 1859.— Т. 4, отд. 2.— С. 125—145 (за польською копіею XVIII ст.); Zródła dziejowe / Wyd. A. Jabłonowski— Warszawa, 1877.— Т. 6 : Rewizja zamków ziemi Wołyńskiej w połowie XVI w.— S. 59—68 (у транскрипції латинською абеткою).

№ 52

1545 р., липня 21. Кременець.— ВИТЯГ З РЕВІЗІІ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ЗАМКУ ЗІ СКАРГОЮ КРЕМЕНЕЦЬКИХ МІЩАН ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА НА ЯРМАРКАХ І ТОРГАХ У ПРИВАТНИХ МІСТЕЧКАХ КРЕМЕНЕЦЬКОГО І ЛУЦЬКОГО ПОВІТІВ

А то естъ жалоба мещан кремьяницкихъ ѿ бране мыт новых незвичайных:

в Дубне кнзь Василеи Костентинович берет ѿт возу по три гроши, в Олыце вядники панов маршалковичовъ берутъ ѿт воза по грошу, а ѿт вантуха хмелю по дванадцати грошеи; у Степани ѿт вантуха хмелю по дванадцать грошеи берут, поведают, иж на кролевую ее млтсть; в Дубровицы кнзеи Дубровицкихъ берутъ ѿт воза по два гроши, а ѿт вантуха хмелю по дванадцат грошеи; в Ровномъ кнзь Булыга по два гроши беретъ; у Клевани, в Белеве кнзеи Чорторыиских по два гроши ѿт воза берут; в Бережцох Ивашко Бережецкии ѿт воза по грошу беретъ; в Перенятыне Василеи Батковскии ѿт воза по грошу беретъ; у Варковичах Богданъ Мышка ѿт воза по грошу берет; в Мирогощех Гневошъ Еловицкии ѿт воза по грошу беретъ; у Вишневцы кнзи Вишневецкии ѿт воза по два гроши берут; у Вербовцы кнзи Вишневецкии жъ ѿт воза по два грши берут; в Колодне кнгини Илиное Костентиновича ѿт воза по два гроши берут; у Збаражи, у Волочищах, у Вжиговцах кнзь Миколаи Збаразьскіи из маткою ѿт воза по два гроши берут; у Пинску помѣрного ѿт вантуха хмелю по дванадцать грошеи берут; в Белокрыницы Ждан ѿт воза по полгроша берет; Андрузскіи на Шепетине ѿт воза соли берутъ по десети головажень соли; у Кремьянцы мытники Барзобгатыи берутъ з гостей степанчан, з ровнянь и ѿт иных ѿт возка соли по чотыри гроши, чого перед тымъ николи не давали.

К тому, деи, земляне Бережецкии, Андрузскіи а Людвигкии мещан грабет и кони и возы забирают в лесех и в дубровахъ, коли они по дерево

або по дрова посылають, а лесов и дубров ани боров мѣстскихъ, где бы мѣли въезжати, не мають. Над то, деи, староста не кажесть за замокъ в лѣсъ по дрова ѣздити и велит ихъ тамъ грабити. А в Почаевѣ ѿ Матце Божееи берутъ з мещанъ ѿт воза крамного по два гроши, а ѿт бочки пива альбо ѿт меду по грошу, то, деи, беретъ подстаростии кремянецкии. Тѣжъ у Кремянци коли которыи мещанинь купить на селѣ вола або яловицу, ино на замокъ по грошу берутъ, а в Дунаевѣ гребелного по пѣнезю.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 561.— Арк. 95—96. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія : ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 561.— Арк. 95—96.) Опубл.: Zródła dziejowe / Wyd. A. Jabłonowski.— Warszawa, 1877.— Т. 6 : Rewizja zamków ziemi Wołyńskiej w połowie XVI w.— S. 105, 106 (за копією у транскрипції латинською абеткою).

№ 53

1545 р., вересня 2. Житомир.— ВИТЯГ З РЕВІЗІЇ ЖИТОМИРСЬКОГО
ЗАМКУ ПРО ЗМЕНШЕННЯ СТАРОСТИНСЬКИХ ПРИБУТКІВ
З КОРЧЕМ У ЗВ'ЯЗКУ З ПАДІННЯМ ТОРГОВОЇ РОЛІ ЖИТОМИРА

А ѿ инъшии приходы замъковыи пыталомъ, што на старосту идеть, ино с корчмы может, деи, вчинити, естли бы гараздъ люди пили, сто коп на годъ, а тепер, деи, не можетъ того вынести. А мыто и горѣлку жид ѿстрозскии Мошко у князя закупует не завѣжды ровно, часомъ за петдесят копъ грошеи, а часомъ за сорокъ копъ грии, а тепер, деи, закупилъ только за тридцатъ копъ грошеи, бо вжо купци мало Житомира замають, вси ся оберънули через поле инъшею дорогою на Слобоудище ѣздити^а.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 561.— Арк. 122 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія : ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 561.— Арк. 122 зв.) Опубл.: Zródła dziejowe / Wyd. A. Jabłonowski.— Warszawa, 1877.— Т. 6 : Rewizja zamków ziemi Wołyńskiej w połowie XVI w.— S. 138, 139 (за копією у транскрипції латинською абеткою).

№ 54

1545 р., жовтня 20. Вільно.— ВИТЯГ ІЗ ЗАПИСУ ПОСОЛЬСТВА
КРИМСЬКОГО ХАНА САГІВ-ГІРЕЯ ДО СИГІЗМУНДА АВГУСТА
ПРО ЗАХОПЛЕННЯ КОЗАЦЬКИМИ ЗАГОНАМИ ТУРЕЦЬКИХ
І ТАТАРСЬКИХ КАРАВАНІВ, ШО КОНТРАБАНДНИМИ ШЛЯХАМИ ЙШЛИ
З ТОВАРАМИ ДО МОСКВИ

О корованы турецькиє и перекопские, громеныє того жъ году.

Будучи гсдру королю его милости с царом турецькимъ Сулейманомъ и царемъ перекопскимъ Сагап-Киреем у добром покою и приазни, вышедъши зъ Черкасъ, ис Канева, з Браславля, изъ Веницы и з ынъшихъ городовъ гсдръскихъ украинныхъ свовольне и собравъшисе на поли за Черкасы, мнозство козаков, осемъсотъ ихъ головами и вышеи, а над ними у головахъ старшиє козаки Карпъ, а Аньдруша, а Лесун, а Яцько Белоусъ, громили по колкукротъ корованы купцьовъ турецькихъ и перекопськихъ, которие того году инъшиє шли з Орды к Москве через Пола, а инъшиє вжо з Москвы назад до Орды, и великиє а знаменитые шкоды тымъ купцьомъ цара турецького и перекопского в тотъ часъ ѿтъ нихъ починены, и многие а важъные в нихъ товари побраны ...

Ярлыки царевы:

... Великое Орды великого цара Сагап-Киреа слово, брату нашему великому королю Жикгимонъту Авъгусту многокротъ поклонъ.

...Ω томъ бы еси ты, братъ нашъ, рачиль ведати, ижъ...

Карта Московіі 1549 р. Сигізмунда Герберштейна.

ваши люди на Товани, по Днепру на Бургуне, на Чорнои Криницы, на Дробньныхъ Криницахъ, на Самари люди нашихъ бють, купцовъ гromать, иньшихъ забиваютъ, а иньшихъ живыхъ имають и товари ихъ берутъ, и влусы гromать, и быдло, и стада берутъ без числа. А которіе соленики приходатъ по соль до Кочубиева и кого кольвек потькають з людьми нашихъ, имають, забиваютъ...

Други листъ царевъ:

Брату нашему великому королю Жикгимонту Авъгусту.

Сее зимы к весне мои подданные купцы з моими денгами, Магмет, Куляха, Шабан, шли до Москвы с товаром, а товару в себе мели осмькrotь сто тисач и шестьдесят тисеч и две тисечи. Козаки киевские, черкаские и каневские противъ врочища Санъчарова ихъ погромили и товар ихъ весь побрала^a, ледве сами головами ушли. Якоже посоль нашъ в тотъ часъ в Черкасахъ бы и ѡкомъ своимъ видель, яко тые вси товари продаваны у Черкасахъ...

Отказъ гсѣдра короля его милости ѡ тые корованы громленые гоньцомъ цра перекопского Маньцыру а Икимъберди, а Шимьку Фражину:

... А што са дотычетъ тыхъ коровановъ погромленыхъ, король его милость казалъ вамъ мовити:

...яко тыи купцы сами себе в томъ кривы, ижъ ѡпустивъши дороги свои звечистый стародавньные и не идучи с товари своими водле давнього ѡбычаю на замьки его милости Киевъ, Черкасы и Каневъ, яко и первехъ бывало, а иньшими дорогами новыми незвычайными, где есть великаа небезпечность, с товари своими пошли, а до замьковъ его милости дорогою старою ити не хотели...

Лечъ вжо впередь которіе бы купъцы его и корованы с товари своими до паньства его милости хотели ходить, корол его млст казал вамъ поведити:

Нехаи бы вжо цар таковымъ купъцомъ и корованом приказаль, жебы они через то тыми дорогами новыми и незвычайными не ходили, а шли бы с купълами своими дорогами стародавньными, яко и *первеи* бывало. И коли они до паньства его милости поидуть и на Тавани будутъ⁶, они бы нехаи *уперед* до воеводы и старосты его милости черкасского и каневьского водлугъ давнього шбычаю посылали и ш себе имъ знати давали, а воевода и староста черкасскии мають противько ихъ посылати и ихъ выпроважать, и казати провадити, естли в паньство нашо або до земли Московское, тогды имъ без всакое зачепьки, заплативъши мыто его *млсти*, вольно ити, куды походить. А естли бы купъцы его або корованы турецькие через то *пред* са дорогами новыми и незвычайными, шпустивъши дорогу звечъную, ходили, а воеводе и старостамъ его милости ведома ш себе не давали, а што бы са имъ тамъ шкодного стало, тогды вжо его милость цару, брату своему, съ себе то складаеть, и ш томъ ничего ведати, и в томъ ему, брату своему, и купъцомъ ихъ винень быть не хочеть...

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 2, спр. 591.— Арк. 26—34. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 591.— Арк. 26—34.) Опубл.: Книга посольская Метрики Великого княжества Литовского (с. 1545 по 1572 год) / Изд. М. Оболенским, И. Даниловичем.— М., 1845.— № 17/22.— С. 90—97

№ 55

1547 р., жовтня 8. Вільно.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА АВГУСТА
ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ КРАСНОСТАВСЬКИМ КУПЦЯМ
ОЛЕХНУ І ІВАНУ БОРЗОБАГАТИМ ЛУЦЬКИХ
І ВОЛОДИМИРСЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ

Жикгимонт Августъ, Божю млстью корол полскии, великии кнзь литовскии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии и иныхъ.

Чинимъ явно тымъ ншимъ листомъ, ижъ што:

перво сего продали есмо комору ншу Луцкую и Володимерскую восковую и соляную и мыто старое Луцкое и Володимерское зо всеми мыты нашими волынскими, што *перед* тымъ здавна к тымъ коморамъ Луцкои и Володимерскои прислухало, купъцомъ ншимъ красноставскимъ Олехну а Ивану Борзобогатымъ на три годы за пять тысячъ копъ и за чотыриста копъ грошеи^a // литовское личьбы и монеты *от* прошлого року нового лета чотырдесяту четвертого году, которое было в *ындикте* третемъ, ажъ до того жъ рокъ нового лета, *мсца* генвара *первого* *дня*, которое будетъ в *семъ* *индикте* шостом, на што есмо и *шранду* ншу имъ дали. Якожъ вжо тые роки, шписаные на *шранде* *ншои*, мають *выйти* на тое свято *приидучое* новое лето, которое маеть быти в року чотырдесять *шмом* *мсца* генвара *первого* *дня*. А такъ мы за са по томъ *выдержаныи* ихъ тую комору ншу Луцкую и Володимерскую восковую и соленую и мыто старое^b Володимерское зо всеми мыты ншими волынскими, што *перед* тымъ здавна к тымъ коморамъ Луцкои и Володимерскои прислухало, и со *всимв* по тому, какъ са *перед* здавна тые комори нши за деда *ншого* Казимера и дяди *ншого* Александра, славное *памети* *королеи* и *великихъ* *кнзеи* ихъ *млсти*, бывали, ис тымъ мытомъ ншимъ, котории *небощикъ* кнзь Костентин Острозскии по *именьямъ* своимъ на себе

бирал, старое восковое и соленое и мыто старое тымъ жо купьцомъ ншнмъ красноставскимъ Олехну а Ивану Борздобогатымъ продали есмо на три ж годы за пят тысячь копъ и за чотыриста коп грошеи литовское личбы и монеты по десети пнзеи, у грош. Мають они намъ с тыхъ вышеи описаных комор и мытъ ншихъ до Скарбу ншого давати по осмънадцати сотъ копъ грошеи на годъ готовыми пнзьми, а не сукны ани товаромъ и ни жадными фанты. И какъ они почнут тые мыта и коморы от нас держати и полгода первую выдержать, такъ мають намъ за полгода дати деветьсотъ копъ грошеи, а какъ другую полгода выдержаты, они намъ мають // до Скарбу ншого дати другую деветьсотъ копъ грошеи, все готовыми пнзьми, а не сукны и ни жадными фанты. А какъ на други год будутъ держати, они мають до Скарбу ншого по тому ж намъ платити такожь на полрока по деветисотъ копъ грошеи. И остаточного третего году по тому ж мають намъ тую суму платити и до Скарбу ншого до рукъ подскарбего земьского отдавати все готовыми пнзьми, а не сукны и ни жадными фанты. Гдежь они вжо тые коморы и мыта почнут от нас наново держати от приидучого нового лета, мсца генвара первого дна, року божьего нароженьа тисеча пятсотъ чотырдесять осмого, што будетъ в семь индикте шостом, и мають держати ажъ до трех год, до того ж року лета божьего нароженьа тисеча пятьсотъ пмтдесятого, мсца генвара первого дна, которое свято будетъ в ындикте осмомъ.

А што са дотычет листов ншихъ безъмытныхъ, што будемъ подавали которымъ купьцомъ Коруну Польское або Великого кнзьства Литовьского, тые листы нши ни во што оборочаемъ: они вжо с нихъ мають мыто брати, а тые листы в нихъ отбирати, и напередъ вжо тыхъ листов безъмытныхъ не маемъ никоумъ давати какъ купьцомъ Коруну Польское, и тежь купьцомъ Великого кнзьства Литовского, и тежь купьцомъ гостемъ чужоземьцомъ. А естлибыхмо тые листы в тые три годы кому давали и што колвек мело бы с нихъ мыта приити, то маемъ в тую ж суму отрутити.

А естли бы которие хотели мыта нши старые и новые, и коморы восковые и соляные проеждчатъ безъ цеху^е // и безъ квитов с товари або з воски и зъ солью, мыта або восковничого и соляного имъ не заплативъши, и они мають таковыхъ у промыте забирати, и половица промыты маеть быти на нас, а не на старосты нши, а на нихъ половица. А коморы новые и восковые и соляные по инъшимъ местомъ ншимъ не мають установены быти, которые от давныхъ часовъ не были. А децкихъ нашихъ безправне на нихъ не маемъ посылати, хотябыхмо и послали, тогда не мають децкованья платити.

К тому тежь мають они положити сторожи мыт служебников своихъ в месте Кремьянецкомъ и в замьку кнзя Васильевомъ в Дубне, в Ковлю, в Горухове, в Дубровицы, в Корцы, в Жеслави, у Браслави и въ Веницы, в Жабчу, в Перемилю и по инъшимъ потребнымъ местьцамъ во всеи земли Волынской по тому, яко кнзь бискупъ луцки служебников своихъ по коморамъ клалъ, и мыта стереч. И которые бы подданные нши кнзьские або и паньские, и купьцы чужоземьцы хотели мыто ншо Луцкое восковое и соляное незвычайными дорогами проеждчати безъ цехсв мытныхъ их, они таковыхъ на тыхъ местцахъ гамовати мають и товары их у промыте забирати. А хто

бы в томъ имъ хотел противен быти, тогда старостове, державцы нши, мають имъ на таковых помоч давати. А самых ихъ, мытников ншихъ, ани ихъ слугъ, которыхъ они на тых мытѣх ѿт себе положить, не маеть ихъ никто судити ани радити, ани ими справовати во всяких речах, // и децкихъ давати, толко мы, гсдръ, сами маемъ ихъ судити, а в небытности ншоу подскарбие земьскіе.

А тые пнзи мають они до Скарбу ншого давати через руки подскарбего земьского не иначеи, ѿдно в кождиу год по ѿсмынацать сотъ копъ грошеи все готовыми пнзьми на роки назначоные, а через роки не мають они ѿт волокати тыхъ пнзеи платити ни ѿдного дна. Естли жъ бы они через роки не хотели тых пнзеи до Скарбу платити, тогда подскарбии земьскии мает мощно на них тые пнзи ѿтправовати, никому через роки не перепущаючи, и ихъ самых, мытниковъ, скинути прочъ.

А заказуемъ грозно, абы через то мытники нши никому ни на чие росказанье на квитациях не давали, кромъ алижъ на листь ншь и подскарьбего земьского, в которомъ бы была подпис руки его властное. А естли бы они через то кому кольве на чие росказанье, кромъ ншого и подскарбего ведома, або сукна и ѿдамашьки давали, тогда маеть то имъ ѿттручоно быти на ихъ шкодное.

А которые бы купьцы через тые мыта нши возили воски або иные которіе речи з листы ншими безмытными, которіе бхмо подавали кнземъ и паномъ, тые купьцы мають тымъ мытникомъ ншимъ присягу чинити: хрестияне подлугъ своего права, а жидова на десятеро божье приказанье, ижъ то товар кнзя моего або пана, але не нашъ.

И тежъ естли бы тые три годы по тымъ местомъ ншимъ, где мыта и комори нши суть, было поветрее, и мы маемъ имъ то ѿттручати або толко жъ имъ маемъ дати додержати, колько бы тое поветрее было, а они в тотъ час тыхъ комор и мытъ не держали толко жъ, колко поветрее стало. А ѿт которого часу тое поветрее станеть, и они мают // то ѿбъявити намъ, гсдру и подскарбему земьскому, того часу. И тежъ естли бы, чога боже вховаи, была валка в земли ѿт которого кольвекъ неприятеля ншого, колько ден або неделя в томъ бы переказа имъ была в тыхъ коморахъ и мытѣх ншихъ, тогда они того жъ часу мають ѿбъявити намъ и подскарьбему земьскому, и мы маемъ только жъ имъ дати держати або тежъ сумы ѿттрутити, колько бы они тыми листы и коморы не справовали.

И мають они в тые годы тые коморы и мыта держати и их заведати, и ими справовати свободне и доброволне по тому, якъ и первые мытники нши. А в тые три годы не маемъ никому тых мытъ и комор под ними запродовати. А какъ тую три годы они тые мыта выдержатъ, они мають намъ тых комор и мытъ всихъ поступити.

И на то дали есмо имъ сѣс ншь листь з ншою печатью.

Писанъ у Вилни, под лет. бож. нарож. 1547, мсца ѡктябра 8 ден, индиктъ 6.

Sigismundus Augustus, rex.

[1550 р.]¹.— ВИТЯГ З ТВОРУ МИХАЙЛА ЛИТВИНА «ПРО ЗВИЧАЙ ТАТАР, ЛИТОВЦІВ І МОСКОВИТІВ» З ОЦІНКОЮ РОЛІ КИЄВА ЯК ГОЛОВНОГО ЦЕНТРУ ТРАНЗИТНОЇ ТОРГІВЛІ З КРАЇНАМИ СХОДУ

Fragmen IX.

... Est nobis promontorio multa alia videri loca, vulgatum est Roxolanorum prouerbium...²

Omnium autem qui ibi sunt fluuiorum et maximus et fructuosissimus est Borysthenes, immensam copiam non piscium tantum, sed aliarum etiam rerum Kiouiae suppeditans. Cui ad oriente supra Kiouiam iunguntur amnes Dessna, Siem alijque e prouincia Sewieriensi et Moscouia, a septentrione vero, occidente et meridie illabuntur in eum Sos, Beresina, Prypiecz, Slorzestia, Vssa, Teterew, Rpiew, aucti singuli fluuijs Vechra, Propasz, Iputz, Drutz, Bobr, Titwa, Pczit [!], Slucz, Oressa, Stir, Horinia, Piena. Fluunt et alij multi de terris Lituaniae, Russiae, Voliniae et Moscouiae, deorsum atque sursum, per que omnia deuehuntur Kiouiam pisces, carnes, pelles, mel et sal ex lacunis Tauricensibus, Kaczibieiw appellatis, vbi singulae naves implentur sale empo denis sagittis...³

Mercimonijs quoque exoticis affluit Kiouia. Quidquid enim gemmarum, holoserici aurifilati, bombycis, thuris, thymiamatis, croci, piperis aliorumque aromatum ex Asia, Perside, India, Arabia, Syria fertur in septentrionem, Moscouiam, Plescouiam, Nouogardiam, Sueciam, Daciam versus, non alia merciore, rectiore et magis trita via quam ea, quae a portu Ponti Euxini, hoc est ab urbe Caffa, per portam Tauricae et Towani traiectum Borysthenis^a et inde per campos Kiouiam ducens, antiqua et sulcorum suorum profunditate notissima est. Solent enim illac crebro proficisci exteri mercatores plerunque mille numero, aggregati in cohortes korouani appellatas, cum multis carpentis onustis et camelis clitellatis, a quibus insigne telonium antiquitus pendebatur progenitoribus Sacrae Maiestatis Vestrae⁴ in traiectu Borysthenis ad Touani. Vbi etiam hodie extat camera lapidea fornicata integra, quam et nostrates, et Tauricani, et Graeci balneum Vitovdinum⁶ vocant, aiuntque excubasse ibi publicanum magni ducis Lituaniae, qui telonium exigebat, quod si quis non soluisset aut scortatus est deprehensus fuisset, is confiscatis Kiouiae bonis omnibus multabatur, quae lex ossmmicztwo dicta, fraenandae salacitatis Saracenicae causa sancita, et multis seculis seruata, haud pridem antiquari cepit.

Quando vero mercatores duplicem Borysthenis traiectum^a fugientes nec telonium Maiestatis Vestrae pendere volentes, omissa via antiqua ducente per ditionem Maiestatis Vestrae a porta Tauricae deorsum digrediuntur, recta se campis inuijs in Moscouiam ad Putiul committentes, vel ex hac redeuntes, fit vt a quibusuis spoliuntur etiam a latrunculis ibi oberrantibus.

Tum vero multa lucrantur Kiouiensis praesides, publicani, mercatores, trapezitae, naucleri, vectores, lixae, caupones, nec antehac de hoc querebantur aut Moscus, aut Turca, aut Tartarus. Verum et tum commoda percipiuntur

¹ Датування запропоноване Грассером, першим видавцем твору М. Литвина (Базель, 1615 р.).

² Опуцeni традиційні для давніх істориків і географів гіперболізовані описи родючості й багатства наддніпрянських земель.

³ Опуцeni відомості про пороги й переправи на Дніпрі.

⁴ Твір М. Литвина написаний у формі звертання до короля Сигізмунда Августа, звідси — неодноразові звертати: ваша королівська величність.

tur ex his korouanis, cum interdum brumali tempore iter habentes per campos inuium, aggeribus omnes obruuntur atque suffocantur. Ita contigit vt tuguria Kiouiensia alioquin satis superque frugibus, fructibus, melle abundantia et carnibus piscibusque sordentia redundent pretiosis sericis gemmis, zobolis alijsque pellibus, aromatibus adeo, vt viderim ibi sericum quam Vilnae linum et piper sale vilius est.

Michalonis Litvani. De moribus Tartarorum, Litvanorum et Moscorum Fragmina decem, multiplici historia referta // Архив историко-юридических сведений, относящихся до России / Изд. Н. Калачевым. — М., 1854. — Кн. 2, половина вторая, отд. 5. — С. 60, 62, 66.

Переклад

Нам належить і знаменита фортеця місто Київ, яке зараз хоч і занедбане, подібно до інших, але з його висоти, як твердить русинське народне прислів'я, далеко видно.

Із усіх річок, що тут течуть, найбільший і найповноводніший — Борисфен, який постачає Київ не лише величезною кількістю риби, але й багатьма іншими речами. Вище Києва зі сходу в нього впадають ріки Десна, Сейм та інші з Сіверської області і з Московії, а з півночі, заходу і півдня приєднуються Сож, Березина, Прип'ять, Словешня, Уша, Тетерів, Ірпінь, доповнені своїми притоками Вехрою, Пропастю, Іпуттю, Друття, Бобром, Титвою, Птичюю, Случчю, Оресою, Стиром, Горинню, Піною. Із земель Литви, Русі, Волині й Московії вгору і вниз від Києва тече і багато інших річок, по яких сюди привозять рибу, м'ясо, хутра, мед, а також сіль із Таврійських лиманів, що звуться Качибіїв, де в обмін на 10 стріл навантажують повний корабель солі.

Київ наповнений чужоземними товарами, бо немає відомішого, коротшого і надійнішого шляху, ніж ця стародавня і загальновідома у всіх своїх звивинах дорога, що веде з чорноморського порту, тобто з міста Кафи через Таврійські ворота до Таванської переправи на Борисфен^а, а звідти через степи — до Києва; по ній з Азії, Персії, Індії, Аравії, Сирії везуть на північ у Москву, Псков, Новгород, Швецію і Данію дорогоцінне каміння, шовк і золоте тканиня, ладан, фіміам, шафран, перець та інші благовоння. Чужоземні купці, які часто мандрують цією дорогою, збираються у валки до тисячі чоловік, звані караванами, із багатьма навантаженими візками і нав'юченими верблюдами. У давнину вони платили на Таванській переправі предкам вашої королівської величності значне мито. Ще й досьогодні там збереглася кам'яна склепінчаста будівля, яку і наші, і таврійці, і греки називають Вітовтовою банею^б; розповідають, що в ній жив відкупник великого князя литовського, який збирав мито. І якщо хтось його не сплчував чи бував помічений на перелюбстві, такого у Києві карали конфіскацією усіх товарів. Цей закон, що звався осьмництвом, був запроваджений для стримання сарацинської хтивості, зберігаючи свою силу протягом багатьох віків, і лише ось недавно почав забуватися.

А коли купці, уникаючи подвійної переправи через Борисфен^в і не бажаючи платити мита вашій величності, обминають стару дорогу, що йде через землі вашої величності, і повертають від Таврійських воріт униз, прямуючи непрохідними степами в Московію навпрошки через Путивль або повертаючись звідти таким же шляхом, вони стають жертвами пограбування з боку різних людей, в тому числі й розбійників, що там блукають.

Тим часом київські намісники, відкупники, купці, міняйли, власники човнів, візниць, провідники, корчмарі постійно збагачуються, і досі ще ні москвитин, ні турок, ні татарин на це не скаржились. Каравани приносять вигоду киянам і тоді, коли, простуючи через непрохідні степи, гинуть у зимову негоду під сніговими заносами. Тому трапляється, що в непоказних

київських хижак, втім, більш ніж наповнених плодами, овочами, медом, м'ясом і рибою, з'являються дорогоцінні шовки, коштовності, соболіні та інші хутра і прянощі в такій кількості, що я й сам, бувало, бачив там шовк, дешевший за полотно у Вільно, а перець дешевший за сіль...

№ 57

1552 р.— ВИТЯГИ З РЕВІЗІЙ ДЕРЖАВНИХ ЗАМКІВ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО, РОЗТАШОВАНИХ НА УКРАЇНІ, З ВКАЗАННЯМ РОЗМІРУ ОБВІСТОК І МИТНИХ ЗБОРІВ З КУПЦІВ І КУПЕЦЬКИХ ВАЛОК

[Черкаський замок]

Мыто а шбестка

Торхъовъцы, которыи до Черъкасъ приезджають, листовъ безъмыт-ныхъ не маючи, тыи дають на замокъ мыта штъ копы по 3 гроши. А шбестки кажды торхъвецъ, хто бъ кольве на Черкасы едетъ, повиненъ дати старос-те по грошу.

Померное

Штъ збожя на торгу старосте померного штъ четвѣрки по 4 пенязи.

Корованы

Штъ корована, кгда зъ Шрды идеть, старосте: камка александрыиская на золоте, литра шолку, коверъ, тижмы, тебенъки, сафьянъ. Подстаростему штъ корована: чамлять, сафьянъ, польлитры шолку, гривенька перъцу. А кгда до Шрды корованъ идеть, тогды старосте штъ коровану: шуба лисья завышкова, сагайдакъ, седло, шлыкъ лисьи. А кгда водою корованъ идеть, ино никого иного наимати имъ с чолны не вольно, // одно черкашень; и да-ють с того черкасцы старосте штъ каждого чолна по золотому.

Мыто соляное

Кгда соль идеть знизу, хаживало старосте перво з десятка по ковъшу соли, и ковъшъ тотъ з безменъ; а теперешнии староста штъ каждого члвка колько ихъ у десятку будеть, береть соли по два безмены, а над то ещѣ бе-реть староста теперешнии с каждого десятка соли по котлу десяточному и по ковшу. А ещѣ шособно шбестки з десятка каждого по котлу жъ десяточ-ному жъ береть....

[Канієвський замок]

Шбистька а мыто

Торхъовъцы, которые тамъ на Каневъ землею або водою ездаты, кажъ-дыи // с нихъ даеть старосте шбистки штъ головы по грошу. А которые ли-стовъ безъмытнихъ не мають, тые дають мыта штъ копы по 2 гроши.

Корован

Старосте штъ коровану, кгда зъ Шрды идеть, ковер, тебенъки; а кгда до Шрды, тогды шуба сибиркова без кольнера, кольпакъ, шлыкъ лисьи, седло, к тому поклоны и подарки з доброє волк; а кгда водою идеть корован, наимаютьса под нихъ с чольнами мещане тутошьние таглые, а земанскимъ ани жаднымъ инымъ наинатиса не вольно; и дають с того старосте штъ чоль-на по золотому.

Поведилъ староста, ижъ недавньо мсца ноабра шоль з Москвы на Киевъ корованъ немалыи, близко ста воевъ, с товары коштьтовъными, а ижъ

Фрагмент карти Великого князівства Литовського 1613 р. Миколая Криштофа Радивіла.

воевода киевський пустиль коровань ѡныи стороною ѡть дороги звыклое Києва через поле, минаючи Каневъ и Черкасы, и даль вожовъ, которые ѡтъпровадили коровань ѡныи мановьцами, куды николи з вековъ купъцы не хоживали...

[Київський замок]

Доходы воеводины

Мыто

Купъцы приездчие в Києве дають воеводе мыто головъное ѡт копы по 2 *грш.* А которые на Вышгород ходат земълею або водою, тые дають ѡтъ копы по 4 гроши.

Корован

Кгды купъцы чужоземьцы идуть в корованехъ с Турковъ, з Орды або з Москвы, дають воеводе мыто головъное ѡтъ копы по 2 гроши, а к тому поклонъ по доброй воли дають: с Турковъ идучи — речами едвобными, а з Москвы — собольми и иньшими товары тамошъними.

Мыто ѡтъ резниковъ

Резники дають на замокъ ѡтъ кажъдое яловицы по грошу.

Мыто рыбное

Уходники мозырцы, могилевъцы, рогачевъцы, речичане и иньшиє // чужозолостьцы, которые рыбу ловать нижеи Києва, тые вси идучи назад уверъхъ, дають у Києве воеводе мыта десатую рыбу, або не хотачи переличиванъа а перекладана рыбъ, ино дають с комаги кажъдое за то по шести, по семи або по ѡсми, а иньшиє по 10 копъ грошеи, або яко уеднаеть; а бываеть комагъ ѡколькодесат ѡдноє ѡсени. А на торьгу ѡтъ рыбъ свежихъ и валыхъ мыта на воеводу такъже десатаа рыба. А ѡтъ солоныхъ ѡтъ бочъки по 3 гроши, ѡтъ ѡсетровъ десатыи ѡсетръ. А кгды десати ѡсетровъ не будеть, тогды спина с кожъдого. Ѳтъ бочъки ѡсетрины по шести грошеи, а белуга на воеводу идеть вса.

Подужъное а ѡбестка и поветщина

Кгды которые чужозолостьцы зъ заполяа або ѡтъкуль кольвекъ привозать на торьгъ муку, соль, жито або якоє кольвекъ збожъе, дають на замокъ подужъного ѡтъ воза по польтора гроша, а ѡбестки по грошу, а ѡтъ меду ѡтъ кади кожъдое ѡтъ века поветщины по грошу.

Мыто соланое

Кгды соль идеть снизу, дають с кажъдого чолна мыта на замокъ по каменю соли, а белое соли, котораа через Подолье приходить, з воза великого и малого по триста головажен.//

Ѳбвестка ѡтъ козаков

Козакъ або якии кольвекъ гость, хто до Києва зверху, снизу або зъ Заполяа приедеть, повиненъ дати кажъдыи ѡбъвистьки наместнику воеводиному грошъ...

[Остерський замок]

Ѳбвестка

Торьговъцы тубыльцы и гости дають старосте ѡбестки: ѡтъ головы або ѡтъ воза по грошу, ѡтъ комагъ ѡтъ члвка по грошу.

Корован

Отъ корована старосте поклонъ товаромъ. Лета близко *прошлого* шоль з Москвы до Турокъ корованъ, дали старосте Петру Корсаку товару за 10 копъ грошеи, а онъ чтилъ ихъ и стацею имъ давалъ. Подстаростему съ коровану отъ члвка по грошу...

[*Чорнобильський замок*]

Доходы урадниковы

Мыто, обвѣстѣка, подужное, померное

Торговъцы дають на замокъ мыта с товару кажъдого отъ копы по 2 гроши и с коровановъ такъ же. Обвѣстки отъ головы старъшее по грошу, а отъ слугъ або наемъниковъ давать обвѣстки не повинни. А кто жъ кольвекъ с чужогородецъ придетъ, повиненъ дати обвѣстки грошь, а подужъчины отъ воза грошь, а отъ меры збожъа по пеназю.

Мыто рыбное

С комаги рыба тридцатаа на замок; отъ воскобоини на годъ полъторы копы грошеи.

Капъщизна

Коръчемъныи платъ на врадника жъ идетъ, а теперешънего году капъщизна отъ меду и отъ горельки, и отъ купъцовъ мыто, обвѣстки, и подужъчизна, и помиръное, и воскобоина — все то продано на годъ за 100 копъ грошеи, мешанину киевскому Черевчею...

[*Мозирський замок*]

Мыто сухою дорогою в месте Мозыр

Хто кольвекъ едетъ через Мозыръ або бы и въ месте Мозырскомъ са з товаромъ розложилъ, буд тубылецъ Великого князства Литовского, або чужоземець, буд тежъ и корованъ, тогда отъ воза вшелакого по полъ 3 гроша, бы тежъ и за тисачу копъ товару у возе мель. Хотя бы тежъ хто кольвекъ с купъцовъ и порожънимъ возомъ ехалъ сухою дорогою через место, виненъ дати полъ 3 гроша, кроме естъли бы хто с купъцовъ горельку продажъную у возе мель; тогда виненъ дати отъ малои и великое судины горельки белецъ за 12 грошеи. // А хто бы съ сольєю ехалъ або хота бы и въ месте шинковалъ, тогда отъ воза безмень. Отъ меду отъ кожъдой судины великое и малое поветъщины грошь.

Обвѣстки

Отъ пешого члвка або колько бы ихъ шло, або бы тежъ и у Мозыр наумовали, або и шесли, обвѣстки, яко приидуть, с кожъдое головы по грошу.

Мыто жъ сухою дорогою на Бчичи в Багриновичохъ, у Лучичохъ, у Скovyшине, у Рудыхъ Белькахъ, у Волосовичахъ по селомъ розложено. Мытники берутъ отъ купъцовъ по тому жъ отъ воза, буд с товаромъ або порожънии по полъ 3 гроша. Отъ соли и отъ горельки по тому жъ, яко и у Мозыри. Отъ быдла, хто где жъ кольвекъ на продажу або и у селех кому бы хто продавалъ, з головы быдла по грошу, отъ коней по тому жъ. Отъ меду поветщина по тому, а и у Мозыре обвѣстка з головы отъ людеи пшыхъ такъ же по грии.

Мыто воденое при замъку Мозырскомъ

Отъ кожъдое комаги, с чимъ кольвекъ бы шла, буд уверхъ, або на Низ, // кромъ рыбы, горельки, соли, а хота бы и порожъне шла, мыта 7 грошеи. Отъ полукомажъка и отъ чольна по 3 гроши; нижъли естъли бы соль у нихъ

была, тогда виненъ дати с комаги соли два камени, а с полукомажъка або с чольна по каменю; с того мыта вже пенази шести грошеи дати не винен, кроме пред са с кожъдое головы, колько будетъ у комазе, або у полъкомажъку и у чольну, виненъ будетъ дати с головы шбестъки по грошу, а шть горельки такъже, хотя шть малое або шть великое судины, колько будетъ в комазе або в полукомажъку, або тежъ в чольну, белець за 12 грошен.

Мыто воденое Бчицкое волости

В селе Багриновичохъ шть комаги и шть полкомаги, шть чольна, с чимъ бы кольвекъ шли, бы и порожънии, винъни все по тому дати, яко и у Мозыри. А съ соли и з горельки с комаги и съ полукомаги и съ чольна виненъ дати по тому жъ, яко и у Мозыри.

Шбестъка на Туре

Хто жъ кольве чужогородецъ або чужоволостецъ придетъ на реку Туръ рыб купити, *шт* воза шбестки ¹-поль ²-¹ гроша, *шт* пешого // члъка полгроша, а купивъши колько кольвекъ рыбъ на воз, *шт* воза мыта пол 2 гроша, а шть пешого ничего нетъ.

Померъное

Мера Мозырская великаа якобы полторы соланки. Померъного шть меры 2 пенази, а шть полмеры пеназ, а *шт* ведра, которыхъ у мере 4, а хто купуетъ над ведро, такъже пнзъ. Тое померъное запродано бывааетъ за три копы грошеи; шть камена воску — грош, шть камена лоу — полъгроша.

Мера медоваа

Меру медовую зовуть колодою, а въ колоде две кади, а въ кади 4 ведра, а въ ведре камени два, а въ камени сем бельцов; в кожъдои кади медницъ виленскихъ добрыхъ польныхъ 5.

Мыто рыбное

Шть бочъки яко жъ кольвекъ рыбы, хто на местце привезши продать, виненъ дати або рыбу десатую, або грошъ, десатыи, а естъли бочокъ много, тогда бочъку десатую. А тотъ, хто // купует, виненъ дати шть кожъдое бочъки шбестъки грошъ. На реце Припати або на Днепре где кольвекъ ажъ до мора по вхodomъ рыбнымъ, буд по кнзскимъ, панскимъ именьямъ, мозырцы або и чужогородци ловили, а приехавъши к Мозырю або мимо идучи, виненъ дати с кожъдое рыбы десатую, а з вoзoвъ купецкихъ, которые з рыбою ездаты до Мозыра або мимо Мозыръ, по тому жъ...

[Овруцкий замок]

Мыто

Мыто шть купцовъ приежъчихъ, хто бы приехавши са склалъ // а торговалъ, *шт* копы по 2 гроши виненъ дати на замокъ. То в мыте учинить на год 30 копъ грошеи, часомъ большеи, а часом тежъ меньшеи. А хто бы мимо ехалъ, тогда шбестъка з него идет.

Шбестъки

Шбестъки яко с воза, такъ и с пешого члъка, хто приедет, а придетъ до места, або мимо едетъ и идеть — по грошу.

¹⁻¹ 1,5

Померное

Хота бы хто колько солянокъ вывез якого жъ кольвекъ збожѧ на торгѣ, тѣды только пенез дають...

[Житомирський замок]

Мыто

Отъ купьцовъ панѣства гѣдрьского тубылцового, кгда едутъ, а листовъ безмытныхъ в себе не мають, мыта отъ воза по 2 *гршии* дають на замокъ, а подстаростему обѣсти ² польгроша; а которые купьцы, приехавъши, тутъ са складають и торгують, тые дають отъ копы по 3 *гршии*.

Мыто отъ корована

А кгда корованъ идетъ, тогды десатыи грошъ, то естъ отъ копы 6 гршии. Шоль корованъ одинъ за держанья кнѧа Пронского, туркове з Москвы, а другии корованъ шоль за кнѧа Корецького. Отъ 20 летъ всего 2 корованы шли.

Мыто соланое

Соланое мыто берут на замокъ отъ воза по двесте головажен; бываетъ с потребу на старосту тамошнього на кожъдыи год.

Мыто рыбное

Отъ бочьки соланое рыбы по 2 *грш.* А хто шинкуеть рыбою, грошъ даетъ; то отъ чужихъ, а отъ своихъ рыба трыдцатаа соланое або тежъ валое. Тое мыто на две церкви монастыра Успенья свтое Пречистое // а на другую церковь Рожества светое Пречистой з веку идетъ.

Помирное отъ збожѧ и от меду

Хто збожѣе якое жъ кольвекъ мимо везеть, отъ воза по 2 гроши, а хто бы мериль на месте продаючи, отъ четвѣрки по 2 пенази, а отъ ведра меду по 2 пнзи. Тое помирное хоживало перед тымъ на костелы тамошние житомирские, а тепер, яко запустели тые костелы, отъ 80 летъ берутъ на замокъ...

[Винницький замок]

Мыто старостино

Купьцы приежджие дають старосте мыта отъ копы по 2 гроши; продано мыто тое еще год жиду за семьдесят копъ грошеи.//

Обвѣстька

Козакъ кгда который до Веницы придетъ, повинни дати подстаростему обвѣстьки 3 гроши.

Мыто гѣдрьское

Отъ камена воску по 4 гроши, отъ вола по 3 гроши, отъ кожи всакое по грошу польскому. Продано мыто тое отъ Борздобогатих за 80 копъ гршии на сѣсь годъ...

[Брацлавський замок]

Мыто

Отъ торговьцовъ подужьного по 2 *грши*, а мыта от копы по 2 *грши*...

² обѣстки

[Луцький замок]

Мыто

На томъ же привилїи земельное и воденое мыто гсдръ его млсть всему месту и рокъ жидовъ отъпустити рачиль^б...

[Володимирський замок]

Мыто дереваное

Мыто дереваное, што на торгу берутъ отъ судовъ дереваныхъ, отъ лучины, отъ саней, отъ посечъ, отъ сена и отъ яринъ огородныхъ, за то дають старосте на годъ по 12 коп гриши.

Мыто возовое

Мыто возовое отъ воза по 2 гроши. То беретъ мытникъ гсдръский, а первой и тое мыто бирано на старосту; чинивало на годъ по трыста и ³-поль-четвертаста³ копъ гриши.

Мостовое померъное

Мыто мостовое отъ воза гостинниго по полугрошкы, а померъное на торгъу отъ корца по пнзю берутъ мещане на шправу местъскую. А за шбое тое на годъ по 14 копъ грошей.

Мыто соланое

Гости, которые везуть соль через Володимеръ, дають з воза старосте отъ большое соли головаженъ двесте, подъстаростему сто, воротному сто, сторожомъ десать, ключънику 25; а дробное: старосте // чотыриста, подстаростему двесте, воротному двесте, ключънику 50, тивуну 30, сторожомъ 25 с кожного воза, будь однымъ конемъ будь двема.

Половицу мыта того отъ большое соли отъпущоно для того, ижъ пушоно дорогу соли нову с Ковъла на Горюховъ мимо Володимеръ^в.

Мыто владычее

А всихъ тыхъ мытъ — дереваного, мостового, подорожъного, померъного, масного и соленого владыка маеть десатую неделю...

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 563.— Арк. 8зв.— 9, 22зв.— 23, 38—39, 50зв., 56, 65зв.— 67зв., 102зв.— 103, 123, 123зв., 134зв.— 135, 144, 180, 199—200. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 563.— Арк. 8зв.— 9, 22зв.— 23, 38—39, 50зв., 56, 65зв.— 67зв., 102зв.— 103, 123, 123зв., 134зв.— 135, 144, 180, 199—200.) Оpubл.: Архив Юго-Западной России.— Киев, 1886.— Ч. 7, т. 1.— С. 82—83, 96, 111—112, 595, 589, 617—619; Киев, 1867.— Ч. 4, т. 1.— С. 40;— Ч. 7, т. 1.— С. 145—146, 604; Киев, 1890.— Ч. 7, т. 2.— С. 22;— Ч. 7, т. 1.— С. 173—174.

№ 58

1555 р., березня 5. Вільно.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ЛУЦЬКОГО ВІЙТА ІВАНА БОРЗОБАГАТОГО-КРАСЕНСЬКОГО ПРО УМОВИ КОНТРАКТУ, УКЛАДЕНОГО З КН. РОМАНОМ САНГУШКОМ, НА ПОСТАВКУ ЖИТА І ПОПЕЛУ В УСТИЛУГ ДЛЯ СПЛАВУ ДО ГДАНСЬКА РАЗОМ З ПОТРІБНОЮ ДЛЯ СПЛАВУ КІЛЬКІСТЮ КОМ'ЯГ

Я, Иван Яцкович Борздобогатый Красенский, войт луцкий, целникъ крѣла его милости земли Волынской и Подлашское, сознавамъ самъ на себе тым моимъ листом и от брата моего, пана Олехна, иж:

вчинил єсми торгъ изъ его милостью князем Романом Федоровичомъ Сонкгушковича, старостичомъ володимѣрским. Продал его милость мне жита сто лаштов, а в кождый лашть по двадцати и по пети маць мери Ковельской водле обычаю, яко в мѣсте Ковельскомъ мерат, маецъ дати, а я за кождый лашть жита маю заплатити по десати золотых полских, то єсть сумою за оную сто лаштов маєт быти чотыриста копъ грошей литовских, личачи по десати пиназей у грошь. А єщо продал его милость мнѣ попелу шестдєсать лаштов, а за кождый лашть мамъ его милости дати по семи золотых полских, то єст сумою за оную шестдєсать лаштов сто копъ шестдєсат ѡсмъ копъ грошей личбы литовское. А маєт его милость тую сто лаштов жита и шестдєсать лаштов попелу поставити на берегу реки Буга, то єст ув Устилузе^а, ув ымени их милости пановъ Крупських, ис комагами добре будоваными, здыхтоваными, з дрыгавками, с прысы, походами и зо всіми иными потребами ку проваженю тых комагъ прислухаючимъ, на которые бы тое жито все, сто лаштов и тот попелъ, шестдєсать лаштов могло са зобрати. Которое жито маєт его милость мнѣ ѡтдати с комагами¹—в тот теперешний близко прийдучий в постъ перед Великоднемъ в тыжден, в понедѣлокъ, а попелъ с комагами маєт его милость мнѣ ѡтдати тыжден по Велицадни прийдучом в недѣлю¹. А на кожную комагу маєт его милость дати по шести маць муки иржаной, по три маць крупъ ячных, а по две маць гороху тои ж мѣры Ковельское, водле обычаю, яко у мѣсте Ковельскомъ мѣратъ, а по полмаць пшона, а по шести полтей свиного маса, которое жито и попел маєт мнѣ его милость княз Роман через служебников своих на часы ѡписаные непохибне все с комагами готовыми на води и со всіми потребами, к сплаву прислухаючими, ѡтдати, абых я через то шкоды никоторое и ѡмешкана не мел. А вса сума за жито и за попел чинит патсот коп шестдєсать ѡсмъ копъ грошей личбы литовское, на которую заплату вперед вже-м я дал князю его милости двєсте десать копъ грошей личбы литовское, а двєсте коп грошей буду винен, кгда мнѣ княз его милость то все ведле постановєна теперешнего на час ѡписаный тыи товары ѡтдасть,²—на ден светого Петра близко прийдучого² маю дати, а сто патдєсать ѡсмъ копъ мамъ и буду тым же обычаем винен тыжден по светомъ Семіѡне, то єст месеца сєнтєбра ѡсмый ден, заплатити в року теперешнемъ патдєсать патомъ. Которую суму всю на тыи роки заплату маю князю его милости чинити в замку его милости Турєску.

А чога боже уховай, абы мнѣ княз его милость того жита и попелу подлє ѡпису своего на час поменєный не выставил, або мнѣ его не ѡтдал, тогда княз его милость маєт и будєт винен мнѣ жито и попел по тому, по чому жито уво Кгданску за чтыри недѣли по Велицадни межи купцами будєть, без жадных накладов моих и права заплатити. А чога боже уховай теж, абых я с тых роков вышєй поменєных заплатою похибил и до замку княза его милости Турєйска самъ не привєз або ким не прислалъ, тогда ѡбввазуюс и буду винєнь тыи роки, которого бы заплатою в сємъ моемъ листє на часы поменєны похибил, совито заплатити, то єст грошь грошем навєзати без жадных трудностей его милости и права, не ѡтбываючи его милости жадными причинами ани листы господарскими. А єсли бы его милость княз Роман в тых часєх пред плаченємъ ѡстатных тых сумъ пенєзей ѡт мене чога потребовал за квитами своими, я мамъ его милости на квиты єго давати, а часу плачена которое с тых сумъ ближєй са трафат, вытручати его милость мнѣ маєт. А продал его милость мнѣ попел правє добрый, варунковый, в бочках под брак кгданский, дла которого бракована маєт княз Роман его милость

¹—1 Протягом 8—21 квітня.

²—2 3 травня (на свято Петра Аргоського) або 18 травня (Петри-мученика).

и мистра своєго попелного при том попеле на комагох до Кгданска послати и то, што будет з вѣдомомъ того его мистра выбраковано, то мнѣ княз его милость часу ѡстатных роков заплаты вытрутити мает, штобых я шкодовати через то мел, а если увес буде добрый, тогды подле выше помененого ѡбвазана моего буду винен князю его милости платити, ничим жадного року не хиблаючи. И вже ѡтдалиши жито и попел с комагами зо всімъ с тым прислухаючимъ, не мает его милость княз Роман жадных выкладов и мыт ѡт тых комагъ платити, але вже я самъ з братом своимъ, паном Олехномъ, маемъ своимъ грошомъ и накладом и молодцы провадити до Кгданска.

И на то єсми его милости князю Роману даль сес мой листъ з моею печатю, с подписью руки моеѣ.

А при томъ были и тому добре свѣдоми их милость пан Михайло Михайлович Свиноуский, а пан Станислав Залѣский, дворянин господарський, которы панове за прозбою и чолоббитемъ моим рачили их милость и печати свои приложити к сему моему листу.

Писан у Вилни лета Божего нарожена 1555, месеца марта, 5 день.

Иван Яцкевич Красенский.

Archiwum Książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie / Wyd. przez B. Gorczaaka.— Lwów, 1910.— Т. 7, N 11.— С. 8—10.

№ 59

1558 р., квітня 4. Вильно.— БЕЗМИТНИЙ ЛИСТ^а
СИГІЗМУНДА АВГУСТА НА НЕОБМЕЖЕНУ ТОРГІВЛЮ В ЗЕМЛЯХ
ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ЧЕРКАСЬКИМ МІЩАНАМ
І БОЯРАМ ЯК «ЛЮДЯМ УКРАЇННИМ^б»

Жыкгимонт Август, Божю млстью корол полскии, великии [!] княз литовскии, рускии, прускии, жомоитьскии, мазовецкии и иных.

Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, кнегинямъ, панамъ, державцамъ, вдовамъ, бояромъ и дворяномъ нашимъ, воитомъ, бурмистромъ, радцамъ и мытникомъ нашимъ гсдрьскимъ и тежъ князьскимъ, панским и духовных по паньству // нашему Великому князству Литовскому и по всему Понизовью и земли Волыньскои.

Тыхъ часовъ приездили до нас бояре, подданые нашы, и мещане черкаские, жалуючы сами ѡтъ себе и ѡтъ всихъ мещанъ тамошнихъ черкаскихъ ѡ том, штожъ деи кгда ѡни с товары своими ездять жывности себе куповать, вы деи мыто на нихъ берете и трудность и гамованье имъ чините ку немалои кривде и шкоде их. Ино мы бачачы, ижъ ѡни суть люди украинные, а ижъ тежъ не блиско жывность себе купують и трудность и наклад пришумують,

прото чынячы имъ ласку нашу, прыказуемъ вамъ, ажъбы есте ѡтъ тыхъ товаров ихъ, которые ѡни, жывност себе куповати едучы, зъ собою мети будутъ, такъ тежъ кгда, купившы жывность, назад с нею до Черкась поедуть, мыта нигде в них ни ѡт чого не брали и везде добровольне и безъмытне пропускали, и никоторого гамованья имъ не чынили, и сего розказанья нашего ѡслухатиса не смеючи конечно. Ведже вжывати то ѡни мають до воли и ласки наше гсдрьское.

Писанъ у Вилни, лет. Бож. нарож. 1558, мсца апрел 4 дна

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 239зв.— 240. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 37.— Арк. 239зв.— 240.) Опубл.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1865.— Т. 2: 1599—1637, № 133.— С. 150.

Панорама Вільна. Гравюра кінця XVI ст.

№ 60

1558 р., травня 18. Вільно.— СУДОВИЙ ЛИСТ СИГІЗМУНДА АВГУСТА ДО КАПІТУЛИ ВІЛЕНСЬКОГО КАФЕДРАЛЬНОГО КОСТЬОЛУ СВ. СТАНІСЛАВА У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ КИЇВСЬКИХ МІЩАН ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З ЇХНІХ ТОВАРІВ НА СТРИШИНСЬКІЙ ЦЕРКОВНІЙ МИТНИЦІ, ЩО НА ДНІПРІ

Жыкгимонт Август, Божю млстю корол полскии, великии княз литовскии, рускии, прускии, жомоитьскии, мазовецкии и иных.

Ко всеи капитуле, прелатомъ и каноникомъ костела головного Виленьского светого Станислава, што:

тихъ часовъ, будучи тутъ очевистъ, воить и мешане места нашего Киевського жаловали намъ на врадниковъ вашихъ имена // костельного Стрешыньского, ижъ кгда для скупованья живности и в торъговлю рекою Днепромъ на судинахъ они ходять, тогды тые врадники ваши, которые коли отъ васъ тамъ бывають уставлены пры томъ имени Стрешыньскомъ, трудность великую и гамованья имъ чинять и мыто незвычайное скопное отъ товаровъ ихъ у нихъ берутъ, не дбаючи о росказанье и листы наши гдърские, которые имъ на вызволенье отъ всякихъ мытъ у паньстве нашомъ Великомъ князстве Литовскомъ отъ нас, гсдра, подаваны суть. И кгда за жалобою ихъ правъ и фуньдушов костельныхъ, черес васъ перед нами покладаныхъ, огледати поручили есмо воеводе виленьскому, маръшалку земьскому, канцлеру Великого князства Литовского, старосте берестейскому, державцы борысовському и шовленьскому пану Миколаю Радивилу, ино ачькольвекъ на прывильяхъ описано есть мыто на костель тамъ

у Стрешыне. Нижли ижъ они подле правъ и вольностей своихъ, отъ про-
дковъ нашихъ славное памяти и отъ нас, гсдра, имъ наданныхъ, мыта от
товаровъ своихъ не повинни нигде давати, и яко в Коруне Польскои, такъ
и в тутошнемъ паньстве нашомъ Великомъ князстве Литовскомъ за тою
вольностю и привильями продковъ нашихъ они не дають,

а ведже мы, не хотечы пожитковъ костельныхъ уменьшывати, такъ
постановили и розказали имъ давати мыта в томъ именью вашомъ Стрешын-
скомъ: от кожدة комяги, за якимъ жебы кольвекъ товаромъ была, по
дванадцати грошеи, а от полькомажка и от баидака — по шести, а от
чолъну, наложеного товаромъ або живностю,— по тры грошы. Ведже
тое мыто брано от нихъ быти мает, кгда // ув одну сторону с комягами
пойдутъ, по тому, яко и на тотъ час мыто брано от нихъ. А назад идучы,
ничого вжо они отъ комягъ и отъ полукомажковъ давати не будутъ по-
винни.

А то вамъ приказуемъ под закладомъ нашимъ, тремасты рублями гро-
шеи, ажъбы вы сами и врадники ваши подле сего розказанья и вставы на-
шого ку тымъ подданымъ нашимъ, мешаномъ киевскимъ, во всемъ захова-
тиса, жадное имъ трудности и гамованья чинити и некоторыхъ над ними
тамъ вымыслов и пожитковъ собе над сее постановенье нашо делати не
смеючи конечно, абы то инакъ не было.

Писанъ у Вилни, лет. Бож. нарож. 1558, мсца маа, 18 день.

Подпись руки гсдрское. Остафеи, маршалокъ, писар.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 252—253. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія:
ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 37.— Арк. 252—253.)

№ 61

1560 р., серпня 28. Рудники.— БЕЗМИТНИЙ ЛИСТ СИГІЗМУНДА АВГУСТА
НА ТРАНСПОРТУВАННЯ ПОПЕЛУ, ВИПАЛЕНОГО
У ВОЛИНСЬКИХ МАЄТКАХ КН. КОСТЯНТИНА ОСТРОЗЬКОГО,
НА р. БУГ ДЛЯ СПЛАВУ ДО ГДАНСЬКА

Жыкгимонт etc.

Ко всимъ мытникомъ нашимъ гсдрскимъ и тежъ князскимъ, пань-
скимъ и духовныхъ в паньстве нашомъ у Великомъ князстве Литовскомъ.

Дозволили есмо воеводе киевскому, маршалку земли Воляньское,
старосте володимерскому кнзю Костеньтину Костеньтиновичу Острозскому
сто лаштовъ попелу з ыменей его млсти воляньскихъ навесне в року шест-
десять первомъ рекою Бугомъ до Кгданска спустити.

Прото кгда тотъ попелъ его проважонъ будетъ, приказуемъ вамъ, ажъ-
бы есте тотъ попелъ его мл., сто лаштовъ, везде на мытх нашихъ и князскихъ,
панскихъ, духовныхъ добровольне и безмытне пропускали, некоторого гамо-
ванья и задержыванья не чынечы конечно.

Писанъ у Рудникахъ, лет. Бож. нарож. 1560, мсца августа, 28 дна.

Подпись руки гсдрское

ЦДАДА СРСР — Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 482. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія : ЦДІА
УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 37.— Арк. 482.)

1560 р., вересня 26. Вільно.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА АВГУСТА
ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ КРЕМЕНЕЦЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ
ВОЛОДИМИРСЬКОМУ МІЩАНИНУ МОШЕЮ АГРОНОВИЧУ

Жыкгимонт Августъ, Божю млстю etc.

Ωзнаимуемъ, ижъ што:

а¹ староста нашъ кремянецъкии небошыкъ панъ Петръ Семашко арендоваль и запродалъ былъ ку пожитку своему подданому нашему жыду володимерскому Мошею Агроновичу и жыдомъ нашимъ кремянецкимъ Якубу Есковичу, Ωведи и Якубу Давыдовичу мыто гребельное, торъговое и ятки, ѡкромъ ярмарьковъ, и мыто всякое ярмолочное *от* коней и *от* быдла только, а не головное, и к тому корчмы медовые, пивные и горельчаные в селех нашихъ кремянецъкихъ, в Лепесовце а у Ворожнянах, з млыномъ вороновецъкимъ на тры лета по петъдесять коп грошей на кожды рокъ. И били намъ чоломъ тые жыдова верху мененые, абыхмо аренду небошыка пана Семашка, имъ на то даную, листомъ нашимъ имъ потвердили и тых пожитковъ на тры лета прышлые имъ // арендовали, нижили ижъ млынъ вороновецъкии з ынъшымъ кгрунтомъ *от*дали есмо тых часовъ прошлых, абыхмо на тое мѣстцо ув оную аренду прыдали имъ млынъ нашъ лепесовъскии. Якож и дворанинъ нашъ, на тотъ час справца староства Кремянецкого Иванъ Волович до некоторых врадниковъ нашихъ дворныхъ писалъ, ижъ то не будетъ зъ шкодою нашою, кгда тотъ млынъ лепесовскии на мѣстце млына вороновецъкого через нас *отъ*дано имъ в туую аренду, вложимо.

А так мы для пожитку Скарбу нашего тые пожитки верху мененые, мыто гребельное, торговое и ятки, кромъ ярмарьковъ, и мыто всакое ярмарочное *от* конии, быдла только, а не головное, и к тому корчмы медовые, пивные и горельчаные такъ у Вороновцах, яко и в Лепесовце, и млынъ на мѣстце млына вороновецъкого лепесовъскии имъ есмо запродали и арендовали и симъ листомъ нашимъ арендуемъ на тры лета по себе идучие, почонъшы *от* дня первого генъвара в року прышломъ шестьдесять первомъ ажъ до *остатнего* дня декабря в року шестьдесят третем. Мають они тые доходы верху писаные в моцъ и справу свою *отъ* нового лета прыдучого в року *шестьдесять* первомъ взяти и то все ку пожитку своему справовати по тому, яко до сего часу было справовано и яко у аранъде, деи, пана Семашковой ѡписано, мають. А с того до Скарбу нашего кожъдого року тое аренды на ²—Божье Нароженье—² будутъ повинни в руки старосты нашего кремянецъкого, на тотъ часъ будучого, по *пятдесять* копъ грошей личбы литовское платити и скутечне *отъ*давати, и во всемъ томъ *около* справованья тыхъ пожитковъ мають ся тые жыдове справовати, через старость нашихъ кремянецъкихъ захованы быти, яко ув аренде пана Петра Семашка ѡписано, мають.

А кгда са тая аренда их черезъ тры лета верху ѡписаные доконъчыть, мають // *опят* тые вси пожитки, кому будетъ воля наша, в целости *здати* и пустити.

Писанъ у Вильни, лет. Бож. нарож. 1560, мца сент. 26 дѣнь.

Подпись руки гдърское.

Ωстафеи, маршалокъ, писарь

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 495 зв.— 496 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 37.— Арк. 495 зв.— 496 зв.)

¹ Ак?

²—² 25 грудня

1560 р., вересня 30. Вільно.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА АВГУСТА
ПРО ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ КРЕМЯНЕЦЬКИХ МИТНИХ ЗБОРІВ
ВІЛЕНЬСЬКОМУ МИЩАНИНУ ЯКУБУ ФЕЛІСКОВИЧУ

Жыкгимонт Август, Божью м̃лстью etc.

Ознаймуемъ, ижъ:

которое мыто Кремянецкое з млыны, вымельками всякими, бровары з мерками солодовыми, корчмы медовые, пивные и горельчаные кремянецкие и гребельное пры певных млынех наших кремянецкихъ держали от нас арендою жыдова наше пивные, изъ ихъ на кожъды рокъ до Скарбу нашего арендою плачывали по чотырыста // и по петидесять копъ грошеи, котораа аренда оных жыдовъ маеть са доконъчити остаточного дня м̃ца декабра, в року теперешнемъ шестдесятomъ. А такъ билъ намъ чоломъ подданыи нашъ, жыдъ Якубъ Фелисковичъ, ижъ быхмо тые вси доходы верхмененые на прышлые тры лета ему запродали и арендовали, хочечы до Скарбу нашего с тых доходовъ над аренду небошыка пана Петра Семашка, старосты кремянецкого, которую былъ на прышлыи рокъ ѿ тых доходех от нас одержалъ, на кожъды рокъ часу аренды своее полепшыти и с них до Скарбу нашего по шестисот копъ грошеи платити.

А такъ мы для пожытку Скарбу нашего тые доходы кремянецкие верхмененые, то есть мыто замъковое, млыны з вымельками всякими, бровары з мерками солодовыми, корчмы медовые, пивные и горельчаные зо всимъ по тому, яко инъшые арендары наши от нас ку пожытку нашему тое держывали, тому жыду, подданому нашему Якубу Фелисковичу запродали и арендовали есмо, и сим листомъ нашимъ запродаемъ и арендуемъ, почавшы от первого дна генъвара в року прышломъ тысячномъ петсотномъ шестдесятomъ первомъ ажъ до трех летъ зуполных, по себе идучых, то есть до остаточного дня декабра в року шестдесять третемъ. С которыхъ пожытковъ нашихъ верхмененыхъ тотъ жыд Якубъ Фелискович до Скарбу нашего через тры лета кожъдого року аренды будетъ повинен до Скарбу нашего через руки старосты нашего кремянецкого, на тот час будучого, платити и давати по шестисотъ копъ грошеи личбы и монеты литовское, личечи по десети пнзеи у грош. Маеть Якубъ Фелисковичъ тые доходы наши верхмененые кремянецкие, то есть мыто замъковое, млыны, бровары, корчмы медовые, // пивные и горельчаные и гребельное к рукамъ своимъ взяти от первого дна генъвара в року прышломъ тысячномъ петсотномъ шестдесятъ первомъ и то все держати и справовати зо всимъ тымъ по тому, яко то на нас инъшые арендары наши первеи до сего часу держали и справовали. И с тыхъ доходовъ будетъ повинен кожъдого году до Скарбу нашего через руки старосты кремянецкого, на тотъ час будучого, по шестисотъ копъ грошеи платити, то есть половицу на ¹-ден Светого Яна Хръстителя¹, трыста копъ грошеи, а другую половицу пры сконченью року аренды, то есть ѿ ²-Божымъ Нароженью² маеть скутечне отдавати. А по трох летех кгда са тая аренда скончыть, мает опят тые доходы наше у целости тому, кому будетъ воля наша, здать и спустить. К тому тежъ естли бы са промыта якая у томъ часе аренды его прытрафила, таковои промыты ку пожытку Скарбу нашего ѿдна половица, а ему яко арендару другая половица прыходити маеть.

¹—1 24 червня (на Різдво Іоана Предтечі) або 29 серпня (на Усікновення глави).

²—2 25 грудня

А староста нашъ *кремянецкии*, на тотъ часъ будучы, в тых всих потребахъ мытных маеть его з ураду своего, иле ему належати будетъ, боронити, млыновых гребель маеть казатъ *оправовати* такъ, яко се *перед* тымъ заховывало.

Якожь жьдъ *Фелискъ*, миньцар нашъ *виленскии*, отецъ его, ручьылъ до *Скарбу* нашего листомъ своимъ, ижь тотъ *Якубъ*, ареньдар нашъ, тую суму пнзеи до *Скарбу* нашего у руки старосты *кремянецкого* на часы *опи-саные* платити будетъ и ничымъ роковъ *описанных* заплатити не *омешкаеть*.

И на то есмо тому *Якубу Фелисковичу* *дат* казали *сес* нашъ *листь* [!] з нашою печатью.

Писанъ у Вильни, *лет. Бож. нарож. 1560*, мѣса *сѣнт.*, 30 днѣ

Подпись руки гсдрьское
Остафеи Воловичъ, мар.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 493 зв.— 494 зв. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДІА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 37.— Арк. 493 зв.— 494 зв.)

№ 64

1561 р., лютого 17. Луцьк.— СКАРГА МОСКОВСЬКОГО КУПЦЯ
ВАСИЛЯ ПОЗНЯКОВА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВИЖА,
НА ЛУЦЬКОГО ВІЙТА ІВАНА БОРЗОБАГАТОГО-КРАСЕНСЬКОГО
ПРО СТЯГНЕННЯ МИТА В ЛУЦЬКУ, НЕЗВАЖАЮЧИ
НА БЕЗМИТНИЙ ЛИСТ, З ПОДАРУНКІВ, ВЕЗЕНИХ ПАТРІАРХАМ
І СІНАЙСЬКИМ МОНАСТИРЯМ ВІД ІВАНА ІV

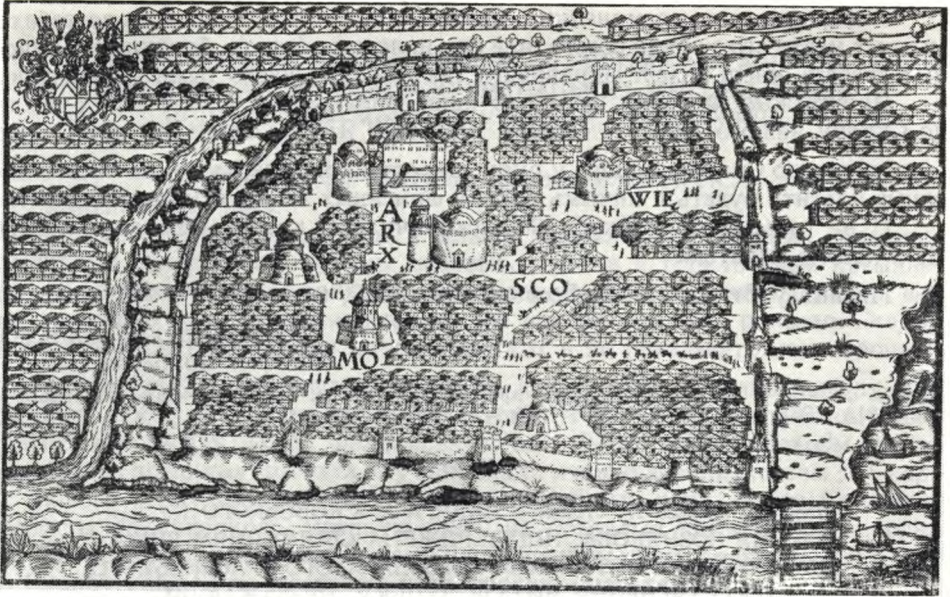
Того ж мѣса *фѣврала* 17 днѣ

Пришодчи *перед* мене, *Бориса Ивановича Совы*, подстаростега *луцкого*, купецъ *кнза* великого *московского* пан *Василеи Иванович Познанаков* [!] жаловал и *оповедал* тым *обычаем*, што *ж* *деи*:

«Гсдръ *мои* его *мл. Иван Василевич*, великии *кнзъ* *московскии*, посылал *архидьякона* своего *Генадия* и мене, *слугу* своего *Василя*, до *горы Синаиское* з *милостынею* и з некоторыми *подарками* до *патрриярхов* и до *божого гробу*, и до *инших* *манастыровъ*. И *кгда ж* есмо *приехали* до *Вилни*, его *наяснеишая* *млст* гсдръ *корол* *полскии*, *великии* *кнзь* *литовскии*, *рускии*, *прускии*, *жомоитскии*, *мазовецкии* и *иных* на *писане* *листу* гсдра *моего*, *кнза* *великого* *московского*, *рачил* *росказати* нам *лист* гсдрьскии с *канцлеръи* *выдати*, *ижебы* *через* все *панство* его *кroleвское* *млсти* *доброволне* и *безмытне*, ни в *чом* *нигде* не *гамуючи*, нас *пропущовано*. За *которым* *листом* его *кroleвское* *млсти* *пропущовано* нас *езде* *безмытне*. И *был* *есми* *водлуг* *росказаня* гсдра *своего* в *горы* *Синаиское* и на *инших* *местцах*, а *теперечи*, *приехавши* *мне* до *панства* его *кroleвское* *млсти* до *Луцка*, *пан* *Иван Яцкович Борзобогатыи*, *ключник*, *городничии*, *мостовничии*, *воить* *луцкии*, *целник* гсдрьскии, *не* *дбаючи* на *лист* его *кroleвское* *млсти*, мене *гамует*, *хотечи* на *мнѣ* *мыта* *от* *тых* *речи*, што *есми* *от* гсдра *своего*, *кнза* *великого* *московского*, до *горы* *Синаиской* *возил*».

И *показавши* *мнѣ* *лист* его *кroleвской* *млсти*, *просил* *о* *вижа*, *при* *котором* *бы* *мел* *мовити* *пану* *Борзобогатому*, *жебы* *его* *не* *гамовал* и *ку* *шкоди*, *мешкаючи* в *мѣсте*, *не* *приводил*. Я з *ураду* *замку* гсдрьского *Луцкого* в ¹⁻суботу *Маслопустную*⁻¹ *давал* *есми* *ему* *вижом* *служебника* *моего*

¹⁻¹ 8 лютого

Панорама Москви. Гравюра середини XVI ст.

Василя Григорєвича, которыи виж там бывши и ѡттола приѣхавши, при-
шодчи перед мене, тыми словы сознал, иж:

«Будучи в Заборовли, при мене, вижу, мовил пан Василеи пану Ивану
Борзобогатому, воиту луцкому, для чого его через лист кролевский гамует
и ку шкоде приводит. На то пан Борзобогатыи повелит ему, иж бы возы
ѡтпустил, а сам абы не ѡтежчал, поки са намовит з братаничом своимъ
Иваном Ѡлехновичом Борзобогатым, бо вже, деи, есми до братанича // своего
ѡ том послал».

И по вижовом сознани четвертого дна пришодчи пан Василеи, купец
кнза великого московского, ѡповедал, иж пан Борзобогатыи ку шкоди его
приводит и на мѣсте в господи гамует, и просил, абы то было записано.

А так я тоє ѡповедаєне его и вижово сознани до книг замковых записати
казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 3.— Арк. 62 зв.— 63. Оригінал.

№ 65

1561 р., липня 23. Луцьк.— СКАРГА СОФІІ ПЕТРОВОЇ СЕМАШКОВОЇ
НА КРЕМЕНЕЦЬКОГО СТАРОСТУ КН. МИКОЛАЯ ЗБАРАЗЬКОГО
ПРО БЕЗПІДСТАВНУ КОНФІСКАЦІЮ КОНЕЙ І ВОЗІВ ЇЇ ПІДДАНИХ
ІЗ с. БРУХОВА, ЩО ЇЗДИЛИ ДЛЯ ОБМІНУ ЗБІЖЖЯ
НА СІЛЬ ДО ЗАЛОЗЕЦЬ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА СПЛАТУ НИМИ МИТА
НА КРЕМЕНЕЦЬКІЙ МИТНИЦІ

Того ж мѣса июля 23 дна

Казано записати. В небытности пана Бориса Ивановича Сова, подста-
ростего луцкого, на мѣстцы его Василеи Дешковскии, писарь замку Луцкого.

Писала и присылала до мене еє млст пани Петроваа Михаиловича
Семашкова, старостиния кремәнецкая пани Зофея Боговитиновна, жалую-
чи и ѡповедаючи тым ѡбычаєм, што ж деи:

часов недавно прошлых перед сватым Петромъ, мѣсяца июня двадцат сѣмого дна, подданныи еѣ мѣсти бреховские пѣтъ чоловѣковъ ездилѣ до Залозецъ и везли на возехъ своихъ каждыи съ нихъ ѡдно по полмацы жита. И давши, деи, мыто мытнику креманецкому Федору, взавши ѡт него квит, ехали и змѣнали на тоѣ збожѣ свое по меху соли не на продажу, толко на потребу свою домовую. То пак, деи, не ведати дла которе причины, перенѣвши тыхъ подданныхъ еѣ мѣсти на доброволнои дорозе во именю пна Ерофѣя Гостского в Почаевѣ, // жидове креманецкиѣ на има Щастныи Левон из ыншими товаришми своими у нихъ конѣи пятеро з возы, з солю и з ыншими речами ихъ побрали.

Чого реѣстръ меновитѣ написаныи быти поведает и квит мытника креманецкого, ижъ ѡни ѡтмытили, в себе маѣт. Ѡ што, деи, того ж часу еѣ мѣсть посылала ку его мѣсти старостѣ креманецкому кнзю Миколаю Збаражскому, просечи на нихъ справедливости. Его, деи, мѣст рокъ праву зложити рачил по свтомъ Петре за двѣ недели. Ино, деи, еѣ мѣст ку тому року, упросивши пана Бартоша Жука, врадника муравицкого его мѣсти пана троцького, до Креманца ку праву посылала, а его, деи, мѣсть княз староста креманецкии на тот рок, ѡт его мѣсти зложоныи, выслухавши жалобы подданныхъ еѣ мѣсти и ѡтпору стороны, выроку и всказаня своего не вчинил и, не вѣдати дла чого, тоѣ право звартовал, справедливости не вделалъ и кони подданныхъ еѣ мѣ. з возами на замокъ Креманецкии побрати казалъ. В чомъ собѣ еѣ мѣст пани Сѣмашкова кривду и шкоду немалую быти менить.

И жадала еѣ мѣсть, абы то было записано.

А такъ я тую жалобу и ѡповѣданѣ еѣ мѣсти до книгъ замковыхъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві: — Ф. 25, оп. 1, спр. 3.— Арк. 164, 164 зв. Оригінал.

№ 66

1561 р., серпня 3. Луцьк.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ МИТНИКА
ВОЛИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ІВАНА ТА ЙОГО СИНА ВАСИЛЯ
БОРЗОБАГАТИХ-КРАСЕНСЬКИХ НА ПЕРЕДАЧУ В РІЧНУ ОРЕНДУ
ЛУЦЬКОМУ МІЩАНИНУ ЕСЬКУ МОШІЄВИЧУ ДУБРОВИЦЬКОЇ МИТНИЦІ
З ПРАВОМ СТЯГАННЯ УСТАЛЕНИХ МИТНИХ ЗБОРІВ З УСІХ КУПЦІВ,
КРІМ ТУРЕЦЬКИХ І ВІРМЕНСЬКИХ, ЩО ТОРГУЮТЬ У РОСІІ,
А ТАКОЖ ТИХ, ЩО ПРЯМУЮТЬ НА РОВЕНСЬКИЙ ЯРМАРОК

Я, Иван Яцкович Борзобогатыи Красенскии, ключник, городничии и мостовничии луцкии, целник Волынского земли, // восполк из сыном своим Василемъ.

вызнаваемъ сим нашим листомъ, кому бы того потреба вѣдати або чтучи его слышати,

штож есмо арендовали и запродали комору Дубровицкую мытную на рокъ жиду гсдрьскому луцкому Еску Мошиввичу за чотыриста коп грошеи личбы и монеты Великого кнзства Литовского зо всим на все, яко сая комора мытная Дубровицкаа в собѣ маѣт, з мытом восковничимъ, солничим, воловымъ, скуранным и иншими товарами, которыи будут прова-

жоны через комору мытную Дубровицкую, окром товаровъ тых, которые бы водле звыклого обычаа ку коморе головнои Луцкои мели быти проважоны. На которой коморе мает са тот арандар мои верху писаныи такъ справовати и мыто на неи брати по тому, яко перед тым мыто было брано, не привлащаючи жадных пожитков ани теж их уменшиваючи, одно так са мает заховати, яко мы сами первеи, на себе держали або писари наши, которые на комори Дубровицкои бывали.

А што са дотычет гостей, турков и орман, которые поидут через комору Дубровицкую до Москвы або з Москвы до Турок, тых мает Юско Мошиевич або тот, кому он злещит и поручит, доброволне, ничим не гамуючи ани вымыслов жадных чиначи, през комору Дубровицкую до Москвы, а з Москвы до коморы Луцкое пропускати. Так теж и гостей всех купцов, которые бы ишли с товараи своими на ярмарок Ровенский до Ровного на светый Семён¹, мает волно пропускати. А мы имъ поступили с тых же гостей взати десат коп грошеи литовских от тых, которые гости поидут через комору Дубровицкую, а болшеи от них ничего брати, ни трудности жадное тымъ гостемъ, которые до Ровного на ярмарок поидут, чинити не мает.

А тую комору мытную Дубровицкую Юско Мошиевич мает почати держати и на неи мыто брати, почонши от часу певного, то ест от светого пророка Или, свата пришлого, которое будет в року тисача патсот шестдесат второмъ. мсца июла двадцатого дна, аж до року зуполного того ж свата помененого, дна светого Или, которое свато будет в року тисача патсот шестдесат третемъ. Якож вже тая сума описаная, чотыриста коп грошеи личбы литовское, нас до рук наших от Юска Мошиевича вса зуполна дошла, а болшеи того упоминаться ему ани вымыслов жадных чинити не маемо, и волно ему будет, кому хотачи, кнзю, пану або купцу которому, тую комору мытную Дубровицкую // на тот рок описаныи запродати, а мы сами а нихто з близких наших того заборонати ани жадное переказы в томъ чинити не маемъ, але и овшемъ напотивку ему самому або тому, кому он запродаст и в кого сая оранда наша будет, водле того опису нашего заховатиса маемъ.

А естли быхмо мы сами або близкие наши чимъ колвекъ сесь наш лист нарушити мели, тогда мы маемъ и будемъ винни Юску Мошиевичу тые пнзи, чотыриста коп грошеи, отдати и вси шкоды и наклады его, естли бы са о то з нами мел правовати, не на жадане довод, одно на приречене слова его маемъ ему заплатити. А Юско Мошиевич и тот, хто от него тую комору мытную Дубровицкую держати будет, так са заховати мают, яко обычаи здавна на той коморе несет, ничимъ с той оранды не выступуючи. А гдебы што мел у которого купца не водле звыклого обычаю мыта взати, тогда мает каждому купцу во всех речах, в чом бы одно на него жаловал, передо мною отказывати. К тому теж естли бы на той коморе што неслухного чинити мал, а я бы о томъ ведомост мел, он во всем са передо мною усправедливити мает.

А што бы са страфило Юску Мошиевичу, орандару нашему, от кого якая кривда, мы во всемъ оборону и права ему самому и тому, хто от него держати мает, коштомъ нашимъ доводити маемъ. А естли са потрафит якая промыта, не мает перед нами того втаити, а мы ему с тое промыты половицу давати маемъ. Ку тому теж от княн на коморе Дубровицкои солничое брати маеть от тое соли, которая бы тамъ в той устриши купована была. А кгда Юско Мошиевич полтораства каменеи воску через ко-

¹ 1 вересня

мору Луцкую до Люблина пошлет ку которому колвекъ ярмарку, тот воскъ доброволне а безмытне пропушон быти мает. А мы тоє коморы мытное Дубровицкое от него ани от того, кому он от себе запродаст, з рук брати ани з держаня его выимовати не маемъ аж до выдержаня и выполнения року, в семь листе нашомъ вышеи описаного.

И на то есмо дали Юску Мошеевичу сес нашъ лист з нашими печатми и с подписми влостных рукъ наших.

Писанъ в Луцку, лет Божего нароженя тисача пачсот шестдесат первого, мсца августа третего дна.

Иванъ // Красенский властною рукою

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 202 зв.— 204. Засвідчена копія.

№ 67

1561 р., вересня 8. Камінь-Каширський.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ КН. МАРІІ ЮРІІВНИ ГОЛЬШАНСЬКОЇ АНДРІЙОВОЇ КУРЬСЬКОЇ ПРО УМОВИ КОНТРАКТУ, УКЛАДЕНОГО З КН. ОЛЕКСАНДРОМ САНГУШКОМ НА ПОСТАВКУ ЖИТА В УСТИЛУГ ДЛЯ СПЛАВУ ДО ГДАНСЬКА

Я, Маря Юревна кнжна Голшанская Андреевая Курпская, бывшая Михаилова Тихновича Козинская, визнаваю и явно чиню симъ моимъ листомъ записнымъ каждому, кому бы того потреба ¹ была ведати, нынешним и на потом будущим, иж што:

его млст князъ Александро Санкгушкович Кошерский, маршалокъ его королевское млсти, року прешлого, лета божого нароженя тисеча пачсот шестдесать первого, мсца сентебра осмого дня, часу живота своего на семь свете будучи, в Кошари учинилъ торгъ со мною, на онъ час будучою Михаиловою Тихновича Козинского вышеи помененого, кнжною Голшанскою, ѿ тисечу маць жита по осми грошеи литовскихъ мацу Володимерское меры тымъ обычаем, ижъ мелъ его млст тую тисечу маць жита поставити мне в Устилугу ѿ ²Середопостю ку сплаву в року шестдесать вторым². На которое жито взял его млстъ кнзъ Александро Кошерский у мене задатку сто золотых чирвоныхъ, а остатокъ тыхъ грошеи за тую тисечу маць жита мела есми его млти заплатити, якъ з сплаву зо Кгданска пнзи бы принесены били, на ³день светого Ильи³ в року шестдесат вторым. А если бы его милость ¹ на тот рокъ ѿ Середопостю и сплаву того жита такъ много мне не выставилъ, тогды мел // его млт и обевезалсе заплатит мне за кождыи лашть жита по тому, по чому бы во Кгданску жито на он час плачно было того стлаву ⁴ вышеи помененого. И на то его млст князъ Александро Санкгушкович Кошерский листъ свои под печатю своею и с подписом власное руки своее, и под печатю его мл. кнзя Ивана Тимофея, дворенина короля его млсти, мне дал, на котором листе его мл. ширеи а достаточнеи около того описано и доложено естъ...

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 19.— Арк. 670 зв.— 671. Засвідчена копія.

¹ Правлено.

²—² 8 березня

³—³ 20 липня

⁴ сплаву

1561 р., листопада 14. Луцьк.— СКАРГА ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ
АВРАМА ХАЖИМОВИЧА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВИЖА,
НА АНДРІЯ РУДЕЦЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ ПОВТОРНЕ СТЯГНЕННЯ
МИТА В с. РУДЦІ ПІД ЧАС ПОВЕРНЕННЯ ХАЖИМОВИЧА
З ВИШНЕВЕЦЬКОГО ЯРМАРКУ

Того ж мѣца ноябра 14 дна

Пришодши перед мене, Бориса Ивановича Сову, подстаростего луцкого, подданнии королевский Аврам Хажимович, жид места Луцкого, жаловал и оповедал на пна Андрѣя Василевича Рудецкого тым обычаемъ, // иж деи:

«Тых часов в середу прошлую, мѣца ноябра второгонадцат дна, ехал есми з Вишневеца зъ ярмарку с крамом, и кгда ж есми через село Рудку переехал, тогды пан Андрѣи Рудецкий послал за мною трох служебников своих, которые мене погонившы на доброволной дорозѣ, мене самого збили, змордовали. И в тот, деи, час при том бою згинуло ми готовых пнзеи семь коп грошей, а з скрини оксамиту пат локот, полотна колинского колко останков, якобы со две штуки, а шолку двѣ литры. Я, деи, вернувшиса назад, ехал до пна Андрѣа Рудецкого, жалуючиса ему и пытаючи его, за што ма бити казал. Пан Рудецкий к тому са признал, поведаючи, якобых са промытити мел, и еще над то самъ взял в мене безвинне промыты полкопы грошей. А я са, деи, был не промытил, бо-м еще перво, едучи на ярмарок до Вишневеца, мыто его дал.» В чом себе от него жал и шкоду немалую быти менил.

Якож на огледане збитя и шарпаня своего брал в мене вижом служебника моего Степана Климовича, которые его огледавши и ставши передо мною, тыми словы сознал, иж ран значных на нем не видел, одно толко в кожуха его видел колнер кожуховыи зъ шматом кожуха отодрано, а в скорки лосиное две гафтки серебряных порвано.

И просил Аврам Хажимович, жид места Луцкого, абы то было записано.

А так я тую жалобу, оповедане его и вижово сознане до книг замковыхъ записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 3.— Арк. 244, 244 зв. Оригінал.

1562 р., квітня 29. Луцьк.— ЗАЯВА ВОЛОДИМИРСЬКОГО
ГОРОДНИЧОГО МИХАЙЛА КОЗИНСЬКОГО ПРО НЕВИКОНАННЯ ІВАНОМ
КАЛУСОВСЬКИМ УГОДИ НА ПОСТАВКУ ДЕРЕВА ДЛЯ ЗБІРКИ КОМ'ЯГ
В УСТИЛУЗІ І ВИКЛИКАНИЙ ЦИМ ЗРИВ КОНТРАКТУ КОЗИНСЬКОГО
З ГДАНСЬКИМИ КУПЦЯМИ ЩОДО СПЛАВУ ЗБІЖЖЯ І ПОПЕЛУ

Того ж мѣца априла 29 дна

В небытности пна Бориса Ивановича Совы, подстаростего луцкого, на тот час на местцы его Иван Хребтович Богуринский, писар замку Луцкого.

Присылал до мене его млсть пан Михаило Тихнович Козинский, городничии володимерский, оповедаючи, што ж:

пан Иван Петрович Калусовский винен его мѣсти две комезе, а мел и описалса листом своим на тые две комезе дерева вывезти поддаными, што потреба, к Бугу до Устилуга еще на сплав прошлыми, которыи был в року тисечном пѣятсотом шестдесатом. А естли бы вывезти не мел, а пан Козинский за его невывезенем тых комез мел бы шкодовати и втрату принати, тогда тые вси шкоды его мѣсти осправити и за то досыт вчинити подвезалса. То пак на оныи сплав прошлыми тых двоих комаг не вывез и в Устилузе водлуг описаня своего не поставил. И тот же, деи, пан Иван Калусовский просил и обещалса его мѣсти пану Козинскому на тые две комезе того дерева до Встилуга вывезти и поставити ведле того ж запису своего вже на теперешнии сплав, сего року тисача петсот шестдесат второго. Ино, деи, и на сес теперешнии сплав того дерева на тые две комезе до Встилуга не вывез и не дал. А пан Козинский, деи, на то са обезпечивши, товары зготовал и купцомъ их запродал, а до Кгданска продавати их ¹⁻не мел¹⁻ на чом. И в том собе шкоды немало быти менит за невывезенемъ комез от пна Ивана Калусовского.

И просил о вижа на огледане тых товаров, збожѣя, попелов, которые, деи, zostали в шопе на берег Бугу ув Устилузе, дла того иж ихъ не мель ничом провадити и до Кгданска.

Я его мѣсти дал вижом земенина гсдрьского Еска Тимоху Гулалницкого, которыи, тамъ былии и тут приехалши, на врад вызнаваючи до книг у записоване тыми словы поведал, иж деи есми видел ув Устилузе, в шопе пна Козинского, збожѣя, бо в тот час шуфлюючи при мне мерено, осмьсот мац мери Володимерское. А попелу личил есми двадцат лаштов и пат лаштов без трох бочок.

Я тое оповедане его мѣсти пна Михаила Тихновича Козин. и вижово сознане в книги замковые записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 4.— Арк. 72 зв. Оригінал.

№ 70

1562 р., квітня 29. Луцьк.— ЗАЯВА ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГОРОДНИЧОГО МИХАЙЛА КОЗИНСЬКОГО ПРО НЕВИКОНАННЯ ГНІВОШОМ КАЛУСОВСЬКИМ ЗОВОВ'ЯЗАННЯ НА ПОСТАВКУ ПОПЕЛУ ДО УСТИЛУГА ДЛЯ СПЛАВУ ДО ГДАНСЬКА

Того ж мсца априла 29 дна

В небытности пна Бориса Ивановича Совы, подстаростего луцкого, на местцы его Иван Хребтович Богуринский, писар замку Луцкого.

Присылал до мене его мѣсть пан Михаил Тихнович Козинский, городничии володимерский, оповедаючи на пна Гневоша Петровича Калусовского, иж деи:

он винен его мѣсти zostал некоторую суму пнзеи и описалса листом своим за тые пнзи десат лаштов попелу з ыменя его мѣсти Дубровицы коштом своимъ и поддаными своими вывезти и поставити на берег Буга ув Устилузе на теперешнии спуст ку сплаву до Кгданска, которыи спуст былъ

¹⁻¹ Виправлено з мел.

в теперешнем року тисечном пѣтсотном шестдесѣт втором. А естли бы ведле запису и ѡбѣзку своего досыт не вчинил и тых десѣти лаштов попелу за тые пнзи не вывезъ¹—и Устилузе¹ не поставил, а пан Козинский бы за его невывезенемъ шкодовати мелъ, тогда деи подвезалса его млст и на записе своемъ ѡписал по тому пану Козинскому тую десѣт лаштовъ попелу платити, по чому на сѣс сплав, што в року шестдесѣт втором уво Кгданску ѡт купцов иньшим пном за попел за кожды лаштъ будет плачено. То пак деи пан Гневош Калусовский того попелу десѣти лаштов ведле запису своего ку сѣму спусту до Устилуга ни ѡдной бочки не вывез и не поставил подле листу своего записного, которыи на себе дал его млсти пану Козинскому.

А так я тое ѡповедане его млсти пна Козинского в книги замковые записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 4.— Арк. 73. Оригінал.

№ 71

1562 р., травня 5. Луцьк.— СКАРГА БЕРЕСТЕЙСЬКИХ КУПЦІВ
МАРТИНА ВАСИЛЕВИЧА І САЦА ОСТАПКОВИЧА ПРО ПОВТОРНЕ
СТЯГНЕННЯ ВОЛОВОГО МИТА НА ЛУЦЬКІЙ МИТНИЦІ
ЗА ПАРТІЮ ВОЛІВ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА СПЛАТУ ЙОГО У ЗАСЛАВІ

Того ж мѣсца мая 5 дна

В небытности пна Бориса Ивановича Сова, подстаростего луцкого, на мѣстцы его Иван Хребтович Богуринский, писар замку Луцкого.

Пришодчи перед мене подданыи его королевскои млсти на има Мартин Василевич и Сац Остапкович, мещане берестийские, жаловали и ѡповедали тым обычаем, иж деи:

Скупили есмо волов тридцѣт и ѡдного, ѡт которых, деи, дали есмо мыто королевское на коморы Жеславскои мытнику жеславскому Маиру Зраиловичу, жиду жеславскому, на што и квит под печатю его в себе маючи показовал. А потом, деи, выехалши з Жеслава, купилихмо два волы, ѡт которых, приехалши тут до Луцка, давали есмо мыто. Ино пан Федор, братанич ключника луцкого пна Ивана Борзобогатого Красеньского, ѡт тых двох волов мыта в нас не брал и тые вси тридцѣт и три волы загамовал, хотачи ѡт тых всих волов мыта, чого мы по двакрот платити невинны, бо деи есмо на коморы Жеславскои мыто дали ѡт тридцѣти волов и ѡт одного.

А иж волы загамованы, просили, абы то было записано.

А так я тую жалобу и ѡповедане их до книг замковыхъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 4.— Арк. 78. Оригінал.

¹—1 и в Устилузе

1563 р., січня 6. Луцьк.— СВИДЧЕННЯ ВИЖА ПРО НАПАД НА РИНКУ
В м. ДУБРОВИЦІ НА СЛУГУ ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГОРОДНИЧОГО
МИХАЙЛА КОЗИНСЬКОГО І ЗАХОПЛЕННЯ В НЬОГО ГРОШЕЙ,
ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ЗАКУПІВЛІ МЕДУ І ХУТЕР

Того ж м̃сца г̃енвара шостого д̃на

Пришодчи перед мене, Бориса Івановича Сову, подстаростего луцкого виж з уряду замку Луцкого, от мене даныи на справы его м̃лсти пану Михаи́лу Тихновичу Козинскому, городничому володимѣрскому, земанин г̃сдрьскии повѣту Луцкого Юско Тимошич Гулалницкии тыми словы сознал, иж:

тых часов м̃сца г̃енвара третего д̃на, в неделю, служебники пана Олизара Петровича Мылского на има Добрияловскии а Иванко Огиш Крижеловскии, з ыншими слугами и с подданными п̃на Олизаровыми, за росказанемъ пана своего служебника его м̃лсти п̃на Михаи́ла Козинского на има Федора Костюковича в Дубровицы на рынку збили, змордовали и, мощно кгвалтомъ взавши его, до везеня пана своего осадили. Которыи Федор поведил быти передо мною, вижом, на тот час п̃нзеи п̃на его м̃лсти, которыи ему даны для скупованя волов, меду пресного и звѣру косматого, на лисицы и на куницы, в него на тот час взатых, двѣсте таларов: сто золотых чирвоных, а монеты п̃атнацат коп грошеи.

А так я тоє вижово сознанає в книги замковыи записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 9 зв. Оригінал.

1563 р., травня 13. Луцьк.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ СПРАВЦІ
МИТ ВОЛИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВАСИЛЯ ЗАГОРОВСЬКОГО
НА КН. ОВДОТІЮ МАТВІЙОВУ ЧЕТВЕРТЕНСЬКУ ПРО ВІДМОВУ
СПУСТИТИ СВІЙ НАПЛАВНИЙ МЛИН НА р. СТИРІ ПІД ЧЕТВЕРТНЕЮ,
ВНАСЛІДОК ЧОГО ПІСЛЯ ЗІТКНЕННЯ З НИМ ЗАТОНУЛА ОДНА
З КОМ'ЯГ ЗІ ЗБІЖЖЯМ І ПРОДОВОЛЬСТВОМ, ТРАНСПОРТОВАНИМИ
ДЛЯ ПОСТАЧАННЯ КИЇВСЬКОГО ЗАМКУ

Того ж м̃сца мая 13 д̃на

В небытности п̃на Бориса Івановича Совы, подстаростего луцкого, на тот час будучи на м̃стцы его Войтех Красовскии.

Пришодчи до мене служебник п̃на Васи́ля Петровича Загоровского, справцы поборов и мыт г̃сдрьских земли Волынское, на има Андреи с Хведором Пинчуком жаловали на к̃нгню Овдотю Матфеевую Четвертенскую, оповедаючи тым обычаем, иж деи:

вчорашнего д̃на в середу, м̃сца мая второгонацат д̃на, ишли комаги его крелевское м̃лсти з Луцка до Києва со збожемъ и з ыншими живностами на спишованє замку Киевского. // Также, деи, во имену к̃нгни Матфеевои ¹

¹ Виправлено з Матфеевая.

Четвертни стонула комага, а то для тое причины, *иж* кнѣжна Матфеевая Четвертенская млына своего Четвертенского, на Стыру маючого на лодях, *отпустити* не казала, *о* што, *деи*, служебник пна Загоровского ходил з листомъ безмытным до ея млсти кнѣжни Матфеевое Четвертенское, просачи, абы млын отпустити и дорогу добровольную вчинити казала. А кнагина Матфеевая оному служебнику пна Загоровского перед служебником пна Каспора Стужинского, ротмистра киевского, Иваном а перед подданным гдѣрским²—Киевского—² на има Хачкомъ Орманином *отказала* тым обычаем, *иж* *деи*: «Я млына своего для тых комагъ королевских *отпустить* не кажу. Пускайте, *деи*, себе комаги через *гат*». Они, *деи*, сами млын *отпустить* были пришли и комагам ити казали. Тогда, *деи*, кнѣжни Матфеевая, закликавши квалту во имяню своем Четвертни, *от* млына того служебника пна Загоровского и комажников *отбила*. А комаги, *деи*, в тот час до млына пришли, внимаючи³, же млын *отпушон*. И ув онои тривоже в замешаню комаг одна комага пришла под колесо и стонула, за которую дано шест коп грошеи. В которой, *деи*, комазе было збожя палтдесат мац а муки осмь мац, пшона маца, маса⁴ два полти, куплених за полкопы и за два гроши, а инших стравных речеи за полкопы грошеи, котлов два, купленихъ за полкопы грошеи. И в той же, *деи*, комазе стонула скринка с пиназми подданного гдѣрского Федора Пинчукова, в которой, *деи*, было на тот час сорок коп грошеи, а молодецких пнзеи семдесат грошеи. Ку тому, *деи*, стонуло кошул, сокир, ручников, обуви и иншихъ дробных речеи, того всего за полкопы грошеи. А то са, *деи*, тыи вси шкоды для того стали, *иж* ея млст кнѣжни Матфеевая Четвертенская за листом безмытным *от* пна Василя Загоровского с побору луцкого под печатю поборовою не казала и не допустила млына *отпустити* на дорозе и гостинцу добровольномъ.

И просил служебник пна Василя Загоровского именем пна своего, абы то было записано.

А так я тую жалобу и *оповедане* их в книги замковые записати казала.
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 66 зв.— 67. Оригінал.

№ 74

1563 р., червня 13. Луцьк.— СКАРГА КУПЦЯ
З КАФИ ТЕМІРА ГРЕЧАНИНА НА ХОРЛУПСЬКОГО УРЯДНИКА
МАЕТКУ ЛУЦЬКОГО І ОСТРОЗЬКОГО ВЛАДИКИ
МАРКА ЖОРАВНИЦЬКОГО ПРО НАПАД І ПОГРАБУВАННЯ
ПІД ЧАС ПЕРЕІЗДУ З ЛУЦЬКА НА ОСТРОЗЬКИЙ ЯРМАРОК

Того ж мѣсца юна 13 дна

Пришодчи перед мене, Бориса Ивановича Сову, подстаростего луцкого, купец царя турецкого с Кафы на има Тимер Гречанин жаловал и *оповедал* тым обычаем, *иж* *деи*:

«Тых часов у четвергъ прошлыи, юна десятого дна, ехал есми до Острога на ярмарок водлуг давное волности гдѣря корола его млсти, *иж* вже

^{2—2} места Киевского

³ внимаючи

⁴ мяса

тут, в земли его королевское млсти, от колкадесат лет гостимо. То пак, деи, врадник его млсти пна Марка Василевича Жоравницкого, владыки луцкого и острожкого, хорлопскии на има Левко з служебниками своими самочетверть, з сагайдаки и з саблами перенемши мене на доброволной дорозе, на передместе Луцкомъ, не маючи до мене жадное потребности, одно мощно кгвалтом мене самого збили, сторсовал, шлык лисии з головы моее зорвалъ, а потом з луков на мене стрелати казал, аже-м, деи, перед ними, на кони своем заледвы до двора его млсти пна Григоря Гулевичова втекши, через плот ув огород вскочил. И в тот, деи, час при том бою и яко-м перед ними втекал згнуло ми с чересом двѣсте золотых чирвоных, а товариша, деи, моего также самого збили, сторсовали и шапку с него, за которою, деи, было десат грошей литовских, з него збили. Так же, деи, потом толко одно шлык мои подворнику пна Гулевичовому Павлу отдали. И кгда бы, деи, не тот Павел их в том гамовал, они бы нас, и там, у дворе его млсти пна Гулевичовом, на смерть позабивали».

Што тотъ купецъ цара турецкого с Кафы Тимѣр Гречанинъ того ж часу заразом то передо мною оповедал, а тую шкоду свою быти меноваль и, хотачи о то мовити, просиль, абы то было записано.

А такъ я тую жалобу и оповедане его в книги замковые записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 86. Оригінал.

№ 75

1563 р., вересня 23. Луцьк.— СКАРГА КУПЦЯ
З КАФИ ІВАНЕСА ОРМЯНИНА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДІЧЕННЯМ ВИЖА,
НА ЯНА КУХМІСТРОВИЧА-ДОРОГОСТАЙСЬКОГО
ПРО ПОГРАБУВАННЯ ЙОГО В ДОРОГОСТАЯХ
ПІД ПРИВОДОМ НЕСПЛАТИ ГРЕБЕЛЬНОГО МИТА

Того ж мсца сентебра 23 дня

В небытности пана Бориса Ивановича, Совы, подстаростего луцкого, на тот час будучи на месцы его Воитехъ Красовскии.

Приходил до мене на врад замку Луцкого купец цесара турецкого на има Иванись Орманин з Кафы, жалуючи и оповедаючи на пана Яна Кухмистровича Дорогостаиского тымъ обычаемъ, иж деи:

«Едучи мне за листомъ его королевское млсти с товари своими с Подолского Каменца тых часов у волторокъ прошлыи, мсца сентебра двадцат первого дня, ехал есми от его млсти // кнза Костентина Костентиновича, воеводы киевского, з Дубна до Луцка дорогою доброволною через Дорогостай. И там, деи, в Дорогостаех форман дал мыто гребелное от воза накладного и от друго¹ порожнего два гроши служебнику пана Янову, и ехали есмо через село, а потомъ, уехавъши в дуброву, почали есмо кони кормити. То пак, деи, панъ Янъ Кухмистрович Дорогостаискии з слугами своими, погонивши мене на доброволной дорозе, мощно кгвалтомъ, розбойнымъ обычаемъ мене самого соромотил и, добывши корда, бити ма хотел. Тамже взял у мене з рук моих коня моего бурого находого з седломъ, а на седле была торба, в которой, деи, было сто и двадцат золотыхъ чирвоныхъ

¹ другого

а таларовъ сто тридцат и семь. Также, *деи*, то *взаѣши*, до *именя* своего по-
ехаль».

Для чего *ж* Иванись *Ѡрманин*, хотачи *ѡ* том до пана Яна Дорогостаи-
ского слати, брал у мене вижом служебника пана подстаростего на *има*
Ждана Кгабриаловича Бортновецкого. Которы *виж* тамъ былъ, *ѡттола*
приехал и, ставши передо мною, до книг замковых тыми слово ² созналъ, *иж*:
«Служебникъ Иванисов *Ѡрманинов* на *има* Сефер при мне, вижу вра-
догомъ, и при стороне, знаходши пана Яна Дорогостаиского в дворе До-
рогостаискомъ, пытал его, для которе причины в пана его во Иваниса кона
з седлом, с торбою и с пнзми *взал*. А пан Янь Кухмистрович *повѣдил*, *иж*:
«Кона *взалъ* за промыту, бо, *деи*, через *имене* мое ехали, а мыта не дали.
Я *деи*, за то кона *взалъ* и того, *деи*, теперечи жалую, што есми возов его
не побрал». На то служебникъ Иванисовъ *повидил*, *иж* дали служебнику
его мыто гребелное два гроши. А за тымъ пан Ян Кухмистрович *ѡного* слу-
жебника Иванисова стал соромотити и бити хотел, также того кона и ни
жадных речеи не *вернул*. Што служебник Иванисов мною, вижомъ *вrado-*
вымъ, и стороною *ѡсветчилъ*».

И просил Иванись *Ѡрманин*, абы то было записано.

А так я тую жалобу, *ѡповедане* его и вижово *сознане* в книги замковые
записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 160, 160 зв. Оригінал.

№ 76

1563 р., не пізніше листопада 8¹. Вільно.— ВИТЯГ З ЛИСТА ПІДСКАРБІЯ
ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ОСТАФІЯ ВОЛОВИЧА
ДО ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ ПРО РОЗМІР МИТНИХ ЗБОРІВ
ІЗ ВКАЗАНИХ ТОВАРІВ^а

... *Ѡт* гарнѣца вина рынского *пнзеи* чотыры, *ѡт* фасы пива кгдан-
ского грошеи *шестнадцат*; *ѡт* бочки пива того *ж* грошеи *шесть*; *ѡт* кварты
горелки *пнзеи* *пять*; *ѡт* камена перцу грошеи *двадцат пят* а *пнзеи* *пят*;
ѡт фунта перьцу *пнзеи* *ѡсмь*; *ѡт* фунта инберу *пнзеи* *ѡсмь*; *ѡт* фунта
гвоздиков грошъ *ѡдинъ*; *ѡт* фунта кгалкгану грошъ *ѡдинъ*; *ѡт* фунта ша-
франу грошеи *два*; *ѡт* камена конару цукру грошеи *чотыри*; *ѡт* камена
томасу цукру грошеи *два*.

А *ѡт* скур зверинных, то *ѡст* *лосеи*, *медвежеи*, *зубриное*, *ѡлени*, *сер-*
ниное и *иныхъ* всаких зверинных *скур*, и *теж* *ѡт* *ѡливы*, *фарбъ* ², *ѡвощу*
и *иныхъ* дробных речеи *крамных* и *купецких*, и *ѡт* *косматыхъ* товаров: *собо-*
леи, *кунь*, *рысеи*, *лисовъ*, *волковъ*, *бѣлокъ*, *сибѣрок*, *росомак*, также *ѡт*
всихъ *едвабныхъ* речеи ³ и *злотоглавов*, *крамныхъ* речеи и *товаров*, и *ѡт* *сукон*,
которые *дорожшиє*, *ниж* *люнские* або *порпорьян*, *водле* *шацунку* — *ѡт*
копы по *три* гроши.

А *ѡт* локта сукна *порпорьяну* *пнзеи* *пять*; *ѡт* локта сукна *люнского*
пнзеи *чотыри*; *ѡт* сукна *кольтрыщу* *мышинского* и *циковъского* *ѡт* *лок-*
та по *два* *пнзи*, а *ѡт* *подлешихъ* *сукон* — по *ѡдному* *пнзю*; а *ѡт* *желѣза*.

² СЛОВЫ

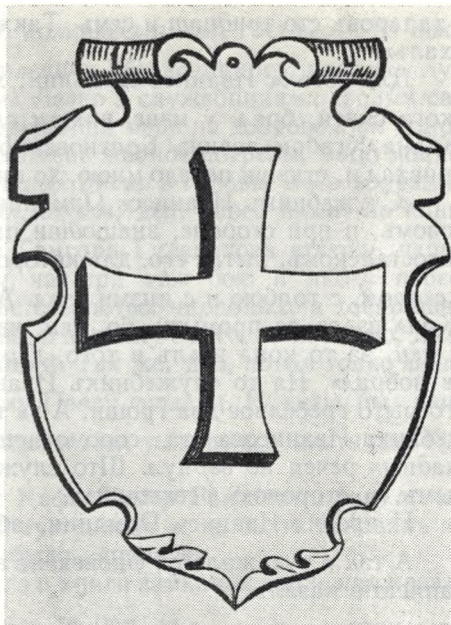
¹ Датовано за часом запису до луцьких книг (ф. 25, оп. 1, спр. 5, арк. 217 зв.).

² Літера ф виправлена з в.

³ Літера є виправлена з и.

Герб Белзького воеводства.

Герб Брацлавського воеводства.

мѣди и всего того, што ку стрелбе и воине належит, не повинни ничего платити.

А тот побор черезъ поборцовъ выбран быти маєт на литовскую личбу по тому, яко вышеи описано...

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 5.— Арк. 218. Засвідчена копія. Опубл.: Памятники, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов.— Киев, 1897.— Т. 2, отд. 2. Приложение.— С. 556—557.

№ 77

1564 р., січня 30. Луцьк.— ЗАЯВА ЛЬВІВСЬКОГО КУПЦЯ ЯЦЬКА СТЕЦКОВИЧА ПРО ПЕРЕУСТУПКУ НИМ ГОРОДЕЛЬСЬКОМУ КУПЦЮ АНДРІЮ КОНЧИЛУ ПРАВА НА ВИПАЛЕННЯ ПОПЕЛУ В КОТОВСЬКІЙ ПУЩІ, ЗАКОНТРАКТОВАНИЙ У КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ КН. КОСТЯНТИНА ОСТРОЗЬКОГО

Того ж мѣсца гєнваря 30 дна

Пришодчи и постановившися очевисто в замку гѣдрьском Луцькомъ передо мною, Андреемъ Ивановичомъ Русиномъ, подстаростимъ луцькимъ, пан Яцко Стецкович зо Львова оповедал и сознал тымъ обычаемъ, иж деи:

«Я, будучи чоловекомъ купецкимъ, веду гандєл водле можности своеє з давнихъ лет. Где ж деи и тыхъ часов року прошлого, под лєты божєго нароженя тисача патсот шєстдєсат трєтєго, закупил єсми у єго млсти кнзѧ Костєнтина Костєнтиновича Острозского, воєводи киевского, маршалка земли Волынской, старосты володимерского, пуцу именя єго млсти Котовскую на триста лаштов попелу, кажды лашть по три золотыхъ чирвоныхъ, которыи попел, туу триста лаштов, уже єсми на рок, в церокрафе описаныи, єго млсти кнзю Костєнтину, воєводе киевскому, сполна девѧтсот золотыхъ чирвоныхъ заплативши, роботниками и воимъ¹ накладомъ своимъ в тои

¹ всимъ

пущи Котовскои палити почал, и вже его досыт немало нароблено. Едно иж будучи я винен нѣкоторую суму пнзеи пану Андрею Кунчилу, мещанину городелскому, и ку тому теж маючи перед собою некоторые пилнеишие а прилежные sprawy свои, прото ж я водле вранды его млсти кнза Костентина, воеводы киевского, тую всю триста двадцат лаштов и оден лашть попелу смалцованого и фалбы з будами^а, з шафары, з роботниками и зо всеми наклады своими спустил есми за певную суму пнзеи пану Андрею Кунчилу, мещанину городелскому, которы также за поступенемь моимь и за церографом его млсти кнза Костентина, воеводы киевского, в тои пущи Котовскои маєт попелы робити до выпаленя тых трехсот лаштов двадцати и одного лашту попелу и во всемь са так заховати маєт, яко на церографѣ ест описано, бо, деи, вже за то мене от пна Андрея Кунчила вса сума сполна до рук моих пришла, а я ему заразомь в пущи Котовскои попелы смалцованые и фалбу з будами, з роботниками и зо всемь на все в моц и владность его поступил. И то перед твоею млстю, пане подстаростии, на враде гедрьскомь вызнаваю».

Где тут же стоячи передо мною в замку, и церографъ его млсти кнза Костентина, воеводы киевского, пану Андрею Кунчилу дал. И просил пан Яцко Стецкович, абы то было записано.

А так я тоє очевистое оповедане и добровольное сознание его до книг замковых записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 6.— Арк. 12 зв. Оригінал.

№ 78

1564 р., лютого 23. Луцьк.— СКАРГА ОСТРОЗЬКОГО КУПЦЯ ГРИЦЬКА ЩУРОВИЧА НА ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ ЗАКУПЛЕНИХ У ЛЮБЛІНІ ТОВАРІВ ВСУПЕРЕЧ КВИТУ НА СПЛАТУ МИТА, ВИДАНОМУ ВОЛОДИМИРСЬКОЮ МИТНОЮ КОМОРОЮ

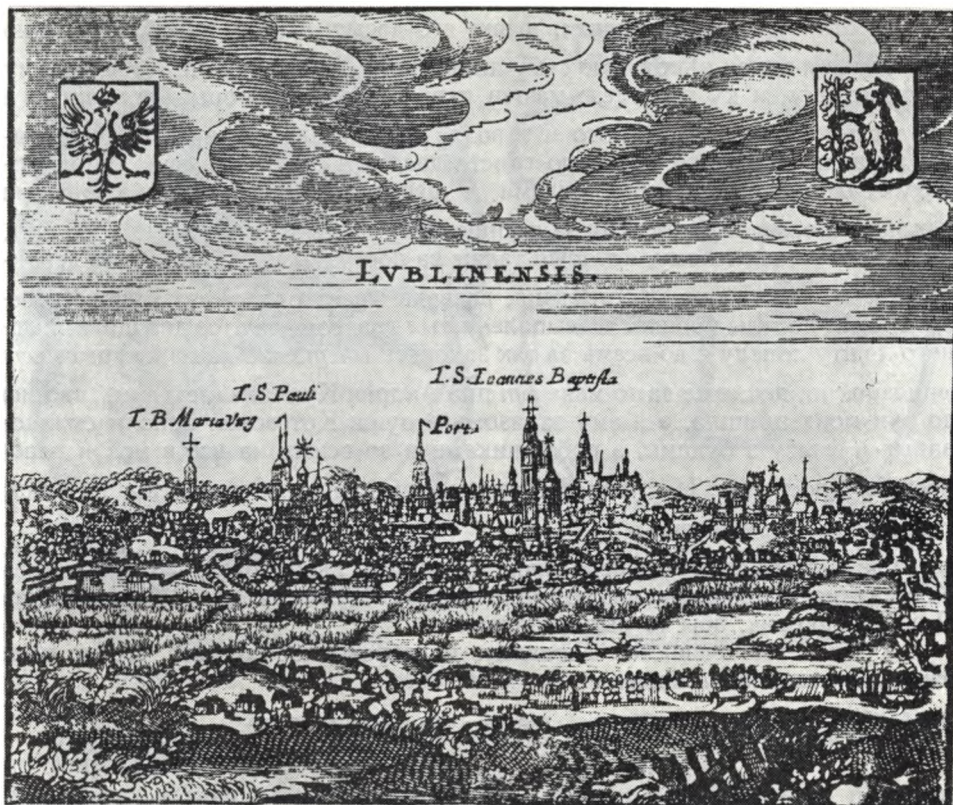
Лѣт. Бож. нарож. 1564, мѣса феврала 23 дна

В небытности пна Андрея Ивановича Русина, подстаростего луцкого, на тот час будучи на местцы его Воитех Красовскии.

Приходил до мене подданыи еє млсти кнгни Илиное Костентиновича Острозкое, кнгни Беаты с Костельца, на имя Грицко Щуревич, мещанин острозскии, жалуючи и оповедаючи тым обычаем, иж деи:

«Был есми в Люблине на ярмарку и там, деи, есми водле убозства своего яко человек торговныи закупилъ сукон, шапок, ножей и инших крамарских речей, ку тому теж бѣлого желѣза и покосту. А там же, деи, в Люблине будучи, шафар еє млсти кнгни Илиное, панее моеє млстивое, пан Каспор, купивши // на потребу кнгни еє млсти полкамена перцу а фунт шафрану, дал ми на воз мои, и самъ, деи, без мешканя¹ мель за мною выехати. Так же, деи, мя пан Каспоръ и до сих часов не погонилъ, а я, деи, едучи с товаром своимь через Володимер, на коморы Володимерскои мыто от товару своего дал и тот перець, и шефран шафара кнгни еє млсти мытнику и поборце володимерскому оповедал. Он, деи, мне и квит, по-жидов-

¹ омешканя?

Вид Люблина. Гравюра XVI ст.

ску писаныи, дал с которым, деи, квитом теперечи тут до Луцка приехавши, шоль есми до мытниковъ и поборцов луцких, то ест до Давыда Марковича и до его товариша, тот квитъ володимерский показовал и шныи перец и фунт шафрану, которыи мне на воз мои пан Каспор, шафар кнгни ее млст, дал, имъ шповедал. То пак, деи, тые мытники луцкие нинешнего дна, скоро тот квит вычитавши, повелили, же деи: «Ты тот перец и шафран промытил, бо деи у квите не написано». Так же, деи, заразом собравшися с помочниками своими и пришодчи моцно кгвалтом на господу мою до Самоила Болгака, воз мои з сукны и зо всими крамарскими речами, с трема конми з уздами, зъ шлеями, з седлом, з опанчою, так теж тот перец и шефран побрали. В котором, деи, возе моемъ было пamt поставов сукна муравского, а чотыри поставы сукна швебединского, штука бархану, папери полризы, шапок полчетверты копы, фаска покосту, ножи, бел, желъзо бълое, сливокъ два камени и инших крамарских дробных речеи досыть немало, к тому постел, сабля вгорская надчак турской роботы, кошули, сокира. Ѡвадеи ѡдного з другимъ вziali всего болшеи ста коп грошеи. Которых, деи, всих речеи своихъ, што на том возе было, реистръ меѡвите написаныи в себе маю и часу потребы на праве положить хочю. Также, деи, все мытники луцкие до себе побравши, мне ѡдали ² их вернути не хочут, и квит володимерский до себе вziali.

И просил Грицко Щурович, мещанин ѡстрозский, абы то было записано.

² ѡддати

А так я тую жалобу и оповедане его в книги замковыя записати казал и выпис с книг под печатью моею ему на то дал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 6.— Арк. 21—22. Оригінал.

№ 79

1564 р., квітня 24. Луцьк.— СКАРГА ПІНСЬКИХ КУПЦІВ
ІВАНА ІСАЄВИЧА, ІВАНА КОЗОРИЗОВИЧА І ДЕМЄШКА
КОЗЛЯКОВСЬКОГО, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДІЧЕННЯМ ВИЖА,
НА ГОСПОДАРСЬКОГО ДВОРЯНИНА ПАВЛА ОРАНСЬКОГО
ПРО КОНФІСКАЦІЮ В ЛУЦЬКУ НА ПОТРЕБИ ДЕРЖАВНОГО СКАРБУ
ІХНІХ КОМ'ЯГ, ПОСЛАНИХ З ПІНСЬКА НА ВОЛИНЬ ЗА СІЛЛЮ

Того ж мѣсца априла 24 днѣя

Приходили до мене, Андрея Ивановича Русина, подстаростего луцкого, подданные гдѣрские на има Иван Исаевич, Иван Козорѣзовичъ а Демешко Козлаковский, мещане пинские, жалуючи и оповѣдаючи тымъ обычаемъ, иж деи:

«Мещане пинские Сенка Рацевич, Олешко Козорѣзовичъ а Иван Шешнич, одержавши себе з воитом пинскимъ и з ыншими мещаны пинскими лист добровольны от его велможное млсти пна, пна Остафѣя Воловича, маршалка дворного, подскарбего земского, писара гдѣрского, старосты моголевского, на десѣт комаг, которыми бы волно сол з Волына до Пинска провадити, послали нас тут до Луцка по сол чотырма комагами за листомъ его млсти пна Остафѣевым. И кгдаж есмо тутъ до Луцка по сол приехали, то пак, деи, дворенин гдѣрский пан Павелъ Оранский, сами не ведаемо, для которое причины, не дбаючи на лист его млсти пна Остафѣевъ, узаль в нас // три комаги, то ест комагу Сенка Рацевича, другую комагу Олешка Козорезовича, а третью Ивана Шешнича, толко, деи, нам одно комагу оставил, на чом, деи, маемо шкоды немалые».

И хотачи о том за листом его млсти пна Остафѣевым до пна Павла Оранского ити, брали в мене з ураду замку гдѣрского Луцкого вижом служебника моего Матфея Ширѣа, который виж з ними в пна Павла Оранского бывши, оттола пришол и, ставши передо мною, до книг замковых тыми словы сознал, иж:

«Мещане пинские Иван Исаевич, Иван Козорѣзович а Демешко Козлаковский, знашодчи пна Павла Оранского в госпде его, то ест в дому пна Грицка Посолешка, просили пна Оранского, абы им комаги поворочал. И лист его млсти пна маршалка, подскарбего земского, под печатью и с подписом руки его млсти ему давали. Тогда пан Павел Оранский поведил: «Вже, деи, я тот лист его млсти пна Остафѣев в рукахъ своих мел и прочитал, але, деи, вам жадным обычаем тых комагъ не верну, бо-м ихъ побрал на властивую потребу его кролевское млсти, хотачи на них за розказанемъ гдѣрским збоже до замков украиных провадити, бо вже, деи, збожа накуплено, а комаг достатчисти не могу. Я деи с тои причины комаги побрал, а готов есми вам от них наиму дати чотыри копы грошей, от каждое комаги по осмидесѣт грошей литовских». И заразом давал имъ пнзи, але они брати

не хотели, поведаячи, иж: «Мы тут пришли с комагами чужими, а не своими».

Где при вижовом сознанию и самъ пан Павел *Ωранский*, пришедчи в замокъ, давал имъ передо мною *от* трох комаг *наиму* чотыри копы грошеи литовских, *нижли* они *брати* не хотели, иж, *деи*, мы не смеем *от* чужих комаг *наиму* *брати*, бо мы люде на чужих комагах *были* по сол посланы за листом его *млст* пна *Ωстафьевым*. Также *оных* *пнзеи* *от* пна *Ωранского* не брали.

И просили, абы то было записано.

А так я туя жалобу, *оповедане* их и вижово *сознане* в книги замковые *записати* казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 6.— Арк. 64 зв.— 65. Оригінал.

№ 80

1564 р., жовтня 27. Луцьк.— ЗАЯВА ГОСПОДАРСЬКОГО ДВОРЯНИНА
ВАСИЛЯ ЗАГОРОВСЬКОГО, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВИЖА,
ПРО ПАДІЖ У ПАРТІІ ВОЛІВ, ЗАКУПЛЕНІЙ НА ДЕРЖАВНІ
ПОТРЕБИ НА ВОЛИНІ, ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ДО МІНСЬКА

Того ж *мсца* *октебра* 27 *дна* в суботу

Присылал до мене, *Андрея* *Ивановича* *Русина*, *подстаростего* *луцкого*, *пан* *Василеи* его *млст* *Петрович* *Загоровский*, *дворенин* его *королевское* *млсти*, *оповедаячи*, иж:

«За *росказанемъ* *велеможного* *пна* его *млсти*, *пна* *Ωстафья* *Воловича*, *маршалка* *дворного*, *подскарбего* *земского*, *писара* *гсдрьского*, *старосты* *могилевьского*, *скупил* *деи* *есми* на потребу его ¹—*королевскую* *млст*—¹ *колко* *сот* *быдла*, *то* *ест* *волов* и *яловиць*, *которое*, *деи*, *быдло* *было* *ховано* *черезъ* *сю* *зиму* у *волости* *Креманецкой*. А *тепер*, *деи*, *то* *быдло* *женуть* *от* *Креманьца* *аж* до *Менска*, *межи* *которыми*, *деи*, *волы* *немало* *быдла* *хфорого*, а *иншие*, *деи*, *вже* *еще* на *местцу* в *Креманцу* *поздыхали*. А *тые*, *которые*, *деи*, *тепер* *волы* *хорые* *ест*, *не* *вемъ*, *естли* на *такъ* *неблизкую* *дорогу* до *Менска* *про* *такъ* *тажскую* *фору* *заити* *могутъ*, *якожъ*, *деи*, и *тепер* *отехал* *есми* в *стаде* *одного* *вола* *вчорнерабого* *велми* *форого*, *которые* *з* *местца* *рушитиса* не *можетъ*».

Дла *чого* *ж* на *обвожене* и на *огледанье* *тыхъ* *волов* *хворых* // его *млсть* *пан* *Василеи* *Загоровский* *брал* у *мене* *вижомъ* *служебника* его *млсти* *кнза* *старостина* на *има* *Павла* *Невишского*, *которые* *виж* *тамъ* *был* и, *ставши* *передо* *мною*, до *книг* *замковыхъ* *тыми* *словы* *сознал*, иж:

«*Пан* *Василеи* *Загоровский* *посылал* *зо* *мною* *служебника* *своего* *Маноила* *Ωстафьевича* до *стада* *волов*, *которое* *стадо* *знашли* *есмо* *недалеко* *Луцка*, на *земли* *Боротинской* *пасучи*. Тамъже в *томъ* *стаде* за *показованемъ* *воловцовъ* и *оного* *служебника* *обачил* *есми* *воловъ* *велми* *хворыхъ* *патнадцат*, *которые* в *дорогу* *далекую* не *вдаю*, *естли* *заидут*, и *тамже*, *недалеко* *того* *стада*, *видел* *есми* *вола* *зъдохлого* *вчорне-рабого* *под* *патном* *гсдрьским*, *которого* *служебникъ* *пна* *Загоровского* *Маноило* *при* *мене*, *вижу* *врадовомъ*, *казал* *облупити* и *скуру* *за* *собою* *взати* *казалъ*».

^{1—1} королевской *млсти*

И просил служебник его млсти пна Загоровского Маноило именемъ пна своего, абы то было записано.

А так я тоє шповедане и вижово сознане в книги замковыє записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 6.— Арк. 240 зв.— 241. Оригінал.

№ 81

1565 р., лютого 10. Луцьк.— ДЕКРЕТ ЛУЦЬКОГО ПІДСТАРОСТИ ПРО ПЕРЕДАЧУ НА ПОРУКІ СЛУЖЕБНИКУ ВІЛЕНСЬКОГО НАМІСНИКА АФЕНДІЮ ТАХТАМИШОВИЧУ ДВОХ ГРЕКІВ — КУПЦІВ ІЗ ТРАПЕЗУНДА, ЗВИНУВАЧЕНИХ У ВИЇЗДІ З ВІЛЬНА ДО ЛУЦЬКА БЕЗ ПОПЕРЕДНЬОЇ СПЛАТИ СВОЇХ БОРГІВ

Року 65, мца феврала десатого дна

Пришодчи на врад гдърський до мене, Андрея Ивановича Русина, подстаростего луцкого, посланец радцы виленского пна Зеновья Зарецкого на има Сафан Татарин за листомъ ясневельможного пна его млсти пна Миколая Радивила, воеводы виленского, маршалка земского, кансрела [!] Великого кнзства Литовского, старосты берестейского и ковенского, и за листомъ пна Ивана его млсти Зарецкого, скардного ¹ его королевское млсти, шповедал, ижъ:

поданные цесара турецкого на има Юреи а Микула, грекове с Трепизона, оставши винни немалую суму пнзеи радцы виленскому пну Зеновю Зарецкому, з миста Виленского втекли, которых тутъ в мѣсте Луцкомъ погонил.

И взавши у мене вижомъ служебника моего Грицка Тимошича Гулалничкого, ходил по тых греков до господы в домъ Мартиновъ, наместника его млсти владыки луцкого и штрозского пна Марка Жоравницкого. Тогда того ж часу тые грекови, Юреи а Микула, приходчи перед мене и выслушавши листов, за ними писаных, повелили, ижъ деи:

«Мы пну Зеновю Зарецкому ничего не винни и з Вилни, деи, есмо не втекали, але явне выехали». На што и выпись с книг наместника виленского передо мною показовали, в которомъ значит, ижъ они на рокъ зложонны перед ним са становили, хотачи са пану Зеновю Зарецкому усправедливити, через день пилность чинили, нижли, деи, пан Зеновей Зарецкий на тот час самъ ку праву стати ани вмоцованого своего послати не хотел.

Также-мъ я водле писаня листов его млсти пна воеводы виленского и пна Ивана Зарецкого и теж подлуг жалобы Сафановы шдного грека, Юря, в госпде с конми и зо всеми статки его приповедати казал, а другого грека, Микулу, до казни шсадити былъ дал и рок Сафьянови на вчинене справедливости двѣ недели покъладал.

А потомъ в рыхломъ часе тии грекове, намовившиса зъ Сафаномъ и Афендеемъ, служебникомъ наместника виленского его млсти пна Галешаевымъ, повторе до мене пришли. Так же ставши шчевисто Афндеи Тафтмышевич вызнал, ижъ тых шбудву грековъ с конми и зо всеми статки взял

¹ скарбного

²—а Сафана² на свою поруку, хочачи их у Вилни ку росправе поставити, на што ему и лист свои дал, до чого и сами тые грекови, Юреи а Микула, признали, иж маюу с нимъ до Вилни ехати и там са его млсти пну Зеновою Зарецкому всправедливити.

И просили обоя сторона, абы то было записано.

А так я тое очевистое шповедане их в книги замковые записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 7.— Арк. 31зв Оригінал.

№ 82

1565 р., лютого 26. Луцьк.— СКАРГА ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ НА ОСТРОЗЬКОГО КУПЦЯ ІВАНА ПЛЕСКАЧА ПРО РЕГУЛЯРНЕ УНИКНЕННЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПОБОРІВ НА ЛУЦЬКІЙ МИТНИЦІ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ КОРДОНИ ВОЛИНИ; РЕЄСТР ТКАНИН, ЗБРОЇ, ПОВСТЯНИХ І ШИТИХ ВИРОБІВ ТА ІНШИХ ТОВАРІВ, КОНФІСКОВАНИХ НА ДВОХ ВОЗАХ, ЗАХОПЛЕНИХ ІЗ КУПЕЦЬКОЇ ВАЛКИ ПЛЕСКАЧА В РАХУНОК СПЛАТИ МИТА

Лѣт. Бож. нарож. 1565 року, мѣца феврала 26 дна в неделю

В небытности пна Андрея Ивановича Русина, подстаростего луцкого, в Луцку, в тот час на мѣстцы его будучи Воитехъ Красовскийи, воротный замку Луцкого.

Приходили до мене мытники коморы Луцкое Давыд Маркович а Юзефъ Якубович с товарыши своими, жалуючи и шповедаючи на подданного еѣ млсти кнежныи острозское, кнгни Беаты с Костелца, то есть на Ивана Плескача, мешчанина острозского, иж деи:

он вже непошдокрот товары свои многие по ярмаркохъ заграничныхъ продает, которые, деи, потаемнѣ а безмытнѣ за границу выпроважуеу, в чом са, деи, шт него на коморахъ мытныхъ Скарбу его королевское млсти великая шкода дееть. Где ж, деи, и тыхъ часовъ недавно минулыхъ тот истыи Плескачъ, мешчанинъ острозскийи, не давши мыта его королевское млсти и не шповедавшиса на коморахъ мытныхъ, товары свои немалые, яко сагаидаки, седла коштовные, сабли, рады острозское роботы, так теж и иншии нѣкоторые речы за границу выпровадил, и то в Люблинѣ на ярмарку теперешнемъ спѣнажил, а иншии на товары менал, ш чомъ, деи, мы достаточную вѣдомост маемо. И кгда ж, деи, вже теперешнихъ часовъ тот истыи Плескач з Люблина выехал, мы служебниковъ промытныхъ розослали гостинцомъ стеречи, абы его могли где упасти. То пак, деи, он самъ не ведати каторою дорогою поехал, а два возы свои з сукны и з ыншими речами в дорогу до Острога пустил. Также, деи, оныи форманы его дна вчорашнего в неделю рано проехали были комору Луцкую, не шповедавшиса на коморе, а потомъ, деи, заехавши на передмѣстьѣ Луцкое, поехали были в дорогу, нишли, деи, не доежчаючи Крупое, шт когось са довели, што на нихъ промытники стерегут, так са они назад в Луцку вернули. За которыми, деи, промытники мытныи з Острожца и з ыншихъ сель за ними гнали и по передмѣстю искали, а они, деи, не идучи до Луцка, шдно простою дорогою через Стыр ажъ до монастыра Красноселского втекли. За которыми, деи, служебники промытныи уследъ к монастыру прибегли и хотели заразом тые возы Плескачовы у промыте побрати, нишли, деи, игумень красносел-

²—² у Сафана

скии того имъ заборонил и ѡныхъ возовъ брати не допустил, такъ же, деи, они ѡтъ воевъ прочь зъ монастыра поехали. А в томъ, деи, часъ, скоро ѡдно тые промытники до мѣста приехали, тогда ѡные форманы прислали до насъ чловека зъ листомъ наместника сатыевскаго пна Сабостияна Туровскаго, в которомъ пишетъ, просачи, абы тые везы были добровольне пропушены, поведаячи на тыхъ везехъ быти некоторыя речи купецкыя в Люблине на властныя потребы его млсти пна // Ласкаго^а, в которомъ, деи, листе жадныхъ речеи меновите не ѡписано, толко згола просачи, абы тые два везы за тымъ листомъ его были пропушены. В которомъ, деи, листе есть помылка явная, а то тою причиною, ижъ деи: «Дла лепшое веры и вѣдомости печатъ свою до того листу моего прикладаю и руку свою властную подписую». Это жъ, деи, толко печатъ неправѣ значная притиснена, а руки подписи нѣ маешъ. С чого са, деи, значная промыта показуеъ.

Якожъ и тотъ листъ, на има пна Сабостияна Туровскаго написаныи, передо мною на враде покладали и былъ вычитанъ спочатку ажъ до конца, в которого листу толко печатъ, а подписи не маешъ.

И хотачи мытники коморы Луцкое вышеи менованыя тые везы, менуючи быти промытою гсдрьскою, побрати, взяли в мене вижомъ зъ ураду замковаго служебника моего Федора Стрелникова, которыи вижъ тамъ бывши, ѡттола пришлоъ и, ставши передо мною, до книгъ замковыхъ тыми словы созналъ, ижъ:

«За посланемъ мытниковъ коморы Луцкое нынѣшняго дна, у понедѣлокъ, служебники промытныя старосты ѡльцкаго пна Марцина Кобылскаго ездилы со мною, вижомъ врадывымъ, до монастыра Красноселскаго. И скоро есмо тамъ приехали, тогда есмо самого игумена в монастыре не застали, а форманы ѡтъ воевъ повтекали. Также они два везы, скурами покрытыя, зъ монастыра взявши, тутъ до мѣста Луцкаго в домъ мытныи кони своими припрывадили и, не розвазываячи тыхъ воевъ, одно заразомъ послали до лантвонита и до бурмистра, просачи ѡ двохъ верныхъ. А скоро два верныя на има Ясюта Николаевича а Федоръ Скрипица в домъ мытныи вошли, тогда мытники луцкыя того жъ часу при мене, вижу, и при тыхъ двохъ помененныхъ присажникахъ перво ѡденъ возъ розвезали и вшелакие речи, што на немъ было, восполокъ зъ нами ѡгледали, а потомъ и другии возъ также розвезавши, всего пересмотрели и вшелакие речи ѡтъ мала и до велика на реистръ меновите списали».

Где тутъ же при вижовомъ сознанию мытники луцкыя Давыдъ а Юзефъ съ товарищи своими тотъ реистръ передо мною покладали, просачи, абы былъ вычитанъ и в книги замковыя записанъ, которыи реистръ такъ са в собе маеъ:

«Лѣта Божяго нароженя тисеча // патсотъ шестдесатъ пятаго, року мѣца феврала двадцатъ шостаго дна, в понедѣлокъ.

Реистръ дла памяти двохъ воевъ, на промыту забраныхъ и при вижу замку Луцкаго Федору Стрелниковичу, такъ тежъ при двохъ присажникахъ местскихъ, Ясюте Николаевичу а Федоре Скрипице, розвазаныхъ и всихъ речеи ѡгледаныхъ, а то естъ:

кгда перввыи возъ великии подъ скурою розвазано, в томъ возе тые речи были: напервей ѡсмь поставовъ сукна люнскаго цветныхъ, каразыи шестъ поставовъ голубыхъ, сукна дебскаго чорнаго шестъ поставовъ, костенскаго сукна чотыри поставы, полотна коленскаго три штуки, штука полотна толстаго споноваго; к тому сѣделъ, ѡксамитомъ крытыхъ, съ позолотою чотыри, сѣделъ зъ малеванемъ сафаномъ крытыхъ три; до тыхъ всѣхъ сѣделъ воилоковъ

с кожицами чирвоными семъ; при томъ сагайдаков з луки, з лубьемъ три, а стрел *пѣт* десѣтковъ и сабля одна; на том же возе знашли мисъ ценовых *пѣтнадцѣт*; в том же возе знашли речѣи крамных немало, то естъ: тафтуевъ чирвоныхъ *пѣт*, а шостыи жолтыи, тебенек малеваныхъ шесть пар, зброи шитыхъ бѣлыхъ и чирвоныхъ *пѣтнадцѣт*, послещъ из стрымены *шѣст* пар, шапок чорныхъ и черлєныхъ с колпаками *шѣст* коп, папери *пѣт* рызъ, гребенѣи шриховыхъ три тахри, толсток простыхъ чернѣток чотыри, жил воловыхъ два звѣзки, бичовъ возницкихъ дратованыхъ звѣзѣтокъ, шлова груда великая а стали *тридѣѣт* штукъ великихъ и малыхъ; на том же возе знашли клумокъ, в которомъ клумку газука чорного утерфину, лисами подшитая, однѣрадѣкъ блакитныхъ люнскихъ з шнурами, убране блакитное люнское, дѣлѣя адамашки чорное. Тыѣ всѣ рѣчи были на однѣномъ возе, при которомъ были рѣгѣтина, сокира и два лѣнцуги невеликихъ а бѣклагъ.

А на другѣомъ возе знашли: бѣчку слив вгорскихъ, корѣбѣчку крохмѣлю невеликую, при томъ шловеникъ ценовыи, наливку и лихтарикъ масазовыи а мису мѣдєную и котѣлокъ невеликии, бѣты сафановыѣ похѣжалыѣ, черевикѣв *пѣт* пар; на том же возе знашли клумокъ с постѣлю, в которомъ было двѣ подушки а коверѣцъ старыи; в том же клумку знашли // ножѣв великихъ вгорскихъ два десѣтки; при томъ теж знашли гуню бѣлую старую а двѣ полсти турецкихъ простыхъ; в тыхъ полстахъ знашли бѣлокъ подѣлскихъ *ѣдиннадцѣт*, заячинъ чотыри а дхѣра ѣдного и шѣли старыѣ великиѣ; к тому теж спѣн великии ташовыи, которымъ спѣномъ тыѣ всѣ рѣчи были шѣбиты; на том же возе были пѣлка малая и свѣрделѣкъ *трои*частыи.

А такъ я тую жалѣбу, шповѣданѣ мѣтничѣковъ луцкихъ и вижѣво шознанѣ в книги замѣковыѣ записѣти казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 7.— Арк. 39—40 зв. Оригінал.

№ 83

1565 р., квітня 13. Луцьк.— ЗАЯВА КН. ОЛЕКСАНДРА САНГУШКА
ПРО НЕВИГОТОВЛЕННЯ В СТРОК ВИПАЛЮВАНОГО У ЙОГО
СТЕПАНСЬКИХ ЛІСАХ БЕРЕСТЕЙСЬКИМ МІЩАНИНОМ ЮНОСОМ ПОПЕЛУ,
ЯКИЙ ПІДДАНІ САНГУШКА МАЛИ НА 700 ВОЗАХ
ВИВЕЗТИ НА БЕРЕГ р. БУГА ДЛЯ СПЛАВУ

Того ж мѣсѣа апрѣла 13 дѣна

Писал и присылал до мене, Андрѣя Иванѣвича Русина, подстарѣстѣго луцѣкого, ѣго мѣлстѣ кнѣзь Александрѣо Андрѣѣвичъ Санѣкгушковѣча Кошѣрѣскии, маршалѣокъ гѣдрьскии, жалуючи и шповѣдаючи на жида гѣдрьсѣкого берѣстѣисѣкого Юноса тымъ шѣбычаемъ, што ж дѣи:

«Я зѣмовѣл з нимъ попѣл ѣго, которыи шѣн пѣлит в пушѣи Степанѣскои, з буд ѣго поддѣанными шѣвоими, што бы мѣл с тыхъ лѣсовъ выпѣлѣити, до бѣрега до Бугѣа вывѣзѣти року и теѣперъ идучѣго шѣстдѣсѣѣт пѣтого. А такъ, дѣи, и тыхъ часѣовъ, я посылалъ поддѣанныхъ шѣвоихъ ѣвѣозѣв семъшѣот, и кѣдѣи, дѣи, поддѣанныи мои по тотъ попѣлѣ приѣхѣали, тогѣдѣи, дѣи, шѣафар ѣго будѣныи на има¹ тогѣо попѣлу шѣего вѣ будѣ не зѣготовѣл, и што колѣвѣкъ былъ зѣготовѣл, то наѣполовину тыхъ ѣвѣозѣв толѣко попѣломъ наложил, а другѣую шѣоловину, *полѣчетѣвѣрташѣот*² ѣвѣозѣв пороженѣихъ, шѣтпущѣил и кони з ѣвѣозѣв дарѣмне *перѣбѣил*, и ку шѣкоде

¹ Після слова в рядку пропуск, на якому вписано олівцем пізніший жарт: Каманин (І. М. Каманін — відомий український історик-архівист, співробітник, згодом директор Центрального архіву давніх актів; помер 1921 р.).

² 350

и накладу невинному тых подданных моихъ приправил». Которых шкод подданных своихъ на реистре меновите в себе написаны быти мает и часу потребы на праве его положити хочет. И тыми, деи, словы служебнику моему Олехну Пораднику, который над тыми подданными моими приста- вомъ был, отказал: «Нехай, деи, тепер с тымъ попеломъ тые подданные кнза твоего едут, што наложено, бо, деи, еще иныи попелъ не зготованъ и не шамцован, который буду шамцовати и в бочки забивати аж³—по Вели- цедни, пришълomъ свѣе рускомъ³».

И дла часу пришлого правного просил его млст, абы то было записано.

А так я тое оповедане его млсти до къниг замковыхъ записати казал. ЦДІА УРСР у м. Києві. — Ф. 25, оп. 1, спр. 7. — Арк. 70 зв. Оригінал.

№ 84

1565 р., травня 23. Луцьк.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ НАГЛЯДАЧА
ЗА ЗБОРОМ МИТ ВОЛИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ МАРТИНА КОБИЛЬСЬКОГО
ПРО ВІДМОВУ МІСЦЕВИХ УРЯДНИКІВ ВСТАНОВИТИ МИТНИЦІ
В ОВРУЧІ ТА ЖИТОМИРІ ЯК В «УКРАЇННИХ» МІСТАХ,
ДЕ МИТНІ ЗБОРИ НЕ ДАЮТЬ ПРИБУТКУ

Року 65, мсца маа 23 дня

Пришодчи до мене, Андрея Ивановича Русина, подстаростего луцкого, служебник пна Мартина Кобылского, наместника его млсть велемого пна пна Миколая Радвила, воеводы виленского, олыцкого, на има Ярош Станиславович Каменский, оповедал тымъ обычаемъ, иж деи:

«Тых часов недавно минулых, ¹—по Велицедни третее недели¹, я за розказанемъ пана своего, пна Мартина Кобылского, дворенина гсдрьского и заборцы промыт гсдрьских в земли Волинской, ездил есми с служебникомъ мытником и поборцовъ луцких Левкомъ Елоновичомъ з листомъ его королевское млсти до кнза Андрѣя Тимофѣевича Капусты, старосты овруцкого, заручнымъ, абы он в Овручомъ, мѣсте гсдрьскомъ, мытникомъ комору дер- жати и мыта гсдрьского брати и простерегати допустиль. Тогда кнзь Анд- реи его млст Капуста, староста овруцкии, листъ его королевское млсти под зарукою, тисачою копами грошей, вычитавши, мнѣ отдалъ, а копѣю с того листа списаную себе взял и поведил тыми словы, иж деи: «Я, яко так, рок мытникомъ был допустиль, они тут мыто брали. А теперечи мытникомъ в Овручомъ бывати, мыта гсдрьского пиловати и брати не маешь с кого, бо, деи, тутъ мытникови на коморе вставичне лежати або мешкати нѣначомъ». Так же деи кнзь Капуста, староста овруцкии, не дбаючи на заруку гсдрь- скую, тамъ в Овручомъ коморы мети ани мыта брати и пиловати не допу- стилъ. Мы, деи, с тымъ от кнза Капусты, старосты овруцкого, отехали.

А потомъ ездил есмо до Житомира, // также за листомъ его королевское млсти писанымъ, до кнза Романа, старосты житомирского, а в небытности его млсти самого в Житомире и до подстаростего его тамошнего житомир-

³—3 після 22 квітня

¹—1 6—12 травня

ского. И кгдаж есмо до Житомира приехали, тогда-смо его млсти кнза Романа Санкгушковича, старосты житомирского, на тот час в Житомире не знашли, одно подстаростего его житомирского пна Петра Костюшковича Хоболтовского, которому давали есмо листь его королевское млсти заручныи, абы также в Житомире мытнику на коморе тамошней вставици мешкати и мыта гдрьского пилновати дозволил. То пак пан Петръ Костюшкович, подстарости, Хоболтовский, листь его королевское млсти вычитавши и копью себе взавши, тыми словы отказал: «Тут, деи, николи перед тымь коморы мытное ани мытников не бывало и тепер не будет, бо, деи, то ест мѣсто украиное, а нѣ с чого мыта гдрьского брати». Так же ничего не дбаючи на листь его королевское млсти и на заруку, в немь описаную, тисачы коп грошеи, коморы мытное тамь мети ани мытнику мешкати не допустил и заборонил».

И хотачи Давыд Маркович а Юзефъ Якубовичъ, мытники луцкие, то паном своимъ Давыду Шмерлевичу а Изаку Бродавце обавити, и с тымь до его млсти пна Остафья Воловича, маршалка дворного, подскарбего земьского, писара гдрьского, старосты могилевского, слати, просили, абы то было записано.

А так я тое оповедане и сознане служебника пна Кобылского Яроша Каменского в книги замъковые записать казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 7.— Арк. 112 зв.— 113. Оригінал.

№ 85

1566 р., січня 29. Луцьк.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ
МИХАЙЛА СВЯТКОВИЧА-ХРІННИЦЬКОГО ІЗ ЗОВОВ'ЯЗАННЯМ
ВИСТАВИТИ ВЛАСНИМ КОШТОМ НА Р. БУГ ДО УСТИЛУГА ЖИТО,
ПРОДАНЕ КН. ЛЬВУ САНГУШКУ ЗА КОНТРАКТОМ

Я, Михаило Сваткович Хренницкии, визнавамъ то сим моимъ квитом, иж:

продал есми триста мац жита меры Володимерское по двацати¹ грошеи литовских его велможной млсти кнзю Лву Санкгушковичу Кошерскому, и маю тую триста мац жита людми своими выставити на березе ув Устилузе² на час и рок певныи,³ о Середопости приидучом в року шестидесят сѣмом³, и шафару его млсти отдати всю триста мац жита. В томь мене, Михаила Сватковича Хренницкого, шафар его млсти мает квитовати.

А естли бых а, Михаило Хренницкии, на тот рок верху² описаныи трехсот мац жита людми² своими на берег не выставил и, тому опису моему досыт не чинячи, час постановеню вмешкал, то маю его млсти кнзю Лву Кошерскому за кождую мацу жита заплатити по тому, по чому уво Кгданску будет, не вымовляючися некоторыми причинами так правными, яко и неправными.

На то есми его млсти кнзю Лву Кошерскому дал сес мои лист з моею влостною печатю. А при том были и тому свѣдоми его² млсть кнзь Оста-

¹ двадцати

² Правлено.

³⁻³ 9 березня

феи Соколскии, его млст пан Пётръ Хомак, подстаростии луцкии. И просил есми их млсти ѿ приложене печатей, якож их млст то на прозбу мою вчинили и печати свои приложити рачили к тому моему листу.

Писан в Луцку, року шестдесят сьмого ⁴, мсца генвара двадцат девятого дна.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 34 зв. Засвідчена копія.

№ 86

1566 р., червня 19. Володимир.— ЗІЗНАННЯ СВДІКІВ
ПРО ЗІТКНЕННЯ НА р. БУГ ПІД БЕРЕСТЯМ ПІД ЧАС СПЛАВУ
ДО ГДАНСЬКА НАВАНТАЖЕНИХ ЗЕРНОМ КОМ'ЯГ, ЧАСТИНА
З ЯКИХ НАЛЕЖАЛА ВОЛИНСЬКИМ КУПЦЯМ І ШЛЯХТІ

Мсца июна 19 дня

Пришедчи на врьд замку гдрского Володимерского до мене, Якима Василевича, на тот час будучого на местцу его млсти пна Василя Гулевича, воиского и подстаростего володимерского, служебник пна Михаила Ела Малинского, маршалка его королевское млсти, Иван Грицкович Радовицкии, а служебник пна Василя его млсти Гулевича, воиского и подстаростего володимерского, Грицко Кичин, которыи на комагах его млсти был, а боярин пна Хацка Чувата Туличовского Лаврин Лулич, которыи, деи, с тым Ивановом первопомененым на комази пна Михаила Ела был, кгда до Кгданска року теперешнего шестдесят шостого плынули, за пытанемъ служебника пна Малхера // Валбаха Матыса Валбаха сами доброволне а устне передо мною тыми словы до книг замковых вызнал ¹, иж:

кгда, деи, плынули есмо тое весны прошлое на комагах з житом до Кгданска и, будучи, деи, нам с комагами под Берестемъ ²—у волторокъ перед Квѣтноу недѣлею—², там же са, деи, есмо с комагами з левое стороны Буга до Берестя плынули, къ берегу перед заходом солнца прилеицовали. Напереди, деи, были две комяги жида кобрынского, а за жидовскими, деи, пна Елова комяга, потом пна Михаила Козиньского две комази, а за тыми мещанина володимерского Миска Ѡгородниковича также две комазе, потом пна Василя Гулевича пят комаг. А с правое, деи, стороны Буга в бухте вперед тых всих комагъ пна Ягодинского комаги прилеицованы были в берегу, а за тыми комагами пна Ягодинского, не доходечи тых комаг его, троха минаючи комяги пна Гулевичовы, пят комаг мещанина городелского Андрѣя Кончила к берегу прилеицованы были также, деи, перед заходом солнца, як же и иншие комаги. А потом, деи, шестая комага Кончилова, которая назади была завазла, перед смерканьемъ по заходе солнца к тым патем комагам Кончиловым приплынула ку лецованю. И фатали люсами и гартволемъ, хотечи подле тых же комаг прилеицовати, нижли не могли, деи, ее одержат, иж ся люсы порвали, и поплынула Бугом вниз, минаючи

⁴ Помилка в запису; виходячи зі змісту скарги, до якої прилучено визнаний лист, має бути: шостого.

¹ визнали

^{2—2} 2 квітня

тые *пат* комаг *Кончиловых*. И *напервеи* *о* *Кончилову ж* комагу ударила са и розбилася, и на *заворот* пошла, *тонуци*. А *флисы* с комаги, *деи*, втекли, и *пришло* до комаги *пна* *Еловы* и до *пна* *Козинского* комаг.

Потол *сознане* *всих* *трех* *перво-* // *помененых* *одностаиное*, *што*, *деи*, *есмо* *власне* *очима* *своими* *видели*, и *то* *под* *сумненемъ* *своим* *не* *иначеи*, *одно* *справедливе*, *як* *са* *бога* *боим*, *поведаем*.

А *особливе* *тут* *же* *стоячи* *на* *враде* *очевисте*, *оныи* *Иван*, *наверху* *написаныи* *служебник* *пна* *Елов*, и *боярин* *пна* *Чуватовъ* *Лаврин* *то* *вызнали*, *и* *ж*:

к *гды*, *деи*, *вже* *тая* *комага* *Кончилова* *розбитая*, *тонуци*, *плынула*, *минуши* *комаги* *пна* *Козинского*, *праве* *вся* *комага* *з* *житом* *потонула*, и *поныром* *плынуци*, *под* *комагу* *пна* *Ягодинского* *подышла* и *тую* *комагу* *на* *собе* *поднесла*, и *одным*, *деи*, *боком* *ее* *ку* *воде* *схилила*. *Там* *же* *са*, *деи*, *в* *нее* *в* *тот* *час* *вода* *налила* и *част* *жита* *замочила*, *которое*, *деи*, *жито* *потом* *пан* *Ягодинский* *с* *тое* *комаги* *своеи* *на* *берег* *на* *две* *гурбе* *зсыпал*, *особливе* *сухое*, а *особливе* *мокрое*.

И *о* *зсыпане* *жита* *с* *комаги* *вси* *три* *ознане* *передо* *мною* *также* *одностаино* *учинили* и *поведили*, *же*, *деи*, *мало* *што* *того* *жита* *пна* *Ягодинского* *са* *ушкодило*, *але*, *деи*, *Кончилови* *шкода* *великая* *в* *жите* *его* *стала*.

И *просил* *мене* *оныи* *служебник* *пна* *Малхера* *Волбаха* *Матыс* *Волбах*, *абы* *тое* *вызнане* *тых* *светковъ* *первопомененых* *в* *книги* *замковые* *было* *записано*.

Я *за* *прозбою* *его* *тое* *вызнане* *тых* *светков* *в* *книги* *замковые* *записатьи* *казаль*.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 1.— Арк. 38 зв.— 39 зв. Оригінал.

№ 87

1566 р., червня 27. Коблин.— РОЗПИСКА

ЯНА МОНТОВТА-КОБЛИНСЬКОГО ГАБРИЕЛЮ ПРУСИНОВСЬКОМУ
ІЗ ЗОВОВ'ЯЗАННЯМ ВИСТАВИТИ ВЛАСНИМ КОШТОМ НА р. БУГ
ДО УСТИЛУГА ПРОДАНЕ ЙОМУ ЗА КОНТРАКТОМ ЖИТО

Я, Ян Якубович Монтолть Коблинский, визнавамъ тымъ моим церографом, же-мъ:

продал пану Кгабриелю Прусиновскому жита мац *полчетвертаста* *меры* *Володимерское*, *за* *которое* *жито* *юж* *мне* *зуполная* *заплата* *от* *пана* *Прусиновского* *дошла*. *Которое* *жито* *маю* *пану* *Прусиновскому* *выставити* и *вывезти* *коштомъ* и *конми* *своими* *до* *берегу* *реки* *Буга*, *до* *шпихлира* *его* *млсти*, *до* *Устилуга*, *жита* *праве* *доброго*, *свежого* и *добре* *выправленого*, *не* *куколеватого* *ани* *костроватого*, *на* *рокъ* *певныи*, ¹*на* *Месопусты* *польские* *пришлые*, *которые* *будут* *в* *року* *тысяча* *пятсот* *шестдесят* *семомъ*¹.

А *если* *бы-мъ* *не* *мел* *на* *тот* *рок* *вышеи* *мененыи* *того* *жита* *полчвертаста* *мац* *сполна* *пану* *Кгабриялу* *Прусиновскому* *выставити* и *вывезти* *до* *шпихлира* *его* *млсти* *ув* *Устилузе* *так*, *яко-мъ* *ся* *описал*, *тогда* // *я* *маю* и *винен* *буду* *оную* *полпетаста* *мац* *жита* *пану* *Прусиновскому* *заплатити* *по* *тому*, *по* *чому* *бы* *одно* *кто* *наидрошеи* *продал* *во* *Кгдайску* *року* *шестдесят* *семого*, *личачи* *в* *кождыи* *лаштъ* *по* *двадцати* *мац* *Володимерских*, и

¹— 2 лютого

вси шкоды и наклады, што бы ѿдно на то пан Прусиновский шкодовати мел, не на жаден довод, ѿдно на приречене слова пана Прусиновского.

А хотячи то мощно держати, на то-мъ дал пану Прусиновскому тот мои церокграфъ з моею печатью и с подсомъ² влостное руки мге.

Писан в Коблине, мсца июня двадцат сегомо дня.

Ян Монтолтъ, влостною рукою

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 76зв.— 77. Засвідчена копія.

№ 88

1566 р., червня 28. Володимир.— СКАРГА ВОЙТЕХА КЛЕВИЦЬКОГО
НА ДРИВИНСЬКОГО УРЯДНИКА КЛИМА ПРО НАПАД НА ДВІ ЧЕРЕДИ
ЗАКУПЛЕНОЇ НА СОКАЛЬСЬКОМУ ЯРМАРКУ РОГАТОЇ ХУДОБИ
ПІД ЧАС ІІ ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕЗ ВОЛИНЬ ДО БЕРЕСТЯ

Мсца июня 28 дна

Пришедши на врад замку гдрского Володимѣрского до мене, Якима Василевича, на тот час будучого на местцу его млсти пна Василя Гулевича, воиского и под- // старостего володимѣрского, служебник пна Дмитра Сопеги, ревизора берестейского, пан Воитех Клевицкий жаловал и ѿповедал на врадника пна Кирика Єнковича дрывинского Климa, што ж деи:

«Дна вчорашнего в четверг, июня двадцат сегомо дна паробки мои наемные гостинцемъ звыклым, дорогою доброволною, займаючи села Дрывина, гнали две стади быдла: ув одномъ стаде волов сто, а у другом стаде яловиц сто и двадцат, которое, деи, есми был в Сокали на ярмарку за листомъ его королевское млсти и за росказанемъ пна своего на приехане и подымованье его королевское млсти до Берестя скуповал. То пак, деи, тот врадник пна Кириков дрывинский з людми пна своего, помочниками своими, тых паробковъ моих воловников безвинне позбивал и шест воловъ чабанских, а три яловицы взал, а иншие¹, деи, быдло розно розогнал, аж, деи, у другом селѣ, в Мышове, в ыменю кнгни Александровое Вишневецкое, людєи есми понаимовал, сорок грошеи литовских дал, што быдло по дуброве собрали. И в тот, деи, час при том збитю паробков и розогнаню того быдла три паробки а двѣ яловицы згнули, не вѣдати где са подели. И кгда, деи, есми ему лист его королевское млсти доброволный оказывал и мовил, абы тые шест волов и три яловицы, которые безвинне побрал, вернул, ѿн, деи, не толко абы мел тоє быдло вернути, але, деи, еще над то листа его королевское млсти не вчтилъ и як, деи, противку листу гдрского, так и противку мене речи непристойные мовил и фукливыми словы мене в том ѿтправил».

И просил мене пан Клевицкий абы то // было в кнги замковые записано.

Я за прозбою его тую жалобу и ѿповедане его в кнги замковые записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 1.— Арк. 69—70. Оригінал.

² подписомъ

¹ иншое

1566 р., липня 29. Володимир.— СКАРГА СЛУЖЕВНИКІВ
КОРОЛІВСЬКОГО ДВОРЯНИНА ВАСИЛЯ ЗАГОРОВСЬКОГО
НА КНЯЗІВ ІВАНА І МИХАЙЛА КУРЦЕВИЧИВ ПРО ПОБИТТЯ
І ЗАХОПЛЕННЯ КАЗЕННИХ ГРОШЕЙ, ВЕЗЕНИХ ЛУЦЬКИМ
ЗЕМ'ЯНАМ І МІЩАНАМ ДЛЯ ОПЛАТИ ПОСТАВОК ЖИТА
ДО КИЇВСЬКОГО, КАНІВСЬКОГО І ЧЕРКАСЬКОГО ЗАМКІВ

М̃сца июля 29 д̃ня

Пришедши на в̃ряд замку г̃сдр̃ського Володимер̃ського до мене, Якима Василевича, на тот час будучого на местцу его м̃лсти п̃на Василя Гулевича, воиского и подстаростего володимерского, служебники п̃на Василя его м̃лсти Петровича Загоровского, дворанина его кролевское м̃лсти, пан Тихно, а пан Юхно Андрѣвичи Оранские жаловали и оповедали мнѣ на князя Ивана Михаиловича Курцевича, што ж деи:

д̃ня вчорашого, в недѣлю, м̃сца июля двадцат осмого д̃ня пан нашъ его м̃лст пан Василей Петрович Загоровский послалъ былъ через нас, служебников своих, п̃нзеи г̃сдр̃ских сто копъ гр̃шеи литовское личбы для плаченя так земляном повету Луцкого, якъ и мещаном г̃сдр̃скимъ луцкимъ за жита, на комягахъ до замьковъ г̃сдр̃ских Києва, Черькас и Канева отпроважоные. То пак кгды, деи, есмо с тыми п̃нзьми, будучи от п̃на своего отпращены, д̃ня вчорашого неделного з Володимера до Оран до домов своих ехали, хотечи ся оттол з Оран в дорогу выправити, ино, деи, князь Иван Михаилович Курцевич, собравъшися з слугами и многими помочниками своими, перенемши нас на доброволной дорозе, // на гостинци, которыи идет з Володимера до Оран, у врочища у Злодеиских Лоз нас, деи, самых позбивал, поморьдовал и поранил. При котором же, деи, збитю и зраненю нашомъ тые п̃нзи сто копъ гр̃шеи у нас згнуло. И еще, деи, на том мало маючи, в тот же, деи, час нас поймавши, князь Иван в дом отца своего, князя Михаила Курцевича, до двора его Новоселецкого привел. И там, деи, отец его весполк з нимъ, сыном своимъ, деръжачи нас у дворѣ своем час немалыи, словы неуцтивыми и рукою на нас ся торгалъ, поведаючи, ижъ деи: «То мело быт п̃ну вашему, але иж есте на то трафили, приимуите ж то, што от нас маете».

И просили мене пан Тихно а панъ Юхно Оранские о вижа на огледане того збитя и зраненя своего. Я з уряду замку г̃сдр̃ського Володимерского давал имъ на то вижемь...¹.

И просили мене пан Тихно а пан Юхно Оранские, абы то было въ к̃нги замьковые записано.

Я тую жалобу и оповедане их и вызнане вижово въ к̃нги замьковые записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 1.— Арк. 118 зв.— 119. Оригінал.

¹ Пропущене свідчення возного про огляд ран потерпілих.

1566 р., вересня 17. Луцьк.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ГРИГОРІЯ
 ЧАПЛИЧА-ШПАНОВСЬКОГО НА ПОСТАВКУ У ВИЗНАЧЕНИЙ СТРОК ЖИТА
 ПРОДАНОГО НИМ ЛУЦЬКОМУ КУПЦЮ БАТКУ МИСАНОВИЧУ,
 НА БЕРЕГ р. БУГ В БЕРЕЖЦІ АБО КЛАДНІВ ДЛЯ СПЛАВУ

Я, Григорей Василевич Чаплича Шпановский, чиню явно и визнаваю с[им]¹ моимъ листомъ каждому доброму и всемъ посполите, кому бы одно того была потреба ведати або чути его слышати, изж:

єсми продал пану Батку Мисановичу, жиду места Луцкого, пятсот мац жита меры Володимѣрское, за которую пятсот мац жита вже єсми от пана Батка Мисановича заплату всю сполна до рук своихъ взял и не остал ми на то жод[ного]¹ гроша и пнзя винен. А я тоє збожє, пятсот мац жита меры Володимѣрское, чистого и добре выправленого и выветреного, маю и єсть єсми повинен, н[є]¹ вымовляючися ни хоробою, ни службою гсдрьскою земьскою военною, ни соимомъ валнымъ, ани жадными иншими причинами правными и неправными, пану Батку Мисановичу або тому, в кого на он час сєс мои вызнаны лист будетъ, на рок певный а нештменныи, ²—на ден Трех Кролеи² римского свята, которое маєт быти в року прошломъ ³ под леты божєго нароженя тысяча пятсот шестдєсят семомъ, на местцу певномъ в Бережцахъ або в Кладневи в березе Буга людми своими поставити, и ничимъ того року описаного не похибляючи.

А єсли бых я того збожя, пятсот мац жита меры Володимѣрское, чистого, выветреного и добре выправленого, до того року, в сємь моемъ листе описаного, на местцу певномъ в Бережцахъ або у Кладневе людми своими не выстановил и чимъ колвек того року описаного, дна Трех Кролеи, свата римского¹, хотя однимъ днемъ похибити мел, тогда маю и буду повинен т[ому]¹ Батку Мисановичу або тому, в кого на он час сєи мои лист будет, за каждую мац[у]¹ жита платити по копе грошеи личбы литовское, к тому вси шкоды и накл[а]ды¹ его самого або и того, в кого сєс мои лист будет, кром жадного права и доводу, толко [на]¹ приреченє слова его нагородити и за то досыт чинити, не даючи са о то много поз[и]вати¹, одно на первомъ року яко на завитомъ, скоро бь мя одно о то пере[д]¹, врад припозвал, то все водле сєго опису моего платити и оферовати ма[ю]¹. И на то єсми дал пану Батку Мисановичу, жиду луцкому, сєс мои вызнаны ли[ст]¹ под мою печатью.

А при томъ был и того добре свѣдомъ, и за прозбою [мо]єю¹ печат свою к сему моему листу приложити рачил его млст пан Андреи Иванович Русин подстаростии луцкии. А дла лепшое твердости и рукою єсми с[во]єю¹ властною сєс мои лист подписал.

Писан в Луцку, лета божєго нароженя тысяча [пят]сот¹ шестдєсят шостого, мсца сєнтября сємогонадцат дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 37, 37 зв. Засвідчена копія.

¹ Текст пошкоджений.

² 6 січня

³ пришломо

1567 р., лютого 5. Луцьк.— ЗАЯВА ГОСПОДАРСЬКОГО ДВОРЯНИНА
МАРТИНА КОБИЛЬСЬКОГО ПРО ВІДМОВУ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДИ
КН. КОСТЯНТИНА ОСТРОЗЬКОГО ДОЗВОЛИТИ ВСТАНОВЛЕННЯ
КОРОЛІВСЬКИХ МИТНИЦЬ ДЛЯ ЗБОРУ «НОВОГО» МИТА
У КОСТЯНТИНОВІ ТА ІНШИХ МІСТАХ НА ТЕРИТОРІЇ
ОСТРОЗЬКИХ ВОЛОДІНЬ

Лът. Бож. нарож. 1567, м̃сца фєвраля 5 д̃ня

Пришедчи и постановившися шчевисто на вряде его королевское м̃лсти в замку Луцькомъ передо мною, Петромъ Ивановичомъ Хоменкомъ, подстаростимъ луцькимъ, дворенин г̃дрьский пан Мартин Кобыльский шповедал и тыми словы сознал, иж деи:

«За росказанемъ и писанемъ листу его королевское м̃лсти ездил есми для установеня комор и прикоморков на именяхъ к̃нзьских, панских, духовных и светских зъ служебникомъ его м̃лсти пана подканцлерого Великого к̃нзьства Литовского, маршалка дворного, старосты брестейского, державцы могилевьского пана Остафья Воловича, с паномъ Михаиломъ Дубницкимъ. И кгда есмо наперъвее приехали року прошлого шестдесят шостого, м̃сца декабра двадцат первого д̃ня, в середу до его м̃лсти к̃нза Костентина Острозького, воеводы киевского, маршалка земли Волинское, старосты володимерского, и нашли есмо его м̃лст у Корцы, у его м̃лсти к̃нзя Богуша Федоровича Корецького, старосты луцького, бряславского и вѣнницкого, служебник его м̃лсти пана подканцлерого Михаило Дубницкии показал и дал лист его королевское м̃лсти его м̃лсти к̃нзю воеводе киевскому, в которомъ его королевская м̃лсть до всих княжат, панов духовных и светских, обывателєи земли Волинское росказат писат рачил, абы их м̃лсть во именяхъ своих коморы и прикоморки, где бы того потреба указовала, м̃лти допущат рачили для браня поборов и мыт новых, которые ново зъ соиму Берестейского ест постановлены^а; и для списованя товаров, которые зъ-за границы идут на Волын. И просиль пан Дубницкии, абы его м̃лсть к̃нзь воевода киевский во имену своемъ в Костентинове и в ынших именяхъ своих коморы або прикоморьки мытникомъ ¹ г̃дрьскимъ м̃лти допустил. // К̃нзь воевода ему на то поведил, иж деи: «Я не допусщу во именяхъ своих такъ в Костентинове, яко и в ынших именяхъ своих коморъ и прикоморков^б, але нимъ са буду видет зъ его королевскою м̃лстью, бо-мъ, деи, я тоє место Костентиново на властномъ к̃грунтє своемъ, а праве на шляху Татарьскомъ посадил и ворота, жебы земли Волинскои упокои был, забудовал^в, и с тых, деи, причин во всь ² именяхъ своих ажъ до взрєня зъ его королевскою м̃лстью комор и прикоморковъ никому м̃лти не допущу». В чомъ мытники и поборцы его королевское м̃лсти Скарбу г̃дрьскому шкоду немалую быти мєнят».

¹ Правлено.

² всьх

И просил дворенин *гсдрьский пан Мартин Кобыльский*, абы то было записано.

А такъ я тоє *шчевистое шповедане* его до нигъ³ кгородских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 48 зв.— 49. Оригінал.

№ 92

1567 р., березня 13. Луцьк.— ЗАЯВА ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ,
ПІДТВЕРДЖЕНА СВІДЧЕННЯМ ВОЗНОГО, ПРО ВИЯВЛЕННЯ У БОЧКАХ
ОСТРОЗЬКОГО КУПЦЯ ОЛЕКСАНДРА ЗАМІСТЬ ЗАДЕКЛАРОВАНОГО
НИМ ЛОЮ ВОСКУ, ЗА ЯКИЙ НЕ БУЛО СПЛАЧЕНЕ ВОСКОВЕ МИТО

Того ж мсца марта 13 дня в четвергъ

Пришодчы на врад его королевское млсти до мене, Петра Ивановича Хомака, подстаростего луцкого, служебник пна Михаила Дубницкого, справцы побору старого и нового *от* его млсти пна Остафья Воловича, подканцлерого Великого князства Литовского, маршалка дворного, старосты берестейского и кобринского, державцы могилевского, пан Янь Микулицкий поспол з Давыдомъ Марковичомъ а Езифомъ Якубовичомъ, писары коморы Луцкое, шповедали тыми словы, иж деи:

«Тых часов недавно минулыхъ ш ярмарку Любелскомъ, пришовши до нас яко до коморы митнической, подданныи его млсти пна *Шлбрыхта Лаского*, воеводи сирацкого, [мещанин ?]¹ // мѣста *Штрозского* на има *Александро* и показал намъ квит, которыи ему былъ дан *от* писарей коморы *Жославское*, в которомъ квите стоит, иж он отъдалъ побор старыи и новыи *от* патицесат каменей лою, которыи мел забитыи у двохъ бочкахъ. Мы, яко будучы постановлены на том, абысмо досмотрели того, естли же хто справедливее мыто *отдал*, пошли есмо до товару его и казали есмо дна у тыхъ бочокъ *прорубоват*. И кгда дна *прорубаны* были, нашли есмо ув одной бочыце, которую *отмытил* за лои, воскъ^а. Мы есмо ему за тотъ фалшь и промыту загамовали *шбедве бочки*: и тую, в которой лои, такъ тежъ, што и воскъ».

И просили мене ш вижа, которымъ бы *тот* фалшь, и промыту шбвести и шсветчити мели. А такъ я з ураду замку *гсдрьского Луцкого* давал имъ на то вижомъ служебника своего *Мартина Лешницкого*, которыи виж того шгледавши, передо мною ставши, до книг кгородских тыми словы сознал, иж:

«Показовали мнѣ, вижу *врадовому*, писары коморы Луцкое в дому митничкомъ две бочки, в которыхъ ув одной лои *от* шбудву днов, а у другое *от* того дна, которое не забито, з долон лою перепускиваного, а все аж до другого дна — воскъ. И повѣдили мнѣ, иж деи то есмо взяли у промыте у жида *штрозского*, которыи *отмытил* за лои воскъ».

И просили, абы то было записано.

А такъ я тоє их шповедане и вижово сознанье до книг кгородских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 119, 119 зв. Оригінал.

³ книгъ

¹ Текст пошкоджений.

1567 р., квітня 4. Луцьк.— СКАРГА КОЛЧИНСЬКИХ СЕЛЯН
ПЕТРА І ФЕДОРА ХАНЦЕВИЧІВ НА ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ
ПРО ПОРУШЕННЯ КОНТРАКТУ НА УСТУПКУ ХАНЦЕВИЧАМ
ПРАВА ЗБОРУ ГОНЧАРНОГО МИТА З ЖИТЕЛІВ КОЛЧИНА,
ЖИДИЧИНА ТА ЛІПЛЯН

Року 67, м̃сца априла 4 д̃ня

Пришодчы перед мене, Петра Хомака, подстаростего луцкого, поддан-
ныи его королевское м̃лсти на има Петръ Ханцевич с Колчина жаловал самъ
от себе и от брата своего молодшого Федора на мытников и поборцовъ
коморы Луцкое, то ест на Давыда Марковича а на Юзефа Мошѣевича,
оповедаючи тым обычаем, иж деи:

«Небожчикъ отецъ наш змовил и сторговал у них мыто горщковое с
трех сел, то ест Колчинское, Жидичинское и Липланское, с каждого воза
горщков по дванадцати пнзеи, от нового лѣта до нового лѣта за дванадцат
копъ грошеи личбы литовское, которые, деи, пнзи отецъ наш мел имъ
по рокомъ платити. Ино кгды, деи, отецъ наш по новомъ лѣте розхворалса,
тогда // повторе учинил з ними змову, иж естли бы его в животе не стало,
тогда мы, сынове его, водле первшое змовы за дванадцат копъ грошеи на
себе брати, а им тые пнзи по рокомъ платити мели. То пакъ деи кгды небож-
чикъ отецъ наш¹—за тыжден перед Великоднемъ¹ с того свѣта зшол, тогда
теперечы, яко дна вчорашнего, м̃сца априла третего, тые мытники луцкие
вышеи менованые, приславши тамъ до Колчина слугъ своихъ, того мита
намъ брати не допустили, але на себе брати казали. И вже тое мыто в нас
отнемши, иншому чоловѣку колчинскому брати поручили. А в нас, деи,
тое мыто отнемши, хотат от нас мѣти заплаты за тое, што небожчикъ отецъ
нашъ от нового лѣта тое мыто брал, чога, деи, мы имъ платити не повинни,
кгды ж, деи, они водле змовы своее, з небожчикомъ отцемъ н̃шим учине-
ное до року, то ест до нового лѣта, того мита додержати дати не хочут».

И просил Петръ Ханцевич, абы то было записано.

А такъ я тую жалобу и оповедане его до книгъ кгродскихъ записати
казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 142 зв.— 143. Оригінал.

1567 р., травня 28. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ
КН. АНДРІЯ КУРЬСЬКОГО НА БОЯР КН. ЛЬВА САНГУШКА
ПРО НАПАД НА ПОРИДУБСЬКОГО ВІЙТА НЕЦЕЯ ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ
ПРИЗНАЧЕНОЇ ДЛЯ ПРОДАЖУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ З МІЛЯНОВЕЦЬКОГО
ФІЛЬВАРКУ КУРЬСЬКОГО ДО ГДАНСЬКА

Лет. Бож. нарож. 1567, м̃сца мая 28 дна в середу

Што первеи сего дна вчорашнего, м̃сца мая двадцат смого дна, у вол-
торок, оповедал и жаловал мне, Якиму Василевичу, на тот час будучому
на мѣстцу пна Михаила Павловича, подстаростего володимерского, вра-

¹— 23 березня

довник кнза Андрея его млсти Михаиловича Курпського туличевский Иван именем кнза его млсти, пна своего, што ж деи:

«В субботу прошлую, мсца мая двадцат четвертого дня воит пна моего, кнза его млсти, порыдубский на има Нецеи с подданными кнза его млсти гнал сто волов с фолварку Милановского до Кгданска до служебника кнзя // его млсти Богушевского на продажу. То пак, деи, того ж дна, в субботу, бояре кнзя Лва его млсти Александровича Санкгушка Кошерского Иван а Зинко Човгаревичи, способившися с помочниками своими, наехавши его на добровольнои дорозе на поли, на властном кгрунте кнза его млсти, пна моего, промежку Порыдуб и Годевич, не маючи до него причины никоторое, яко раитаре, розбили, его самого збили, зранили и до смерти замордовали. И в тот же, деи, час подданого кнза его млсти, пна моего, с Порыдуб Малъя, которыи при том Нецѣи был, окрутне збили и зранили, и сорок волов розбоиным обычаем вziali, и семдесят коп грошей литовское личбы, кнжихъ пнзеи, которые, деи, кназ его млст, пан мои, тому Нецѣю дал был на страву и на отправу мытотых волов, с чересом с того Нецѣя знали, и з одѣня его злупили. Которого ж, деи, трупа забитого того Нецѣя тут до Володимера до враду привезли, и оного, деи, другого збитого и зраненого также до враду были повезли, одно ж, деи, дла окрутного збитя и зраненя, фолккуючи тому, абы на дорозе не вмер, в Туриску оставили». ...¹

И просил мене врадовник кнза его млсти Курпського туличевский Иван, абы тое шповедане и жалоба его, и вызнане возного в кнги замковые записано было.

Я то в кнги замковые записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 2.— Арк. 85 зв.— 86 зв. Оригінал.

№ 95

1567 р., червня 20. Луцьк.— ДЕКРЕТ ЛУЦЬКОГО ПІДСТАРОСТИ
У СПОРІ ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ АВРАМА ХАМКА ЗІ СПРАВЦЕЮ
ПОЗНАНЬСЬКОГО КУПЦЯ ГІЕРОНІМА РІТТА ГАНУСОМ ВЕГЕРОМ
ПРО ВІСК, ВЗЯТИЙ ПІД ЧАС ЛЮБЛІНСЬКОГО ЯРМАРКУ ВІД ХАМКА
В РАХУНОК ЙОГО БОРГУ РІТТОВІ

Лѣт. Бож. нарож. 1567, мсца июня 20 днѣ

Пришодчи и постановившиися передо мною, Петром Хомяком, подстаростимъ луцкимъ, а при мне на тот час был его млст пан Александро Жоравницъкий, ключникъ и городничии луцкии, жаловал подданныи его кролевское млсти Аврамъ Хамко, жид места Луцкого, через умоцованого своего Василя, воротного замку Луцкого, на писара пна Еронимова Ритова, купца познанского, Гануса Векгера тымъ обычаемъ, иж деи:

тот истыи Ганус на долъ¹ пна своего, пна Еронима Рыта, которыи Хамко ему остал на церокграфехъ своихъ винен, взял у него въ ярмарок Любелский²—ф Громъницахъ² в году шестдесят четвертомъ в Люблине

¹ Пропущене зiзнання возного про огляд ран потерпѣлих.

¹ долъг

²—² 2 лютого

Вид Познані. Гравюра XVI ст.

воску осмьсотъ двадцатъ осмь каменей и полкаменя, то пак, *деи*, пан Еронимъ Рыт, пан его, ку тому воску не знается, *которыи* онъ у Хамька взяа под сведомостю ³ вряду Любелского на долъ (!) пна своего, *которыи* Хамко ему винен на квитехъ остал. А так, *деи*, кгда ж ся самъ пан Ганусъ, *которыи* от него тот воскъ вышеи помененыи брал, тут в замку гсдрьском Луцкомъ трафил, прошу, абы Хамку ся теперь усправедливил, бо кгда ж, *деи*, пану Ерониму Рыту за тот долъ Хамков, *которыи* ему винен, от его млсти пна ключника, вряду здешнего жидовского, всказ ся стал.

Сторона обвиненая пан Ганус Векгер через умоцованого и товариша своего пна Езефа, лавника любелского, тут же очевисто стоячи, повѣдил, *иж деи*;

ачьколвекъ ся он не повинен был тут перед судом кгородскимъ замку Луцкого Авраму Хамку усправедливитися, але не хотячи он у домниманю ни в кого быти и рад ся Авраму Хамку усправедливити, и ку тому воску, о *которыи* Хамко на него жалует, знает, *иж он* тотъ воскъ у Хамка на тот долъ, *которыи* он пану его винен, побрал кроме жадного торгу, толко по чому бы был его пан тот воскъ продати, по тому // мел Хамко на рэхунку от пна его приняти. Якож попираючи отпору своего, показовал передо мною выпис с книг судовыхъ воеводскихъ любелскихъ ⁴, в котором

³ сведомостю

⁴ Правлено.

посветчает, *иж* справца пна Рытов Ганус на долгъ пна своего узялъ у Хамка воску ваги справедливое лубелское *осмьсот* двадцать *осмь* каменей и поль-каменя кроме жадного торгу, толко по чому был пан Руть [!] тот воскъ продал, по тому Хамко на рахунку *от* пна Рыта прийлати [!] мелъ.

Хамко, доводячи жалобы своее, повидиль, *иж* деи:

«Тот выпис вряду любелского тебе, пне Ганусъ, не *ест* ку жадной помочи, абовем, деи, пан твои, пан Еронимъ Рыть, черезъ прокуратора своего пна Станислава Рожновъского перед паномъ ключникомъ запрел, абы коли тот воскъ, *от* мене Ганусу до рук даныи, его дойти мелъ». Чого доводил выписомъ суду пна Олександра Жоравницкого, ключника и городничого луцкого, в которомъ такъже пишеть, *иж* умоцованыи пна Рытов Рожновъскии не признавал, абы тот воскъ пна Рыта дойти мел, *иж* деи: «Кгды мь *от* пна Рыта ку тои справе тут ехал, пан Рыть *о* томъ воску мнѣ ничего знати не дал, абы коли *от* справцы его тот воскъ, *от* Хамка даныи, до рукъ его дойти мел. И *естлиж*, деи, Хамко кому тотъ воскъ дал, нехаи себе на том смотреть, кому до рук далъ».

И с тыхъ причинъ Хамко через того *ж* умоцованого своего просил, абы на Ганусе тот воскъ его был всказанъ за вызнанемъ его, *иж* ся он знаетъ, же у него тот воскъ к рукамъ своимъ побрал. И кгдаж, деи, его *млст* пан ключникъ на мне пану Рытови тот долгъ, которыи я ему на квитехъ *остал* виненъ, всказал и присудил, и прошу, абы ми пан Ганусъ тот воскъ мои там же в Люблине поставиль и мене до моихъ рукъ *отдал* або ценою, яко на тот час в Люблине шол по шести золотыхъ *кождыи* камен, заплатил, а себе, деи, нехаи с тымъ мовит, кому он тот мои воскъ *будет отдал*.

Умоцованыи пна Ганусов поведил, *иж* деи:

«Ганус у тебе ценою ани жадным торгомъ того воску не брал, только брал за долгъ // пана своего, которыи пану его *ест* винен, и мел, деи, еси на рахунку прийять, по чому бы колвекъ пан Рыть тот воскъ продати могъ, *якож*, деи, з россудку его *млсти* пна ключникова тебе роки были складаны, на которые абы ты был в Люблине *рахунокъ* с паномъ Рытом учинил. А ты, деи, на жадным рокъ, *от* его *млсти* пна ключника *зложоний*, в Люблине не становилсѣ и *рахунокъ* жадного с паномъ Рытомъ не чинил, с тыхъ причин его *млсть* панъ ключникъ на тебе всказал и тую суму пану Рыту присудил».

А так я, выслухавши *обеехъ* сторон жалобы и *отпоровъ* и *обачивши* то, *иж* Ганусъ самъ ся доброволне ку тому воску знал, же до рукъ своихъ *от* Хамка взял, а *иж* са *теж* умоцованыи пна Рытовъ Станислав Рожновскии ку тому воску, абы *от* Гануса до пна Рыта дойти мелъ, не знал и запрел, с тыхъ причин есми на Ганусе Хамку тот воскъ всказал и присудиль.

Нижли они, *обоя* сторона, межи собою ся *зволивши*, просили мене, абых я имъ, *обеемъ* сторонамъ, рокъ в семь листе моемъ судовом *зложил*, на которыи бы они до Володимера *зъехати* и тамъ межи собою *рахунокъ* *пряняти*⁵ могъли. А такъ я имъ, *о* еемъ сторонамъ, рокъ *певныи* а *нештменныи* *зложил*⁶ *от* светого Шимона Июды за *шест* недел, которое свято *будеть* в року теперешнемъ *шестдесять* *семомъ*⁶, на которыи рокъ, яко на *завитыи*, пан Рыт до Володимера самъ *зъехати* або умоцованого своего

⁵ *приняти*

⁶⁻⁶ 9—15 грудня 1567 р.

прислати и з Аврамомъ Хамкомъ рахунок учинити а справцу свого Ганаса [!] *от* того воску вызволити маеть. А *если ж* бы пан Рыт до Володимера самъ зъехати або умоцованого ку тому року вышеи назначоному зуполною моцю для рахунку прислати не мел, тогда реч свою, то *ест* суму пнзеи, *от* его млсти пна ключника на Хамку всказаную, тратит. А *если* бы у Володимери, на том року ставши, *от* Хамка на личбе того воску приняти и рахунку слушного учинити не хотел, тогда порука его *млст* пан Александро Жоравницкии, ключник и городничии луцкии, справцу пна Рытова Гануса тут в замку гдрськом в Луцку поставити винень будет. А *если ж* бы теж Арамъ Хамько у Володимери на року в[ыше]и⁷ описаном не сталъ, тогда в речи своеи упасти и вечне се трати⁸ мает.

На што они, обоя сторона, позволили и просили, абы то было записано.

А так я то до книг кгородскихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 265 зв.— 266 зв. Оригінал.

№ 96

1568 р., лютого 29. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО ПРО ВІДМОВУ ШАФАРЯ ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ БАТКА ПРИЙНЯТИ НЕДОВБРОЯКІСНЕ ЖИТО, ВИВЕЗЕНЕ ЗГІДНО З КОНТРАКТОМ ЯНОМ МОНТОВТОМ ДО УСТИЛУГА

Лѣта Бож. нарож. 1568, мѣсца фѣвраля 29 дня

Ставши обличне на вряде замку гдрского Володимерского передо мною, Михаилом Павловичем, подстаростим володимерскимъ, возныи повету Володимерского Юхно Оранскии тыми словы до книг вызнал, иж:

«Будучи мне *от* тебе з уряду замкового даным служебнику пана Яна Монтовта Максиму для осветченя *от*даваня жита шафару жида луцкого Батка Или ув Устилузе, был есми дня вчораишего, в субботу, мѣсца февраля двадцат шмого дня, с тым служебникомъ пана Монтовтовым Максимом ув Устилузе. Там же тот служебник пана Монтовтовъ Максим оказовал мне, возному, жито в шопе в мехох, которую шопу, поведил мне тот служебник пана Монтовтов, иж есми ее для зложеня того жита до часу *от*даня шафару Батка, жида луцкого, нанял. Потом пытал передо мною, вознымъ, жида Или, шафара Баткова, жида луцкого, таким обычаем: «Иле! *От*-м оказовал жито в мехох возному, которые¹ *стоит*, *деи*, *от* колка недел, а ты, *деи*, *от*бравши того жита семдесят семь мац, *от*статку добирати не хочеш». Жид поведил: «Я *взял* жито, але чистое, не такое, якое ты мне тепер *даеш*». Служебник пна Монтовтовъ поведил: «Укажи личко, если ты жита не того *ж* брал, а я, дали бог, того *ж* жита, которое и тепер даю, и вод-луг, *деи*, *от*пису и року теперешнего *от*статочного жито, *деи*, есми все сполна привез и *от*дати его хочут². Жид поведил: «Я жита того не беру, бо есть куколевато и стоколосовато». Але личка першого браня жита указати жид не хотел. Служебник пана Монтовтов поведил: «*От* то я *ш*ведемамъ возно-му: *первыи*, *деи*, еси того *ж* жита брал, а теперешнего часу до конца брати не хочешъ, як же, *деи*, и до Несвеча Ганибелеви того *ж* жита тридцать мац за розказанемъ Батковым *от*слано, которое, *деи*, жито Ганибел *взял*».

⁷ Текст пошкоджений.

⁸ тратити

¹ которое

² хочу

В котором деи жите, што мне, возному, служебник пана Монтовтов оказовал, потросе куколю есми видел».

И просил мене тот служебник пана Монтовтовъ Максим, абы тое вызнане возного в книги замковые было записано.

Я то в книги замковые записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 3.— Арк. 22зв. Оригінал.

№ 97

1568 р., березня 8. Володимир.— ДЕКРЕТ ВОЛОДИМИРСЬКОГО ПІДСТАРОСТИ У СВАРЦІ ВОЛОДИМИРСЬКОГО КУПЦЯ БЕНЕША З ЛЬВІВСЬКИМ МІЩАНИНОМ ГРИГОРОМ, ЩО ВИНИКЛА НА ЯРМАРКУ ПРИ КУПІВЛІ ГРИГОРОМ ШПИЛЬОК У БЕНЕША

Лѣта Бож. нарож. 1568, мѣсца марта 8 дня в понеделок

Передо мною, Михаилом Павловичом, подстаростим володимерским, стояли и мовили // очевисто.

Жаловал мне подданыи гѣдрскии жид володимерскии Бенеш на мещанина лвовского Кгрекгора тым обычаем, иж деи:

«Тот Кгрекгор дня сегоднешнего, в понеделок, прислал до мене до ташу, яко часу ярмарочного, хлопца своего купит шпилек за полгроша литовскую [!]. Я деи тому хлопцу его за тую полгроша шпилек продал, яких он хотел и сам себе обрал. Потом, деи, тот хлопец его оные шpilки заса до мене принес, поведаючи, иж деи пану его не подобалиса, што велики, и тые шpilки мнѣ отдал, а натомест инших шпилек менших взял и от мене, деи, с тыми шпилками проч пошол. А потом деи тот Кгрекгор до ташу моего сам пришол и почал мнѣ мовити, поведаючи, якобых мало шпилек за полгроша дал. И затым, деи, мене збил, в голову ма рукою ударил и шапку, деи, оксамитную, кунимѣ футром подшитую, з мене з головы моеи зорвал и мене шарпал».

Онныи мещанинѣ лвовскии Кгрекгор, чинечи на то отказ, поведил: «Правда, иже-м до того жида хлопца моего шпилек за полгроша купити посылал, однож хлопец первец великих, а потом малых шпилек, не таких, яких мне была потреба, принес, и то немного, толко тридцат за полгроша литовскую. Я, деи, пошедчи сам до ташу его, ему тые шpilки почал отдавати, а полугрошка са в него впоминает, абы шpilки свои взял, а полгрша мнѣ вернул. Он, деи, шпилек взати, а полугрошка мне отдати не хотел. Я, деи, шpilки ему покинувши, за полгроша свою шапку з него знал, и тепер тая шапка в мене ест.

Жид Бенеш просил, абы ведле права был захован, кгдаж са, деи, сам тот Кгрекгор до того знает, иж шапку з мене знал.

А так я ведле сознаня самого того Кгрекгора, заховываючи в томѣ обычаи права посполитого, за знате шапки с того жида Бенеша, яко за бои, кгдаж са тот Кгрекгор непристойне в том заховал и тому Бенешу шарпанину вчинил, шапку з него знал, подле стану его жидовского навезки двадцат коп гршеи на том Кгрекгору есми ему присудил и всказал.

И тот суд свои дла памяти в кнги замковые записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 3.— Арк. 27, 27зв. Оригінал.

1568 р., листопада 25. Кременець.— ЗАЯВА КРЕМЕНЕЦЬКОГО
МИТНИКА МАЕРА МОШЄВИЧА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВОЗНИХ,
ПРО ПРИПИНЕННЯ НАДХОДЖЕННЯ ПРИБУТКІВ ДО МИТНИЦІ У ЗВ'ЯЗКУ
З ПОШЕСТЮ НА ВОЛИНІ Й ГАЛИЧИНІ, ЩО ЗАГАЛЬМУВАЛА ТОРГІВЛЮ
В КРЕМЕНЕЦЬКІЙ ВОЛОСТІ І ПРИЇЗДИ ДО КРЕМЕНЦЯ КУПЦІВ
ТА ПРАСОЛІВ З-ЗА КОРДОНУ

Выпис с книг городовых кремьянецкихъ лета Божого нароженя тисеча
пятьсот шестдесят ѿсмого, мѣсца ноябра двадцат пятого дня

Пришедчы перед мене, Езуфа Кгрончовского, подстаростего кремьянец-
кого, арендар пожитковъ его кролевское млсти городовых кремьянецких
Маир Мошѣвич, жид, ѿповедалъ ѿ томъ, иж деи:

немалую шкоду в пожиткох гсдрьских, у возовомъ и в инъших мно-
гих речахъ, и у ѿрандѣ гсдрьскои належачых, принял: прасоли з солю и
купъцы с товарьми зъ-за граници на торги и на ярмарки до земъли Волынъ-
ское для поветрея морового не идут. Якож, деи, и в мистехъ корунъныхъ,
с которых сол на Волын идет, с Коломыи, з Галича и з Долины, и тамъ
ся, деи, поветрие моровое забурило, и тут, деи, в Кремянцу сее ѿсени
немало людеи знацныхъ, такъ хрестиян, яко и жидов померло, и некото-
рые, кгда из мѣста Кремьянецкого для поветрия выѣжчати почали, и люди
з волости до торгу Кремьянецкого мало ездят, и мещанъ, деи, кремьянец-
ких, которые для живности на села ездятъ, тых и на госпды не пуцают.

И для выведанъя певного в мене з уряду возного кремьянецкого Васи-
ля Михайловича Рыла и служебника моего Яна Баженьского бралъ и
за границу их посылал. Которыи возныи, ставъши передо мьною ис тьмъ
служебником моимъ, ѿчевисто до книг сознали, // иж деи:

«Есмо ехали до Коломыи, и поткали нас люди з Волыни, которые по
сол были поехали, такъ намъ повѣдили, абымо к мѣсту Коломыискому не
ехали, бо, деи, поветрее немалое ест. А такъ мы ѿттул мимо Галичъ к До-
лине ехали, хочечи певно ведати, чога для прасоли и купъци на Волын
с товарми не идуть. И тамъ намъ поведили, иж деи людеи для поветрия
морового з мѣст не пуцают, бо слышат: в Коломыи и у вас в Кремянцу,
и индеи поветрее стойт, и для того людемъ ѿтсюл с товарьми ездити на
Волын не позволено».

Тое свое ѿповеданѣ жидъ Маиръ и ѿчевистое возного сознанѣ до книг
городовых записати дал и выпис с книг под печатю моею на то себе
взял.

Писан в Кремянцу.

В небытности Анъдрея Жирицкого Ермола, подписокъ, Сеницкии.
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 137, 137зв. Засвідчена копія.

1569 р., січня 19. Торунь.— КОНТРАКТ СТАНИСЛАВА ЗАЛЕСЬКОГО
І БЕРЕСТЕЙСЬКОГО КУПЦЯ ТОБІЯША БОГДАНОВИЧА
ЗІ СТАНИСЛАВОМ ГРАЄВСЬКИМ НА ПОСТАВКУ ОСТАННЬОМУ
ДО ГДАНСЬКА 300 ЛАШТІВ ПОПЕЛУ, КЛЕПОК І ВАНЧОСУ

Я, Станислав Залескии, а Тобияшъ Бокгданович, жид брѣстскии.
Вызнавамы тьм нашим листемъ сами ѿ себе и ѿ потомков своих,
еден за друкигко речонць, то ест еден яко два, а два яко еден, иж:

яко се постановило першими записи прес Тобияша, жида берестскекго, з вядомско и ренкоємством мне, Станислава Залескекго, ω триста лаштов попелу под брак кгданский ставиц и подац ве Кгданску на прышлыи ¹ в тым року панским шесцьдзесонтъ дзевонтым, кажды лаштъ зособна по злотыхъ двудзесту чтыри, к тому ω два захчыки ванчосу под бракъ кгданский, кажде сто зособна по злотыхъ шестнасце, а захчыкъ клеpek, кажде сто по злотыхъ двадзесця два, ставиц зе шиткыми потребами до везеня в Оратиничахъ ²—недзел чтыри по Кгромницахъ—³ з наддаткемъ для браку двадзесця сет ванчосу и дзесенць сет клеpekъ, цо се плациц нема, то ест если венцыи одеидзе бракемъ ве Кгданску, нижели та двадзесця сет ванчосу в тых дву захчыкахъ, а в тым захчыку клеpekъ если бы венцеи одешило, нижели дзесенць сет, теды то бы венцеи одешило бракемъ, нижели то, цо е ма надац. Плациц мамы ве Кгданску, по чему на ωн час надроеж бендзе плацило древо або яко екго мл. пан. Кграевский таркгъ мец бендзе. А если бы не вышло так веле на брак, цо се постомпило над давку, теды то пана Кграевскекго щесце и за то плациц не ма. Цо шитко ест ширеи в тых записехъ // Тобияшовыхъ ωписано и доложено, ведле кторыхъ записовъ вчинивши таркгъ, взял Тобияшъ на триста лаштовъ попелу два тисенца злотыхъ и шесцьсет монеты и личбы полский, а на те полчварта захчыка древа, ванчосы и клеpek взял задатку два тисенца злотыхъ, кторо суме пенендзии злотыхъ чтеры тисенца и шесцьдзесент ач през ренце Тобияшове взели. Але иж реч сполна и гандель зс обомава, теды сполчене с теи сумы, якобыхъ я теж в ренце све взол, екго мл. пана ³ Кграевскекго квитиуем.

А иж ведле постановеня мял намъ екго мл. пан Кграевский дац на те триста лаштов попелу тєраз злотыхъ два тисенца пенцьсет ⁴—на Три Кроле—⁴ в Торуню, а ⁵—на Кгромнице—⁵ в Люблине на теж суме попелу, доплацаюньць злотыхъ тисенць и сто, теды, фолкгуюнць речом, абы се пред складъ не ωмешкало, за пилнымъ жонданьемъ нашимъ зараз намъ даль и заплациль ту в Торуню за ωбедве раце злотыхъ три тисенцы шестсет. Также юж мамы зупелно заплаге за те суме попелу трехсет лаштов под бракъ кгданский, подаюньць браку две бочки з едне, а брак з браку чтеры за едне. Ωкром кгды приплына коменкги до Кгданска с темъ попелом, ма намъ екго мл. пан Кграевский або справца екго дац на ωтправе флисовъ пенцьсет злотыхъ.

А кгды ωтдамы цедуле волно, кторо коштемъ своимъ шитко ωсвебодзиц мамы, теды ωстатекъ заплаты, то ест пенцьсет злотыхъ, ма намъ екго мл. пан Кграевский учиницъ ве Кгданску кром вшелякгекго ωмешканя.

А цо се тькне ωколо текго ванчосу и клеpek, теды взял Тобияш задатку ωд екго мл. пна Кграевскекго, цо се теж в ренку моихъ на потреби мое сумы ωброцило, цо ест вышеи ωписано, злотыхъ полскихъ два тисенца, с кторыхъ теж и повторе екго мл. пна Кграевскекго сполне квитиуемъ.

А над то, доплацаюньць текго древа водле постановеня текго таркгу, мял на древо екго мл. пан Кграевский дац в Торуню терез злотыхъ пенцьсет, а на Кгромнице в Люблине злотыхъ семсет // и чтыридзесци. Теды также за жонданемъ нашимъ, фолкгуюнць потребе, абы се чему не ωмешкало, даль намъ ту в Торуню зараз те суме пенендзии злотыхъ дванасце сет и чтердзесци. Также южъ за те полчварта захчыка древа достатечна и зупелна се намъ заплата стала, а рахуюньць сумо теды за попел и за древо, взялисмъ ωт екго мл. пана Кграевскекго сполно ренко злотыхъ дзевенць тисенцы чте-

¹ Далі в тексті пропуск.

²—² Через 4 тижні після 2 лютого.

³ Над словом титло, під титлом закреслена літера н.

⁴—⁴ 6 січня

⁵—⁵ 2 лютого

рыста чтеридзесци так, же южь нам не застава у его мл. пана Кграевскекго по штданю и выставеню вышеш помененых товаров, едно тисенць золотых ве Кгданску по штданю попелу з волно цедуло.

А иж се то в записех Тобияшовых назначило, которе юж самое сумы власне те триста лаштов попелу показац и подац на браку в Бережцах над Букгемь и над Мухавцем до ронкь екго мл. пана Кграевскекго або кому бы то поручил, теды под тож моцо запису Тобияшовекго до текго приставамь, иж яко та триста лаштов попелу на Кгромнице, так теж полчварта захцыка ванчосу и клепек чтери недзеле по Кгромницах в тым року панским шестдзесонт дзевентым на местцах⁶ певных подана его мл. быц ма под вшистькими обовязками оных записов, которе ве вшитких пунктах и клявзулах доброволне на се приимуе.

А иж с тых месць попелы мец певне бендземь ку пришлему спустови, напрод до Брежець од Рубиновичов лаштов двесце, от Волфовекго сына Зелмана в Славентичах лаштов пендзесонтъ, а з лясов екго мл. ксендза Маковецкекго от Герцика, жида кобринского, лаштов двадзесця, от Юрка Фоггля лаштов двадзесця до Бресця, а в Кобриню от Мошка, жида с Пинска, лаштов сто двадзесця, а от Михеля Хемича с Пинска лаштов двесце дванасце, теды тен продек екго мл. пану Кграевскому давамы, которы попел с тых на браку первеи се звезе, а его мл. се подобац бендзе, не умнешаюнць ниц записом первшимъ. Теды те попелы бендземы повинни отдац, цо бы се // та триста лаштов выпелнила, кгде се его мл. напервши и налелши⁷ попел подобац бендзе, а тен попел юж ве владзи слукги его мл. за нашим коштем ма биць провадзонь и подан ве Кгданску, яко се вышеш постановило.

Естли бы теж наш попелъ а инши, кром текго, цо его мл. пану Кграевскему в моц поданы, первеи пришед до Кгданска, бонць нас самых власных або теж с кимь бы, которы з нас мял попел на половице, теды те триста лаштов попелу бендземь винни напрод его мл., або у кокого тен наш лист бендзе, подаць ве Кгданску кром жадней вымовы. А тен если опосле поидзе, цо поданы в моц екго мл. пана Кграевскекго, ма нам кто екго мл. доброволне устомпиц а на тым, цо ве Кгданску подамы, престац, кгде ж се на то доброволне подавамы, не вымовяюнць се еден другим.

Едно кгде бысмы, чекго бже уховаи, тему вшиткему досыц не учили, теды доброволне прав и волноски своих отстемпуемы⁸, кгде которекго з нас застаню, в каждекго се сонду бендзем повинни усправедливиц и плациць, не отзываютць се до свекго права, не засляняюнць се екго кролевско мл., и кажды з нас панем своим едно зараз досыт чиниц, не сходзонць з местца, кром жадных дяляцеи и иных оброн правных и неправных, которе тым нашим листем умарамы, поддаюнць и записуюнць в тым, яко особы, так вшитке товары наше, кенды колвекъ на котрем колвекъ местцу бы се оних екго мл. або пленипотент екго мл. доведзяль, бендзе волно гамовац, арестовац и з арестры не выпускац, аж бы се зупелна ве вшитким, яко в ысцизне, так в шкодах, накладах досыц стало. Кторекго арестованя або гамованя повинен каждыи з нас на се допусциц и на вшитке товары и м[ае]тнось⁹ нше рухомо и нерухомо, жадных оброн в тым не наидуюнць, не вымовяюнць се воино, шкнем, поветрем моровем або маловодо и шкодо на водзе, и жадно речо, от людзи вымышлоно. А, чекго боже уховаи, смерци на которекго з нас, теды кто живъ // зостане, з маетноски наших рухомах

⁶ Правлено.

⁷ Літера л виправлена з п.

⁸ Літера ы виправлена з ъ.

⁹ Текст пошкоджений.

и пенезных и товаров вшеляких пред иными вшисткеми длужьники и отправами якими колвекъ первшими и последними тему вшисткему обовязку и записови бэндзем винни учиниц досыц, и тен або ци, у кокго бы едно маетносць наша была в ренку.

Цо вшистко я, Станиславъ Зелески, под добрым шляхетским цнотливим словом, якобых то вшистко з депозиту з верных ронокъ отдавац и стримац мяль, обещае¹⁰ и прирекамъ самъ за се и за Тобияша, жида, же се тему вшисткему ма досыц стаць ведля текго постановеня и запису нашекго, котры на се давамы его мл. пну Кграевъскему и потомком его мл. з власнымъ подписем ронкь нашихъ и печенцю свою.

А иж былъ при тым екго мл. пан Себестян Туровский а его мл. панъ Малхер Ягодинский, теды за прозбо нашо печенци све приложили до текго ншекго листу.

Писан у Торуню, дзевентнастекго енуарии анно домини милесзимо¹¹—квинтесзимо секзасзимо¹¹ ноно.

Станиславъ Залеский, ренко власно¹²

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 67 зв.— 70: Засвідчена копія.

№ 100

1569 р., січня 21. Кременець.— УСТАВА МИТНИХ ЗБОРІВ^а НА КОРИСТЬ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ЗАМКУ З ПРИВОЗНИХ ТОВАРІВ І ВИНОКУРІННЯ В КРЕМЕНЦІ

Я, Олекшии Белецкии, судя городовыи кремянецкии.

Просил мене жид пинский, орандаръ пожитковъ кремянецких Маир Мошѣвич, жид, жебых я уставу ему далъ по тому, яко я держиваль аранду от старосты кремянецкого мыто замъковое, якож перьшии оранды и Якубъ¹—[Силович?].

[...]¹ ест устава:

мыто замъковое по два // гроши от воза с товару простого; а от воза соли по полчетверта гроша и по десети головажень соли, а от гостя, такъ и от мешчановъ кремянецкихъ; а от турецких коней по шести гроши, а от волоских коней по чотыри гроши; от хмелю от рога по два гроши; а в Дунаеве, и в Сапунове, и в Дворцу пнзъ погребелного и десят головажень соли. А хто женеть яловицу — шест пнзеи, а от вола грошь, от барана два пнзи. А што ся дотычет спижарни, солоду, волно ему солодами продавати и пива варити самому и продавати шинкаром мешчанкимъ² и жидовским, а никгды от спижарни солоду не мает давати пятнадцати грошей солодовного, як тепер воить кремянецкии Федор Новоселецкии сило моцю берет и новину чинит. Мелники колко цѣх на кождыи тыжден принесут, толко полугрошьковъ мают дати.

От солоду, цехованого у бровари, от вару пива — по семи грошей и четверт колоту, а тижбер мает тот поступити, хто варит, арандару за пят грошей до винницы, а пивоваромъ на кождую четверть лѣта по двадцати грошей мает арандар давати. Пивоварника, винника, мелника, которы ся ему не сподобае, волно ему его викинути.

¹⁰ обещае

¹¹—¹¹ квинкгентесзимо секзакгесзимо

¹² Далі йде, як зазначено в обляті, «подпис руки по-жидовську».

¹—¹ Текст розмитий.

² мешчанскимъ

И на то єсми єму дал єсє мои лист з моею печатю а перед врьдомъ то єсми єму созналь.

Писанъ в Крємянцу, мѣсца гѣнваря двадцат перьвого днѣя, року шест-десят девятого.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 138зв.— 139. Засвідчена копія. Опубл. Памятники, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов.— Киев, 1897.— Т. 2.— Отд. 2. Приложение.— С. 557—558.

№ 101

1569 р., лютого 10. Володимир.— СКАРГА ВОЛОДИМИРСЬКИХ МИТНИКІВ НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО КУПЦЯ ДАНКА ДАВИДОВИЧА ПРО НЕСПЛАТУ МИТА ЗА ПРИВЕЗЕНІ З ТОРУНЯ ДО ВОЛОДИМИРА КРОЛЯЧІ ХУТРА

Лѣта Бож. нарож. 1569, мѣсца фѣвраля десятого дня

Приходили до мене, Павла Григоревича Оранского, на тот час будущего подстаростего володимерского, писары поборовые и мытные коморы Володимерское Маир Изаияшевич а Игуда Агронович, шповедаючи, што ж деи:

подданыи гѣдрскии мещанинъ володимерскии Данко Давыдовичъ тых часов ездил до Торуня и привез селедцы и кролики, ино, деи, селедцы нам на коморе поборовои и мытної шповедал и пописал, а кроликов не шповедал и не пописал, и их утаил и промытил, ш чом маєм ведомост певную от мещанина тутошнего володимерского из Запятничя Евхима Ивановича, которыи, деи, в того Данка служил и з ним до Торуня ездил, а селедцы и кролики привез.

Як же и тот человек первопоменены из Запятничя Евхим Иванович, тут же стоячи шчевисте передо мною, до книгъ замковых вызнал тыми словы: «Ездил єсми тых часовъ з мещанином володимерскимъ Данком Давыдовичом, которому єсми служил, до Торуня и привез, з ним селедцы и кролики двоими санми по одному коню: на одных санех две бочки селедцов, а на другихъ санех так же селедцовъ бочок две, а промежку бочками были кролики узвышки нарoven з бочками, одно ж личбы им не ведаю, колко их было».

И просили мене писары поборовые и мытные коморы Володимерское Маир и Игуда, абы тоє шповеданє их и вызнанє того человека первопомененого Евхима Ивановича в книги замковые было записано.

Я то в книги замковые записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 33. Оригінал.

№ 102

1569 р., лютого 15. Луцьк.— СКАРГА БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ВІЙТА ГЕРМАНА І БОЯРИНА МИХАЙЛІА КИСЛОМАСЛОВИЧА НА ЛУЦЬКИХ МИТНИКІВ ПРО СТЯГНЕННЯ З НИХ МИТА ВСУПЕРЕЧ БЕЗМИТНОМУ КОРОЛІВСЬКОМУ ЛИСТОВІ

Лѣт. Бож. нарож. 1569, мѣсца фѣв. 15 днѣя

Пришедчы на врьд его королевское млсти до мене, Яроша Паликиевского, воротного замкового, в тот час будущего на мѣстцу пна Петра Хо-мека, подстаростего луцкого, воитъ белоцерковскии на имя Гер[ма]н¹ а

¹ Текст пошкоджений.

боярин белоцерковский же Михаил Кисломаслович жаловали и шповедали на писаров коморы Луцкое поборовых Давыда Марковича а Моизеша Есковича, иж деи:

«Они, не дбаючи на лист его королевское млсти, которыи мы маем, абы [...] ¹ нигде на коморах его кр. млсти мыта и побору *от* то[варов] ¹ своих не давали^а, которыи лист перед вижомъ врядовымъ имъ шказовали, и не дбаючи тежъ ш заруки, [в листе] ¹ // его королевское млсти шписаные, пришодчы до господы ншое в дом мещанина луцкого Кузмы Лучника, перед тымъ вижомъ врядовымъ, на справу намъ з уряду приданым, взяли в нас поставъ сукна муравьского».

Якож то вижъ врядови, служебьникъ мои Олихвер, ставши до книг, тыми ж словы созналъ, ижъ деи нинешнего дня писары коморы Луцкое Давыд Марковичъ а Моизешъ Ескович у воита и в боярина белоцерковьского в господи их взяли поставъ сукна муравьского.

И хотечы они ш то мовити, просили абы то было записано.

А так я тую жалобу, шповедане их и вижово сознане до книг кгородских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 87 і зв. Оригінал.

№ 103

1569 р., лютого 25. Володимир.— СКАРГА ЛЮБОМЛЬСЬКОГО
КУПЦЯ ШМОЙЛА ХАЙМОВИЧА І СВДЧЕННЯ ЙОГО НАПАРНИКА
ДАНИЕЛЯ ШМОЙЛОВИЧА ПРО НАПАД КОВЕЛЬСЬКОГО МЩАНИНА
ЛАВРИНА ПЕРЕХРИСТА НА ХАЙМОВИЧА І ПОГРАБУВАННЯ
ТРАНСПОРТОВАНИХ З КИЄВА ХУТЕР, ЗАКОНТРАКТОВАНИХ
НА ПОСТАВКУ ДО ЛЮБЛИНА

Лѣта Бож. нарож. 1569, мѣсца фѣвраля двадцат пятого дѣна

Пришедчи на врад замку гѣдрского Володимѣрского до мене, Павла Григоревича Оранского, на тот час будучого подстаростего володимѣрского, подданые гѣдрские жидове любомские Шмоило Хаимович а Даниел Шмоилович шповедали и жаловали, што ж деи:

«Тых часов едучи мнѣ, Даниелеви, с Києва через комору Ковельскую до Люблина ¹—на ярмарок громничи¹ року теперешнего, ведле личбы хрестянское шестдѣсят девятого, мѣсца фѣвраля двадцат второго дня, у волторок, с товары нашими посполитыми, то ест з рысями, з бобрами, с кунями, з лисами, волками, выдрами, з восками, з скурами звериными, лосими, оленими и медвежими^а, а тые, деи, всѣ товары на коморе поборовои и мытної Ковельской шповедал и пописал, которого деи шповеданя и пописаня своего тых всих товаров в писаров поборовых и мытных коморы Ковельское ² квит взял».

Як же и тот квит передо мною на вrade показовал, а ижъ по-жидовску писан, прото я для лѣпшое сведомости иньшому жиду его читати давал, и так шныи жид, его передо мною читаючи, выкладал, як тот жид шповедал:

«И кгды, деи, я, штправивьшиися на коморе Ковельской, з мѣста Ковельского ехаль, то пак, деи, подданыи кнзя Андрея Михаиловича Курпского, старосты крѣвского, мещанин ковельский Лаврин Перехрыста з слугами и помочниками своими, погонивши мене на доброволной дорозе на передме-

¹— На ярмарок, що починався на Громниці (2 лютого).

² Перша літера к виправлена з іншої.

сти, кгвалтовным, а розбоиным обычаем мене самого зшарпал, збил и немало, деи, товаров наших посполитых, то *єст* меновите рысеи шсмъ, бобров чорных сорок, куницъ сто, лисицъ сто, волков десеть, выдер сто и две в мене, деи, поштнималь, и тые, деи, два кони, которыми єсми тые товары вез, ѿдного, деи, сѣрого яблокобитого, а другого сивого штнял. Которыи, деи, товаръ, што тот мещанин ковелский Лаврин в мене поштнимал, нас коштовал в Києве так много, яко дванадцат сот золотых полских, а тые, деи, два кони сорок таяров нас коштовали. Я деи того ж часу заразом до наместника ковелского пана Ивана Келимета а воита ковелского Матуша Трашковского ходил и то шповедал и жаловал, и ш записане до книг просил. Ино деи наместник и воит ковелский шповеданя и жалобы моеє приняти и мне того записати не хотели и не записали. Я деи ехал до владу замку Холмского и то на вrade холмском шповедал, нижли, деи, мне там поведили: «Ед, деи, себе до владу замку Володимерского, бо Ковел єст повет Володимерский». Тогды-м, деи, я даль знати до товариша своего, Шмоила Хаимовича, до Люблина, иж деи на тот час в Люблине на ярмарку был и мене с тым товаром шждал».

Котор[ый]³ ж // товариш его Шмоило Хаимович, тут же стоячи шчевисте передо мною, то шповедал, иж деи:

«Як мене в Люблине тая ведомост ш том розбою товариша моего, Даниеля Шмоилловича, ѿт него дошла, я деи маючи тую ведомост, и розумеючи тому, иж вже тых всех товаров, которые товаришь мои до Люблина продавал и ш которые, деи, я с купцами торгъ и постановене вчинил, выставити и тому досыт вчинити не можем, шпустивши инших немало потреб и справ купецких, которые, деи, с купцами єсми мел, мусел з Люблина до дому своего до Любомля ехат. И за тым, деи, розбоемъ того мещанина ковелского Лаврина, иж деи єсмо тых товаров через него в товариша моего поштниманых, в Люблине не поставили, так много, яко три тисечи золотых полских себе в том шкодуем. А иж Ковел в повете Володимерскомъ лежит, прото з оповеданемъ и жалобою своею до владу тутошнего замку гсдрского Володимерского утечку єсмо ш то учинили».

И просили мене тые подданные гсдрские жидове любомские первопомененные Шмоило а Даниел, абых я тоє шповедане и жалобу их в книги замковые записати казал.

Я тоє шповедане и жалобу их в книги замковые записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 43 зв.— 44. Оригінал.

№ 104

1569 р., березня 2. Володимир.— СКАРГА ЩЕБЖЕШИНСЬКОГО
РЕМІСНИКА ЯНА СТОЛЯРА НА ВОЛОДИМИРСЬКИХ МИТНИКІВ
ПРО СТЯГНЕННЯ З НЬОГО «ДЕРЕВ'ЯНОГО» МИТА ВІД ПРИВЕЗЕНИХ
НА ВОЛОДИМИРСЬКІЙ ЯРМАРОК ТОВАРІВ, НЕЗВАЖАЮЧИ
НА ПОПЕРЕДНЮ СПЛАТУ ТАКОГО Ж МИТА НА КОРИСТЬ ЗАМКУ

Лѣта Бож. нарож. 1569, мѣсца марта второго дня

Пришедчи на врад замку гсдрского Володимерского до мене, Павла Григоревича Оранского, на тот час будучого подстаростего володимерского, мещанин щибрешинский Ян Столяр шповедал и жаловал, што ж деи:

«Будучи мне тут, у Володимери, на ярмарку зборном с товаром своим, з скрынями и иным начинемъ деревеным, которые-м, деи, товары свои

³ Текст пошкоджений.

отмытил, у мещанина тутошнего володимерского Пилипа, которы тое мыто деревеное, што на замок приходит, заведает. То пак, деи, в неделю прошлую писары поборовые и мытныє коморы Володимерское Маир Изаи-яшевич а Игуда Агронович, пришедчи, взяли, деи, в мене скрыню, которая стояла полкопы грошеи литовских, и мели, деи, мя боронити от мыта, которое на замок приходит. А так, деи, я дня сегодняшнего ходил до них до дому мытницкого, просечи, абы мене от того мыта боронили. Они, деи, не толко абы мя мели от того мыта боронит, але, деи, еще и мене самого збили».

И просил мене тот мещанин щебрешинский Ян Столяр, абых я тое оповедане и жалобу его в книги замковые записати казал.

Я тое оповедане и жалобу его в книги замковые записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 45. Оригінал.

№ 105

1569 р., червня 16. Луцьк.— СКАРГА ОСТРОЖЕЦЬКОГО КУПЦЯ
ТИМОША ШИМКОВИЧА НА ЛУЦЬКОГО МИТНИКА МАЕРА ТУРЧИНА
ПРО ВИМАГАННЯ З НЬОГО ХАБАРА ЗА ТОВАРИ, ВЕЗЕНІ З ЛЮБЛИНА,
НЕЗВАЖАЮЧИ НА СПЛАЧЕНЕ МИТО, І ПРО ЗБИТКИ, ЗАПОДІЯНІ
ПІД ЧАС МИТНОГО ОГЛЯДУ

Того ж мѣсца июня 16 дѣня

Пришедчы до мене, Петра Хомека, подстаростего луцкого, подданыи его мл. кнзя Андрея Федоровича Головнѣ Острожецкого // мещанин острожецкии Тимош Шимкович жаловал и оповедал тымъ обычаемъ, иж деи:

«Будучи мне в Люблине, купил есми себе за гроши свои товару, то ест двесте кось, селедцовъ бочку, возъ железа а крамных речеи за шестнадцат копъ грошеи литовских. И едучи, деи, мне з Люблина з мещаны клеваньскими, отмытил есми тот товар свои вышеи мененыи на коморе Володимерскои, на што-мъ от писареи володимерских и квит одержжалъ.

То пакъ, деи, в сес понеделокъ близко прошлыи, мѣсца июня третегонадцат дна, переехавши мене на доброволнои дорозе в селѣ Жидичине, жидъ луцкии Маир Турчинъ с помочниками своими пытал у всих нас квитовъ. Я, яко будучи члвкъ невинныи, показал есми ему квит свои. Он, квит прочовъши, розказал товары мои кидати з воза, и розметавши вси товары мои, не нашедчи ничего, што бы не отмычноно было, хотечи, деи, мене о шкоду приправити, розказал ми, абых я з ним тут до коморы Луцкое ехал и квит перед писарми мытными показалъ. Я по неволи мусил есми з нимъ ехати. И на дорозе мовил ми, абы мя до Луцка не заводил, абых ему три копы гърошеи дал. Я, боячися, абых в товаре своемъ шкоды якое про замешканье не попал, поневоли мусил есми ему тые три копы грошеи литовских дати. А кгда-м, деи, приехал назад до товару своего до Жидичина, там есмо застал, аж мои увесь товар розметан. На чом, деи, себе шькодую о пятнадцат копъ грошеи литовьских».

И просил Тимошъ, абы то было записано.

А такъ я тую жалобу и оповедане его до книгъ кгородских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 278 зв.— 279. Оригінал.

1569 р., червня 30. Володимир.— СКАРГА ПІДДАНИХ
КН. РОМАНА САНГУШКА З ПЕРЕДМІСТЯ МИХАЙЛІВЦЯ,
ПІДТВЕРДЖЕНА ЗІЗНАННЯМ ВОЗНИХ І СВДІЧЕННЯМ
ВОЛОДИМИРСЬКИХ МІЩАН, НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО ВІЙТА
І БУРМИСТРІВ ПРО ЗАБОРОНУ ІМ, ВСУПЕРЕЧ ДАВНЬОМУ ЗВИЧАЮ,
ТОРГУВАТИ М'ЯСОМ З МІСЬКИХ ЯТОК І ПРО ВЧИНЕНІЯ
ПРИ НАПАДІ НА НИХ ВІЙТІВСЬКИМИ СЛУГАМИ ЗБИТКИ

Лет. Бож. нарож. 1569, м̃сца июня тридцатого дня

Приходили до мене, Павла Григоревича Ѡранского, на тотъ час буду-
чого подстаростего володимерського, подданые его мл. к̃нзя Романа Федо-
ровича Санкгушка, воеводы браславского, старосты житомирского, державцы
речицкого, воит михаиловецкии Микита Гавриловичъ, сестренец его Лавринъ,
Дмитръ Балута, Ивашко Дешкович, Мацко, Мицко, Еремей Молявка, Мир-
ко а брат его Ивашко, Калиш, Грицко, Стецко Сухоносовичъ, Андреи а
подданые его мл. к̃нзя Лва Александровича Санкгушка Коширского михаи-
ловецкии Иванъ, Андреец, Матеи, Яцко, ѡбтяжливе ѡповедаючи и жалуючи
на воита володимерского п̃на Михаила Дубницкого а на бурмистров воло-
димерскихъ Василя Каплю, Степана Заваду, иж деи:

дня сегоднешого засели есмо на местцах звыклых, на лесках, ведле
стародавного ѡбычаю мяса продават, с которых, деи, местец плат платим
и плечка ѡт кожного быдляти по плечу мяса на замок тутошнии Володи-
мерскии и на воита володимерского даемо. То пакъ, деи, воит володимер-
скии Михаило Дубницкии а бурмистрове володимерскии Василен Капля
а Степан Завада, приславши // слуг своих Яска, Грицка Кичиня, Воитка
кликуна, парубков местских Гурка а Мишка из ыншими слугами а посланцы
своими, помочниками их, до нас до лесок, месных, нас самыхъ посоромотили,
позбивали, з лесокъ согнати, мясо в гряз собакам зметати, а иньшею¹ мясо,
так теж скуры быдлячие яловичие, барание и козловые побрати казали.
В чом ся, деи, нам над ѡбычаи стародавныи кризда и шкода немалая деет^а.

Которые шкоды свои ѡповедали, меновите Микита з сестренецем своимъ
Лаврином ѡповедал: «В нас, деи, взяли тушу яловичую, а бараних шест
туш, скуру яловичу, а бараньих скур шест». Дмитръ Балута ѡповедал:
«В мене, деи, взяли тушу яловичую и бараних чотыри туши, скуру ялови-
чую и бараних скур чотыри». Ивашко Дешкович ѡповедал: «В мене, деи,
взяли бараних чотыри туши, а бараних скур чотыри». Мац ѡповедал: «В ме-
не, деи, взяли бараних чотыри туши, бараних скур чотыри». Миц ѡповедал:
«В мене, деи, взяли бараних² шест туш, а бараних скур шест». Еремей
Молявка ѡповедал: «В мене, деи, взяли бараних чотыри туши, бараних
скур чотыри». Мирко а брат его Ивашко ѡповедали: «В нас, деи, взяли
бараних шест туш, бараних скур шест». Калиш а Грицко ѡповедали:
«В нас, деи, взяли бараних шест туш, бараних скур шест». Стецко Сухо-
новович ѡповедал: «В мене, деи, взяли бараних две туши, а две туши козловых,
а бараних две скуры, а две скуры козловых». Андреец ѡповедал: «В мене,
деи, взяли бараних чотыри туши, а бараних скур чотыри». Иван и Андреец
ѡповедали: «В нас, деи, взяли бараних шест туш, а чотыри туши козловых,
бараних скур шест, а чотыри скуры козловых». Матеи ѡповедал: «В мене,
деи, // взяли бараних шест туш, а бараних скур шест». Яцко ѡповедал:
«В мене, деи, взяли бараних шест туш, а бараних скур шест».

¹ иньше

² Перша літера а виправлена з о,

И просили мене ѿ придане возного, а в нестатку возного на тот час при враде ѿ вижа ку ѿгледаню порозметаня и побраня за росказаньемъ воита володимерского Михаила Дубницкого и бурмистров володимерских Василя Капли а Степана Завады мяса и скур быдлячих яловичих, бараних и козловых з лесокъ, и ку шпытаню воита, для которе причины з бурмистры володимерскими Василемъ Каплею, Степаном Завадою то вчинил. Я в недостатку возного на тот час при враде давал им на то вижа, слугу замкового Грицка Захаревича, которы иж виж, ставши ѿбличне на враде передо мною, до книгъ замковых вызналъ тыми словы, иж:

«За приданемъ твоимъ владовымъ, маючи при себе сторон шляхту, ходил есми с поддаными князя Романа его мл. Федоровича Санкгушка, воеводы браславского, старосты житомирского, державцы речицкого, а поддаными князя Лва его мл. Александровича Санкгушка Коширского михаиловецкими на рынок в месте тутошнем Володимерскомъ, до лесок, на которых мясо продают, и видел есми мясо яловичее, баранье и козловое, з лесок в гряз зметаное, где вже и иншее, и собаки по грязи волочили. Там же недалеко тых лесок Степан Завада стоял, а слуги воитовы Яско а Грицко Кичин и кликун воитовский Воитко, и паробки местские Гурко, Мишко промежку лесок были. Которых подданые князя Романа его мл. Санкгушка и теж подданые князя Лва его мл. Санкгушка Кошир [!] Коширского михаиловецкие передо мною, вижем, и шляхтою пытали, для которе причины их посоромотили, позбивали, з лесок зогнали, мясо в гряз собакам порозметали, а иншее мясо и скуры быдлячие яловичие³, баранье и козловые побрали. Они повелили, // иж: «То, што есмо вчинили, теде не свое воли, але за росказанемъ пна воитовым и бурмистровским Каплиным а Завадинымъ».

Потом ходил есми с тыми поддаными его мл. князя Романа и князя Лва Санкгушков михаиловецкими до воита володимерского Михаила Дубницкого в дом его, также маючи при себе шляхту. Которого воита первоименоного они передо мною, вижем, и перед шляхтою пытали, для которе причины з бурмистры володимерскими Василемъ Каплею а Степаном Завадою то вчинили, приславши слуг своих а кликуна и паробков местских: нас, деи, самых посоромотити⁴, позбивати, з лесок согнати, мясо в гряз собакам зметати, а иншее мясо, так теж скуры яловичие баранье и козловые побрати казали? Воит на то поведил: «Я тепер не готов ѿтказ чинити, але аж ся розмовлю ѿ то з радою местскою тогды на то вам ѿтказ вчиню. А теж не ѿдно врад местский, але все посполство мешчане володимерские то вчинили, и того вамъ забороняют».

И кгда есмо з дому воитова на рынок вышли, тогды множество немалое людеи, мешчан володимерскихъ, люду⁵ посполитого, маючи ведомост ѿ таковом ѿтказе воитовомъ, всѣ ѿдностаине на голос крыком великим повелили, иж: «То, што воит на нас поведает, абыхмо мы з ним и з бурмистры то чинити и на то зволяти мели, а подданым его мл. князя Романа и князя Лва его мл. Санкгушков михаиловецким мяса на лескахъ продават забороняли и их з лесок зганят казали, ино мы з ними никгда на то не зволяли, ани зволяем, и им мяса на лесках продавати не забороняли, ани забороняем, и з лесок их зганят не казали, ани кажем, и не толко мяса, але и всякими речми им ся в месте на рынку продават, торговат, куповат и тым

³ Літера и виправлена з еє.

⁴ Друга літера т виправлена з л.

⁵ Літера у виправлена з а.

ся *обходит*, и того *вживат* по тому, яко *изстародавна* бывало, ничим не *забороняючи*, // *позволяем*, а *противку* их *мл. кнзеи* и *подданных* их *мл. в жадной* таковой речи ничим ся не *спротивяем* и *противни* быти не *хочем*».

Як же и *самых* *мещанъ*, *людоу*⁶ *посполитого*, *мнозство* немалое до мене при *вызнаню* *вижовом* *пришедчи*, *такowymi* *ж* *слова*, як *вижъ* *вызналъ*, и не *хотечи* в том *винными* *быт*, то *оповедали*. И то *теж* *оповедали*, *иж* *деи*: «Не *толко* *тым* *подданным* *кнзеи* их *мл. резникомъ*, *але* и *нам* *всѣмъ*, *посполитому* *чоловеку*, то *ест* с *крыздою*, *иж* *им* на *лесках* *мяса* *воит* и *бур-*
мистры *продавати* *забороняют*, *што* *про* *малост* а *недостаток* *мяса* на *лес-*
кахъ *мусим* *дорожжеи* *куповат*, *бо*, *деи*, *чого* *много* а *достатого* на *рынку*
продают, *тым* *кожды* *чоловекъ* *для* *поживеня* и *потребы* *своеи* *дешевлеи*
купити *может*».

И *просили* мене *тые* *подданые* *кнзя* *Романа* *его* *мл.* и *кнзя* *Лва* *его* *мл.* *Санкгушков* *михаиловецкие*, *абы* *тое* *оповедане* и *жалобу* *их*, и *вызнане* *вижово*, *так* *теж* *оповедане* и *вызнане* *мещан* *володимерских*, *посполитого* *чоловека*, в *кнги* *замковые* *было* *записано*.

Я *тое* *оповедане* и *жалобу* *их*, и *вызнане* *вижово*, *так* *теж* *мещан* *воло-*
димерских, *посполитого* *члвка*, *оповедане* и *вызнане* в *кнги* *замковые* *за-*
писати *казаль*.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 158 зв.— 160 зв. Оригінал.

№ 107

1569 р., грудня 5. Луцьк.— СКАРГА ПІНСЬКОГО КУПЦЯ
ПЕТРА АНДРУХОВИЧА НА КРЕМЕНЕЦЬКИХ МИТНИКІВ
ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ В НЬОГО У КРЕМЕНЦІ ВЕЗЕНОГО
З ТУРЕЧЧИНИ ШОВКУ

Того *ж* *мсца* *декабра* 5 *днѧ*

Пришодчи на *вѣрад* *его* *кroleвское* *млсти* в *замокъ* *Луцкии* *перед*
мене, *Яроша* *Паликиевского*, *воротного* *замкового*, в *тот* *часъ* *будучого*
на *местцу* *пна* *Петра* *Хомака*, *подстаростего* *луцкого*, *мещанин* *гсдрькии*
пинскии *Петръ* *Андрухович* *жаловал* и *оповедал* *тымъ* *обычаемъ*, *иж* *деи*:

«*Року* *теперешнего* *шестдесѧт* *девятого* *ездил* *есми* до *Турков* *хурлюном*,
и *отвезши* *хурлюн*, *кони* *свои* *попродал*, и *за* *то* *купивши* *шольку* *литръ* *со-*
рокъ и *две*, *подле* *иных* *товарышов* *своихъ*, *которые* *возами* *ехали*, на *кони*
несъ, а *паробки*, *деи*, *мои*, *пехотою* *идучы*, *шолку* у *пазухах* *несли*, а *ин-*
шии, *деи*, в *мешьку* в *товарыша* у *возе* *был*. И *кгда*, *деи*, *есмо* *приехали*
до *Кремѧнца* с *понедѣлка* на *олторок* *вночи*, *мсца* *ноябра* *пѧтогонѧдцѧт*
днѧ, *тогда* *я*, *ставши* в *господе* *въ* *дому* *мещанина* *креманецкого* *Федора*
Мартиновича, *рады* *бывшого* *креманецкого*, *иных*, *деи*, *товарышовъ* *сво-*
их *ждал* и, не *хотачи*, *деи*, в *той* *господе*, *яко* *въ* *дому* *корчемномъ*, *стояти*¹,
а *ку* *тому* с *товарышомъ* *своим* *перемовившиса*, *ехал*, *деи*, *есми* на *ишнюю*
господу на *передместе*, *абы* на *впокою*, не *в* *корчемном* *дому* *стоячи*, // *тамъ*
иныхъ *товарышов* *своихъ* *ждати* *могъ*, а *мытником* *коморы* *поборовое*
Кремѧнецкое, *што* *въ* *себе* *мел*, *обвестити* и на *то* *въ* *нихъ* *квит* *собѣ* *взати*
хотель. И *кгда*, *деи*, *ехалъ* с *тое* *господы* на *передместе*, *то* *пакъ*, *деи*,
слуги *мытников* *креманецькихъ* *Ицько* *Мендел* а *Енас*, не *отмытивши* *мене*
и не *квитовавши*, а не *беручи* *въ* *мене* *подле* *звычайо* *доходу* *своего* *мытного*,

⁶ люду

¹ Правлено.

однo перенемши мене въ мѣстѣ Креманецкомъ у брони, неврадовнѣ, кромъ возного и без вижа врадовного, не допускаючи еще мене до господы, моцно квалтомъ загамовали и того шолку моего влостного сорок литръ взяли ку кривде и шькоде мои немалои, якож, деи, и инших шькод немало в тот час мнѣ поделали, которыхъ въсих шкод реистръ меновите написанъ и часу потребы на праве положон будет. Што деи есми заразомъ на вrade в замьку гсдрьскомъ Креманецькомъ шповедавши и шжаловавъши, до книгъ кгородскихъ записати далъ.

На што и выпишь с книгъ под печатю вradoвою в себе быти менить. И просил мещанин пинский Петръ Андрухович, абы то тут до книгъ замьку гсдрьского Луцкогo записано было.

А такъ я тую жалобу и шповедане его до книгъ кгородскихъ записати казалъ. ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 563зв.— 564. Оригінал.

№ 108

1569 р., грудня 17. Луцьк.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ЗАЛАГОДЖЕННЯ СПОРУ МІЖ ЛУЦЬКИМ МИТНИКОМ
І КУПЦЕМ-ВІРМЕНИНОМ ОЛЕКСАНДРОМ СКИНДЕРОМ
ПРО НЕСПЛАТУ ОСТАННІМ МИТА ЗА ШАФРАН

Того ж мѣсца декабра 16 дна у суботу

Ставши передо мною, Петромъ Хомакомъ, подстаростим луцкимъ, виж, з ураду приданыи на справы мытнику и писару коморы Луцкое Давыду Марковичу, служебник мои Степан Кгерезький до книгъ кгородскихъ тыми словы сознал, иж деи:

«Яко дна нинешнего даты вышеи писаное, будучи мнѣ в дому мытномъ, та ¹ же пришел при мне урменин купец на има Александро Скиндер, просил мытника и писара коморы Луцкое Давыда Марковича, абы ему квит волныи штычонныи дал. Давыд ему поведил, иж деи: «Я тебе квит дам, але тебе с товаромъ твоимъ не выпущу, бо, деи, маешъ шафрану, которого-с на коморе Луцкои и Креманецькои не шповедал и не штычилъ». Олександр Скиндер повѣдил тым шбычаем, иж деи: «Я товару жадного болшеи не маю, толко, деи, маю шефрану фунтовъ чотыри або пат, и то дла подарков, а одинъ, деи, есми фунтъ продалъ». Мытникъ вышеи мененыи, не хотачи его с товаромъ з Луцка пустити и хотечи его гамовати за слушную промыту ². Александръ Скиндиръ вышеи мененыи за тую промыту переєднал и за то ему досыт вчинилъ, далъ ему штуку чамлиту, што мною, вижомъ, мытникъ все шсветчивши, шповедалъ».

И просил мытникъ и писар коморы Луцкое Давыд Марковичъ, абы тое его шповеданъе и вижово сознанъе до книгъ кгородскихъ записати казалъ. ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 11.— Арк. 577. Оригінал.

¹ там

² Далі, очевидно, частина фрази пропущена.

[Не пізніше 1569 р.]¹ Луцьк.— СКОРОЧЕНИЙ ВИКЛАД МИТНОЇ
УСТАВИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО, ЗАПИСАНИЙ
ДО ЛУЦЬКИХ ГРОДСЬКИХ КНИГ^а

Устава его королевское милости мы² гсдрь. Великого князства Литовского и земли Волынской, зъ Скарбу его королевское милости выдана, которая естъ в книгахъ записана замьку гсдрьского Луцкого, почому маеть быти брано мыто *от* товаровъ купленыхъ яко *от* подданныхъ его кр. милости, такъ тежъ князскихъ, панскихъ, духовныхъ и светскихъ, и тежъ *от* цужоземьцовъ.

Маеть быти брано *от* обохъ рукъ:

от камня воску — грошеи шесть; *от* скуры воловои и яловичое — пнзеи пят; *от* ста скур козловыхъ и баранихъ — грошеи дванадцат; *от* камня люю, шацуючи на копу, — по два гроши; *от* вола винны дати чотыри гроши; *от* яловицы — два гроши; *от* барана и овци — пнзеи три; *от* вепря — пнзеи пять; *от* вантуха хмелю — грошеи дванадцать; *от* меха соли — ³грошеи пнзеи пят⁻³; *от* бочки соли крупяное — грошеи три; *от* телеги соли, што чотырма волы привозят, — грошеи тридцат два; *от* воза соли белое на одного коня — грошеи деветь; *от* бочки рыбь львовьскихъ — грошеи дванадцать; *от* бочки рыбь пинскихъ — грошеи два, ⁴пн³зеи⁻⁴; *от* бочки селедцов — грошеи чотыри; // *от* тисечи локоть полотна простого — грошеи дванадцат; *от* тисечи локоть полотна московского — грошеи двадцат чотыри; *от* тисечи льну — грошеи шесть; *от* ста тимцовъ — грошеи тридцат; *от* бочки львовское меду пресного — ⁵двадцать чотыри⁻⁵; *от* пары юхтеи — грошеи два; *от* сукна самогодельного ⁶*от* тридцати копъ, шацуючи на копу, — *от* копы по два гроши; *от* трохъ сермягъ — грошеи два; *от* кожуха бараного — пнзеи осмь; *от* кроликов блану ⁷футра грошь один, а лисиць, бобров, кун, рысеи, соболевъ, волковъ, выдрь, шацуючи на копу, — по грошеи два; *от* скур лосихъ, зубриныхъ, лянячих, шацуючи на копу, — *от* копы по грошеи два; *от* штуки полотъна коленского — грошеи чотыри; *от* штуки полотна флянського — грошеи дванадцат.

Устава турецкихъ товаровъ:

от литры шолку, шацуючи за полторы копы грош⁸, *от* копы — по два; *от* кесяка китаики бурское ⁹ — грошеи тридцат; *от* кесяка грамухи — грошеи двадцат; *от* коберца малого — грошеи чотыри; *от* коберца великого — шацовати на копу; *от* штуки бези — грошеи чотыри; *от* штуки кендака — грошь один; *от* полштуки ¹⁰чемлету и мухояру — грошеи чотыри; *от* чинкаторы зо золотом — грошеи, осмь; *от* чинкатор едwabныхъ —

¹ Датуеться за останнім роком входження Волині до складу Великого князівства Литовського.

² мыт (Так у списках цієї ж устави 1596 р. (ф. 25, оп. 1, спр. 47, арк. 178 зв.; далі — Б) та 1614 р. (ф. 28, оп. 1, спр. 46, арк. 638; далі — В.)

³⁻³ Так у Б і В. Можливо, грошь и пнзеи пят.

⁴⁻⁴ пнзеи пят Б

⁵⁻⁵ грошеи двадцать чотыры Б і В

⁶ самодельного Б і В

⁷ бламу Б

⁸ грошеи Б і В

⁹ турецкое Б

¹⁰ штуки Б

по два гроши; *от* чинкатор простых баволных ¹¹ — грошь один; *от* сафьяну — грошь один; *от* мешины *одное* — *пнзеи* пять; *от* коня турецкого — злотыи черленыи; *от* кутаса, што до конеи, — грошеи дванадцат; *от* узды турецкое — грошь один; *от* седла турецкого — грошеи осмь; // *от* камня имьберу — грошеи петнадцат; *от* камня перцу — грошеи двадцат ¹²; *от* фунта шафрану — грошеи чотыри; *от* камня кменю — грошеи чотыри; *от* фунта мушкату — грошеи два; *от* фунта квету мушкатового — грошеи два; *от* фунта гвоздиков — грошеи два; *от* фунту кильчибогу ¹³ — ¹⁴—грошь один¹⁴; *от* фунту ценомону — грошеи три; *от* камня микгдалов — грошеи чотыри; *от* камня рыжу — грошеи два; *от* камня ладану — грошеи десеть; *от* фунта краски белое — грошь один; *от* фунта лазару и лекчу ¹⁵ ¹⁶—*от* фунта¹⁶ — грошь один; *от* камня милоги — грошеи три; *от* камня баволны — грошеи шест ¹⁷; змеинных головъ — грошеи шестъ; *от* ста локоть фараузу ¹⁸ — грошеи чотырдесят; *от* камня мыла — грошеи чотыри; *от* поста ¹⁹ сукна люнского — грошеи дванадцат, *от* чужоземъца — по грошеи двадцатъ чотыри; *от* поставу полтрышу ²⁰ — грошеи дванадцатъ; *от* поству ¹⁹ цвииковского — грошеи осмь; *от* поставу муравского, ческого, швебединского, трыцкого, мышенского — по грошеи чотыри; *от* поставу горлицького, кгурского, быковского, шамотулского — грошеи три; *от* шестидесятъ локоть поприану — грошеи педдесять; *от* поставу штамету — грошеи дванадцат; *от* поставу махалского ²¹ — грошеи деветь; *от* поставу астрадамского — грошеи шест; *от* штуки цвелеху — грошеи два.

От крамных речеи: шапок, ножев и иньших речеи и дробезку, шацуючи на копу, што не естъ тут меновите напи- // сано — *от* кождое копы по грошеи два.

Так теж которые люди приездчают на торги и на ярмарки до мест наших гдрьских, кнзьских, панских и светских по збоже вшелякое:

от кождого воза — по грошеи два *пнзеи* два; *от* ста кос — грошеи десеть; *от* локтя сукна влосного ²² один гроши; *от* фунта злота в цевках — грошеи чотырнадцатъ; *от* фунта сребра в цевках — грошеи осмь; *от* кнги злота малярского — грошеи шест: *от* тузина замъши доброе — грошеи десеть; *от* камня стали — грошь один; *от* камня олова — *пнзеи* осмь ²³; *от* каменю цыны робленое — грошеи чотыри; *от* воза железа — грошеи два; *от* камня сливок угорских — *пнзеи* пять; *от* штуки форстату — грошеи чотыри; *от* полфурстату штуки — грошеи два; *от* куфы мушкательу, малмазеи и вина — по золотому черленому, *от* полкуфьков — по гр. двадцат чотыри; *от* рызы паперу — грош одинъ; *от* овоцу вшелякого, што люди до торгу на ярмарки привозять до местъ наших гдрьскихъ, князских, панских, духовных и светских, повинни *от* кождого воза по два гроши.

¹¹ баволяных Б і В

¹² осмь Б

¹³ кинчибогу В

¹⁴—¹⁴ грошеи два Б

¹⁵ лекгу Б і В

¹⁶—¹⁶ *от* фунта *одного* Б і В

¹⁷ Далі пропушено: *от* камня Б і В

¹⁸ фараузу Б

¹⁹ постава Б; поставу В

²⁰ колтрышу Б і В

²¹ маханского Б і В

²² влоского Б і В

²³ пять Б і В

Устава *от* лядскихъ и немецкихъ товаров, то естъ:

от атласу на золоте венацкогo, которoгo локоть по грошеи ²⁴—копы—²⁴ або по чотыри, *от* того кожъдoгo локтя — по грошеи два; ²⁵—*от* атласу—²⁵ акъсамиту на золоте, ²⁶—грошеи—²⁶ семдeсят, *от* локтя — грошеи *о*смъ; *от* золотоглаву *о*ксамиту *от* локтя — грошеи чотыри; *от* гладкихъ *о*късамитув чорныхъ, // чирвоныхъ, бурнатныхъ и иныхъ барвъ *от* кожъдoгo локтя — по грошеи три; ²⁷—*о*късамиту—²⁷ всякого простoгo *от* локтя ²⁸ — грошеи два; *от* кармазину атласу *от* локтя — г *о*шеи три; ²⁹—*от* атласу—²⁹ бурнатного *от* локтя — грошеи два; *от* чорного атласу *от* локтя — грош *о*дин; *от* локтя адамашки доброе — грошеи два, *от* простое адамашки *от* локтя — грош *о*дин; *от* штуки ярусy ³⁰ — грошеи десет; *от* штуки сатыну — грошеи три; *от* шести локот китаики — грошеи два; *от* штуки бархану барвы вшелякое — грошеи два.

Тая устава естъ дана на вси купци зъ Скарбу его королевское милости по местомъ, замкомъ и по мытамъ *нших* ³¹ *гсдрским*, *кнзъских*, *панских*, *духовных* и *светских*, по всимъ коморамъ и прикоморкахъ, где колвек будеть того потреба.

Петръ Хомяк, подстаростии луцкии, рука власная

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 35.— Арк. 670зв.— 673. Засвідчена копія. Опубл.: Памятники, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов.— Киев, 1897.— Т. 2, отд. 2. Приложения.— С. 559—561.

№ 110

1570 р., квітня 25. Володимир.— ЗАЯВА ВОЛОДИМИРСЬКОГО БУРМИСТРА ВАСИЛЯ КАПЛІ ПРО СВІЙ ВИРОК У СПОРІ МІЖ ВАРШАВСЬКИМ КУПЦЕМ ДАВИДОМ ГЕКНЕРОМ І ГОРОДЕЛЬСЬКИМ КУПЦЕМ ЮСЬКОМ АБРАМОВИЧЕМ ЩОДО НЕДОТРИМАННЯ УМОВ КОНТРАКТУ НА ПОСТАВКУ ГЕКНЕРУ 100 ЛАШТІВ ПОПЕЛУ ПРИ ПОСЕРЕДНИЦТВІ ВОЛОДИМИРСЬКИХ КУПЦІВ

Лет. Бож. нарож. 1570, мсца априла двадцат патого дна

Передо мною, Михаилом Павловичом, подъстаростим володимерскимъ, постановившиса на враде в замьку *гсдрском* Володимерском, мещанин // володимерский Василеи Семенович Капля доброволне самъ устне словы своими вызнал, *иж деи*:

«Дна вчорашнего, априла двадцат четвертого дна, присылали до мене в домъ мои пан Давыд Гекнер, купец варьшовский, а Юско Абрамович, жидъ городелский, просачи мене, абых до них, до дому мещанина тутошнего Волоса, пришол, даючи мне тую вѣдомост и справу, *иж деи* которую сто лаштов попелу купил тот Юско року прошлого шестдесат деватого на властную потребу пна Давыдову у Зраила Абрамовича, жида володимерского, а такъ, *деи*, в том межи собою неякую погоду *о* тот попел чинит мают, и на розознане мое то здают. Я, не хотечи, *деи*, прозбы ихъ *о*ставити, а

²⁴—²⁴ по три копы Б і В

²⁵—²⁵ *от* атласу Б

²⁶—²⁶ що за грошеи Б

²⁷—²⁷ *от* акъсамиту Б

²⁸ Слово *правлене*.

²⁹—²⁹ *от* атласу Б

³⁰ гарасу Б і В

³¹ *ншим* Б і В

Вид Варшави. Фрагмент гравюры XVI ст.

не смѣючи теж того самъ на себе брати, кромъ достаточного ихъ передо мною дозволеня, для помочи и сведоцтва лѣпшого взаломъ з собою двох людей добрых, Миска Ωгородниковича а Адама Андриясовича, мещанъ володимерскихъ, тамъ есми до них в дом Волосовъ пришол. И кгды-хмо тамъ вжо были, теды пан Давыд и панъ Юско дали мнѣ руки свое, абых я, услышавши их, ѡбѣехъ сторон, межи ними то розознал, при чом бы хто зостат мел.

То пак повѣдил наперве панъ Давыд Гекнер долеглост свою: «Иж которую сто лаштов попелу купил // Юско у Зраила за злеценемъ моимъ на властную потребу мою, на которыи попелъ вже-м я выдал семьсот золотых и полсеманадцат золотого полскихъ, а такъ, деи, того попелу ач ѡт Зраила до Городла до Будзына лаштов петдесат выстановлено, теды мнѣ Юско, не вимъ дла которое причины, его взат на комагу взбронает, а я-мъ, деи, комагу на то тепер зготовал и килка недел на воде ее маю».

Юско на то повѣдилъ: «Знамьса до того, же-мъ я на тебе тот попел в Зраила купил и взалемъ в тебе на то триста золотых полскихъ и ачъ учинил есми контрактъ зъ Зраиломъ на тот попел на има свое або теж и на того, в кого бы тот лист был, дла тое причины, яко ты самъ вѣдаешъ, же-с ми казал такъ вчинити, жебы Зраило тым рыхлеи тот попел выставил. Нижли, деи, ты на роки водле контракту того Зраилови грошеи не ѡтдавал, аже-мъ, деи, я своими властными грошьми того ему доплатилъ, и на том я шкодую немало на ѡбетницу твою. А такъ ач са т[о]»¹ показует, же-с ты дал Зраилови в Люблине на тот же попелъ чотыриста золотых и полсеманадцат золотого полскихъ, же то зят мои² Марко свѣтчит и панъ Капла. Але мнѣ то болшеи коштует, нижли вас, же я того другого попелу

¹ Текст пошкоджений.

² Дописано над рядком.

пѣтдѣсат лаштов Зраилу своими грошми заплатил, чего еще не выставил. А такъ // хотите ли вы тот попел, што в Городле ест, мети,— теды мнѣ гроши мои заплати и шкоды нагороди, я тебе тот попел дамъ и листь Зраловъ [!] тебе на другую пѣтдѣсат лаштовъ, которыхъ еще не выставилъ, верну».

Давыд повѣдил: «Яко я маю гроши тобѣ вси за тые пѣтдѣсат лаштов платити, кгда жъ онихъ не вѣмъ, где сумъ? Але скоро ми ихъ выстават, я тебе шлюбую гроши вси водле постановеня заплатити».

За тымъ на мене здали при тыхъ людехъ добрыхъ, штобыхъ розознал. Я, порадившиса с тыми людми добрыми, такъ межи ними знашолъ: ижъ которые пѣтдѣсат лаштов в Городле попелу ест, абы Юско за тые семьсотъ золотыхъ и полсеманадѣцат золотого, которые са промежку нихъ показали, дал, а пан Давыд абы еще ему шкоды, што бы са слушне показало, ему нагородил. А кгда Зраил оные пѣтдѣсат лаштов попелу до Городла зась выставити³, тогды панъ Давыдъ мает ему суму, яко за тые пѣтдѣсат лаштов, заплатити водле торгу першого, и шкоды также, што бы са слушне показало, нагородит».

Которыи выналезокъ Каплинь // и тые мешчанове володимѣрские Миско Огородникович, Адамъ Андриясович таковымъ же токомъ вызнали, же при томъ были.

И просилъ мене панъ Давыдъ Гѣкнер, абыхъ я тоѣ зознане ихъ до книгъ замъковыхъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 5.— Арк. 101—103. Оригінал.

№ 111

1570 р., червня 16. Луцьк.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ ГРЕБЕЛЬНОГО МИТА В РОЖИЩАХ З ПІДВОД СТАНІСЛАВА ГРАЄВСЬКОГО ПІД ЧАС ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПОПЕЛУ ДО р. БУГ

Того жъ мѣсца июня шостогонадцат дня

Ставши очевисто на враде его королевское мѣсти в замъку Луцкомъ передо мною, Иваномъ Хребтовичомъ Богуринским, подстаростимъ луцкимъ, вознымъ повету Луцкого Дахъно Юнькович Гулалницъкийи оповедал и тыми словы ку записованю до книгъ кгородскихъ сознал, ижъ деи:

«Будучи мнѣ приданымъ з ураду от твоеѣ мѣсти, пне подъстаростии, на потреби и справы его мѣсти пану Станиславу Кграевъскому, дворенину его королевское мѣсти, маючи я при себе шляхту людеи добрыхъ пана Василя Радовицкого а пна Григоря Жуковецкого, ездил есми в справе и потребе пна Кграевского до Сокола. То пакъ вжо намъ назадъ едучи з Сокола до Луцка презъ имене владычнее Рожыща, потъкали есмо около чотырохсотъ возъ подводъ его мѣсти пна Станислава Кграевского, дворенина его королевское мѣсти, едучихъ с попеломъ до Буга, в Рожыщахъ у среду, мѣсца июня четвертогонадцат дня. И при [мнѣ]¹, возномъ, и шълахте от тыхъ всихъ подвод, фурмановъ и подданныхъ пна Кграевского, от кождого воза мыта от мосту // рожыского, не дбаючи ничого на уставу и волность шляхетскую, в Статутѣ описаную², а² посланца и листъ его мѣсти добровольныи, за розказаньемъ

³ выставит

¹ Текст пошкоджений.

² на

самого пна Ивана Борзьобогатого Красєнского, владыки луцкого и остро-
зьского, по грошу литовскому побрано, што посланец и подводане а фур-
маны его млсти пана Станислава Кграєвского мною, вознымъ и шьлахтою
осветчили».

И просил его млсть панъ Кграєвскийи, абы то было записано.

А так я тое шчевистое сознаные возного в книги кгородские записати
казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 12.— Арк. 308зв.— 309. Оригінал.

№ 112

1570 р., [між квітня 29 і липня 11]¹. Варшава.— ВИРОК
СЕЙМОВОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ ТУРЕЦЬКИХ
КУПЦІВ-ВІРМЕН НА КИЇВСЬКОГО КАШТЕЛЯНА ПАВЛА САПЕГУ
ПРО РОЗГРАБУВАННЯ КОЗАКАМИ З ЙОГО ВІДОМА
КУПЕЦЬКОГО КАРАВАНУ ПІД ОСТЕРСЬКИМ ЗАМКОМ

Жикгимонт Август, Божю млтю корол полскийи, великийи княз ли-
товскийи, рускийи, прускийи, мазовецкыйи, жомойтскийи etc.

Ωзнаймуємы тым листом ншим всим вобец и каждому зособна, кому
того ведати належи, иж што:

позванъ был мандатомъ ншим перед нас, гсдра, урожонны Павел Ива-
нович Сопега, кашталан браславскийи², староста ншь любецкыйи и пере-
валскийи, на жалобу купцов цесара его млти турецкого орманъ на има Мано-
ила, караван-башы, и иныихъ товаришов его ш погромене и розбите кара-
вану их, што ширей на мандате нашомъ шписано. За которым мандатом //
ншимъ урожонны Павел Сопега, кашталан киевскийи, на теперешнем вал-
номъ соиме Варшавскомъ кгда перед нами и перед Пны Радами ншими ко-
ронными стал, помененые купцы цесара его млсти турецкого Маноило,
караванъ-баша, с товаришми своими водлугъ мандату ншого скаржили на
пна киевского, якобы он мел дат имъ лист доброволныйи, абы с Каменца
шли до Києва с купами своими, а с Києва до земли Московское, и якобы пан
киевскийи мель их упевнити ш тую дорогу и дат имъ комагу и проводников
своих, с которыми ехати мели, где ж их в той дорозе за замкомъ ншим Ωст-
рськийи козацы погромили и их самых, колко члка потопили, и товары их
побрали, менуючи на пна киевского, иж бы тот погром за ведомостью и
поразумєнемъ albo за росказанємъ его там се имъ стал, яко то ширей на
мандате ншом, шт них пану киевскому даномъ, шписано.

Панъ киевскийи напротивко тое скарги и мандату ншого, шт них ему
даного, чиначи шбмову и штпор, не толко жебы се до то знат мел, але ука-
зал лист // ншь до него писаныи, которым листом ншимъ росказалисьмы ему,
абы он тых купцовъ под таковым часом валечным^а до земли того неприятела
ншого московского не пропушалъ. По которую науку до нас пан киевскийи,

¹ Датовано за часом засідання Варшавського сейму 1570 р. (Chronologia Polska / Pod
red. B. Włodarskiego.— Warszawa, 1957.— S. 482.)

² киевскийи

скоро оные купцы без жадного позволена и листу его до Киева были пришли, присылалъ и с тымъ листом ншим, везавши до себе ротмистров нших замку Киевского урожонных Каспра а Яна Стужинских, наместника тамошнего кнза воеводы киевского Василя Рая, ротмистра замку ншого Острьского Станислава Клопоцкого, городничого киевского Михаила Девочку, воита места ншого Киевского Станислава Соколовского ³ и некоторых мещан, ехалъ до церкви светое Софее и казал до себе тымъ орманомъ быт. Там же перед тыми поменеными особами поведил тым орманом, абы они не мели надее, иж бы мели ити с товары своими до земли Московское, и росказал им именем ншим кролевским, абы се зас вернули до Каменца або до Вилна ехали. Они, деи, // с тым отшедши, ехали с Киева зо всеми товарми своими. И показалъ пан киевский рекогницию то тых всих вышеи менованных особъ урядниковъ нших под печатми и с подписомъ рукъ их.

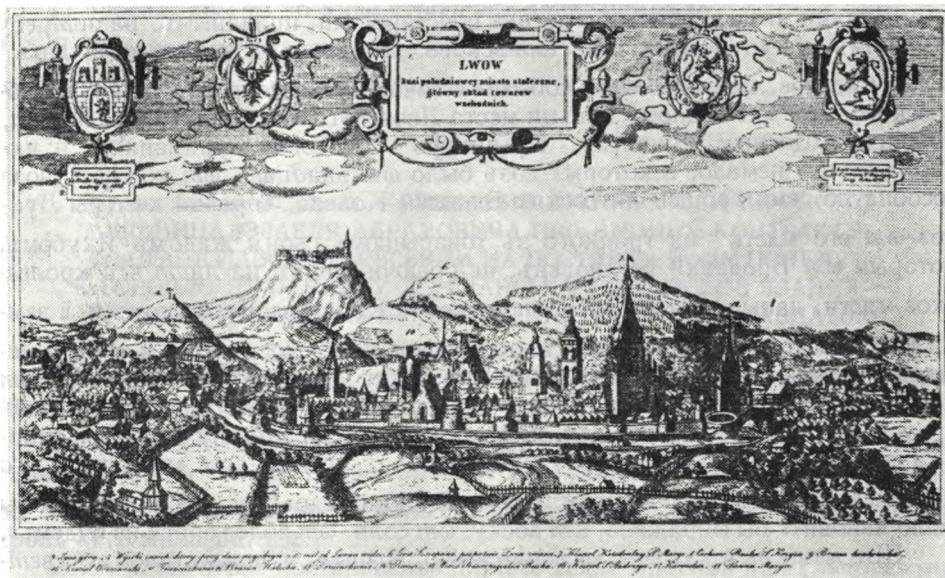
Якож тут же стоащи перед нами обличне, урожонны Лавринъ Ратомский, староста ншь острьский, тыми словы везналъ, иж деи: «Кгды тые купцы приехали с Киева до Остра рекою Десною, я-м их пыталъ, естли бы они мели дозволене от ураду Киевского, жебым вас пропустил до земли Московское. Они, деи, поведили, иж не малы позволеня, ани листов жадных, але тебе просимы, абыс нас пропустил яко убогих купцов. Я-м имъ поведил, иж: я того учинити не могу, бо то не ест звыклыи обычаи, а не толко вас чужоземцовъ, але и подданных короля его млсти без позволена ураду Киевского мне пропускати не годитса. А так вернитеса назад. Они, деи, вернувшисе якобы назад, вночи обехали замокъ Острьский водою, кгдыж в тот час повод великаа была, и удалисе до земли // Московское. Там же, деи, их межи замкомъ нашим Острьскимъ и межи замкомъ московским Черниговьским козаки погромили.»

Потым пытано тых орманъ, естли же мают лист позволеныи пна киевского албо якое свидецтво на то, иж бы тот погром их за ведомостю его было. Они ани жадного листу пна киевского позволеного, ани которого свидецтва не показали.

А иж пан киевский то достаточне и ясне перед нами и перед Паны Радами ншими оказалъ, иж кгды они приехали до Киева, не будучи от него в томъ убезпечоны, до нас по науку, естли бы их мел пустит до земли Московское або ни, посылал, и засе лист ншь до него о том писаныи им оказовалъ и именем ншим росказал, абы се або до Каменца вернули, албо до панствъ нших, а не до земли Московское обротили, такъ тежъ ⁴—и зознаня⁴ обличного старосты ншого острьского значило, иж они здорови в целости с Киева до Остра пришли своволне, не маючи жадного позволена ани листу пна киевского, што се теж добре значило з рекогниции преречоныхъ урядников нших киевскихъ, а они яко листу позволеного пна киевского // и упевненя имъ в том еханю своем в себе не мели ани показали, так тежъ ани жадного слушного, доводу на то, иж бы тот погром их за ведомостю пна киевского, яко на жалобе своєї менили, быт мел, не учинили, мы, намовившисе в том с Паны Радами ншими, на том соиме при нас будучими, дознавши в том не-

³ Літера л виправлена з п.

^{4—4} з зознаня

Вид Львова. Гравюра 1617 р.

винност пна киевского, через декрет албо вырокъ ншь гдрскии учинили есмо пна киевского от тых орманъ и от того обжалована их и мандату ншого волным, якож и тым листом декретом ншим вызволаем и волным чиним такъ, ижъ вжо в тои речи повторе и николи напотом жадными причинами ани выналезками от оных орман обжалован и позыван быти не маеть.

И на то есмо дали пану Павлу Ивановичу Сопезе, кашталанови киевскому, старосте ншму любецкому а перевалскому, тот ншь декретъ, до которого на сведецтво и печать ншу коронную притиснути есмо рассказали.

Данъ въ Варшаве, на соиме валном коронномъ дна ⁵ року от нароже- на сына божего тисеча патсотъ семдесатого, а панована ншого чтырdestого перьшого.

ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 192.— Арк. 30 зв.— 33. Засвідчена копія. (Мікрофотокопія: ЦДА УРСР у м. Києві.— КМФ-36, № 192.— Арк. 30 зв.— 33.)

№ 113

1570 р., вересня 11. Луцьк.— СВДЧЕННЯ ВОЗНОГО
 ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ ВОЗОВОГО МИТА НА ЛУЦЬКІЙ МИТНИЦІ
 З ТОВАРІВ ЛЬВІВСЬКИХ КУПЦІВ: АПТЕКАРЯ МАТИСА,
 КОНВІСАРІВ МАТІЯ І ЩАСНОГО ТА ІНШИХ

Того жь мсца сентебра 11 дня

Ставши очевисто в замку гдрськомъ Луцкомъ передо мною, Иваномъ Хребтовичомъ Богуринскимъ, подстаростим луцкимъ, возныи повету Луцкого Хведор Фурсович Бронницкии оповедал и тыми словы до книг гродских созналъ, иж деи:

⁵ День не зазначений: у тексті пропуск.

«Будучи мене *от* твоєї млісти, пне подстаростии, приданымъ на потребу мешчаномъ и купцьомъ места Львовського, сегодня, в понеделокъ, дати¹ верху писаное, маючи я тпри себе шляхтича, члвка доброго Михаила Бобровского, при мене возномъ купьци места Львовского Матыс, абтикар, Матыи, конвисар, Шасныи, конвисар, Крыштофъ Торосович, урѣменинъ, и инших купьцов немало, в которыхъ возъ было *осмьнацат*, *от* кожного воза зособна по семи грошеи литовских Василеи Коледа, справца коморы Луцкое *от* его млісти пна троцкого зъ товаришомъ своим жидомъ Якубомъ, которыхъ *от* Бродавки установень, не *дбаючи* ничего на лист его королевское млісти, даныи имъ на волност во всемъ Кнзстве Литовскомъ и в земли Волыньскои, менуючи быти мыто воевое гдрьское, и еще к тому в мешчанки львовское в Неты Нулцовы *от* воску *от* двадцати каменей, *от* кожного камня зособна по шести грошеи взяли, и еще, *деи*, *от* воловъ и *от* сохи брати будем, бо, *деи*, не мудро ходите: кгдабысте до нас с поклоном пришли, мыбыхмо вамъ то *отпустили*, а кгдабы есте мели лист его королевское млісти ис подписомъ власное руки гдрьское, на которомъ бы было меновите бы *ображено*, *от* воску, *от* соли, *от* воловъ брати не будемъ».

Што мешца не и купьцы львовские мною, возным, и шляхтычомъ *осветчили*, абы было записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 12.— Арк. 479. Оригінал.

№ 114

1571 р., березня 6. Володимир.— СКАРГА ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ
ІЛІІ ГОШКОВИЧА НА СКРИНСЬКОГО МІЩАНИНА ВІНЦЕНТА ТУРКА
ПРО НЕСПЛАТУ ГРОШЕЙ ЗА КУПЛЕНІЙ ЗГІДНО З КОНТРАКТОМ ЛІЙ

Лѣта Бжего нарож. 1571, мса марца шестого дна
Ωповедалъ мене, Михаилу Павловичу, подстаростему володимѣрскому, подданыи гдрьскии жид луцкии Иля Гошкович, што ж *деи*:

«Вчинил есми змову з Винцентомъ Туркомъ, мешчаниномъ з Скрынна, на *оденадцат сот* каменей лою, за которыхъ, *деи*, *лои* за каждыи камень по золотому полскому и грошу мелъ мене *дати*. Ино *деи* по *шестсот* каменей мел до мене *прислати* в колько днии¹—по Громъницах¹, а мене, *деи*, мел за то *прислати* *семьсот* золотых и *двадцат* золотыхъ, што *деи* *ширеи* а достаточней на тои умове и контракте ихъ купецкомъ, которыхъ *межи* собою вчинили, *описано* и *доложено* естъ. Ино *деи* в килка днии до мене по *тот* *лои* *прислал*, а *оных* *пнзеи* своих всих сполна мене не *прислал*^а. А потомъ *отехалемъ* на ярмарок до Люблина, а *товариш*, *деи*, *мои*, жид луцкии Аврамъ Песахович, без мене *оному* Винценту без *ведомости* моее полчварта ста каменей лою дал, а мене са, *деи*, *ведле* тое умовы его за то *от* него *досыт* не стало. А такъ, *деи*, маю *ведомост*, *иж* *тот* *лои* *тут* е[ст]², в месте. Прошу *о* вижа, абым его *арестовал*».

Я *ему* дал вижа, слугу своего Еремея Рыбицкого, с которымъ *он* *арестовалъ* *тот* *лои* в клетце Мошка Подставки, жида тутошнего, до росправы, поки са *тот* Винцентии // з нимъ *росправит*.

¹ даты

^{1—1} Після 2 лютого.

² Текст пошкоджений.

И просил, абы то до книг гродских записано было.

Я то в книги гродские записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 6.— Арк. 84 зв.— 85. Оригінал.

№ 115

1571 р., березня 20. Лнів.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ВОЛОДИМИРСЬКОГО МІЩАНИНА ІЗРАЕЛЯ АБРАМОВИЧА ПРО ВІДМІНУ КОНТРАКТУ ЗІ СТАНІСЛАВОМ ГРАЄВСЬКИМ НА ПОСТАВКУ ЙОМУ ПОПЕЛУ В ГОРОДЛО ДЛЯ СПЛАВУ ДО ГДАНСЬКА І ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ АБРАМОВИЧА ПОВЕРНУТИ ОДЕРЖАНИЙ ГРОШОВИЙ ЗАВДАТОК

Я, Израел Абрамовичъ, жидъ влодзимерский, мытникъ звегельский, из жоною сво Чарно.

Вызнавамы тымъ ншимъ листемъ сами на се и за потомки свы, иже сьмы, бендонць сполни в маентносци свы, учинилисьмы певне а статечне постановене зъ егко млстю панемъ Станиславемъ Кграевским, дворанинемъ крола егко милосци, иж:

маюнь мы певне постановенъе пиршее ведле описовъ нших, которе-смы на се дали егко милосци пану Кграевскому тымъ обычаемъ, же-смы мели и винни были выставиць и отдаць в Гродле над реко Букгемъ попелу ¹-полпента ста¹ лаштовъ на теразнеишии часъ, юж пришьли, то естъ на весне в тымъ року тисенць пентъсет седмъдзесентъ первшимъ, а иже-смы тому досыць учиниць не мокгли, на часъ описаныи попеловъ таковыхъ выставиць, теды за велькеми прозбами нашими и причинами некоторыхъ певныхъ людзеи учинил то егко милосць пан Кграевский, иж нас выпустиль с таковего контракту ѿ те полпента ста лаштовъ попелу, иже-смы были взяли на такове попелы ѿт егко милосци пана Кграевского чтери тисенци золотыхъ личбы полски, по тридзесци кгрошеи личонць, то ест задатку. Теды такове чтери тисенци золотыхъ повинни бенъдземъ вроциць и заплациць ве Кгданску ²-по свентымъ Доминику² в тыдзенъ близко пришьли егко милосци пану Кграевскому албо тому, в кокто тен нашъ запис в ренку бендзѣ. А предъ се такове попелы маю ³ быць в моцы и в ренку егко милосци пна Кграевскекго такъ в лесе, яко в дрозѣ на водзе аж до прыплынена до Кгданска и до зупелнекго досыць учинена тых чтерехъ тисенции золотыхъ вышеи мановыхъ ⁴.

А кгдебысмы тых чтерехъ тисенции на часъ вышеи помененыи не отдали и не зысцили, теды юж бендземъ повинни егко милосци пану Кграевскому // заплациць ѿсмъ тисенции золотыхъ личбы полскии по тридзесци кгрошеи личонць, которе юж ѿсмъ тисенцеи золотыхъ маю впадаць ве властныхъ друкгъ такъ, яко-смы се в темъ записѣ описали и доброволне на тен записъ зезволили. А кгдебысмы тому описови досыць не чинили а до которекго колвекъ уренду были позвани, ѿт сонду не ѿтходзонць, повинни бендземъ такове ѿсмъ тисенць заплациць золотыхъ през жаднекго милосердза, а к тому вшистки шкоды и наклады вшистке, которе бы егко млсть пан Кграевский пре ⁵ незаплаченъе тых ѿсми тисенции золотыхъ подал, теды, кромъ жаднекго

¹-1 450

²-2 Після 5 серпня.

³ тобто таја (мають)

⁴ манованых

⁵ през

доводу и присекги, едно на слово речене самекго екго мл. пна Кграевскекго або в кокго тен нашъ запис в ренку бендзе, бедземы повинни плациц и накградзац, кромъ жадныи штвоки. И волно бендзе екго милосци пану Кграевскему, албо у кокго тен лист наш бендзе, товары вшистке наше и вшистке маентносць нашо рухомо и нерухомо, и осадлосць аренды, в каждомъ местцу наенте, гамовац и з них себе заплате чиниць пред вшиткими иншеми длужниками первшеми и последнеми до зуполнеи заплаты, екгдзе бы нас едно с теми листы посцикгнено и застано, бендземы повинни, пред каждым урендемъ крола екго млсти, кназским, панским, духовным, свецкимъ и пред правемъ стац, з месца не сходзунць, тому описови свему досыц чиниць, не штызваюнць се до свекго права ани се бронюнць задными листы крола екго милосци ани пна жаднекго, не берунць себе на помощь оброн правных и неправныхъ. И о всемъ, цобымы себе ку помощи брали, то вшитко ку прешкодзе намъ ма идзь.

А кгдебых мы тым вшиткемъ обовазкомъ, в тым записе поменоним, досыц не учинили и, не хцун се в тымъ з екго мосци зысциц, зникали, теды кгде бы нас едно с тым листем нашимъ екго мосць пан Кграевский, або у кокго тен наш лист бедзе, нас самых присцикгнено и застано, волно бедзе насъ самыхъ еко ⁶ мосци до везена взюнць, хоца теж и до свекго власнекго, яко се екго мосци, албо у кокго тенъ нашъ // опис бедзе, подобац бедзе. В котрымъ мамы о свым косце и кгрошу седзець такъ длукго, аж до зупелнеи заплаты вшиткеи и сумы, и яко исцизны, такъ вшиткихъ шкодь и накладовъ, вышеи в тымъ лицеи нашимъ написано стои. Цо вшитко, чекго бозе уховаи, за невисценем бундзь вшиткеи сумы вышеи помененыи або в чесци поидзе на нас и потомки нше, яко властныи през нас принятыи рекоданыи длукгъ, цо на се доброволне и маентносци све добрем розмыслемъ приимуемъ.

А, чекго боже вховаи, если бы в тымъ часе пан богъ, поки бых му се зысцили, на котрекго з нас смерть допусциль, теды котрыи з нас живъ зостане, дзеци и потомкове нши, або в кокго маентносць нша зостане в ренку, бедзем повинни досыц чиниць тым вшиткимъ обовазкомъ, чинонць досыт ведле текго запису ншекго пред вшиткими длужниками ншими первшими и последними, пред котремы вшиткими продек екго мосци, або в кокго тен лист бендзе, давамы зъ строны запису текго и длукгу вышеи описанекго такъ, яко при животах ншихъ властных, не бронюн ⁷ се речю жадно правно и неправно ани се щичонць якеми листы крола екго милосци желазнеми и иншихъ пановъ, едно зе вшиткеи маентносци нашеи и властных оsob ихъ, такъже и з насъ ма быц заплата чинена ве вшиткемъ, поки се тому записови ве вшиткимъ стане досыц. А при живоце нашемъ ни мамы се еден друкгим вымаваць, кгдеж на вшелакии местцу еденъ яко два, а два яко еденъ розумемы, иж сондзони быц мамы.

Цо вшитко хционць и бендонць повинни моцне стрымаць я, Израел Абрамович, яко з стороны жоны свы Чарны за злеценем онеи а зезволенемъ нас сполнемъ ренко сво подписалемъ по-жидовску и печонць сво приложиломъ до текго ншекго листу, котрыи лист албо тен описъ ма быць уведзон до актъ кгородских влодзимерских. При котремъ лицеи уведзеню я, Израель Абрамович, // мам становиць весполк з жоно сво Чарно и вызнаць, же-смы на таковыи запис призволили и до текго се вшиткгекго з мамы, яко вышеи, стои. А если екго милосци пану Кграевскему, нижли свентыи

⁶ екго

⁷ бронюнць

Доменикъ приидзе, в тых чтыре тисонцы злотых досыць учинил и заплацил албо тежъ такове рекоюмство ставил, на котрем бы екго милосць пан Кграевский престал и заплаты свы с тамътонть патрил, теде мне повинен вруциць екго милосць пан Кграевский вшистке мое контракты и описы, котре-смы пред тымъ медзи собо мели и тераз мамы, умараюнць вшистке, при собе жадных не затримаваюнць, до текго часу вымуюнць таке описы, котре бы по теи даце последни были и показали бы се, тыи маю в mocy застаць.

При котрем записе были уродзони пан Ереи Фаличевский, Янь Топичовский, Якуб Сикганский. До котрекго листу за прозбо мою печонци све властне приложили и ренками властними подписалисе.

Дзалосе то в Линеве, дие виезима марции, року божекго тисенцьнекго пенцьсетнекго седмьдзесент первшекго⁸.

Ирии Фаличевский за прозбо Израелево на свадецтво ренко сво се подписал. Якубъ Сикганский для лепшекго свадецтва подписалемъсе до текго листу ренко властно. Ян Топичевский.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 6.— Арк. 130—132. Засвідчена копія.

№ 116

1572 р., травня 22. Луцьк.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ ЛУЦЬКОГО І ОСТРОЗЬКОГО ВЛАДИКИ ІОНИ БОРЗОБАГАТОГО-КРАСЕНСЬКОГО, ПІДТВЕРДЖЕНА СВИДЧЕННЯМ ВОЗНОГО, ПРО ВІДСУТНІСТЬ НА ДОМОВЛЕНОМУ МІСЦІ У ВІЛЬГОРСЬКОМУ ЛІСІ ПОПЕЛУ, ВИПАЛЕНОГО «НІМЦЕМ-КУПЦЕМ» ФРЕЙТАКОМ, ЯКИЙ НА ЦЕРКОВНИХ ПІДВОДАХ ЗА КОНТРАКТОМ МАВ БУТИ ВИВЕЗЕНИЙ ДО ЛУЧНОЇ

Того ж мѣсца мая 22 днѣя

Присылал на вѣряд его королевское мѣлсти в замок Луцкии до мене, Ивана Хребтовича Богуринского, подстаростего луцького, будучого от его мѣлсти князя Богуша Корецкого, старосты луцького, брянславского и вѣнницкого, его мѣлст владыка луцкии и острозский, архимандрит жидичинский, оповѣдаючи през сына своего пна Петра Красенского о томъ, иж:

што деи в року теперешнемъ семъдѣсят второмъ постановил был пан Фрейтак, немец, купецъ, зо мною на фуру попелную возити сто лаштьтов попелу з ыменѣя пнов Вилгорских Вилгора, которыи попел мел, деи, есми постановити въ Лучной в тыиден по сватках, за которую фуру попелную мел, деи, ми пнѣ Фрейтак заплатити осмъсот золотых, то ест по семъ золотых полских от лашту. То пак, деи, я, чиначи досыт запису своему, зобравши всих подданных моихъ владыческих и архимандричих, з вознымъ повету Луцкого Дахном Гулялницким мѣсца мая осмогонадцат днѣя посылал есми, абы тот попел усю сто лаштьтов вземъши у Вилгорах, у Лучной постановили. И кгда, деи, подводы мои по попел приехали, оного попелу ста лаштьтов на мѣстцу назначеномъ не нашли, в чом, деи, я немало себе шкодую.

Якож и возныи повѣту Луцкого Дахно Гулялницкии передо мною ставши, тыми словы сознал, иж деи:

«За приданемъ твоее мѣлсти, пне подстаростии, сего ж мѣсца мая осмогонадцат днѣя был есми с приставомъ владыки луцкого Игнатом Хоменкови-

⁸ Лист завершує, як зазначено в обляті, приписка руки Зрайловы по-жидовску з таким перекладом: Зрайло Абрамович ниць венцеи не винен на тот лист, хйба чотыри тисечи золотых, якъ у томъ листе стоить написано.

чомь у Вилгорахъ, которы пристае мель з собою чотыриста подводъ, будучи готов сто лаштовъ попелу ведлугъ змовы владыки его млсти луцкого с пномъ Фреитакомъ брати и в Лучьной на рок, в записе межи ихъ млсти описаномъ, становити, *одно ж, деи*, есмо у Вилгорах ничого попелу пана Фреитакова не застали. Тогда // *тот* пристае владыки его млсти ездил со мною и с теми подводами до Острога и до Бродова, пытаючися, где бы мель таковыи попел и шафара при немъ напытати, *одно ж* якъ шафара, так и попелу на местцох менованых не нашъли и брати чого на подводы не мели, которые подводы, уся чотыриста воз, впорожни отышъли. Што мною, вознымъ, и шъляхтою, людми добрыми, то *ест* пномъ Олехномъ Михновичомъ Гулялницкимъ и пном Павломъ Федоровичомъ Гулялницкимъ, пристае его млсти отца владыки луцкого Игнат Хоменкович ошвътъчилъ.

И просил его *млст* отец владыка луцкии через сына своего пана Петра Красенского, абы то было записано.

А так я тое оповедане его млсти отца владыки луцкого и сознанье возного до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 13.— Арк. 291, 291зв. Оригінал.

№ 117

1573 р., січня 30. Володимир.— СКАРГА ЛУЦЬКОГО І ОСТРОЗЬКОГО
ВЛАДИКИ ІОНІ БОРЗОБАГАТОГО-КРАСЕНСЬКОГО НА ГІЕРОНІМА
І МАЛХЕРА КРУПСЬКИХ ПРО НАПАД ПІД УСТИЛУГОМ НА ЦЕРКОВНУ
ВАЛКУ І ЗАХОПЛЕННЯ ТРАНСПОРТОВАНИХ ДО Р. БУГ 500 МАЦ ЖИТА

Лѣта по нароженю Исус Хрыстовомъ 1573, мсца генваря 30 дня Приходил до мене, Михаила Привередовского, подстаростего володимерского, служебник его млсти владыки луцкого и острозского, отца Ионы Борзобогатого Красинского Андреи Быдлинскии, оповедаючи и жалуючи именем владыки его млсти, пна своего, што *ж деи*:

его млсть отец владыка, пан мои, послал был подводы свое збожемъ своимъ, житомъ, до берега реки Буга Устилуга. То пакъ *деи* его млсть пан Еронимъ Крупскии, пославши сына своего пна Малхера, и при немъ ниякого Грицка Тепинку, слуг, боар и подданных своих лудинских, перенемши их на доброволной дорозе под селомъ Устилугомъ, подданных пна моего розбоиннымъ обычаемъ позбивати, кони з санми, з хомутами, з житомъ побрати казалъ. За которым, *деи*, посланемъ и розказанемъ его жита *патсот* маць меры Луцкое, конеи з санми, з хомутами двесте вziali.

И просиль мене *тот* служебникъ его млсти отца владыки луцкого и острозского первопоменены Андреи Быдлинскии именемъ пна своего о придане возного ку огледаню тых шкод, которые ся *деи* шкоды стали розбоиннымъ обычаемъ под селомъ Устилугомъ за розказанемъ и посланемъ пна Еронима Крупского, и о записане до книгъ тое жалобы и оповеданя своего в тои речи его млсти владыки, пна своего. Ино *иж* на *тот* часъ возного при враде не было, я з ураду кгородского листъ до возного ему на то даль, абы на тую потребу пна его ехаль.

А тоє теперешнее шповедане и жалобу его, через него именемъ пна его вчиненую, в книги кгородские записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 7а.— Арк. 7зв. Оригінал.

№ 118

1573 р., квітня 9. Володимир.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ МИКОЛАЯ ЛИСАКОВСЬКОГО ПРО ПОРУШЕННЯ ЯНОМ ХРУСТИЦЬКИМ КОНТРАКТУ НА ПОСТАВКУ ДО УСТИЛУГА 400 МАЦ ЖИТА

Лѣта по народженю Исуса Христа, сына божого, тисача патсот сѣмьдесят третего, мѣца апреля деватого дня

Пришедши перед мене, Павла Оранского, на тот час будучого подстаростего володимерского, служебникъ его млсти велможного пна Миколая Лысаковского, кашталяна холмьского, Каспор Бруяка шповедал именемъ его млсти, пна своего, иж деи:

«Пан Янь Хрустицкии продал жита чотыриста мац меры Володимерское его млсти пну моему, за которое збоже взял от его млсти, пна моего, зуполную заплату. И шписался, деи, пан Хрустицкии листомъ своимъ пну моему тоє жито все сполна выставити во имену пна моего, в Устилугу, на рок певны, ¹—на Громници¹; свато прошлое, которое было в року тепер идучомъ сѣмьдесят третемъ, на сплав теперешнии до Кгданска, яко, // деи, на тот рок. А на шномъ року пан Хрустицкии ² водлуг шпису своего того збожя пну моему на теперешнии сплав до Кгданска того збожя в Устилугу не выставил ку великою кривде и шкоде его млсти, пна моего».

И просил тот служебник его млсти пна холъмльского [!] Каспор Бруяка именемъ пна своего, абы тоє шповедане его до книг кгородских записано было.

Я тоє шповедане его в ³ книги кгородские ⁴ записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 7а.— Арк. 74зв.— 75. Оригінал.

№ 119

1573 р., червня 17. Луцьк.— СКАРГА ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ ДАХНА ГОРАЙНОВИЧА ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ ОСТРОЗЬКИМИ МИТНИКАМИ ПІД ЧАС ЯРМАРКУ В ОСТРОЗІ ЙОГО ТОВАРІВ: ТКАНИН, ХУТРИНИХ, МЕТАЛЕВИХ І ШКІРЯНИХ ВИРОБІВ, ПАПЕРУ, БАКАЛІЇ ТА РОЗДРІБНИХ ТОВАРІВ

Року 73, мѣца июна 17 дна

Пришедши на врад кгородскии в замокъ Луцкии перед мене, Семена Хребтовича Бгуринского, писара кгородского луцкого, будучого на мѣстцу пна Петра Хомека, подстаростего луцкого от его млсти кнза Богуша Корецкого, воеводы земли Волынское, старосты луцкого, браславского и вени-

¹— 2 лютого

² Літера с виправлена з л.

³ Прийменник в правлений.

⁴ Виправлено з кгородских.

цкого, мещанин луцкии Дахно Горайнович жаловал и шповедал тымь шбычаем, иж деи:

«В понеделокъ прошлыи мсца июня патогонадцат дна, в году тепе-решнемъ семдесат третем, будучи мне з ыншими мещаны луцкими, това-рышми моими, людми купецкими, ув Острозе на армарку з розными ре-чами крапными за волностью, шт его королевское млсти, ншого млстивого зешлого пна, намъ, всимъ мещаномъ луцкимъ, наданую и впривильеваную, за которою волностью тамъ, в Острозе, вже-м са был расташоваль и тор-говал, ино, деи, мытник луцкии Енус а писары мытныи коморы Луцкое Агронъ Израилевич а Аврам дали таковую справу его млсти пну Миколаю Дорогостаискому, столнику Великого кнзства Литовского, старосте ве-ленскому, боисакголскому и шстрозскому, тивону кгондинскому, якобы у мене волности местское, такъ яко // и в ыншихъ мещан луцких, быти не мело, мовачи его млсти пану столнику, абы мне его млсть там ув Острозе торговати не допустил и вси речи мои крапные побрати росказаль. Его млсть пан столник мне перед собою стати росказал. Я зараз кгда-м перед его млстью стал, тогды пытал мне его млсть, зачимъ быхъ и за акою волностью тамъ ув Острозе торговати мел. А такъ а показаломъ его млсти пну столнику волност ншу, всихъ мещан луцкихъ, с привилю его королев-ское млсти копию списаную под печатью врадовою местскою, так яко са иншие мещане луцкии заховывають. То пак, деи, его млсть пан столникъ, ничого не дбаючи ш таковую волнос¹ нашу местскую, которую-м я перед его млстью с привила его королевское млсти показал и до рукъ его млсти дал, шную копию, з волности ншое местское списаную, в себе загамававши, мне штдати не хотел. И пославши, деи, слуг своихъ с тыми вышеш писаными жидами, мытниками луцкими, речи мои крапные вси шт мала до велика, што-м ихъ шдно колвекъ мел в месте шстрозскомъ, шт мене забрати и до замку шстрозского упровадити росказал.

А то, деи, меновите што побрано: напервей шксамиту локот двадцать, которыхы есми купил по полтрета золотого; золота фунтовъ два по семна-дцать золотыхъ; серебра фунтов два по патнадцати золотыхъ; шолку бар-вистого литер пать по чотыры золотых; чорного шолку литер шесть по три золотыхъ; мухоару барвы розное шест штук по пати золотыхъ; бакга-зии блакитное шест штукочъ по полкопы гршеи литовъских; чорное бакга-зии целых две штуце, штука по полтрета золотого; полотно коленского пра-ве тонкого пать штукъ, тое купил по полшма золотого, середнего не праве тонкого шест штук по полшоста золотых; полотно ткацкого пать штук тонкого, которое купил по полпата золотых; полотно ткацкого три штуки, которое купил по шести золотых; поасов злогоглавых широкихъ два-дцать, которыхы купил по золотому; поасов злогоглавыхъ узшихъ два-дцат пат, тыи-м купилъ по двадцати ладскихъ; поасовъ шксамитныхъ сорокъ, тыи-м купилъ по деватнадцати грошеи ладских; поасов шксамитныхъ уз-ких з мохрами и без мохров двадцат два, тыи-м купил по ползолотого; бархату чорного праве доброго две штуце, за которыи // далом шестнадцат золотых; бархату чорного середнего штуки две, за которыи дал дванадцат золотых; бархату чорного подлешого три штуки, за которыи дал двана-

¹ волност

дцать золотых; тканиц оksamитных розмаитыхъ за двадцать пamt золотыхъ; шапокъ праве добрыхъ пать копъ, за которую копу далъ по чотырнадцать золотыхъ; макгерокъ полторы копы праве добрых, за которую копу дал по пamtнадцати золотыхъ; две блани лисихъ завыиковыхъ, за которые далъ по шми копъ литовскихъ; сахванов жолътыхъ два десатки, за которые дал по сороку грошеи ледцкихъ; мешинъ чорныхъ пamt, за которые дал по пamtнадцати грошеи ледцкихъ; шпанеч московскихъ двадцетъ, которые купилемъ по два золотыхъ; ножов угорскихъ, полугорковъ, циндаловыхъ и инъшихъ ножов розмаитыхъ за сорокъ шмъ золотыхъ; поясы реманные, збройки розмаитыми послишци, шолькомъ вышиваные и иншия невышиваные; попруги, пристоги, чересы, бичи, тороки, то ест за пamtнацат копъ литовскихъ; паперу две ризы, за которые дал полъчетверта золотыхъ; селѣтры чотыри камени, за которую дадемъ двадцат золотыхъ; олово, сира, галун, ладан, бобки, калась, купоръвась, яр и иншия хварбы, гвоздь билое пристожное и непристожное мосазовое, цвахи швецкии, иглы, шпилки, звонъки, наперстки, цеплики, шнурки, ножанки, карты малыи, замки, шстроги, карты нолберские, сталь, бель, тканицы венацкие и иншии речи дробныи, того такъ веле яко за пamtдесат золотыхъ; киновари два фунты, за которую дал десат золотыхъ; шафрану два фунты, за которые дал дванадцат таларов; имберу чотыри фунты, за которые далъ чотыри талари; два камени перцу, за которые дал тридцат чотыри золотыхъ; камень кмену, за который дал шесть золотыхъ; железа белого за два золотых; влочки чотыри фунты, за которую дал три золотых; струн кгроцкихъ за чотыри золотых; // шнуров едwabныхъ барвистого шолку десатеры, кождые шнуры по золотому; ковнерцовъ белью вышиваныхъ десат за копу грошеи; шалии фунт».

В чомъ себе мещанин луцкии Дахно Горайновичъ жал, кривду и шкоду немалую быти мениать. И просил, абы то было записано.

А такъ я тую жалобу и шповедане его до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 14.— Арк. 155 зв.— 158. Оригінал.

№ 120

1573 р., липня 27. Луцьк.— СКАРГА ВАРШАВСЬКОГО КУПЦЯ
МАТИСА ВАЛЬБАХА НА ЛУЦЬКОГО МОСТОВНИЧОГО
ІВАНА БОРЗОБАГАТОГО-КРАСЕНСЬКОГО ПРО НЕСПЛАТУ ГРОШЕЙ
ЗА ПОПЕРЕДНЬО СТОРГОВАНІ, А ПОТІМ СИЛОМІЦЬ ЗАХОПЛЕНІ
В НЬОГО ПАНЦИРИ

Року 73, мѣса июла 27 дна ш двадцатой године

Пришодчи перед мене, Семена Хребтовича Богуринского, писара кгородского луцкого, будучого на местцу пна Петра Хомека, подстаростего луцкого шть его мѣсти кнза Богуша Корецкого, воеводы земли Волынского, старосты луцкого, brasлавского и веницкого, Матыс Волбах жаловаль и шповедал на пана Ивана Борзобогатого Красенского, мостовничого луцкого, тымъ обычаемъ, иж деи:

«Он вчинил зо мною торгъ на пamt панцыровъ, за которые мелъ мнѣ заплатити сорокъ и пamt золотых полскихъ. А такъ деи панъ Иван Борзобогатыи тых пнзеи сорока и пати золотых полскихъ нетъ ведома для которое причины мнѣ не штдавши, у мене тую пamt панцыров кгвалтовне в господе моеи в Урбана, балвера, взаль и еще мене самого бити хотель».

В чомъ собъ Матыс Волбахъ жал, кривду и шкоду немалую быти мениать. И просил, абы то было записано.

А такъ а тую жалобу и ѡповеданє его до книг кгородскихъ луцкихъ записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 14.— Арк. 235зв. Оригінал.

№ 121

1573 р., вересня 4. Луцьк.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ ЯНА БОЛМАНА
ПРО ПОРУШЕННЯ ЛУЦЬКИМ І ОСТРОЗЬКИМ ВЛАДИКОЮ ІОНОЮ
БОРЗОБАГАТИМ-КРАСЕНСЬКИМ УКЛАДЕНОГО МІЖ НИМИ КОНТРАКТУ
НА ПОСТАВКУ ПОПЕЛУ НА БЕРЕГ р. ВЕПР ДЛЯ СПЛАВУ

Року 73, мѣсца сѣнтября 4 дня

Пришодчи перед мене, Петра Хомека, подстаростего луцкого ѿт его млсти кнза Богуша Корецкого, воеводы земли Волыньское, старосты луцкого, браславского и веницкого, служебник пна Яна Болмана Юреи Штрабан ѡповедал именемъ пна своего, иж деи:

«Владыка луцкии и ѡстрозкии, архимандрить жидичинскии, вчинилши певное постановенье с паномъ моимъ на двесте лаштовъ попелу, ѡписался листомъ своимъ под ѡбвѣзками в листе менованомъ, иж мел в году прошломъ семьдесять второмъ, в мѣсцы июли ѿдну сто лаштов попелу по дванадцати бочок в лашть з мѣста Ѡстрозкого вывезти и выставити на берег реки Вепра, а потомъ другую сто лаштов на ден ѡстатнии мѣсца августа подданными або форманы своими властными тамъ же на березе ставити и справцамъ пна моего ѡтдати, што деи все ширеи а меновите на листе владыки его млсти луцкого, пну моему под ѡбвѣзками даномъ, ест ѡписано. А так де его млсть влдка луцкии во всемъ тому листу ѡпису своему досыт не вчинилъ, а ѡного попелу в году прошломъ семдесять второмъ яко першихъ сту, так и другихъ сту лаштов попелу подданными або фурманы своими з Острога не вывезъ и на березе не поставил, в чомъ, деи, пан мои шкоду и втрату немалую принял».

И просилъ служебник пна Болманов Юреи Штрабан, абы то было записано.

А так я тоє ѡповеданье его до книг кгородскихъ луцкихъ записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 14.— Арк. 337 зв. Оригінал.

№ 122

1573 р., жовтня 22. Луцьк.— СВДЧЕННЯ ВОЗНОГО ПРО БЕЗМИТНЕ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ КУПЦЯМИ-ВІРМЕНАМИ З КАМ'ЯНЦЯ-
ПОДІЛЬСЬКОГО «МОСКОВСЬКИХ ТОВАРІВ» ЧЕРЕЗ ВОЛИНЬ
ЗА ОХОРОНИМ ЛИСТОМ КИЇВСЬКОГО ВОЄВОДИ КН. КОСТЯНТИНА
ОСТРОЗЬКОГО І ПІД ЗАХИСТОМ ЙОГО НАДВІРНОЇ КОРОГВИ

Року 74 [1], мѣсца октєбра 22 дня

Пришедши на врад его королевьское млсти в замокъ Луцкии перед мене, Семена Хребтьовича Богуриньского, писара кгородского луцкого, будучого на мѣстѣцу пана Петра Хомека, подстаростего луцкого ѿт его млсти кнза Богуша Корецкого, воеводы земли Волыньское, старосты луцкого, браславьского и веницкого, вознии повету Луцкого Адамъ Маевьскии ку записованью тыми словы созналь:

«Будучи, деи, мне з ураду кгородского Луцкого приданым на потребу пану Йонасу Изааковичови, справцы мыт волынських и подляшскихъ, року теперешнего семдесят третьего, мсца сѣнѣтбра двадцатого дня, маючи я про¹ собе шляхту людей добрых, то есть Григоря Каменецкого, которыи был при мне посланъ з раменя его млсти князя воеводы волынского, а Вавриньца Кремянецкого за посланьем пана Йонасовым, поехал есми был до Полоного з листом его млсти князя воеводы волынского отвороним для приповеданья купцовъ оръменовъ каменецких, которыи, деи, шли с товары московскими, прошодчи вси коморы и прикоморьки подольские и волынские безмытне. Нижли коли-мъ вжо был в дорозе, едучи через Жаславъ, зостал и наехал есми в Жославлю Яхна Левкевича, которого былъ панъ Йонас наперед до Полоного послалъ. Которыи кгда ся зо мною увидѣл, поведил мне, возному, // и шляхте, которая при мне была, иж деи:

«Пне возныи, твоя млсть! Не маеш тамъ по што ехати, бо купцы тые, которые были у Полономъ, яко у пятницу прошлую за листом его млсти князя воеводы киевского, которыи его млсть до старосты полонского пна Яна Подлоньцкого писат рачиль, так тежъ за дозволеньем его млсти зо всемъ поехали. У котором листе пишет его млсть князь воевода, зродзе² росказуючи, абы гамовани ни от кого не были. А такъ деи, пане возныи, и я тамъ мало киемъ не взялъ: абы-м былъ знаемости зъ пятигорцы^а, которые тамъ лежу мають, не мелъ, не ведаю, што бы, деи, ся зо мною стало. А такъ, пне возныи, я быхъ тебе то радиль, абы ты, тамъ далеи не ездячи, зась назадъ поехалъ, бо тыхъ купцовъ тые поменены пятигорцы, яко сорокъ коней, попровадили за колко миль за Полоное. А такъ хотя бы ты тамъ и поехалъ, ничего имъ учинить не можешъ».

А так я, возныи, на слово и на повесть того помененого Яхна не ездячи далеи, зась назад есми ся вернулъ».

И просиль пан Йонасъ, абы то было записано.

А такъ я тое очевистое возного созначе до книг кгородских луцкихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 14.— Арк. 436 зв.— 437. Оригінал.

№ 123

1574 р., вересня 14. Володимир.— СКАРГА ЛОВИЦЬКОГО КУПЦЯ СИМОНА ВУРМЕНИНА НА ПИСАРЯ ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦІ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА ГРІШМИ І САП'ЯНАМИ ПІД ЧАС ПЕРЕЇЗДУ З ЛОВИЧА НА ЛУЦЬКИЙ ЯРМАРОК

Лѣта по нароженю Исуса Хрыста, сына Божого, тысяча пятсот семдесят четвертого, мсца сѣнѣтбра четвертогонадцат дня

Пришедши на врьд перед мене, Михаила Привередовского, подстаростего володимерского, мещанин з Лович Симон Вурменин оповедал и жаловал на писара мытного коморы тутошнее Володимерское Ицхака Вронку, иж деи:

«Яко-м ехал з дому соеого, з Ловича, до Луцка на ярмарок теперешнии с товаром своим, маючи волност от плаченя цла за вызволенем королеи их мл. полских, оному месту // Ловицкому наданых, для которое ведомости

¹ при

² сродзе

всѣм маю в себе перепис привилеев под печатью вряду местского Ловицкого, в небытности самого на тот час того мытника тут, у Володимери, жоне его показовал, не хотечи еи, яко не будучи, цла платит. Она, деи, на то ничего не дбаючи, мене в госпде моги тут, у Володимери, у Василя Капли загамовала. За которым, деи, загамованем еѣ мусялем над потребу свою тут, в месте, ден змешкат, и входечи того, абых до ярмарку Луцкого быт не омешкал, поневоле над волност свою полтретя таляра еи дат, и далем. А тепер, деи, едучи мне з Луцка зъ ярмарку, спровавши товар свои, с которым там ездил, за тые ж пнзи иного товару накупивши, зася до дому своего, до Ловича, ехал, и квит тамошнихъ писаров мытных луцких в себе мел, которыи, деи, я писарови тутошнему володимерскому мытному Ицхаку очевисте самому показавши, в руки дал. Он деи, тот квит, от мене взявши и его прочитавши, так же, яко и перво жона его, на тую волност мою показованую ничего не дбаючи, цло хотечи мет, чотыри сафьяны желтых в мене, деи, взял. В чом ся, деи, мне кривда и шкода над волности оному месту Ловичу, где я мешкам, а заровно волност зо всѣми ими мам, дѣет».

Которое ж я оповедане и жалобу за прозбою того Симона Вурменина в кнги кгородские записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 8.— Арк. 190, 190 зв. Оригінал.

№ 124

1575 р., вересня 25. Луцк.— СКАРГА ПОВІРЕНОГО СЛУЦЬКОГО КУПЦЯ ЕСЮПИ НИКОНОВИЧА НА ЛУЦЬКОГО ВІЙТА ОСТАФІЯ ЄЛОВИЧА-МАЛИНСЬКОГО ПРО БЕЗПІДСТАВНУ КОНФІСКАЦІЮ ЛАДАНУ І ПЕРЦЮ, ПРИВЕЗЕНИХ ДЛЯ НИКОНОВИЧА НА ЛУЦЬКИЙ ЯРМАРОК ЗА УГОДОЮ З ЛЬВІВСЬКИМ КУПЦЕМ КОСТЯНТИНОМ

Року 75, мѣсца сѣнтѣбра 25 дна

Прышодши на врад кгроцкие ¹ в замок Луцкии до мене, Михаила Велгорского, подстаростего луцкого от его мст князя Богуша Корецкого, воеводы земъли Волынской, старосты луцкого, браславского и веницкого, мещанин луцкии Демид Ескович жаловал и оповедал на пна Остафея Еловича Малинского, воита луцкого, тым обычаемъ, иж деи:

«Маючи я моц и поручене и лист от мещанина слуцкого Есюпы Никоневича, писаныи до мещанина лвовского Костентина, иже бы мне до рук моих товар его, то ест патдесат и тры камени ладану а перцу дванадцат камени дал, тут до Луцка на ярмарок прошлыи был приехал, хотачи оныи // товар Есюпин взати, якож, деи, мещанин ильвовский Костентин тот товар до Луцка о ярмаръце фурманом зо Лвова был прислал. То пак, деи, пан Остафей Малинский, воитъ луцкии, нѣтъ вѣдома дла которое причины оныи товар Есюпин, так ладан, яко и перец, которыи был черезъ фурмана от Костентина зо Лвова прислан, загамовал и до себе побраль, а мнѣ его отдати не хотил. Такъ теж и листъ умоцованыи, которыи есми от Есюпы на взате того товару его мѣль, пан воитъ от мене взавши, мнѣ и до сего часу не отдал».

И просил мещанин слуцкии Демид Ескович, абы то было записано.

А так я тую жалобу и оповедане его до книг кгородскихъ луцкихъ записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 15.— Арк. 419 зв.— 420. Оригінал.

¹ кгроцкии

1575 р., жовтня 6. Луцьк.— ЗАЯВА ПИСАРІВ ЛУЦЬКОЇ
МИТНИЦІ ПРО ЗМЕНШЕННЯ МИТНИХ ЗБОРІВ У ЗВ'ЯЗКУ
З НАПАДОМ ТАТАР НА ПОДІЛЛЯ І ВОЛИНЬ

Року 76 [!], мсца октєбра 6 дна

Пришодши на врад кгородскии в замок Луцкии до мене, Михаила Вилгорского, подстаростего луцкого *от* его млсти кнза Богуша Корецкого, воеводы волынського, старосты луцкого, браславського и веницкого, писаре коморы мытного Луцкого Мошеи Ескович, а Мордухаи Мордухаевич *оповеди* дали тыми словы, *иж деи*:

тых теперешних часовъ, кгда поганство татаре в землю гсдрскую на Подоле и на Волинь уторгнули^а, тогды, *деи*, тыхъ купцов, которые с Каменца-Подолского до Люблина на ярмарокъ пришли, которые *мают* бити¹—на день Шимона Юды¹, с товаромъ рознымъ приехали² были, *от* поганства татар на той сторонѣ Креманца погромлено и зо всим товаромъ ихъ побрано, а иныше, *деи*, купцы, которую таковую небезпечность послышали, назад са вернули. К тому, *деи*, тые *ж* татаре прасоловъ, которых з солю до Луцка *околкосот* возъ ехало, в дорозе на розных местцах побрали, *от* которых, *деи*, купцовъ и прасоловъ мыта тут, на коморе Луцкою и прикоморкахъ, немало бы пришло. А в Горуве³, *деи*, на прикоморку скрынку з грошми и зо всим на все татаре *ж* вziali и дом мытныи спалили.

За которым, *деи*, вторгнемъ поганства татар в землю гсдрскую а за не*от*-данемъ *от* тыхъ купцов и прасоловъ тут, в Луцку, на коморе головною и прикоморкою мыта, такъ тежъ // за в^затьемъ⁴—в Горухове⁴ скрынки мытное з грошми шкоды немалые *пном* *ншимъ* стали.

И просили писаре мытныи коморы Луцкое, абы то было записано.

А такъ я тое *оповедане* ихъ до книг кгородскихъ луцких записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 15.— Арк. 431, 431 зв. Оригінал.

1575 р., листопада 23. Володимир.— СКАРГА МИХАЙЛА СЕРБИНА
НА ГІЕРОНИМА КРУПСЬКОГО, ПІДТВЕРДЖЕНА ЗІЗНАННЯМ
ВОЗНОГО, ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ЗАВЕЗЕНИХ СЕРБИНОМ
ДО УСТИЛУГА ДЕРЕВ'ЯНИХ ЗАГОТОВОК ДЛЯ ЗБІРКИ КОМ'ЯГ
І РОЗВАНТАЖЕНИХ, ЗГІДНО З КОНТРАКТОМ,
НА ГРУНТІ КРУПСЬКИХ НАД БУГОМ

Лѣта по нароженю *Исус Хрста*, сына божого, тысяча пятсот семдесят пятого, мсца ноябра двадцат третего дня

Што *первее* сего дня позавчорашнего, в понеделок, мсца ноябра двадцат первого *оповедал* и жаловал мне, Станиславу Кграевскому, столнику земль Подляшское, подстаростему володимерскому, *его* мл. пан Михаилло Федорович Сербин, подкоморни земскии луцкии, на *пна* Еронима Круп-

¹—1 28 жовтня

² Правлено.

³ Горухове

⁴—4 Повторено двічі.

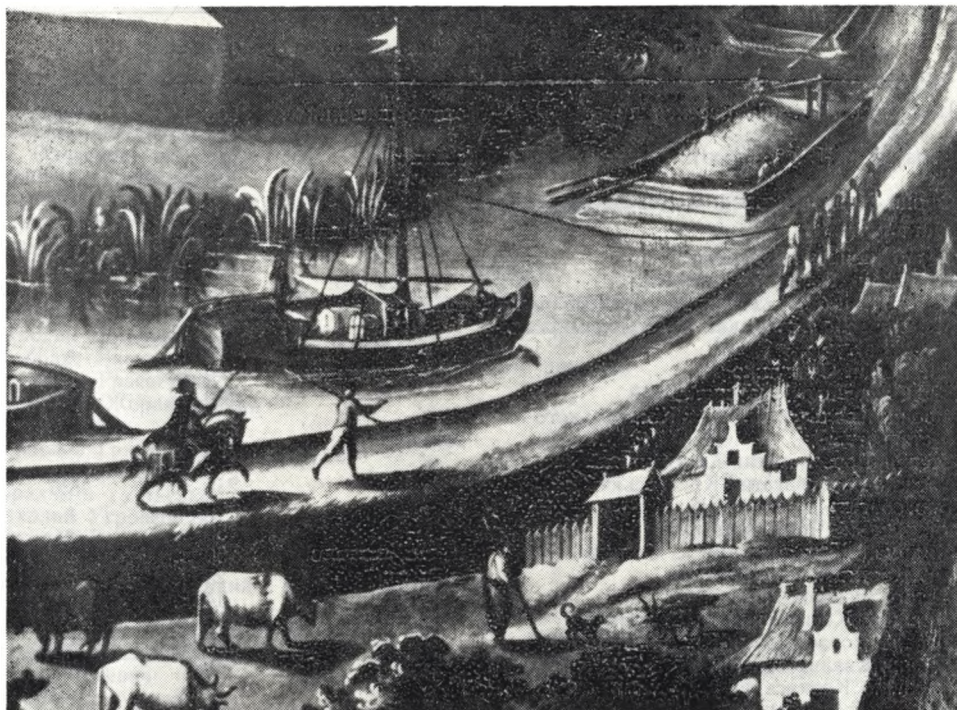
ского, подстолего холмского, и малжонку его пню Галену Михайловну Котовну Лудинскую, и сына их пна Малхера Крупского, иж деи:

«Я, за позволенем и данем самое пнее Крупское, уеднал бэндюгу, то ест берег над рекою Бугом в ыменю Устилозе, на кгрунте их млсти, на спускане комяг до Кгданска, яко ж деи и заплату чотыри золотые полские пни Крупская в мене от того берега взяла, и на оном березе мне комяги будоват, // и часу потребы на воду доброволне с того берегу спустит дозволила. Я деи за позволенем ее дерево все, што на будоване комаги належит, то ест лав сорок семъ, бортниц чотыри, ошов двадцат и шест, котвиц двадцат и три на том берегу у Вустилозе, звезши, зложил, и тесли, деи, вже есми заплатил, чотыри копы гршеи литовских дал и страву подавал, которыи тые комяги будовати мел, яко ж, деи, и збоже есми был зготовал болшеи тисечи мац жита на тые комяги, хотечи спустити до Кгданска. То пак, деи, пан Ероним Крупский з малжонкою своею пнею Галеною Михайловою Котовною Лудинскою и з сыном своим пном Малхером тое дерево мое власное, на комяги там вывезеное и зложеное, с того местца кгвалтовне побрати и до городища своего у Вустилозе перевозити казали».

И просил мене о придане возного ку опытаню пна Еронима Крупского, малжонки и сына их, пна Малхера, або врядника их, для чого то вчинили. Я з уряду кгородского придал ему на то возного земского повету тутошнего Володимерского Хацка Чувата Туличовского. Которы иж возныи дня сегоднешнего, даты наверху написаное, постановившиися обличне на вряде передо мною, до книг кгородских вызнал тыми словы, иж:

«За приданем твоим врядовым дня вчорашнего, у волторок, мсца ноября двадцат второго, маючи я при себе шляхту пна Федора Калусовского, ездил есми з служебником его млсти пна Михаила Сербина, подкоморого земского луцкого, Гришком Яновичом до имения пна Еронима Крупского, подстолего холмского, до Устилога. Там же, деи, был есми на городищу ув Устилозе, которое лежит над рекою Бугом. Ино, деи, есмо самого пна Крупского, малжонка и сына их, пна Малхера, ани врядника их устилозского на том городищу не застал, одно, деи, есми там застал врядника их лудинского Бурца, которыи поведил, иж деи врядник // панов моих тутошнии Собко тут же ув Устилозе в дому своем ест. И видел, деи, есми на том городищу лавы комяжные, на одну громаду звозоные, которые, деи, лавы комяжные мне, возному, и шляхте служебник пна подкоморого луцкого Гришко поведал быти властные его мл. пна своего.

Потом, деи, ездил есмо до дому врядника их устилозского Собка, и там, деи, его передо мною, возным, и шляхтою тот служебник пна подкоморого Гришко пытал, с чиего бы росказаня тое дерево комяжное пна его побрал. Он поведил, иж деи: «Мне тое дерево комяжное панове мои, пан Ероним Крупский и малжонка его мл. пни Галена Крупская, и сын их мл. пан Малхер побрати казали, якож, деи, я за росказанем их мл. тое дерево побрал. И што еще того дерева комяжного, две лаве а чотыри бортници, на том берегу зостало, теды, деи, мне их мл. панове мои и остаток того дерева побрати и перевозити казали, и за росказанем, деи, их мл. панов своих, остаток того дерева поберу и тут до городища перевозжу». И там же,

Ісаак ван ден Блоке. Алегорія гданської торгівлі. Олія. 1608 р. Фрагмент.

деи, в дому Собковом, на дворе, оказал мне тот служебник пна подкоморого Гришка¹ пят котвиц, которые на дрыва рубают.

Ездили, деи, теж есмо до того берегу, на котором, деи, берегу дерева комяжного не знашли есмо болшем, одно две лаве и чотыри бортници.

Которое ж я оповедане и жалобу пна Михаила Сербина, подкоморого земского луцкого, и вызнане возного за прозбою его в кнги кгородские записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 9.— Арк. 198зв.— 199зв. Оригінал.

№ 126^а

1544—1576 рр. Влоцлавек.— ТАБЛИЦЯ ВИВОЗУ ЗБІЖЖЯ,
ПОПЕЛУ І ДЕРЕВ'ЯНИХ ТОВАРІВ З ВОЛИНИ І НАДДНІПРЯНЩИНИ
ДО ГДАНСЬКА,
СКЛАДЕНА НА ОСНОВІ РЕЄСТРІВ ЗБОРУ
ВОДЯНОГО МИТА ВЛОЦЛАВЕЦЬКОЇ МИТНИЦІ^а

Експортер	Вид товару	Кількість	Рік
Луцький єпископ	збіжжя	40 л. ¹	1544
Бона ^б «з Ковельського староства»	»	3 км. ²	1546
»	озима пшеница	140 л.	1555

¹ Гришко(?)

¹ лашт

² ком'яга

Експортер	Вид товару	Кількість	Рік
Іван Борзобагатий-Красенський	озима пшениця	268 л.	1555
»	»	220 л.	»
Борзобагаті-[Красенські]	збіжжя	250 л.	»
»	»	100 л.	»
Фронц Хвальчевський «з Ковельського староства» ⁹	озима пшениця	80 л.	»
Петро Кишка «з Волині» ²	»	27 л.	»
кн. Федір Головня «з Волині»	»	10 л.	»
Лев Гуврін (?!) ³ «з Володимирського повіту»	збіжжя	60 л.	»
Миколай Домбровський «з Володимирського повіту»	»	16 л.	»
кн. Роман Сангушко	озима пшениця	40 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	100 л.	1556
Фронц Хвальчевський «з Ковельського староства»	збіжжя	100 л.	»
Степан Борзобагатий-Красенський	»	103 л.	»
Василь Борзобагатий-Красенський	»	215 л.	1557
Борзобагаті-[Красенські]	»	20 л.	»
кн. Андрій Чорторійський	»	50 л.	»
Миколай Домбровський «з Волині»	озима пшениця	50 л.	»
кн. Костянтин Острозький	збіжжя	25 л.	»
Петро Загоровський	»	14 л.	»
Михайло Косинський «з Волині» ⁴	»	80 л.	»
Василь Борзобагатий-Красенський	»	150 л.	1558
Фронц Хвальчевський	»	23 л.	»
Михайло Козинський	»	15 л.	»
Петро Загоровський	озима пшениця	12 л.	»
кн. Костянтин Острозький	збіжжя	24 л.	»
кн. Федора з Чорторійських Свинюська	»	24 л.	1561
кн. Олександр Чорторійський	»	18 л.	»
Петро Загоровський «з Володимирського повіту»	озима пшениця	10 л.	»
Михайло Ело-Малинський	»	100 л.	1568
кн. Андрій Курбський	»	25 л.	»
Андрій Суходольський	»	6 л.	»
кн. Андрій Курбський «з Ковельської держави»	»	50 л.	»
кн. Роман Сангушко	»	50 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	збіжжя	72 л.	»
Семашко	озима пшениця	50 л.	»
Миколай Домбровський «з Волині»	збіжжя	70 л.	»
кн. Сокольський	озима пшениця	18 л.	»
кн. Козека	»	75 л.	»
Анна Хвальчевська «з Волині»	озима пшениця	72 л.	1568
Балтазар Гнівош «з Волині»	»	36 л.	»
Геронім Гостський	збіжжя	36 л.	»
кн. Костянтин Острозький	озима пшениця	162 л.	»
Луцький єпископ	збіжжя	30 л.	»
Станіслав Граєвський	озима пшениця	112 л.	»
Олександр Жоравницький	»	70 л.	»
Мисько з Володимира	»	52 л.	»
Миколай Лисаковський «з Волині»	»	15 л.	»
Йосько з Володимира	»	78 л.	»
кн. Четвертинська	збіжжя	33 л.	»
Михайло Дзялинський «з Волині»	озима пшениця	86 л.	»
кн. Роман Сангушко	»	80 л.	»
Станіслав Граєвський	»	60 л.	»
Іван Ляховський	»	15 л.	»
Мартин Угровецький	»	72 л.	»
Чаплич	»	18 л.	»

³ Горайн? Гурін-Маскевич?

⁴ Михайло Козинський?

Експортер	Вид товару	Кількість	Рік
Олександр Жоравницький	озима пшениця	130 л.	1568
Михайло Дзялинський «з Волині»	овес	18 л.	1569
кн. Олександр Чорторийський	пшениця	8 л.	»
Станіслав Граєвський	»	7 л.	»
Вікторин Вербицький, «луцький єпископ»	озима пшениця	40 л.	1573
Мартин Угровецький	»	42 л.	»
Олександр Жоравницький	»	60 л.	»
кн. Романова Сангушка	збіжжя	68 л.	»
Олександр Семашко	озима пшениця	18 л.	»
Балтазар Гнівош	»	36 л.	»
Миколай Домбровський	»	36 л.	»
Ольбрахт Ласький	озима пшениця	36 л.	»
Станіслав Граєвський	»	38 л.	»
Олександр Жоравницький	»	30 л.	»
кн. Сангушко	»	4,5 л.	»
Станіслав Граєвський	»	12 л.	»
Мартин Угровецький	»	2 л.	»
Абрахам з Турійська	»	27 л.	»
Миколай Угровецький	»	12 л.	1574
Миколай Домбровський	»	18 л.	»
Миколай Угровецький	»	48 л.	»
Станіслав Барзиковський і Мартин Заленський	»	20 л.	»
кн. Олександр Вишневецький	»	26 л.	»
Станіслав Холоневський	»	24 л.	»
Василь Гулевич	»	20 л.	»
кн. Дмитро Козека	»	20 л.	»
Мартин Угровецький	»	32 л.	»
Петро Хвальчевський	»	30 л.	»
Олександр Жоравницький	»	72 л.	»
кн. Роман Сангушко	»	100 л.	»
Дмитро Єловицький	»	18 л.	»
Луцький єпископ	»	30 л.	»
Станіслав Радзiminський	»	15 л.	»
Миколай Вільга	»	18 л.	»
»	»	17 л.	»
Мартин Угровецький	»	29 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	50 л.	1575
кн. Стефан Збаразький	»	62 л.	»
Вікторин Вербицький, «луцький єпископ»	»	65 л.	»
кн. Андрій Курбський	»	15 л.	»
Мартин Граєвський	»	18 л.	»
Фрідріх Загорівський	збіжжя	20 л.	»
кн. Чорторийський	озима пшениця	30 л.	»
Олександр Жоравницький	збіжжя	80 л.	»
кн. Костянтин Острозький	озима пшениця	90 л.	»
Станіслав Дмовський, «луцький декан»	»	8 л.	»
кн. Дмитро Козека	»	36 л.	»
кн. Анна Чорторийська	»	27 л.	»
Василь Гулевич	»	54 л.	»
Балтазар Гнівош «з Володимирського повіту»	»	45 л.	»
Вікторин Вербицький, «луцький єпископ»	»	56 л.	»
Балтазар Гнівош	»	4 л.	»
кн. Стефан Збаразький	»	36 л.	1576
Вікторин Вербицький, «луцький єпископ»	»	65 л.	»
кн. Анна Деспотівна Збаразька	»	80 л.	»
Михайло Сербин	»	30 л.	»
Олександр Жоравницький	»	30 л.	»
Василь Гулевич	»	15 л.	»
Станіслав Граєвський	чамер	3,5 к. ⁵	1568

⁵ копа

Експортер	Вид товару	Кількість	Рік
Станіслав Граєвський	чамер	1,5 к.	1569
Борзобагаті-[Красенські]	ванчос	2 зх. ⁶	1555
Франциск Хвальчевський	»	270 ст. ⁷	1557
»	ванчос, клепки	32 ст.	1558
Станіслав Граєвський	»	4 зх.	1560
кн. Роман Сангушко	»	50 ст.	1561
Мартин Угровецький	клепки	90 ст.	»
Катерина Угровецька	»	6 ст.	»
Станіслав Угровецький	ванчос, клепки	65 ст.	»
Станіслав Граєвський	ванчос	60 ст.	1568
»	ванчос, клепки	1 зх.	»
»	»	70 ст.	»
»	ванчос	1 зх.	»
кн. Андрій Курбський	»	56 зх.	1569
Станіслав Граєвський	»	47 ст.	»
»	ванчос, клепки	1,5 зх.	»
»	клепки	40 ст.	»
»	ванчос	36 ст.	»
»	»	48 ст.	»
кн. Сангушко	»	38 ст.	1572
кн. Андрій Курбський	»	45 ст.	»
Миколай Угровецький	клепки	20 ст.	»
кн. Роман Сангушко	ванчос	48 ст.	1573
кн. Андрій Курбський	»	45 ст.	1574
»	клепки	3 ст.	1576
кн. Чорторійський	ванчос, клепки	40 ст.	»
Ковельський староста ⁸	попіл	18 км.	1546
Борзобагаті-[Красенські]	»	70 л.	1555
»	»	22 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	30 л.	1556
Фронц Хвальчевський	»	100 л.	1557
кн. Чорторійський	»	43 л.	»
кн. Стефан Збараський	»	70 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	60 л.	»
Василь Борзобогатий-Красенський	»	130 л.	»
Борзобагаті-[Красенські]	»	5 л.	»
кн. Стефан Збараський	»	40 л.	1558
кн. Олександр Чорторійський	»	60 л.	»
Михайло Козинський	»	50 л.	»
Петро Загоровський	»	50 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	170 л.	»
Ян Харленський «з Литовського князівства»	»	40 л.	»
Станіслав Граєвський	»	36 л.	»
Фронц Хвальчевський	»	200 л.	»
Василь Борзобогатий-Красенський	»	350 л.	»
Станіслав Хвальчевський	»	153 л.	1560
кн. Роман Сангушко	»	60 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	60 л.	»
Станіслав Граєвський	»	120 л.	»
Михайло Козинський	»	140 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	120 л.	1561
Петро Загоровський	»	60 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	80 л.	»
кн. Матвій Четвертинський	»	86 л.	»
Станіслав Граєвський «на ком'ягах Миколая Сербина»	»	4 л.	»
Станіслав Граєвський «на ком'ягах Свиноської»	»	3 л.	»

⁶ захтик

⁷ сотня

⁸ Фронц Хвальчевський

Експортер	Вид товару	Кількість	Рік
Михайло Козинський	попіл	86 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	6 л.	»
»	»	80 л.	1568
Станіслав Граєвський	»	280 л.	»
»	»	120 л.	»
»	»	34 л.	»
Олександр Жоравницький	»	100 л.	»
Станіслав Граєвський	»	75 л.	»
»	»	60 л.	»
»	»	260 л.	1569
»	»	22 л.	»
кн. Андрій Курбський	»	42 л.	»
кн. Олександр Чорторійський	»	150 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	236 л.	»
Ярофей Гостський	»	36 л.	»
Федір Чаплич	»	38 л.	»
Петро Граєвський	»	24 л.	»
Станіслав Граєвський	»	180 л.	»
Олександр Семашко	»	90 л.	»
Станіслав Граєвський	»	100 л.	»
»	»	100 л.	»
»	»	80 л.	»
»	»	60 л.	»
»	»	10 л.	»
Малинський	»	160 л.	»
Станіслав Граєвський	»	67 л.	»
кн. Сангушко	»	100 л.	1572
Станіслав Граєвський	»	52 л.	»
Мартин Дубецький	»	200 л.	»
кн. Андрій Курбський	»	60 л.	»
Михайло Єло-Малинський	»	40 л.	»
кн. Михайло Чорторійський	»	60 л.	»
Станіслав Хвальчевський	»	60 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	300 л.	»
Ярофей Гостський	»	30 л.	»
Станіслав Граєвський	»	70 л.	»
Олександр Семашко	»	30 л.	1573
кн. Костянтин Острозький	»	120 л.	»
Станіслав Граєвський	»	100 л.	»
кн. Сангушко	»	6 л.	1574
Станіслав Граєвський	»	130 л.	»
»	»	60 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	50 л.	»
кн. Андрій Курбський	»	64 л.	1576
кн. Анна Чорторійська	»	112 л.	»
кн. Михайло Чорторійський	»	115 л.	»
кн. Чорторійський	»	10 л.	»
кн. Костянтин Острозький	»	180 л.	»
Мартин Угровецький	»	16 л.	»
Борзобагаті-[Красенські]	дьоготь	5 л.	1555
кн. Роман Сангушко	»	18 л.	1561

№ 127

1577 р., березня 3. Володимир.— ДЕКРЕТ ВОЛОДИМИРСЬКОГО ПІДСТАРОСТИ ПРО ВІДСТРОЧКУ РОЗГЛЯДУ СПОРУ ВОЛОДИМИРСЬКОГО КУПЦЯ ВАСИЛЯ КАПЛІ ЗІ ЗВЯГОЛЬСЬКИМ КУПЦЕМ І МИТНИКОМ ЗРАЙЛОМ ІЗАЙЕВИЧЕМ ПРО ПОСТАВКУ НЕДОБРОЯКІСНОГО ПОПЕЛУ

Лѣта по нароженю Исуca Хрыста, сына божого, тисеча п^ятсот семде^{ся}т с^емого, м^яса марца третего дня

Пришедши на *вряд* кгородский Володимирский перед мене, Станислава Кравского, столника подляшского, подстаростего володимирского, подданыи гддрский, писар мытныи коморы Володимирское Ицхак Вронка, жид, с посланцем мытника его велможное млсти кнжти Костентина Острозского воеводы киевского, маршалка Волынского земли, старосты володимирского, Звеголского Зраила Изаевича, Васком Борсуком оповедал, *иж што деи:*

которую справу мел перед тв. мл. на *вряде* кгородском тутошнем Володимирском мешанин тутошнии володимирский Василей Семенович Капля з мытником кнжти его млсти Звеголским Зраилом Изаевичом о попел, што Капля с тым Зраилом на *петдесят* лаштов попелу доброго под брак и пак кданский торгъ вчинил был, а потом якобы ся тот попел не так добрыи показал, зачим Капля шкоду немалую себе в том быти менит, а Зраило жид поведает, *иж* попел добрыи ведле продажи своее слуге Каплиному, Миску Перепелусе которому, *деи*, Капля попел в мене отобрати злецил, як же, *деи*, тот слуга Каплин Миско бракую ¹ в него тот попел отбирал и на *вряде* кнжи его млсти замку Звеголского то вызнал. Нижли Зраило выпису с книг замку Звеголского часу справы ему о то с Каплею на праве не показал, и для того рок ему ку скутечной справе в тои речи тв. мл. на ден, *сегоднешнии*, мсца марта *третего* дня, в *неделю*, за *зволенем* их, обудву сторон, яко Капли, так и того Зраила тут, у Володимери, перед тв. мл. *стат* и *выпис* с книг замку Звеголского *вызнаня* слу ² Каплина, Миска Перепелухи, *показати* зложил. То пак, *деи*, в том часе пан бог того Зраила форобою наведил, и *ест*, *деи*, велми фор, для *которое*, *деи*, форобы своее на *тот* рок *зложоньи*, на *ден* *сегоднешнии* ку *тои* *росправе* тут, у Володимери, перед тв. мл. *стат*и и *выпису* с книг замку Звеголского *вызнаня* слуги Каплина Миска *показати* не может.

И на *сведецтво* тое форобы его *выпис* с книг *врядовых* замку Звеголского *понаместника* тамошнего *звеголского* пна Василя Илинского Шелимана Леоновича *вызнаня*, жида его, *земенина* кнжти его млсти *звеголского* Мартина Юрковича Рачка, *которыи* // тое форобы оного Зраила огледал, *передо* мною *показывали*. И *просили* мене, абы-х я на *сес* час того Зраила для форобы его *от* того року *волным* вчинил и на *иншии* час, то *ест* меновите ³—до *понеделка* Проводное *недели* по *Велицедни*—³, *свята* нашего *хрестиянского* *приидучого*, *которое* *мает* быти в року *теперешнем* *тисечном* *пятсотном* *семдесят* *семом*, рок *тои* *справе* зложил.

Што я, *розуумеючи*, *иж* *ведле* Статуту фороба *кождого* з року *волным* чинить, с *причины* *сведецтва* *выпису* с книг *врядовых* замку Звеголского, *вызнаня* *вижова* *огледаня* форобы того Зраила, на *сес* час с того року *теперешнего* *волным* *есми* его вчинил, а на *иншии* час рок *певныи* *завитыи* под *страченем* *права* и *речи*, о што *межи* ними, то *ест* *межи* Каплею и *межи* тым Зраилом *идет*, за *пробую* писара *мытного* *коморы* Володимирское Ицхака Вронки и *посланца* того Зраила *Васка* Борсука ³—на *понеделок* *первшии* по *Проводной* *недели* *свята* нашего *хрестиянского* *Великоденного* *приидучого*—³ в року *теперешнем* *семдесят* *семом*, яко *ся* *звыш* *поменило*, мсца *априля* *пятогонадцат* *дня*, *зложил* под *таким* *обычаем*, *иж* *тот* Зраило Изаевич *мает* и *будет* *повинен* на *тот* рок *зложоньи* сам *через* себе *або*

¹ бракуючи(?)

² слуги

^{3—3} 15 *квітня*

через умоцованого своего ку скутечнои росправе в той речи с Каплею, не вымовляючися вже форобою ани иншими жадными причинами правными и неправными, стати и выпис с книг замку Звеголского вызнаня слуги Каплина, Миска Перепелухи, показати, и с Каплею наконец ся в том росправити. А если бы на тот рок зложонны ку той росправе тот Израило сам не стал або умоцованого своего не прислал, и выпису с книг замку Звеголского вызнаня слуги Каплина, Миска Перепелухи, не показал, тогда во всем противку Капли, ведле жалобы его, што промежку ними идет, яко Капля на него жаловал и яко он противку Капли отпор чинил, што все ширеи а достаточнеи в книгах кгородских тутошних володимерских ест записано и выписы с книг им обема сторонам подаваны, впасти маест, и вси шкоды на речене слова Каплина ему нагородити будет повинен. За што писар мытныи коморы Володимерское Ицхак Вронка Капли прирек и ручил.

Што я за прозбою обудву сторон, яко Ицхака Вронки и посланца мытника звеголского Зраила Изаиевича Васка Борсука, так и Василя Капли в книги кгородские записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 10.— Арк. 30.— 30 зв. Оригінал.

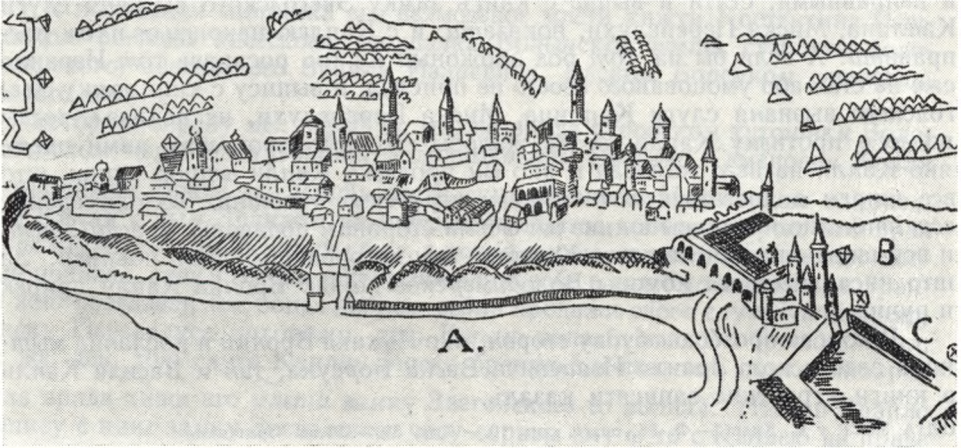
№ 128

1577 р., травня 21. Луцьк.— ЗАЯВА ДОЗОРЦІ КОРОЛІВСЬКИХ МИТНИЦЬ СЕМЕНА ХРЕБТОВИЧА-БОГУРИНСЬКОГО ПРО ВТРАТИ ДЛЯ СКАРБНИЦІ ЧЕРЕЗ НЕБАЖАННЯ ТУРЕЦЬКИХ КУПЦІВ ВОЗИТИ ТОВАРИ ДО ЛЮБЛІНА УСТАЛЕНОЮ ДОРОГОЮ ЧЕРЕЗ ЛУЦЬК У ЗВ'ЯЗКУ З ВИПАДКАМИ САМОУПРАВСТВА ТУТЕШНЬОГО ЛЕНДВІЙТА ЯКУБА КЛИМАШОВСЬКОГО

Року 77, м̃сца мая 21 д̃ня

Пришодчи на в̃ряд его королевское м̃лсти в замокъ Луцкии до мене, Аньдрѣя Киверецкого, подстаростего луцкого от его м̃лсти п̃на Александра Жоравницького, старосты, ключника и городничого луцкого, п̃нѣ Семена Хребтовича Богуринскии, дворенин его королевское м̃лсти, оповедалъ тыми словы, ижъ деи:

«Его королевская м̃лсть н̃шѣ м̃лстивыи пан рачил мне через листы свои гсдрские злецить, абых везде на коморахъ мытныи с пилностью постерегал, абы ни в чомъ ни от кого шкоды Скарбу его королевское м̃лсти не было, а справъцамъ або ли писаром мытнымъ никоторого пренагабана и трудности не деяло. Яко ж деи д̃ня вчорашнего, в понеделок, м̃сца мая двадцатого д̃ня лантьвоить луцкии п̃нѣ Якубъ Климашовскии а писар воитовскии Иван Дедеркало за росказаньемъ самого п̃на Матьфея Малинского, воита луцкого, поймавши тут в Луцку, нет вѣдома для которое причины, купца турецкого, которыи з Москвы до Люблина з речами розными купецкими ехал и тут на коморе мытнои отмычовался, на имя Фазло зъ Ядрына, до везенья местского посадити дали, ажъ ся деи мусил у нихъ з оногo везенья выкупити, то естъ даль имъ таляровъ шестдесятъ и три, которые таляри у писара мытного Морьдухая позычил, а шлык лисии, за которыи, деи, самъ онъ даль на Москвыи семъ копъ грошеи литовскихъ. И видечи, деи, онъи купецъ таковое невинное и непобожное бранье, дал знати до купцовъ турецкихъ до Каменьца Подольского, // которые были з великими

План Кам'янця-Подільського 1633 р.

купями до Люблина поехали, абы тутъ, до Луцка, не ехали. Ωные, деи, купцы турецкие, взявши ω том таковую ведомость, с Каменьца через Луцько до Люблина ехати не смели, а тымъ ся, деи, шкода и вѣтрата Скарбу его королевское млсти великая стала.

Где тутъ же стоячи на вряде, писар мытныи коморы Луцькое Мордухаи такими ж словы, а не иначеи водле ωповеданья пна Богуринского ωповедалъ.

И просили, абы то было записано. А такъ я тое ωповеданье ихъ до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 17.— Арк. 349 зв.— 350. Оригінал.

№ 129

1578 р., лютого 4. Володимир.— СКАРГА ФЕДОРИ МИХАЙЛОВОЇ ДЗЯЛИНСЬКОЇ НА МИТНИКА, УРЯДНИКА І ПІДДАНИХ ВАСИЛЯ ГУЛЕВИЧА З с. ЗАТУРЦІВ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З ЇЇ 280 ПІДВОД З ПОПЕЛОМ, ТРАНСПОРТОВАНИХ ДО УСТИЛУГА, А ТАКОЖ ПОРАНЕННЯ І ПОГРАБУВАННЯ СЛУГ

Присылала на вряд кгородскии Володимерскии до мене, Павла Ωранского, на тот час будучого на местцу пна Василя Павловича, подстаростего володимерского, ее млт велможная пни Михаиловая Дзалинская, подкомориная хелменская, старостиная земли Добрынского пни Федора Богушовна Боговитиновна врядника своего свинаринского Ермогена Шишкы, ωповедаючи и жалуючи, што ж деи:

«Року тепер идучого тисеча пятсот семдесят ωсмого, мѣца февраля третего дня, то ест вчора, в понеделокъ, будучи мне в ыменю своемъ Скленю, возы и вси слуги свои наперед до другого имени своего Свинарина послала, а сама-м в Скленю позостала для пилныхъ потребъ, справ и розмовъ своихъ зъ его млстю паномъ Александромъ Жоравницкимъ, старостою и ключ-

ником и городничим луцким, которыи, деи, до мене, до Склєня, приехат рачил. И отпраивши потреби а справы свои, того ж дня ехала спокои-не в дорогу до Свиарина, маючи при себе едно чотырох слугъ, будучи безпечна здорова своего, не маючи ни с ким ничего чинит. И кгда-м, деи, вже едучи в дорогу до имения моего Свиарина, ехала через имения пна Василя Гулевича, воиского володимѣрскаго, Затурцы, то пак, деи, подданыи мои, воит жуковскии на имя Сергеи, обачивши мене, панюю свою, в Затурцах, прибеж ко мнѣ, поведаючи, иж деи:

«Ехаломъ при подводах в. мл. с попелми до Устилуга, которых, деи, подвод было двесте осмьдесят. // Мытник, деи, корчмит тутошнии затурецкии Якубъ загамовал был тые вси подводы в. мл., пнее моее безвинне, хотечи з них нѣякое мыто мѣт, которые, деи, стояли колко ден, аж деи тепер пустил. А за то у мене загамовал и взял коня з санъми, на которых деи, санях было грошеи, што был врядникъ в. мл. жуковскии послал шафарови в. мл. Воитехови Кашовскому до Устилога, двесте золотых полских, такъ теж речи мои власные: сагайдакъ, шабля, опанча, сѣрмяга».

Я-м, деи, то от того пристава, подданого своего, чуючи, казалам была того мытника до себе попросить, абы ко мне вышел, хотечи з ним згодне а приятельскии розмовит, для чого тые подводы мои с попелы безвинне гамовал, так теж и того пристава моего коня з санми, грошми моими и речми его загамовал и до себе взял, кгда же-м я жадных мыт дават не повинна, бо попелы з власное пущи моее сут. Мытник, деи, ач был перед корчму вышел, але далеи до мене ити и зо мною мовити не хотѣл, и скочиши, деи, до корчмы, где было людеи немало, зася с тоѣ корчмы с подданыи пна своего тамошними затурецкии Семѣном Годунъком, Кгресем а Игнатком и з ыншими многими подданыи пна своего тамошними ж затурецкии, помощниками своими, выбегши, на мене и на слуг моих безвинне а безпричинне в селе закликали кгвалту. За которым, деи, закликанемъ их кгвалту подданые пна Василя Гулевича, воиского володимѣрскаго, всего села Затурецкаго, з многими а розными бронии прибегши к нам, весполк з ними почали на мене и на слуг моих бит. Там же, деи, слуг моих, учтивых шляхтичов на имя Станислава Вилкостовскаго, Вавринца Кгутовскаго, Ермогена Полонскаго, Воитеха Луковскаго кгвалтовне позбивали, поранили, помордовали и за умерлых их, досыт немало ушкожных, отошли. А я, деи, я сама ледве зъ Затурецъ здорова уехала.

А оные, деи, служебники мои, кгда к памяти приходши, яко могучи, заледве се волокли до двора пна Гулевичова там же в Затурцах, хотячи самому пну, естли бы был, а в небытности самого пна вряднику его оповедат тот кгвалт, позбиване, поранене, помордоване свое и шкоды свои, которые, деи, в тот час при том кгвалте, позбиваню, пораненю и помордованю их имъ стали, яко они сами лепей ведают и менозите их поведают, што в кого згнуло, то естъ Станислав, деи, Вилкостовскии поведал, иж деи в него згнуло пол ланцуха золотого, в котором, деи, было золотых чирвоных сто; Вавринец, деи, Кгутовскии поведил, иж деи в него тлумок скураныи з санок згнул, в котором, деи, было в чересе таляров дванадцать, дылея фаиллондышова бурнатная, жупан телыстыи фаиллондышовыи, убрание двое белое каразеи, // ботки сафьяновые; Ермоген, деи, Полонскии поведил, иж деи в него з санокъ згнул тлумокъ скураныи, в котором, деи, было: чуга фаиллондышова чирвоная, лисами подшитая, чуга каразеи белои, бакгазею подшита, жупан червоныи фаиллондышовыи с кныбликами сребреными позлотыстыи, жупан каразеи белое, бакгазею подшитыи,

сукна белого каразеевого девѣт локот, шаблю, сребром шправленую, на которои, деи, было сребра гривен три, и колпак чирвоныи, лисами подшити, в него, деи, згнуло.

Врядник, деи, пна Василя Гулевича, воиского володимерского, зату-рецькии Иван Путошинскии, вышѣдши з двора и поткавши их на селѣ, маючи при себе немало людеи з многими а розными бронями, не тылко абы мѣл тых слуг моих шповеданя и жалобы слухат, але, деи, еще над то их соромотил словы неучтивыми, на них се торгал, из села их выгнат казал и на мене, деи, самую перед ними похвалки чинил и словы фукливыми торгал».

И просила ее млт пни Дзальнская мене через того врядника своего свинаринского Ермогена Шишку ш придане возного на шгледане того позбываня, поранена¹, помордованя слуг своих и на прислухане шповеданя и шветченя¹ шкод их, и ш записане до книг того теперешнего шповеданя и жалобы своеѣ. Я з уряду кгородского володимерского придал ее млт² на то возного земского повету Володимерского Михаила Голуба Сердятицкого.

А тоѣ теперешнее шповедане и жалобу ее млсти в кнги кгородские записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 11.— Арк. 24—25. Оригінал.

№ 130

1578 р., травня 13. Володимир.— СКАРГА ІГУМЕНА МЕЛЕЦЬКОГО
МОНАСТІРЯ МИКОЛАЯ СЕРБИНА І НЕСУХОЇЗЬКОГО
ТА ЧОРНОГОРОДСЬКОГО УРЯДНИКА СТАНІСЛАВА ХМЕЛЕВСЬКОГО
НА УРЯДНИКІВ І ПІДДАНИХ ВАСИЛЯ, ІВАНА І ГАВРИЛА
ГУЛЕВИЧІВ ІЗ СІЛ КАЧИНА І ЛИЧИНА ПРО НАПАД
НА МОНАСТІРСЬКІХ СЕЛЯН І ПІДДАНИХ НЕСУХОЇЗЬКОГО
ЗАМКУ ПІД ЧАС ПОВЕРНЕННЯ З МЕЛЕЦЬКОГО ЯРМАРКУ;
РЕЕСТР ПОГРАБОВАНОГО

Писали и присылали на врад кгородскии Володимерскии до мене, Адама Мисевского, на тот час будучого на местцу пна Василя Павловича, подстаростего володимерского, в небытности его млсти у Володимери, штец Микола Сербин, игумен манастира Мелецкого, а пан Станислав Хмелевский, урядник несухоежский и черньчгородский, шповедаючи и шбтежливѣ жалуючи именем его млсти кнза Федора Романовича Санкгушковича, воеводича браславского, пна своего, на врадников и подданных качинских и личинских, то ест на врадника его млсти пна Василя Гулевича, воиского володимерского, на име на Венслава, на врадника его млсти пна Ивана Гулевича, подсудка володимерского, на Кузму, попа качинского, и на врадника его млсти пна Гаврила Гулевича Иляша ш том, иж деи:

тыѣ врядники их млсти звышь помененыѣ року тепер идучого тисача патсот семдесат шмого, мсца маа деватого, в пятницу, паметки свтого Николы, моцно кгвалтом з розными бронями, з немалым воиском людеи, маючи з собою подданных з селѣ Качина и Личина, меновите швдѣя Ключника и сына его Игната, Стецка Гусевича и сына его Васка, шмелана Сукачевича и братанича его Павлюка, Ивана Курашка и сына его Кацка, Ждан-

¹ Правлено.

² млсти

ка, поповича качинского, Клима Сукачевича, *Олешка* Кононовича, Ивана Голода, *Олешка* Мордошевича, *Андреа* Панковича с чотырма сыны его, Тишка а *Ивашка* Безковичов, Вакулу Карповича, Кунаша, Вакулу Юнковича, *Савку* Луцевича, *Федка* Мазуровича и Ювьца Кононовича, *Янка* з Волки Качинское, *Ивашка* и *Олешка* Лецевичовъ, // *Ониска* Борисовича и сына его *Савку*, *Грицка* Трусевича, *Юшка* Борисовича, *Марка* Трусевича, *Гуца*, *Маркова* пасынка, мелника личинского, *Мицка* Трусевича, *Яроша*, *Мацка*, *Иляша*, *Ивашка*, *Никона* Денисовичов, *Радца*, *Тишу*, *Павла*, *Андреа* Матеевичов, *Грицка* Кунашовича, *Стаса*, *Грица*, *Сачка* Киселевичов, *Гуцка* Селевича, мелника, *Ивана* Тряпку, *Якова*, *Пилипа* Мартиновичов, *Тереха* и *Ювка* Тишевичов и иных многих помочников и подданных с тых именеи их млсти пнов *Гулевичов* вышеи помененых маючи при себе, пришедши подле млына мелецкого на греблю, которая есть под манастырем на реце *Тури*, на властных кгрунт его млсти кнза, пна нашего, кгвалтовне подданных манастырских, такъ и подданных замку *Несухоежского* мьногих позбивали, поранили и маетности, деи, их, которые они при себе, яко въ *ярмарокъ*, мели, поштнимали, полупили.

Наипервеи, деи, з села манастырского *Соловѣва* *Курила* *Грицевича* збили и зранили, при котором зраненю отнали, деи, в него коп две и грошеи полшеста, *сукман* швебединского сукна, за которыи, деи, дано семдесят грошеи литовских, шапку, за грошеи шест купленную; *Давыда* *Попковича* збили, зранили и грошеи готовых копу литовскую, *сермягу* за сорок грошеи литовьских, кордь за грошеи двадцат литовских, шапку за грошеи шест отнали; *Грицка* *Голубовича* збили и зранили, и грошеи готовых, што при нем было, полкопы грошеи личбы литовское, отнали, *сермягу* торговую, за которую дано грошеи тридцат шест личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи шест литовских; *дворника* дворца манастырского *Андреа* зранили и збили, грошеи готовых, што при нем были, семдесят пат грошеи личбы литовское, отнали, *сермягу* торговую, за которую дано грошеи сорок и три личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи шест; з *Нецов*, села манастырского, *Яца* зранили и збили, готовых грошеи, што при нем было, коп чтыри и грошеи двадцат пат личбы литовское, з чересом, отнали, *сермягу*, которую куплено грошеи за полкопы и за шесть грошеи личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи сем литовских; мелника манастыра *Мелецкого* *Федка* зранили и збили, готовых грошеи, што при нем было, копъ чтыри и грошеи двадцат личбы литовское, з чересом отнали; *ермякъ* сукна *муравского* из шнурами шолку чоного¹, за которого дано грошеи сто личбы литовское, *чинкатору*, за которую дано грошеи сорок три личбы литовское, *сокеру*, за которую дано грошеи дванадцат литовских; *Павла* *Михновича*, *стѣлмаха* манастырского, зранили и збили, грошеи готовых, што при нем было, коп две и грошеи осмь личбы литовьско², // з *мошною* отнали, *ермякъ* *блакитныи* *лунскии* из шнурами шолку *чирвоного*, за которого дано копъ две и грошеи петдесат два личбы литовское, *сокъра* *стѣлмаскаа*, за которую дано грошеи дванадцат литовских, шапка, за которую дано пат грошеи литовских; зь села манастырского *Нецов* *Грица* *Юневича* зранили и збили, готовых грошеи, што при нем было, копъ пят и грошеи сорокъ личбы литовское, отнали, *кожухъ* *кроликовыи*, *сукном* *синим* *швебединским* *прикрытымъ*, за которого дано полтретъ копы грошеи личбы литовское, *чинкатору*, за которую дано грошеи тридцат сем личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи сем литовских; подданных замку *Несухоежского* *Яца* *Даневича*, мелника

¹ чорного

² Текст пошкоджений.

места Несухоежского, зранили и збили, грошеи готовых, што при немъ были, коп сем и грошеи двадцат личбы литовское, отнали, ермякъ сукна лунского блакитного из шнурами шолку чирвоного, за которого дано грошеи копъ три и грошеи десет личбы литовское, шапку, кунами подшитую, за которую дано грошеи сорокъ личбы литовское, чинкатору, за которую дано копу грошеи литовских, сокера мельницаа, за которую дано грошеи двадцат литовских; пушкара замку Несухоежского Ювуха Васковича збили и зранили, грошеи готовых, што при немъ были, коп шест и грошеи патдесят личбы литовское, з чересом отнали, ермякъ синии лунскии з шнурами шолку чорного, за которого дано грошеи коп три и грошеи дванадцат личбы литовское, шаблю, за которую дано патдесят грошеи литовских, ручницу, котораа стояла ³ грошеи сорок личбы литовское, шапку, за которую дано сем грошеи литовских; Васка, ковала села Сереховицкого, зранили и збили, готовых грошеи, што при немъ были, коп три и грошеи двадцат личбы литовское, з чересом в него отняли, сукман муравскии шарыи з шнурами шолку чорного, за которого дано грошеи коп полторы личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи шест, сокъръ новых шесть, за которые ковал себе именуеъ кождую грошеи по десати, пут железных конских шестери, за которые также коваль себе именуеъ грошеи по осми литовскихъ; тивуна села Грабовского Андреа Нестеревича зранили и збили, и жону его з лотоку скинули, и грошеи готовых, што он из жоною толсток чотыри продал, и мел при себе грошеи сорок три личбы литовское, и тое в него отнали, сермягу, за которую дано грошеи сорок полтретя личбы литовское, шапку, за которую дано грошеи семъ литовскихъ. А хлопца моего мене, Станислава Хмелевского, на име Прокопа Максимовича збили и зранили.

Яко ж, деи, я, Микола, игумен // мелецкии, и я, Станислав Хмелевскии, того ж часу и дна заразом осветчили и шповедали тот бои, зранене и лупежство, и отнате тых всех шкод вышеи помененых, которые са стали подданым манастырскимъ и подданым замку Несухоежского, кождому в сем листе ншомъ помененом, людем добрым, сторонньным, которые на тот час на ярмарку Мелецкомъ были, то ест меновите пану Григорию Суете, дворанину кроля его млсти, а пану Ивану Дудоровичу, землянину повету Берестейского, и мещанину володимерскому Матфею Кунцевичу, мещанину ратенскому Тихну Якимовичу, мещанину ковельскому Грицку Бреще и подданому отца влдки володимерского сушиченскому Тарасу Анацковичу.

И просили, абы тое шповедане и жалоба их до книг кгородских была записана.

Я тое шповеданье и жалобу их до книг кгородских записати велель.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 11.— Арк. 69—70 зв. Оригінал.

№ 131

1578 р., липня 4. Володимир.— СКАРГА ВИСОЦЬКОГО УРЯДНИКА ЯНА УМЕНСЬКОГО, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВОЗНОГО, НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО ЗЕМСЬКОГО ПИСАРЯ ФЕДОРА СОЛТАНА ПРО НЕСПЛАТУ ГРОШЕЙ, ПОЗИЧЕНИХ ДЛЯ ТРАНСПОРТУВАННЯ ЗАКУПЛЕНОЇ У ВИСОЦЬКУ РИБИ В ОБМІН НА ПАРТІЮ СОЛІ

Того ж мсца июля 4 дня

Пришедши до мене, Василя Павловича, подстаростего володимерского, служебник его млсти пна холмского Якуб Уменскии, шповедаючи и жалую-

³ Правлено.

чи на уряде в замку на пна Федора Солтана з Будятич, писара земского володимерского, тыми слоуы, иж:

«Он в року тысяча пятсот семдесят смого приехавши до Высоцка, станул на госпде, и прислал по мене до замку, просечи мене до себе, до госпды своєї, яко на он час урядника тамошнего, што я зараз учинил. А коли-м до него пришол, поведил ми: «Пане Уменский, иже-м тебе здавна знал себе зычливым, в надеє онеи тепер я тут приехав, маючи ту зь собою соли колкодесять тисечеи, а хочу єи продати добре за пинези або за мед, або за рыбы, бо того в домъ потреба». Я зараз, яко урядник на он час, послалем по жидаы, учинилем водлуг прозбы. А коли се досыт прозбе стало, пан писар поведил, дякуючи мне: «Не одно тепер, але здавна зычливости твоєї дозналем и буду вам умив усим добрым отдават. А за тую працу и зычливыст што вам дає лукъ, который примѣте оде мне вдячне, проше». Я, не кваплючися до подарку пана писарового, поведилем: «Мои ласкавы пне писару, за те ласке в. барзо дякую, але если ми то, в., для якого отданя даеш, тогда не вим, чимъ то в. мам отдат, тогда того не потребує. Але если ми єго, в., з ласки даеш, тогда я, вдячне принявши, дякую за него и отслуговат в. м. буду».

На тен час принялем кого, зараз же на местцу тамъ же и той ж години пан писар поведал: «Пне Уменский, почав єси добре чинити, учин до конца.

Выдалемъ пнзи на рыбы, хотячи возы мет повные, а тепер грошеи на до-рогу не маю. Прошу: позыч, што може быт, а я под поцтивым словом обе-цую тебе одеслат с подякованемъ». Я спыталем: «Чого бы пан хотил, а веле позыче рад». Поведал: «Копы полскеи». И далем зараз, але-м се мало бар-зеи не ошукал. А так слалем колкодесять раз по тую копу, наимуочи так, ижъ з велкою шкодою моею. И впоминалем се в манастиру пна Павла Оран-ского на онъ часъ, коли пан Кграевский уряд володимерский здававъ, мо- // вечи: «Пне писару, позычилем тебе яко добрему, а твоя милост мною воло-чишь яко непристои». Пан писар поведил: «Знамъ, же-м винен, иже-м позы-чил яко у доброго чловека, и час ми юж сором познат, але тепер не маю. Але пришли до мне додому под поцтивым и добрым словом тебе отдати». А при томъ было колько шляхтичов. Потым слалемъ кольконасте разов, такъ по-старему ж шкодоу, и сам-ем бывал».

А так мне, подстаростего, Якуб Уменский просил ¹-и придал⁻¹ возного на запытане пана писара, для чого бы онеи копы платит не хотив и до та-ких шкодъ оного приводил. Тогда я, же-мъ на тен час при себе возного не мѣл в замку, а ижъ о ровну реч иде, придалем ему слугу замкового Петра Сушибабинского. И пытал при оным слуге замковым Якуб Уменский, што тот слуга замковых на вряде зезнал:

«Яко пан писар отправил Уменского и мене, посланца, тыми слоуы: «То-бе, посланче, кием дамъ, не ходи до мене! А ты, Уменский, мне венцеи не до-кучаи, бо тебе тое ж поткает и мало вчора не поткало, але-с на мне тра-фил неспособного о томъ: винен копу, але не дам. Принес первии лукъ, который тебе-мъ даровал». Уменский поведив: «Бенде ли винен, якии єст — верну, але ниж до того прииде, о то я хотечи то показати, иж не с причины моєи, не закладаючися панем, которому до часу служу, ани правем поспо-литым, не толко перед урадем, але возми в дом до себе, кого хочеш, буд тежъ мешанина, хто бы одно право розумяль, бы и твои слуга, нехаи нас розсудит, а я на все позволяю». А панъ писар поведив о том: «Позычил и виненем тебе, але през тот час не докучаи ми, юж мене гледи, як хочеш».

¹⁻¹ о придане

И просил Якуб Уменский, абы то было до книг записано.
Я то за прозбою его до книг кгородских записати велел.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 11.— Арк. 104—104зв. Оригінал.

№ 132

1579 р., березня 10. Володимир.— СКАРГА ЗОЛОЧИВЬСЬКОГО
КУПЦЯ ЯКУБА НА ГОРОДОЦЬКОГО УРЯДНИКА КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОГО
МОНАСТІРЯ ПРО ЗАПОДІЯННЯ ЗБИТКІВ ЧЕРЕЗ ПОСТАВКУ
НЕДОБРОЯКІСНОЇ РИБИ, ОПТОМ ПРОДАНОЇ ЯКУБОМ
ВОЛОДИМИРСЬКИМ КУПЦЯМ І ПОВТОРНО ПЕРЕПРОДАНОЇ
ОСТАННІМИ ДЛЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ У ВОЛОДИМИРІ

Того ж мєца марца 10 дня

Прыходил на врьядь кгородский Володимєрский до мене, Василя Пав-
ловича, подстаростего володимєрського, подданыи его млсти пна Самоея
Зборовского з места его млсти Злочева на имя Якуб, жид, шповедаючи то,
ижъ деи:

«Тых недавно прошлых часов, року теперь идучого семьдесят девь-
того, сторговал и купил єсми был шесть бочок рыб солоньих, щукъ уво врьад-
ника городецкого его млсти отца архимандрита Киевского манастыра Пе-
черского Мелентина ¹ Хрыбтовича, кождую бочку по пети коп и по двадцати
гршеи, которую он мне за добрую варунковую, яко зверху, так и доисподу
однакую, словомъ своимъ прирек и шлюбовал. А такъ, деи, я, шную рыбу
на слово его также всю шлюбуючи за добрую варунковую, привезши тутъ,
до места Володимєрского, на ярьмарокъ, жиду тутошьнему володимєр-
скому Мошку и товаришу его Шмоилу по шести копъ и по двадцати гршеи
литовских продал, а шные, деи, пнзи мели мне отдати за три дни. Которые
жидова кгда тую рыбу продали здесе мещаномъ володимєрскимъ на вы-
шынкъ, и шные, деи, мещане, продаючи тую рыбу, в бочьках по тры и по
чотыри рады рыб добрых, щук варунковых водле приречєня его знашли,
а далеи ажъ до самого дьна уво всих бочьках — лед а якие рыбелицы, вы-
метьки малые, щупачки были. Якъ же, деи, мещане володимєрские, которые
в тых жидов шную рыбу на вышынкъ купили, шбачивши з великою шко-
дою, ижъ се ведле прире- // чєня их инакшыє рыбы у бочьках показали, гро-
ши в себе загамовали и шнымъ жидомъ дати не хотели. Такъ же, деи, тые
жидова и мне шныхъ пнзеи за рыбу дати не хотели и не дали».

И просил мене ш приданье вижа ку шгледаню у бочьках тое рыбы. Я
ему на то придал служебника моего Курыла Кононовича, который тамъ
бывши и тое рыбы шгледавши, передо мною вызнал в тые слова, ижъ:
«Дня сегоднешнего ходил єсми з жидом ²—Якубомъ Злочева² на рынок
до жидов тутошних володимєрскихъ Мошъка и Шмоила, которые передо
мною шказывали рыбу в бочках, щупачки невеликие, и шповедали, ижъ
деи: «Мы тую рыбу, в того жида Якуба зе Злочева сторговавъши за добрую
варунковую, кождую бочку по шести копъ и по двадцати гршеи, дали
были на вышынкъ тутошнимъ мещаномъ володимєрскимъ, а тые, деи, ме-
щане почали тую рыбу продавати, ино, деи, не всю нашли добрую, яко тот
жидъ Якубъ намъ шлюбовал, и с тых, деи, причин тые мещане намъ сполна

¹ Мелентия

²—2 Якубомъ зе Злочєва

пнзев за тую рыбу платити не хотели». Што ѡныи жидь Якубъ, ѡбачивъши то, же рыба велми плоха и мала, а не такая, як ѡн имъ шлюбоваль, тогды передо мьною, вижемъ, ѡтступил торгу своего и спустил с кожъдое бочки по три копы и по шести гршеи литовских, а по три копы и по шести гршеи принял заплату, бо ему иначеи жидова володимерские платити не хотели».

И менуючи ѡн себе в томъ немалую шкоду и утрату за приречене ѡного врядника его млсти ѡтца архиманъдритова, просиль, абы тое ѡповедане и сознане вижово до книг кгородскихъ было записано.

Што я записати велель. //

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 12.— Арк. 69, 69 зв. Оригінал.

№ 133

1579 р., серпня 4. Дісна.— УНІВЕРСАЛ СТЕФАНА БАТОРІЯ ПРО ЗАХОДИ ДО ВПОРЯДКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СОЛЯНИХ СКЛАДІВ У ЛУЦЬКУ, ВОЛОДИМИРІ І КРЕМЕНЦІ²

Стефанъ, Боژیю млстю корол полскии, великии княз литовскии, рускии, прускии, мазовецкии, жомойтскии, ифлянтскии и княжа седмикгородское и иныхъ.

Всім посполите и каждому зособна кнзем, паномъ, воеводам, кашталяномъ, паниям¹ старостамъ, державцам, врядником земским и кгородскимъ, земляномъ и двораном нашим, воитом, бурмистром, раицамъ // и иным всякого стану людемъ, подъданым и врядникомъ так нашим гсдрскимъ, яко тежь кнезским, панъскимъ духовныхъ и свецкихъ, ѡбывателем всихъ панъствъ нашихъ, а ѡсобливе земль, воеводствъ и поветов киевских, волынских и браславских, до которых ведомости сес наш листъ приидеть, уприиме и верне нам милым — ласку нашу королевскую.

Уприиме и верне нам милые!

Яко єсмо первеи сего, з належности нашеє кролевское ѡбмышлеваючи, абы з добръ Речи Посполитое болшиє са пожитки без болшое ѡбтяжливости, которые до того часу Скарбъ наш и вси подданыє нши ѡтносят, множили, умыслили склад соли, которая з Долины, с Коломыи и з иных жупъ рускихъ на Волынъ идеть, в земъли Волинской не ижбы знову постановити, бо то вжо перед тымъ в Кремянцу єсть постановлено и для недостатку там занедбано было², ѡдно ку лепшому порядку привести, хотечи тым и пожитков Речи Посполитое причинити, и абы за непорядком ѡт купцов и прасолов такъ соли дорого не куповано, всім с такого ѡбтяжене уфолкговати на постановене и спротивене, того часу до часу певного ѡсоб певных, то єст жидов Якуба Фелисковича с Кракова, Шмерла Давыдовича з Берестя² назначили и постановене ѡколо того на листе, им ѡт насъ даном, з ними учинивши, через листы, универсалы нши в. в. всім станомъ, яким способом тот склад солныи справованъ быти маеть, ѡзнаимили, урожоного Матеуша Сетинского, коморника нашего, придали, // и яко на шацунок соли. почому тые справцы нши ѡт купцов и прасолов на склад такъ погодного, яко и непогодного часу куповати мають, так и на далшое выведоване в тои справе, ижъ бы то вжо ѡбтяжливости и шкоды никому не приносило, певных комисаров через листы нши назначили и высалали³,

¹ паномъ

² Після слова в тексті прочерк.

³ высалали

которые водле злеценъя нашего выведоване достаточне о томъ чинили и мерковали, ведъже не ⁴ кончачи, здана свои на розныхъ листехъ своихъ выписавши, ку skutочному застановеню и сконченю тое речи до нас отослали.

С которое справы и листовъ тых комиссаров наших мы теперъ достаточне зрозумевши и бачечи, иж то есть з немалым пожиткомъ ⁵—Речи Посполитое⁵ без шкоды и уближена всихъ обывателей подданныхъ нших, такъ вжо тую справу складу солного подлуг выведованя и листов комиссарскихъ, яко пожитокъ власныи Речи Посполитое, застановлаемъ и утвержаемъ:

напрод, абы помененые справы нши складу солного в Луцку, въ Володимеру, в Кремянцу и в инших местах и именьяхъ нашихъ гсдерскихъ, и теж в. в. станов духовныхъ и светскихъ, которые того с хути своее против намъ и Речи Посполитое в *ыменях* своих допустите в *земли* тамъ ⁶, где непотребне для постерегана того пожитку, абы ниhto комор головныхъ в местех нашихъ постановленных не проежчал без уближена и переказы инъшим местам, *именамъ* // и мытам нашим королевским и вашим шляхетскимъ, коморы и прикоморки на склад солныи постановили. А вже на тые *местца* всѣ купцы и прасолове, которые до *земли* Волынской сол з жупъ рускихъ возит звыкли, не минаючи ⁷ ани са *вкрываючи*, мают, *приехавши*, на которои коморе або прикоморку, где постановлены будутъ, *осмь* дни мешкати, а в томъ часе справы наши складовые albo их писары, а ниhto иныи *от* нихъ соль на склад куповати мают тым способомъ, *иж* бы напотом купцы и прасолове, маючи порозумене в жупахъ, або сами фортелю якого не уживали, а справованемъ и воженемъ болшихъ albo меншихъ толпъ на складъ ⁷ Скарбу нашего и никому с подданныхъ наших не шкодили. Тогда тому забегаячи, постановляем, абы тепер на початку справованя того складу солного, помененые справы с коморником нашим за ведомостю врадов нашихъ кгородскихъ, где са коморы головные постановать, взявши тисечу толпъ соли таких, якие *зстародавна* з жупъ привозит ⁸ звыкли, мают справедливие *отважити*, а так завжды тою вагою на коморах головныхъ и на всихъ прикоморкахъ постановленных кождую тисечу толпъ *отважуючи*, часу летнего, злаца, на *местцах*, близшихъ *от* жуп, по *шести* гршеи литовскихъ, а у *восен*, зиме и на весну — по полсема гроша, на *местцах*, зас, *далшихъ от жуп*, для *далшого* переезду лете по полсема гроша, а въ *осень*, зиме и на весну — по *семи* гршеи литовскихъ // *платачи*, не *огледаючисе* на то, если бы за часомъ для *отменена* формы на сол толпястую тая вага вымереная болшь albo меншь тисачи толпъ ⁵—въ себе *брала*, бы⁵ са водле нее справедливие *однако* *отваживало*, так же теж и мелкую водле тое ж ваги ценою описаную на кождом с тых *местецъ* и *под каждымъ* часом *вышеи* *омененым* куповати будутъ.

Такъ ли бы справы нши въ *осмь* дни соли на склад привезеное не купили, тогда *всим* таковымъ купцомъ и прасолом *волно* *будет* сол свою, кому хотя, *продавати* и *ее* *далеи* *везти*, *однакъ* *оповедавшиса* на ураде тамошнем *местцкомъ* и *взявши* с книг *сознанье* на писме ⁹ врадовне за печатью, *ижъ* в ономъ *складе* такъ долго мешкали, *зачимъ* *везде* *волно* *пропусчоны* *будуть*. Где бы тежъ купцы и прасолове, *приехавши* на склад а не хочечи до *осми* *дней* *ждати*, *покол* бы тая сол через *справецъ* нашихъ *покуплена*

⁴ Повторено двічі.

⁵⁻⁵ Текст правлений.

⁶ Вписано на місці витертого.

⁷ Правлено.

⁸ Друга літера и виправлена з А.

⁹ Літера п виправлена з м.

у них была, складного *от* каждое тисечи толпъ албо *о*¹⁰. мелкое, што бы такъ много вынесло, по грошу литовскому дати хотели, то¹¹ пускаемъ на волю и уважене справецъ нших складовых, але над один грош болшеи ничего вытягати и затрудняти не мають. Кгды грошъ складного справцы *от* нихъ *о*змутъ, тогды им передъ выиштьемъ *о*сми днeci волно будетъ с кимъ якъ хотя торговати и далекъ съ солью ехати. А тую сол, которую справцы наши на склад // купять, всимъ требующимъ продавати будутъ повинни такъ в толпахъ, яко и в мелкую ровне тою жъ вагоу, ведъже однимъ грошемъ кождую тисечу толпъ дорожеи над теперешнее постановене нашо, ниж сами купят.

А хто бы с купцов и прасолов, которые з жуп на Волын сол возять, тому постановеню нашому досыт не чиначи, соли на складехъ водле сего постановена и универсалу нашего справцам нашимъ не продавал албо упорне и потаемне склад проежчал, таковыи каждыи *от* тых же справецъ нашихъ гамован и в промыту забиран быти мает, окромъ тых, которые бы сол нашу властную везли, такъже и шлахетскую, которые бы для нее до Долины, Коломыи и до иншихъ жупъ рускихъ значне водле волности шляхетских на властную потребу свою слали. А если бы хто з шлахты вместо potrzeby своее властное над право и волность посполитую и наданую ку шкоде Скарбу нашего Речи Посполитое листы свои купцомъ и торговцом давал, таковые вси гамованы и забираны будутъ. Которые промыты если са на кгрунте чужомъ станеть — одна пополовина [!] нам и тым справцам нашимъ, а другая половина тому, чии кгрунтъ приити маеть. А если на кгрунте нашою — ино намъ три части, а четвертая справцам нашимъ будетъ належала.

Што все в. в. доношаючи, яко есмо первеи // сего послали, такъ и тепер того жъ Матеуша Сетинского, коморника нашего, на тую справу придаемъ. А хотечи то мети, приказуемъ абы есте такъ в местехъ, именьяхъ нашихъ гддрскихъ, яко и в своих властных справцам нашимъ помененымъ, где того на потребе будет, при том коморнику нашемъ коморы и прикоморки на склад солныи постановити и *о*нымъ самымъ албо их писаромъ там мешкати и справы складовые доброволне справовати допустивши, сами в то ничим ся не вступовали ани преречоных справецъ нашихъ и ихъ писаров ни с кимъ в речах складовых не судили, до врадов своихъ предъ себе не притягали, везенемъ а никотороу казнью и виною карати и никоторое трудности задавати не важили, кгды ж мы их, яко слуг нашихъ, *от* всякихъ судов *о* речи наши выимуемъ и на суд наш албо пна подскарбего земского заховуемъ. Ведже на кого бы они справедливости албо помочи жedaли, абы есте во всем, злациа в речах и пожиткахъ ншихъ, справедливостъ skutочную водле права такъ з належности врадов нашихъ, яко и влады своее властное с кождого чинили, помочъ вшелякую на гамоване и забиране купцов и прасолов своволныхъ и до иныхъ справ складовых давали, и во всемъ томъ им, яко во властной потребе Речи Посполитое, *о*бороною, ратункомъ и помочю были, иначе не чиначи под ласкою *н*шою королевскою и под виною, которая будетъ водле воли и уважена *н*шого королевского конечно.

Дан з наметовъ ншихъ в Дисне, дна четвертого мсца августа, року тисеча пятсот семдесат деватого, королевана *н*шого року четвертого.

Стефанус, рексъ

Лавринъ Песочинский, Янъ Млодеевский

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 12.— Арк. 437 зв.— 441. Засвідчена копія.

¹⁰ *от*

¹¹ Літера т виправлена з д.

1580 р., лютого 16. Володимир.— СКАРГА ГОРОДЕЛЬСЬКОГО КУПЦЯ
АНДРІЯ КОНЧИЛА НА ДУБЕНСЬКИХ МІЩАН ЯКУБА ЩАСНОВИЧА,
ЛЕВКА БАЛИЧЕВИЧА ТА ІНШИХ ПРО ПОРУШЕННЯ КОНТРАКТУ
НА ПОСТАВКУ 50 БОЧОК РИБИ ДО КРАСНОСТАВА

Того ж мѣсца фѣвралѣ 16 днѣ

Приходил на врьяд замку гдѣрського Володимѣрського до мене, Федора Курцевича, на тот час будучого подстаростего володимѣрського, подданыи его кролевѣское мѣлсти мѣщанинѣ городелскии Андреи Кончило, ѡповедал именѣм своимѣ и товариша своего Ивана Моримушича, мѣщанина красноставѣского, тымѣ спосомѣ¹, иж деи:

«Учинили торгѣ и skutечное постановене з арендаромѣ кнѣжати его мѣлсти кнѣзя Костантина Костантиновича Острозкого, воеводы киевѣского, маршалка земли Волинское, дубенскимѣ Якубомѣ Щасновичомѣ и товаришми его, з Левкомѣ Баличевичомѣ а Мартиномѣ Ивашковичомѣ, мѣщаны дубенскими, на пятьдесят бочокѣ рыбы, которые рыбы мели, деи, намѣ ставит до Красного Ставу. И напервеи²—в три недели по Божомѣ Нароженью² мели намѣ двадцать бочокѣ або и болшеи ѡтдать, а ѡстатокѣ на иныи час. То пак кгда на ѡн час по Божомѣ Нароженью водле постановенѣя посылали, деи, есмо приятеля своего // с пѣнязми, абы рыбы ѡтдали, нижли ѡны тому постановеню своему досыт не вѣчинили и рыбѣ бочокѣ двадцяти не ѡтдали. И просили, абыхмо им еще часу почекали яко до недел трих. То пакѣ, деи, я теперѣ, пред ся чинечи досыт слову и постановеню нашому, мѣсца теперешнего гѣнварѣ двадцѣат третего днѣ самѣ до Дубна до них с пнѣзми готовыми з мѣщаниномѣ тутошнимѣ володимѣрскимѣ Тимошомѣ Юрьковичомѣ ѣздилѣ. И кгда-мѣ тамѣ до Дубна приехал, ѡни и на тот час, знат, всих рыб готовых не маючи, просили и благали мене, абых имѣ килка ден потрывал, прирекаючи мнѣ добрым цнотливымѣ словомѣ рыбы зо мною зараз, нанявши фурманы, послати. И кгда-мѣ до кнѣжати его мѣлсти в томѣ ся ѡповедати хотѣл, ѡни мене такѣже, деи, просили, абым их в томѣ не славилѣ. И упевнивши мнѣ тымѣ, а звлаща формановѣ при мнѣ нанявши, ѡбещуючи, деи, тую рыбу до Красного Ставу тыми форманы ставит, мнѣ наперед ѣхати казалѣ. Я-мѣ деи, на ихѣ слова приреченью переставаяючи, ѣхалѣ есми напередѣ и, ѡчекиваяочи тых формановѣ, задержаломся на час во именю кнѣзя воеводы волинѣского в Муравици. Там же, бачачи зас, же подводѣ с тыми рыбами долѣго ни машѣ, послаломѣ знову, нанявши подданого его мѣлсти кнѣзя воеводы з Муравици на имя Кузму, до них, абы тую рыбу, водле постановенѣя, што нарыхлеи з оною посылали або до мене дали знат. Ѣни такѣже через того подданого кнѣзя воеводы³—на мене³ упевнили, ижѣ зараз тую рыбу за мною слат до Красного Ставу мели. Намѣ потомѣ, кгда-мѣ я з Муравици выехал, погониломѣ подводы з рыбами во именѣи кнѣзя Корѣцкого в Торговици, которых формановѣ пытал есми, кому бы тую рыбу везли. Форѣманове поведили, ижѣ деи: «Тую рыбу наняли и просили были нас арендарѣ дубенские Якубѣ Палтел с товаришми, абыхмо еѣ были провадили тобѣ, пнѣ Конѣчило, до Красного Ставу, алѣ тепер, не ведаемѣ для чога, казали намѣ тые рыбы, зас, провадит до³—Холма, и полипшили нам по³

¹ способомѣ

²⁻² Через 3 тижнѣ пѣсля 25 груднѣ.

³⁻³ Текст правлений.

десяти грошеи, и тебе ее давать не казал». Я, обачивши, же они постановеню своему досыть не чинят, ходиломъ до ее млсти кнни Корецкое и в томъ ся ей млсти оповедалъ, але ижъ ее млст писара при себе на тот час не мела, не моглемъ того досягнут, абы ми хто записал. И с тым-емъ ся втекъ до вряду тутошнего, оповедаючи, иж я за их упевненемъ на том шко- дуо так много, яко тысячу золотыхъ».

Яко ж и при оповеданю своим и пнзи, которые был готов тому Якубу Палтею и товаришомъ его за тые рыбы дат, покладал и просил мене тот Андреи Кончило, абых тое оповедане его до книг врьодовых записати казал.

Што я все, до ведомости своее принявши, до книг записати велель.
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 13.— Арк. 18—18 зв. Оригінал.

№ 135

1580 р., липня 11. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ВІДМОВУ ЛУЦЬКОГО СТАРОСТИ ОЛЕКСАНДРА ЖОРАВНИЦЬКОГО
ПОВЕРНУТИ КОВЕЛЬСЬКІЙ МІЩАНЦІ ХОНІ ЛАВРИНОВІЙ ТОВАРИ,
НЕЗАКОННО КОНФІСКОВАНІ У Ї СИНА ПІД ЧАС ПОЇЗДКИ
«ДО ВОЛОХ З ТОРГІВЛЕЮ»

Того ж мсца 11 дня

Постановившися очевисто на врьад¹ кгродскомъ Володимирскомъ передо мною, Адамомъ Мисевским, на тот час будучим на местцу его млсти кнзя Александра Курцевича, подстаростего володимирского, в небытности его у Володимери, возныи повету Володимирского пан Хацко Чувать Туличовский ку записаню до книг кгродских вызналь тыми словы, иж:

«Року тепер идучого осмдесятого, мсца апреля двадцат первого дня за приданем врьодовым, маючи я при себе шляхту пна Федора Туличовского а пана Ивана Радовицкого, оповедала мне, возному, и шляхте при мне будучим, мешанка ковельская Хоня Лавриновая, иж деи его млст панъ Александръ Жоравницкий, староста, ключник и городничии луцкии, сына моего Данила с чотырма слугами^а, с шестма конми, с трима возы и грошеи полтораста копъ гендлю купецкого, то ест шапокъ норбарокъ три копы, запонокъ триста, гафтковъ тузинов малых триста, а великих гафтковъ тузинов десет, мыла брусомъ десеть барского, ножовъ угорских сто, поясов сто, ременья триста, чотыри мацы овса, чотыри полти мяса, хлеба печеного по двох мацах муки, гусей десеть печеных, просят печеных десеть, ручнищи две, сагайдаки два, // сабель две, рогатин чотыри, сокер две, седел три, шлеи трои, хомуты три, скур три року теперешнего осмдесятого, мсца апреля семогонадцать дня, в неделю, приславши слугъ своих на кгрунтъ Губинский, кгда сын ее ехал до Волох с торговлею, их самих окрутне позбивати и до имениа своего Блудова припровадити и до везеня посадити, а потом и до Луцка до иншого везенья всихъ их отслати велел, даючи им тую причину, иж бы пожаром шкоду немалую на имению або на кгрунте Губинскомъ в запусте вчинили. Ω которую ж менячи себе его млсть шкоду, его млсть пан староста луцкии чинил себе справедливост и декретъ в Луцку мая шостого дня, и з декрету его млсти пна старосты луцкого сын мой Данило с трема слугами отвелся присягами и волными ест з декрету, одно ж

¹ врьаде

Різьблене дно від бочки із зображенням купецького воза. XVII ст.

Мица, котори ся до чиненя пожаром шкоды на праве знался, того его млтсть Мица, яко виноватца своего и шкодника, себе за шкоду свою взялъ и до везеня в замку Луцком передо мною, возным, и шляхтою посадити велель.

Гдежь потомъ пан староста луцкии передо мною, возным, и шляхтою звышь помененою вызнал, иж деи на шкоде того Данила з слугами, з возы и з конми, и з грошми, и зо всеми тыми речами вышеи поменеными казалъ есми поимати и посадити, и при мне ест, деи, грошеи копь сто и двадцат и грошеи двадцат. И як гроши, так кони, возы и вси речи в Блудове во именью своем быти поведил, и обецал его млт пан староста той Лавриновои поворочати в целости, и росказал еи и сыну ее Данилу до Блудова до себе приехати.

Ино мсца мая десятого дня Лавринова з сыном своим, маючи мене, возного, и шляхту, ездила до Блудова до его млсти пна старосты луцкого и просила его млтсти, абы грошеи копь полтораста, конеи шест, возов три,

шапок три копы, запонов триста, [Га]фтков² тузиновъ малых триста, а великих гафтков тузиновъ десеть, мыла барского брусос десет, ножев угорскихъ сто, поясов сто, ремня триста, чотыри маци овса, чотыри полти мяса, хлеба печеного по двох мацах муки, гусей печеных десеть, поросят печеных десеть, ручници две, сагайдаки два, сабел две, рогатин чотыри, сокер две, седел три, шлеи трои, // хомуты три, скур три *еи* вернути рачил. А так его *млст* пан староста луцкии передо мною и перед шляхтою тои Лавриновои вернуть рачил коней *шест* с хомутами и з шлеями, и з уздами, а один возъ порожнии, скур три, хлеба немного, а болшеи ничего вернути не рачил.

Што Лавриновая з сыном своим Данилом мною, возным, и шляхтою звыши помененою *осветчила*. А я, слышечи *отказъ от* пна старосты луцкого и прозбу ку пну старосте луцкому *от* тое Лавриновое написавши, на *сеи мои лист* ку записаню до книг кгородских даю.

Которое *ж* я сознание возного до книг кгородских записати велель.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 13.— Арк. 280 зв.— 281 зв. Оригінал.

№ 136

1580 р., серпня 30. Володимир [1579 р., серпня 11. Гданськ].—

ДЕКРЕТ ГДАНСЬКОГО БУРМИСТРІВСЬКОГО СУДУ, ПРЕД'ЯВЛЕНИЙ
ДЛЯ ЗАПISУ ДО ВОЛОДИМИРСЬКИХ ГРОДСЬКИХ КНИГ,
У СПОРІ МІЖ СПРАВЦЯМИ ВАСИЛЯ КРАСЕНСЬКОГО
І УПОВНОВАЖЕНИМ ОСТАФІЯ ВОЛОВИЧА ПРО РОЗМІР І ПОРЯДОК
ОПЛАТИ ГРОШОВОГО БОРГУ, ЩО БУВ ВІДШКОДОВАНИЙ
ПРИВЕЗЕНИМ НА ПРОДАЖ ДО ГДАНСЬКА ЖИТОМ

Того *ж* мсца августа 30 дня

Пришедши на врьд кгородскии Володимерьскии передь мене, Костеньтина Курцевича, подьстаростего володимерьского, пан Андреи Керсновскии покладал декретъ местскии места Кгданского подь печатю кгданскою, по-латыне писаныи, при которомъ декрете покладал копею, по-руску писаную, менечы, *иж* с того декрету списана, из латинского на рускии языкъ переложена. И просил, абы тая копея, з декрету кгданского списаная, до книг кгородьских записана была. Которого я декрету *огледавши* и *оную* копею вычитать давши, слово *от* слова до книг кгородских записати казалъ, и такъ ся в себе маеть:

«Во имя светое а нероздельнои Троицы, амень.

Нехай будетъ вѣдомо всемъ вобецъ и кажьдому зособна, которыи бы хотили гледити, читати, и слухати тотъ тепереднии листъ, *иж*:

року панского тисеча пятьсотъ семьдесять девятого, индикту сего, за королевая наяснеишого и наможнишого кнжти¹—а пна¹ Стехвана, з божее ласки короля полского, Великого князства Литовского, руского, пруского, мазовецкого, жемоитского, ифлянтьского, кнжти семикградского, пана ншего намлстившего, королевая его року четвер-//того, волторокъ, которыи был первыинадцать ден мсца серпня, третее години по полудну.

На первомъ месьтцы кгданскомъ в дому зачне вроженого пна Юря Розымьберка, бурмистра, на Долгой улици лежачои, тамъ же в болшуи

² Текст пошкоджений.

¹⁻¹ Повторено двічі.

Вид Гданьска. Гравюра XVI ст.

избе шляхетныи Андреи Керсновскии яко справца вроженого а шляхетного пна Василья Красенского, его королевское млти секретаря и поборцы земли Волынского, освечене ниякии листьтовныи [!] на вряде бурмистровскомъ ²—Гендрькъ Менккъ—² яко умоцованому Якуба Гедимана при мне, на то взятомъ писару присягломъ и святкох нижеи описаных, оказал, ясне пречитать жодал, ктуру пречитано, пререченыи справца мне, писарови, подад, з уряду жадаючи мене и просячы, абых ему то освитчини зыписалъ и выпис дал. А Гендрькъ Менккъ мне тымъ способомъ з уряду просил, абых выпису и осветченя особливе ме дал, але и оповедане тыжъ его тутъ вложилъ, чога ис повинности уряду моего заборонити не мог, а осветченя слово от слова такъ ся мають:

«Перед нами, на то обраными писаремъ и светками, мы, Андреи Керсновскии, Маско и Юрко Подберезскиє, вроженого а шляхетного пна Василя Красенского, его королевское млти секретаря и поборцы земли Волынского, слуги и справци тыми теперешними листы ншми противку Якубу Гедиману, ужъ не будущему мещанину кгданскому на тот час, яко справци або вмоцованому велможного пна Остахвия // Воловича, кашталяна троцкого, и тыж самого Гедимана вмоцованого Гендрька Менник ³ освячаемыя ясне для тых власных причин, иж:

хотя есмо пререченому Якубови Гедиманови моцо-опису пна ншго на долъгъ пререченому пну кашталянови троцкому идучих пятьдесятъ

²—² Гендрьку Менку?

³ Менника?

лаштовъ жита дали, и в его спихлир, скоро приехавши до Кгданска, то есть ⁴—в середу передь святками Зесляня духа светого⁴, всыпали есмо, иж Гедиманъ того жита приняти не хотел, але пнзеи готовых хотелъ. Мы през угоду квить *от* него взявши, ему наперви заплатили есмо семьсотъ шестдесять *один* злотых и полтора гроша полскихъ, которую суму коли Гедиманъ взялъ, обещал, коли *остатокъ* пререченого долгу, то есть пятьсотъ тридцать и *ошмь* злотых двацатъ полдевета ⁵ гроша ему был бы заплачено, нас предъ вшелякимъ врьдомъ *от* всего долгу волными вчинить. Ачколве есмо *остатокъ* долгу, скоро быхмо збоже продали, заплатитъ обещали, а Гедиманъ, не маючи жадное бачности на *обетницу* свою и вгду, межи нами постановлену, того жита семдесять и полтретя ⁶ лашта за дозволенемъ пна бурмистра заарастоваль, *оттул* ехал для свых справ.

А иж ты причины справованя Гендрыковы Меник яко умоцованому своему поручыл, мы того ж вмоцованого до врьду бурмистровского судовне позвали есмо, и тамъ же *опис* с печатью приложеною Гедиманово положили есмо, и при нимъ стоячы, просили есмо *о* *отняты* арасы. На што вмоцованыи поведил, иж: «Пререченого долгу сума на две тисецы злтых моцою угоды вчиненны выходить, и для того передъ заплаатою *оного* долгу арасы *отняты* ани позволити ани могу, ани хочю // ключа дать, або ведаю то достаточне довести»,— обещаль. Мы тогда, коли намъ *о* тую речъ не шло ани поручено было, писаня и печати Гедимановы преставаючи, и мы, в жадные росправы не вдаючися, рукоемства на умоцованого для арасыты просили есмо, але вмоцованыи повидил, же Якубъ Гедиман, принцыпал его, досыт естъ *осядлыи*, што и пан бурмистръ поведил при бытности нашои.

А если тое збожъе пана ншго ку велкии его шкоди без жадных слушных причин у арасе естъ задержаны, мы не иначеи чинить можемъ, едно до пна ншго поедемим ⁷ и помененыи семдесять и полтретя лашта збожя в арасе оставимъ. И такъ именемъ пна ншго зо *всих* щкутъ^a поднятых ⁸—и кривды⁸, с того арасу, а злашча замешканя ярмарку пну ншему походячих, кшталтомъ, дорогою и способомъ лепышимъ, яко налелеи може быти подлуг права, ясне ся *освятчама*, и пану нашему здоровую справу *о* кривдахъ заховуемъ, певне вѣдаючы, иж его *млсть* пан наш *о* тых и *о* кажды зособна шкодахъ *отнесеных* и *обтяжливостях* напretienку имъ, которые причины *шкод* дали, из рукъ нших вырвали ключъ, передъ его королевскою *млстыю* пномъ нашимъ милостивымъ будетъ ся мстити.

И того *от* них потребоваль вас, писаря, з уряду жадаючи и просячы, ижбы есте тое нше *осветчене* записали, а потомъ намъ выпис дали *ознамены* и *оказжаны*. Естъ то *свидецство* вышеи *описаныи*, яко вышеи, при *особах* шляхетного пна Яна Горечевского, Степана Жировицкого, Яна Жицкого, везваныхъ и *прошоных* на *свидецство* дня пришлого, которые был ден дванадцатыи мца // августа».

Гендрыкъ Меник свое *освечене* вписаня и тыж выданя декрету с книг радецких мне показал, которые з немецкого на латинскии языкъ *преложеныи* естъ, и такъ ся в себе маеть:

⁴⁻⁴ 3 червня 1579 р.

⁵ 8,5

⁶ 2,5

⁷ поездемы (?)

⁸⁻⁸ *о* кривды (?)

«Если я, Гендрьк Меник, именем и умоцованым Якуба Гедимана з слугою и справцо шляхетного а вроженого пна Василя Красенского Ендреем Керсновским так пре⁹ декретъ пна бурмистра и през угоду приятелскую згодилъся, яко в декрете и в згоды оказується, то есть же-м я престал на томъ, жебы збоже взять и предал, а мне тую тисечу триста золотыхъ заплатилъ, а за остатокъ, семъсот золотых, достатечне рекоюмство дал, которыи бы мне по доводе мог заплатити або так много жита отложить. А *иж* приреченыи справца, згордивши тое все, притивко¹⁰ своєю власной вгоди непристоине освячилъся: «Естьже ту збоже, опускаи отул едетъ», прето и я-с пред вами, писаремъ, и святками ясне ся шповедам, же я рад препущамъ, яко ся рекло, предавать збоже, и с тым ся листом освятчамъ, же я жито до предлуженя sprawy albo ку шкоде с того долшеи арасты не тримам, або ведаю: право прынцыпала моего моцо вгоды пяддесят лаштовъ жита доброго albo две тисечи злтых потребуеть, а злашца кды тераз лашт жита двацат золотых готовых пнзеи хйба на отмяну важит не можеть. Освячамся тыж ш вси наклады такъ выложоны, яко которые мают быти.

А если шкода отул будетъ albo жито пришлых часов тамшеи было предавано, же я хочу зо всего быт вымовен, абовем пререченыи слуга вшелякии слушьныи причины, през ктури вшелякии спор межи добрыми бачныи пны скончил бы ся и усмирил, занедбал и занехал, и без слушных причин освятчилъся. И хотя-мъ по осветченю его приречено¹¹ слугу упоминаль // и просил-мъ, абы свы строны дву учтивых мешчанъ взял, а я тым же способом учинил, абы жито в шпихлиру яко купли шкодливое было шацовано, што и пан бурмистръ позволил, але слуга нареченыи того вчинити не хотель и так отшел, на што маю сведецтво достатечне.

А прето и вас, пне писару, уряду в. мс. прошу, абы есте и то шповедане весполокъ из декретом прес пна бурмистра в тый справе, ктури речи выпис с книг радецкихъ вам¹² подае, абысте тыж в тен лист вписали и мне его потом выдали».

Декрет бурмистровский:

Перед урядом бурмистровскимъ станули шляхетныи и зацни пна Василя Красенского, его королевское млсти секретаря и поборци волынского, слуги Андреи Керсновский, Маско и Юрко Подберезский.

Скаржилися нам, *иж*, Якубъ Гедиман, мещанин того места его млсти пна ншего, жито заарастовавши, и с тамтуль ехал, а *иж* яко справцы пна своего жито продали, для того абы араст был отдаленыи — просили, и вгоды купли абы пошла, абы тыж и они болшеи не мешкали.

На то его млсти пна Якуба Гедимана моцованыи Гендрьк Менкъ ш¹³ своего и прынцыпала своего стороны шповедал, *иж* вроженыи пан Васил Красенский помененному Якубу Гедиманови яко умоцованому его мл. пна Остахвия Воловича, кашталяна троцкого, дви тисечи золотых винен, чого достатечне на листе довести шбецал.

А потом указали лист: тулко тисеча и триста золотых налязло ся; справци, слуги приреченого пна Красенского до болшеи сумы припустити не хотели.

⁹ през

¹⁰ противко

¹¹ приреченого

¹² Литера в виправлена з т.

¹³ от

Ачкolve на суму вышеи помененую, тисеча и триста золотых, заплатили семсот шестдесять оден золотыи а грошеи полтора, пан бурмистръ межи сторонами постановил, то естъ: пятсотъ тридцатъ осмь золотых грошии двадцать осмь квартников девет из жита проданого заплатити мели, а о спорныхъ осемсот золотых, што ся еше дотыче, о ктурых еше жадного доводу певного не маешъ, если Гендрыкъ Менкъ або принципал его, иж пан Красенскии винен, слушне доведе, будетъ уживал своего права. А на тот час повини приреченыи справцы пна Красенского для ты же сумы, оштатка семисот золотых, ошвароване вчинить албо на вряде до скончєня // справы положити.

Диялося осмого дня серпня, року тисеча пятьсотъ семьдесять девятого.

С книгъ бурмистровскихъ пна Юрего Розымъберка, бурмистра и презыдєнта».

А иж я, нижеи помененыи писар, вышеи поменєныи оповеданє до рукъ моих, такъ вышеи слово от слова ся маєт, взялом, прето на жеданє власныхъ сторон то все записал, и выпис дал.

Дъялося року, индикту, справованя, мсца, дня и години на местцу, яко вышеи ест помененом, и я-с, Якубъ Молтянь, его цесарскии млсти звирхностью писар присяглыи, судья обраныи, иж при оповеданю и иншихъ всехъ и каждыхъ зособна в справахъ поменєныхъ было, и то все тымъ способом, яко маєе, же ся дияло, видялом и слышаломъ, прето ж теперешнии выпис именєм и презвискомъ подписалом, и для лепши вяры, з уряду будучи жоданыи и прошоныи, знакомъ звыклымъ писарства моего умоцнилomъ и утвердилomъ.

Тот же, которыи вышеи, рукою власною писалъ и подписалъ».

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 13.— Арк. 379 зв.— 382 зв. Засвідчена копія.

№ 137

1581 р., вересня 8. Луцьк.— СКАРГА ЛУЦЬКИХ МІЩАН
НА ЛЕНДВІЙТА ЯКУБА КЛИМАШОВСЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ
СТЯГНЕННЯ МИТА З ПРИЇДЖИХ І МІСЦЕВИХ КУПЦІВ
НА ЛУЦЬКОМУ ЯРМАРКУ, ПІДТВЕРДЖЕНА ЗАСВІДЧЕНІМ
ПЕРЕЛІКОМ КУПЦІВ, ОШТРАФОВАНИХ З НАКАЗУ ЛЕНДВІЙТА

Року 1581, мсца сєнтєбра 8 дна

Пришедши на врад кгородскии в замокъ гсдрскии Луцкии до мене, Андриана Таркгонского, будучого на местцу подъястаростьего луцкого пана Станислава Петровского от его велможное млсти пана Александра Пронского, столника Великого князства Литовского, старосты луцкого, бурмистръ и рядцы, лавники и всъ мещане мѣста гсдрского Луцкого жаловали и оповедали на Якуба Климашовского тыми словы, ижъ деи:

ошь, не ведати от кого на тотъ часъ, року теперешнего ошмдєсять первого будучи, деи, лєнтовитомъ, въ армарокъ Луцкии самъ, кромъ владу местского, справуетъ и в дому своемъ, а не на местцу судовомъ такъ мещанъ луцкихъ, яко и гостии, купцовъ приєжчихъ, судить, вины и пересуды беретъ, такъ тежъ не ведати якиєс, деи, новыє мыта и пожитки вымысливши, и самъ, деи, их уставивши над права, привилєа и волности мест-//ские, от коморъ местскихъ ратушныхъ, от гостии и купцовъ приєжчихъ, от людеи пешихъ и от коморъ домовыхъ мещанскихъ, такъ тежъ и на рынку от местєць ташныхъ слугамъ пана Матфеа Малинского Белостоцкому и инъ-

шимъ товаришомъ, деи, своимъ, слугамъ пана Матфея Малинского жъ, квалтовъне выбирати и грабити, деи, указаль. И просили мене ѿ возного дла опытанъа Якуба Климашовского, ѿт кого бы онъ на тотъ часъ лентвоитомъ былъ, такъ теж дла выпытованъа и выведована ѿт купцовъ, што бы в которого слуги пана Матфея Малинского за указанъемъ Якуба Климашовского взяли и пограбили.

Где а за прозбою ихъ придалъ есми имъ возного повету Луцкого Андрея Хреновского, которыи возныи, тамъ бывши и пришедши, ку записованью до книгъ кгородскихъ тыми словы созналь, иж:

«Будучи а ѿт т. мл. з ураду приданымъ на справу мещаномъ луцкимъ, маючи при себе шляхту людеи добрыхъ Крыштофа Кгурского // а Андрея Сарнацкого, ходилъ есми з бурмистромъ, радцы и инъшими мещаны луцкими в дом Якуба Климашовского. Нашли есмо тамъ в него Белостоцкого и немало слугъ пана Матфея Малинского. Тамъ же передо мною пыталъ врадъ местскии Якуба Климашовского, ѿт кого бы онъ на тотъ часъ лентвоитомъ былъ, абы имъ ѿзнаимилъ. Онъ, деи, ѿзнаимити имъ не хотель и поведилъ такъ: «Не повинен, деи, есми вамъ ѿ томъ справы давати и того са справовати». Што мною, вознымъ, мещане ѿсветчили.

А потомъ ходил, деи, есми з мещаны до купцовъ и гостеи приежчихъ, пытаючи, што бы было в кого взято черезъ слугъ пана Матфея Малинского, товаришовъ Якуба Климашовского, за указанъемъ его. Которыхъ, деи, я купцовъ всихъ на има, где которыи в чиемъ дому и в чихъ коморахъ седили, и што в кого взято и пограблено, на реестръ меновите списавши, и тотъ реестръ // запечатавши и рукою своею властною подыписавши, при томъ сознанью моемъ до книгъ кгородскихъ ку записованью ѿтдавамъ, которыи реестръ такъ са в себе маеть:

«Року ѿсмдсать первого, мсца сентебра сегомо дна.

При мне, возномъ повету Луцкого Андрею Хреновскомъ, ѿт пана Петра Мложовского, писара кгородского луцкого, которыи на тотъ часъ будучи на местцу пана Станислава Петровского, подыстаростъего луцкого, очевисто приданому пану бурмистру, радцамъ лавникомъ и всимъ мещаномъ места гсдрского Луцкого на списованъе неслушныхъ и незвыклыхъ грабежов и мытъ, которые панъ Якубъ Климашовскии, будучи на тотъ часъ лентвоитомъ ѿт пана Матфея Малинского, в гостеи, купцовъ на армарокъ Луцкии приежчих, и ѿт мещанъ луцкихъ с коморъ ратушныхъ и мещанскихъ установивши, черезъ слуги пана Малинского и подвоискихъ своихъ грабилъ и брал, то естъ напервеи:

с коморъ ратушныхъ: // в Петра Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили за мыто неслушное кожухъ барании, у Патрикия Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили кожухъ барании, уво Ивана Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили жупицу подшитую, ув Олексия Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили бланъ заячи, у Демида Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили два бланы заячих, у Олешка Слученина с коморы ратушное взяли и пограбили сермагу; с комор Васковскихъ чотырохъ, то естъ напервеи: Лазор с Каменца ѿт коморы шестъ гршеи даль, Богданъ с Каменца ѿт коморы шестъ гршеи дал, Курило с Каменца ѿт коморы шестъ гршеи дал, Шимон с Каменца ѿт коморы шестъ гршеи даль; с коморъ Федорковыхъ трох, то естъ напервеи: Федор Городчанин ѿт коморы шестъ гршеи дал, Юхно Городчанинъ ѿт коморы шестъ гршеи даль, Демид Острожанин ѿт коморы шестъ гршеи даль; // с коморы ѿдной Стецковы Томиловича Моисеи Городчанинъ ѿт коморы шестъ грошеи

дал; с коморъ пана Томиловых Максимовича, то *ест* напервѣи: в *Мартина* Нобланина кожух баранин, *Хожии* с *Каменца* *от* коморы шесть *гршеи* далъ, *Мурать* *Орменинъ* *от* коморы шесть *грошеи* далъ, *Симовон* с *Каменьца* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Марътинъ* с *Каменьца* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ; с *комор* пана *Пархомовых* *трох*, то *ест* напервѣи: *Кононъ* *Могиливецъ* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Петруша* *Могиливецъ* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Клиша* *Могилевецъ* *от* коморы *шестъ* *грошеи* дал, *Барбара* *зе* *Лвова*, котораа под дахами в *Пархома* *стоит*, и тая *шестъ* *грошеи*; с *комор* *Мартиновыхъ* *пети*, то *естъ* наперъвѣи: *Ганус* с *Кракова* *от* коморы шесть *грошеи*, *Марцинъ* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Ганусъ* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Янъ* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *коморъ* *Острожаниновыхъ*, то *естъ* напервѣи: *Геркулесь* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *гршеи*, // *Юрекъ* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Воитехъ* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Андресь* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Завадская* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дала; с *комор* *жидовских* *двохъ*, то *ест* наперъвѣи: *Якубъ* з *Люблина* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Якубъ* з *Белза* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Петръ* *Медовникъ* под дахами *жидовскими* *седель* и тотъ *пять* *грошеи* далъ; с *комор* пана *Ивановых* *Павель* *аптикарь* *от* коморы *шестъ* *грошеи* далъ; с *коморъ* пана *Юсковых* *Щочиныхъ* *двохъ*, то *естъ*: *Данило* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи* далъ, *Гриц* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи* далъ; с *комор* *Урбановыхъ* *пети*, то *естъ*: *Марцинъ* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Балцер* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *грошеи* дал, *Симон* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Ганус* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Фабиянъ* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал; с *коморъ* *Петровыхъ* *двохъ*, то *естъ*: // *Щастнии* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Олешко* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал; с *комор* *отца* *дмитровского*, то *ест* напервѣи: *Ганус* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Иван* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Влхъ* [!] *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Бартошъ* с *Кракова* *от* коморы *шестъ* *гршеи*; с *коморы* пана *Зинковы* *одной*, то *естъ* *Голубъ* *зе* *Лвова* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ; с *коморы* пна *Ановы* *одной* *Павель* *Городъчанинъ* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *комор* пана *Карповыхъ* *трохъ*, то *естъ*: *Васко* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *гршеи*, *Карпъ* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Иванъ* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *комор* *Шимоновыхъ* *трохъ*, то *естъ* *Сачакъ* *Волошинъ* *от* коморы *шестъ* *гршеи* дал, *Олбии* *Волошин* *от* коморы *шестъ* *гршеи* далъ, *Авакъ* *Вслошинъ* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *коморъ* пана *Богушовых* *трох*: *Кречун* *Волошин* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Федко* // с *Пиньска* *от* коморы *шестъ* *гршеи*, *Федко* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *гршеи*; с *коморъ* пана *Кандыбиных* *шести*: *Иванъ* с *Пиньска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Сенко* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Юхно* с *Пиньска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Мацко* *Нобланин* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Мартинъ* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *гршеи*, *Иванъ* с *Пинска* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *коморъ* пана *Самоиловых* *двохъ*, то *естъ*: *Гришко* *Волошинъ* *от* коморы *шестъ* *грошеи*, *Петръ* *Волошинъ* *от* коморы *шестъ* *грошеи*; с *коморъ* *Тимошовыхъ* *шести*, то *естъ*: *Юрко* зъ *Ост-*

рога *от* коморы *шест* грошеи дал, Матфеи з Острога *от* коморы *шест* грошеи дал, Исаи с Каменца *от* коморы *шест* грошеи дал, Олбии с Каменца *от* коморы *шест* грошеи далъ, Сидко с Пинска *от* коморы *шест* грошеи дал, Жданъ с Пинска *от* коморы *шест* грошеи дал; с коморъ пана Кузминыхъ пяти, то *ест*: Мошко с Пинска *от* коморы *шест* грошеи дал, Сенко с Пиньска *от* коморы *шест* грошеи, // Борисъ с Пинска *от* коморы *шест* грошеи, Васко с Пиньска *от* коморы *шест* грошеи, Матфии с Пинска *от* коморы *шест* грошеи; Григоръ с Каменьца *от* мѣстца *шест* грошеи, Якубъ с Каменца *от* мѣстца *шест* грошеи, Павелъ аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу, Ярошъ аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу далъ, Сава аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу далъ, Петръ аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу далъ, Матыс аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу далъ, Торосовичъ Орменинъ *от* мѣстца фунтъ перцу далъ, Валентии аптикарь *от* мѣстца фунтъ перцу дал, Андреи аптекаръ фунтъ инберу далъ, Грицко Ковланинъ *от* мѣстца *шест* грошеи далъ, Стась Ковланинъ *от* мѣстца *шест* грошеи, Данило з Володимера *от* мѣстца *шест* грошеи дал, Андреи Волошинъ *от* двоухъ возъ *от* мѣстца десеть грошеи далъ, Мартинъ Волошинъ *от* мѣстца *шест* грошеи дал, Якубъ Волошинъ // *от* мѣстца *шест* грошеи далъ.

И што тежъ побрали в мещанъ луцкихъ: в пана Ермолы деветь поясовъ взяли и пограбили, в Симовона Орменина *от* мѣстца *шест* грошеи взяли, Богдановаа Половчиха *от* мѣстца два гроши, в Савки в римара *от* мѣстца два поасы взяли и пограбили, в Сушка римара *от* мѣстца два поасы взяли и пограбили, Томко римаръ *от* мѣстца три гроши далъ».

А потомъ поткали есмо на рынъку Остапца, подвоиского воитовского, которого пытали передо мною, вознымъ, и тою шляхтою звышьпомененою того подвоиско¹ бурмистръ и радци, *от* кого бы и за чнимъ росказанемъ, ходечы по мѣсту с пушкою, гроши выбиралъ. Он, деи, поведиль, иж деи: «Мне Якубъ Климашовский по мѣсту ходити и гроши *от* купцовъ выбирать казалъ. Я, выбравши, и гроши с пушкою Климашовскому есми *от*-далъ».

Што и то мною, вознымъ, светчили».

И просили бурмистръ и радцы, лавъники // и вси мещане мѣста Луцкого, абы таа жалоба и оповеданье ихъ, такъ тежъ сознание возного и реестръ, черезъ возного справлены, до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати велель. А такъ а тую жалобу и оповеданье мещанъ луцкихъ, и сознание возного, такъ тежъ и реестръ, черезъ него справлены и покладаны, до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 25.— Арк. 88—93 зв. Оригінал.

№ 138

1582 р., березня 4. Володимир.— СКАРГА ГРИГОРІЯ КОЛМОВСЬКОГО
НА ОСЬМИГІВСЬКОГО УРЯДНИКА СЕБАСТІЯНА МІЛЕВСЬКОГО
ПРО НАПАД НА ПІДДАНИХ КОЛМОВСЬКОГО З с. МАКОВИЧ
І м. СЕРКІЗОВА, ЯКІ ІХАЛИ «НА ПОЛІССЯ ЗА КОБРИН»
ДЛЯ ЗАКУПІВЛІ ХМЕЛЮ

Того ж мѣсца марца четвертого дня

Присылаю на вѣд кгородский Володимѣрский до мене, Федора Курцевича, подстаростего володимѣрского *от* его велможное мѣсти кнжати

¹ подвоиского

Костеньтина Костентиновича, княжати Острозского, краичого Великого князтва Литовского, старосты володимерского, земенин его королевское млсти земли Волинское пань Григорей Василевич Енковича Колмовскийи, оповедаючи и обтяжливе жалуючи о том, што ж:

«В року тепер идучомъ тисеча пятсот осмьдесят второмъ, мсца марца третего дня, в субботу послал есми был на Полесе за Кобринь по хмел до пна Богдана Холмовского, которыи есми былъ // у него поторговал на потребу свою, воита своего серкизовьского Ивана Лядвича и при нем подводъ своих з ыменя своего Макович пят, то ест Карпа Перетятка, Ивана Заиковича, Ивашка Хитрыка а Ивашка Булыгу, через которого вышьменованого воита своего серкизовьского Ивана Лядвича послалемъ был за тот хмел пну Богдану Холмовскому деветдесят коп гршей литовских. При том же, деи, воите моем серкизовскомъ ехало мешчан моих серькизовских нам¹ же, на Полесе, в торьговю для купеня хмелю воев десят, которые при себе мели готовых гршей коп пятдесят, кром товару, а товару, то ест соли, мели, мели за другую копъ пятдесят. И кгда, деи, вже были з местечка моего Серкизова выехали, приежчаючи пот село мое Дажов, то пак, деи, даты вышписаное врядник осмиговскийи Себестиян Милевскийи за власным росказанем и ведомостю ее млсти кнегини Юревое Збаразское Барбари Михаиловны Козинского, пнее своее, зобравшися з многими слугами, бояри и поддаными осмиговскими и голоубскими, и з ыными многими помочниками своиими, которых он самъ лепейи знает и их имена ведает, з розмаитою брсню, воине належачою, выбегши, деи, с тое твержи, которую, деи ее млст кнегиня Юревая Збаразская на кгрунтьте моем власном Дажевьском в року прошлом тисеча пятсот осмьдесят первомъ, мсца августа первого дня збудовала, перенявши, деи, на доброволной дорозе, на кгрунте моем Дажевском, межи именейи моих местечка Серкизова а села моего Дажвы, тых подданных моих окрутне збили и змордовали. И видячи тот воить мои вышменованыи Иван Лядвич такое окрутенство, припадши до коня, скочыл был до местечка моего Серкизова, хотячи якийи ратунок товаришом своим и тои маетности, которая з ними была, учинити. Што обачивши, врядник ее милости кнегини Збаразское осмиговскийи вышьменованыи Себестиян Милевскийи пустился по нем у погоню в колкодесят конейи, и гонил за ним аж до дому его, до местечка // Серкизова на передместе, и упадши за ним кгвалтовне до дому его на передьместе, его самого окрутне зранили и змордовали, и такъ змордованого съ собою взявши, не ведати где подели. Там же, деи, з дому его маетност немалую побрали и пограбили, а то есть меновите...²»

И просил мене его милост пан Колмовскийи, абы тая жалоба и оповедане его до книг кгородских было записано.

Што я записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 15.— Арк. 92—93 зв. Оригінал.

¹ там

² Пропущено перелік речей і одязу, пограбованих з дому Івана Лядвича.

1582 р., березня 13. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
З ВИКЛАДОМ СУПЕРЕЧКИ ЛЬВІВСЬКИХ МІЩАН-АПТЕКАРІВ
ТА КУПЦІВ З ВОЛОДИМИРСЬКИМИ МИТНИКАМИ ПРО НЕЗАКОННЕ
СТЯГНЕННЯ З ЛЬВІВ'ЯН ВОЗОВОГО МИТА ПІД ЧАС ЯРМАРКУ

Того ж мсца марца 13 дня

Передо мною, Александром Курцевичом, подстаростим володимерским, на враде кродском ставши очевисто, возны повету Володимерского пан Ждан Чирский ку записаню до книг кродских вызнал тыми словы, иж:

«Року теперешнего тисеча пятсот осмьдесят второго, мсца марца первогонадцат дня, маючи я при себе шляхту пна Федора Сипковского а пна Розмысла Менского, ходилом з мещаны, купци илвовскими, которые на тот час тут, на ярмарку, с куплями своими были, то ест с пном Матысем обтекарем, Яном обтекарем, Ярошем обтекарем, Валентым обтекарем, Павлом обтекарем, Иваном Тарасовичом, Каспром Ревичкою, Мартином Кротковским, Юркомъ Шотом, Ивашком Зиньковичомъ // Билдягою, Дьмитром Красовским, Иваном Наместникомъ, Стецком суконником и зыными многими мещаны, купцами мста гсдрьского Илвовского, до мытников володимерскихъ Ицхака Кривоноса а Идля з Ратна, которыхы пытали тые мещанове, купци илвовские, дла которе причины их гамуют, мыто незвыклое, которого перед тым николи не даювали, над волности их и над привиля мста тутошнего Володимерского, которое им на три ярмарьки, волных от, ушеляких мыта, им даным, брати хотят, и вже за колко ден их задерживают: «Кгды ж, деи, нас вже з вами вряд кродский тутошний рострыгнул и водле волности ншее нас заховаль, а вы, деи, не ведаем, дла чого нас болшеи гамуете и ку немалым шкодам приводите».

Тые мытники поведили, иж деи: «Мы за росказанемъ и писанем листу пна Миколая Лончинского, мытника земли Волинское, которыи был, деи, нам росказал волности вам не держати, то есмо чинили. Што уряд кродский межи нами рострыгнул, мы на вас мыта скопного не берем, але нам возового дайте».

Пнове илвовяне поведили, иж: «Мы, деи, тебе жадного мыта, и возового дати не винны, бо бы то яко едно мыто было. Але уходячи на сес час далеи трудности, абысте нам где на дорозе якого затрудненя не вчинили, просимо вас о квиты, а мы вам за працу «витового, што слушная, дамо». И дали им за принушенем их квитового по чотыри грши литовских.

Што все пнове илвовские мещане мною, возным, и тою шляхтою звышмененою светчили и то оповедали, иж деи: «Нас мытники тутошние мста Володимерского, то ест Ицхакъ Кривонос, Идел з Ратна, хотечи нас до якое шкоды приправити, мыта ниякиесь хотечи // на нас не ведле прав нших або подарки якие от нас брати, нас были загамовали, нижли иж мы над привилеи, волности нши, также и тутошние мские володимерские того дават не повинни, тобою, пне возны, и шляхтою свитчим и оповедаем».

Которое ж я сознание возного до книг кродских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 15.— Арк. 103зв.— 104зв. Оригінал.

1583 р., березня 17. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО РЕВІЗИЮ ФІЛЬВАРКІВ ГОРОДЕЛЬСЬКОГО СТАРОСТВА
І СПУСТОШЕНИХ ГОРОДЕЛЬСЬКОЇ ТА СТРЕЛЕЦЬКОЇ ПУЩІ,
ВИРУБАНИХ З НАКАЗУ ГОРОДЕЛЬСЬКОГО СПРАВЦІ
ЯКУБА ЛЕШНЕВСЬКОГО ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ КОМ'ЯГ
НА ВОСЬМИ РОСТАШОВАНИХ НАД р. БУГ БЕНДЮГАХ

Того ж мѣсца марта 17 днѣ

Передо мною, Федором Курцевичом, подстаростим володимѣрским, на вrade кргодском ставшы очевисто, вознии повету Володимѣрского пан Демян Мокренский ку записаню до книг кргодских // вызнал тыми сло- вы, иж:

«Року теперешнего тисеча пятсот осмьдесят третего, мѣсца марта шостого дня былем при его млсти пну Криштофе Витвинском, подстолям волынском, дворенине его кр. мл. Его мл. пан Витвинский, маючы мене, возного, при себе и шляхту, пна Каспора Липницкого а пна Юря Соколовского, ездил за листом его кр. мл. до его млсти пна Якуба Лешневского, подчашего лвовского, справцы староства Городелского, до Городла для ревидованя по фолварком его кр. мл. городелским поделаня кривдъ подданым, и так теж ревидованя спустошеня пущи Городелской, вырубаное на комяги по смерти небожчика пна старосты городелского, и для арестованя тых комяг на берегу реки Буга, на кгрунте его кр. мл. Городелском. И коли его мл. пан Витвинский до Городла приехал, ино его мл. пна подчашего в замку не повелили. И пан Витвинский з Городла приехал до фолварку Городелского, до Стрелец, в дом воита тамошнего, и маючы особливый лист кролевский до подданных волости Городелской, тому воиту стрелецкому росказал, абы подданые всѣ в громаду зышлися, хотечы имъ волю и росказане его кр. мл. ознаимит, абы кривды свои, которые мают от его мл. пна подчашего, списали яко перед посланцем гсдрским, и так теж иж бы показали местца по пущы спустошеня, пущи вырубаня на комяги, и теж и комяги выпущоные оказали. Ино намесник его мл. пна подчашего стрелецкий пан Свидницкий воиту и подданым¹ передо мною грозне росказал, абы противко пну Витвинскому водле росказаня его кр. мл. жадного послушенства не чинили. А пан Витвинский, бачечы таковое спротивене противку воли его мл. гсдрской, ни в чом некоторого усилованя подданым не чинил, одно ж подданые стрелецкие сами доброволн[е]¹ по колкунадцат члвков приходили до пна Витвинского и обтяжливе жаловали, иж деи: «От его мл. пна подчашого // и вradников его маем великие а незносные кривды за всилованемъ непомерных работ. А з стороны, деи, спустошеня пущы, ино деи як еще по смерти небожчика пна старосты городелского, як деи вже пришло староство до рук пну подчашому, то деи ден у ден кожного дня аж до сего часу як возим, так возим дерево с пущи на комяги. Вже нам конечи, волов не стало от тое великое работы, воженя дерева на комяги, бо деи вже есмо полны бэндюги дерева на комяги навозили не так с пущи, але и ловыща, где лобы бывали, до кгрунту вырубали и пусто вчинили.»

¹ Текст пошкоджений.

А ижъ пану Витвинскому громады збирати не допущоно, и взявши пан Витвинский мужей з собою стрелецких, ездил по бендюгам: напервехъ во имену городелском Дубной на берегу над Бугомъ, за оказанемъ мужей стрелецкихъ и дубенскихъ, видели есмо комягъ новозаложонныхъ семъ, а старая одна, и при кождоу комязе дерева немало навезено на будоване тыхъ комягъ; а в Кладневе над Бугомъ видели есмо семнадцат² комягъ новозаложонныхъ, и при нихъ дерева немало; а в Матчу, имену его млсти пна канцлеровом³, на берегу над Бугомъ видели есмо комягъ новозаложонныхъ двадцатъ три, и дерева при нихъ немало; в Корытницы, имени городелскомъ, на берегу над Бугомъ комягъ новозаложонныхъ двадцатъ девятъ, и при нихъ для добудованя дерева немало; а на врочищу на Чорнышевоу Горе комягъ новозаложонныхъ двадцатъ, и при нихъ дерева немало; а на врочищу на Милеву комягъ новозаложонныхъ тринадцатъ, и дерева при нихъ немало; а в Устилугу межи шляхетскихъ комягъ тыхъ шестъ с пущы Городелское вывезены. И по всъмъ тымъ бендюгамъ видели есмо: тесли и люди немало дороблюютъ тыхъ // комягъ, што тые подданные повелили, ижъ деи то все тые комяги выпущоны с пущы Городелское и Стрелецкое, и еще, деи, кнгни Чорторыское до Литовижа на три комяги пан подчашии дерева далъ, а пну Светицкому также на три комяги дерева дал. А до пущы подданные вести не хотели, бо ся бояли врадника, же имъ за-казал.

И по ревидованю тыхъ комягъ приехалъ зась знову пан Витвинский до Городьла мсца того ж марца пятогонадцатъ дня, хочечы въ его млсти пана подчашего быт а лист его кр. мл. в тыхъ справе подати, и тые комяги подле росказаня его милости гдрского арестоват. А того ж тежъ дня его мл. пан подчашый позно зе Лвова до замку Городелского приехал, а пан Витвинский назавтрее, марца шостогонадцатъ дня, ку замку Городелскому на мость ку зводу приехалъ, хочечы въ его млсти пна подчашого быти, лист подати, волю и росказане его кр. мл. ознаимити. И приехавшы ку зводу, стоялъ немало, але в замок не пущоно, толко вышелъ зъ замку на мостъ подстаростии городелский пан Каленовский, которого пан Витвинский просил, абы былъ яко посланецъ гдрский до замку пушон и слухалъ поселства. И пан подстаростии поведъл: «Не маешъ, деи, пне дворенине, што в замку чинити, бо, деи, пна подчашого в замку нетъ: вчорахъ, деи⁴, былъ позно зы Лвова приехал, а сего, деи, дня до дня до Кракова выехалъ».

И бачечы то пан Витвинский, ижъ его до замку не пущоно, поведил: «Пне, деи, подстаростии! Ижъ мене яко посланца его кр. мл. до замку не пушчаєте и пна подчашого в замку быт не поведаєте, а кгда ж, деи, твоя мл., пне Калиновский, естъ тутъ, на местцу пна подчашого, подстаростимъ, даю тебе листъ его кр. мл. яко // местцу его мл.».

И давши пну Каленовскому листъ гдрский в тои справе о ревидоване фолварковъ, шкодъ подданныхъ, спустошеня пущи, арестованя комягъ, и заразу тому пну подстаростему тые всь комяги, которые ся выше поменили, арестовалъ до науки его кр. мл. И пан и подстаростии тотъ листъ отъ пна Витвинского принял, а аресту на комяги не принимал, што его мл. пан Вит-

² Літера н виправлена з з.

³ Яна Замойського

⁴ Повторено двічі.

винскии, маючы то за *обелжене*, мною, возным, и шляхтою *свѣтчивши*, с тым *отехал*».

Которое *ж* я *сознае* возного до книг кгородских записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 16.— Арк. 49 зв.— 51 зв. Оригінал.

№ 141

1583 р., липня 12. Володимир.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ
ЯНА ОВЛОЧИМСЬКОГО НА ВИСТАВЛЕННЯ АНДРІЮ РОМАНОВСЬКОМУ
ДО УСТИЛУГА ГОТОВОЇ ЗІБРАНОЇ КОМ'ЯГИ ВКАЗАНИХ РОЗМІРІВ

Я, Ян Овлочимскии, чиню явено и сознаваю то сим моим листом кож-
дому, кому бы того потреба была ведати, *иж*:

есми продал пну Андрею Романовскому, писару кгородскому володи-
мерскому, брату своему, комягу пушцы Овлочимское vzdolъ на *одиннадцат*
сажон, а *вшер* — яко ся *заховует* зо *всѣм*, за сто золотых полских, которую
я пну Романовскому або *детем* и *потомкам* его выставити и готовую, збу-
дованую з *ошвами* яловыми, з *дрыкгавками*, *застрелами* и до *неи шест коп*
жердеи в Устилугу над Бугом на добром берегу ¹—на *Середопосте* рымское
або *лядское*—¹ *близко* *пришлое* *отдати* маю и *повинен* буду, або по *мне*
потомки мои *повинни* *будут* под *закладом* *ста коп* *гршеи* литовских. О ко-
торыи *заклад* *будучи* *позван* або *потомкове* мои *позвани* до *суду* *земского*
або *кгородского* *Володимерского*, за *першим* *позвом* и на *першом* року, яко
на *завитом*, *ничим* *позву* и року не *збиваючи* и не *закладаючи*ся *жадными*
причинами *правными* // и *неправными*, *стати*, а *оныи* *заклад*, к *тому* *всѣ*
шкоды на *голое* *речене* слова, не *вымовляючи*, пну Романовскому або *по-*
томком его *платити* маю, *дети* и *потомки* мои *повинни* *будут*, а *я-м* *вжо* *от*
пна Романовского за *тую* *комягу* *заплату* *взял*, *одно* *ми* *чотырнадцат* *золо-*
тых *полских* *винен* *зостал*.

И на то-м дал пну Романовскому *сес* *мои* *лист* з *моєю* *печатю* и с *под-*
пису *руки*, до *которого* *их* *мл.* *пан* *Амброжи* *а* *пан* *Юрии* *Овлочимские*,
братья *мои*, за *прозбою* *моєю* *печати* *свои* *приложили*.

Писан у *Володимери*, року *тисеча* *пятсот* *осмьдесят* *третего*, *мсца*
июля *второгонадцат* *дня*.

Ян Овлочимскии, *ренка* *сва.* *Амброжи* *Овлочимскии*, *ренка* *сва.* *Иреи*
Овлочимскии *ренка* *сва.*

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 16.— Арк. 195 зв.— 196 зв. Засвідчена копія.

№ 142

1583 р. Берестя.— ВИТЯГИ З РЕЕСТРАЦІЙНОЇ КНИГИ
БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ МИТНИЦІ^а ПРО МИТНІ ЗБОРИ ЗА СПЛАВ ЗБІЖЖЯ,
ПОПЕЛУ І «ЛІСОВОГО ТОВАРУ»¹

Рейстръ сплаву водного въ року 1500 осмдесять третемъ.

Мыто новое и старое

Мѣсець апрѣль, день 25 апрѣля

Аврамъ Шмойловичъ, жидъ турецкій, мѣлъ до Кгданска черезъ швакгра
своего Михеля Мойзешовича, жида турецкого, дерево ужиковъ 11, то есть

¹⁻¹ 11 березня 1584 р.

¹ Для публікації вибрано лише ті записи, що стосуються товарів, вивезених з Волині.

клепокъ сотъ 12 а ванчосу сотъ 6. Отъ того пришло нового мыта копь 8, грошей 24; даль 8 копь, а не додалъ грошей 24. А старого мыта пришло копь 2, грошей 36, пѣнезей 6, даль 2 копы, 30 грошей; а не додалъ грошей 6, пенезей 6.

День 26 апрѣля

Пань Федоръ Кадянь Чапличъ, судья земскій луцкій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Яна Лопчевского, комягъ 2, попеломъ наладованыхъ, а на третей комязъ его жъ попелу наладованого сполечне съ попеломъ его милости пана Станислава Радивила всего сумою того попелу пана судинога на тыхъ поль 3-хъ комягахъ лаштовъ 75 зъ властныхъ лѣсовъ его жъ милости имѣней заставныхъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ и Кіевскомъ, зъ Борового и Мотвина, и за властный накладъ его милости выробленный и проваженный; отъ которого попелу за учиненъемъ присеги помененого фактора его мыто новоподвышоное не пришлось, только старого мыта пришло копь 10, грошей 52, пѣнезей 5; дано 10, грошей 50; а не додалъ грошей 2, пѣнезей 5. На то есть квитъ самого пана судьи помененого.

День 26 апрѣля

Его милость пань Станиславъ Радивиль, княжа на Олыцѣ и Несвижу, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Петра Точицкого, комягъ 2 зъ збожемъ, а другіе двѣ комяги, попеломъ ладованые, то есть попелу на полторы комяги его милости властного а поль комяги доладовано попеломъ вышеймененого судьи земского луцкого пана Федора Чаплича, и за учиненъемъ присеги помененого фактора отъ попелу его милости мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ 2-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, и отъ попелу лаштовъ 51 пришло копь 13, грошей 23, пѣнезей 7; дано копь 13, а недо дано грошей 23, пѣнезей 7. На то есть копея зъ листу и сознанье фактрское².

День 26 апрѣля

Его милость вельможный княжа Константинъ Острожскій, воевода кіевскій, маршалокъ земли Волынское, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Василья Андреевича, комягъ 7, то есть комягъ 2, попеломъ наладованыхъ, всего лаштовъ 60, а 5 комягъ, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ, а попелъ зъ властныхъ лѣсовъ его милости выробленный имѣней волынскихъ; отъ которого попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, мыто новое не пришлось за учиненъемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ попелу и отъ 5 комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копь 23, грошей 42; дано копь 23, а не до дано грошей 42. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 26 апрѣля

Его милость вельможный Костантій, княжа Острозское, крайчій Великого князства Литовского, староста володымерскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Юрья Тремпского, комягъ 11, то есть комягъ 9, попеломъ наладованыхъ, всего того попелу лаштовъ 270, а комягъ 2, житомъ наладованые зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости волынскихъ и подольскихъ⁶, а попелъ зъ лѣсовъ тыхъ же имѣней; отъ которого попелу и жита мыто новоподвышоное не пришло за учиненъемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копь 45, грошей 9; дано копь 44; ласки копа 1, грошей 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

² факторское

День 27 апрѣля

Пани Станиславовая Хмѣлевская Овдотья Дрозденска мѣла ко Кгданска черезъ пріятеля, фактора своего, шляхетного Томаша Дрозденского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней ее, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ и Володимерскомъ, съ Хмѣлева и съ Подгаецъ; отъ которого збожя за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новое не пришлось, только отъ комягъ помененыхъ 2-хъ мыто старое дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

Мѣсець май. День 1 мая

Панъ Михайло Загорскій³ мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Грегорья Завадского, комягъ 2, житомъ и пшеницею, и ячменемъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Загоровского и съ Кримеша⁴, лежачихъ въ повѣтъ Луцкомъ; отъ которого збожя за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 мая

Панъ Семень Козинскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Федора Колчинского, комягъ 3, житомъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Рогозинского и Лавровского; отъ того жита за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 3-хъ комягъ пришло и дано копь 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 мая

Пани Ерофіея Гостская, судиная земская луцкая, Ганна Козинского мѣла до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Лаврена Коршовицкого, комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Крунского⁴ и Почаевского; отъ того жита мыто новоподвышоное не пришлось за учиненьемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 мая

Пани Михайлова Малинская Богдана Яловицкого мѣла до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Ивана Радовицкого, комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Малина и Вачковского, лежачихъ въ повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 мая

Князь Кирикъ Ружинскій, ротмистръ его королевской милости, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Малхера Заенчковского, комягу 1, житомъ наладованую зъ властныхъ имѣней своихъ Ружина и съ Творинчи⁵, отъ которого жита мыто новоподвышоное не пришлось за учиненьемъ присеги помененого фактора, отъ комяги только дано копь 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

³ Загоровскій

⁴ Крупского

⁵ Твориничи

День 1 мая

Пани Ждановая Койлинская⁶ Ганна Хреницкого мѣла до Кгданска через фактора своего, шляхетного Яроша Оздютицкого, комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Свойчевского и зъ Оздютичь; а за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комяги дано копь 3. На то есть квити сознание факторское.

День 1 мая

Его милость князь Александръ Пронскій, стольникъ Великого князства Литовского, староста луцкій, мѣль до Кгданска через фактора своего, шляхетного Войтеха Кашевского, комягу 9, збожемъ наладованныхъ, а попелу лаштовъ 205 лихого такрочного; и за учиненьемъ присеги помененого фактора, ижъ тое все збоже зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости волынскихъ Берестечка, Ерославичъ и тежъ лежачихъ у повѣтъ Берестейскомъ Словетицкихъ и Яблоцкихъ фольварковъ, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ 8 комягъ волынскихъ дано копь 24. На то есть копя зъ листу и сознание факторское.

День 1 мая

Панъ Янъ Жоровницкій мѣль до Кгданска через фактора своего Станислава Жеранского комягу 4, житомъ и пшеницею наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Теслова⁷ и Боратина, лежачихъ у повѣтъ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копь 6. На то есть копя зъ листу и сознание фактора.

День 1 мая

Ее милость пани Ганна зъ Орѣховца Замойская, каштеляновая холмская, мѣла до Кгданска через фактора своего, шляхетного Яна Длужневского, комягу 2, житомъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣнья ее милости Потаржина и Жабча; и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ помененыхъ 2 дано копь 6. На то есть копя зъ листу и факторское сознание.

День 1 мая

Панъ Янушъ Угриновскій мѣль до Кгданска через фактора своего, шляхетного Войтеха Зальского, комягу 2, житомъ и пшеницею наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Угриновского, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копь 6. На то есть копя зъ листу и факторское сознание.

День 1 мая

Панъ Янъ Харлинскій, подкоморій земли Луцкое, мѣль до Кгданска через фактора своего, шляхетного Миколая Козловского, комягу 2, житомъ и пшеницею наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего зъ Скорча и зъ Любча, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 6. На то есть копя зъ листу и сознание факторское.

⁶ Коиленская

⁷ Теслугова

День 1 мая

Пань Федоръ Шимковичъ Скленскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Стефана Кацевицкого, комягъ 2, житомъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Скленья и зъ Селца, и зъ Борочичъ⁸, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора водлугъ оказало минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 3 мая

Пань Иванъ Чапличъ Шпановскій мѣль до Кгданска комягъ 4, збожемъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Шпанова, съ Тайкура, съ Почапокъ⁹ и зъ Миловшъ, а съ попеломъ комягъ 3, всего лаштовъ 90, зъ властныхъ лѣсовъ имѣней своихъ заставныхъ, которые маеть у себѣ въ заставѣ отъ его милости князя Яхима Корецкого, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Прогноя, части имѣнья Ходорковичъ; и за учиненьемъ присеги его самого, пана войскового, на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, не пришлось, только старое мыто отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копъ 25, грошей 3; даль копъ 25, а не додалъ грошей 3. На то есть квитъ его самого пана войскового.

День 5 мая

Пани Ганна Жоравницкая зъ Жолкве мѣла до Кгданска черезъ фактора своего Томаса Кривицкого и другого Станислава Креницкого комягъ 3 и лихтанъ бычекъ 1, збожемъ рознымъ наладованые зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Жабочиня, съ Крупча и съ Хотѣня, лежачихъ у повѣтъ Бѣлзскомъ и Кремянецкомъ, при котормъ збожю жита купного было бочокъ 138; и за учиненьемъ присеги помененого фактора ее Креницкого на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ збожя ее не пришлось, только отъ жита купного пришло копъ 3, грошей 27; дано копъ 3, грошей 20, а не додалъ грошей 7; а старого мыта отъ трохъ комягъ и отъ лихтана, яко отъ полкомяги, пришло и дано копъ 10, грошей 30. На то есть копея зъ листу и факторское сознание.

День 5 мая

Кнегиня Михайлова Чорторыйская, старостиная житомирская, кнегиня Зофея Ходкевичовна мѣла до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Матея Муравского, комягъ 3, збожемъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Литовижа и Сельца, лежачихъ в повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора ее на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ помененыхъ 3-хъ пришло и даль копъ 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознание.

День 5 мая

Пань Станиславъ Инвальскій, войскій освѣцимскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Станислава Подбѣльского, комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властного фольварку имѣнья своего Миркова, лежачого у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только отъ комягъ пришлось старое мыто копъ 6 (пань воевода Менскій ручиль). На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

⁸ Бородчич

⁹ Почапки — село Кремянецкого пов.

День 5 мая

Пань Даниель Палускій съ повѣту Луцкого мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Рафала Чарновского, комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣнѣй своихъ Шеплей, Мостовъ и Воли, лежащихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышное не пришлось, только старое мыто отъ тѣхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 5 мая

Его милость князь Андрей Вишневецкій, воевода волынской, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Станислава Козаровского, комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ волынскихъ Вишневецка и зъ Матѣева; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 4-хъ комягъ пришлось копъ 12 (ручилъ пань воевода менский). На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 5 мая

Пань Александеръ Семашко, кашталянь браславскій, мѣль до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Яроша Суетича и Миколая Беньшовского комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ, а на пятей комязъ жита троха и попелъ, которого лаштовъ 36; тое все збоже зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Бужанъ и Коблиня, а попелъ зъ властныхъ лѣсовъ имѣнья его милости ¹⁰—Стучина¹⁰, лежащихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора Яроша Суетича на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышное отъ того збожя и попелу не пришлось, только старое мыто отъ попелу и отъ 4-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришлось копъ 15, грошей 45, пѣнезей 4; дано копъ 15, грошей 40, а не додалъ грошей 5, пѣнезей 4. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 5 мая

Пань Ерофей Романовичъ Гойскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Яна Бруденского, комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежащихъ у повѣтъ Луцкомъ, зъ Блудова и зъ Липое; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ збожя мыто новоподвышное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 5 мая

Пань Базилай Жоравницкій, ротмистръ его королевское милости, мѣль до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Гаврила Ремеза и Вавренца Карпинского комягъ 5, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежащихъ у повѣтъ Луцкомъ, Блудова и зъ Жабча; и за учиненьемъ присеги помененого фактора Ремеза отъ того збожя мыто новоподвышное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 5 комягъ дано копъ 15. На то есть копея зъ листу и факторское сознание.

День 5 мая

Его милость пань Криштофъ Радивиль, кашталянь трѳцкій, подканцлерій и гетманъ польный Великого князства Литовского, борисовскій и солецкій

¹⁰—¹⁰ с Тучина

староста, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Макара Гапоновича, комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованныхъ зъ властныхъ имѣней своихъ полонскихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копь 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознание.

День 6 мая

Панъ Олизаръ Кирдей Мыльскій, маршалокъ его королевское милости, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего Матыса Бротковского комягъ 2, житомъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ и Володымерскомъ, зъ Мылька¹¹ и съ Киселина; а за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 6. На то есть листь завартый и сознание факторское.

День 9 мая

Панъ Яхимъ Линевскій съ повѣту Луцкого мѣль до Кгданска комягу 1, житомъ наладованую зъ властного фольварку имѣнья своего Линева, лежачого у повѣтъ Луцкомъ; а за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ учиненое тамъ присеги мыто новоподвышное отъ збожя не пришлось, только отъ комяги старое мыто дано копь 3. На то есть квитъ его.

День 9 мая

Панъ Янъ Копелинскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего Фабіяна Езерского комягъ 3, житомъ и пшеницею наладованныхъ съ фольварковъ имѣней своихъ властныхъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Жукова и съ Обогльбичъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора мыто новоподвышное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 9. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 9 мая

Панъ Константинъ Колпытовскій мѣль до Кгданска черезъ брата своего, шляхетного Кондрата Хорошковича Колмовійского, комягу 1, житомъ наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ съ Колпотова¹² и Хмѣлева, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ и Володымерскомъ; а за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ учиненое тамъ присеги мыто новоподвышное отъ жита не пришлось, только отъ комяги старое мыто дано копь 3. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 9 мая

Панъ Мартинъ Прушеновскій¹³ съ повѣту Луцкого мѣль до Кгданска комягъ 7, житомъ и пшеницею наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней стрья своего небожчика Габріеля Прушеновского, подстолего волынского, которые имѣнья и дѣти небожчиковскіе увъ опецъ своей маеть, лежачіе у повѣтъ Луцкомъ и Володымерскомъ, Злочевки, Конюховъ и зъ Завидова; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ слугу стрьевого его пани Катерины Кгабріелевое Матея Краевского мыто новоподвышное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ помененыхъ комягъ пришло и дано копь 21. А своео купное

¹¹ Мыльска

¹² Колпытова

¹³ Прусиновскій

пшеницы помененый Мартинъ Прушеновскій при томъ же збожю стрьеовое свое мѣль бочокъ 30; отъ того пришло мыта новоподвышеного и даль копу 1. На то есть квитъ его самого Прушеновского ¹⁴.

День 9 мая

Ее милость кнегини Юревая Збарзская Барбара съ Козина мѣла до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Панка Яковицкого и Василья Кіяского комягъ 4, то есть комягъ 2, житомъ наладованыхъ, а двѣ комяги съ попеломъ, при которомъ жито и пшеница, всего того попелу лаштовъ 53; тотъ попелъ зъ властныхъ лѣсовъ ее менили быти имѣнья Дубровицкого и Голобского, а збоже зъ властныхъ же фольварковъ имѣней ее Козина, зъ Голобъ и зъ Осмитовичъ ¹⁵, лежачихъ у повѣтъхъ розныхъ, Кремянецкомъ, Луцкомъ, Володымерскомъ и Пинскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора Висилея Кіяского на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышеное не пришлось, только старое мыто отъ 2-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, и отъ попелу пришло копъ 13, грошей 41, пѣнзей 1; даль копъ 13, 40 грошей; не додано грошей 1, 1 пенязъ. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 9 мая

Панъ Антоній Яловицкій, судья земскій кремянецкій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего Петра Винского комягъ 4, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ съ Каменицы, Подлужья и съ Перятина², лежачихъ у повѣтъхъ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышеное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ 4-хъ комягъ пришло и дано копъ 12. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 мая

Панъ Каспоръ Клодинскій, староста блонскій и волкиницкій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Станислава Идиковского, комягу 1, житомъ наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ волянскихъ Валева и Радовичъ, и тежъ зъ имѣнья Челешницы, лежачого у повѣтъхъ Берестейскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышеное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комяги дано копъ. 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 10 мая

Его милость панъ Андрей Фирлей зъ Дубровицы, каштелянь люблльскій ¹⁶, староста сендомирскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Войтеха Сметанку, комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости Янушпольскихъ, лежачихъ на Волянню въ повѣтъхъ Кремянецкомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора мыто новоподвышеное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 12. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 мая

Его милость вельможный князь Стефанъ Збарзскій, воевода троцкій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Валентого Бенковского, комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ

¹⁴ Прусиновского

¹⁵ Осмиговичъ (?)

¹⁶ любелскій

имѣнья своего подольского зъ Нового Збаража^d; и за учиненъемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 10 мая

Ее милость пани Василея Загоравская¹⁷, каштеляновая браславская, мѣла до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Матѣя Ростка, комягу 1, житомъ наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Загоровского и Суходоль; и за учиненъемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комяги дано копь 3. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 10 мая

Панъ Андрей Романовскій, писарь кгородскій володымерскій, мѣль до Кгданска черезъ пріятеля своего, шляхетного Мартина Приборского, и черезъ слугу своего Ярмоша Гапоновича комягъ 3, збожемъ рознымъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Дорогиничъ, зъ Олбля и Могильной, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненъемъ присеги помененого слуги его на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только отъ комягъ старое мыто дано копь 9. На тыхъ же комягахъ помененый Мартинъ Приборскій мѣль прикладу своего попелу лаштовъ 4; отъ того пришло и даль копь 2. На то есть копея зъ листу и факторское сознание.

День 10 мая

Владыка володымерскій и берестейскій его милость Феодосей мѣль до Кгданска черезъ пріятеля своего Мартина Приборского и черезъ слугу своего Максима Павловича комягъ 2, житомъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Шистова и Купечовского, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненъемъ присеги слуги его помененого на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя его мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 10 мая

Панъ Янъ Хреницкій, подсудокъ земскій луцкій и поборца земскій волынскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего Ивана Баковецкого комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Хрениковъ и Толпыжанъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ; и за учиненъемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 10 мая

Его милость князь Викторинъ Вербицкій, бискупъ луцкій и берестейскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Грегорья Городенского, комягъ 6, збожемъ рознымъ наладованныхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ волынскихъ Торчина, Садова и Хотачова; и за учиненъемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копь 18. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

¹⁷ Загоровская

День 11 мая

Пань Грегорей Колмовскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Матѣя Ланевского, комягъ 4, то есть комягъ 2, житомъ наладованныхъ, а двѣ комязѣ попеломъ наладованы, всего лаштовъ 75; зѣ властныхъ фольварковъ тое все жито имѣнья его Колмова и Моковичъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ и Володымерскомъ, а попель зѣ властныхъ лѣсовъ имѣнья своего заставного Прогноя, лежачого у повѣтъ Луцкомъ, которое тое имѣнье маеть у заставѣ въ себе отъ князя Яхима Корецкого; и за учиненьемъ присеги на коморѣ мытной Берестейской помененого фактора отъ того збожя и отъ попелу мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ, збожемъ наладованныхъ, и отъ попелу вышейписаного пришло копъ 16, грошей 52, пѣнезей 5; дано копъ 16, грошей 50, а не додано грошей 2, пѣнезей 5. На то есть копея зѣ листу и сознание факторское.

День 11 мая

Пань Семень Дениско Матфѣевскій, староста житомирскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Ивана Волжинского, комягъ 2, рознымъ збожемъ наладованныхъ зѣ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Матфѣвицъ, Пещатинца и Берега, лежачихъ у повѣтъ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зѣ листу и сознание факторское.

День 11 мая

Князь Дмитръ Козека мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Балцера Чарноцкого, комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованныхъ зѣ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Замличья и зѣ Жасковичъ, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зѣ листу и сознание факторское.

День 11 мая

Пань Янь Жуковскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Войтеха Залѣского, комягу 1, житомъ наладованую и яглами зѣ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Жуковецъ и Борсуковецъ, лежачихъ у повѣтъ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зѣ листу и сознание факторское.

День 11 мая

Пань Иванъ Ляховскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего Ивана Бережецкого комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованныхъ зѣ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Ляхова и Щенютина, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ комягъ 2-хъ дано копъ 6. На то есть копея зѣ листу и сознание факторское.

День 11 мая

Пань Максимъ Шистовскій мѣль до Кгданска комягу 1, житомъ и крупами наладованую зѣ властного господарства имѣнья своего Гнойна и Смолянки, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги его на

коморѣ мытной Берестейской отъ того збожя его властного мыто новоподвышоное не пришлось. Еще онъ же мѣль комягу 1, збожемъ крупнымъ наладованую, то есть жита бочокъ 300, пшеницы бочокъ 165; отъ того збожя мыто новоподвышоного пришло копъ 13, далъ копъ 12, а ласки копа 1; а старое мыто отъ помененыхъ комягъ далъ копъ 6. На то есть квитъ его.

День 11 мая

Его милость княжа Янушъ Збаразскій, воевода браславскій, староста пинскій и кремянецкій, мѣль до Кгданска черезъ служебника своего, шляхетного Грегорья Олешковского, комягъ 3, збожемъ наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости зъ Руснова и зъ Жалковичъ¹⁸, и зъ Форостово¹⁹, лежачихъ в повѣтъ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлось, только старое мыто отъ комягъ 3 помененыхъ пришло и дано копъ 9. Еще при томъ збожю было прикладу факторского пшеницы купленое бочокъ 60; отъ каждое бочки мыто новоподвышоного водлугъ уставы рахуючи по грошей 2 пришло и дано копъ 2. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 12 мая

Панъ Федоръ Рудецкій, чашникъ короля его милости земли Волинское, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Василья Радовского, комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованы, властного урожая фольварковъ своихъ имѣней, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Рудки и съ Подгаецъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ помененыхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 12 мая

Панъ Балтезаръ Кгнѣвошъ Олексовскій, секретарь и дворанинъ его королевской милости, державца свиноскій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Грегорья Микошевского, комягъ семь, житомъ и пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Володымерскомъ, Луцкомъ, зъ Свинохъ, съ Корытницы, съ Козлова и зъ Бубнова; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное не пришлось, только старое мыто отъ тыхъ семи комягъ пришло и дано копъ 21. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 12 мая

Панъ Криштофъ Кгоздиковскій мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Станислава Высоцкого, комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Пелча²⁰ и Турьи; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлось, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознание факторское.

День 12 мая

Панъ Иванъ Красенскій, мостовничій луцкій, мѣль до Кгданска черезъ фактора своего, шляхетного Станислава Зубрицкого, комягъ 4, житомъ и

¹⁸ Жасковичъ

¹⁹ Форостово

²⁰ Пелча — село Володымирського пов.

пшеницею наладованыхъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтъ Луцкомъ, Забороля и Галичанъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгородскихъ холмскихъ учинено тамъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ збожа не пришлось, только старое мыто отъ комягъ дано копей 12. На то есть копейя зъ листу и сознание факторское.

Въ томъ же мѣсецу маю дней розныхъ:

Аврамъ Шмойловичъ, жидъ турецкій, арендаръ имѣней его милости княжати Романа Романовича Санкгушковича волынскихъ и иншихъ, лежачихъ у повѣтъ Берестейскомъ, черезъ розныхъ факторовъ своихъ, жидовъ и хрестьянъ, спустилъ рѣкою Бугомъ на Вислу до Кгданска комягъ 46, рознымъ збожемъ, житомъ, пшеницею, ячменемъ и овсомъ ладованыхъ, отъ каждое комяги водлугъ постановенья, зъ нимъ впередъ учиненого, нижли тотъ сплавъ былъ припаль, рахуючи за мыто новоподвышоное и старое по осьми копь грошей литовскихъ, а отъ одное комяги семое, которая была на Бузѣ противко Збунина зъ збожемъ затонула и шкоду собѣ въ томъ принялъ, фолкгу чинечи, только чотыри копы грошей рахуючи, всего сумою копь 372.

Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси.— Вильно, 1867.— Т. 4, № 74.— С. 255—289.

№ 143

1584 р., лютого 13. Володимир.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ
ІВАНА ЧАПЛИЧА-ШПАНОВСЬКОГО ПРО ПОРУШЕННЯ
ВОЛОДИМИРСЬКИМ КУПЦЕМ МОШКОМ ІЛЛІЧЕМ КОНТРАКТУ
НА ПОСТАВКУ 200 КОРЦІВ ЖИТА НА СПЛАВ ДО МАТЧА

Лѣта Божого нароженя тисеча пятсот осмьдесят четъвертого, мѣсца февраля третегонадцат дна

Передо мѣною, Алекѣсаньдромъ Курцевичом, подъстаростимъ володимерскимъ, ставши очевисто служебникъ его милости пна Ивана Чаплича Шпановского, воиского луцкого, панъ Томашъ Косецкии оповедаль именемъ пна своего, ижъ деи:

«Панъ мои, его милость панъ Иванъ Чапличъ Шпановський, воискии луцькии, посылалъ // мене до берега до села Матъча для отбирания жита двохъсотъ корци мери Городельское у Мошка Илѣича, жида володимерьского, которую, деи, двесте корци описались выставити у берега у Матъчи¹—на день Громъницъ¹ в семъ року осмьдесят четъвертомъ. А кгда, деи, до Матъча за посланьемъ пна своего приехалъ, а оныи, деи, есми Мошко Иличъ, не заховавшиися водѣле опису своего, оного жита двохъсотъ корци не выставилъ».

И просилъ мене панъ Томашъ Косецкии, абы тое оповедане его до книгъ кгородскихъ записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 17.— Арк. 111—111 зв. Оригінал.

¹—1 2 лютого

1584 р., квітня 21. Володимир.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ
 ВАСИЛЯ ЖОРАВНИЦЬКОГО НА ПОСТАВКУ ГДАНСЬКОМУ КУПЦЕВИ
 АРОНУ КЛЕЙНФЕЛЬТУ 100 ЛАШТІВ ЖИТА ДО КОРИТНИЦІ
 ТА НА СПЛАВ ЙОГО ВЛАСНИМИ КОМ'ЯГАМИ ДО ГДАНСЬКА

Я, Базилии Александрович Жоравницкии, старостич луцкии, визнаваю тым моимъ листомъ кождому, кому бы того потреба была ведати альбо чтучи его слышати, штожь:

учинил есми певныи торгъ и skuteczное постановене с паномъ Якубомъ Кемерлинъкемъ, справцою товаров водныхъ пна Аронт Клейнфелта, мещанина и купьца кгданского, на сто лаштов жита. Упевняючи з нимъ тот торгъ и постановене, взяломъ у него певную суму пнзеи, то есть семьсот золотыхъ двадцат и пять золотыхъ монеты и личьбы польское, личачи въ кождыи золотыи по тридцати гроши полскихъ. Которую жь сто лаштовъ жита повиненъ я буду пну Якубови Кемерлинкови albo пну его, альбо тежь тому, в кого бы сес мои листъ // быс¹, коштомъ и накладомъ своимъ выставивши тут напервечи на берегу реки Буга в Коритницы, въ шпехлеру своємъ, до рукъ его отмерити и отдати мерою Торчинскою, на кождыи лашть кгданскии по пятнадцати маць торчинскихъ, на рок и час певныи, то есть²—на Середопостье водлуг нового календара², которое маеть быти в року пришломъ тисеча пятсотъ осмьдесятъ пятомъ. И отдавши ему на тот рокъ поменены до рукъ его тую всю сполна сто лаштов жита мерою Торчинскою, на кождыи лашть по петнадцати маць, повинен зас буду тое все жито на комягахъ своихъ власныхъ, которые тежь маю коштомъ и накладомъ своимъ наготоват, ему, або в кого бы сес лист мои был, до Кгданска коштомъ и накладомъ своимъ отпровадити и поставити, и отдати, и кождыи лашть кгданскии ценою меншою, нижли инные купьцы за тое жито будутъ во Кгданску давати, пулторемъ золотыхъ польскихъ, пустити на сплав пришлыи, которыи тежь маеть быти в томъ же року осмьдесятъ пятомъ, кромъ вшелякого омешканя, але заразы, яко иные люди до Кгданска товари свое провадитъ будутъ. На которыи сплав того збожья маеть ми еще пан Якубъ Кемерлинъкъ тут, на берегу въ Буга, в Городли альбо в Коритницы, по отданю и отмераню // того всего збожья ста лаштов, пятсот золотыхъ полскихъ для отправованя комяг с тымъ зъбожьемъ мне отдати и заплатити, а остаток сумы, што бы ся еще водле торгу кгданского за тое жито мне приходило, тамъ, во Кгданску, заплатити готовыми пнзми, а не жадными товарми, кромъ вшелякого омешканя, шкоды и затрудненя подь закладомъ тисечи золотыхъ полскихъ.

А где бымъ я, Базилиуш Жоравницкии, того всего збожья ста лаштов мерою Торчинскою по петнадцати маць жита тут напервечи, на берегу реки Буга, в Коритницы, ему самому або тежь тому, в кого бы сес мои лист был, на рокъ и час, в семь листе моемъ вышеи помененыи недели Середопостное не выставил и не отмерил, и не отдал, такъ же по томъ року, где быхъ того всего збожья ста лаштов на комягъ³ своихъ коштомъ и накладомъ своимъ на сплав пришлыи до Кгданска не отпровадил и ему тамъ не отдал, и яко омешкане в томъ учинил, а тому всему постановеню и обовязку своему в чомъ колвекъ досыт не учинил, тогды повинен буду, а по мне

¹ был

²—² 17 березня

³ комягахъ

потомьковѣ або крѣвными мои повинни будутъ п̃ну Якубу Кемерлинку або п̃ну его, або тежъ тому, в кого сѣс лист мои будетъ, тую сто лаштов жита водле торгу кѣданского яко на тотъ час во Кѣданску продавано будетъ, совито за кожды лашть жита тутъ же заразы, кромѣ вшелякого ѡмешканя и проволоки, на мѣстцу певномъ въ Городле на замку заплатити, и въси шкоды и наклады на словное реченѣ ѡтложити, и подъ закладомъ тисечи копѣ грошей личбы литовское истити, полнити и тому досыт чинити маю, яко и потомьки мои мають. А гдѣ быхъ в чомъ кольвекъ // с тыхъ всехъ вышеименованныхъ артыкулахъ досыт не учинил и не выполнилъ, тогда в речоныи закладъ и в другую тисечу копѣ грошей личбы литовское впадаю.

Ѳ которыхы закладъ, такъже и ѡ истизну будучи я альбо потомьки мои позваныи до якого колвекъ права, суду и вряду земьского або кѣродского, и в которыхы колвекъ повет, тогда за першимъ позвомъ и на первшомъ року яко на завитомъ, хотъ бы и наблизьшии был, ничимъ позву и року не збиваючи, хотъ буду слушне або и неслушне позван, противъ возного або положеня позвовъ ничего не мовечи, на рочкахъ або и безъ рочковъ, хотъ передъ однымъ подстаростимъ або намѣстникомъ его первшого дна стати и, ничимъ ся не вымовляючи ани себе на помоч беручи, самъ, а не черезъ умоцованныхъ своихъ, никоторыхъ причинъ не закрываючися хоробою, воиною, поветриемъ, трѣвогами, соимомъ, листы его королевское млсти и якими жъ колвекъ и жадными причинами правными и неправными, которыхъ я и своего властного повету права и ѡборонъ правныхъ доброволне ѡтступую, такъ ѡныи закладъ и заклады з кождымъ позванемъ толкокротъ, иле быхъ ся ѡ то позватъ допустил, яко тежъ и всѣ шкоды, што бы толко преречоныи панъ Клеинфельтъ або тотъ, хто листъ покаже, словомъ поведил, кромѣ вшелякого доводу и присяги не по рокомъ, але заразъ въ суду платити, и во всемъ ся пану Аронтъ Клеинфельтови або тому, ѡт кого быхъ за тымъ записомъ позванъ был, усправедливитися маю и буду повинен, и потомьки мои повинни будутъ. Што каждыи уряд, хотъ не зуполныи, хотъ быхъ сталъ ал[т]ѣ-бо⁴ и не стал, не слухаючи жадныхъ ѡборонъ моихъ, то все водле того запису моего за каждымъ позванемъ // яко истизну, такъ и совитост, такъ тежъ закладъ речоныи и вси шкоды на реченѣ слова п̃на Клеинфелта або умоцованого своего на мене або на потомкахъ и крѣвныхъ моихъ и на вшелякихъ именахъ и маетностяхъ моихъ, кромѣ складаня роковъ, заплатѣ моцно з рушенемъ повету ѡтправовати и во всемъ skutечную екъзекуцую або ѡтправу учинити мает. Яко тежъ доброволные вшелякие товари свое ѡбвезую, рухомые и нерухомые, гдѣ бы ся колвекъ показали, будъ на Волянню або в Коронѣ Полскои, волно будетъ за тымъ записомъ моимъ арестовати и з аресту не выпустити, ажъ быхъ ся вышеименованому п̃ну Аронтъ Клеинфельтови або Якубови Кемерлинкови во всемъ ся усправедливил. А я сам, такъже и потомки мои яко противъ таковому сказаню мовити и ѡт него апелевати, такъ тежъ и противъ ѡтправе ничимъ противенъ быти не маю, и потомки або крѣвные мои не мають подъ такими жъ варунки и ѡбвазки вышеи ѡписаными.

И на то-мъ далъ п̃ну Аронтъ Клеинфельтови сѣс мои листъ доброволныи з моею печатю и с подписомъ руки моеѣ властное. До которого за ѡчевистою прозбою моею печати свое приложили и руки свое подписати рачили ихъ млсть панове: его млсть панъ Касперъ Ягодинский, панъ Иванъ Красенский Борзобогатыи, мостовничии луцкии, панъ Станиславъ Лысаковский, державца на Терѣбинѣ.

⁴ Текст поврежденный.

Писан у Володимери, лета Божого нароженъя тисеча петсот осмъ-десят четвертого, мсца апреля двадцать первого дня.

Базилеи Жоравницкии, власна ренка. Каспер Ягодинскии з Матча. Иванъ Красенскии, мостовничии луцкии. Станислав Лысаковскии ренку власну⁵.
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 17.— Арк. 241 зв.— 244. Засвідчена копія.

№ 145

1584 р., листопада 25. Володимир.— СКАРГА ПІДДАНОГО
ВОЛОДИМИРСЬКОГО ЗАМКУ ТИМОША ВОЛКОВИЧА
НА ВОЛОДИМИРСЬКИХ КУПЦІВ, ЯКІ ПІДБУРИЛИ ЛЮБЛІНСЬКОГО
МИТНИКА ДВІЧІ СТЯГНУТИ З НЬОГО МИТО ПІД ЧАС ПРОДАЖУ
КОЖУХІВ І ХУТЕР НА ЯРМАРКУ В ЛЮБЛІНІ

Лѣта Божего нароженя тисеча пятьсотъ осмъдесят четвертого, мсца
ноябра двадцать пятого дня

Приходил на врьд в замокъ гдѣрскии Володимерскии до мене, // Алек-сандра Курцевича, подстаростего володимерского, Тимошъ Волкович, подъданыи замковыи, жалуючы и шповедаючы на жидов володимерскихъ Ицхака Кривоноса а на Юска и на Анчеля, иж деи:

«Будучы мнѣ в Люблине на ярмарку с кожухами, з бобрами, штдалъ есми мыто и мостовое мытнику, жиду любелскому, и был есми колко днѣи на ярморку. То пакъ деи жидове звышъпомененые, звазнивъшиися на мене межи собою, и объмовили мытнику любельскому, иж деи он мыта не штдалъ. То пакъ деи тотъ мытникъ, з намовы ихъ пришедши ко мнѣ, взял в мене шубку кроликовую, бобров два и иншихъ реччи немало. То пакъ я, пришедчы до нихъ, мовил есми имъ тымъ обычаемъ: «Панове жидове! Чому то мене за вашею шбмовою за мыто пограблено, а я мыто штдалъ, и покажу то, ижсе-м и мыто штдалъ, и квит шт мытника взял, и воротному штдал». Которыи воротныи зознал перед жидомъ-мытником, ижъ квиты ест. За которымъ пограбеньемъ шкоды себе маю шт тыхъ жидов володимерскихъ на десеть золотых польскихъ».

И просил шныи Тимошъ Волковичъ, абых я тое шповеданье и жалобу его до книг кгородскихъ записати казалъ.

Я то записати велел.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 17.— Арк. 619зв.— 620. Оригінал.

№ 146

1584 р., грудня 23. Володимир.— СВДЧЕННЯ ВОЛОДИМИРСЬКИХ
КУПЦІВ НАЗАРА КРАВЦЯ, САСА, ГЛОБИ І СТЕПАНА ЗАВАДИ
ПРО КІЛЬКІСТЬ ПРОДАНОГО НИМИ КРИШТОФУ ЯГОДИНСЬКОМУ ЖИТА

Лѣта Бож. нарож. 1584, мсца декабра двадцат третего дня

Ставши шчевисто в замку гдѣрском Володимерскомъ передо мною, Александром Курцевичом, подъстаростим володимерским, мещане¹ места

⁵ Далі в оригіналі контракту була помітка польською мовою, перекладена підписком при запису листа до книг: «Штмеривши жито в Коритниці мацею Торчинскою, знову во Кгданску мерою Кгданскою маєт быти туоу сто лаштов жита мирено, и пню Клейнфелтови або Кемерлинкови, мне самому, штдано. А што назвыи бендет, то его млсти пню старости-чови албо служебнику его волно продат, кому шочет, и там зараз вытрутивши суму пнзеи, взятую на тот торгъ, шстаток готовыми пнзми заплатит.

Актум ет датум, ут супра. Якубъ Кемерлинкъ».

¹ Виправлено з мещанин.

гсдрського Володимирського на имя Назар Кравец, Сас а Глоба, а Степан Завада, доброволне будучи в замку, поведили и вызнали тыми словами, ижъ: року тепер идучого, тисеча пѣтсот ѡсмьдѣсят четвертом по новом лѣтъ, напервѣи Степан Завада поведил и вызнал, ижъ: «Єсми продалъ жита двѣстѣ мацъ пну Криштофу Ягодинскому по шѣстнадцати грошеи литовских из одвозомъ на комяги». Глоба поведил, ижъ: «Єсми продал жита мацъ ѡсмьдѣсят по шѣстнадцати грошеи литовскихъ тому жъ пну Ягодинскому». Сас поведил, ижъ: «Єсми продал жита мацъ пѣтдѣсятъ по шѣстнадцати грошеи». Назар Кравецъ поведил, иже-мъ тежъ продал жита мацъ пѣтдѣсят по шѣстнадцати грошеи тому жъ пну Ягодинскому.

Где ж тут же будучи слуга его млсти пна Петра Момоцкого на имя Глебъко Тучинский просил мене, абы тоѣ до книгъ было записано.

Што я записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 17.— Арк. 661зв. Оригінал.

№ 147

1585 р., лютого 20. Володимир.— ЗАПИС ДО ВОЛОДИМИРСЬКОЇ ГРОДСЬКОЇ КНИГИ ПРО ПРЕД'ЯВЛЕННЯ РІЧНИХ РЕЄСТРІВ СТЯГАННЯ МИТА НА ВОЛОДИМИРСЬКІЙ І КОВЕЛЬСЬКІЙ МИТНИХ КОМОРАХ ТА ЇХ ПРИКОМОРКАХ

Anno Domini 1585, februarii 20 dnia

Prszyszedszy przede mnie, Jakima Strywiazkiego, na ten czas będącego na mejscu wrzędu grockiego Włodzimirskiego, żyd torczyński Lewon Percewicz, sługa Awrama Szmojłowicza, żyda turiskiego, a Mendolia Vryiewiczza, żyda brzestkiego, mitników wołyńskich i podliaskych, prosił imieniem panów swych, abych żydom włodimirskim Szmojłu Jakubowiczu, Medeliu Izrajlewiczu, które komory mytne v Włodzimiru i w Kowliu i prikomorky ku nim należące za wiadomością przed sobą z reistrami brania myta od wszeliakich towarów według vniversału na komorze Włodzimirsky v Włodzimirzu i prikomorkach włodzimirskich w Horuchowie, w Poricku i w Łokaczach, a na komorze Kowelskiej w Kowliu i przykomorkach kowelskich w Niesuchoieżach, w Kamieniu, v Wiźwie i w Mielnicy^a, w roku przysztym tysiąc pięćset osmdziąt czwartego wedlie liczby nowego kaliędarzu począzsy od miesiāca februarii dwudziestego trzeciego dnia aż do Wielkonocznego śwęta rymskiego, które było miesiāca apreliā pietnastego dnia, porachowawszy iak siła sumy prez ten czas wczyniła, stać kazał.

Które żydy włodzimirskie przedreczone Szmojło Jakubowicz, Mendel Zraiłowicz za roskazaniem mym prede mną sami staneli i te reiestra położyli i za prymową żyda torczyńskiego Lewona Piercewicza w tej reczy, iako zwysz pomieniło, s tych reiestrów rachube czynili. S ktorej rachuby tak sie pokazało, isz oni prez tamten czas w roku osmdziesęt czwartym od miesiāca februarii dwudziestego trzeciego dnia do miesiāca aprzelia pierwszego dnia s komor mytnych włodzimirskich i kowielskich i przykomorków k nim przynależących przedreczonych myta wszeliakiego sumą sto i sześć kop i groszy cztyrnaście litewskiej liczby wzieni.

I prosil mnie Liewon żyd imieniem panów swych, abym ia w xięgi grockie to zapisać kazał.

Co ia za prozbą iego w xięgi grockie zapisać roskazał.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 18.— Арк. 39—39зв. Оригінал.

Переклад

Року Божого 1585, лютого 20 дня

Прийшовши до мене, Якіма Стрив'язького, на той час намісника володимирського гродського уряду, торчинський єврей Левон Перцевич, слуга турійського єврея Аврама Шмойловича і берестейського єврея Менделя Урійовича, володимирських і підляських митників, просив від імені своїх панів, щоб я наказав з'явитися переді мною володимирським євреям Шмойлові Якубовичу і Менделю Ізраїловичу, які тримають в оренді митні комори і належні до них прикоморки у Володимирі й Ковелі, і пред'явити реєстри вибирання мита з усіх товарів, підрахувавши загальний розмір суми за час, починаючи з 23 лютого минулого 1584 р. (за новим календарем) і до великоднього римського свята, що припадало на 15 квітня, одержаної на Володимирській коморі у Володимирі і на володимирських прикоморках у Горохові, Порицьку і в Локачах, а також на Ковельській коморі у Ковелі і на ковельських прикоморках у Несухойжах, Камені, Вижві та Мельниці^а.

Вищезгадані володимирські євреї Шмойло Якубович і Мендель Ізраїлович, згідно з моїм розпорядженням, самі особисто переді мною з'явилися і пред'явили ці реєстри, вчинивши на вимогу торчинського єврея Левона Перцевича на основі цих реєстрів обрахунок у справі, що вказана вище. З їхнього обрахунку виявилось, що вони за час від 23 лютого до 1 квітня 84 р. одержали на володимирських і ковельських митних коморах та належних до них прикоморках різноманітного мита на загальну суму 106 кіп і 14 грошів литовської монети.

Левон, єврей, просив мене від імені своїх панів, щоб я наказав записати це до гродських книг.

Що я й наказав на його прохання записати до гродських книг.

№ 148

1586 р., квітня 25. Луцьк.— СВІДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ОГЛЯД ЗБИТКІВ, ЗАПОДІЯНИХ ЛУЦЬКИМ МІЩАНАМ
ВІКАРІЄМ І УЧНЯМИ ШКОЛИ ЛУЦЬКОГО ТРОЇЦЬКОГО
КОСТЬОЛУ ПІД ЧАС НАПАДУ НА МІСЬКИЙ РИНОК

Року тисеча пятьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣца апрѣля
двадцатъ пятого дня

Передо мною, Стефаномъ Кнегининскимъ, // будучимъ на мѣстцу подстароства луцкого, ставши очевисто, вознымъ повету Луцкого Григорѣи Красносельскимъ ку записованю до книгъ созналъ тыми словы, ижъ:

«Року теперъ идучого тисеча пятьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣца апрѣля осмого дня, у волторокъ, за приданемъ врядовымъ былъ есми на справе у пановъ мещанъ луцкихъ: у бурмистра, в рядецъ и въсего посполства в Луцку. На тотъ часъ при мнѣ были шляхта люди добрые Анѣдрѣи Высоцъкѣи а Ян Домашевскѣи. Напервѣи оповедали мнѣ панове мещане тыми словы, ижъ деи:

дня вчорашнего в понедѣлокъ князь Кгрекгор, викарии Головного костела луцкого, изъ жаками и иншими многими помочниками своими, на-полнившись воли своее, под барву п'янства з оружьемъ рознымъ выбеши на мѣсто, людеи тутошнихъ мѣстскихъ побили, поранили, шкоды починили и немало рѣчеи яко у мещанъ, также и в [ремесниковъ?]¹ // побрала. Якожъ

¹ Текст пошкоджений. За публікацією в «Архиве ЮЗР» пропонується відчитання: весняковъ.

тут же стоячи перед вороты панее Мартиновое межи посполствомъ, напер-
 веи Федько, Денисовъ зять, поведил, ижъ деи: «В мене взято скуру юхтовую
 чирвоную, за которую есми был далъ сорок грошеи литовскихъ». Лишко
 Швець поведил: «У мене, деи, взял черевиковъ мужскихъ пят пар». Яцько
 Сеньничии поведил: «Бочку, деи, мою з рыбою солоною на земьлю звер-
 нувши, ѿдну в болото втопътавши, а иншую рыбу з собою побрали, и коно-
 вокъ деревъныхъ три взяли, на чомъ шкодную болшеи копы грошеи литов-
 скихъ». Федоровиная Скрыпичиная поведила: «Речи, деи, крамные мои
 лежали на ташу у мешку завязане, которые в болото скинувши с ташу тотъ
 же княз Кгрекгор с помочниками своими; болшеи, нижли на полкопы гро-
 шеи шкодную». Федор Мурадинович, ѿрменинь, поведил: «У мене, деи, тотъ
 же мыла за грошеи десеть узял на столку, // а за полтретя гроша в болото
 втоптали». Епикова поведила, иж деи: «У мене тотъ же княз Кгрекгоръ
 сол з ночвами, в которыхъ было тысячей двѣ, на землю звернувши и въ
 болото утоптали, и грошеи готовыхъ деветь на столку побрали». Иван Ки-
 киревич поведаль, иж деи: «Нашедши на властныхъ домъ мои, тотъ же кнзъ
 Кгрекгоръ с помочниками своими кур шестеро взяли, а иншие розогнали,
 и яецъ за грошеи пять потовкъли».

Потомъ ѿтгол заразомъ з тою ж шляхтою ходил есми в домъ Несмия-
 нов Шезьсвъ за Глушець. Тамъ есми видил сына Несмеянова Томила зби-
 того, у которого ѿгледал есми плечи битие, с кровю насълые, и хрибеть
 увесь. Которое збитие поведил быти дня вчорашнего ся ему стало ѿт ксенъ-
 дза Кгрекгора и иншихъ помочниковъ его. С которого збития не ведати, если
 будетъ живъ; на тотъ часъ у мене взято черевиковъ мужскихъ пар десет, тим-
 цов чирвоныхъ два и шапку, куницами подшитую».

А такъ я тое ѿчевистое сознание возного до книгъ кгородскихъ луцкихъ
 занисати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 35.— Арк. 366 зв.— 368 зв. Оригінал. Опубл.: Ар-
 хив Юго-Западной России.— Киев, 1859.— Ч. 1, т. 1.— № 48.— С. 217—218.

№ 149

1586 р., вересня 15. Володимир.— СКАРГА МІЩАН м. СКРИННОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ З НИХ МИТА ВОЛОДИМИРСЬКИМИ МИТНИКАМИ ВСУПЕРЕЧ ЇХНІМ ДАВНІМ ПРИВІЛЕЯМ НА ПРАВО БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ

Того ж мѣсца сѣнтѣбра петнадцатого дна

Приходили на врад кгородскии Володимирскии до мене, Яна Шосто-
 вицкого, будучого на местцу пна Андрея Романовского, подстаростего
 володимирского, воить з местечка Скринна Антонии Сениѿр и мещанинь
 скринскии Матеи Петрович, ѿповедали и жаловали на жидов тутошнихъ
 володимирскихъ, мытников, на Якуба Шмоилловича а на Иделя, иж деи:

«Ѿные мытники, не дбаючи ничего на волности ниши з стороны даваня
 мыт, же яко бывшие короли полские, так и теперешнии пан наш его коро-
 левская млст Стефан приви[лям]и¹ своими королевскими варовати и выз-
 волити рачили нас ѿт вшеляких мыт // во всемъ панстве своемъ королевъ-
 ском, жебыс мы²—нигде не² давали, ѿные, деи, жидове мыто на мещанехъ
 скринскихъ берутъ. Яко ж, деи, есмо у нихъ были и привиліе передъ ними на
 волности, намъ наданые, показовали предъ се, деи, ѿни, не дбаючи на ѿные

¹ Текст пошкоджений.

²—² Текст правлений.

волности наши, мыто взали и поведили, же деи: «Яко-сь мы брали, такъ и брати будем». Яко ж и передъ вшою мл̃стью, пане наместнику, тые привилія показуемъ, которые есьмо передъ ѡными жидами показовали».

И показали передо мною три листы, на паркгамине писаные, зешлых ихъ мл̃сти славное памяти королеи польских и теперешнего его королевьское мл̃сти пана нашего мл̃стивого Стефана, а то естъ меновите: славное памяти корола Александра привилеи с привесистою печатью коронною и с подписомъ руки канцлера, на ѡн часъ будучого, пана Яна Делашка [!], под датою у Гнезне року тисеча триста ѡсьмого [!], м̃сца декабра первогонадцать дна; другии привилеи славное памяти корола его мл̃сти Жикгимонта Авьгуста, подъ датою у Варшаве року тисеча пѣтсот двадцать первого, м̃сца сентабра третего дна, с привесистою печатью коронною и с подьписом руки его королевское мл̃сти; третии привилеи теперешнего короля полского, пана нашего мл̃стивого Стефана с печатью привесистою коронною и с подьписомъ руки его королевское мл̃сти, которим его кролевьская мл̃сть утвержати рачить вси привилія бывъших королеи, в томъ // листе своемъ помененых, на волность места Скринского во всьемъ панстве его королевьское мл̃сти, же юж нигде мещане скринские мыта давать не мели. На которих листех широче ест ѡколо волности их естъ написано.

А по оказаню ѡных привилевъ просили, абы тая жалоба и ѡповедане их до книг кгородских было записано.

Што я записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 19.— Арк. 427 зв.— 428 зв. Оригінал.

№ 150

1587 р., березня 31. Володимир.— ЗАПИС ПРО СЛІДСТВО
ПО ЗВИНУВАЧЕННЮ ЗЛОДІІВ ЯНА ЦИГАНКА, СОБКА ВИСОКОГО
ТА ІНШИХ У КРАДІЖКАХ ТОВАРІВ У ПРИЇЗДЖИХ КУПЦІВ
ПІД ЧАС ВОЛОДИМИРСЬКИХ ЯРМАРКІВ

Року 87, м̃сца марца тридцѣт первого дна

Передо мною, Яномъ Шостовицкимъ, будучим на местцу п̃на Андрея Романовского, подстаростего володимерского, ставши ѡчевисте на враде кгородском в замку гсдрьском Володимерскомъ, жид места Холмьского Мордухаи жаловал на Яна, прозвиском Цыганка, с-под Люблина, з Свидничка, и на невесту Еву, жону Миска Литвина, которая са менила быти з Береста, которые в дому мещанина тутошнего володимерского Саса, на Запатничю лежачом, при речахъ покраденых, то ест: сукна чорного шифтуфу локот чотырох, сукъна чорного муравского аршинов пултору, краики вал и шлакъ ѡт сукна люнского, жупану фалюндышовом, в пивницы в сермагу господара того дому, на сес часъ там мешкаючого, Иляша уверчоном, поимани, менуючи еще инших речей, то ест: каразии зеленое локот сем, шебединского локот чотыры, утерфину чорного локот два пры тых быти покраденых, также и на господара того Иляша, въ которого дому тые речи сут найдены, иж ѡни вси сполне ѡбвиненые суть шкодцами тых речей, у него покраденых, которые ему з воза выкрадены того вечора, коли тые речи сут найдены у того Иляша, и тые ѡбвиненые поиманы.

При чом тут же будучи, менованыи Ян Цыганок и Ева, невеста, поведили, *иж деи*: «Знаемса до того, же тые речи в том дому, где-смо мы на тот час были, суть найдены, але, *деи*, мы их не крали и не ведаем, хто их там прынес».

А господар того дому Иляшъ за питанемъ урадовым поведил, *иж деи*: «Знам то, же *тот жупан*, в сярмагу мою увиненыи, в пивницы *наиден*, але, *деи*, не ведаю, хто его там внес и *откол* са взаль, бо-м *от колко* днеи и дома не былъ, а в *тот часъ*, скоро-м *одно* был прыехал, тые речи в дому моемъ найдены. А што се, *деи*, тькне сукна чорного, которого естъ *аршин* новъ два, тое я на свою потребу по тринадцати гршеи литовских еще *перед* тымъ, нам з дому есми *отехал*¹, купил».

А *тот жид* поведилъ, *иж деи* там болшеи нимашъ того сукна, толко *аршинов* полтора, *якож* кгда тое сукно мероно, болшеи его не было, толко полтора *аршина*.

А потом жона того² Иляша, господара, за питанемъ врадовым признала, *иж ключ* *от пивницы* в *тот час*, кгда тое сукно там найдено, у себе метъ признала, але се *теж* ни до чого не знала. А *о том* сукъне чорном, до которого *са муж* ее знал, никоторое ведомости не поведала.

А такъ я, за домовеньемъ того жида Мордухая припатрившиса праву посполитому, также намовившиса есми з людьми добрыми, при враде на *тот час* будучими, *видечи* того Яна Цыганка при тых речах покраденых *наиденого* и *поиманого*, уважаючи // на него и подобенства, *иж* был *чоловекъ* подеизраный, кграч, карчемъникъ, в таковом учинку *перед* тымъ быть *от* *людеи* *объвиненыи*, к тому и мистръ с Ковля на *име* Вецславъ поведил, *иж* *перед* тымъ тому Цыганкови *он* *ухо* урезаль, и у Пренкгера его в Сокали бил, а товаришов его трех повесиль, *сказаль* есми, абы *жид* Мордухаи того Янка, *яко он* естъ *причиною* *шкоды* его и через него се тая шькода ему стала, присегою *поконал*, и по присазе абы *тот* Янко на пробу был дан, *заховавши* тому жиду Мордухаю еще въ *далшом* поступьку *волное* право з *господарем* Иляшемъ такъ *о* *переховане* злодеевъ, *яко* и *о* *зостате* в *дому* его того лица.

А по декрете тотъ Ян поведилъ, *иж деи* Собекъ Высокии и Андреико Кравец з Бискупич *отъ* Люблина *принесли* до ката *тутошнего*, до Воитеха, при котормъ *он* был, тые речи звышьпомененыи и давали ему сукно. А *кат* не хотель у них брати сукна, але *жупна* *чирвоного* хотел, а они, побравши тые речи, до дому того Иляша пошли, а *кат* за ними пошоль, тамъ же са у них того жупана допираль и с ними са сварити почал, а Собекъ *тот жупан* до пивницы внесъ. А в *том* *чсе*, з *ураду* *пришедши*, мене, *деи*, *поимали*, а Собекъ на тырлѣ и Андреико, не ведаю куды, повтекали, але *о том* Иляшъ, *гдрь*, и *господыни* *о* *жадной* речи не ведали.

А потом я, за признанемъ се того Янка в части, роту *написат* тому жиду казавши, ку *прислуханю* присеги *возного* *повету* *Володимерского* Моисея Дегтевьского *придалъ*. Которыи *возныи*, сего ж *дна* ставши *передо мною*, *сознал*, // *иж* *Мордухаи*, *жид* *хелмский*, *присагою* *телесною* Янка Цыганка *поконал*.

А по *той* присазе, кгда *тот* Ян Цыганко был *напоминан*, *иж* бы се без муки доброволне призналъ, поведил, *иж деи*: «Я сам *комор* не крадал, толко *мешки* *резоваль*, с *калитъ* *выбероваль*, але *о* *злодеях* *вѣдовал*, и з ними *объцоваль*». То *теж* *сознал*, *иж*: «Петрокъ Безухии, *которыи* са *недавно*

¹ Слово правлене.

² Дописано над рядком.

в Мостех оженилъ, и я, Сюрко зе Лвова и Андреико Кравчик тепер въ ярмакъ³ тутошни Володимерскии у мещанина лвовского, у Красовского, ѿсмь штукъ сукъна украли и того сукна штукъ чотыры до ката Воитеха принесли, а катъ бабе, которая ведле него мешкаеть, дал сховать. А другие чотыры штуки тотъ Петрокъ в господе своєм, толко ж не ведаю, где стоялъ, сховать былъ дал. И мнѣ былъ далъ сукна шматы два: ѿдин чорного, а другии блакитного. Тотъ же, деи, Петрокъ естъ летъ зо две у жида которогос тут у Володимери комору выкраль; тотъ же Петрокъ у попа за Городъкомъ на Воли за другима Мостами полтретаста золотых укралъ; тотъ же Петрокъ у пна Лаховского шкатулу тут, на передместю у Володимери, был укралъ, але еє не вынес, толко иншиє речи покраль. Такъ тры лѣта тут у Володимери Андреико Кравецъ склепъ былъ выкраль, а въ другии са склепъ добывалъ, але не добылъ, и тотъ Анѣдреико поехал теперъ до Грубешова шать себе спра- // вовать. Собекъ и Ян з Бискупичъ зъ-за Люблина украли у жида, котории стоял водле Красовъского теперъ тутъ въ ярмаркъ, зеле- ное каразы поставъ, ѿ чомъ тотъ жидъ не ведалъ и додому назавтрее, не ведаючи ѿ томъ, поехалъ. И далъ былъ тотъ Собекъ и Янъ катови Воитехови того сукъна на делъю, катовъце на сукню, а мне на убранье, и зась сами ж, у ката покрадъши, утекъли. Знаю тежъ, деи, злодеевъ шести, которые кони крадутъ: Яцко з Воли ѿтъ Премышла, Васко с тоє жъ Воли, а под Ярославемъ в Острови братья два — Воитехъ и Якубъ, а два на Маковиску — Иванъ и Воитехъ, товариши. У мещанина тутошнего у Чарнацкогo мещъка лвовская стояла, // у которое Яско Руского кожухъ ту- рецъскии укралъ и тутъ в мѣсте, не ведаю — у кого-сь, пропиль. Воитехъ с Кракова с крамомъ езьдить, жона ж его продаеть, а ѿнъ самъ мешки ре- жеть. А Собокъ звышпоменены у мещанина тутошнего, у Буила, бывалъ и мовиль тому Буилови, чи взал бы у него речи краденые? Буило ему пове- диль: «Одно, деи, принеси; жид зе Лвова Ицко у злодеевъ крадежъ купуетъ».

А потомъ тотъ Янъ на пробу былъ дан и на пробе, и вже на ѿстатнем стопни будучи, в тые ж слова сознавал. А то тежъ созналъ, иж деи невесты тоє Евъки, которая тутъ в замку естъ, муж Миско Литвин крадовал, ѿ чом ѿна, жона его, ведала, и вже в Берести на пробе за крадеж мужа своего была. Которая Евъка за пытанемъ урадовым, и тежъ кгда на пробу была дана, до жадное са речи не знала.

Которои з мѣста проч казано, а того Янка на смерть сказано.

И то все дла памѣти до книгъ естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 20.— Арк. 121—123 зв. Оригінал.

№ 151

1587 р., травня 22. Володимир.— СКАРГА КІЇВСЬКОГО КУПЦЯ
ІЛІІ КАРПОВИЧА НА ХОТЕЧІВСЬКОГО УРЯДНИКА ЛУЦЬКОЇ
КАФЕДРАЛЬНОЇ КАПИТУЛИ ПРО ПОГРАБУВАННЯ В УСТИЛУЗІ
ВЕЗЕНИХ НИМ НА ПРОДАЖ ХУТЕР ПІД ПРИВОДОМ СТЯГНЕННЯ МИТА

Року 87, мѣса мая двадцат второго днѣ

Приходил на врьд кгородскии Володимерскии до мене, Яна Шостови- цкого, на тот час будучого на мѣстцу пна Андрея Романовского, подстаро- стего володимерского, мещанин, купецъ киевскии Иля Карпович, ѿнове- даючи тыми словы, иж деи:

«Днѣ сегоднешънего звышписаного врьдникъ капитулы головного косте- ла луцкогo светое Троицы хотечовскии Фронць Ѡлшевскии з многими по-

³ ярмаркъ

мочниками своими, бояры хотечовскими, за росказанѣмъ всеѣ капитулы, панов своих, казанѣм им, знат, аренда¹ их мыта якогос хотечовского, жида володимѣрского Давыда Аизаковича, перенявши мене яко члвка купецкого на доброволнои дорозе в селе Устилузе, а гамуючи мене якобы за промыту якогос мыта незвыклого и небывалого, з ручниц на мене стреляти хотели. А потом, взявши воз мои ис конми и зо всим на все, што в нем было, до имения костелного до двора Хотечова впровадили, а впровадивши в двор, ²—косматых² у мене с того воза з мешком пограбили, то ест меновите: шест сороков кунницъ, которые коштовали триста золотых полских, соболеи сорок, которые коштовали двесте золотых полских, лисиц сто и две, которые коштовали полтора ста золотых полских, шлыков мрамурковых пят, которые коштовали полтретя ста золотых полских, а особно соболеи пар десеть, которые коштовали сто золотых польскихъ». //

И просил тот мещанин киевский Иля, абы то е шповедане его было до книг кгородских записано.

Што я записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 20.— Арк. 244 зв.— 245. Оригінал.

№ 152

1587 р., серпня 11. Володимир.— СКАРГА ВОЛОДИМИРСЬКОГО
МИТНИКА НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО І БЕРЕСТЕЙСЬКОГО ВЛАДИКУ
ФЕОДОСІЯ ЛАЗОВСЬКОГО ПРО СПРОБИ СТЯГАТИ З ПРИЇЗДЖИХ
КУПЦІВ ВОЗОВЕ МИТО, НАЛЕЖНЕ ДЕРЖАВІ

Року 87, мѣсца августа первогонадцат дня

Приходилъ на врьадъ кгородский Володимѣрский до мене, Яна Шосто-вицкого, на тот час будучого на мѣстцу пана Андрея Романовского, подъ-старостего володимѣрского, жидъ володимѣрский Идел, // мытникъ ко-роля его млсти, жалуючи и шповедаючи на влдку его млст самого тутош-него володимѣрского отца Феодосия Лазовского и на арандара десятое недели влдки его млсти, жида володимѣрского Кгеичала, иж деи: «Он, Кгеичал, за заарендованѣмъ от влдки его млсти недели десятое и за рос-казанѣмъ влдки его млсти мыта незвыклые, то естъ возовое, которое, деи, толко до Скарбу его королевское млсти належат¹, на владыку его млст вытегаеть ку немалому утиску людскому и шкоде скарбовои, чого ачь быхъ, деи, я боронил, але, деи, влдка его млст на мене похвалъки чинить и слугамъ своимъ на дом мои казал наити, ижъ бы мне легъкость выредили».

Яко ж зараз за тым преречоным мытником и прасолове дорогобыцкие, пришедши перед мене, на врьаде ускаржалися, ижъ деи от владыки его млсти незвыклые мыта на них вытегают, то естъ и сол, деи, от нихъ водълугъ звычайу выбирали, и еще над звыклость отъ петънадцяти возов по два грши литовскихъ возового арендаръ владыки его млсти взялъ.

И просилъ Иделъ, абы то все до книг кгородскихъ володимѣрскихъ записано было.

Што я записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 20.— Арк. 393—393зв. Оригінал.

¹ арендара?

²⁻² косматых товаров

¹ належит

1587 р., жовтня 26. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ЦІНИ НА ЗБИЖЖЯ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ТОРЗІ

Року 87, м̃сца октебра двадцат шостого д̃ня

Передо мною, Мартином Приборским, засажоним на м̃стцу подстароства володимерского, ставши очевисто возныи повету Володимерского п̃н̃ь Моисеи Дегтевскии ку записаню до книг кгородских вызная тыми словы, иж деи:

«Я, за ужитєм п̃на Яна Шостовицкоґо з некоторых причин певных, маючи при себе шляхту людеи добрых п̃на Максима Кончаковского а п̃на Щасного ¹, был есми д̃ня сегодняшнего, на дате помененого, тут, у Володимери, на торгу порану для присмотреня збожя, почому бы в торгу было. Якож, деи, при мне, возном, и шляхте верху менованои людеи сила не иначеи, одно жито по осм̃надцати гр̃шеи литовских, пшеницу чудную чистую ²—пол пулкопы—² и по два гр̃шеи литовскихъ, а ечмен — по пулосманадцат ³ гр̃шеи литовскихъ платили. Што, деи, мною, возным, и шляхтою верху мененою, также и немалом людеи добрыхъ месчан п̃н̃ь Шостовицкии освѣдчил».

И просил п̃н̃ь Шостовицкии, абы тоє сознане возного до книг записано было.

Я то записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 20.— Арк. 565 зв. Ориґінал.

№ 154

1588 р., липня 27. Володимир.— ЗАПИСНИЙ ЛИСТ БОГУША
ЗАЕЦЯ-ЗДЕНИЗЬКОґО НА ВІДШКОДУВАННЯ БОРГУ ВОЛОДИМИРСЬКИМ
КУПЦЯМ ДЛУГАЧАМ ПІСЛЯ ПРОДАЖУ СВОГО ЗБИЖЖЯ В ГДАНСЬКУ

Я, Богушъ Заецъ Зденижскии, чиню явно и сознаваю сим моим добровольным листом кождому, кому бы того потреба была ведати, иж:

есми зостал винен̃ п̃ну Шмоилу Длукгачу, жиду володимерскому, и сыном его Якубу и Юску Дълукгачевичом долгу певного суму п̃нзеи шестсот коп̃ гр̃шеи литовских и двадцать коп̃ гр̃шеи литовских. С которое сумы п̃нзеи п̃ну Шмоилу Длукгачу и сыном его або тому, у кого бы тотъ мои листъ был, на рок и час певныи, то ест сто коп̃ гр̃шеи литовских в року теперешнем осм̃ьдесятъ осмом ¹—на ден светое Покровы, руского св̃та¹, в дому п̃на Шмоиловомъ тутъ, у Володимери, грошми готовыми, а не жадными фантами отдати и заплатити маю, а пятсот коп̃ гр̃шеи литовскихъ и двадцат коп̃ гр̃шеи литовскихъ — в року приидучом осм̃ьдесят девятом ²—о святках римского св̃та² ве Кгданьку [!] также грошми готовыми,

¹ Далі пропущене місце для прізвища.

²⁻² по пулкопы

³ 17,5

¹⁻¹ 1 жовтня

²⁻² 2 квітня 1589 р.

а не жадными фантами *отдати* и заплатити маю и буду повинен. А если бы комяги мое *перед* святъками до Кгданска приплынули, тогда я, скоро продавши збоже с комяг, и *перед* святъками *о*ную суму *пнзеи* пятьсотъ копъ *гршеи* и двадцать коп *гршеи* литовских маю и повинен буду пану Шмоилу // Длукгачу и сыном его або тому, у кого бы тотъ мои листъ был, *отдати* и заплатити. А где бы теж комяги мое зъ *яких* колъвек причинъ до Кгданска не доплынули, тогда я тую суму *пнзеи* вышъменованую пану Шмоилу Длукгача и сыномъ его маю и повиненъ буду *отъдати* ³на светого Илью³, руское свято, в року *приидом* ⁴осмьдесять девятомъ в дому *пна* Длукгача тутъ, у Володимери.

А где бы *о*ное сумы *пнзеи*, ста копъ *гршеи* литовскихъ, на ден светое Покровы *пну* Шмоилу Длукгачу и сыном его албо тому, у кого бы тотъ мои листъ был, не *отдал*, тогда вже назавтрие по светои Покрове маю и повинен буду *о*ную суму *пнзеи* всю спольна, *шестсотъ* копъ *гршеи* литовских и двадцатъ копъ *грошеи* литовских, *пну* Шмоилу Длукгачу и сыном его або тому, у кого бы тотъ мои листъ был, *отъдати* и заплатити в дому пана Длукгача тутъ, у Володимери. А если бы *м* которого часу звышъпомененого похибил, а тое сумы *пнзеи* звышъпомененое пану Шмоилу Длукгачу и сыном его не *отдал*, тогда вже по каждом такомъ року дня второго также в дому *пна* Шмоила Длукгача *о*ную суму *пнзеи* совито *отъдати* и заплатити маю и повинен буду, а по мне дети и потомъки мое повинъни будутъ. Што все и каждую реч зособна зыститъ и сполнитъ маю, и потомъки мое *мают* под *закладом* на пана // Шмоила Длукгача, дети и потомки его або того, у кого бы тотъ листъ мои был, *шестисотъ* коп и *двадцат* копъ *гршеи* литовских.

Ω *к*оторыи *заклад*, также *о* истизну и *о* совитость так першоое, яко и *д*ругое раты волно будетъ *пну* Шмоилу Длукгачу и сыном его або тому, у кого бы тотъ мои листъ был, мене ⁵, а по мне дети и потомки мое позвать до суду и права якого хотечи и *в* *якии* колвек поветъ, роком и позвом *яким* хотечи, *перед* судъ зупольными и незупольными, хотя *перед* *о*дного подъстаростего або намесника его, на роки и без роков, роз [!] и положенемъ *позву* слушным и неслушным. А я, будучи *позван*, або дети и потомки мое, будучи *позвани* хотя за *тыжден* *перед* роком, в *позве* положоным, не вымовляючися жадными причинами правными и неправными и *о*вшем *отступуючи* права и повету своего и *всѣх* *о*борон *правных*, за *першимъ* *позвом* и на *першомъ* року яко на *завѣтомъ* *першого* дня стати, а ставши, *позву* и року ничим не збиваючи, *против* сего запису моего, также *против* возного и умоцованого, и *положена* *позву* ничого не мовечи, *о*борон *правных* *ниятих* и ни в котору речи не *оживаючи*, року, *позву*, возного и умоцованого ничим не буречи, ни *от* того не [...]лючи ⁶, у каждого суду и *в*ряду так тут в земли Волынской, яко и во Кгданску зараз се *усправедливити*, то *ест* истизну, совитость и *заклад* *заплатити* и *вси* шкоды и *наклады* на голое реченъе слова *пна* Шмоила Длукгача и *сынов* его або *умоцованого* стороны // жалоб-

³—³ 20 липня

⁴ приидучом

⁵ Слово правлене.

⁶ Текст пошкоджений.

нои нагородити маю и повинен буду, а по мне дети и потомки мое повинни будуть. И то все не по рокомъ, але зараз, на всяких добрах и маєтностях моихъ и детеи моихъ отправлено быти маєть. Чому всему я се противить, также врядови и стороне ѿ то ниякое трудности задавати не маю, и потомки мое не маю, мочи не будутъ под закладом и ѿбвязки вышеи ѿписаными.

И на то-м дал пну Шмоилу Длукгачу, жиду володимерскому, и сыном его Якубу и Юску сесь мои лист з моею печатью и с подписом власное руки моее. А за устьною и ѿчевистою прозбою моею до того моего листу печати свое приложит и руки свое подписат рачили их млст пнове и приятели мои: пан Матеи Ростек, пан Воина Поряднич Засчитовский а пан Адам Нарутевич Кривоблоцкий.

Писан у Володимери, лѣта Божого нароженя тисеча пятсот ѿсмѣдсят ѿсмого, мца июля двадцат сегого дня.

Богушь Заец Зденижский, рука власная. Maciey Rostek ręką swą własną. Воина Поряднич Защитовский рукою властною подписал. Adam Naruczewicz Krzywobłocky własną ręką.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 21.— Арк. 428 зв.— 430 зв. Засвідчена копія.

№ 155

1589 р., березня 1. Володимир.— СКАРГА ЛУЦЬКОГО КУПЦЯ
ПАВЛА РОЖНОВИЧА НА СВОГО НАПАРНИКА ХАРКА МИДЛЯРА
ПРО ПРИСВОЕННЯ СПІЛЬНО ВТОРГОВАНИХ
НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЯРМАРКУ ГРОШЕЙ ЗА МИЛО

Року 89, мсца марца першого дня

На вряде кгородском в замку гддрском Володимерскомъ передо мною, Адамомъ Наручевичом Кривоблоцким, будучим на местцу пана Андрея Романовского, подстаростего // володимерского, ставши ѿчевисто месчанин луцкии Павелъ Рожнович жаловал и ѿповедал тыми словы, иж деи:

«Маючи я з месчанином луцкимъ Харкомъ Мыдлярюмъ товар сполныи, то есть мыло, которыи, деи, есмо товар сполне тут, на ярмарку Володимерскомъ, продавали, а ѿныи Харко пнзи до себе ѿтбиралъ, в чомъ я ему, яко товаришови, вериль, то пакъ деи тот Харко, пнзи всѣ маючи у себе, кромя ведомости моее ѿтсель з Володимера уехалъ, и тые пнзи, такъ свою, яко и мою часть, ѿдвезъ, зачимъ я себе шкодную ѿт того Харка дванадцать копъ грошей литовских».

И просиль, абы то до книг записано было.

Што я записати велель.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 22.— Арк. 131 зв.— 132. Оригинал

№ 156

1589 р., квітня 19. Володимир.— СКАРГА ІВАНА ХРІННИЦЬКОГО
НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО МІЩАНИНА МИСЬКА ОГОРОДНИКОВИЧА
ПРО НЕВИКОНАННЯ КОНТРАКТУ НА ВИГOTOВЛЕННЯ ТРЬОХ КОМ'ЯГ
В УСТИЛУЗІ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ СПЛАВУ ЗБІЖЖЯ ДО ГДАНСЬКА

Року 89, мсца априля девятогонадцат дня

Писал и прысылал на вряд кгородскии Володимерскии до мене, Яна Шостовицкого, будучого на местцу пна Андрея Романовского, подстарос-

того володимерского, его мѣль пнь Иван Хренницкии, подсудок земскии луцкии, жалуючи и шповедаючи на мещанина володимерского Миска Шгородниковича ш томъ, ижь:

«Онъ продал мне три комяги на берегу Буга, у Устилузъ, на сплавъ крданскии на рок тепер идучии тисеча пятсоть осмъдсят девятыи за триса тридцеть золотых полских, которые комяги мели быт по шденьнадцат сажен. И мель мнѣ тые вси три комяги штдати ¹—ш Середопостыи римскомъ^{—1} в теперешнем же року осмъдсят девятом, на што мне он листъ, запис свои дал. То пакъ он на тотъ рокъ мне тых трох комяг водлуг шпису своего не штдалъ, але по том року аж ²—перед Великоднемъ римскимъ третего дня^{—2} две комяги плохих, толко по полдевета сажна, даль, а третее комяги и потребъ, то естъ дерева дробного, до тых комяг належачих, не штдалъ, листъ, запись свои нарушилъ и мене ку великои шкоде приправиль, же ми збожье, пшеница и жито, которое есми до Крданска // слат мел, на берегу zostало. Которых шкод шацую себе шт того Миска Шгородника на две тисечи золотыхъ полскихъ».

И просил его мѣль панъ Иван Хренницкии, подсудокъ земскии луцкии, через писане листу своего, абы тое шповедане его до книг крданских было записано.

Што я записати казаль.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 22.— Арк. 194—194 зв. Оригінал.

№ 157

1589 р., серпня 8. Володимир.— СКАРГА СЛУЖЕБНИКА
КН. ЯНУША ЗАСЛАВСЬКОГО МАТІЯ БРУЦЬКОГО НА КИСЕЛИНСЬКОГО
УРЯДНИКА КИРДЕЇВ-МИЛЬСЬКИХ ПРО НАПАД НА ПІДДАНИХ
ЗАСЛАВСЬКОГО ПІД м. СРРКИЗОВОМ ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ВОЛІВ
НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року 89, мѣца августа осмого дня

Ставши шчевисто на вряде в замку гдрском Володимерскомъ передо мною, Романомъ Вилгорскимъ, подстаростимъ володимерскимъ, шляхетныи панъ Матеи Бруцкии, служебникъ на тот часъ велможного пна его мѣсти княжати Януша Жеславского, жалосне шповедалъ на пана Яна Долкгрда, врядника его мѣсти пана Шлизара Кирдея Мылского, маръшалка короля его мѣсти Пинского повету, киселинского, штожь деи:

року теперешнего осмъдсят девятого, мѣца августа пятого дня помененыи врядникъ киселинскии, наславши подданных киселинских, которых во владзы свои маеть, на име Ивана Шрапа, сына Шолушина, Прокопа, Ванка // Черученя, месчан киселинских, и иных немало, которых онъ лепей знаеть, на помененого пана Матея Бруцкого и подданных кнжати его мѣсти Жаславского, которые при том то пану Бруцком волов кнжати его мѣсти Жеславского власных спокоемъ на ярмарокъ до Лукова через поля киселинские гостинцемъ звыклымъ гнали, тамъ шные подданые киселинские, будучи насланые и за росказанем помененого врядника ки-

¹—1 12 березня

²—2 30 березня

селинского заступивши им тот гостинець и дорогу добровольную уже не-
подалеку местечка Серкизова, оного пана Бруцького и подданных кнжати
его млсти Жеславського на име Шимька, Стецка и Игната нелюстостиве
збили и зранили, и вола оного полового, которыи коштоваль копъ гршеи
литовских пят, и полгакъ, которыи пна Бруцкого коштоваль шесть золотых
полскихъ, кгвалтовне у него пограбили...¹

Которое жь я оповеданье слуги его млсти кнжати Жаславского и оче-
вистое сознание возного до книг кгородскихъ записати велель.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 22.— Арк. 457 зв.— 458 зв. Оригінал.

№ 158

1590 р., лютого 7. Володимир.— СКАРГА МАТВІЯ СЕЛИЦЬКОГО
НА СЛУГ МИХАЙЛА ЗАГОРОВСЬКОГО ПРО НАПАД НА ШЛЯХУ
ПІД м. ЗАГОРОВОМ І ПОГРАБУВАННЯ ГРОШЕЙ, З ЯКИМИ
СЕЛИЦЬКИЙ ІХАВ НА ПОДІЛЛЯ ДЛЯ ЗАКУПІВЛІ ЗБІЖЖЯ

Року девятъдесатого, мсца феврала семого дна

Што перво сего року теперешнего девятъдесатого, мсца генвара два-
дцат деватого присылаль на врадъ кгородскии Володимерскии до мене, Со-
бестияна Глебовича, будучого на местцу пна Романа Вилгорского, подста-
ростего володимерского, служебникъ пана Василья Пораднича Засчитовъ-
ского Матфеи Селицкии, оповедаючи и жалючи тыми словами, ижъ деи:

«Дна // сегоднешнего звышъпомененого, кгда ехаль есми с Тупаль
через именье пна Михаила Яновича Загоровского Загоровъ за посланьем
пана моего на Подолье дла скупованья збожья, то пакъ деи слуги пна
Михала Яновича Загоровского Олизарецъ Занко, сын подданое пна Федо-
ра Солтана, писара земского володимерского, которыи се менил быть Сил-
кою, и бакалар и подъданыи загоровскии Семашко за власным росказа-
ньем пана Михаила Загоровского, пна своего, перенемши мене на добро-
вольной дорозе во именью Загорове, кона з седломъ, которыи стоялъ пат-
надъцать копъ гршеи литовскихъ, ручницу короткую, за три талары куп-
ленную, кордь, за копу гршеи литовскихъ купленыи, и готовыхъ пнзеи, ко-
торые-м дла скупованья збожья при себе мелъ, сто золотыхъ полскихъ,
с торбою пограбили и мене, деи, самого окрутне киими збили и змордовали,
и руку правую утати хотъли, аж, деи, инъшие подданые загоровские жь
не допустили...¹

И просил помененыи служебъник пна Порадничовъ, абы тое опове-
данье его до книг кгородскихъ было записано.

Што я записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 23.— Арк. 128—128 зв. Оригінал.

¹ Опущено свідчення возного про огляд ран потерпілих.

¹ Опущено свідчення возного у цій справі.

1592 р., травня 26. Володимир.— СКАРГА МАЛХЕРА
 ЗАЙОНЧКОВСЬКОГО, ШАФАРЯ ФРІДРІХА ТИШКЕВИЧА,
 НА СВИНЮСЬКОГО НАМІСНИКА КРИШТОФА ОРХОВСЬКОГО
 ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА В м. СВИНЮХАХ
 З ПІДВОД ІЗ ПШОНОМ, ТРАНСПОРТОВАНИХ З КОДЕНСЬКИХ
 І СЛОБОДИЩЕНСЬКИХ МАСТКІВ ТИШКЕВИЧА
 ... НА ПРОДАЖ ДО ЛЮБЛІНА ТА КАЗІМЕЖА

Року 92, мѣца мая 26 дня

На вряде кгородьскомъ в замку гдѣрскомъ Володимерьскомъ передо мною, Григорьемъ Обухомъ Вошатинымъ, будучимъ на мѣстцу его мѣсти пана Федора Загоровского, подстаростего володимерского, постановившися обличне, шляхетныи пань Малхер Заеньчковскии, служебникъ его мѣсти пана Фридриха Тишкевича Логоиского, воеводича берестейского, яко шафар и стролекгумен помененого пана воеводича берестейского, шповедалъ и обтежливе жаловаль на уроженого пана Марка Собеского, хоружого дворного, державцу свинюского, ѿ томъ, што ж деи:

«Дня // прошлого, в неделю, мая двадцать четвертого дня, провадиломъ яко шафар его мѣсти пана моего з власныхъ гумен его мѣсти Слободишьскихъ и Коденскихъ подводы с пшономъ его мл. до Люблина, а некупеныи, на каждой подводе по ѿсми корцеи любелскихъ, до Казимера гостинцемъ звклымъ через мѣстечко Свинюхи, державу пана хоружого дворного. Там же за власнымъ росказаньемъ и ведомостью пана хоружого намесникъ его мл. свинюскии на имя Криштофъ Орховскии з двумя жидами на имя Маерами, арендарами тамошними свинюскими, и з ыншими многими помочниками своими перенемши мене, и подводы его мѣсти пана моего на доброволной дорозе брати хотель, и вытегали на мене моцю квалтомъ двоякое мыто: ѿдно на его королевскою мѣсть, менечи быть тамъ, въ Свинюхохъ, прикоморокъ его королевское мл. Володимерскии, а другое мыто гребелное противъ праву посполитому и волностямъ шляхетскимъ. // Которыхъ то мыть я яко волныи шляхтичъ ѿдъ шляхетское въласное¹ маетьности дати имъ не зволилъ и не далъ. Тогда помененыи врьдникъ свинюскии Криштофъ Орховскии с преречеными жидами двумя и с помочниками своими, за росказаньемъ пна хоружого в мѣстечку Свинюсехъ мощно квалтомъ загамовавши мене, шляхтича учтивою, зсоромотивши неучтивыми словы, и подъяныхъ пана моего, которые тые пшона везли, пошарпали и побили, и пограбили у мене коней шестеронадцатеро², купленыхъ за копъ деветьдесять грошей и за чотыри копы, возовъ шестынадцатъ с хомутами, з мехами з рѣчами стравными за копъ двадцать чотыри, пшона корцы любелскихъ сто двадцать ѿсмь, а корецъ кождыи по золотыхъ полскихъ два. До того, с тыми всеми подводами квалтовне загамовавши мя, держали дни два, а тымъ квалтовнымъ неправнымъ загамованьемъ и грабежомъ своимъ ѿмешкали ми рокъ, ижъ тыхъ леггумин на часъ постановеныи в Казимиру выставити не могу.

Ѿ што волное право // собе вперед с паномъ хоружимъ дворнымъ захоываю, и того на немъ пан мои доходити не занеха, што бы на томъ шкодовати мель».

¹ *Виправлено з волнаное.*

² *Виправлено з шестыронадцатьро.*

А такъ я тоє шповеданъє пна Заенчковского до книг кгородских записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 25.— Арк. 397—398 зв. Оригінал.

№ 160

1592 р., червня 9. Луцьк.— СВДЧЕННЯ ВОЗНОГО І ПОКАЗАННЯ СВДКІВ-ПРАСОЛІВ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ СЕМЕНА КРУНЕВИЧА НА ВАЦЛАВА КРИВКОВСЬКОГО ПРО НАІЗД НА ПЕРЕВІЗ ЧЕРЕЗ р. СТИР У ГНІДАВІ ПІД ЧАС ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ СОЛІ, ПРИВЕЗЕНОЇ З ДОЛИНСЬКИХ І КОЛОМИЙСЬКИХ ЖУП, НА КОМ'ЯГИ ПІНСЬКИХ КУПЦІВ І ПРО ПОБИТТЯ Й ПОРАНЕННЯ ПІДДАНИХ КРУНЕВИЧА, ЯКІ НАГЛЯДАЛИ ЗА ПЕРЕВОЗОМ

Року тисеча пятьсотъ деветьдесять второго, мѣца июня девятого днѣя

На враде кгородскомъ в замьку гсдрскомъ Луцкомъ передо мною, Миколаемъ Вильковскимъ, буркграбимъ и наместникомъ подстароства луцкого, постановившимся шчевисто, енераль воеводства Волинского, Киевского и Браславского Матысь Славокгурскии ку записанью до книг кгородских луцких созналъ тыми словы, иж деи:

«Року теперъ идучого деветьдесять второго, мѣца июня девятого днѣя, будучи мне з ураду приданымъ на шгледане кгвальтовного наеханя на село Гнидавское его милости пна Семена Круневича и зраненъе подданных его милости тивуна Олексея Лемешки, подвоиского Стецка Бычуна, Васка Ченка, пивовара, и починенъя немало имъ шкод от слуги его милости пана Яна Харлинского, подкоморого луцкого, от Вацлава Кривковского и от помочниковъ его, которых менили бытъ с килька чловека, при немъ на тот час будучих з розными бронями, воине належачими. А такъ я, маючи при себе сторону людеи добрых, двох шляхтичовъ пана Станислава Поликовського, пана Воитеха Семборского и инших немало людеи добрых, а за оказываньемъ пана Круневича, видель есми на тивуне его милости гнидавскомъ на Олексею Лемешце на правомъ уху через усю тварь и по потылицы рану тятю, окрутне шкодливую, а на плечи тежъ правомъ другая рана, теж тятая шкодливая, а на плечах, на руках и на хрибте ранъ битых синих, окрутне шкодливых оденьнадцат, с которых ран и окрутного збитя не ведати, если тотъ тивун будеть живъ. А на подвоискомъ пана Круневича гнидавскомъ на Стецку Бычуну на руках и на плечахъ видель есми ранъ битых синихъ шкодливых пять. А на подданомъ гнидавскомъ на Васку Ченку, пивоваре пана Круневича, на шбудвухъ руках и на плечу правомъ видел есми ран синих битых шкодливых семь. Которое збите и зраненъе свое тот тивунъ, подвоискии и пивоваръ менили быт от слуги его мл. пна подкоморого луцкого на име Вацлава Кривьковского и помочниковъ его сталое, такъ теж и шкод, при том зраненю их имъ сталыхъ в порубанью чольновъ, весел и инших речеи, им починеных, // на двадцат копъ грошеи литовских.

А по шгледаню тых зраненых подданных его милости пана Круневичовыхъ, пришедши до перевозу Гнидавского над речку Жидовку, где комяги, прасолове и чолны стояли, передо мною, енераломъ, и при той стороне, людах добрых вышעי помененых, пыталъ панъ Семень Круневич мещанъ места господарского Пиньского, которые у комяги свои школкодесять чловека соль от розных прасоловъ з Долины и с Коломыи с телегъ на комяги брали, такъ тежъ и тых усихъ прасоловъ, которые соль привезли з розных жупъ, абы то передо мною, енераломъ, з ураду на то посланым, правдиве

везнали, яко се тоє збите и зраненье тивуну и подданымъ его милости пана Круневичовымъ *от* слуги пана подкоморого луцкого и помочниковъ его стало. Которые мещане пинские и прасолове-узваричи *под* присягою бо-жою, которых усих было човека зо двесте, *одностаине* голосомъ повелили тыми *слова*, ижъ *деи*:

дня вчорашнего, мѣа июня *шмого* дня, слуга пана подкоморого луцкого ис помочниками своими, припавши з горы Гнидавское, будучи *шкрутне* *шпилами*, ку перевозу, и взявши весло в руки, ничего не мовечи, заразомъ подданыхъ пана Семена Круневича тымъ весломъ бити и мордовати почаль. А зломавши, *деи*, весло, до рукъ бьючи тых подданыхъ пана Круневичовых, а добывши шабли, раниль колькокротъ през виденье и по руках тивона гнидавского пана Круневичового на *име* Олексея Лемешку, а иншие, *деи*, подданые гнидавские, видечи их быти *шкрутне* пьяных, прочъ з чольновъ повтекали».

Якожъ *шчевисте* на вряде при томъ енерале воеводства Волынского передо мною, Миколаемъ Вильковскимъ, буркграбимъ и наместникомъ подстарства Луцкого, панъ Семень Круневич ставил шляхтича с повету Жидачевского, мила *от* Долины *мешкаючого*, пана Демяна Краховецкого, другого шляхтича с того жъ повету Жидачевского пана Ивана Стручинского, третьего шляхтича ставиль с повету Премызского пана Павла Яворьского, которая шляхта *вышеи* помененые для проданья соли при телегах своих приехали были, четвертого атамана его милости пана Станислава Красицкого, *шбозного*¹ короля его милости, надеевского на *име* Ивана Петриковича, пятого Данила Ивановича, атамановича надеевского, шостого подданого тежъ надеевского Андрея Яревича, смого тежъ подданого надеевского Мися Стецковича Березовича, *шмого* подданого надеевского Прокопа Стецковича Березовича, девятого Аньдрия Плешъчича з Самъборьского повету, човека *доброго*. Которые вси // *вышеи* помененые соленики, *шсобы* такъ шляхта, яко и подданые его милости пана *шбозного*, *одностаиним* голосомъ и *под* присягою божою повелили тыми *слова*, ижъ *деи*:

«Року тепер идучого *деветдесять* второго, мѣа июня *шмого* дня, кгда-смы только з солью на Гнидаве з горы ку рече Жидовце спустились, были теды при нас, квалътовне *припадъши* слуга его милости пана подкоморого луцкого ку чолномъ подданых гнидавских ис кильку помочниковъ своих, будучи *шкрутне* *шпилымъ*, а узавши на берегу лежачое весло и заразомъ подданых его милости пана Круневичовых *невинъне* а *шкрутъне* тымъ весломъ побил и пораниль, которое весло, ажъ дощенту бьючи тых подданыхъ гнидавских, зламалъ. И мало на томъ маючи, добывши шабли, раниль через правое ухо и по *шбудвухъ* руках тивуна его *мл.* пана Круневича гнидавского на *имя* Олексея Лемешку».

Которое сознание того енерала воеводства Волынского, так тежъ и сознание тых шляхтичовъ и подданых его милости пана *шбозного* короля его милости *вышеи* помененых *шчевистое* есть до книгъ кгородских луцких записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 32—33. Оригінал.

¹ Пропущене слово подданого *шбозного*.

1592 р., червня 22. Луцьк.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ ОБСТАВИН КОНФІСКАЦІЇ ПОПЕЛУ,
ВИПАЛЕНОГО В ЗАУСЬКИХ ЛІСАХ КОШТОМ ЗАМОСТСЬКОГО
КУПЦЯ ГАНУСА БАРТЛЯ, ЩО БУЛО ВИКОНАНЕ ЗА РОЗПОРЯДЖЕННЯМ
ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДИ КН. ЯНУША ОСТРОЗЬКОГО

Року тисеча п'ятсотъ девятьдѣсятъ второго, мѣца июня
двадцѣятъ второго дня

На враде кгородскомъ в замъку гсдрскомъ Луцкомъ передо мною, Миколаемъ Вильковъским, буръкграбим и наместникомъ подстароства луцкого, постановившиися очевисто шляхѣтными Анъдреи Храновъскими, возными повету Луцкого, ку записанью до книгъ кгородскихъ луцькихъ созналъ тыми словами, ижъ:

«Року теперешнего девятьдѣсятъ второго, мѣца июня девятьнадицатого дня, на жаданье Михеля Бобровича, слуги пана Ганусъ Бартъля, купца и мещанина замоиского, маючи при собе шляхту людеи добрыхъ пна Юзефа Кгощицкого а пна Миколая Клодиньского, приехали до места Звягля ясневельможного пна Костенътина, княжати Острозского, воеводы киевского, маршалька земли Волынское, старосты володимерского. И пришедши до замъку Звягельского до подъстаростего пна Анъдрея Меръвы, пытаемъ его, для которе причины естъ гамованыи и побраныи попелъ пна Ганусъ Бартъля: если для мыта альбо для чого инъшого. На тотъ часъ жидъ Михел, мытъникъ звягельский, пришолъ и, слышачи тое мое пытанье, оповедалъсе, же деи: «Я не гамую того попелу в мыте жадномъ, бо-мъ вже заплату взялъ на сто лаштовъ попелу золотыхъ петънадцѣтъ, пьрето, деи, его гамовати не буду и не гамую, ачь мне листъ безмытъными слуга Ганусъ Бартъля штъ его милости пна гетьмана коронного показалъ, в которомъ листе его милост панъ гетьманъ пишеть, абы былъ волен штъ мытъ вшелякихъ панъ Ганусъ Бартел. // Але мне росказал княжа его мл. панъ воевода киевский, панъ мои, штъ каждого купъца мыта брать, не дбаючи ничого на жадные листы». А потомъ подстаростии звягельский поведиль, же деи: «Я ни маю жадного росказанья штъ пана своего ани тежъ штъ княжати его мл., жебыхъ мел росказати попелъ пна Бартълевъ гамовать, и не росказую, и естъ волен штъ его мл. княжати старого, але штъ его мл. княжати Януша, сына его мл., суть два слуги его мл. присланы Щуднова¹: пытаите, де, ихъ собе, для чого тотъ попелъ забирають».

А по малемъ чсе того жъ дня поткалемся на рынку з Богданомъ Копчиньскимъ, слугою его мл. княжати Януша Щуднова², которыи з нами до господы нашее шолъ до Яхима Нимца, мещанина звягельского, которыи тежъ оповедиль товариша своего Ивана Жолудька, слугу его милости пна воеводы волынського, которого-мъ пыталъ, для чого бы забрали тотъ попелъ Ганус Бартъля. Которыи передо мною вызналъ, же: «То естъ росказанье его милости княжати Януша Острозского, воеводы волынського, пна

¹ с Чуднова

² Далі зображено два маркувальних власницьких знака у вигляді прямих і ламаних ліній, перетнутих під різними кутами.

моего, котории рачиль писати до пна Ирего Вилькги, старосты чудновского, жебы вшелякие попелы, которие идуть з лесовъ Заускихъ через Звягель, были гамованы и побраны, а никому не выдаваны до науки и росказанья его княжатское мл. А панъ староста чудновский нас, слуг его мл., // при-слалъ для забираяя таковых попелов, и которые есмо забрали, тых до шопы вложили и по селах его княжатское мл. старого заповед учинили есмо, абы тыхъ попелов подданные его мл. до Корьца не отвозили, а што еще возить будутъ альбо привезуть, теды будем забират. Прето, деи, не меите нам за зле, мусимъ чинити досыт писанью и росказанью его мл. пна своего»^а.

Што все отъ тых слуг выслухавши, пошолем с тою менованю шляхтою до шопы для огледаня того попелу, которого-мъ нашолъ непорадне складеного, одны бочьки порубаные, другие порозсыпаные. И виделомъ такие маркги два ² на каждой бочьце наверху, а третии марькгъ на дне — подкова паленая.

При бытности тыхъ же слугъ его милости пна Януша, воеводы волынъ-ского, мною, вознымъ, тотъ менованыи слуга пна Ганусъ Барtleвъ осветьчилъ, ижъ тотъ попелъ естъ его власныи, котории забрали. А его, деи, милость княжа Янушъ, воевода волынскийи, ни маючи жадное причины до пна Ганусъ Барътля, ани не естъ ничего винен его мл., а хочъ бы былъ што винен панъ Ганус Барътель, теды естъ добре оселыи тутъ в Короне Польскои и готовъ бы се былъ усправедливить его княжатскои милости во всемъ. Але его мл., наславши // слуги свои Щуднова до Звягля, на доброволнои дорозе загамовали фуръманы, которие до Корьца з лесовъ попелъ везли, кгвальтовне до шопъ побрали и отъ каждого фуръмана отъ возу мыто выбирали по грошу, и другие попелы по селах княжати его милости старого подданымъ заповедали, жебы их до Корьца не отвозили, которие еще з лесовъ повезуть, обещали их забирать и препустить не хочуть. Которых попеловъ в шопе лаштовъ осмънадцать, а по селах и по дорогах поки-ненных лаштовъ сорокъ и два оповедано. До того еще, деи, поташу лаштовъ петъдесять в будах, на которие попелы вси форъманы понаимовано, запла-чно и послано. Прето жъ кгвальтовное тых попеловъ забранье отъ его мл. пна воеводы волынского естъ мною осветьчно, ижъ панъ Ганус Барътель мелъ контрактъ на попел с купцами зо Къданьска, которым ся обликговаль³—на светыи Доминикъ³, близко пришлыи ярьмарокъ Кгданьскийи, ве Кгданску выставить. А ижъ его не може выставить для загамованья и за-бранья и ку великои шкоде и утрате, и ш кредит у купцовъ кгданьскихъ прииде, прето шацуе собе шкоды, утраты, наклады на тридцат тысячеи золотых польских, а кредит у купцовъ не преплачоныи, которых то шкод, утрат, наладовъ панъ Ганус Бартел хочет шукат на княжати его мл. воеводе волынском инъ foro компетенти.

Што-м, деи, то все видел и от тых помененых особ слышал».

Которое очевистое сознание возного ест до книг кгородских луцких за-писано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 115—117. Оригінал.

³—3 4 серпня

1592 р., вересня 28. Луцьк.— СКАРГА КУПЦІВ ІЗ МОГИЛЬОВА,
 ВІТЕБСЬКА, СЛУЦЬКА, МІНСЬКА, ПІНСЬКА І ВІЛЬНО,
 ПІДТВЕРДЖЕНА СВДІЧЕННЯМ ВОЗНОГО, НА ДЕРЖАВЦЮ
 МИТ ВОЛИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ЯНА ХАРЛИНСЬКОГО
 ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З ЇХНІХ ТОВАРИВ,
 ВЕЗЕНИХ НА ЛУЦЬКИЙ ЯРМАРОК^а

Року тисеча пятсот деведьсят второго, мѣца сентебра
 двадцат осмого дня

Приходили на врьад гродскии в замокъ господарскии Луцкии до мене,
 Щасного Кгалезского, подстаростего луцкого, ставши очевисто, всѣ купцы
 могилевськіе, слуцкіе, витебськіе, вилненськіе и мѣнськіе, оповедане
 чинили тыми словы, иж:

«Мы, ведаючи о волностяхъ, от королеи их мѣсти // мѣсту тутошнему
 Луцкому на ярмарки наданых, на которые ярмарки завсегда есмо тутъ ез-
 дчали, мыта волынского од жадныхъ товаровъ николи никому не даывали.
 А тепер, кгда есмо на ярмарокъ тут до Луцка ехали, прибыли есмо одны
 рекою Стыромъ под село Трашѣ, а другіе дорогою до Дубровицы, то пакъ
 его мѣ. панъ Янъ Харлинскии, подкомории луцкіи, державца мытъ землѣ
 Волыньское, загамовавши насъ, пинчуковъ и случан, у Гварышохъ три
 дни, которому мусели есмо поневолы мыто якоєь новое волыньское кож-
 дыи от товару своего по полугрошу от каждое копы дали¹. А мы, моги-
 левцы и никоторые случане, в Дубровицы его мѣсти пну Харлинському
 также от каждое копы по полугрошку мусели есмо дати».

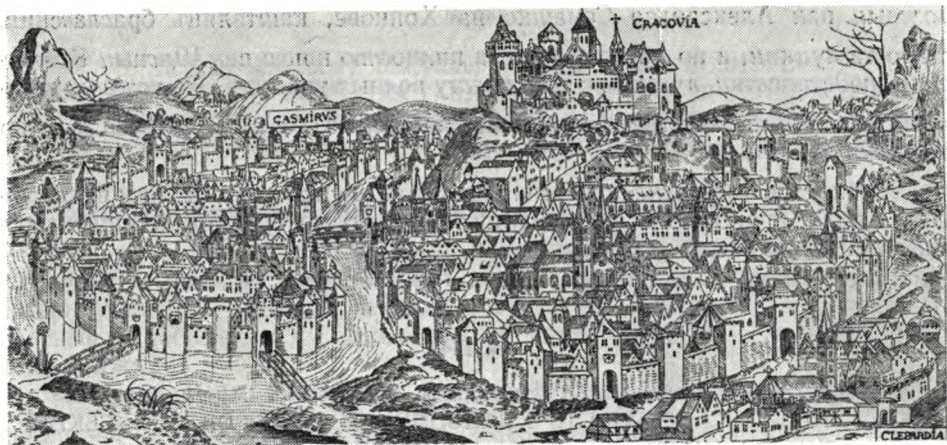
И просили о возного на списане тыхъ всѣхъ шкод своихъ. Я имъ придадь
 возного енерала Фронѣца Бромирского, которыи возныи енераль ставши
 очевисто, ку записованью до книгъ созналъ тыми словы, иж:

«Сегодня за приданьемъ вашности врьодовымъ былемъ на потребе куп-
 цовъ могилевскихъ, слуцкихъ, витебскихъ, виленьскихъ и мѣнскихъ тут
 в Луцку. Теды могилевцы на име Сафонъ, Васко, Пантелеи, Клишко, //
 Филипъ, Зоцко, Богданъ, Уласъ, Омелянъ, Козма Крычовець, Иванъ, Зе-
 новъ², Ониско, Федор, Василеи, Степанъ, Левонъ, Жданъ, Яцко, Омѣи,
 Ходко, Михаило, Федор, Артемъ, Козма, Захаря а Хинько, тые всѣ пове-
 дили, же: «Болшеи, нижли триста золотыхъ полскихъ якогось волынского³
 его мѣ. пну Яну Харлинскому, подкоморому луцкому, мусели, деи, есьмо
 дати». А Андрѣ [!] Бабька, могилевецъ же, оповедал, же: «Его ж мѣ. пан
 Харлинскии взял и пограбил былъ у мене возовъ чотыри с товаромъ, тут
 до замку Луцкого не выпустил, аж, розвезавши киты моѣ, взял у мене со-
 болеи праве добрыхъ пядьдесят и два, опанеч пар пят, а юхтеи пар десеть,
 што мне коштуеть копъ полтораста гршеи литовьскихъ». Купцы витебськіе
 Иванъ Цлоцковичъ а Иван Вовькъ оповедали, иж его мѣ. пану Харлин-
 скому над права и волности мусели дати мыта шубку белиною, хутро заячее
 и гршеи готовыхъ золотыи. Купцы мещане слуцкіе повелили, Остапъ Ро-
 манович, Федко, Данило, Василеи, Петръ Мыльникъ, Марко Железкович,
 Игнатъ Юшковичъ, Степанъ Юшковичъ, Остапъ Кривуля, Прохѣр Тиш-
 ковичъ, Омѣи, Иван Протопоповичъ, Яцко Василевич, Пилип Онискович,
 Федко Павлович, // Гришко Пинчикевич, Омелянъ Починковичъ, Иван Са-

¹ дати

² Зенонъ [?]

³ Пропущене слово мыта.

Вид Кракова. Гравюра XVI ст.

мотыя, Жданъ Шибика, Федко Бабич, Денис Кушнѣр, Остапъ Одерейковичъ, Васко Пинковичъ, повѣдили, же его мл. пну Харлинѣскому мусели мыта дати гршеи литовскихъ копъ тисечу. Купцы вилневские Иван Зубель, Данило Водовозович, Григорей а Левъ Мамоничи поведили, же пну Харлинскому мусели мыта дати копъ триста гршеи литовскихъ. Купецъ мешанинъ мѣньский⁴ поведил, иж далъ мыта пну Харлинскому золотыхъ полскихъ сорокъ».

А такъ я тоє шповедане и сознане возного до книгъ кгородскихъ луцкихъ записати казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 397 зв.— 399. Оригінал.

№ 163

1592 р., вересня 30. Луцьк.— ЗАЯВА КРАКІВСЬКОГО КУПЦЯ ЯНА ПАНКАРТА ПРО НЕЗАКОННЕ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ ЗА ВИМОГОЮ ЛЬВІВСЬКИХ КУПЦІВ НА ВСІ ТОВАРИ, ПРИВЕЗЕНІ НА ЛУЦЬКИЙ ЯРМАРОК КРАКІВСЬКИМИ КУПЦЯМИ

Року тисеча пѣтсот девѣдѣсять второго, мѣсца сѣнтѣбра гридцатого дня

Пришедши на вряд кгородский Луцкии перед мене, Миколая Вилковско, буркграбего замку Луцкого, а на тот часъ будучого на местцу пна Щасьного Кгалезкого, подстаростего луцкого, пан Ян Панкартъ, мешанин и купец краковський, именем своим и всѣхъ мешанъ и купцовъ места Краковско, которые были на ярмарку Луцком¹—на день светого Семѣна, свѣта руського¹, в року теперешним тисеча пѣтсот девѣдѣсят вторимъ, обтяжливе жаловалъ и сведчился на мешан лвовських, которые, приехавши тут на ярмарокъ Луцкии, арестовали на вряде кгородском Луцком нас, всѣхъ мешан и купцов краковских, абы есмо, на ярмарку Луцкомъ волным того никгды не бывало, не торговали. И кгды есмо ся з ними правне на вряде кгородском Луцком, кгде нас арестовали, роспирати хотели, они не станули, а иж его мл. пан староста луцкии, его мл. вел-

⁴ М'я пропущене.

¹— 1 вересня

можныи пан Александр Семашко на Хопкове, кашталянь браславский, староста луцкий, и по штеханю его за пилностью ншою пан Щасныи Кгалезский, подстаростии луцкий, с того аресту волных учинили. На чомъ мы шкодуемо за такими арестами *от* пновъ лвовян на дсет [!] тисечеи золотых полских.

А так я тое *осведчене* пна Яна Пинкарта именем его и именем всех купцов и мешчан краковъских, на ярмарку тепер в Луцку будущих, до книг кгородских луцких записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 409—409зв. Оригінал.

№ 164

1594 р., березня 12. Володимир.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ
КН. ГРИГОРІЯ САНГУШКА ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ЮРІЕМ ОВЛОЧИМСЬКИМ
ХМЕЛЮ, ПРИВЕЗЕНОГО НА ВОЛОДИМИРСЬКИЙ ЯРМАРОК
ПІДДАНИМ САНГУШКА, МІЩАНИНОМ З м. КАМЕНЯ
РОМАНОМ МИТУРЧИЧЕМ

Року 94, мсца марца второгонадцат дня

На вряде в замку гедрѣском Володимерскомъ передо мною, Федором Загоровским, подстаростим володимерским, служебник его мл. кнжати Григоря Санкгушка Кошерского пан Воина Порядьнич Засчитовский именем кнжати его мл., пна своего, оповедал, иж деи:

року теперешнего тисеча пятсот деветдесят четвертого, мсца марца первого дня // подъданыи кнжати его мл. Кошерского с Каменя месчанин каменский Роман Митурчич тут до Володимера на ярмаркъ приехал был, маючи яко чоловѣкъ купецкий хмелю на продажу килка вантуховъ. То пак того дня вышеи помененого, доведавшисе и напытавши того подданого кнжати его мл. въ ярмарокъ на торгу, на рынку, пан Юреи Овлочимский безвинне а квалтовне у того подданого кнжати Кошерского вышеи помененого кони, возы, хомуты и хмель з вантухами забрал и пограбил. А потом кони, возы и хомуты и троха хмелю, остаток, вернулъ, а полтора вантуха хмелю забрав и¹, пограбивши, на пожитокъ свои обернулъ. Которыи, деи, хмел того подданого, оная полтора вантуха, через пна Овлочимского пограбленая, коштовал его тридцат золотых полских, чим, деи, пан Овлочимский у вины, за грабеж в праве посполитом описаные, попал.

О што хочечи правом чинити, просил, абы тое оповедане его до книг записано было.

Што я записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 27.— Арк. 187—187зв. Оригінал.

¹ Повторене двічі.

1595 р., травня 14. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ДОДАТКОВІ УМОВИ, ПОСТАВЛЕНІ МАРТИНОМ ПРУСИНОВСЬКИМ
КН. ГАННІ ПОРИЦЬКІЙ, ЩОДО ОБМІРУ ЗБІЖЖЯ,
ЗАКОНТРАКТОВАНОГО НА ПОСТАВКУ ДО КОРИТНИЦІ ДЛЯ СПЛАВУ

Року девятьдесять пятого, мѣсца мая чотырнадцатого днѣ

Передо мною, Алексѣсандромъ Словиньскимъ, будучимъ на мѣстѣцу его милости пана Федора Загоровьского, подстаростего володимерьского, ставши очевисто, возьныи енераль воеводства Волыньского шляхетными Щасными Жлобоцькими ку записанью до книгъ кгородскихъ вызналъ тыми словы, ижъ:

«За приданьемъ врадовымъ року теперъ идучого тисеча пятьсотъ девятьдесять пятого, мѣсца мая третего дня ездилъ есми на справу и потъребу ее милости кнегини Алексѣсандровое зе Збаража Порицькое, кнегини Ганьны з Баворова. Яко ж того дня менованого, потъкавши есми его милость пана Марьтина Прусиновского, едучого дорогою с Корытницы до Городьла, в бору именовемъ ее милости кнегини Порицькое пыталомъ его милость пана Прусиновского, если же тое збожье, жито и пшеницу, которую у ее милости сторъговаль на меру Сокалскую, // то естъ жита корецъ по петидесять грошей польскихъ, а пшеницы — по копе грошей литовьскихъ, и не мель того збожья зъ шпихлеру братъ, ажъ бы ее милость гроши все спольна за него одъдалъ, брати будетъ альбо не?»

Теды его милость панъ Прусиновский на тое пытанье мне, возьному енералови, отъказаль тыми словы, ижъ: «Если ее милость кнегини Порицькая жито на меру Володимерьскую, а пшеницы на меру Сокальскую тутъ до Корытницы пришлетъ, теды я отъ ее милости тое збожье приму».

Которое жъ то сознанье возьного Щасного Злобоцького до книгъ кгородскихъ володимерьскихъ естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 28.— Арк. 414 зв.— 415. Оригінал.

1598 р., лютого 3. Володимир.— ПОЗОВ АДАМУ БУРКАЦЬКОМУ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ЗЕМСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ
ЗА СКАРГОЮ АНДРІЯ ПАВЛОВСЬКОГО ПРО НЕВИДШКОДУВАННЯ
ЗБИТКІВ, ЗАПОДІЯНИХ ВНАСЛІДОК ОБРАХУНКУ ПРОДАНОГО
ЙОМУ БУРКАЦЬКИМ ЖИТА НЕ БЕРЕСТЕЦЬКОЮ, ЯК БУЛО
ОБУМОВЛЕНО В КОНТРАКТІ, А МЕНШОЮ ЛОКАЦЬКОЮ МІРОЮ

Жикгимонт Третий etc.

Урожоному Адаму Буркацкому з особы и зо всих добръ твоих, где колвекъ в паньствах наших маючих.

Приказуемъ, абы еси // перед судом нашим земскимъ Володимерскимъ на роки земские володимерские, которые в року тепер идучом тисеча пятсот девятдесят девятом¹—во трох неделях по Трох Кролях¹ судитисе почнуть и отправоватисе мают, на жалобу и правное попиране урожоного Андрея Павловского сам очевисто яко на року завитом ку праву сталь и в том се ему усправедливилъ. Которыи тебе сим позвом позываеъ ѿ то, иж:

¹—1 6—27 січня

ты року и дна, в записе менованого, продал есы ему жита мац семъсот тридцат и семъ на меру Берестецкую, а ижъ меры Берестецкое на тот часть, кгда тое жито у Березцах отдавано, не было, тогда есы ему давал деветь мац локацкихъ за осмъ берестецкихъ и вьпевнялес в том пна Павловского, же тая мера, девет мац локацких, осмъ берестецскихъ вынести мела. А кгда пан Павловский на том перестати не хотел, розумеючи то шкодою своею быти, тогда ты ему даль на себе листъ, добровольныи запис свои, ижъ кгда се он зе Кгъданска вернути мел, же тые меры перемерыти, а естли бы чого жита до меры Берестецкое не доставало, пораховавши, отдади и заплатити, яко тот запис ширеи в себе обмавляет. То пак пан Павловский, кгда зе Кгъданска приехал, тебе упоминал приятельским обычаемъ, абы еси, тую меру перемеривши, што бы жита не доставало, ему отдади. Ты, деи, яко тое меры перемерыти Берестецкое, так и того жита ему отдади не хотелъ. А кгда он меру Локацкую з Берестецкою змерыл, тогда ему не доставало жита мац тридцати и чотырохъ берестецкихъ, в чом он себе шкоды быти менил за негодданьем того жита пятсот золотыхъ полских.

А такъ панъ Павловский в негоддане того жита и в шкоду сим позвонь позываетъ, яко то тебе на року припалом ширеи и достаточнейи словы выведено и оказано будет.

Писанъ у Володимеры, року тисеча пятсот деветдесят осмого, мсца декабра девятого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 27, оп. 1, спр. 11.— Арк. 441 зв.— 442. Засвідчена копія.

№ 167

1599 р., вересня 30. Володимир.— ЗАЯВА КРАКІВСЬКИХ
КУПЦІВ ЗРАЙЛА І ІЗАЙША ІЗАЙШОВИЧІВ
ПРО НАПАД НА НИХ НА ШЛЯХУ ПІД ВОЛОДИМИРОМ
І ПОГРАБУВАННЯ КОШТОВНОСТЕЙ ТА ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

Року 99, мсца сентебра тридцатого дня

Пришедши на врьд кгородский в замок гсдрский Володимерский до мене, Григоря Обуха Воцатинского, на местцу его мл. кнзя Матуша Збарзского, столника киевского, подстаростего володимерского будучого, жидове места его кр. мл. Краковского на име Зраил Изаияшевичъ з братом своим Изаияшом плачливе и великообтяжливе жаловали и шповедалисе в тые слова, // ижъ деи:

«Будучи нам у Луцку для потребъ нших на ярмарку, и кгда есмо з Луцка тут до Володимера приехали и, змешкавши через ден для свят у приятеля своего, жида тутошнего Якуба Длукгачевича, знову назад до дому своего до Кракова дня сегоднишнего, на дате вышеш — писаного¹, сентебра тридцатого в четвергъ, праве скоро дня¹ почало, рушилисе, и дорогою добровольною, которая идет з Володимера до Новоселок, яко люде спокойные, никому ничого не винные, безпечне ехали, и скоро з места выехали, то пак не ведати — хто и якое кондыции человек, самовтор, которого ач есмо не познали, однак такого стану и комплексии ест: шден зросту великийи, бялокуроватыи, бороду по-ческу пристрыгает, а другии не барзо великийи, молодыи, толко што се усь ему высыпати почал, пробачивши бо-

¹ Правлено.

язнь божую и срокгост права посполитого, противко таковым розбоиником, по дорогах эле и покутне розбиячим, уфаленного, вырвавшись з места Володи. з оружем, з сагайдаками, с полгаками и прибежиши, и нагонивши нас, людеи спокойных, ничего им не винных, зараз с полгаков стреливши и окрик учинивши, до нас се порвали, тамже нас округне а нелитостиве били, мордовали, от воев отогнали и маетност, убозство нше все, што одно колвек в возе было, побравши и полупивши, не ведати где поехали.

А меновите што при том розбою своем у нас взяли и злупили, то ест: скрынек две. порвавши и до запусту Новоселецкого отнесши, розлупали, которые потом, кгда вже до места дано знати, на тех местцах розлупаные знашли, в которых скрынках взяли напрод клеиновых три: в одном было камении рубинов чтыри, шмаркговъ два и перел килка, в другом — дияментов пят и перел коштовых три, // в третем дияментов ческих килка, манеле, в которых было камении рубинов осмь и перел шеснадат, перстенков десет с камени дорогами, то ест з дияментами, рубинами и шмаракгами, перстенков зас чотыри, одень с перлами, два з гербами жидовскими, а четверты обручок, манеле серебряных пят пар, лыжок серебряных позлотистых чтыри, а непозлотистых две, кубок серебряны увес позлотистыи з накрывкою, пунталов старых, которые важили золотых чирвоных тридцет, готовых пнзеи двесте шесдесят золотых полских, перел лотов килка, соболев семдесят, мухойару бурнатного полштуки.

Которые, деи, то злочинцы, розбивши нас и тые вышеи помененые речи вси побравши, не ведати где поехали...²

И просили помененые жидове, абы тое шповедане и жалоба их, и возного сознание до книг кгородских володимерских было записано.

Што я записати казалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 32.— Арк. 513 зв.— 515. Оригінал.

№ 168

1600 р.. березня 11. Володимир.— ЗАЯВА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО КУПЦА КІРКОРА ГОЛУБОВИЧА ПРО ВІДМОВУ МІЛЯНОВИЦЬКОГО І КОВЕЛЬСЬКОГО ПІДСТАРОСТИ ТА КОВЕЛЬСЬКОГО ЛЕНДВІЙТА ВЧИНІТИ ПРАВОСУДДЯ НАД КОВЕЛЬСЬКИМ МІЩАНИНОМ МОШКОМ ІЗААКОВИЧЕМ, ЯКИЙ НЕ РОЗРАХУВАВСЯ ЗА ПАРТІЮ ВОЛІВ, ВЗЯТИХ У ПОЗИВАЧА В БОРГ НА ЯРМАРКУ В КАМ'ЯНЦІ-СТРУМИЛОВІЙ

Року 1600, мсца марца первогонадцать дня

До уряду книг мнинеших¹ кгородских володимерских и перед мене, Григоря Обуха Воштинского, наместника подстароства володимерского, обличьне пришедши, шляхетными Якуб Каменскийи и Киркор, сын власныйи шляхетного пна Якуба Голубовича, купца орменина, мещанина каменецкого, своим и помененого Якуба, отца своего, именем шповедалсе и протестовал жалобливе напротивко шляхетному Бенедиктови Стоцкому, подстаростему, справцы и дозорци местечка Милянович и сел Порыдуб, до староства Ковелского належачих, в котором сели помененомъ Порыдубах // тот то Киркор неверного Мошка Изааковича, жида, мещанина ковелского, яко власного должника и здраицу своего угонивши и шного з очью не спустивши, жадал и просил водлуг права посполитого, коронного и гостинного, яко здраицу своего, справедливости. Которыи взявши на долгъ певную личбу воловъ за суму золотых пятсотъ и двадцат полских,

² Опущене свідчення возного про огляд ран потерпілих.

¹ нинешних

не дбаючи ничего на обвязок церографу, власною рукою своєю подписа-ного, зъехал и утокъ з ярмарку Стромилowy Камѣнки, с которого заразомъ такъ, яко церографъ опевае, мял се ставит до Камѣнца-Подолского и там долгъ помененыи, золотыхъ пятсот и двадцат полских, мел заплатит и уштитсе буд сынови, буд отцу. А иж того то здраицу и длужника Мошка, жида, обывателя и мещанина ковелского, помененыи Киркор так сам, як и през иншиѣ посланцы отца своего шукал час немалыи близко лет трех по мистечках и селах розмантых, тогда за здаренемъ бозким и пилностью своєю налязъл его в старостве Ковелскимъ, в сели Порыдубах, до того староства належачое, которого села помененыи Стоцкии ест справцею и дозорцею. Вшак же ач се его усилне просило, напоминало, абы того жида Мошка ковелского яко власного здраицу и должника выдал або его до везеня своего принял, або теж што правного учинил, не хотел, навет и возного Щасного, енерала коронного з Мациева, которыи се был зеднал для чиненя протестации або арешту на того то Мошка, яко ж его арештовал при помененыи Стоцким, обрушилсе и заказал, абы до кгроду Володимѣрского на зезнане не ездил тот то вышьпомененыи возныи.

На которое учинене справедливости або выдане того Мошка, должника, тот то Киркоръ указал церографъ власной руки Мошковой, хочечи довести, и готов был ведлуг поступку правного, яко то власныи Мошков церографъ, до того и лист свидетельства их мл. пнов радцов каменецких автентыце показал тому то Стоцкому, которые то в себе мели и свитчили, же певне, истотне тот то Мошко, ковелский жид, в Порыдубахъ през Киркора застаныи и налезеныи, зостал винен долгу певного за волы, пятсот и двадцет золотых полских, пну Якубови и сынови его Киркерови. На тые доводы достатечные, так же теж ²—на далеко—² дороги, шкоды, утраты и его мешканя, для незаплаченя сумы и закладу през того то Мошка поднятые и подпалые, до того и на усилные прозбы и жаданя того то Киркора не дбаючи ничего, помененыи Стоцкии з нисчимъ его отправил ку згарди права посполитого и справедливости стое.

Не могучи там ничего ускурат ани справедливости немнешшое одержат, бавечисе килка часов у того то Стоцкого такъ в Миляновичахъ, мистечку, якъ и в сели Порыдубах, до староства Ковелского належачих, яхал з великим жалемъ от того то Стоцкого до Ковля, оповедаючи се и протестуючисе ³ перед его мл. пном Пресмыцким, подстаростим ковелскимъ, яко перед тым, которыи усил староством Ковелским рядит и завѣдует, же-м справедливости жадное тот то Стоцкии учинит не хотел, а просечи за доводом, // абы он самъ яко уряд и подстаростии ковелскийи, на местцу велможного пна пна Андрия Фирля з Домбровице, кашталяна радомского, старосту ковелского будучи, по того жида послал, оного яко власного должника и здраицу, которыи з петмасты и двадцети золотых полских з Спромиловы ⁴ Камѣнки зъ ярмарку от лет меншь albo болшь трех, яко ширеи церографъ его опевае, зъехал, утеклъ, выдал або справедливост повинную учинил. Которыи учинит не хотел, толко то мовил, же: «Вам то признам пред его мл. пном своим, же есте были на справедливости».

Оповедалсе теж помененыи Киркоръ перед Лавриком, лантвоитом миста Ковелского, и пред иншими мещаны ковелскими, же ему в старостве Ковелскомъ справедливости не учинено. Вшак же ему выпису жадного

²—² на далекост

³ Литера п правлена.

⁴ Стромилowy

пан подстарости и раице мѣста Ковелского выдат не хотели стороны ѡсвятченя перед ними.

Ѕ которое неучинене справедливости, заплачене сумы, также ѡ шкоды, которых себе актор на тисечу золотых полских шацуе, ѡферуячисе в тои справе так з мещаны ковелскими, яко с тым, которые справедливости не учинили, на кождом мѣстцу правом чинит и лекарствъ вшеляких заживат так правне, яко и неправне дотул, аж тая сума и шкоды вси ѡт того то Мошка нагорожены будут.

Уряд кгородскии Володимѣрскии зезнал, же лист пнов радец каменецких и церокграфъ, ѡт того то Мошка, жида, на долгъ золотых петсот и двадцат полских поменену пну Якубу и сыну его, яко се тые то ѡсобы на вряде с тым декляровали, же тот власныи ѡт того Мошка, жида, даныи, видеѣ автентыце, которым листом пнве раицы светчили, же правдиве Мошко, жид ковелскии, зостал винен долгу певного, золотых пятсотъ и двадцать полских, поменену Якубови и сынови его Киркерови.

Которое ѡповедане, жалоба и ѡсветчене, яко се з листу видало и достаточне зрозумѣло, уряд с повинности своєї яко поближшии староства Ковелского на прозбу помененного Якуба Каменского и Киркора принял и до книг кгородских володимѣрских записат казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 33.— Арк. 55—56. Оригінал.

№ 169

1602 р., березня 5. Володимир.— ЗАЯВА ГРИГОРІЯ БУДЗИНСЬКОГО,
ФАКТОРА ЛАВРИНА ДРЕВИНСЬКОГО, ПРО ОГЛЯД НИМ
В УСТИЛУЗІ НЕПРИДАТНОЇ ДЛЯ СПЛАВУ ЗБІЖЖЯ ШКУТИ,
ПРОДАНОЇ ДРЕВИНСЬКОМУ ЯНОМ СЕННИЦЬКИМ

Року тисеча шестсотъ второго, мѣца марца пятого дня
На вряде кгородскомъ в замку его кр. мл. передо мною, Григоремъ
Ќбухом Вошатиным, наместникомъ подстароства володимѣрского, ставши
ѡчевисто служебникъ и фактор его мст. пна Лаврина Древинского урожонны
Григорей Будзинскии именем пна своего жаловал и ѡповедал на его
мст. пна Яна Сенницкого, старосту тарнокгурского, ѡ то, иж:

«Его мст. пань Сенницкии, спровавши пну моему шкуту на бендюзе
Устилозскомъ, которую яко збудовал толко лет шесть, праве добрую, не-
спорохнялую и до спущаня збожа до Кгданска готовую, зо всеми потребами
и убером, до нее належачим, ѡписалсе ѡтдати самому его мст, або факто-
рови его мст, з листом, записом его, а хто бы се ¹ на час и ден нижеи поме-
ненныи ку ѡтбиранию ее показал, то естъ в сем року шестсотъ втором, мѣца
марца четвертого дня, ²—яко ѡ том—² ширеи на листе, записе его мст., ѡпи-
сано и доложено. То пакъ его мст. пан мои, пан Древинскии, злецити рачил
мне тую шкуту ³ ѡт его мст. пна старосты ѡтбрати и лист, запис его мст.,
вернути.

На которыи же то днен ⁴ и час, кгда-м я тое шкуты ⁵ ѡтбирати ставилсе,
теды ми слуга его мт. пана старостин указал шкуту, на берези лежачую

¹ Дописано над рядком.

²—² Текст правлений.

³ Виправлено з шкоду.

⁴ ден

⁵ Виправлено з шкоды.

под шпихлѣрами, поведаячи, *иж деи*: «Тая естъ шкута, которую пан мой рассказал его *мст.* пну Древинскому, пну в. м., *отдати*». Нижли я, бачечи, же тая шкута естъ барзо старая и спрохлялая, которой яко збудована быти может болшеи дванадцати ⁶ летъ, которая, *иж* зле поставлена была на воде, и кгда у великиє морозы вода ⁷ упала у Бугу, теды тая шкута головою на берези стояла и так зламалася упол, же врекги поламалися, и для того на берег вытягнена и знову еє всю направуют. Чого кгда-м ся припатровал той роботе, теды-м то видел, же вси врекги погнили и тертици, и брамници, же згола жадною мѣрою такъ ⁸ для спрохлялости и старости своеє, яко и для того, же вся зламалася впол, и хотъ же еє знову направуют, пред се на *ней* пустити збожя небезпечно, бо ледво в третем врекгу тертица гвоздом держитъ, такъ згнила ⁹. Якож и других шипров приводилом до тоє шкуты, которые поведили, же вони тую шкуту знаютъ болшеи, нижли ⁷ *од* двадцати лѣт, и жадною мѣрою на *ней* пускати збожя не можетъ, бо вся згнила и зламалася ¹⁰, а нинащо не естъ згожа, и не ведле запису пну моему *от* его *мст.* дѣтсе, ани шкуты доброе // непорохнялое пану моему его *мст.* пан староста *отдаєт*.

Зачим до шкод пна моего привел, которых я шацую на чотыры тисечи золотых полскихъ».

Якож просилъ *о* ¹¹—приданъе возного на *о*гледанъе тоє шкуты згнилое.

А такъ^{—11} возного ему на то давши, тоє *о*поведане его до книг записати есми казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 34.— Арк. 165 зв.— 166 зв. Оригінал.

№ 170

1602 р., березня 8. Володимир.— СКАРГА ВИСОЦЬКОГО
МІЩАНИНА ТОМИЛА ОЛЬХОВИКИ НА ВОЛИНСЬКОГО ПОБОРЦЮ
ЛАВРИНА ДРЕВИНСЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА
З БОЧКОВОЇ РИБИ, ПРИВЕЗЕНОЇ НА ПРОДАЖ ДО ВОЛОДИМИРА
З МАЄТКІВ КН. ІВАНА СОЛОМЕРЕЦЬКОГО

Року тисеча шестсот второго, мѣца марца *о*смого дня

На вряде кгородскомъ в замку господарскомъ Володимерьскомъ передо мною, Матушомъ Збаразским, столником киевским, подѣстаростим володимерским, постановившися *о*чевисто, подѣданыи его *мст.* князя Ивана Соломерецкого, мещанин з Высоцка Томило *О*лховика *о*поведал и свѣтъ-чился на его *мст* пана Лаврина Древинского, поборцу волыньского, в тые слова, *иж*:

«Будучи я посланыи *отъ* его *мст.* пана своего, его *мст.* князя Ивана Соломерецкого, при рыбах его власныхъ бочковых з листом его *мст.* безмытнымъ тутъ, на ярмаркъ до Володимера, и кгда-м тутъ до Володимера приехал, его *мст.* панъ Лаврын Древиньский дня пятого мѣца марца, в сем же року тисеча шестсотъ второмъ, не дѣбаючи ничого на *тот* листь безмытныи, взяла тутъ в месте Володимерьскомъ // мита бочку рыбь солонных,

⁶ *Виправлено з двадцяти.*

⁷ *Правлено.*

⁸ *Виправлено з як.*

⁹ *Літера г вписана іншим чорнилом.*

¹⁰ *Виправлено з змалася.*

^{11—11} *Дописано іншим чорнилом між рядками.*

шукъ головных, власных его мст., которая коштовала тридцат и пять золотых полскихъ, яко иные по тому продавалъ».

При которой протестацыи своеи помененыи подъяданыи его мст. князя Соломерского ¹ и лист тот безмытъный, менячи пна своего, передо мъною на вряде показавши, просил, абы тоє ѿповедане его до книгъ принято и записано было.

Што я, принявши, до книгъ кгородскихъ володимерскихъ записати есми казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 34.— Арк. 179—179 зв. Оригінал.

№ 171

1602 р., травня 14. Володимир.— СКАРГА МАРТИНА ШЕНЯВСЬКОГО
НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО МИТНИКА ЮСКА АБРАМОВИЧА
ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З ВОЛІВ СКАРЖНИКА
ПІД ЧАС ІХ ПЕРЕГОНУ НА ЯРМАРОК ДО ГРУБЕШОВА

Року тисеча шестсот второго, мѣца маа четвертонадцет дна

Присылає на врад кгородский в замок его кр. мѣсти Володимерский до мене, Федора Василевича, наместника подстароства володимерского, шляхетный пан Марцин Шенявский, протестующисє и ѿсветчающисє на Юска Абрамовича, жыда, мытника володимерского, в тыє слова, иж:

«Кгды-м я в року теперешнем тисеча шестсот втором, мѣца маа ѿсмого дна, маючи волность ѿд плаченя мыта королевского и вшелякого иного, гнаєм волов чотыри моих власных через место Володимер до Грубешева на ярмарокъ, теды тот то Юско Абрамович, жид, мытникъ, волности ѿгледавши, волы мое через место доброволне и безмытне пропустил, и кгды вже паробки мое с тыми волы моими за Новоселками были, то пак впрод речоныи Юско Абрамович, жид, мытникъ, способившисє с помочниками своими, // догонивши паробков моих, того ж дна, мая ѿсмого, на доброволнои дорозе, на тамтои староне села Новоселокъ ѿт Хотечова, их самых позбавал ¹ и грошии готовых золотых полских тридцят з них взял и пограбил. И припавши до моих чотырох воловъ якис иных два волы вместо промыты, приных и мое волы назад до Володимера вернулъ, ѿныє потрудил ², понєдзил и у мене ѿт них мыто незвыклоє, золотых полских петнадцетъ, взялъ. А ѿсобливе, иж мы волы потрудил, понєдзил, и для того, же се волы перєгналы и перепали, мусяєм их в Грубешове танєи продат, таксую себе ѿт того Юска Абрамовича, жыда, мытника володимерского, шкоды на двацат золотыхъ полскихъ».

И ѿфєрующисє пан Шенявский часу своего с тым то мытником правне поступит, просил, абы таа протестацаы и ѿсветченє его было до книгъ записано.

Што єсть записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 34.— Арк. 380—380 зв. Оригінал.

¹ Соломерецкого

¹ позбивал

² Літера д виправлена з т.

1602 р., червня 9. Володимир.— СКАРГА КОБРИНСЬКОГО
КУПЦЯ ІВАНА МИНКОВИЧА НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО МИТНИКА
ЮСКА АБРАМОВИЧА ПРО НЕЗАКОННИЙ АРЕШТ ПРИВЕЗЕНИХ
ДЛЯ ПРОДАЖУ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЯРМАРКУ ЮХТОВИХ ШКІР

Року тисеча шестсот второго, мѣца июня девятого дѣна

Пришедши на вѣрад кгородскии в замок его королевское милости Володимерскии до мене, Марка Грузевича, будучого на местцу подстароства володимерского, мещанин его королевское милости з мѣста Кобриня на име Иван Минкович, протестуючи и оповедаючисе на Юска Абрамовича, жида володимерского, которыи на сѣс чсѣ для его королевское милости тут, у Володимери держить, тыми словы, иж деи:

«Дѣня ѿногдашнего тридцать первого мая в року вышписаном, приехавши мне тут до Володимера на ярмарокъ с товаромъ, то ест скурами юхтовыми, абых мог продати, то пакъ помененыи тот то Юзефъ Абрамовичъ, не маючи жадное причины, пришедши до мене, почал пытати, если бых мел квитъ ѿтмытныи. Тѣды-м я ѿному квит, которыи есми ѿдержалъ с прикоморку Вишовского тое ж коморы Володимерское ѿ то зас, иж большъ товару, то ест юхтовъ, над тот квит не маю, указал. То пак преречоныи арендар не ведати для чого, кром жадное слушности, упорне и своволне квит до себе взявши¹, а не дбаючи [ничо]го² на него, безправне взял и пограбил у мене скур юхтовых чирвоных пар чотыры, которые ме коштовали золотых двадцят. А ѿсобливе шкодую себе за тыми³ на тредцят золотых, ѿферуючисе⁴ ѿ то⁴ з ним превне⁵ чинити».

Просил помененыи мещанин, абы тая протестация его // до книг кгородских володимерских записана была.

Што ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 34.— Арк. 411—411 зв. Оригінал.

1603 р., червня 21. Володимир.— СКАРГА ПРАСОЛІВ
З ТРУСКАВЦЯ, СОЛЬЦЯ І ОСТРА, ПІДТВЕРДЖЕНА ЗАЯВОЮ
ШИСТИВСЬКОГО УРЯДНИКА ГРИГОРІЯ БУЦНЯ, НА ВОЛОДИМИРСЬКИХ
МИТНИКІВ ПРО ПРИМУСОВЕ СТЯГНЕННЯ З НИХ СОЛЯНОГО МИТА,
НАЛЕЖНОГО, ЗГІДНО З КОРОЛІВСЬКИМ ПРИВІЛЕЄМ,
ВОЛОДИМИРСЬКІЙ СОБОРНІЙ КАПІТУЛІ

Року 1603, мѣца июня двадцат перъвого дѣна

На вѣраде кгородском в замку его королевское мл. Володимерском передо мною, Абрамом Дубницким, наместником подстароства володимерского, и при бытности при мене на тот час // возного енерала шляхетного Исакия Долмацкого, постановившися прасолове, которие тут до Володимера з солю на ярмарок приехали, меновите то ест напрод с Троскавца Тимко Лучка, Олекса Хомич, Олекса Игнатович, Дашко Гнидкович, Иван Бренка, з села Солца Яц Климовичъ, Дмитръ Зинич, Савка Тишкович, Гриц Климо-

¹ Дописано над рядком.

² Текст пошкоджений.

³ Далі закреслено шкодую себе.

^{4—4} Текст правлений.

⁵ правне

вич, а з места *Остра Андреи Киселич, Иван Обидня, Остап Феневич, Дмитръ Скродзевич, Гаврило Яцевич, Петро Сиродзиц* всѣхъзгодне *одностаине* сознали тыми словы, *иж*: «Року теперешнего тисеча *шестсот* третего, мѣца июня *двадцат* первого дня, в субботу *Клечаню*, кгда-смы тутъ на *ярмарок* до *Володимера* ехали и, под место приехавши, стали-смы на кгрунте его *мл.* в бозе *велебного* *отца* владыки *володимерского Шистовском*, а то хочечи, абысмы могъли себе пашу на волю, яко *перед* тым бывало, наняти, волю по-выпрегали, бо-смы до места на *ноч* ехати не хотели, кгда *ж* вже было *позно*. Ено-смы до *урадника шистовского* ити хотели для *поествы* *волом*, то пак *митники* *тутошищие* або *писарѣ* *целные*, *от* его *мл.* *пна* *Шафранца* с *Песковвы* [!] *Скалы*, *старосты лелевского*, *мытника* и *целника* его *королевское мл.*, *установленые*, то *ест* *Абрам Давыдович* а *Самуел* [*Аи*] *Закович* ¹, *приславиши* до нас *ѡ* *килка* *чоловека*, *которых* они сами *знают*, нас *всѣхъ* *праве* *кгвалтом* до места, *уже* *солнце* *садилося*, *увогнавши*, себе *мыто* // так *грошми*, яко и *солю* *давати* *росказали*. *Што* мы, *видечи* *такое* *примушене* *над* *собою*, *мусели-смы* *мыто* так *грошми*, яко и *солю* *давати*, яко *ж* и *отдали* *зараз*».

Где *тут* же *ѡчевисто* *будучи*, *урядник* его *мл.* в бозе *велебного* *отца* *Ипатѣя* *Потѣя*, *митрополита* *киевъского* и *галицкоого*, и *вся* *Руси*, *владыки* *володымерского*, *берестейского*, *шывтовъскии* *пан* *Грыгорей* *Буценъ*, ²-*менованыи* *возныи*—² *ѡсветчышы* *против* *помененых* *писаров* *целных* *ѡ* то, *иж*:

Ѡни, *ведаючи* то, же *неделя* *десатая*, *которая* *ведле* *старых* *фундушов* на его *мл.* *пна* *отца* *владыку* *приходят* ³, *тедыи* *поменные* *писарѣ*, *зобравши* себе на *помоч* *члвека* *ѡколко* *конных*, по *гостинцах* *прасолов*, яко и з *иными* *товарами* до места *кгвалтом* ⁴-*загорочали* и *вганяли*—⁴, *росказали*. Яко *ж* и *поменных* *прасолов*, *праве* *кгда* *вже* *позно* было, *ѡных* *кгвалтом* с *поля* *забравши* и *завернувши*, до места *вогнавши*, *мыто* так *грошми*, яко и *солю* *одобрали*, *чим* *фундуше* *старые*, *от* *короля* его *мл.* на *церковь* *Володымерскую* ⁵ *даные*, *нарушивши*, до *шкод* *немалых* его *мл.* *пна* *моего*, *которых* себе *шацует* за *тыи* *стальных* *пѣтьсот* *золотых* *полских*, *приправили*»⁴.

Ѡ *што* *се* и *повторе* [*во*] *зныи* ¹ *помененыи*, *пры* *мне* *будучи*, *светчыл*, *просечи*, *абы* *тое* *ѡсветчене* его до *книг* *кгородских* *володымерских* *прынято* и *записано*.

Што я, *врад*, *прынявъшы*, до *книг* *записати* *казаль*.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 35.— Арк. 215зв.— 216зв. Оригінал.

№ 174

1603 р., грудня 4. Володимир.— СКАРГА МІЩАНКИ З м. ДУБНОЇ
УЛЯНИ СТАНІСЛАВОВОЇ КРАВЦЕВОЇ НА ОРЕНДАРЯ
ВОЛОДИМИРСЬКИХ КОРЧЕМ ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ ПИВА,
ПРИВЕЗЕНОГО НЕЮ НА ПРОДАЖ ДО ВОЛОДИМИРА

Року Божого *нароженя* *тисеча* *шестсот* *третего*, мѣца *декабра* *четвертого*
дня

Передо мною, *Андреем* *Мисевским*, *буркграбим* и *наместником* *под-*
староства *володымерского*, *поставившисе* *ѡчевисто*, *жаловала* и *ѡповедала*

¹ Текст *пошкоджений*.

²—² *менованыи* *возныи*

³ *приходит*

⁴—⁴ *загорочати* и *вганяти*

⁵ *Володымерскую*

Уляна Станиславовая Кравцовая, мещанка з Дубнеи, з Луцем Башенским, мяста короля его мл., тыми словы жаловала на арендаря володимерского Аврамка, иж:

«Року теперешнего шестсотъ третего, мсца декабра третего дня приехала есми у дом пна Лукаша Бирабовского, кразца опатреного, мещанина володимерского, и привезла есми пива полбочков девет для продажи, чого-м през воли арендаря не продавала. И тот поменены Лукашъ, кравецъ, слал посланца своего до арендаря, даючи знат, абы ѿ том пиве ведал, якъ много бочок есть. Теды за тым посланцем зараз пришол жидок именем Ицко, слуга арендаров, зъ гаидуками, и пиво тое пограбили. И поведил тот Ицко: «Я, деи, то маю ѿт арендарки володимерское росказане тое пиво побрат».

А кгда тое пиво брали, теды пнь Лукаш, господар, тому посланцу арендаровому поведил: «Я арешту допущу, пива не берете до завтрея, кгда тут волно буду-мъ пиво пъродат, напрод поидем, ним продамо, доход арендару ѿдамо». ¹⁻Которого арешту⁻¹, которого доброволне // пан Лукаш примовал, и не слухали: пиво побравши, пошли проч».

Которое ѿповедане я принявши, до книг кгородских володимерских записат казал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 35.— Арк. 496зв.— 497. Оригінал.

№ 175

1605 р., квітня 4. Володимир.— ПОЗОВ КН. ЯНУШУ ЗБАРАЗЬКОМУ ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО МІЩАНИНА ЛЕВОНА ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ БІЛЯ МАЕТКУ ЗБАРАЗЬКИХ ПІД м. ГРИЦЕВОМ В РАХУНОК МИТА СЕЛІТРИ, ТРАНСПОРТОВАНОЇ НА ПРОДАЖ З БІЛОЇ ЦЕРКВИ ДО ОСТРОГА

Януш, княжа Ѡстрозское, кашталянъ краковскии, староста володымерскии, черкаскии и каневскии, и богуславъскии.

Велможному его млти княжати Янушови Корибутовичу Збаразскому, воеводе brasлавскому, старосте кремянецкому, зо всѣх добръ в. мсти лежачих и рухомыхъ. //

Звѣрхностю его кр. мсти и владзою уряду моего старостинского приказую, абыс в. мст. на рочках кгородских володымерских, которы в року теперешнем тисеча шестсот пятомъ, мсца мая пятого дня припадуть и сужоны будут, ѿбличне и завите стал на жалобу и правное попиране неверного Левона, жида белоцерковского, которы в. мст. позывает ѿ то, иж:

в. мст. в року теперешнем тысеча шестсот пятом, мсца генвара пятого надцат дня, кгда через маетност. в. мст. местечко Грицов, въ воеводстве Волынском а в повѣте Кремянецкомъ лежачие, з Бѣлой Церкве до Ѡстрога з салетрою ехал яко человек купецкии, никому ни в чом не винныи, и переехавши вже ѿд местечка на полмиле, урядник в. мсти грицовскии, зобравшисе з веле бояр, зброино, за власным росказанем в. мсти ѿного догонивши, взглядом якогос мыта взяли и пограбили у ѿного возов десят, на которых было салетры бочок десять, в каждой бочце по пятьдесят каменей, каждыи

¹⁻¹ Вписано інішим чорнилом замість витертого.

камен по золотых полских пяти шац[о]ваное¹. А при том тлумок з речами его, в ко[т]ором¹ было чарок серебряных чотыри, в каждой // по полторы гривны, кубок злотистый, который коштовал золотых полских двадцат чотыри, пасов серебряных два, которые коштовали золотых тридцат, кгермакъ чорныи фалендышовыи, коштовал золотых тридцат, жупанъ чарныи канавацовыи, который коштовал золотых сорок, п̃нзезеи готовых, которые в том же тлумку были с чересом, чирвоных золотых двесте. Которую салетру и речи менованые вашеи м̃сти до замку Кремьянецкого одъезезено и на пожитокъ [!] в. м̃ст свои обернулъ, яко то в. м̃сти на року пришлом ширеи выведено и оказано будет.

А ток² взглядомъ права посполитого вашу м̃ст ѿ вину ста гривен полских, в кождую гривну по сороку и по ѿсми грошеи полских рахуючи, кождыиѣ выраженые речи вышеи помененых з виною впродъ речоною, абыс в. м̃ст на року вышеи менованым стал и на то все правне ѿтповед³-ал³.

Писан у Володымери, року тисеча шестсот пятого, м̃сца априля четвертого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 37.— Арк. 220, 221. Засвідчена копія

№ 176

1606 р., листопада 27. Кам'янець-Подільський.— ЗАЯВА

СОФІЇ ФЛОРИАНОВОЇ ЗБРОЖКОВОЇ ІЗ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ СПЛАТИТИ
ВОЛОДИМИРСЬКОМУ КУПЦЕВІ ІВАШКУ КОНОНОВИЧУ СУМУ,
ВИТРАЧЕНУ НИМ НА ВИКУП ЗБРОЖКОВОЇ ТА ЇЇ ДОЧКИ
З ТАТАРСЬКОГО ПОЛОНУ В БІЛГОРОДІ, А ТАКОЖ ВІДШКОДУВАТИ
ЗБИТКИ, ЯКИХ ВІН ЗАЗНАВ, ВИКУПОВУЮЧИ ІХ

Actum in castro Camenecen[si] Podoliae feria quinta in crastino festi
Omnium Sa[n]ctoru[m], an[no] Domini milesimo sexce[n]tesimo sexto.

Przyszedszy oblicznie do urzędu i xiąg grodzkich zamku Kamienieckiego miasta Podolskiego Kamieńca szlachętna Zofii Floriianowa Zbrożkowa s panienką Anno, dziwką swą, które byli za naiechaniem gwałtownim tatarskiem w ziemi Wolinską ze wsi Rublowki przez ręce ich z wielią inszych ludzi w niewolą, zawzeta i do miasta turskiego Białogroda zadana, zdrowa na ciele i na umysle będąca, żadnem obowiazkiem i ciężkącią nie przymuszona, iawnie i dostatoicznie przez szlachetnego Jana Grzeskiego, opiekuna sobie do tej sprawy niżej opisanej postanowionego, wiznał¹, iż iakimkolwiek sposobem z dopuszczenia pana boga od maietności swej i przyiaciół z Rubliuwky książęcia Kurzewicza² Bułychi // za naiazdem tatarskim niespodziewanie naiachana bila, w takowo niewolą gwałtem zawzieta i do onego carskiego miasta przez nie oddana. Gdy z przeirzenia pana boga w onym³ mieście Białogrodzie turskim sławnego Iwaszka Kononowicza, mieszczanina i kupca z miasta iego kroliewskiej m̃sci Włodzimirza dla nakupienia pewnego towarzu dla zarobku i pożywienia wszytkiemu domowi swemu, obaczyła i, aby zaniechawszy wszęlikiej⁴ kupiej swej, one z dzieciciem z niewoliej i dalszej trudności wyzwolił,

¹ Текст пошкоджений.

² так

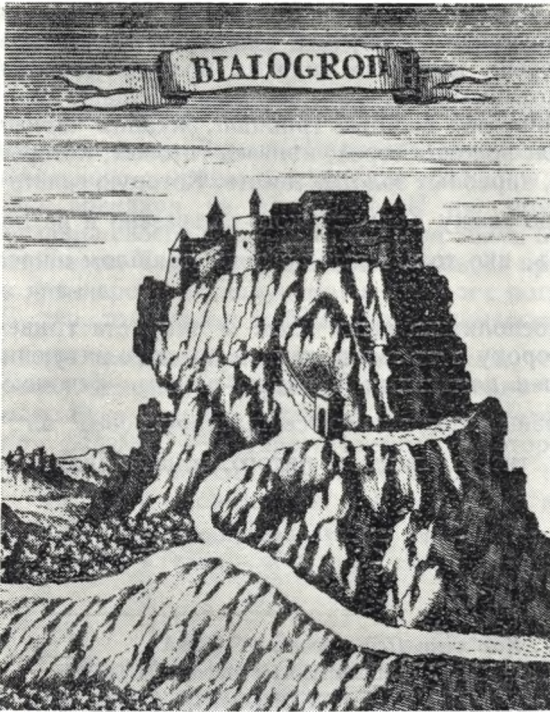
³⁻³ Написано над рядком і закреслено.

¹ wiznała

² Kurcewicza

³ Повторено двічі.

⁴ wszelakiej

Габріель Боденер. Вид Білгорода. Гравюра
40-х рр. XVII ст.

prawie u nogie mu upadając prosiła, żeby on iako człowiek chrześcijański, k temu sąsiad powiatu Korony Polskiej płaczliwie a uniżonie żądała, szlubiąc iemu nie tylko te sumę, którą na wykup nieprzyjacielowi da, ale też i wszeliakie potrzeby swoje po wikipieniu i wizzolieniu, tak na potrzeby, na strawę i inszę swoje dostatki wyda, gdi ich w dobrym zdrowiu do Polskiej bądź też do Wołynia do miasta Krzemieńca zdrowej i zupełnie dostawić, tam z onego miasta Kamieńca⁵ pod eccia⁶ i wiarą, nie odieżdżając ani się pod zwierzchność stanów zacnych szlacheckich nie odzywając, ani na pomoc żadnich forteliów, ani wynalazków prawnich i nieprawnych nie używając, iakobyśmy wszękim prawem skończenie byli przekonani, pod wizzieniem wiec własnej maietności powinna będzie wikipić z nakłady zarobkiem, który mu przyznała

sześćset czterdziści i dwa złotych monety a liczby polskiej, po przywizzieniu do Krzemieńca za dwie niedziely oddać. A iesliby który powinni albo przyiaciel przereczzonej Zophiie, matki, i Anny, dziewczki, chciał panu Iwaszkowiy Kononowiczowiy strony nich i takowego wizznania ważył sie iakiej trudności zadawać, wszęliakiej obowiazek i obrone iego na się biarę, żadnej zmyslnej przyczyni do tego actu sobie nie biarąc. // I cokolwiek by tak sama Zophia i Anna, córka iey, na pomocz sobie brały, to wszytko wniwecz ma bycz poczytano pod zakładem dwu tysiączu grzywien, gdzie by iakową stąd trudność panu Iwaszkowiy Kononowiczowiy miała urosć, drogi do łaski i miłoserdzia nie zagradzając.

Któreż to Zophii zeznanie urząd potwierdziwszy, do swoich ksiąg przyiał i z nich pod pieczęcią urzędu tegoż wydać pozwoлил.

Martinus Ciekliński, wicekapitaneus et iudex causarum offitii [!] castrensis Camenecensis.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 38.— Арк. 263 зв.— 264 зв. Засвідчена копія.

Переклад

Діялося у Кам'янець-Подільському замку на п'ятий день напередодні Всіх Святих, року Божого 1606.

Прийшовши особисто до уряду і гродських книг Кам'янецького замку міста Кам'янця-Подільського, шляхетна Софія Флоріанова Зброжкова разом зі своєю донькою панною Анною, які під час раптового татарського наїзду на Волинську землю були захоплені у селі Рублівці і разом із багатьма іншими людьми завезені у неволю до турецького міста Білгорода,

⁵ Правлено
⁶ ecclesia [?]

будучи здорова тілесно і розумово, без примусу і жодного наполягання цілком явно заявила через наданого їй для цієї справи опікуна, шляхетного Яна Гжеського, що вона з волі господа бога під час несподіваного татарського наїзду була силоміць захоплена у згадану неволю і відірвана від своїх родичів і статків із села Рублівки князя Курцевича-Булиги, а згодом завезена татарами до вказаного царського міста. Але там, у цім турецьким місті Білгороді, вона з ласки божої побачила міщанина і купця з міста його кор. мл. Володимира, славетного Івашка Кононовича, який приїхав туди з метою закупівлі певних товарів для заробітку і на потреби власного господарства, і просила його, падаючи йому в ноги з великим плачем, щоб він, як чоловік християнський, а до того ж ще й сусід по повітові Корони Польської, відклавши свою закупівлю, визволив її з дитиною з неволі і злигоднів. При цьому вона обіцяла, коли він доведе їх звідси здоровими до Польщі чи до Волині, до міста Кременця, відшкодувати йому не лише ту суму, яку він дасть ворогові за викуп, але й усі інші видатки, пов'язані з їх викупом, визволенням, харчуванням та іншими потребами. Вона також зобов'язувалася під закладом власного майна протягом двох тижнів після приїзду до Кременця відшкодувати йому втрачений заробіток на суму 642 золотих обліку й монети польської, визнаючи його на віру, але так, ніби-то вони уклали угоду з дотриманням усіх приписів права. Вчинити ж це вона має, нікуди не від'їжджаючи, і не передаючи себе під захист поважного шляхетського зібрання, і не застосовуючи на свою користь жодних хитрощів і законних та незаконних виствертів. А якби хтось із своїх чи родичів вище-згаданої Софії, матері, і Анни, дочки, захотів би і наважився завдати панові Івашкові Кононовичові якихось утруднень, вона обіцяє повністю взяти на себе обов'язок його оборони, не відмовляючись жодною фіктивною причиною. І так само якби щось подібне на свою користь вчинили Софія чи її донька Анна, то це все мусить рахуватися за цілком безпідставне під закладом у 2 тис. гривен на випадок того, якби пан Івашко Кононович мав зазнати у цій справі якихось утруднень. Це, втім, не закриває дороги до ласки і милосердя.

Уряд, підтвердивши згадане зізнання Софії, прийняв його до своїх книг і дозволив видати з них випис під урядовою печаткою.

Мартін Цеклінський, підстароста і гродський суддя Кам'янецького гродського суду.

№ 177

1606 р. ¹ Гданськ.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ПИСАРЯ ГДАНСЬКОГО ПОПЕЛЬНОГО ДВОРУ МІХАЛА СЕВЕРДА ПРО ПРИЙНЯТТЯ ВІД СЛУЖЕБНИКА ГАВРИЛА ГОСТСЬКОГО ОЛЕКСАНДРА ГРИЧИНИ ДВОХ КОМ'ЯГ ПОПЕЛУ

Михаиль Северьдъ, писарь двору Попелного кгданского^a.
Сознаваю тымъ моимъ листомъ, кому того вѣдат треба, иж:

припровадилъ слуга его *млст* пана Гоского, хоружого киевского, Алексъндеръ Гричинъ на двохъ комягахъ попелу лаштов чотырѣдесятъ сѣмъ, бочокъ пять, с которого попелу: коруны — лаштов дванадцать и бочокъ пять; браку — лаштов двадцать пять, бочокъ сѣмъ; вес браку—лаштовъ пять; на пакъ вышло лаштъ и бочокъ пять. А при тымъ шкуты того попелу его милость згорѣлого шѣдано бочокъ двѣ, с которыхъ одна бочка — ко-руна, а другая — бракъ^b.

Што для лѣпшой вѣры тому звышь менованому слузѣ его *млст* пана хоружого на жадане его *тен мои* выпис, под печатью и с подписомъ руки мое писан, выдалем.

Акѣтумъ во Кгданску, року тисеча шестъсотъ шостого, днѣя третѣго¹.
Михалъ Сѣверьдъ, писарь²—над попеломъ дворе² во Кгданскую [!].
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 212 зв. Засвідчена копія.

№ 178

1607 р., серпня 25. Гоца.— КОНТРАКТ ГАВРИЛА ГОСТСЬКОГО
З ГДАНСЬКИМ КУПЦЕМ ГЕОРГОМ ГЕЙНЕ НА ПОСТАВКУ
БЕРЕСТЯНОЇ СМАЛЬЦЮГИ ДО ГДАНСЬКА

Сталосѣя певное постановенѣ межѣ егѣ мстѣю паном Гавриломъ Госким, хоружимъ киевским, з одной, а паном Якубом Нишшелеником, слугою пана Иерего Гѣина, мещанина и купца кгданского, з другое стороны, тымъ способом, иж:

егѣ мст пан хоружии киевскии маѣ выставит пану Ирему Гѣину во Кгданску на пришлыи форияр попелу берестового смальцаваного лаштов сто и двадцат, которыи попил робит Вуине и Солоновскии, и Нестрат¹—Звегля¹. За которыи попелъ за каждыи лаштъ повинен будѣт платит пнѣ Ирии Гѣино егѣ мст пану хоружому лашт кождыи по золотых польских шестдѣсять и пят, а лаштъ браку — по золотых польских петъдѣсят и пят, а брак з брак — по золотых польских чотырьдѣсят и пяти. И што колвекъ большѣи попелу над то выстави, теды за каждыи лаштъ по тому ж платит повинен буду. А то ведлуг старого контрактѣу и рехубы егѣ мст пана хоружого с паном Гѣином, на которыи попелъ дал панъ Якуб заразом тым шафаром на роботу золотых польских тысячу, ку тому с тоѣи же сумы на тот же попел маѣ даватъ тым же шафаром там же и на фуре, и на выправованѣ того попелу, што будѣт потреба. И двор Попелныи во Кгданску своим коштом пан Гѣино заступит повинен. А шстаток пнзии, што приидѣ ведлуг рахунку, во Кгданску на пришлыи форияръ пан Гѣино заплатит повинен будѣ.

На што собѣ их мст дали тен контрактѣ под своимѣ печатми // и с подписами рукъ своих.

Писанъ у Гоци, дня 25 мца августа, року тисеча шестсотъ сѣмого. Гаврило Госкии, хоружии киевскии. Якубъ Нишшеленкъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 211 зв.—212. Засвідчена копія.

№ 179

1608 р., серпня 4. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНИХ
ПРО ДОПИТ ЗЛОДІІВ, ЗАХОПЛЕНИХ НА РИНКУ
В м. ВОЛОДИМИРІ З ТОВАРАМИ, ПОГРАБОВАНИМИ
У ТУРЕЦЬКОГО КУПЦЯ НА ДОРОЗІ ПІД ЯРОСЛАВОМ

Року тисеча шестсот шстого, мсца августа четвѣртого днѣя

На вряде кгродском в замку егѣ кр. млсти Володимерскомъ передо мною, Томашом Идзиковским, буркграбим и намѣстником подстарства володимерского, ставши очевисто возных внераловъ два, шляхетные Щас-

¹ Місяць не оказаний.

²—² на Попелномъ дворе

¹—¹ зе Звегля [?]

ныи Злобощкии и Наумъ Кузминскии, ку записаню до книгъ сознали тыми словы, иж:

«Року тепер идучого тисеча шестсоть ѿсмого, мѣсца августа первого дня были-смы на справе и потребе неверныхъ Якуба Длукгача, Анчеля Копылмановича, жидовъ володимѣрскихъ. А тогды влапили на рынку слугнякого пна Залеского, Станислава и Яска, продаючи едвѣе розныѣ. С которыми едвѣями, также с конми и з возом, и з ыншими речами, през менованныхъ жидовъ тут на врьд ѿтдаными, пытали есмо того то Станислава и Яска, кому бы служили и где речеи тых набрали. На которое пытане нше так поединком, яко и ѿбѣдва ѿдностаине зознали тыми словы, иж: «Служимо пну Залескому, которого въ Ярославлю оставивши, тут есмо приехали, бо нам себе ждати казал. А речи тыѣ, которые // при нас видите, то ест меновите конии двое, седелъ козацкихъ две, коляса и хомут, тлумокъ скураный, а в нем трое книгъ латинскихъ в оправе белои, едвѣевъ розныхъ штукъ сем, торбочокъ три, четвертая скураная, шабелъ две, палашъ голый. Пан нашъ, маючи товариства до тридцети, стояли в госпде ѿднои под Ярославлем под час ярмарку Ярославского. Там же упатривши, кды турчин с тыми то речами купецкими, яко купецъ, также и с чотырма конми турскими для проданя того ехалъ къ Ярославлю, и ѿному з вечора дорогу заехали и розбили, едвѣями и ыншими речами, приехавши до тоѣ ж госпды, ровно се делили и конеи чотыри турскихъ з собою привели. Але мы в том час при том розбияню при нихъ не были, в госпде ихъ чекали. А потом, яко-хмы первеи поведили, же нам тут с тыми речами, давши нам конеи двое и воз, до Володимера ехати росказал»¹.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 394—394 зв. Оригінал.

№ 180

1608 р., вересня 6. Володимир.— СКАРГА ЛЮБОМЛЬСЬКОГО
КУПЦЯ ДАВИДА ХАЙМОВИЧА НА УРЯДНИКА м. ПОРИЦЬКА
МАТІЯ КОВАЛЬСЬКОГО ПРО НАПАД НА ДОРОЗІ ПІД ПОРИЦЬКОМ,
ПОГРАБУВАННЯ І ЗАХОПЛЕННЯ СЕЛІТРИ, ТРАНСПОРТОВАНОЇ
НА ЯРМАРОК ДО ЗАМОСТЯ

Року тисеча шестсоть ѿсмого, мѣсца сентебра шостого дня

Присылаѣ на врьд кгородскии в замокъ его кр. млти Володимерскии до мене, Томаша Идзиковского, буркграбега и намѣстьника подстароства володимерского, неверныи Давыдъ Хаймовичъ, жид и мешчанинъ любомскии, слугу своего Семена Нѣношика, ѿбтежливе и плачьливе жалуючи, ѿповѣдаючи и протестуючисе противко слuze або врьдникови его млсти кнжати Януша зе Збаража Порыцкого, старосты иберполского, ротмистра его кр. млти, порыцкому на име пну Матею Ковалскому ѿ то, ижъ:

«Року тепер идучого тисеча шестсоть ѿсмого, мѣсца сентебра четвертого дня тот то помененыи панъ Ковалскии, пробачивши боязни божое, срукгости права посполитого и вин, на таковыхъ свовольниковъ в праве ѿписаныхъ, а упатривши того // жида, пна моего, коли ехалъ гостинцемъ звыклымъ черезъ местечко Порыцко, маѣтность кнжати его мл. Порыцкого, на ярмаркъъ

¹ Помітка про запис свідчення до книги відсутня.

до Замостя яко чоловѣкъ спокоиными, правом посполитым и волностями, которыхъ люде купецкие заживатъ звѣкли, обварованыи и обезпечоныи, где перепустивши черезъ мѣстечко тоє Порыцко зо всѣмъ товаромъ того жида, пна моего, доброволне, и кгда-хмо вже под село Иваничи, на кгрунтъ Иваницкии зѣехали, ѿ жаднои речи не вѣдаючи, теды тотъ звѣшь речоныи пан Ковалскии, попольняючи предъ се взятыи непристойныи умыслъ свои, нагонивши того жида, пна моего, с товаромъ его власнымъ и з фурманами, которыхъ было возовъ петнацать, тамъ же припадши с помочниками своими, ему имени и прозвѣскы знаемы и на то вже обсталованыи, которыхъ было чоловѣка до двадцати з рознымъ оружьемъ, воини належачимъ, где заразъ порвавши того то вышъпомененого жида из возомъ его и зо всею маєтностю, на которомъ тотъ жидъ ехалъ и маєтностъ его была, пограбивши при немъ, из возовъ¹ повыпрегавши коней семеро, ѿдного сивого ябѣкобитого, за золотыхъ тридцать купленого, другого вороного, за золотыхъ также тридцать купленого, третего полового, за девятъ копѣ литовскихъ купленого, четвертого и пятого гнѣдыхъ, по ѿсьми копѣ литовскихъ купленыхъ, шостая кляча сивая ябѣкобитая, за семъ копѣ купленая, а семерого коня тисавого лысого, за ѿсьмъ копѣ купленого, такъ же бочку селѣтры, в которой было каменни пятдесять, а камень по копи литовскои коштоваль. При томъ еще и формана Лукьяна Мищеня, мещанина фастовьского, мѣнуючи его быти подданнымъ кнжати его мѣсти Порыцкогго, пна своего, квалтовне взялъ // и, везенемъ его укреповавши, с тымъ жидомъ, конми и селѣтроу до маєтности пна своего, мѣстечка Порыцка, ѿтпровадилъ. Тамъ же того жида в везеню за сторожою ночью и до полудня держалъ, а потомъ, ѿного выпускаючи, золотыхъ двесте, што при томъ жиде, пну моемъ, было, взялъ и на пожитокъ свои ѿвернулъ. И еще на томъ мало маючи и тою сумою, се взятою, не конѣтентуючи, вымусилъ на немъ листъ на десетъ копѣ литовскихъ. Тожъ ѿного з везеня выпустилъ, а того фурьмана вышешъ менованого, Лукьяна Паценята [!], в кауданы заливши, при собе оставилъ, при которому и кони тые, которые-мъ верху поменилъ, себе тежъ привлашилъ.

Ω што з нимъ правне чинить пан мои хотечи то до ведомости в. м. врьadowe доношу и прошу, абы то было до книгъ записано».

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 421—422. Оригінал.

№ 181

1608 р., жовтня 2. Володимир.— СКАРГА ЛУЦЬКИХЪ МІЩАН
НА ЛУЦЬКОГО СТАРОСТУ МИКОЛАЯ СЕМАШКА ПРО НЕЗАКОННЕ
СТЯГАННЯ «НОВОГО» МИТА З ІНОЗЕМНИХ ТА ІНОГОРОДНІХ КУПЦІВ,
ЯКІ ПРИВОЗЯТЬ СВОЇ ТОВАРИ НА ЛУЦЬКИЙ ЯРМАРОК

Року тисеча шестсот ѿсмогго, мѣсца ѿктября второго дня

Приходили на врьад кгородскии Володимерскии до мене, Томаша Идзиковского, наместника подстароства володимерского, славетные пнве Кирило Демяновичъ, бурмистръ, Матфеи Демкович, раица старыи, сами ѿт себе и именемъ колекгов своихъ, цехмистров и всего посполства мѣста его королевское милости Луцкогго, жалобливе ся ускаржаючи и ѿповѣдаючи напротивко его мѣсти велможного пна пна Миколая Семашка на Хупкове, кашталяна браславского, старосту и ключника луцкогго, иж:

его мѣст, зневажаючи права, волности, свебоды и привилея, ѿт све-

¹ Правлено.

тобливое памяти королеи их милости полских и великих князеи литовских на ярмарокъ двѣ недѣли волны, ¹на ден светого Семена, свята нашего руского⁻¹, припалыи, мѣсту Луцкому, так теж и купцомъ з розных краевъ приездзих наданыи², и от его королевское млсти, пна ншего милостивого теперешнего, конфирмованых ², не маючи на то жадного права, мыто якоє новое незвыклоє и перед тым николи не бывалое упорне от купцовъ вшеляких, з розных краев на ярмарок наш Луцкии приездзаючихъ, меновите, лвовян и урмян, люблян и купцовъ з розных мѣсть коронных, из шотовъ, с каменчан, с купцовъ зъ Яс, мѣста волоского, з мѣста Пинского, з мѣста Могилевского, з мѣста Киева, з мѣста Острога через шляхетного пна Адама Олшамовского, буркграбего и наместника своего подстароства луцкого, напервее на початку // ярмарку в середу водлуг римского календару в року теперешнем тисеча шестсотъ осмом, мсца сентебра десятого дня, якъ з стародавнего звычайу в звонок ратушныи ѿ године полудневои на ярмарокъ зазвонено, скоро ѿдно до мѣста в брамы купцѣ уездчали ³ почали, тогда гаидуковъ колконадцат з бояры красенскими в брамахъ розставивши так над рекою Стыром, яко и у Новое брамы от Святого крыжа, от кождого коня и в кождого купца по три грошеи полскихъ, а в пинчуков, комягами при мости Глушецком стоячихъ, кгда с комягъ товаръ въ возы зношувано и в мѣсто до комор проважно, от кождого воза по три грошеи полских, а впулярмарку зас с кождого купца от купи и гандлюв всѣхъ купцов от ташовъ, комор, комяг по шести грошеи литовских brano, а не толко от тых, што в мѣсто въехали, але и от тых, што за брамами с порожними возами стояли, по шести грошеи литовских брал. А коли вже по ярмарци додому гости з мѣста выездчали, знову по три грошеи полских от кождого коня у кождого купца брали. За которым таковым его млсти неслухным бранем мыта ярмарок Луцкии зопсован и внивеч естъ ѿберненъ, для которого вытеганя мыта и знищеня того ярмарку шкоды немалые королеви его милости, пну ншому милостивому, Скарбови его королевское млсти, при том всеи Речи Посполитои корунной и Великого князства Литовского, и мѣсту Луцкому учинил.

Обясняючи тую протестацыю свою, ставили зараз двох возных енералных шляхетных Матыса Славокгурского а Ивана Марецкого, которые ставши ѿчевисто передо мною, ку записаню до книгъ кгородскихъ володимерскихъ сознали тыми словы, иж:

«Року // тепер идучого тисеча шестсотъ осмого, мсца сентебра десятого дня, за прозбою его млсти пна Марка Жоравницкого, воита дедичного луцкого, и славетных бурмистра, радец, цехмистров и всего посполства мѣста его королевское млсти Луцкого, маючи мы при себе шляхту, людеи уцтивых пна Станислава Логвинского а пна Яна Жджарского, были есмо на справе и потребе их у брам мѣста Луцкого, ув удное над Стыром, у другое Новое от Святого крыжа, и надъ мостом Глушецким. Там же при нас бурмистръ, раицы и мещане луцкие, заставши у брам гаидуковъ колконадцати з бояры красенскими, которые се быти менили велможного его млсти пна brasлавского, и пытали их мещане луцкие перед нами, с чиего росказаня такоє мыто неслухное от купцов, приездчих на ярмарокъ луцкии, берут. Которые повѣдили, иж: «Тое мыто беремо з росказаня его млсти велмож-

¹—1 / вересня

² конфирмованыи

³ уезджати

ного пна браславского и шляхетного пна Адама Омшамовского, бо маем розказане *от* его млсти на тоє». Якож есмо и видели: кгда купцовъ колкодесят у браму на початку ярмарку до мѣста уеждчали, *от* каждого коня и в каждого купца по три грошеи полских, а в пичуков, комягами при мости Глушецком стоячих, кгда с комягъ товар у возы зношувано и в мѣсто до комор проважно, *от* каждого воза по три грошеи полских. А пулярмарку зась с каждого купца *от* купи и гандлювъ всѣхъ купцовъ *от* ташов, комор, комягъ по шести грошеи литовских, а не толко *от* тых, што в мѣсто въехали, але и *от* тых, што за брамами с порожними возами стояли, по грошеи шести литовских брал. А коли вже по ярмарци гости додому з мѣста выеждзали, знову по три грошеи полских *от* каждого коня у каждого купца брал».

Которая ж то протестация мешан луцких за принятемъ моим до книг кгородских естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 457—458 зв. Оригінал.

№ 182

1610 р., березня 14. Володимир.— ЗАЯВА МЕДЖИБОЗЬКОГО
КУПЦЯ ЛЕВОНА ПРО ВИКРАДЕННЯ В НЬОГО СЛУГАМИ СУКОН,
ПОЛОТНА І ШОВКУ, ЗАКУПЛЕНИХ У ЛЮБЛІНІ І ПРИВЕЗЕНИХ
ДЛЯ ПРОДАЖУ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЯРМАРКУ

Лета Бжого нароженя тисеча шестсот десятого, мсца марца четверто-гонадцеть дня

На вряде кгородском в замку его кр. мл. Володимерском передо мною, Андреем Мисевским, буркграбим и наместником подстароства володимерского, подданыи его мл. пна Сянявского, воеводича руского, жид и мешанин межибозкии Левон протестовалсе и оповедал на челяд свою наемную на име на Дмитра и на Яна в тые слова, иж:

«Они, будучи зо мною в Люблине на ярмарку теперешнем и приехавши зо мною тут до Володимера, а взявши перед себе злыи умысль свои, в пятницу прошлую вже праве перед вечером, то ест мсца марца второгонадцет дня, непристоиним а праве злодеиским обычаем влезши до воза моего, в котором сукна, полотна, едваби и иншиє розныє товары мое, в Люблине на ярмарку покупленые, были, там же напрод у воза посторонки, которыми товары привязаны были, порезавши, с того воза украли. Напрод сукна фалендишу брунатного полпостава, сукна люнского синего аршинов зо дванадцат с поставов одрезали, едвабю литры три: одну зеленого, а две чорного, штуку полотна коленского, а три штуки слязского, тканок штук две едвабных: одну червоную, а другую чорную, шлею ремянну юхтовую бѣлую торкмышовую, сокѣру. И то все покрадши и мене, пна своего, зрадивши, обадва посполу *от*сел з Володимера, з господы моеє, з дому жида тутошнего володимерского реби Буни, не ведати где, проч утекли».

И офяруючисе з ними, где бы их пристигнути и знайти мог, также и в каждым иншим, у кого бы се што колвек с тых покраденых речии его показати могло, *о* то правне чинити и поступити, просил впродречоныи жид // межибозскии Левон, абы тая протестация и оповедане его было до книг кгородских записано.

Што я, уряд, принявши, до книг кгородских володимерских записати казалъ, и естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 42.— Арк. 154—154 зв. Оригінал.

1612 р., березня 11. Володимир.— УСТАВА ЦІН НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ
РИНКУ, ОГОЛОШЕНА ВОЛИНСЬКИМ ПІДВОЄВОДОЮ
ЯНОМ ЗАБЛОЦЬКИМ РАЗОМ ІЗ ЧЛЕНАМИ МАГІСТРАТУ

Jan Zabłocky, podwoiewodzy wołyńsky a woit miasta Włodzimirskiego, także burmistrz i raice miasta Włodzimirskiego.

Oznaimuiemy i do każdego wiadomości któregokolwiek stanu liudziom donosimy, iż:

my przitykaia sie do prawa pospolitego i do constytutii tak dawnych i terazniejszych około wstaw, // przez pana woiewode rzeczy niżej mianowanych^a, na sieimiech vfalionych, chcąc one do skutku przewieść, zszedzi sie na ratusz miasta Włodzimierskiego, gdzie był burmistrz, raice, ławnicy, cechmistrzowie i wszystko pospolstwo, porozumiawszy sie z sobą, wsziści zgodnie poglądając i na czasy samę i słusność, takosmy wstawie wszystkim rzeczy niżej mianowanowanych (!) namowili i postanowili:

Naprzód waga ma być jednaka począwszy od łota i szkoica, isz tridzieści i dwa łoty a czterdzieści i osm szkoicy mając mieć ieden funt, a tridzieści dwa funtów mają ważyć kamień, a pięć kamieni takowych mają ważyć cetnar.

A co sie tycze łoktiów na mierzenie wszystkim towarów, tedy ma być po wszystkim woiewódstwie Wołyńskim ieden pod cech podwoiewodzego.

Z strony też przedaży picia i wina wedlie konstitutji teraz nowovfalonej na walnym seimie Warszawskim w roku przeszłym tysiąc sześćset iedenastym, tak kwarta wina węgierskiego starego sprawiedliwą miarą przedawać po groszi sześci polskich, kwarta wina węgierskiego młodego po groszy pięci polskich, kwarta wina erdeburskiego — po groszi sześć polskich jako węgierskiego, kwarta wina francuzskiego — po groszy trzy polskich, kwarta wina wołoskiego — po groszy dwa polskich, kwarta malmazjiei — po groszi siedmi polskich. Ale wina i malmazjiei, którąkolwiek będą przywiezione, nie mają być do szkliepów wstawionę, a iż pan podwoiewodzy opatrzy albo ten, który będzie na mieściu p[lan]a podwoiewodzego. Miodu garniec we cztyri kwarty sprawiedliwie — po cztery groszy polskich, garniec diptanu — po groszy pięci polskich, piwa garniec przywoznego Ostrowskiego sprawiedliwy — po groszy dwa polskich, piwa garniec pszenicznego domowej roboty — po groszy pułtora polskich, gorzałki kwarta akwawity liargowej i tatarskiej wódki — po groszy sześci polskich, gorzałki kwarta akwawity dobrej krom liargowej — po groszi cztery polskich. A kto by sie śmiał ważyć mieszać s prostą gorzałkoj i tak mieszaną przedawać, aby było słusnie dowiedziono, tedy takowy każdy i każda szinkarka ma popadać w wine trzy grzywny. Gorzałki kwarta prostej sprawiedliwa — po groszy dwa polskich.

Przekupnie mieści ani żydowie nie mają sie ważyć nic za miastem kupować, tylko na rynku, a mieszczanów i goscia, co na swoi potrzebe kupuia, nie mają przekupnie vprzędzać aż na ostatku, gdy sie nakupią.

Złotnici, którzy nie mają sie więcy ważyć brać od grzybny¹ srybra od roboty tego srebra, tylko po grziwnie pieniędzy monety polskiej, a iesliby sie ważili to srebro falszować, aby to było na nych przewidziono, tedy takowy garłem karani być mają.

Piekarze, który chlieb przepiekaią i przedaią, tedy tej miary mają chlieb pieć tak żitny, iako i pszeniczny, która im od wrzędu będzie dana, i przedawać; miodownicy aby miodowniki tak robili, iako im wrząd da forme, aby tak przedawali bez liudzkiego oszukania.

Vstawa szewcom dla przedarzy, jak mają przedawać:

¹ grzywny

boty kozackie kozłowe czarne, także czyrwone i żółte — po groszy dwadzieścia polskich, a za przednie dobre — złoty; boty mniejsze kucharkam czarne rosłe dobre — po groszy dwanaście polskich, boty iałowicze szkornie chłopskie czarne wielgie z długimi foliewami — po złotemu polskiemu, boty mniejsze parobkom czarne dobre — po groszy dwadzieścia polskich, boty kozackie czarne iałowicze dobre — po groszy dwadzieścia polskich, boty mniejsze na wyrostki — po groszy piętnaście polskich, trzewiki iałowicze męzskie — po groszy ósm polskich, a żółte czyżmy — po groszy piętnaście polskich więkzse, a mniejsze czyżmy na wyrolstłki² — po groszy dziesieci polskich, a trzewiki kozłowe tak czarne, iako i żółte — po groszy sześci polskich białogłowskie a mniejszym dzieciom.

Wedle tego wważenia wyzej mianowanego zostawuiąc, iednak i do lepszy wiadomości i wywiedzenia z strony rzemieśników inszych, które sie w ustawie naszej omlenione, iako rzemiosła swe przedawać maia wrobione, zostawiwzi potym wolne czynienie wstawy im przedawania, także i o sukna liuńskie, które maia mieć wzdłuż łocki trzydzieścia, a wpoprzek łocki dwa bez kamyki, i inne wszistkie rzeczy, powinności i szacunkowi każdego woiewody ab wrzędu podpadaiące i należące.

A ktoby więc wstawy przestępować chciał abo ich nie trzymał, tedy taki każdy peremptorie pozwan być ma przez woznego do grodu abo do burmistrza miasta abo miasteczka onego, w którym by ten człowiek był wstawam woiewodzym abo ich podwoiewodzim i wrzędowi grodzkiemu niedosyć czyniący abo onej przestupaiający, który burmistrz bez wszeliakiego odwłoku przestępnika onego maia cztyrnastą grzywen karać ma, które winy połowice woiewodzie, a połowice stronom instyguiającym przisć ma. A temu zaś, któryby przal a nie byli by nań swiadecstwa dostateczne, przysięga cielesna skazana być ma. A burmistrzowie miast i miasteczek naszich, któryby w wrzędzie, a [o]l powinowacstwie swym około wczinienia sprawiedliwosci niedbali byli, tedy przez woiewody abo ich podwoiewodze zawitym rukiem na ratusz przedniejszego miasta pozwany być maia i winą sta grziwien pieniędzy liczby polskiej karani tyliekroć, ilie by niedbali w wrzędzie swym naliezeni byli. Któroj winy dwie części skarbowi naszemu, a trzecia woiewodze być ma, zostawuiąc iednak appeliatją do nas z miest i miasteczek naszich stronie, która by sie vkrziwdzonoi być rozumieła. A iesliby apelacia nie była cziniona, ma być s takim burmistrzem odesłana dla exequutjej do starosty naszego naleźnego, który exequutio dekretu przerzeczonego pod winą sta grzywien takowych, że pieniędzy iako wyzej wczinić powinien bedzie. A iesliże by tez burmistrz był duchownego abo świeckiego którego poddanego naszego, przed jergo pana abo wrzędnika ma być przizwan i winnym ma być we cztyrnlaście² grziwien przekazan, tyliekroc niedosyć czynił wrzędowi swemu, której winy panu iego połowica, a połowice — stronie instyguioncej isć ma. O co wolno vpornego a przestępnego pozwać do grodu bliszego naleźnego.

Które to wstawe teraznieszą nasze zgodna tak, iako sie to pomieniło wiszej spisa[ws]lzi² i rękami-smy swemi podpisawszi, pieczęcia grodska włodziemierska zapieczętowawszi, woznemu jenerałowi woiewódstwa Wołyńskiego Janowi Hrihoriwiczowi obwoiać kazaliśmy.

Pisan we Włodzimierzu, dnia 11 marcy, a[anno] Domini 1612.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 44.— Арк. 120—121 зв. Засвідчена копія.

² Текст пошкоджений.

Ян Заблоцький, волинський підвоевода, вїт міста Володимира, а також бурмистр і райці міста Володимира.

Сповідіаємо і доводимо до відома кожного, людям усіх станів.

Ми, зібравшись на рагуші міста Володимира, у присутності бурмистра, райців, лавників, цехмистрів і всієї громади, погодившись між собою і спираючись на посполите право і на давні і теперішні конституції стосовно устав, оголошених паном воеводою^а щодо ухвалених на сеймах поіменованих нижче товарів, прагнучи їх виконати як слушні і вчасні, поміркували і прийняли таку уставу щодо нижчеперерахованого.

Перш за все повинна бути однаковою вага, починаючи від лота і скойця, а саме: в одному фунті — 32 лоти чи 48 скойців, в одному камені — 32 фунти, а в одному центнері — 5 таких каменів.

Що стосується ліктів для виміру різних тканин, то у всьому Волинському воеводстві такий лікоть має бути однаковий з еталоном підвоеводи.

Що стосується продажу питва і вина, то, згідно з теперішньою новоухваленою на Варшавському вальному сеймі конституцією 1611 р., кварта старого угорського вина доброї міри мусить продаватися по 6 польських грошів, кварта молодого угорського вина — по 5, кварта ердебурзького вина, як і угорського, — по 6 польських грошів, кварта французького вина — по 3 гроші польських, кварта волоського вина — по 2, кварта мальвазії — по 7 польських грошів. Усі привозні вина і мальвазія не можуть бути виставлені до крамниць раніше, ніж їх огляне підвоевода або той, хто знаходитиметься на його місці. Гарнець меду в чотири добрих кварта [мусить коштувати] по 4 польських гроші, гарнець диптану — по 5 польських грошів, добрий гарнець привозного острівського пива — по 2 польських гроша, гарнець пшеничного пива місцевого виготовлення — по 1,5 польських гроша. Кварта настояної оковитої горілки чи татарської водки [мусить коштувати] по 6 грошів польських, кварта доброї оковитої горілки, крім настояної, — по 4 польських гроші. А якби хтось наважився змішувати їх з простою горілкою і продавати змішану, і це було б доведено, кожний шинкар чи така шинкарка підлягають штрафу у 3 гривни. Повна кварта простої горілки — по 2 польських гроші.

Ні міські перекупні, ні євреї не повинні скуповувати [товарів] за містом, лише на ринку; перекупні не можуть випереджати міщан і гостей, що купують на свої потреби, а повинні скуповуватися тільки згодом, після них.

Золотарі не повинні брати від роботи з гривни обробленого срібла більше, ніж по гривні грошей польської монети; якщо ж вони наважаться фальшувати це срібло, і це про них буде доведено, такі каратимуться смертю.

Пекарі, що випікають і продають хліб, мусять пекти і продавати як житній, так і пшеничний хліб тією міркою, що встановлена для них урядом. Медівникарі повинні виробляти і продавати медівники так, як їх зобов'язе уряд, не ошукаючи людей.

Устава для торгівлі шевцям, які повинні дотримуватися таких правил: чоботи з короткими халявами козацькі козлові чорні, як червоні, так і жовті, повинні продаватися по 20 польських грошів, а особливо добрі — по золотому; боти менші добрі чорні високі для куховарок — по 12 грошів; боти ялові широкі селянські чорні великі з довгими халявами — по золотому польському; боти менші для паробків чорні добрі — по 20 польських грошів; боти козацькі чорні ялові добрі — по 20 польських грошів, боти менші для виростків — по 15 польських грошів; черевики ялові чоловічі — по 8 польських грошів; більші жовті чижми — по 15 польських грошів, а

менші для виростка — по 10 польських грошів; черевики козлові як чорні, так і жовті для жінок і менших дітей — по 6 грошів.

Це ж саме і ми доводимо до відома усіх інших ремісників, які повинні дотримуватися правил продажу предметів свого ремесла, хоча вони й не згадані в цій уставі, і залишаємо за собою право скласти уставу і для них, а зокрема про люнські сукна, що повинні мати 30 ліктів у довжину, а 2 лікті у ширину без кайми, а також про всілякі інші речі, що підлягають контролю з боку воеводи чи його уряду.

А хто б наважувався порушувати уставу чи не дотримуватися її, такого можна позивати завитим роком через возного до гроду або до бурмистра міста чи містечка, де мешкає особа, що не виконує устав воеводи та його підвоеводи і гродського уряду або порушує ці устава. І тоді бурмистр може карати такого порушника без усякого зволікання штрафом у 14 гривен, із якого половина йде на воеводу, а половина — на укривджену сторону. А якби хтось заперечував [свою провину], і на нього не знайшлося б достатніх свідчень,— така особа присуджується до виконання тілесної присяги. Бурмистрів же наших міст і містечок, які не дбатимуть, нехтуючи своїм урядом і обов'язком, про вчинення правосуддя, можна позивати через воеводу чи його підвоеводу завитим роком на ратушу головного міста і карати штрафом у 100 гривен грошів польської монети стільки раз, скільки знехтували обов'язками свого уряду. Із цього штрафу дві частини йдуть на наш скарб, а третя — на воеводу, однак, залишається право апеляції з наших міст і містечок до нас від сторони, що почуває себе укривдженою. Коли ж апеляцію не заявляли, то справа з таким бурмистром відсилається на екзекуцію нашому старості, котрий мусить виконати згаданий вище декрет під загрозою штрафу у 100 гривен таких же грошів, як згадано вище. А якби бурмистр походив [із міста] якогось церковного чи світського власника, його слід позивати до власного пана чи урядника [цього міста] і карати штрафом у 14 гривен стільки разів, скільки знехтував обов'язками свого уряду. Із цього штрафу половина належить власнику [міста], а половина — укривдженій стороні. Того ж, хто опирається праву й не виконує його, можна позивати до ближчого відповідного гроду.

Написавши цю нашу уставу так, як викладено вище, і підписавши її своїми власними руками та притиснувши володимирською гродською печаткою, ми наказали возному генералу Волинського воеводства Янові Григорійовичу публічно розголосити її.

Писано у Володимирі, дня 11 березня, року Божого 1612.

№ 184

1612 р., липня 19. Володимир.— СКАРГА СТРИЙСЬКОГО КУПЦЯ
ВАСЬКА ЗВИРИЧА НА ВЛАСНИКА МОСТУ НА р. ТУРІІ
ФРІДРІХА ПОДГОРОДЕНСЬКОГО ПРО НЕДБАЛЕ УТРИМАННЯ МОСТУ,
У ЗВ'ЯЗКУ З ЧИМ ПРИ ЙОГО ПОЛОМЦІ ЗАТОНУВ ВІЗ СОЛІ,
ТРАНСПОРТОВАНОЇ ЗВИРИЧЕМ НА ПРОДАЖ ДО ПОЛІССЯ

Року тисяча шестсот дванадцатого, мѣца июля девятогонадцат дня

На вряде кгородском в замку его кр. мл. Володимерском передо мною, Аньдреем Мисевским, буркграбим и наместником подстароства володимерского, обтежливие жаловал и шповеда[л]се¹ подданыи его мл. пана Адама Стадницкого, старосты калиского, з места Стрыя Ванско Звирич, на его мл. пана Фридриха Подгороденского, подсудка земли Хелмское, ѿ то, иж:

¹ Текст пошкоджений.

его *млт* пань // подсудокъ, маючы на Тури рецы на кгрунъте своемъ, до Вербое належачом, *мст*, *от* которого мосту мыто *от* воза по грошу и по сту соли корчмар берет, тот теды Васко, едучы з ыншими суседы своими на Полесе з солю *дня* недавно *прошлого*, то *ест* в середу *дня* одинадцатого того *ж* *мца* июля, року теперешнего тисеча *шестсот* дванадцатого, *отдавши* тое менованое мыто тому корчмарови вербскому, и кгда на *мст* зъехал, там же *тот мст* яко неоправленыи под возом того Васка обломился, и жадною мерою ратунки дати не могли. Где за *шным* поламанием мосту телега соли, чотырма волы проважоная, стонула, и внивечь вся сол обернулася, которая его ²⁻(*быт* менил)⁻² коштовала полчварта *десят* золотых *полских*. И кгда у пана подсудка *тот* Васко Звиричъ с корчмара справедливости просил, его *мл.* пань подсудокъ *шному* поведил, же: «Корчмар ничего до того не *мает*, але если хочешъ, теды я дам тебе три золотых».

Которую то шкоду, *поднятую* за стопенем тое телеги соли *пре*³ *ненаправене* мосту, менил себе быти ни *от* кого иного, толко *от* его *мл.* пана Фридриха Подгороденского, подсудка земли Хелмское.

И просил преречоныи Васко Звиричъ з Стрыя, абы тая протестацяя его была принята и до книг кгородских володимерских записана.

Што я, принявши, записати *есми* велел, и *ест* записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 44.— Арк. 423 зв.— 424. Оригінал.

№ 185

1613 р., лютого 12. Володимир.— ЗАЯВА ОСТРОЗЬКИХ КУПЦІВ
КИРИЛА ІСАВИЧА І МИХАЙЛА ПЕТРОВИЧА ПРО ПОЖЕЖУ
ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНІСТЬ КОРЧМАРЯ У ФОРОСТІВСЬКІЙ КОРЧМІ,
В ЯКІЙ ПОСТРАЖДАЛИ ІХНІ ТОВАРИ, ВЕЗЕНІ
НА ЯРМАРОК ДО ЛЮБЛІНА

Року тисеча *шестсот* тринадцатого, *мца* февраля дванадцатого *дня*

На вряде кгородском в замку его *кр.* *мл.* Володимерском передо мною, Андреем Мисевским, буркграбим и наместником подстароства володимерского, постановившисе *обличне*, *подданные* яснешвещоного *кнжати* и *пна* Януша *кнжати* Острозского, каштеляна краковского etc, etc, мещане *острозские* Кирило Исаевич а Михаилло Петрович протестовалисе и *шповедали* в тые слова, *иж*:

«В року теперешнем тисеча *шестсот* тринадцатом, *мца* февраля *первогонадцет* *дня*, едучи нам з Острога до Люблина на *ярмарокъ* з седлами, воиллоками и иными розными товарами, и *трафилосе* *ночоват* з ыншими *гостми* в *корчме* менованое *ее* *мл.* *пни* браславское *форостовскои*, *прозы* *вазмои* «Выгнанце». Того *дня* менованого с *понеделка* на *волторокъ* там же *карчмар* *ее* *мл.* *тамошнии*, не *ведати* в *которыи* *способъ*, а *снат*, *умыслне*, *хотечи* нам *шкоду* в *маетности* *нишои* *учинит*, за *неопатрностью* *своею* *ходечи* и *робечи* *неопатрне* *шгнем*, *тую* *карчму* *спалил*. В *котором* *запалене* *заледво* *есмо* *иные* *возы* з *товарами* з *сенеи* *вцале* з *огню* *выфатали*, а *три* *возы* с *товарами*, з *седлами*, *воиллоками* и *иными* *розными* *товарами*, *же-смы* не *могли* их *так* *прудко* з *огня* *ратовати*, *шгон* *шпалил* *так*, *же* *аж*

²⁻² Дужки в тексті.

³ през

и до товаров пришло. В которых товарахъ, огнем опаленых, шацуюм себе шкод на триста золотых полскихъ.

И просили ѿ придане возного на огледане тое шкоды своее. ... ¹

Которую ж то пратестацию и возного реляцию я, уряд, принявши, до книгъ кгородских володимерскихъ записати казаль, и естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 45.— Арк. 347—347 зв. Оригінал.

№ 186

1613 р., квітня 5. Володимир.— СКАРГА ФАКТОРА ЗАМОСТСЬКОГО КУПЦЯ ВІЛЬГЕЛЬМА БЛЕРА НА ПОЗНАНСЬКОГО КУПЦЯ МІХЕЛЯ МОЙЗЕША ПРО БЕЗПІДСТАВНИЙ АРЕШТ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗБІРНОМУ ЯРМАРКУ ТОВАРІВ БЛЕРА, ЗВИНУВАЧЕНОГО МОЙЗЕШОМ У ПОРУШЕННІ КРЕДИТНОЇ УГОДИ

Року тисеча шестсот тринадцатого, мѣца априля пятого, днѣ

На вряде кгородскомъ в замку его кр. мл. Володимерскомъ передо мною, Анъдреемъ Мисевъским, буркграбимъ и намѣстникомъ подъястароства володимерского, ставши обличне при бытъности возного енерала воеводства Волынского шляхетного Абрама Дубъницького и шляхътичовъ двохъ, пна Матияша Козьловъского а пна Яна Кгонъсоровъского, фактор славетного Вильбѣльма Блера, мещанина и купца замостьского, Томашъ соленигер именемъ пна своего протестовальсе и ѿсведчалс [!] на неверного ¹—Михиль Моижешъ⁻¹, жида познанского, ижъ:

ѿн, препомънивъши повинности своеи купецкои, презъ пленипотенъта своего, неверного Моижеша Саламоновича, тутъ у Володимери подъ час ярмарку зборового недавно прошлого // кредитъ пна его за якимъсь мянованымъ церокграфомъ, якобы ѿдъ пана его ему, Михиль Моижешови, даныи, нарушилъ, и товари ² пна его заарешътоваль, же ихъ въ ярмаркъкъ спродати не могль.

Зачимъ в неспроданю товаровъ шацоваль пну своему ѿдъ того Михиль Моижеша шкодъ на пят тисечеи золотыхъ польскихъ и просилъ, абы тая протестация и ѿсвядченъе его принято и до книгъ записано было.

Што я, урядъ, принявъши, до книгъ кгородскихъ володимерскихъ записати казал, и ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 45.— Арк. 429—429 зв. Оригінал.

№ 187

1613 р., квітня 11. Володимир.— СКАРГА СЛУЖЕБНИКА ОКСЕНТІІ ГРИГОРІЙОВОЇ ЗАГУРСЬКОЇ НА ПЕТРА ПАТРИКІЯ СЕНЮТУ-РАДОГОЩСЬКОГО ПРО ЗАХОПЛЕННЯ НА ЯРМАРКУ У ЛЬВОВІ ШЕСТИ ВОЗІВ З ПШЕНИЦЕЮ, ВІДПРАВЛЕНИХ ЗАГУРСЬКОЮ НА ПРОДАЖ

Року тисеча шестсотъ тринадцатого, мѣца априля одинадцатого днѣ

На вряде кгородскии Володимерскии до мене, // Андрѣя Мисевского, буркграбего и намѣстника володимерского, присылала еѣ мл. пни Оксенция

¹ Опушено свідчення возного у цій справі.

¹⁻¹ Так у тексті.

² Правлено.

с Храмах Григоревая Закгурская служебника своего, урожного Воитеха Махчинского, шповедаючи и шбтежливе жалуючи на пна Петра Патрикєя Сеньюту¹ Радогостского ш то, иж:

... тот то пан Петръ Радогостский, не шгледаючисе на срокост права посполитого, року тепер идучого тисеча шестсотъ тринадцатого, мца марца тридцатого, дня, способившисе з немало слугами и помочниками своими, которых имена и назвиска он сам лепеш ведаеш, кгда-м подданных своих возов шест с пшеницею до Лвова для преданя послала, там же в мѣсте Лвове тот то панъ Радогостский тые подводы, на которых было пшеници колод лвовских дванадцет, пшеницу з возов² побравши и заграбивши, в госпде своей ве Лвове зсыпати казал и на пожиток свои шбернул ку великою кривде и шкоде.

Которое жъ то шповедане слуги пнее Закгурское уряд принявши, до книг кгородских володимерскихъ записати казалъ, и ешь записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 45.— Арк. 447—447 зв. Оригінал.

№ 188

1614 р., січня 2. *Корець*.— БЕЗМИТНИЙ ЛИСТ КН. АННИ
ХОДКЕВИЧІВНИ КОРЕЦЬКОЇ НА ПЕРЕВЕЗЕННЯ РИБИ
З ІІ ТОРГОВИЦЬКОГО МАЕТКУ НА ПРОДАЖ ДО ЛЮБЛІНА

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu by o tym wiedzić należało.

Zaleciwszy służby moie łaskam w. m., pilno oznajmuie, iż mi sie kupci i mieszczanowie łuccy za spusty moie Targowickie, które im do złowu za pewną сумę pieniędzy arendowane byli, wyscie i pieniędzy według czasu oddać mi nie chcieli. Tedy aby za moie stało, wziąwszy u nich tegoż spustu ryb bezcek dwadzieścia i cztery, na podwodach mych dla przedania tej ryby do Lublina posyłam, a przy nich i słуге mego Stanisława Plackowskiego, pilnie prosząc, aby wszędzie dobrowolnie, bezmytnie i niehamowane tak w drodze przepuskiwani, iako i tam w Lublinie przedawane byli, odsługiwać i wzaiem w maiętnościach mych zadziaływać te łaskie w. m. winna zostawszy, powtóre sie pilno łaskam w. m. oddaіę.

Is Korca dan, die 2 januarji, anno tisiac szezset cztyrnastego.

W. m. mych m[і]łosciwych] i łaskawych panów życzliwa prz[y]jaciółka i służyć rada

Anna Chodkiewiczówna, xiężna Korecka, ręką

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 46.— Арк. 53 зв.— 54. Засвідчена копія.

Переклад

Усім взагалі і кожному зокрема, кому слід про це знати.

Будучи готовою до послуг вашим милостям, повідомляю, що луцькі купці і міщани не хотіли у встановлений час сплатити мені гроші за мої торговицькі рибні стави, які я здавала їм в оренту на вилов за певну суму. Отже, відшкодовуючи свое і взявши від них з того ж рибного ставу 24 бочки риби, відсилаю цю рибу на продаж до Любліна, а при ній — свого слугу Станіслава Пляцковського. Ласкаво прошу, щоб скрізь [мої вози] були пропущені добровільно й безмитно і не затримувалися ні в дорозі, ні в Любліні під час продажу. Зостаюся у боргу перед вашими милостями, споді-

¹ Літера ю виправлена з у.

² Літера з написана на місці витертої.

ваючись взаємно прислужитися за таку ласку у своїх власних маєтках і повторно доручаючи себе ласці ваших милостей.

Даний з Корця, дня 2 січня, року 1614.

Ваших милостей, моїх милостивих і ласкавих панів доброзичлива приятелька і рада до послуг

Анна Ходкевичівна, княжна Корецька, рукою.

№ 189

1614 р., липня 22. Володимир.— ЗАЯВА ГОРОХІВСЬКОГО МИТНИКА
НАХІМА ПРО ПІДБУРЮВАННЯ ГОРОХІВСЬКИМ БУРМИСТРОМ
ХАЦИНОЮ ПРИЇДЖИХ ПРАСОЛІВ ДО НЕСПЛАТИ МИТА
НА ПРИКОМОРКУ ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦІ В ГОРОХОВІ

Року тисеча шестсот чотырнадцатого, мѣца июля двадцет второго дня

Присылал на вряд кгородский в замок его кр. мл. Володимерский до мене, Григоря Дворецкого, буркграбега и наместника подстароства володимерского, неверныи Нахим жид, слуга и фактор ясневелможного пна Януша з Острога кнжати Жаславского, воеводы волынського, справци цел его кр. мл. волынских, киевских и браславских, протестующисе и шповедаючи на Хацка Уникифоровича, бурмистра гороховского, в тые слова, иж:

«Готь-то Хацина, бурмистр, противечисе праву посполитому и уфале сеимовои а умыслне чинечи ублизене и шкоду ве цле короля его мл. в местечку Горухове, прикоморку Волынском, так под час ярмарков, яко и без ярмарков гостем, прасолом заказал и заборонил, абы мне мыта албо цла его кр. мл. от соли не давали. Што они, на росказане его чинечи и не даючи цла его кр. мл. од соли, з местечка одержчают». За которым таковым забороненем плаченя того цла его кр. мл. Скарбови меновал быт от того Хацка, бурмистра горохувского, шкоды на петдесят золотых полских, и тое заборонене возным енералом шляхетным Андреемъ Прудзинским противко нему осветчил.

Як же и возныи енерал, менованыи шляхетныи Андреи Прудзинский, тут же стоечи обличне на вряде передо мною сегодняя, датою зверху менованого, ку записаню до книг кгородских, вызнал, иж на тои справе в местечку Горухове былъ и тое таковое осветчене от Нахима жида, фактора цла его кр. мл., противку менованому Хацкови, б[ур]мистрови¹ гороховскому, о заборонене прасолом, од соли плаченя мыта его кр. мл. и о шбелжене и называне его, Нахима, скурвым сыном и злодеем, а жоны его курвою, слышал.

Которую ж то протестацию Нахима жида и возного шчевистое сознание, уряд, принявши, до книг кгородских записати казал, и ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 46.— Арк. 547—547 зв. Оригінал.

¹ Текст пошкоджений.

1615 р. липня 6. Варшава.— УНІВЕРСАЛ СИГІЗМУНДА ІІІ
ПРО БОРОТЬБУ З БЕЗМИТНИМ ПРОГОНОМ ХУДОБИ І ПРОВОЗОМ СОЛІ
«НЕЗВИЧНИМИ ДОРОГАМИ» В ОБХІД МИТНИХ КОМОР І ПРИКОМОРКІВ
КИЇВСЬКОГО, ВОЛИНСЬКОГО І БРАЦЛАВСЬКОГО ВОЄВОДСТВ

Zygmunt Trzeci, z łasky Bożej król polsky, wielkie xiążę litewskie, ruskie, pruskie, mazoweckie, żmudskie a szwedzsky, gotsky, wandalsky dziedziczny król.

Wszem wobiec i każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie starostom, podstarostim na cłech i komorach przełożonym, ich namiestnikom i dzierżawcom tak dóbr naszych królewskich, dóbr i miast słacheckich dzierżawcom.

Oznajmuiem, iż dano nam sprawe imieniem jaśniewelmożnego Janusza, xiążęcia Ostrożskiego, castellana krakowskiego, administratora ceł naszych województw Kiewskiego, Wołyńskiego i Braślawskiego, że wielie kupców i furmanów, którzy s kupiami s Kiiowskiego, Wołyńskiego i Braślawskiego woiewództwa towary wszeliakie do miast i miasteczek tak naszych królewskich, iako i słachetskich dziedzicznych wozą, woły pędzą różnemi i niezwykłemi drogami, komory i przykomorki celne s towarami swemi minaią, vchodząc płacenia ceł naszych w tamtych woiewództwach, co iż sie z niemałym vmniejszeniem prowentów naszych celnych dzieje.

Napominamy i roskazujemy wszem wobiec, chcąc to mieć koniecznie, abyście sługom i sprawcom celnym przereczonego administratora ceł naszych nie telko nie przeszkadzali, ale też pomoci dod[al]wali¹ na hamowanie i pobranie takowych towarów v kupców albo furmanów i wołów przemyconych, którzy by bez kwitu celnego pisarzów przereczonego dzierżawce ceł naszych kiiowskich, wołyńskich i braślawskich na iarmarkach w miastach i miasteczkach tak naszych, iako szliacheckich nie telko w woiewództwie Kiiowskim, Wołyńskim i Braślawskym, a [w]szędzie¹ gdziekolwiek w Koronie, państwach naszych, najdowali sie a dowiedzono to na nich było, że tamte cła drogami niezwykłemi albo iakim fortelem minali i vszli.

A isz prasłowiew//z woiewództwa Ruskiego i ci, którzy z woiewództwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braślawskiego, dla soli do żup ruskich ieżdża, chcąc vleć płacenia myt w woiewództwach przereczonych, niezwyczajnemi drogami i gościńcami s solą ieżdżą ku szkodzie i ujmie Skarbu naszego, przeto chcemy to mieć, żeby powinność i podatek zwykły na miejscu w żupach albo w woiewództwie Ruskim administratorowi ceł zwyszmanowanych albo iego namiestnikom oddawali i quit od niego wziąwszy, wolno sól przedawali.

Zasłaniają sie niektórzy wolnościami od płacenia myta od soli i wosku, co iż iest przeciwko zwyczajom, chcemy mieć, aby według powinności swej od soli i myta płacili wozowego s towary, kurtzy wolnościami sie zasłaniaią, aby według zwyczajui myta płacili po cztery grosze litewskie.

Także ci, który na targach i iarmarkach zboża liubo kupuią, ludo przedawaią, płacić maią myto według powinności i wstawy, inaczej dla łaski naszej i powinności swej nie czyniąc.

Dan w Warszawie, szóstego dnia miesiąca lipca, roku tysiác sześćset pięt-nastego, panowania naszego polskiego dwudziestego ósmego, a szwedzkiego dwudziestego wtórego roku.

Sigismundus, rex. Joan Marcinkiewicz.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 52.— Арк. 555—555 зв. Засвідчена копія.

¹ Текст пошкоджений.

Переклад

Сигізмунд Третій, з ласки Божої король польський, великий князь литовський, руський, пруський, мазовецький, жемайтський і шведський, готський, вандальський дідичний король.

Усім взагалі і кожному зокрема, кому слід про це відати, а особливо уповноваженим на митницях і коморах старостам та їхнім підстаростам, намісникам і державцям наших королівських маєтностей і державцям шляхетських міст.

Сповідіаємо, що адміністратор наших мит у Київському, Волинському і Брацлавському воеводствах, краківський каштелян ясновельможний кн. Януш Острозький повідомив нам, що багато купців і фурманів, які провозять товари і женуть воли з Київського, Волинського і Брацлавського воеводств до наших королівських і до шляхетських міст і містечок, користуються різними незвичними дорогами, обминаючи зі своїми товарами митні комори й прикоморки і ухиляючись від сплати наших мит по згаданих воеводствах, що призводить до великого зменшення наших прибутків.

А тому нагадуємо й суворо наказуємо усім без винятку, щоб не тільки не перешкождали слугам і митникам згаданого адміністратора наших мит, але й надавали їм допомогу при зупинці й конфіскації товарів або волів, не оплачених на митницях, у таких купців і фурманів, які прибуватимуть на ярмарки до наших чи шляхетських міст та містечок без митної розписки писарів вищезгаданого державці наших київських, волинських і брацлавських мит не тільки у Київському, Волинському чи Брацлавському воеводствах, але й скрізь на території королівства, де про них буде доведено, що вони уникали сплати мита, дякуючи незвичним дорогам чи якійсь іншій махінації.

Так само прасоли з Руського воеводства, а також ті особи, що їздять за сіллю до руських жуп з Київського, Волинського і Брацлавського воеводств, возять сіль незвичними дорогами і гостинцями з метою unikнути сплати мит у згаданих воеводствах на шкоду і зменшення нашого Скарбу. А тому ми зволили встановити такий порядок, щоб вони віддавали звичний податок прямо на місці, в жупах або в Руському воеводстві, адміністраторові вищезгаданих мит чи його намісникам, і, взявши від них розписку, вільно продавали свою сіль.

Деякі [особи] закриваються від сплати мита з солі і воску своїми привілеями. Оскільки це суперечить звичаям, волимо встановити, щоб вони платили від солі згідно зі своїм обов'язком возове, а з товарів, захищених вольностями,— по 4 литовських гроша мита відповідно до звичаю.

Так само і ті, що купують або продають збіжжя на торгах і ярмарках, мусять сплачувати мито згідно з обов'язком і нашою уставою, чинячи так, а не інакше з огляду на нашу ласку і свої повинності.

Дано у Варшаві, 6 дня місяця липня, року 1615, на 28 рік нашого польського, а на 22 рік шведського панування.

Сигізмунд, король
Ян Марцинкевич

Вид Замостя. Гравюра XVI ст.

№ 191

1616 р., лютого 29. Володимир.— СКАРГА СЛУГИ
ВОЛОДИМИРСЬКОГО МІСЬКОГО УРЯДУ ПАВЛА ПОДВОЙСЬКОГО
НА КУПЦІВ-ШОТЛАНДЦІВ З м. ЗАМОСТЯ ПРО ВІДМОВУ
ВИКОНАТИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАГІСТРАТУ ЩОДО РОЗМІЩЕННЯ
ТОРГОВИХ ТАШІВ НА РИНКУ, ПОГРОЗИ І НАПАД НА СКАРЖНИКА

Року тисеча шестсот шестнадцетого, м̃сца феврала двадцет девятого
дня

До уряду и акт̃ь нинешних кгородскихъ володимерскихъ, // до мене,
Абрама Дворецкого, бурькграбего замку Володимерского, пришедши
опатърьнии Павел Подъвоискии, слуга уряду месцького воитовского воло-
димерского, соленитер свядчил и протестовалсе напротивко ниякому Якубо-
ви, факторови Кришьтофа Валаса, яко принципалови, и Адамови Лясоно-
ви, шотомъ^а, яко се они мяновали, з Замостья^б в тот способъ, ижъ:

року теперешньего тисеча шестсот шестнадцетого, м̃сца феврала
двадцет шостого дня, пред зачатемъ ярмарьку Володимерского до тых
Якуба и Адама, яко упорных и порядьку меицького, намовеного для
ровного пожитку всего места, непослушньных, абы буд на улици Рынковой
перед домомъ Васютинским не будовали, але абы вздолжъ подле других
шотов под домами рынковыми се ташовали, одъ его млсти пана Юря Буд-

зишевского, воита дедичного володимерского, и всего уряду месцкого напоминаючи, был посланыи. До которых кгдаи пришол и там на том местцю подь домом Васютинским посполу их шбудвухъ из ыншими шотами налезлъ и оным месца на будованя буд ведлугъ росказаня урядового указовати хотель, на которое послане и росказане урядовое, през него тым шотом шсведчоное, ничего не дбаючи, того слухат и на местцахъ, им указаных, ташоватисе и будоват не хотели, и поведали, же: «Мы маемо волности з Замостя, ведлугъ которых, где се намъ будет подобало, буды будоват и стават будемо. А в тои мери мы его мл. пна воита и уряду слухати не будемо». // И с тым мене шправили.

А то кгдаи-мъ его млсти пну воитови и иншому урядови на ратуш шд-неслъ и шсветчил, теды его млс пан воитъ з ыншим урядом месцкким, видечи таковыи упор ихъ и непослушенство, повторе шного слугу урядового Павла Подвоиского до них послали, напоминаючи абы упору, пред себе взятого, занехавши, того порядкю, для ровного пожитку места того уфаленного, не рвали и тое чинили, што им уряд каже, не вымовяючисе волностями своими, и абы зараз на ратуш до его млсти пна воита и до иншого уряду месцккого станули и справу ш собе дали. До которыхъ повторе кгдаи тот скаржачии пришол и тое, што ему уряд злецил, шдправовал, вси шотове тому противни не были, але тые два, тот Якубъ и Адам Ляссонъ, яко и первеи, не толко ¹ абы уряду слухат мели, але и есче его млсти пна воита и увес уряд месцккии словами усципливыми лъжили и соромотили, и на ратуш ² ведлугъ росказаня урядового станутъ и справитсе не хотели, и шдповеди чинили. Которых ш таковые словы усципливые зараз, кгдаи ³ тот скаржачии упоминал, теды они шного первеи словы пофукавши, а потом и рукою, на нес ⁴ кинувшисе, порывали. И там, кгдаи пред ними утекал, ажъ до самого ратуша гонили, которого ажъ з ратуша люде, шбачивши, шд такового кгвалту ратовали и быт не дали.

Ω шшто тот скаржачии и повторе се протестовал и просил, абы протестация его до книг была записана.

Которую я, принявши, до книг записати казалъ, и ест записано.

ЦДІА УРСР у м Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 47.— Арк. 681 зв.— 682 зв. Оригінал.

№ 192

1616 р., березня 11. Володимир.— СКАРГА ВОЛОДИМИРСЬКОГО АПТЕКАРЯ МИХЕЛЯ НА УХАНСЬКОГО МІЩАНИНА ФЕДЬКА МИЛИЧА ПРО ПОБИТТЯ, ВНАСЛІДОК ЯКОГО ХВОРИЙ СКАРЖНИК НЕ ЗМІГ ПРОДАТИ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЯРМАРКУ «АПТЕКАРСЬКИХ ТОВАРИВ», ПРИВЕЗЕНИХ З ЛЮБЛІНА

Року тисеча шестъсот шостогонадцет, мца марца первогонадцет днѣ

Пришедши на врьд кгородскии в замокъ его королевское млсти Володимерскии до мене, Абрама Дворецкого, буркрабего и намесника подшарства володимерского, подданыи его королевское млсти, жид и месчанин володимерскии Михел, аптекар, протестовалсе и шповедал на подданыхъ велможное ее мл. пани Уханьское, воеводиное белзкое, месчанъ уханьскихъ Федка Милича, иж:

¹ Виправлено з тылко.

² Правлено.

³ Написано замiсть витертого.

⁴ него

«Тотъ то Федко Милич з ынъшими суседы и помочниками своими, имена и прозвиска ему самому добре знаемыми и ведомыми, в року теперешнем тисеча шестьсотъ шестьнацетомъ, мсца февраля двадцеть пятого дня, препомневши срокгости права посполитого и вин, в нем описаныхъ, а не маючи до мене жадное причины, тылько безвинне, умыслне и кгвалтовне заступивши дорогу доброволную на передместью с тамътое стороны од Воиславиц, на улици мене окрутне и нелютостиве збил, змордовал, от которого збитя, змордовавъя ледво-мъ жив зостал и до шкод немалых с причины его пришодемъ, иже-мъ будучи в томъ збитью барзо хорыи, товаровъ аптекарскихъ, з Люблина припроважонныхъ, // на ярмарку теперешнем Володимерскомъ продавати не мог. На чом собе шкодую на пятьсот золотыхъ полскихъ, а барверови од гоненя мусялом дати дванадцеть золотыхъ полскихъ». И просил мене о придане возного на огледане того збитя, зраненя своего...¹

Которую ж то протестацию и оповедане, и возного очевистое сознане на уряд принявши, до книг кгородских записати казал, и есть записано.
ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 47.— Арк. 707—707 зв. Оригінал.

№ 193

1617 р., лютого 22. Володимир.— СКАРГА ВОЛОДИМИРСЬКОГО
МИТНИКА АБРАМА ЯКУБОВИЧА НА ЛЮБЛІНСЬКОГО КУПЦЯ-
ШОТЛАНДЦЯ ЯНА БЕНДЕРМАНА ПРО ЗЛОВМИСНИЙ ОБ'ІЗД
ЛУЦЬКОЇ І ВОЛОДИМИРСЬКОЇ МИТНИЦЬ ПІД ЧАС
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ З ПОДІЛЛЯ ДО ЛЮБЛІНА

Року тисеча шестсот семнадцатого, мсца февраля 22 дня

До уряду // и актъ нынешних кгородских старостинских володимерских, до мене, Абрама Дворецкого, буркграбега и наместника подстароства володимерского, пришедши обличне Якубович Абрам, фактор ясневелможного кнжати его мл. Януша Острозского, кашталяна краковьского, старосты володимерского, и до ведомости уряду нынешнего доносечи, осветчалсе противо Янови Бендерманови, шота з Люблина, которыхи:

ничого не огледаючисе на повинност свою купецкую и на вини, въ праве посполитом на своволных купцовъ описаные, едучи с Подоля з розными товары трема возы по коню одному, маючи на возах товаровъ по две скрини, напрод комору Луцкую, не оповедившисе целникови, на той комори оставленому, и товаровъ не оказавши, повинности своєї досыт не учинивъши, поминул, а потом и далеи едучи комору Володимерскую мыт земли Волынской, едучи с Подоля оstattною^a, не бывши у целника и не оповедившисе, гостинцем незвыклым, не учинивши от тых товаровъ досыт за цла, минул, до Короны въехал, цла въеводстве [!] Волынском, до Скарбу его королевское млсти приналежачого, умкнул, досыть повинности своєї не учинил и въ страчене товаровъ усих перепал.

О што и повторе осветчаючисе и до ведомости урядовое доносечи, оферовалсе, где того объжалованого с тоєю протестациєю пристигнетъ, з ним яко с тым, которыхи Скарбу цел воеводства Волынского шкодцею, правъне чинити. И просиль, абы тая протестация его до книг была принята и записана.

Што ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 49.— Арк. 62 зв.— 63. Оригінал.

¹ Опуцене свідчення возного про огляд ран потерпілого.

1617 р., серпня 24. Володимир.— ПОЗОВ МИКОЛАЄВИ НАВОЗЬКОМУ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ В СПРАВІ
ЗА СКАРГОЮ КН. ЮРІЯ ЗАСЛАВСЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ
СТЯГНЕННЯ МИТА З БУЖКОВИЦЬКИХ ПІДДАНИХ ЗАСЛАВСЬКОГО
ПІД ЧАС ІХ ПОВЕРНЕННЯ НА 26 ВОЗАХ ІЗ КАЗІМЕЖА

Януш, кнжа Острозское, кашталян краковскии, володимерскии, чер-
каскии, каневскии, белоцерковскии, переяславскии и богуславскии староста.

Урожоному пну Николаєви Навозскому з особы и зо всіх добр вм. ле-
жачих и рухomyх моцю его королевское млсти а владзою уряду моего ста-
ростинского, если-с ѡселыи — яко ѡселому, а если-с неѡселыи — яко неѡсе-
лому и голоте, кдыж ѡ ѡселости твоєи жадное ведомости не маєш, приказую:
абы-с передо мною самыи, а в небытности моєи — перед урядом моим
кгородским Володимерскимъ на рочках кгородских володимерских, в року //
теперешнем тисєча шєстсот сємнадцатом, мца ѡктобра пятого дня припа-
даючих и в замку его королевское млсти Володимерском сужоных, ѡбличне
яко на року ѡзначоном и завите стал на жалобу и правное попиране яснє-
вєлможного кнежати его млсти Юря з Острога Жаславского, воеводича во-
лынського, которыи в. м. позываєт ѡ вины, ѡдтул попалыє, иж в. м., ничего
не ѡгледаючисє на права, свєбоды, з давных часов станови шляхєцкому на-
даныи и наново повтороные конституциє, смєл и важилсє в. м. у подданных
поводовых бужковицких ѡд возов двадцати шєсти, над которыми Прокопъ
приставом был, через село Моиславици с Казимера додому єдучих, в том
сєлє ѡд каждого воза по грошєи три через слуги свое вь способъ неслуш-
ного мита взяти, зачим в вины взглядом каждого подданого ста гривєн
полских в. м. попал.

О которые ¹ вины и до вернєня того неслушне взятого мита повод в. мс.
на рок выш ѡзначоныи сим позвои моим позываєт. На котором абы-с в. мс.
ставши, вины поменєныє взглядом каждого подданого сто гривєн полских
заплатил, шкоды, которых себе на десєт тисєчєи золотых полских быти мє-
нит, нагородил и мыто взятое вернул, и на концец во всеи сє поводови том ²,
што в. м. ѡд него на термине ѡзначоном ширєи словы декляровано и ѡбяс-
нєно будєт, скутєчнє усправєдливил.

Писан у Володимери, року тисєча шєстсот сємнадцатого, мца августа
двадцат четвєртого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 49.— Арк. 735—735 зв. Засвідчена копія.

№ 195

1618 р., берєзня 30. Володимир.— ЗАЯВА ЯКУБА КРАСОВСЬКОГО
З ОБРАХУНКОМ СВОІХ ПОСТАВОК ПОТАШУ ГДАНСЬКИМ КУПЦЯМ
ДАНИЕЛЮ ГАВРАТУ І ПАВЛУ ШХАРТУ, ВЧИНЕНИХ ПРОТЯГОМ
1613—1615 рр.

Пришєдши // на вряд кгородскии в замокъ его королевськое мл. Воло-
димєрскии до мене, Томаша Кгозимирского, буркграбєго и намєстника
подстароства володимєрского, шляхєтныи Якувбъ Красовскии, явнє, яснє

¹ Правлено.

² в том

и доброволне для лепшого веры и певности до ведомости уряду кгородского Володимѣрскаго донесши, подал рахунокъ *отдана* поташовъ^а на розные обликги свое, которые належали на имя пана Даниеля Гаврата и пана Павла Шхарта, мещановъ и купцовъ кгданских. Которыи рахунокъ, яко се што и которого часу и року стало и *отдавало* за квитами ручными *од* самых пана Павла Шхарта и факторовъ их, которыи рахунокъ слово до слова такъ се въ себе маеть:

«Наперед року тисеча *шестсот* тринадцатого, *дня* двадцат четвертого сеньтебра, въ Корѣцу, ведлуг квиту *пну* Павлови Шхартови *отдал* поташу лаштов три и бочокъ три;

потом року тисеча *шестсот* чотырнадцатого, *дня* второго марца, *отдалъ* служи пана Павловому Вилимови Папе ведлуг квиту поташу лаштовъ два и бочокъ девет, сума учинит лаштовъ *шест*, *кожды* *лашт* по золотыхъ триста *осмьдесят*, в Корѣцу, учинит золотыхъ полскихъ две тисечи двесте *осмьдесят*; с тоѣ сумы пан Павел Шхартъ не додал ми золотыхъ полскихъ *шестсот* семьдесятъ и *осмь* и грошеи полтринадцата, вытручаючи на ¹—давну [...] [долгъ¹ сполныи, пану Даниелеви Гавратови и пану Павлови Шхартови належачии;

в том же року тисеча *шестсот* чотырнадцатомъ, *дня* тринадцатого марца, на контрактъ, учиненыи на чотыри *лашты* поташу през пана Павла Шхарта на *пна* Даниеля Гаврата и *пна* Павла Шхарта, *сполного*, з Бережец, през Воицеха Коцолка *от* [Па]вля ¹ Шхарта // готовыхъ *пнзеи* дошло ме золотыхъ полскихъ *шестсот*, которыхъ чотирох лаштовъ поташу *оддалом* року тисеча *шестсот* чотырнадцатого, лете, в Корѣцу, слuze *пна* Павловому: поташу бочокъ двадцет и при том бочку поташу — пану Даниелеви Гавратови, на самого пана Даниеля давныи долгъ;

року тисеча *шестсот* петнадцатого, в марцу, *оддалом* в Корѣцу Ганусови Шнутови, слuze *пна* Шхартовому, на тот контрактъ сполныи с паном Даниелем Гавратом и паном Павлом Шхартом, поташу бочокъ двадцат и *осмь*.»

По котором теды учиненю рахуньку року тисеча *шестсот* семнадцатого, *мса* июля двадцатого в Корѣцу, пан Павелъ Шхартъ, не маючи жадное причины слушноѣ, власныи поташъ небожчика Вилима Папы, которого вышъменованыи зознаваючи, пан Якубъ Красовскийи, робил за власныѣ *пнзи* небожчика Вилима Папы, поташу бочокъ чотыри, взял у госпode небожчика Вилима Папы, у Яцка Устимовича, мещанина корецкого. А *обавяючисе* я, абым якоѣ в том трудности и шкоды в побраню того поташу не *однесль*, то все до ведомости урядовое донесши, *оповедаю* и зознаваю, же такъ власне, а не *иначеи* было. Которого побраня того поташу през того то пана Павла Шхарта и людем немало мещаном корецким *ест* ведомо.

И то теж до ведомости урядовое и [т]ым¹, которым то часу и *местца* своего *ведати* будет належало, доношу и *ознаимую*, же *тот* же пан Павел Шхартъ, мещанин кгданскийи, в певном контрактѣ, през него з мною учиненыи на имя *пна* Гаврила Гоискаго на лаштовъ *шест* поташу и порахованя, *укривдил* мя при порахованю на *кождомъ* лаште по золотыхъ двадцати, што учинит сумы // золотыхъ сто и двадцать, и за фуру вывозу поташу з леса до Корѣца, за которую-м южь был не ² повинен платити, вытру-

¹ Текст пошкоджений.

² Дописано над рядком.

тил, и укривдил мя золотых полских семдесят и пят. Што такъ власне, а не иначе, правдиве быти зознаваю.

И просил впрод речоныи пнь Якубъ Красовскийи, абы тоє сознанье его до книг кгородских володимерских принято и записано было.

Што я, уряд, видечи речь слушную, тоє зознанье на жаданье вышш-менованого пна Красовского принявши, до книг записати розказал, и ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 50.— Арк. 169—170 зв. Оригінал і засвідчена копія.

№ 196

1618 р., не пізніше червня 8¹. Луцьк.— УСТАВА ЦІН НА РИНКАХ МІСТ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА, ОГОЛОШЕНА ВОЛИНСЬКИМ ПІДВОЄВОДОЮ ВОЙТЕХОМ МИЛАЧЕВСЬКИМ^а

Prawu pospolitemu dosyć czyniąc, w głoowniejszym mieście woiewódstwa Wołyńskiego w Łucku wrząd krola j. m. grodsky Łucky i wrząd wielmożnego j. m. p. woiewody wołyńskiego, to iest podwoiewodzy wołyńsky, postanowienie rzeczy wszystkich et wage czyniąc, takse sporządził, które jako do xiąg grodskich tak i miejsckich łuckich iako w głoowniejszym mieście podał i obwołac roskażał, czego wszysktyiego tu do miasta Włodzimirza wiadomość sie podae. A takie postanowienie stało sie:

Malmazyie, wina, miody, gorzałki, piwa przekupne albo przewozne i ryby wszelakie tak swieże, iako i słone aby wprzód były opowiadane podwoiewodziemiu albo namiesnikowi iego dla wstawy w niktorych rzeczach przestrzeżenia, a w drugich zaś rzeczach pieczęci prziciśnienia podług prawa. A który sie ważył stawiać te rzeczy bez wiadomości podwoiewodzego albo namiestnika iego, wine czternastu grzywien podług prawa przepada. Miary na picia wszeliakiego, garce, pułgarcówki i kwarty, przez podwoiewodzego pieczętowane, także miary do wymierzenia zboza wszelakiego, także też wagi, funty, łokcie aby w swoim wymierzeniu zawsze zostawały, aby drożej nie przedawano, iako iest postanowiono na przekupnie pod winą w prawie opisaną grzywien czternastu. Łoie, także woski przywzowne aby były opowiadane. Rzemieśnicy także wszelacy rzemiosł swych pilnujący niżej opisanemu postanowieniu dosyć czynić mają. A garniec, pułgarca, kwarta iednaka ma bydz tak do malmazyi, wina i iako miodu, piwa, gorzałki.

Szacunek malmazyi: kwarta przednie dobrej groszy dziesięć, podlejszej — groszy dziewięć, wina węgierskiego starego dobrego — groszy dziewięć, a które by było nader przednie — groszy dziesięć, młodego węgierskiego kwarta — groszy ósm, kanaru kwarta — groszy sześć polskich, francuskiego albo morawskiego wina kwarta — groszy sześć polskich, miodu dobrego dyptanu — groszy sześć polskich, miodu prostego dobrego słodkiego — groszy cztery polskich, a który by był przebrany — tylko groszy trzy, piwa pszenicznego ostrogskim albo surazskim nazwanego — groszy dwa polskich, piwo dobre pszeniczne tuteczne garniec sprawiedliwy — grosz litewski, piwa prostego tutecznego garniec sprawiedliwy — grosz polski, dubieńskiego piwa garniec sprawiedliwy — szelągów cztery polskich, gorzałki akwawity haniszowej — groszy sześć polskich, a która by ieszcze nad te przedniejsza była — groszy siedm polskich, prostej gorzałki kwarta — groszy półtora polskie. Oleiu lnianego i makowego niefalszowanego kwarta — groszy pięć polskich. Chleba żytnego pytlowanego chędogiego, który by ważył siedm funtów lwowskich, bocheń za

¹ Датуються за часом запису устави до Володимирської гродської книги.

grosz polsky, chleba razowego funtów ósm bocheń — za grosz polsky, a żeby na drożdżach te chleby nie byli pieczone, ale nagniatane. Ćwierć tłuśta miesa wołowego rosłego — pułtora złotego, mniejszego woła tłuśtego ćwierć — złoty i groszy pięć, jałowiczego ćwierć — złoty ieden, podlejsza pułgrzywny cielęciny przedni tłuśtej — groszy iedenacię polskich, barana starego tłuśtego ćwierć — groszy pięć polskich.

Szewcy i przekupnie obawia ten maią zachować szacunek:

boty safianu prostego na rosłego człowieka — złoty ieden, na mniejszego człowieka — groszy dwadzieścia, turskiego safianu — złoty i groszy dwadzieścia, na mniejszego człowieka turskiego safianu — złoty i groszy piętnaście, baczmagi prostego safianu wielkie — groszy dwadzieścia, baczmagi turskie — złoty i groszy pięć, czizmy prostego safianu wielkie — groszy piętnaście, mniejsze — groszy iedenacię, a na chłopca w lieciech dziecięcy — groszy ósm, boty kozłowe czarne wielkie — groszy dwadzieścia, jałowicze boty chłopskie — groszy dwadzieścia, boty białogłowskie — groszy dziesięć, trzewiki roboczego człowieka — groszy sześć, białogłowskie — groszy pięć.

A komu by sie krzywda działa w kupieniu tych rzeczy, żeby mu ich drożej przedano i niedobrą miarą namierzano, ten sie w tym swym vkrziwdzeniu opowiedzieć ma podwoiewodzemu albo namiestnikowi iego vrodzonemu panu Abramowi Dworeckiemu, a podwoiewodzy albo namiesnik ofiaruie sie sprawiedliwości przyrzec i winy zapłacenja vkrziwdzonemu daść, iako o tym prawdo szerzej opiewa.

Woiciech Miłaczewski, podwoiewodzy wołyński, własno ręką

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 50.— Арк. 3 4 зв.— 356. Засвідчена копія.

Переклад

Луцький гродський суд головного міста Волинського воеводства Луцька, а також уряд вельможного й. м. волинського воеводи, тобто волинський підвоєвода, дотримуючись закону, ухвалює таксу вартості і ваги усіх товарів і наказує розголосити її, подаючи для запису до гродських і міських книг Луцька як головного міста, а також оповіщаючи про все це у Володимирі. Ухвала така:

Надалі підвоєвода чи його намісник мусить бути оповіщений про мальвазію, вина, мед, горілку, пиво як перекуплені, так і привозні, а також про всіляку свіжу і солону рибу з метою встановлення обмежень на окремі товари, а на інші — з метою отримання офіційного дозволу на продаж, скріпленого його печаткою. Хто наважиться виставляти на продаж згадані товари без відома підвоєводи або його намісника — підлягає, згідно з законом, штрафу в 14 гривен. Також під загрозою штрафу в 14 гривен, записаного в законі, підвоєвода має ставити печатку на мірки для всілякого питва: гарнці, півгарнці і кварта, а також на мірки для вимірювання різноманітного збіжжя: ваги, фунти і лікті, щоб вони завжди відповідали своєму належному розміру, і щоб перекупні нічого не продавали дорожче, ніж це встановлено. Слід також завжди оповіщати про привезення люю і воску. Нижчезазначеної постанови мають також дотримуватися усі ремісники, що займаються своїми ремеслами. А гарнець, півгарнець і кварта мусять бути однаковими як для мальвазії і вина, так і для меду, пива та горілки.

Вартість кварта доброї мальвазії — 10 грошів, гіршої — 9 грошів, угорського старого доброго вина — 9 грошів, перестояного — 9 грошів, молодого угорського — 8 грошів; кварта канапу — 6 польських грошів, кварта французького або моравського вина — 6 польських грошів, доброго меду диптану — 6 польських грошів, доброго простого солодкого меду —

4 польських гроша, а коли вже перебродить — то лише 3 гроші; за пшеничне пиво, що зветься острозьким чи суразьким, — 2 польських гроші, за повний гарнець доброго пшеничного тутешнього пива — литовський гріш, за повний гарнець тутешнього простого пива — польський гріш, за повний гарнець дубнівського пива — 4 польських шеляга; за горілку оковиту ганусову — 6 польських грошів, а за ту, що вистояна — 7 польських грошів, кварта простої горілки — півтора польських гроша; кварта чистої олії з льону або маку — 5 польських грошів; буханець житнього петльованого доброго хліба вагою 7 львівських фунтів — польський гріш, буханець разового хліба на 8 фунтів — польський гріш: але ці хлібини мусять бути спечені не на дріжджах, але нагнічені; чвертка жирного волового м'яса з великого вола — півтора золотих, з меншого жирного вола — чверть золотого і 5 грошів; чвертка яловичини — один золотий, гіршої — півгривни; телятини передньої жирної — 11 польських золотих; чвертка баранини старої жирної — 5 польських грошів.

Шевці й перекупні мусять дотримуватися таких цін:

чоботи із простого сап'яну на рослого чоловіка — один золотий, на меншого чоловіка — 20 грошів, із турецького сап'яну — золотий і 20 грошів, а на меншого чоловіка із турецького ж сап'яну — золотий і 15 грошів; бачмаги із простого сап'яну великі — 20 грошів, бачмаги турецькі — золотий і 5 грошів; чижми із простого сап'яну великі — 15 грошів, менші — 11 грошів, а на хлопчика 10 років — 8 грошів; козлові чоботи чорні великі — 20 грошів, ялові чоботи селянські — 20 грошів, чоботи жіночі — 10 грошів; черевики для робочої людини — 6, жіночі — 5 грошів.

А якщо кому станеться кривда при купівлі вказаних речей, тобто вони будуть продані дорожче або відміряні неналежною міркою, — мусить заявити про свою кривду підвоеводи чи його намісникові, шляхетному панові Абрамові Дворецькому, і підвоевода чи його намісник обіцяють відновити справедливість і стягнути штраф на користь потерпілого так, як того вимагає відповідний закон.

Войтех Милачевський, волинський підвоевода, рука власна.

№ 197

1619 р., лютого 28. Володимир.— СКАРГА ЗАМОСТСЬКОГО
КУПЦЯ ВІЛЬГЕЛЬМА БУХЕНА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДІЧЕННЯМ ВОЗНОГО,
НА ОСТРОЗЬКИХ КУПЦІВ СТАНИСЛАВА І ОЛЕКСАНДРА ПОВІДИНСЬКИХ
ПРО ПОГРАБУВАННЯ З ЙОГО СКЛАДІВ У м. КОРЦІ І с. БЕРЕЖЦЯХ
НАД р. БУГ ПОПЕЛУ І СМАЛЬЦЮГИ, ПОСТАВЛЕНИХ НИМИ Ж
ЗА ПОПЕРЕДНІМ КОНТРАКТОМ

Року тисеча шестсот девятнадцатого, мѣсца феврала двадцат осмого
дня

Пришедши на врьд кгородскии до замку Володимерского, славетныи пан Вилгелмъ Бухен, мещанинъ и купецъ замоискии, до мене, Томаша Кго-зимирского, буркграбего и наместника подстароства володимерского, солени-теръ протестовалсе и жалосне шповедал на славныхъ пановъ Станислава и Александра Побединьскихъ, мещанъ и купцовъ штрозскихъ, ш то, иж:

року тепер прошлого тисеча шестьсот шсмогонадцать, мѣсца сентебра двадцать пятого дня тотъ пан Станиславъ Побединскии самъ шособо своею и з братомъ своимъ рожоным, паномъ Александромъ Побединскимъ, и иншими помочниками своими, имени и прозвиски имъ ведомыми, нашедши моцно кгвалтомъ на шпихлирь власныи пана Вилгелма Бухена, мещанина

и купца замоиского, в месте // Корцу, маетности кнежат их млсти Корецких, в небытности его в Корцу, кгда ж на тот час в Замостю был, тые то панове Побединские, взявши перед себе умысль свои а пропомневши наперед тот пан Побединский Станиславъ контракту або запису контрактowego, от себе и славного пана Стефана Масла с паном Вилгелмом Бухеном, купцем и мещанином замоиским, еще в року прошлом тисеча шестсот шестнадцатом учиненого а межн себе даного, печатми и подписы власных рук своих, также печатми и подписы рук людей зацных стверженого, на выставене товаровъ лесных, петидесят лаштовъ попеловъ розмаитых, наперед в Корцу, до шпихлера пана Вилгелма Бухена и фактора его складаючи, а стамтол до Бережец, села надъ реку Буг в земли Холмскои лежачого^а, до шпихлера пана Вилгелма одвозити и складати тые товары лесные, попелы смалцованые и иишия выставити, записавшисе и контрактом своим обликговавшисе под шкодами и заклады, в контракте выражеными. Которого контръакту и запису своего контрактowego, также срокгости права посполитого пропомневши, тот пан Станиславъ Побединский с помочником своим паном Александром Побединским и иишими помочники своими, ему знаемымы, нашедши моцно кгвалтом в месте Корцу на власныи шпихлер пана Вилгелма Бухена, купца и мещанина замоиского, стоячи у мещанина корецкого Сергея в небытности факторовъ и слугъ пана Вилгелмовых, там же // у того шпихлера замки обухами¹ кгвалтовне поодбываши и одламавши, товаровъ розных, там в шпихеру [!] зложоных, так попеловъ смалцованых, яко и ииших товаровъ немало побрали, кгвалтовне пограбили и, на возы накладыши, где хотели одвезли и одпровадити, и на пожиток свои обернули.

Которую шкоду и побране розных товаровъ в шпихлиру, в месте Корцу, шацует себе пан Вилгелмъ Бухен, купец замоиский, на десет тисечеи золотых полских.

А мало еще на том маючи, иж такии кгвалтъ и безправе пану Вилгелму Бухену, купцу и мещанину замоискому, и шкоды сталисе од пановъ Побединских, и ничого на срокгост права посполитого не дбаючи, але овшем в пред се взятом умысле своим триваючи, потом знову, в року теперешнем тисеча шестсот деветнадцатом, мѣца февраля двадцат першого дня, тые пнове Станиславъ и Александер Побединские с помочниками своими, имени и прозвиски им ведомыми и знаемымы, наехавши кгвалтовне на шпихлер в Бережцах пана Вилгелма Бухена, мещанина замоиского, также в небытности факторовъ его, замки до шпихлеровъ кгвалтовне обухами поодбываши и²—поламавш[и], [там]² же в том шпихлеру пана Вилгелмовым товаровъ розмаитых так лесных, попеловъ смалцованых и ииших товаровъ барзо много кгвалтовне побрали и с того шпихлера повывозили, и на пожиток свои обернули.

Которую шкоду и [по]бране² // товаровъ розных в том шпихлеру у Бережцах шацует себе противъ пнвъ Побединских пан Вилгелмъ Бухен, купец замоиский, на десет тисечеи золотых полских.

Которы жал и шкоду свою, од пнвъ Побединских сталую, пан Вилгем [!] Бухен, мещанин, замоиский, оповедавши на вряде кгородском Володимѣрском, о придане возного енерала на огледане того квалту, ему в шпихлеру³—Бережцах³, над Бугом рекою лежачого, сталого, просил. На што

¹ Правлено.

^{2—2} Текст пошкоджений.

^{3—3} в Бережцах

ему з вряду возны енерал Абрам Дубницкии очевисто был приданыи. Которыи то возныи енерал за приданем врядувым на той справе пна Вилгелма Бухена, мещанина замоиского, бывшии, а ставши очевисто, до книг кгородских володимерских при той протестации очевисто сознал, иж:

«Был в селе Бережцах, над рекою Бухом [!] в земли Холмской лежачого, а маючи при себе шляхту, людей добрых пна Яна Вышомирского а пна Станислава Стралковского, там же с тою шляхтою был в Бережцах року теперешнего тисеча шестсот девятнадцатого, мсца февраля двадцат третьего дня. За оказыванем фактора пна Вилгелма Бухена, купца замоиского, видел еси я, возныи енерал с тою шляхтою, у шпихлера пна Вилгелма, мещанина и купца замоиского, в Бережцах над рекою Бухом, у шпихлира его замок стлучоныи, обухами пробои и зацепки поламаные, двери выломленые. В котором шпихлеру меновал фактор пна Вилгелма Бухена, купца замоиского, Давид Голшин, иж товаров лесных, попеловь смалцованных и иных товаров в шпихлеру было веле зложонных и замкненых. С которого шпихлеру тые товары розные за квалтовным наеханем пна Станислава и Александра Побединских, [о]дланем² замковь побране суть¹, на десет тисечи золотых полских шацуючи тую шкоду».

Которую то кривду и шкоду свою пан Вилгелм Бухен, мещанин и купец замоискии, оповедавши на вряде, и возныи енерал вышменованыи сонанем⁴ своим ствердивши, очевисто просил, абы тая протестация и реляция возного до книг кгородских володимерских была принята и записана.

Што я, вряд, принявши, тую протестацию // и реляцию возного до книг кгородских володимерских записати казал, и есть записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 51.— Арк. 100 зв.— 102 зв. Оригінал.

№ 198

1622 р., березня 6. Володимир.— КВИТ ВІРМЕНСЬКОГО КУПЦЯ
З КАФИ АСЛАНА ВАРТЕРЕСОВИЧА ВЕНЦЛАВУ КАЛУСОВСЬКОМУ
ЗА ПОВЕРНЕННЯ ГРОШОВОЇ СУМИ, ВИТРАЧЕНОЇ НА ВИКУП
З ПОЛОНУ БРАТА КАЛУСОВСЬКОГО

Я, Асланъ Вартересовичъ, орменинъ и купецъ з мѣста Кафы, ознаимую тым моим листомъ квитовнымъ, кому того вѣдати буде¹ потреба, иж:

мя дошло от пана Венцлава Калусовского золотых сто полских, которую суму помененую обецалъ дати за брата своего рудного [!], пана Яна Калусовского, на що лист и запис от его млсти мѣлемъ. А иж мя сполна тая сума от пана Венцлава Калусовского дошла, и руками я своими отличивши взялем, с которой сумы его млсти квитиую и право, которое на себе мѣль², касую и вѣчне внивечъ оборочаю. И тое сто золотых, которое м[я]³ дошло от пана Венцлава Калусовского, и тое маю вытрутити, шестисот тялярувь золотых [!], от пана Яна Калусовского мнѣ належачих за окупъ.

И на то-м дал тот квит мои с подписом руки моеи власной.

⁴ сознанем

¹ Правлено.

² Повторено двічі.

³ Текст пошкоджений.

Карта Криму Боплана середини XVII ст.

Писанъ у Володимери, року тисеча шестсотъ двадцатъ второго, мѣца марца шостого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 54.— Арк. 1200 зв.— 1201. Засвідчена копія.

№ 199

1623 р., липня 9. Київ.— ПОЗОВ ЛУКАШОВІ САПЄЗІ ДО КИІВСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ ДАНИЛА СТИБИЛЯ ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ЙОГО ПІДВОД З ПОПЕЛОМ, ВИПАЛЕНИМ НА БУДІ В ЯМНОМУ ЛІСІ І ТРАНСПОРТОВАНИМ НА ПРОДАЖ ДО СЛУЦЬКА

Томашъ Замоискии на Замостью, воевода киевський, кнышинский и кгонендзкий етс. староста.

Врожоному его мл, пну Лукашови Сапѣзе яко резидуючому добр местечка Веледникъ.

Зо всех добр в. м., лежачих и рухомых, и з сумъ пенежных звирхностью его кр. мл. а владзою уряду моего воеводского приказую, абыс в. м. перед судомъ моимъ кгородскимъ Киевскимъ на рочкахъ кгородскихъ киевськихъ, которые припасти и сужоны быти маеть¹ в року теперешнемъ тисеча шестсотъ двадцатъ третемъ, мѣца августа двадцатъ третего дня в замку Киевскомъ, самъ обличне и завите яко на року завитомъ стал на жалобу и прав-

¹ мають

ны поступокъ урожного его м. пна Даниеля Стрыбыля, которыи в. мсти позываеъ ω безправныи грабежъ попелу поташу, которыи был подводами своими з буды своее леса Ямного выправиль до мѣста Слуцька, до Омеляна, воитовича слуцкого, для проданя на потребу свою. В. м., взявши ведомост ω том поташу, ижъ его везено, росказалес и послалес урядниковъ своих, вепринского, названого Лукашова, на он часъ за держанъя есче в. мсти, а другого веледницкого, и при них бояр и подданыхъ своих с тых местечокъ з возами, которыи в. м. имена и назвиска лепей ведаеш и их знаеш, в року прошломъ тисеча шестсот двадцат второмъ, мца ноябра ωснадцатого дня. Которые посланцы росказаню в. м. досыт чинечи, перенявши подводы поводовы под селомъ Сингаями на доброволнои дорозе, которая идет з села Сингаевъ до места Лопани, там же моцно кгвалтовне узяли с тых подводъ и побрали полтора лашту попелу поташу, то есть бочокъ ωснадцат, а в кождои ботце² было по пулѣпета шафунту, а кождыи шифунтъ коштоваль его по деветнадцати золотых полских. Которыи то поташъ усю его ωснадцат бочокъ з возовъ у подводъ поводовыхъ поздымовавши, на возы свое повѣскладали, // которых было возовъ и права зас бояр и подданыхъ в. м. с тыми урядниками чоловѣка до ωсмидесят, и моцно кгвалтовне пограбивши, до мѣстечка в. м. Веледникъ ωтвезли и ωтпровадидили и в. м. самому ωтдали, а в. м. ωд них узявши, на пожитокъ свои ωбернулъ и привласчилъ. Ω которыи то безправныи грабежъ поташу поведового поводъ в. м. тымъ позвомъ позываеъ.

Прото абыс в. м. на року вышωзначеномъ ставши, грабежъ поведови з навезкою и винами правными ωтдал и заплатиль и во всем се наконецъ усправедливил.

Писан в замку Киевскомъ, року тисеча шестсот двадцат третего, мца июля девятого дня.

Павель Рѣховский, писар

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 221, оп. 1, спр. 105.— Арк. 1—1 зв. Засвідчена копія.

№ 200

1624 р., лютого 28. Володимир.— УСТАВА ЦІН НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ РИНКУ, ОГОЛОШЕНА ВОЛИНСЬКИМ ПІДВОЕВОДОЮ ВОЙТЕХОМ МИЛАЧЕВСЬКИМ

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu by iedno tego była potrzeba wiedzieć, a mianowicie kupieckiem, rzemieśniczym wszeliakiego rzemiosła ludziom.

Oznajmuiemy i wiadomo czynimy tym listem naszym s powinności wrzędu naszego podanym, iż my, stosuiąc sie do prawa pospolitego dawnego i świeżo na pszeszłym sejmie koronnym reasumowanego^a, rzeczy niszej wyrażonych postanowienie takie czynimy:

wina wymierzenie garców vpatrując węgierskiego, iż dopiero na składowach naprzedniejsze płacą po złotych pięćdziesiąt i pięci, w których beczkach vpatruiemy garncy sześćdziesiąt i pięć klarownego wina bez largu, a na furmana, strawę i płacenie myta, także i na dolewki każdej beczki kładziemy z osobna złotych dwadzieścia i pięć, czego wszystkiego iako beczka wina, tak i drugie koszty czynią złotych osmdziesiąt spełna, tedy postanowiamy każdy garniec takowego naprzedniejszego wina młodego korzennego słodkiego, vpatrując prace i insze koszty domowe, po złotych dwa, a posledniejsze nie kor-

² ботце

zenne tedy quarta po groszy dwunastu polskich, co vczyni garniec każdy po złotemu iednemu i groszy osmnaście polskich, a starego wina, kto sie na nim rozumie, przedniego ¹—(lecz takich win tu we Włodzimirzu niemasz)—¹ miała by być quarta przedawana po groszy szesnaści polskich; wina wołoskiego kutnarskiego garniec po pułgrzywny, które v židów iest i dopiro na ten czas pokazalo sie, ma być przedawane; malmazie i insze cudzoziemskie wina tu nie wyrażone, iż ich tu, we Włodzimirzu, niemasz, nie kładziemy na szacunek, alie skoro by iedno kto takie wina przyprowadził, ma być opowiedziano wrzędowi woiewodzkiemu i grodzkiemu i ²—niemi do² taxy powinien sie bedzie każdy stanowić.

Miody aby dobre byli i nie przebrane, a garniec, w którym by cztery quarty sprawiedliwe lwowskie byli, ma bydź v wszeliakich szynkarzów cechowany. Które miody mają być tak płacone: garniec przedniejszego diptanu po groszy polskich ósm, a prostego miodu dobrego po pięci groszy, piwa po pułtora grosza.

Chleby żytne i białe groszowe i pułgroszowe mają bydź pieczone, a pułtarakowych i szelągowych zaniechać takim iednak sposobiem, aby sie krzywda nikomu nie działa, porządek w tym ma bydź: piekarze przy widzie podwoiewodzego i grodzkiego wrzędu i dwóch panów radziec przysięgłych mają dla proby wypiec s pułmace miąki chleb groszowy i pułgroszowy, aby sie doświadczyło, iako wiele wyniesie złotych pułmace, a mają tę próbę vczynić panowie rajcy i wrzędy wyszej pomienione o iutrze, aby sie iuż od tego czasu żadna ³ preiuditia ludziom nie działy.

A ktoby sie ważył nad postanowienie co przedawać, także też garncem, pułgarncem i quartą nie cechowanemi przed podwoiewodzego mierzić napoie i insze rzeczy priwata autoritate szacować, więc i oleiarze aby drożej oleiu lnianego nie przedawały quarty nad groszy sześć polskich i to quartą cechowaną, zakładamy na przestempnych winę piąciset grzywien polskich i stracenie towaru, iako prawo pospolite roskazuie. Winę na częście moię, podwoiewodzą, przypadającą miasto iałmużny świętej odkazuię i niniejszym scriptem daruię konwentowi tutecznemu dominikańskiemu.

A żeby te wszystkie taxy i postanowione porzondki v niebytności moięj, podwoiewodzy, do executiej przychodzyły, strony moięj chce mieć inspectorem i executorem wielebneho v panu Christusie ojca przeora włodzimirskiego, o co pilnie proszę jego mśc, czego jego mśc na prozbę moięj podiać sie raczył. Które mu iako mnie własnie aby wszyscy przedawaiący i kupuiący posłuszni byli, także i przestępní, ieśli którzy będzie gdy ich winami karać, aby onemu v niwczym wstrentu i kontradictij nie czynili pod temyż winami władzą wrzędu moięgo roskazuie.

Taxą gorzałek prostych i przepalianych, także piw przewoznych i domowych na miestu swoim zostawuię przy tym jego m. xliądzel przeorze tutecznym i inszych nie mianowanych do żywności naliezoncych rzeczy, gdy ią co naprzędzej ⁴—przed Średopościem⁴ pospołu z wrzędem grodzkim postanowił.

Na co dla lepszej wiary rękami sie naszymi podpisuiemy i pieczęci nasze przyciśneliśmy.

Dan we Włodzimirzu, dnia ostatniego lutego, roku Bożego tysiąc sześćset dwudziestego czwartego.

Wojciech Miłaczowsky, podwoiewodzy wołyńsky, ręką swą.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 57.— Арк. 163—164 зв. Засвідчена копія.

¹—1 *Дужки в тексті.*

²—2 *z niemi do*

³ *žadne*

⁴—4 *до 17 березня*

Переклад

Усім взагалі і кожному зокрема, кому про це слід знати, а особливо купецьким і майстровим людям усякого ремесла.

Повідомляємо і доносимо до відома цим нашим листом, виданим з обов'язку нашого уряду, що ми, керуючись давнім і новопідтвердженим на минулому коронному сеймі посполитим правом^a, вчинили таку постанову стосовно нижчевказаного:

прозоре угорське вино без осаду, яке міряють по 65 гарнців на бочку, що досі на складах коштувало по 55 зол. за бочку з доплатою 25 зол. на фурманів, страву, сплату мита і на доливок до кожної бочки, так що бочка вина разом з доплатами всього коштувала 80 зол., згідно з цією уставою мусить продаватися по 2 зол. за гарнець молодого солодкого вина, настояного на коріннях, враховуючи сюди і працю та інші видатки; вино другого розливу без коріння йде по 12 польських грошів за кварту, тобо по одному золотому і 18 польських грошів за гарнець; старе вино, якби хтось на ньому розумівся (хоча таких вин у Володимирі й немає), мусило б продаватися по 16 польських грошів за кварту; гарнець густого волоського вина, яке щойно тепер з'явилося у євреїв, слід продавати по півгривни за гарнець; для мальвазії та інших заморських вин, окремо тут не згаданих, ми не встановлюємо ціни, бо їх у Володимирі немає, але якби хтось привіз якесь таке вино — про це слід доповісти воеводському і гродському урядам і визначити разом з ними таксу.

Меди повинні бути добрими і неперестояними, а в кожного шинкаря має бути маркірований гарнець, до якого входить 4 повних львівських кварти. За меди слід платити так: гарнець молодого меду-диптану — по 8 польських грошів, простого доброго меду — по 5, пива — по півтора гроша.

Житній і білий хліб мусить випікатися на гріш і півгроша, припинивши випікання [буханців вартістю] на півторак і шеляг. Але щоб при цьому нікому не діялося жодної кривди, слід дотримуватися такого порядку: пекарі у присутності вижа від підвоеводського і гродського уряду і двох присяглих панів-райців повинні випекти для проби з 5 півмац борошна грошовий і півгрошовий хліб, щоб пересвідчитися, скільки золотих прибутку виходить з півмаці. Вчинити ж таку пробу панам райцям і згаданим урядам треба уже завтра, щоб надалі від цього дня не діялося людям жодних кривд.

А якби хтось наважився що-небудь продавати всупереч цій постанові, міряти гарнцем, півгарнцем і квартою, не маркірованими підвоеводою, оцінювати на власний розсуд напої та інші товари, що стосується і олійників, які льонову олію можуть продавати не дорожче як по 6 грошів за кварту (маркірованою квартою), такі порушники каратимуться згідно з приписами посполитого права штрафом у 500 гривен і конфіскацією товару. Ту ж частину штрафу, що припадає на мене, підвоеводу, я заповідаю і дарую цим листом на милостину тутешньому домініканському монастиреві.

Для того, щоб усі згадані такси і встановлений розпорядок на час моєї, підвоеводи, відсутності виконувалися, встановлюю від свого імені їх інспектором і виконавцем велебного в господі Христі отця володимирського пріора, про що я уклінно просив його милість, і його милість зволив погодитися на моє прохання. Отже, усі продавці й покупці мають підлягати йому, як особисто мені самому, а якби довелось карати штрафами порушників, то й вони не повинні чинити йому опір і суперечити, чого я вимагаю силою свого уряду під загрозою вказаних штрафів.

Таксу на прості й перегнані горілки, а також на привозне і домашнє пиво я залишаю незмінною, як і на інші, тут не згадані речі, що стосуються

харчування, про які його милість ксьондз тутешній пріор разом із гродським урядом мусить якнайшвидше вирішити до Середопостя.

Для більшої певності підписуємо це нашими руками і притискаємо наші печатки.

Даний у Володимирі, дня останнього лютого, року Божого 1624.

№ 201

1624 р., березня 4. Володимир.— СКАРГА ЯКУБА ЧАРНЕЦЬКОГО, ФАКТОРА ЯКУБА ЛИСАКОВСЬКОГО, НА ГДАНСЬКИХ КУПЦІВ АНУСА ГЕЙНЕ І ЛОРЕНСА ЯНЧА ПРО ОБМАН ПІД ЧАС ЗАКУПІВЛІ В НЬОГО ПРИВЕЗЕНОГО ДО ГДАНСЬКА ЗЕРНА І ПОРУШЕННЯ ТОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, ЩО СТАЛО ПРИЧИНОЮ ЗВИНУВАЧЕННЯ ЧАРНЕЦЬКОГО У НЕЧЕСНОСТІ, УВ'ЯЗНЕННІ І КОНФІСКАЦІЇ ЙОГО МАЙНА

Року тисеча шестсот двадцать четвертого, мѣца марѣца четвертого дня

До уряду и акѣтъ нинешнихъ кгродскихъ володимерскихъ прѣшедшы передо мною, Станиславомъ Собаньскимъ, буркграбимъ и наместьником староства володимерского, обличѣне ставъшы шляхетныи Якубъ Чарнецькии, некгды слуга и фактор albo шыпер вѣчне зошлого его милости пана Якуба Лысаковьского, хоружого землѣ Холмское, ачъ нерыхло ведлугъ права, едънакъ маючы слушъную и справедливую до того, скоро бы што ледво до себе прѣшедъшы, которого ¹ его былъ панъ богъ презъ колко лѣтъ наведити рачылъ, с прычынъ певъныхъ нижеи описаныхъ повѣставъшы, жалосне и обѣтѣжливе светъчылъсе напротивъко славетнымъ паномъ пану Анусови Хеине ² и пану Люреньсови Янчему, месчаниномъ ³ и купьцом кгданьскимъ ѿ то, иж:

тот протестуючыисе, кгды в року есче тисеча шестьсот девятнадцатом з семергомъ статъковъ пана своего помененого небошыка пана Якуба Лысаковьского, хоружого землѣ Холмское, то естъ зе чтырма шкутами и трыма дубасами жытом и пшеницю, яко фактор, до Кгданьска прыплынулъ, там же тые то помененые купъцы панъ Анусъ Хеина с паномъ Люреньсомъ Яньчымъ, з нимъ власне торг учынивъшы впрод презъ факторы свое на жыто по золотыхъ трыдцати и шести, а на пшеницу по золотыхъ шестьдесятъ, а потом сами заварли и до своихъ шпихлировъ розныхъ сыпат казали, поки до мѣры не прышло // для неготовыхъ мерниковъ, шлюбуючи и прырекаючи словы купецкими мело быт в целости. Ажъ потом, кгды до мѣры прышло, не ведать, ѿдкуль и для чога, до мѣры лашътовъ семнадцать не достало. Ѡ што кгды тои протестуючыисе хотел протестацыю учынити и тое sprawy противъко имъ попирать, подпали под господара его, уроженого пна Якуба Бохинского, на тот час мещанина кгданьского, и под неякого Жулинского Аньдрея, повинного самое ее милости пнее хоружыное хельмьское, которо протестуючомусе толко для прышвиченя се торговъ кгданскихъ, яко неведомого, в тую дорогу кгданьскую прыдано ему было. И корупъцию такъ тому Жулиньскому, яко и протестуючомусе, то естъ по ѿми локти фалендышу и по золотыхъ двадцать, жебы ему тои то Жулиньскии персвадоваль, абы се до протестацыи и попартя противъко имъ не сквапьялъ, але рачеи до порахованъя се с паномъ своимъ затрымалъ, ѿбецуючы то и упевъняючы словы цнотливыми купецкими, если бы се то показало з рѣестров и порахо-

¹ Пропущено слово. Возможно: з хоробы, которою.

² Перед прізвищемъ закреслена літера з.

³ Виправлено з месчанинови.

ваня самого пана хоружого хельмского, абы такъ веле ведлугъ меры его лашътовъ недостало, теды то на прышлыи фрыѡр за писаньем и атестацыею самого его мѣти пна хоружого хельмского тому то протестуючомусе всю семнадцать лашътовъ, ведлугъ звышь менованого, заплатити и до рукъ его ѡддати. За которою персвазыею того то Жулинъского и кгсподара своего пана Бохынского и упевненем, и реченем слова цнотливого купецкого, и даньем на то рукъ их тои то протестуючыиसे преставъшы, грошы ѡд них ѡдобралъ. В котором ѡдбираню на рахунку ихъ што ѡни, яко хотели, раховали, в так великом фрасунку // его, не будучы способным до порахованя, але уфаючи имъ, бо его упевънили, же такъ за тое збоже, яко ѡни мнѣ дали, приходит, венцъ если бы што на талярах шкодовал, то все ему на прышлыи фрыѡр кгданьскии заплатити и нагородити ѡбецали.

Кгды теды тои то протестуючыиसे зе Кгданьска до помененого пана своего звернувъшысе, рахунок чынил ⁴, не только збожа лашътовъ семнадцатъ, але и грошеи яко за жыто, такъ и за пшеницу, ровню рахуючы лашътъ толко по золотыхъ трыдцати и по ѡдному, мимо торгъ, з ними учыненыи, ледво выстарчло. Зачымъ помененыи пан протестуючомусе, сродзе на ны [!] розгневавъшысе, хот добре шыпровъ и факторовъ суседскихъ, яко стырниковъ и флисовъ своихъ, которых ѡнъ, протестуючыиसे, иже ѡнъ плынучы ничего не упустилъ, жадное шкоды не поднялъ и не продавал, ве Кгданьску ясне торгъ чынил, ставиль, же в том ничего не винень, але былъ ѡшуканыи, ѡднакъ ани болши юстификации его слухати, ани дияццы такъ веле, зачым бы был могъ за атестацию его до Кгданьска заразы для попартя тое справы и ѡдыканья такъ значное и ѡкрутное шкоды давъшы, без вшелякого права и ѡвъшемъ противько праву и волности шляхецкой, не ѡгледаючысе ничего на вины, противько таковымъ ѡписаным, не толко атестации тое, ѡ которую тои то протестуючыисе того то пана своего просил, ѡфериуючысе зараз засвежа у тых звышь менованых купъцовъ кгданьских тую шкоду ѡдшукати и ѡную ветовати, протестуючомусе ⁴ дати не хотел, але его зараз, здращою и злочыньною своимъ менуючы, до везенья срокого, станови шляхецкому непристойного усадити // казал.

И през часть немалыи тым везеньем трапечи, на ѡстатокъ ⁵—заслуги за давные лѣта⁵, будучи винень, але и речы всѣ, што ено мѣлъ и на тот час такъ пану своему ведле реестру ⁵—его, яко⁵ и собѣ за свое власные, и никоторымъ сусѣдом и товаришом, на што ему были дали готовые, покупиль, то естъ рынъштунъки, сукно, инъшых много речыи и матерьи крамъныхъ, грошеи, што ѡдно кольвек мѣлъ, малмазыю, селедцы ѡдно за готовые, другие на кредитъ для зыску и пожитьку якого кольвек не за добра пана своего ани даровъные — за уцтивым стараньемъ прыстойным маючы, пры том документа: сведоцтво пановъ шыпровъ, факторов, с подписомъ рукъ их, передъ которыми ѡнъ есъе ве Кгданьску, уходечи трудности и злого мнеманья, а меновите за росказанемъ пана своего, долгы значные платечи и людем значным, его мѣти пану Корманьскому золотыхъ петъсот, такъже его милости пану Янови Вышчысовъскому золотыхъ пятсотъ петъдесят и тры, такъже ѡд шляхетного пна Воитеха Накгорки, фактора его мѣти пана Ерего Чаплича Шпановъского, долгъ за шыкуту тамъ же ве Кгданьску, ѡдроки купъца зацьного пна Аньдрыха Дешршля ѡдобрал золотыхъ петъсотъ деветъдесятъ, светчыльсе, ѡдно з другим рахуючы на тысячу золотыхъ, — то все кгвалтовне побрал. Тым се не коньтенътуючи, примусил его, до того не хотечи его з того срогого везенья выпустити, ажъ его впрод зс того везеня

⁴ Правлено.

⁵—⁵ Текст правлений.

мусил квитивати, а потом два записы, один на пулчварта ста золотых, а други на семсотъ золотых оному присягнути мусел. Зачым тои то протестуючысе, вразъ позбывъшы всего, такъ сродзе обелжоньи будучы венц и срокгимъ везенъемъ невчасами стра[пе]ныи⁶ будучы, и десперацыеи, о великое нездорове а ледве // не инъ дириумъ былъ прышол. Што видечы, казал ему пред⁷ од себе. В которой хоробе будучы през часъ немалыи а не вѣдаючы о собѣ, и рады дати, и справы тое слушьне никому вывести не могучы, през так часъ немалыи тая справа в молчаню бытъ мусила.

Аж в року прошломъ тисеча шестсотъ двадцать втором, есъче мало што до здоровья прыходечы, безъ рады правныхъ, не маючы доводу жадного, только штукъ пять листовъ, которые мели в собѣ квитовъ тры од купъцовъ кзданскихъ нѣкоторыхъ, што тому протестуючомуе служыли, меновите один на шестъ куфъ малмазыи, други на два лашты селедцовъ, трети на розмаитое коренъе, которое онъ, а не кто инъшии, на тотъ часъ будучы фактором, куповал и тымъ звышпомененымъ купъцомъ своимъ за тые вси купна, яко и пану Кителбарътови за сукна розмаитые платити росказал, вперод до Кзданьска прышедшы, с купъцами звышъ поменеными з ними самыми добрыми способы конъферовал, ужываючы их, абы они такъ тому протестуючомуе тое великое окрутное шкоды не зычыли, которое онъ собѣ напротивко имъ на двѣ тисечы золотыхъ за неовданье водлугъ реченья слова за семнадцать лаштытовъ збожа и не овданъемъ грошеи бытъ шацовалъ, яко собѣ самому славы таковое, до которое бы быти мусело, если бы се з нимъ добрыми способы годити не хотели. На што они зразу, тракътуючы з ним, позволили были, яко жъ и угажали, але ижъ его ледачым⁸ збыти хотели, видечы его барзо нездорового и достаткахъ зненъдзьненого, на остатокъ зневажывъшы, оного се заперъли, разъ удаючы его быти гультаемъ якимъ, незнаемымъ собѣ, други раз — же не з ним, але с помененым Жулинскимъ торъгъ чынили.

Прышло до того, же до сенату кзданьского протестуючысе з супликацыею, за которую // супликацыею сенатъ кзданский в упоре ихъ протестуючомуе оферовали убогимъ провомъ⁹ справедливость чынити, и за росказанъемъ сенату кзданьского протестуючысе, што онъ мелъ противько имъ, тым то звышъ помененымъ купъцомъ, в справе своеи постъуповати. То они впрод противько протестуючомуе сурове остро наступивъшы, скаржылисе и овъшемъ барзии его тупечы в недостаткахъ, абы усталъ в справе своеи, рокъ на терминахъ трымаючы, вжо други фрыюр наступовалъ, и сведецтво живое волынское из розныхъ рѣкъ¹⁰, затым они декрета яковыес есъче противько протестуючомуе, снатъ, отрымали, ижъ оныхъ волными учынено с тыхъ меръ, якобы протестуючысе жадныхъ докуменътовъ автентице не показовалъ. А тому протестуючомуе ани апеляцыеи ад супремум юдицыумъ, ани протестацыеи жадное прыняти ани записати не хотено, и овшемъ грозечи ему везенъемъ и данъемъ горла од справедливости, и од тых докуменътовъ, то естъ юраменту в Ородъле през того жъ протестуючогосе на тотъ часъ, кгда зъ статьяма плынулъ до Кзданьска, выконаного, и з розныхъ квитовъ, которыми доводилъ справы своее напротивко тымъ то купъцомъ, овдстрашыли.

О што онъ протестацыю в Старокгардзе зараз ин реценти учынил, которое теперъ поправуючы, вжо лепей до доброго и першого здоровья пр[и]шедшы⁶, наипротивко тым то звыш помененымъ купъцомъ кзданьскимъ,

⁶ Текст пошкоджений.

⁷ преч

⁸ лежачим

⁹ правомъ

¹⁰ рукъ

то есть пану Анусови Хеине и пану Люренсови Яньчому такъ ѿ тые шкоды за подоистьемъ их и неуисченьемъ се водлугъ словъ их купецких, през того протестуючогосе поднятые, яко [с]е⁶ вышеи поменило, чого тои то протестуючыи се ѿмъни енере пробацъони // такъ юраменьтом горodelьским, през него на том часъ, кгда до Кгданска плынуль в року тисеча шестьсотъ девятнадцатомъ, выпольнеными, яко и апеляцъиными шыпровъ, факъторовъ и инъшыхъ людеи, пры томъ будучыхъ, до того добре ведомыхъ хотечы довести, яко тежъ и противько декретомъ, если суть презъ нихъ якие напротивько тому протестуючому ѿтрыманы, где кольвекъ если жебы были, што доброи славе и екзистимацъи протестуючомусе шкодливые де нулитате етъ инъ-валидитате ихъ albo венъцъ вольное попартье и прозекуцъю ѿдъ нихъ апеляцъи тамъ, где будетъ належало, итерумъ адъкве итерумъ томъ то помененыи пан Чарнецький ѿбътежливе и жалосне и местица своего правне з ними в томъ поступити и не занехати.

И просиль, абы то его ѿсветъчене до книгъ кгородскихъ володимерьскихъ прынято и записано было, поневажъ се тутъ в томъ то повете Володимерскомъ деяло.

Которое естъ прынято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 57.— Арк. 186—189. Оригінал.

№ 202

1624 р., липня 2. Люблін.— КОНТРАКТ МІЖ ДАНИЛОМ СТРИБИЛЕМ І БЕЛЗЬКИМ ВОЕВОДОЮ РАФАЛОМ ЛЕЩИНСЬКИМ НА ВИГОТОВЛЕННЯ І ДОСТАВКУ ПОТАШУ З МАЄТКІВ СТРИБИЛЯ ДО м. МЕЖИРІЧА^а

Stało sie pewne postanowienie miedzy jaśniewielmożnym j.m. panem Rafałem z Leszna Leszczyńskim, woiewodą belskim, a j.m. panem Danielem Strybelem w ten sposób, isz:

j.m. pan Strybel przedał j.m. panu woiewodzie belzkiemu potaszu szyfuntów siedmdziesiąt i dwa, a w każdym szyfuńcie ma być kamieni lubelskich pułdennasta, kładąc na kamień funtów trzydzieści i dwa, tego dokładając, isz na każdą beczkę to iest na taką wytrącić powinien j.m. pan Strybel funtów sto i sztery [!]. Który to potasz obiecuie j.m. pan Strybel wystawić j.m. panu woiewodzie belzkiemu do Miedzyrzecza Ostrogskiego od daty contractu tego niedziel sztery [!]. A j.m. pan woiewoda za każdy szyfunt do Miedzyrzecza wystawiony i tam odważony dać ma j.m. panu Strybelowi po złotych pułdwanasta, iakosz zaras dawa względem zadatku złotych sześćset. A ostatek przy oddawaniu w Miedzyrzeczu tyle, ile się s pactowaniją według liczby szyfuntów przyidzie, których acz sie siedmdziesiąt dwa mianowało, iednak wystarczyli j.m. pan Strybel dziesiącią albo dwudziestą więcej, tedy i to według iegosz wagi ma być zapłacono. To tesz waruie j.m. pan Strybel j.m. panu woiewodzie, isz ma potasz dobry, czysty, który kupcy zową «lauter», wystawić.

To sobie ich mość strzytać obiecuiją pod zakładem tysiąca złotych.

Którą to intercyzę ich mość, używszy pp. przyaciół swoich niżej podpisanых, rękami swemi podpisuią i pieczęci swe przyciskaiją.

Działo się w Lublinie, dnia wtorego lipca, roku P[auńskiego] tysiącznego sześćsetnego dwudziestego czwartego¹.

Rafał Leszczyński, reka, swą, w[ojewóda] b[ełzki]. Daniel Strybil, reka swą. Fiłon Strybil, czesznik ziemie Kijowskiej, reka swą. Marcin Czaplic Szpanowsky.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 221, оп. 1, спр. 121.— Арк. 1. Оригінал.

¹ Між датою і підписами — 4 печатки-сигнети зеленого воску під паперовими кустодіями.

Переклад

Укладено певну угоду між ясновельможним й.м. паном Рафалом з Лешна Лещинським, белзьким воєводою, і й.м. паном Данилом Стрибилем а саме:

й.м. пан Стрибиль продає й.м. пану белзькому воєводі 72 шифунти поташу по півдинадцяти люблінських каменя у кожному шифунті, рахуючи по 32 фунти на камінь плюс те, що й.м. пан Стрибиль витратить на кожну бочку, себто тару по 104 фунти. Цей поташ він обіцяє виставити й.м. пану воєводі до Межиріча Острозького за чотири тижні після їхнього контракту. А й.м. пан воєвода повинен заплатити й.м. пану Стрибилю за кожний шифунт виставленого до Межиріча і зваженого там поташу по півдинадцяти золотих, на що зараз дає 600 золотих завдатку. Якщо ж під час передачі в Межирічу виявляться лишки порівняно з домовленою за контрактом кількістю, де значиться 72 шифунти, а й.м. пан Стрибиль виставить на 10 чи 20 шифунтів більше, це теж буде йому оплачено відповідно до ваги. Крім цього, й.м. пан Стрибиль гарантує й.м. пану воєводі, що виставить добрий і чистий поташ, який купці називають «лаутер».

Їх милості обіцяють дотриматися цієї угоди під зарукою тисячі золотих.

Їх милості за участю нижчепідписаних панів свідків власноручно підписують цю угоду і притискають свої печатки.

Діялося в Любліні, дня 2 липня, року Божого 1624.

Рафал Лещинський, [белзький] [воєвода], рукою своєю. Данило Стрибиль, рукою своєю. Філон Стрибиль, чашник Қйївської землі, рукою своєю. Мартин Чаплич-Шпановський.

№ 203

1626 р., квітня 20. Володимир.— СКАРГА ВОЛОДИМИРСЬКОГО
КУПЦЯ ІРША ЯКУБОВИЧА, ПІДТВЕРДЖЕНА СВІДЧЕННЯМ ВОЗНОГО.
НА ГДАНСЬКИХ КУПЦІВ КРИШТОФА І ЯХИМА ПРО ПРОДАЖ ЙОМУ
У ЛЮБЛІНІ НЕЯКІСНОГО ПЕРЦЮ, КУПЛЕНОГО ДЛЯ ПЕРЕПРОДАЖУ
НА БАРСЬКОМУ ЯРМАРКУ

Року тисеча шістьсотъ двадцать шостого, ~дса априля десятого ~дня
На вряде кгородскомъ в замку его королевъское милости Володимер-
скомъ передо мною, Анъдреемъ Мисевскимъ, буркграбимъ замку Володи-
мерского, и книгами нинешними кгородскими старостинъскими становши
очевисто, невернии Иршъ Якубовичъ, жидъ и мещанинъ володимерский,
светчил и протестовалсе на славетныхъ Криштофа и Яхима, месчанов и куп-
цовъ кгданских, ѿ то, ижъ:

помененые купцы, намени не огледаючисе на срокгость права посполи-
того и вины, в немъ на таковыхъ, яко се нижеи достаточне выразит, ѿшуки-
ваючого, написаные и зложоные, але и ѿвшемъ тымъ всимъ погоржаючи и
лекце себе важечи, в року теперешнемъ в Люблини, ¹—на ярмарьку недавно
прошломъ тамошнемъ Любелскомъ громничъномъ—¹ протестуючому се яко
купцеви перцу каменей пултринадцета ², праве на ³—угль спаленого—³,
заличковавши его добримъ зъверху перцемъ, и за то же таковыи увес, яко
ему наверху указивали, мелъ быти, добримъ цнотливимъ купецкимъ сло-
вомъ своимъ протестуючому се прирекши и шлюбовавши, ~смели и важилисе

¹—¹ На ярмарку, що починався на Громниці (2 лютого).

² 12,5

³—³ Текст правлений.

продати и продали. Зачимъ протестуючиисе, таковымъ словомъ их купецким будучи *упевненыи* и *убеспеченыи*, з таковымъ перцемъ спаленымъ, през себе у них на слово их за добрии купленыи, заразомъ *стамтол* з Люблина до Бару на ярмарькъ ехал, где тотъ *перец* яко и *напрудшеи* спияжити хотячи, кгды его толко продавати был почаль, теды заразомъ купуючие ⁴ у него тотъ *перед*, *постережши* его быти спаленымъ, протестуючомусе за то *барзо* великие трудности правъные в тамтомъ суде Барскомъ, клопоты и выклады немалые, которих себе през то сталых и поднятых на чотыриста золотых полских быти менуеъ и шацуеъ, и зособна также великие шкоды в замешканю през то тамътого ярмарьку быти поведаетъ, задавали.

Ω што все протестуючиисе противко помененымъ купьцомъ ω таковиих ихъ подступъ и *ωшукане* себе през них в той продажи, а при том и ω шкоды // *выжеи* помененыи и повторе на тых купцов протестуючиисе мне, урядови, *ωсветчивши*, и ω то з ними в суде належьномъ правне чинити *ωферовавши*, ω *придане* возного на *ωгледане* такового згорилого перцу просил. На што я ему *шляхетного* Миколая Закревского, возного земского енерала воеводства Волянъского *придалемъ*, котори тамъ на той справе его *бывши*, *стамтол* *звернувшиисе* и *ωчевисто* на уряде *передо мною* и книгами становши, для записаня до книгъ *нинешних* кгородских *володимерскихъ* *явне* и добровольне *ознал*, ижь:

«Року, мсца и дня теперешнего, *выжеи* на акте менованыхъ, маючи при себе *шляхетныхъ* панов Адама Калуского Кокошьку и Стефана Рудлевича Козичку, сторону шляхту, *людеи* добрых себе до *нижеи* написаное справы и для большого ее *сведецтва* и *вири* ужитых и приспособленыхъ, за *приданем* моимъ *ωчевистымъ*, урядовымъ в *крамници* протестуючогосе *тут*, у Володимери, будучи, *перцу* въ *ворах* *каменеи* зо дванадцетъ *праве* на уголь згорелого за *указанемъ* самого протестуючогосе *видил* и урядовне *ωгледал*, и то *ωд* него же ему тотъ *перец* през *вышьпомененых* купцовъ в Люблине за добрии *способомъ*, в протестации *достатечне* написанымъ, *проданыи* естъ, за которимъ *барзо* великие трудности и клопоты правъные и шкоды немалые *поднесль*, *достатечне* и *выразне* слышал».

Што все кгды такъ вясне менованыи *возныи* правдиве быти признал, теды протестуючиисе просил, абы его *таковая* протестация и *реляция* возного *приняты* и до *книг* *нинешных* записаны были.

Которие суть *приняты* и *записаны*.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 60.— Арк. 278—279. Оригінал.

№ 204

1626 р., липня 27. Володимир.— СКАРГА ВІЛЬЯМА МЕТЛОНТА, ФАКТОРА ГДАНСЬКОГО КУПЦЯ ДАНИЕЛЯ ГАВРАТА, НА КН. АННУ ЮХИМОВУ КОРЕЦЬКУ ПРО НЕЗАКОННУ КОНФІСКАЦІЮ ВИГОТОВЛЕНОЇ У м. КОЛЮМНОВІ БРАЦЛАВСЬКОГО ВОЄВОДСТВА НА ЗАМОВЛЕННЯ ГАВРАТА СЕЛІТРИ, ПРИЗНАЧЕНОЇ ДЛЯ ПРОДАЖУ НА ЛЮБЛІНСЬКОМУ ЯРМАРКУ

Року тисеча *шестьсотъ* двадцать шостого, мѣсяца июля двадцать сегомо дня

На *вряде* кгородскомъ в замьку его *королевское* мс. *Володимерском*, а *передо мною*, // *Аньдреемъ* Мисевскимъ, *буркграбимъ* замку *Володимерского*, *постановившиися* *ωчевисто* панъ *Вилим* *Метлонт*, *фактор* пана

⁴ *Правлено.*

Даниеля Гаврата, купъца и мещанина кзданьского, именемъ того жъ пана своего, пана Даниеля Гаврата, солени^{тер} сведчилъ, ѡповедал и протестовалсе на велможную еѣ мл. паню Анъну Ходкевичовъну, кнежъну Яхимовую Корецкую, ѡ то, ижъ:

кнежна еѣ милост, не ѡгледаючисе ничего на покои посполитыи кожъдого човека, а ѡсобливѣ купецького, въ дорогах и на кожъдом мѣсцу правомъ посполитымъ ѡбварованыи, кды ¹ помененыи фактор, протестуючии, будучи ѡд менованого пана Гаврата, пана своего, посланыи по селитру до места Калюмовъ кнежъны еѣ мл., въ воеводстве Браславьскомъ лежачого, которыи кды приехал, яко въласную селѣтру помененого пана своего побравши, коштомъ и накладомъ его зробленую, до Люблина для проданья провадити хотел, теды еѣ милост кнежъна Корецкая дня шостого мѣа мая, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ двадцать шостомъ, безъ жадное причины, не ведати для чога, упорне, невинъне бочокъ ѡсмъ загамовавъши въ томъ местечку своемъ помененомъ, пограбити и възяти розказала. За которымъ розказаньемъ възяли и пограбили, и на пожитокъ кнежъна еѣ мл. свои ѡборочаючи, жидомъ Юзефови Кучевичови и товаришови его Лейбови, мешъкаючимъ въ месте Ѡстрогу, продала. Которыхъ тежъ жидовъ помененыхъ протестуючиисе частокротъ напоминал, абы не куповали. А они, ведаючи ѡ томъ добре, же селѣтра власная пана протестуючогосе, неслушьне ку шкоде покуповали.

Которую селѣтру, кожъдую бочку, шацовалъ себе протестуючи по золотыхъ пулосмаста ².

Ѡ што все помененыи протестуючиисе именемъ пана своего, и повторе ѡсведчивъши мене, урядови, такъ на кнежъну еѣ мл., которая пограбила и възяла, яко и на помененые жиды ѡстрозкие, которые, ѡ томъ ведаючи, же не кнежъны еѣ мл. власная, а на пана протестуючогосе была // тая селѣтра, а упоръне мимо право и звычайи купецькии купили, протестовалсе, ѡферуючисе зъ кнежъною еѣ милости такъ правъне, яко и способомъ купецькимъ, которыи се можетъ на то слушне выналезти, такъ тежъ и съ тыми жидами, если бы ему съ права и слушьности могло налезти, поступити и чинити такъ ѡ тую селѣтру, яко ѡ вины и ѡ шкоды, въ томъ поднятые, просячи мене, уряду, абы тоѣ его слушьное ѡповеданье до книгъ принято и записано было.

Которое я, урядъ, принявъши, до книгъ записати казалем, и естъ записано.

ЦДДА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 60.— Арк. 1073 зв.— 1074 зв. Оригінал.

№ 205

1627 р., червня 14. Володимир.— СКАРГА ФАКТОРА СОФІІ ВОЛЬСЬКОЇ
ФЛОРИАНА ПОДОСЬКОГО НА СТАНИСЛАВА ЧЕШКОВСЬКОГО
ПРО ЗБРОЙНИЙ НАПАД НА ШКУТУ ЗІ ЗБІЖЖЯМ,
СУПРОВОДЖУВАНУ ПОДОСЬКИМ ДО ТОРУНЯ

Року тисеча шестсотъ двадцетъ сегомо, мѣа июня чотырнадцатого дня На вряде кгородьскомъ в замьку его королевское милосъти Володимерскомъ передо мъною, Анъдреемъ Мисевьскимъ, бурькграбимъ замьку Володимерского, и книгами нинешъними кгородьскими старосътиньскими становъши ѡчевисъто, урожонныи панъ Флориянъ Подоськии, съкоро приплыновъши на шькутахъ съ Торуня и съкоро пришедъши трохи до лепъшого зъдоровя по ѡжрутьномъ зъбитью и зъморьдованью своимъ презъ

¹ Правлено.

² 750

уроженного пана Станислава Чеськовского, а прихилиячисе во всем // до протесътации своеѣ, въ кгроте Каменецкомъ^а засъвежа занесеное, сведъчильсе и соленитеръ ѡповедал напроотивко тому то пану Станиславоу Чеськовскому ѡ то, ижъ:

помененыи панъ Чеськовъскийи, пропомъневъши боязни божое и милосъти близьнего своего, намънеи не ресъпектуючи на сърокгость права посьполитого и на вины, въ праве конътра инъвазоресъ етъ ѡбъсанъкввиюляторесъ шъкутъ и сътатъковъ шъляхецькихъ, которые ѡсобливымъ правомъ и покоемъ суть ѡбъварованые, досътаточне ѡписаные, мощно кгвальтомъ аръмата ману, въпередъ въ бубонъ на фълисы, которыхъ подъ его реименътомъ было коло двохъсотъ, ударити росъказавъши и ѡныхъ всихъ до купы ѡдъное зобравъши, дъня мисеца мая праве на самомъ свитанью подъ месътомъ Браганю на шъкуту уроженоѣ еѣ милосъти панее Зофии з Курпатъникъ¹ Станиславоуе Вольськое, ѡдъ которое протесътуючи на шкуте помененои зе збожемъ до Торуня былъ посьланыйи, кгвальтовъне съ поменеными фълисами своими нападъши и въпередъ ѡкъриль² способомъ неприятельскимъ учинивши, и въпередъ самого протесътуючогосе спячого нападъши³, ѡкрутъне а праве немилосътиве бити и моръдовати почаль, а потомъ ѡного жъ зъ шкуты ледъво живого выволокъши и на берегу положити росъказавши, зънову киими и ѡбухами на възъгаръду стану его шляхецького самъ панъ Чеськовъскийи билъ и моръдовалъ, и помощъникомъ своимъ, которыхъ имена ѡнъ // лепеи самъ ведаетъ и зънаетъ, быти и тыранъско мордовати росказоваль. Которого ледъво живого, напылы умерьлого на берегу зосътавивши и ранъ мъного такъ въ голове, яко и по въсемъ теле позадававши, потомъ до челяди и подданыхъ еѣ милосъти, на тои же шъкуте будучихъ, кинулисе и ѡныхъ кожъдого зособъна зъ шкуты выволокаючи, такъже киими и ѡбухами были и моръдовали, и ранъ веле кожъдому зособъна позадавали, которые раны такъ самого протесътуючогосе, яко и челяди помененое въ протесътации въ кгроте Каменецкомъ занесеное сут, съпцификованые и урядовне ѡбъведеные⁴

При которомъ збитью, зъморъдованью такъ себе самого, яко и челяди помененое речии немало такъ протесътуючого самого, яко и челяди и подданыхъ еѣ милосъти панее⁵ Вольськое презъ пана Чеськовского и помощъниковъ его суть побраные и кгвальтовне погърабълые, а меновите: протесътуючомусе самому пинезеи готовыхъ золотыхъ сто, доломанъ фалендишовыи туръкусовое⁶ масъти за золотыхъ сорокъ, ферезию червоную за золотыхъ пятьдесятъ, пистъолетовъ пару за золотыхъ тридцетъ, кольпакъ лязуровыи фалендишовыи зъ лисами за золотыхъ ѡсмъ, убири фалендишовые лязуровые за золотыхъ ѡсмъ, тлумочокъ, в которомъ кошулъ три коленьскихъ, кожъдая по золотыхъ два, реесътра баръзо потребъные // и инъшихъ мъного речии такъ протесътуючомусе, яко и подданымъ еѣ милосъти панее Вольськое побрали и кгвальтовъне погърабили, и такъ самого того протесътуючогосе и челяди, при немъ будучое, зъбивъши и зъдеспекътовавъши, шъкуту зекървавивши и мъного инъшихъ десъпекътовъ навыражавши, стамътоль ѡдошъли.

Зосътавивъши теды волноѣ чиненъе правомъ еѣ милосъти панеи Волскои ѡ побитъе и гърабжъ, подъданымъ еѣ милосъти починеные, теперь ѡ ѡкърутьное за наистемъ⁶ кгвальтовънымъ зъбитъе и зъморъдованъе

¹ *Виправлено* з Кувпутъникъ.

² ѡкъриль

³ *Виправлено* з нападутъ.

⁴ *Виправлено* з ѡбъвезаные.

⁵ *Виправлено* з панеи.

⁶ *Правлено*.

Вид Торуня. Гравюра XVI ст.

свое киями и шбухами, а затымъ и ѿ выны правъные, съ толь походячие, противько тому пану Чешьковъскому и повъторе сведъчилъ и протесътовальсе.

И просилъ вышъменованыи протесътуючи, абы тая его протесътация принята и записана была, которая есъть принята и записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 61.— Арк. 522—523 зв. Оригінал.

№ 206

1627 р., вересня 27. Володимир.— СКАРГА КРАКІВСЬКОГО КУПЦЯ ЯКУБА БАШОВИЧА НА ЛЬВІВСЬКИХ КУПЦІВ КАСПЕРА КРАВЦЯ, ГРИГОРА МУЗАЛЕКОВИЧА, РОБЕРТА БЕДЕНЕЛЛІ І ЯКУБА БУНЕТА, ЯКІ БЕЗПІДСТАВНО ЗВИНУВАЛИ ЙОГО ПЕРЕД ЛУЦЬКИМ ЗАМКОВИМ УРЯДОМ У ЗЛОВМИСНОМУ ОБ'ЇЗДІ ЛЬВІВСЬКОГО СКЛАДУ, ВНАСЛІДОК ЧОГО ПРИВЕЗЕНІ ДО ЛУЦЬКА БАШОВИЧЕМ «ЄДВАБНІ ТОВАРИ» БУЛИ ОПЕЧАТАНІ І ЗАБОРОНЕНІ ДО ПРОДАЖУ

Року тисяча шестсот двадцат сегого, мѣсца сентебра двадцат семого дня

На вряде кгородском в замку его кр. мл. Володимѣрском передо мною, Андреем Мисевским, буркграбим замьку Володимѣрского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становши шбличне, неверными Якубъ

Башъшович¹, жид краковскии, своим и отца своего Салямона Баши, жид краковского, именем жалосне се протестовал напротивко славетным Каспрови Кравцови, Григореви Музалекевичови, Роберткови Беденеллему¹, Якубови Бунетови, месчаном и купцом лвовским, о негинею удаче оного на ярмарку Луцком тепер, в року идучом тисяча шестсот двадцат семом, перед урядом замковым Луцким якобы о переехане през него с товаром склад Лвовскии. За которым невинным их удачем был товар его, речи ед-вабные, в Луцку през увес ярмарокъ Луцкии запечатованные¹ и до продаваня забороненные¹, в чом шкоды менил быти себе на тридцат тисячеи золотых полских.

Которую протестацию свижо тепер зараз готов бы был учинити, але без ведомости отца своего того не хотел учинити, аж отец // протестуючогосе для купеня товаров до Липска, кгде индеи далеи одехал. Теды, скоро с тамтых се краев вернет, тую протестацию ширии на копии подаст. А тепер просил, абы тот актъ тое протестации его до книг был записаныи.

Што за принятем моим урядовым ест записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 61.— Арк. 796—796 зв. -

№ 207

1628 р., лютого 1. Володимир.— ПОЗОВ ЯНОВІ КОРЧОВСЬКОМУ ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ АНДРІЯ ФІРЛЕЯ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА В м. НЕЩЕРОВІ З ЙОГО ПІДДАНИХ З м. ГЕРМАНІВКИ ТА с. ДЕРЕМЕЗНОЇ ПІД ЧАС ПЕРЕВЕЗЕННЯ НИМИ ЗБІЖЖЯ НА ТОРГ ДО м. КИЄВА

Романъ Гостскии на Госчи и Крупои, староста володимѣрскии

Урожоному пну Янови Корчовському.

З особы и зо всих добр. в. мс. лежачих и рухомыхъ мощью зверхностю его кор. млсти а моею влаздою старостинскою // прыказую, абыс в. мс. передо мною самым албо урядом моимъ кгородским Володимѣрскимъ на рочках кгородских володимѣрскихъ, которые в року теперешнем тисеча шестсот двадцетъ осмом, мсца марца двадцет третего дня припадут и в замку его кор. млсти отправованые быт мают, сам обличне и завите стал на жалобу и правное попарте велможного его млсти пна Анѣдря з Домбровице Фирлея, которыи в. мс., доводячи справедливости подданыи своим и месчаном германовским и деремежинским, позываетъ о то, иж:

в. мс., спротивляючис праву посполитому, на вины, в конституциях на таковых, которые мыто невинные и неслушные, ¹—не маючи—¹ права жадного, у подданных ²—чих колвекъ вытегают—², описаные ничого не оглядаючис, але и ошшем оную в себе леаце важачи, розными часы и днями в роках прошълых, скоро одно до Несчирова ³ въ воеводстве Киевском лежачих приехал, заразес мыта у подданных поводовых с того Несчирова, державы на тот час своєї од в. мс., которыи на кгрунте власном поводовом Обуховском осажон ест, выбираешъ, а не толко там в Несчирове, але и кгда в року прошлом тисеча шестсот двадцет семом, мсца сентебра четвѣртого дня подданые поводовые с помененого, асестанта Гармановки на име Данило

¹ Правлено.

¹—¹ Текст правлений.

²—² Вписано на місці витѣртого тексту.

³ Правлено.

План Києва 1638 р. Афанасія Кальнофійського.

Черкас, Федор Билыи, Яцько Прус, Богдань Москвитинь, а з села Деремежнои на име Петр, Печончин сынъ, Иван Дмитренко, Юхим Кунашь по власнои потребе своеи одны зе збожем своимъ власнымъ для проданя его, а другие для купеня збожа на власную потребу свою домовую до места его кор.⁴ Кієва гостиньцем доброволным, проихавши место Обухов, ку Къпачовъ⁵ мимо местечко Несциров яхали, теды в. мс. сам с челядю своею, поткавши их на власном кгрунте поводовом, кгда они³ кони пасли на урочисчу Оршине, в способъ незвыклого и незвычайного мыта // взялес и квалтовне у тых подданных сам през се и челяд свою вытягнул, а меновите: у Данила Черкаса — пнзеи готовых грошеи пулосма⁶, а зас пояс якиись лужник, стал золотых пултретя, у Федора Билого — грошеи шест, а зас пояс, узду, стояла пул золотого, у Яцька Труша — грошеи десет полскихъ, у Богдана Москвитина — грошеи готовых пулосма, а зас поясъ якиись, воз, стал⁷ грошеи петнадцати, а з села Деремежного у Юхима Кунаша — сермягу, стояла грошеи пятьдесят, у Ивана Дмитренка — грошеи осмь, сермягу, стояла золотых два, у Петра Печончина сна — грошеи готовых деветь, лужникъ, стоял золотых два. Што у их квалтовне беручи и вытегаючи, поведилес, же: «То за мыто за спашьное, же на кгрунте пасете, а до того же и квитов поборовых не маете». И то все на пожиток свои обернул, чого-с всего за частокротным упоминаньем се подданных поводовых штдаты и вернути не хотелес, зачим-ес въ вины правные попал.

Прото повод в. мс. на терминъ вышь означоныи до всказанья на тебе за то винъ правных, такъже и до наказаня верненья тых речеи, в способъ мыта побраных, з совитостю, зоставуючи однакъ повод волное чиненье с тобою в суде належном правом за то, же се важишь без привилею его кор. мл. мыто выбирати, позываетъ, где абыс становши, в том се всем завите поводови и декретови, якии в тои справе протыкко тебе ферован будетъ, прислушавшися, усраведливил.

Писань у Володимери року тисеча шестсот двадцеть осмого, мсца февраля первого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 62.— Арк. 446—447. Засвідчена копія.

№ 208

1628 р., лютого 1. Володимир.— ПОЗОВ ІВАНУ ТРИПОЛЬСЬКОМУ ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ АНДРІЯ ФІРЛЕЯ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА ВІД ЗБІЖЖЯ НА ТОРГУ У М. ТРИПІЛЛІ З ЙОГО ПІДДАНИХ З СІЛ ДЕРЕМЕЗНОЇ І ВАСИЛЕВОЇ СЛОБОДИ

Роман Гостский на Госчи и Крупои, староста володимерский Урожоному пану Иванови Триполскому.

Зо всех добръ в. мс. лежачих и рухомых моцю зверхности его кор. мл. а влаздою уряду моего старостинскою приказую, абыс передо мною самым albo урядом моим кгородским Володимерскимъ на рочках кгородских володимерских, которые в року теперешнемъ тисеча шестсот двадцат осмом, мсца марта двадцать третего дня припадуть и сужоны быти мают, сам очевисто и завите сталь на правное попартье велможного его мл. пана Андрѣя

⁴ Далі пропущено милости.

⁵ Копачову

⁶ 7,5

⁷ стоял

з Думбровици Фирлея, которы, доводячи¹ справедливости подданым своим на имя деремеженъскимъ и з Василевы Слободы, позывает ѿ то, иж:

мл.² в року теперешньемъ тисеча шестьсот двадцат осмом, мѣца генваря двадцать третего дня, не огледаючисе ничего на право посполитое и вины, в немъ описаные, кгда 3-^{тыи} подданые⁻³ поводовы до места Триполя зѣ⁴ збожем своимъ власнымъ на торгъ⁵ для спроданя приехали, тѣды-с в. мс., легче себе важечи право, будучи там старостою албо наместникомъ, ѿд велможного его мл. 6-^{пана} освецимского⁻⁶ зоставленным, в способъ // якогос мыта у тых то подданныхъ, а меновите: з Деремежна у Кунаша — сермягу, купленую за копу литовскую готовых грошеи золотыи ѿдень, у Ивана Атамана — кожу, купленыи за золотых тры готовыхъ грошеи осмаковъ сорокъ, а з Василишиное Слободы у Михаила Голубъченъка — коня возового, купленого за копь двадцеть литовскихъ, воз с хомутом з уздою и з жожами чотырма, што его все кошътовало⁷ золотых полскихъ сем, у Данила Ляпы — сермягу, купленую за золотых полтретя готовыхъ пнзеи золотыи, то все з ныхъ взявши и кгвалтовне вытягнувши възглядом якогос мыта и побору, на свои власныи пожитокъ ѿбурнулъ⁸, през што въ вины правные попал.

Прото повод, доходячи справедливости тым своим подданымъ, през татар попустошоным², до есказанья на в. мс. за то винъ, в конституцияхъ описаных, на терминъ помененыи позывает, на которомъ яко на завитомъ абыс в. мс. ставши, вины за то правные заплатил и тот грабежъ зъ совитостю в способъ мыта взятого вернул, и в том се всемъ усправедливил.

Писанъ в замку Володимерскомъ року тисеча шестсотъ двадцетъ осмого, мѣца февраля первого дня.

Аньдреи Бедонъскии, писар

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 62.— Арк. 454 зв.— 455. Засвідчена копія.

№ 209

1628 р., лютого 4. Володимир.— ПОЗОВ БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ ПІДСТАРОСТІ СТАНІСЛАВУ РОКОШУ ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ В СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ АНДРІЯ ФІРЛЕЯ ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА У М. БІЛІЙ ЦЕРКВІ З ЙОГО ПІДДАНИХ ІЗ М. ГЕРМАНІВКІ ПІД ЧАС ЇХНІХ ТОРГОВИХ ПОЇЗДОК НА ВОЛИНЬ

Романъ Гостскии на Госчи и Крупои, староста володимерскии

Шляхетному пну Станиславови Рокошови, подстаростему белоцерковскому, если-с ѿсельи — яко ѿселому, а если-с неѿсельи — яко неѿселому.

З ѿсобы и зо всих добр твоих, где колвекъ в панствах его кор. млст маючих, зверхностю // его кор. млсти а владзою вряду моего старостинского

¹ Правлено.

² в. мл.

³⁻³ Исправлено з тымъ подданым.

⁴ Исправлено з зо.

⁵ Исправлено з торгу.

⁶⁻⁶ Освецимського каштеляна Андрія Зборовського.

⁷ Літера к виправлена з ш.

⁸ ѿбурнулъ

приказую, абы-с в.мс. передо мною самым, а в небытности моеи теды перед судом моим кгородским Володимерскимъ на рочьках кгородских володимерскихъ, которые дня двадцеть третего мсца марца в року теперешнем тисеча шестсот двадцет осмом припасти и сужоны быть мают, обличне и завите сам стал напротыво велможного его млсти пна Анъдрея з Домбровице Фирлея, которыи, во всем прихилиячис до права посполитого, ѿ неслушное вытягане мыта уфаленого, доводечи справедливости подданым и месчаном своим германовским, позывает ѿ то, иж:

в.мс., не огледаючис ничего на право посполитое и вины, в нем ѿписаные, будучи на том подстаростве белоцерковскомъ ѿт велможного его млти пна подчасного коронного постановленным, без жадного росказаня его млсти пна своего в роках прошлых, то ест тисеча шестсот двадцет пятом и тисеча шестсот двадцеть шостом, такъ у тых подданных, бояр и козаковъ поводовых, коли колвекъ с тое маетности Германовское, въ воеводстве Киевском лежачое, через Белую Церковъ по потребе власной поводовои ехал, завше у ных мыто неслушное ку утяженю поводовои стороне выбыралес. Яко ж и тепер, в року прошлом тисеча шестсот двадцет семом, взявши якиисъ гнѣвъ на повода, впрод кгвалтовне наславши на тую маетност поводову челядь и месчанъ белоцерковских, и иных людей люзных, при себе ховаючих, ѿную спустошили и внивеч ѿвернули, а потом, кгда дня семогонадцет мсца октобра того ж року подданые поводовые с помененого места через тую Белую Церковъ повода на Волын в потребах такъ своих, яко и поводовых до Козина ехали, теды в.мс. у ных в способъ мыта взялъ, кгвалтовне през челядника своего вытягнул, а меновите: у Тимоша // Дорошенка — кордъ, купленыи за золотых пят грошеи готовых золотым [!], у Ждана Федоренъка — ¹—лукъ зъ сагаидаком, стоял золотых осмъ и грошеи¹ готовых шестнадцет, у Петра Сторожа — карабинъ, купленыи за золотых пятнадцет. И то все, яко се вышеи поменило, взявши, кгвалтовне у тых подданныхъ в способъ мыта через того челядника своего вытягнувши, на пожитокъ-ес свои ѿвернулес, зачим-ес у вины правные попал.

Прото повод в.мс. до всказанья и присуженя на в.мс. винъ правных, такъже и до верненья того грабежу з совитостю, в способъ мыта взятого, на терминъ вышь ѿзначоныи позывает, где абы-с становши, в том се во всем поводови завите усправедливил.

Писанъ у Володимери року тисеча шестсот двадцет осмого, мсца феврала четвертого дня.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 62.— Арк. 448—449. Засвідчена копія.

№ 210

1628 р., серпня 23. Володимир.— ВИЗНАНИЙ ЛИСТ ЛЬВІВСЬКОГО КУПЦА АВЕДИКА ПОЛІБОВСЬКОГО ПРО ОДЕРЖАННЯ ВІД КН. АДАМА САНГУШКА ЗАВДАТКУ НА ВИГОТОВЛЕННЯ «ЛІСОВИХ ТОВАРІВ» У КНЯЗІВСЬКИХ ПУЩАХ ІЗ ЗОВОВ'ЯЗАННЯМ ЗАЛАГОДИТИ КОНФЛІКТ ЩОДО БОРГОВОГО КОНТРАКТУ САНГУШКА З КОМПАЊЙОНОМ ПОЛІБОВСЬКОГО, ЛЬВІВСЬКИМ КУПЦЕМ ГРИГОРОМ МУРАТОВИЧЕМ

Ja, Awedyk Polibowsky, swoym i pana Grzegorza Muratowicza, kupca-urmiyanuna i mieszczanina lwowskiego imieniem, odstępując swej własnej należnej jurisdycji i prawa a pod ten zapis nasz spolny siebie samych, dobra i potomki nasze poddając, jawnie i dobrowolnie zeznawamy, iż:

¹—¹ Текст написаний на місці витертого.

według intercyzy dnia dwudziestego ósmego julji w roku terażniejszym między jaśnieoswieconemi xiążeciem jego mścią Adamem Sanguszkim, woiewodą podolskim, i xiężną jej mością panią Katarzyna z Służewa, woiewodziną podolską, małżakami, a nami z drugiej strony o robienie towarów leśnych wczynionej, wziętem i odebrałem zupełną summę czternaście tysięcy złotych polskich, które na toware leśne mamy zaraz w puszczech xiążąt ich mości ważyć i nałożyć w robocie ich. Jednak w tej trzydziści tysięcy i cztery nie mają się // includować iuż tę czternaście tysięcy, ale czasu swego spoina znowu mamy trzydziści i cztery tysiące od xiążąt ich mości sobie odebrać, sprzedawszy towary leśne według intercyzy mianowanej.

A iż ostała się przy panu Muratowiczu, towarzyszu mym, recognicia xiążęcia jego mości na dwadzieścia i kilka tysięcy złotych polskich, tedy tymże zapisem moim zapisuię się tak do tego quitu stawić pana Muratowicza, towarzysza w kontrakcie mego, iako i oddać w Łucku na iarmark blisko przysłyż w roku terażniejszym przypadającego tę rekognicią xiążęciu jego mści, tak też kleinoty i złoto na ten czas według rejestru w Łucku mamy oddać, które są v nas w zastawie położono według reiestru pana Muratowiczowego, xiążęciu jego mści danego.

A to pod zakładem czternaštu tysięcy złotych polskich i pod szkodami słownie oszacowanemi temu wszystkiemu zapisowi miemu dosyć czynić mam i powinien będę, o który zakład i o szkody, tak też i o samą rzecz daie wolność mnie samego i towarzysza mego xiążęciu jego mości do wszelakiego sądu i prawa pozwać, gdzie stanowszy za pierwszym pozwem i rokiem, nie zażywaiąc żadnych dyllacji, appellacji i ich prosequucji i inszych wszystkich dobrodzieistw prawnych, od sądu nie odchodząc zakład zapłacić, szkody nagrodzić i samej rzeczy, o co będę pozwan, dosyć czynić tylekroć, ile by tego potrzeba vkazowała.

I na to daie jego xiążęci mści ten mój zapis s pieczęcia i s podpisem renki moiej i ich mości panów przyiaciół do tego ode mnie vproszonych.

Pisan we Włodzimirzu, // roku Pańskiego tysiąc sześćset dwudziestego ósmego, miesiąca awgusta dwudziestego trzeciego dnia.

Samuel Litwinowsky ręką swą za oczewistą prozbą pana Polibowskiego podpisuię się na świadectwo. Adam Sokolnicki¹.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 62.— Арк. 1351—1352. Засвідчена копія

П е р е к л а д

Я, Аведик Полібовський, від себе і від імені львівського вірменина, купця і міщанина Григора Муратовича, відступаючи від нашого власного права і піддаючи під цей наш спільний запис себе самих, своє майно і своїх нащадків, явно і добровільно визнаю, що:

згідно з угодою, укладеною дня 28 липня цього року між нами і подільським воєводою кн. й.м. Адамом Сангушком та його дружиною, княгинею її мл. пані Катажиною з Служева, подільською воєводиною, на виготовлення лісових товарів, я взяв і повністю отримав суму 14 тис. польських золотих, яку ми повинні витратити на виготовлення лісових товарів у пуцах їх мл. князів. Однак ці 14 тис. не входять до складу тих 34 тис., які у відповідний час ми, згідно зі згаданою угодою, маємо повністю одержати від їх мл. князів після продажу лісових товарів.

А оскільки у pana Муратовича, мого товариша, залишилася розписка й.м. князя на двадцять з лишнім тисяч польських золотих, то я цим сво-

¹ Підписам свідків передує, як зазначено в обляті, podpis руки урманського самого Аведика Полібовського.

їм записом зобов'язуюсь поставити пана Муратовича, мого товариша, для квітуння контракту, а також у Луцьку на найближчому ярмарку, що припадатиме цього року, повернути князю й.м. ті його розписку і клейноди та золото, що перебувають у нас у заставі, згідно з реєстром, даним князю й.м. від пана Муратовича.

Вчинити усе те, що вказано в моєму записові, я зобов'язуюсь під закладом 14 тис. польських золотих і під шкодами, обумовленими в запису, а саме: я надаю князю й.м. можливість позивати мене самого і мого товариша про згаданий заклад, шкоди і про саму справу до будь-якого суду й права, зобов'язуючись стати на перший же позов і, не звертаючись до жодних відстрочок, апеляцій, зволікань та інших правних пільг і, не відходячи від суду, заплатити заклад і відшкодувати збитки по самій справі, до якої мене позиватимуть, стільки разів, скільки б виникла в цьому потреба.

На що даю князю й.м. цей мій запис з печаткою і підписом власної руки та їх мл. панів приятелів, яких про це просив.

Писаний у Володимирі, року Божого 1628, місяця серпня 23 дня.

Самуель Литвиновський рукою власною підписався на прохання пана Полібовського. Адам Сокольницький, свідок.

№ 211

1629 р. лютого 13. Хмелів-Болоховичі.— КОНТРАКТ МІЖ ЯНОМ ЗЕЛЕНСЬКИМ І МАРТИНОМ БОРЕНСЬКИМ НА ПОСТАВКУ ОСТАННЬОМУ ЗБІЖЖЯ ДО МІСТ ЩЕБЖЕШИНА І ГОРОДКА ДЛЯ СПЛАВУ

Stało sie pewne a nieodmienne postanowienie miedzy ich mściami panem Marcinem Borzęskim. wojskim bełskim, z iednej, a panem Janem Żalenskim, sędzią ziemskim włodzińskim, a drugiej strony w ten sposob, iż:

jego mśc pan wojsky bełsky będąc potrzebien zboża, mianowicie żyta, jęczmienia i owsa, wczynił targi, postanowił z jego mością panem sędzią ziemskim włodzińskim na dwieście mac włodzińskich żyta, za które ma dać panu sędziemu jego mśc pan wojsky po pułczwarta złotego za każdą mace, a pan sędzia powinien to żyto wystawić do Szczbrzeszyna, ¹-nim Zielone świętki¹ będą w roku terażniejszym. Tenże jego mśc pan wojsky v pana sędziego kupił i stargował dwieście mac jęczminia tejże włodzińskej miary, każdą mace po trzy złote, który jęczmień powinien pan sędzia wystawić do Grodka, maiętności jej mści paniej brasławskiej. Zosobna tenże jego mśc pan wojsky kupił v pana sędziego trzysta mac owsa włodzińskej miary po złotych dwa, który pan sędzia równo z jęczmieniem powinien // wystawić do Grodka wzwysz mianowanego na terażniejszy frakt tak, żeby jego mśc pan wojsky żadnego omieszkania nie miał do spuszczenia Bugiem jęczmienia i owsa, mianowicie przed ²-Kwietnią niedzielia² przyszło żeby był owies z jęczmieniem jego m. panu wojskiemu stawiony do Grodka. To też jego mśc pan wojsky jego mści panu sędziemu obiecuie i pozwalia, że złotych dwieście polskich zadatkem danych mają być naprzód zawżdy v pana sędziego, a za każdą zaś fure zosobna powinien jego mśc pan wojsky panu sędziemu zarazem przy odmierzeniu tej fury za wszystko zboże zapłacić tylie, ile by mac zboża przywieziono. Aże pan sędzia od pana wojskiego potrzebował więszego zadatku, niż dwieście złotych teraz, zaraz tedy jego mśc pan wojsky dał panu sędziemu sto czerwoných złotych: dwieście złotych polskich zadatku, a osta-

¹-1 3 червня

²-2 8 квітня

tek summy ad rationem zapłaty za zboże. Ktore jednak czerwone złote tak sie rachować mają, iako s terazniejszego odprawującego sie sejmu między kupcami we Włodzimierzu o zbosze jarmarku Włodzimirskim brać ich będą. A ieśliby jego mśc pan Borzeński miał na tych czerwonych złotych szkodować przez mniejszą cene ich, niżli teraz iest, tedy pan sędzia będzie powinien ten wszystkie czerwone złote oddać panu Borzęskiemu, a pan Borzęski powinien będzie inszą monetę te summe zapłacić.

To ich mśc sobie zyszcić obiecują dobrim cnotliwym słowem szlacheckim pod zakładem dziewiętnastu set złotych polskich i pod szkodami gołym słowem rzezonemi, który zakład i szkody ściągac sie mają na obiedwie stronie, // osoby same i potomstwo po nich następujące, jeżeliby iedna strona drugiej stronie w iakimkolwiek punkcie, condiciej i klawzulie w tej intercyzie mianowanej dosić vczynić nie mała. Który zakład i szkody vkrzywdzonej stronie pozwać będzie wolno do ktoregokolwiek sądu i vrzędu i prawa ziemskiego, grodzkiego i trybunalskiego stronie sprzeciwiając sie, gdzie stanowszy, nie zażywaiąc żadnych dyllacji, appellacji, obron wszelakich prawnych sprzeciwiając sie strono vkrzywdzonej i nie odchodząc od sądu zakład zapłacić i szkody oprawić będzie powinna i przed sie tej intercyzie we wszystkich iej kondycjach, klauzułach, paragrafach ma dosić vczynić tylekroć, ilebykroć tego potrzeba była.

A dla lepszej pewności do tej intercyzy oboia strona pieczęć swą przyłożywszy, rękę podpisałem i ich mści panów przyziaciół swych zobopolnych przy tym kontrakcie będących i dobrze tego wiadomych niżej podpisanych o podpis rąk i przyłożenie pieczęci prosili.

Działo sie w Chmielowie Bolechowicz, w domu jego mści pana sędziego ziemskiego włodzimirskiego, mśca lutego trzynastego dnia, roku tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego.

Jan Zaleński, sędzia ziemski włodzimierski. Marcin Borzęski, wojski bełski. Gabriel Podhorodeński, ustnie proszony. Podhorodeński Władysław.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 63.— Арк. 83 зв.— 84 зв. Засвідчена копія

Переклад

Сталася певна і невідмінна постанова між їх мл. паном белзьким войським Мартіном Боренським з одного боку і володимирським земським суддею Яном Заленським — з іншого, про таке:

Його милість пан белзький войський, потребуючи збіжжя, а саме жита, ячменю і вівса, вчинив торг і постанову з його милістю паном володимирським земським суддею на 200 володимирських мац жита, за яке й.м. пан войський мусить сплатити й.м. пану судді по півчетвертого золотого за кожную мацу, а пан суддя зобов'язується виставити це жито у Щебжешині до Зелених свят теперішнього року. Цей же й.м. пан войський купив і сторгував у пана судді 200 мац ячменю такої ж Володимирської міри, по три золоті за кожную мацу, а пан суддя зобов'язується виставити згаданий ячмінь до Городка, маєтку її милості брацлавської пані [каштелянаної]. Далі цей же й.м. пан войський купив у пана судді 300 мац вівса Володимирської міри, по два золотих, а пан суддя зобов'язується виставити цей овес одночасно з ячменем до Городка на цьогорічний весняний фракт так, щоб й.м. пан войський не зазнав жодної затримки при сплаві по Бугу ячменю і вівса, а саме щоб ячмінь і овес для й.м. пана войського були виставлені до Городка напередодні Вербної неділі.

Його милість пан войський обіцяє зі свого боку й.м. пану судді, що 200 польських золотих завдатку сплатить пану судді наперед, а за кожную фуру зокрема він зобов'язується платити пану судді зразу при одержанні

цієї фури за усе збіжжя стільки, скільки буде привезено мац збіжжя. А оскільки пан суддя попросив тепер від пана войськового більшого завдатку, ніж 200 золотих, то й.м. пан війський дав пану судді 100 червоних золотих: 200 польських золотих завдатку, а решту — в рахунок виплати за збіжжя. Вказані ж червоні золоті мусять після сейму, що тепер відбувається, рахуватися по стільки [польських золотих], по скільки їх братимуть купці у Володимирі на Володимирському ярмарку за збіжжя. А якби й.м. пан Боренський зазнав збитку на тих червоних золотих у зв'язку з їх нижчою вартістю, ніж є тепер, тоді пан суддя повинен згадані червоні золоті повернути пану Боренському, а пан Боренський зобов'язується що ж суму сплатити іншою монетою.

Їх милості зобов'язуються один перед одним під добрим чесним шляхетським словом усе це виконати під закладом 1900 польських золотих і під шкодами, обумовленими словесно, а саме: що згаданий заклад і шкоди поширюються на обидві сторони особисто і на їхнє потомство. На випадок, якби котрась із сторін не задовольнила іншу сторону у котромусь із пунктів, параграфів і умов цієї угоди, укривдженій стороні надається можливість позивати противну сторону до будь-якого суду і уряду: земського, гродського чи трибунальського; противна сторона, поставши перед судом, повинна буде, не вдаючись до жодних відстрочок, апеляцій та інших правних пілг і не відходячи від суду, сплатити укривдженій стороні заклад і судові видатки і виконати всі умови, пункти і параграфи згаданої угоди стільки разів, скільки виникне в цьому потреба.

А для більшої певності обидві сторони притиснули печатки до цієї угоди, підписали її і просили їх милостей панів приятелів, що були присутні від обох сторін при укладенні контракту і добре обізнані з ним, про підписи їхніх рук і притиснення печаток.

Діялося в Хмелеві-Болоховичах, у домі й.м. володимирського земського судді, місяця лютого 13 дня, року 1629.

Ян Заленський, володимирський земський суддя. Мартін Боренський белзький війський. Габріель Подгороденський, усно запрошений. Подгороденський Владислав.

№ 212

1629 р., листопада 6. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ
КН. АДАМА САНГУШКА НА ГДАНСЬКИХ КУПЦІВ ФОЛТИНА ПРЕЦА,
ХРИСТОФРА РУМЛЕРА ТА ІНШИХ ПРО ПОРУШЕННЯ КОНТРАКТУ
І НЕЯВКУ ВІДПОВІДАЧІВ ДО с. БЕРЕЖЕЦЬ ЗА СМАЛЬЦЮГОЮ,
ПОСТАВЛЕНОЮ З МАЄТКІВ САНГУШКА

Року тисеча шестсот двадцет девятого, мѣса ноябра шостого дѣня
На вряде кгородском в замку его кр. мл. Володимѣрском передо мною,
Андреем Мисевѣским, буркграбим володимѣрским, и книгами нынеш-
ними кгородскими старостинѣскими становши очевисто, шляхетныи панѣ
Стефанѣ Янѣчевѣскии именем ясневсвещеного Адама Алѣкѣсанѣдра кня-
жата Санѣкгушѣка, воеводы подолского, светѣчилсе и солени[те]р¹ про-
тестовал напротивко славетным ѿном Фолтинови Прецови яко принѣци-
палови, контрактуючому, и Якубови Кгелтенѣсови, факѣторови славет-
ного пна Кришѣтофа Румлера, такѣже противѣко пну Кришѣтофови Рум-

¹ Текст пошкоджений.

лерови и пну Миколаеви Десаць, купьцом и мешаном кгданскимъ, ѿ то, ижъ што:

яснеѡсвещенныи кнежа его млсть в року теперешньем тисеча *шестсот-*ным двадцат девятом, ²—в субботу близько пришьлюю по святе светого Станислава² // в Люблине под судами трибунальскими с поменеными купьцами стороны шмелцуги становил коньтрактьт и тымъ коньтрактьтомъ субьмитовальсе пятьдесять лаштовъ шмелъцуги выробленое ставити на местце, в томъ коньтрактьте выраженое, до которого во въсемъ се реферуеть. Теды досыть чинячи кнежа его милость тому коньтрактьтови, помененые пятьдесять лаштьтов уже давно ставиль и зложилъ. Которые лаштьтовъ пятьдесять днѡ одинадцатого мѡца августа шляхетныи Авьдѡи Сѡзкевич, возьныи енералъ воеводства Киевьского, Волынского и Браславского, з двима шляхтичами, с паномъ Стефаномъ Янчевскимъ и с паномъ Станиславомъ Ѡлшанским, в Бересцях же видиль — зозналъ. Которое шмелцуги ижъ помененые панове купьци ани ѡдобрали, ани дотомъ ³ ѡдберати розказують, а затымъ ани клеинотовъ, ани мемъбраму пана Кгурского водлугъ коньтрактьту не ѡдъдають ани ѡдъдавати хочуть, и ѿ вшемъ тые клеиноты гдѡс затратили, которые клеиноты кнежа его милост на двадцать тисечеи и шесть себе шацуеть.

Теды ѿ спротивенье се коньтрактьтови презъ помененые паны купьцы, а затымъ ѿ попаднене закладу ⁴—двадцати тисечеи пулѡсмусту⁴ золотых, также и ѿ шкоды на другую ж суму таковую ж шацованых кнежа его мл. сведчитьсе, ижъ ѿ тые вси вышъ написаные речи правне с поменеными паны купьцами водлуг ѡпевку коньтрактьту чинити будет, ѡфѡруетьсе.

И просил вышпомененыи протестуючии, абы тая протестация принята была и до книгъ записана, // которая естъ записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 63.— Арк. 1384 зв.— 1385 зв. Оригінал.

№ 213

1630 р., лютого 26. Володимир.— ВИТЯГ ІЗ СВДЧЕННЯ ВОЗНОГО ПРО ВРУЧЕННЯ ПОЗОВІВ РАТНЕНСЬКОМУ СТАРОСТІ СЕНЯВСЬКОМУ У СПРАВІ ЗА СКАРГАМИ КОВЕЛЬСЬКОГО ПРОТОПОПА ГРИГОРА ГОРОДИСЬКОГО, ЗОКРЕМА ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА З ЙОГО ПІДДАНИХ ПІД ЧАС ПЕРЕВЕЗЕННЯ СОЛІ І ЗАЛІЗА ДО КОБРИНА

Року тисеча *шестсотъ* тридцатого, мѡца февралѡ двадцат шостого днѡ На вряде кгродскомъ в замку его кр. мл. Володимѡрском передо мною, Кгабриелѡм Иваницьким, подстаростим володимѡрскимъ, и книгами нинешними кгродскими старостинскими становъши ѡчевисто, возныи земьскии енерал воеводства Волынского шляхетныи Иванъ Моисѡецькии ку записаню до книгъ нинешньих зознал тыми словы, ижъ:

року прошлого тисеча *шестсотъ* двадцать девятого мѡца декабра десятого днѡ ѡднесълъ позьвовъ кгродских Володимѡрскихъ автенътичьных три до места Ратъна, маетьности короля его мл. а староства его мл. пна Сенявьского, и ѡное ѡчевисто в замку Ратенском в руки урожоному его мл. пану Самуѡелеви Мышьковъскому, подстаростему ратенскому, дал в жалобе

²—² 13 жовтня

³ дотоль (?)

⁴—⁴ 20 750

велебного в пану богу // о҃тца Григора Городиского, протопопы ковельского:

перъшии — ѿ взяте презъ помененого пна подстаростего мыта у подданныхъ поводовыхъ уховецкихъ и городискихъ ѿд человека петнадцати по грошии три, и кгды оные с посланя поводового ¹ сул и желизо в року прошълом тисеча шестьсотъ двадцать девятом до Кобрина през Ратно везли, ѿ вернене того мыта и до заплаченя винъ, в праве описаныхъ... ²

И просил помененыи возныи, абы тая реляция его до книг была принята и записана.

Што естъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 65.— Арк. 428 зв.— 429 зв. Оригінал.

№ 214

1630 р., березня 6. Володимир.— РЕЕСТР ЧОПОВОГО, ПИВНОГО
І ГОРІЛЧАНОГО ЗБОРІВ, СПЛАЧЕНИХ ВОЛОДИМИРСЬКИМИ МІЩАНАМИ
ЗА ПЕРІОД МІЖ 16 ТРАВНЯ 1629 р. І 12 ЛЮТОГО 1630 р.¹

Дата	Кількість осіб, що сплатили податок	Кількість вироблених напоїв	Загальна сума податку
16 травня 1629 р.	3	3 півварки	3 зол. 9 гр. 3 ш.
16 травня [!]	3	3 »	»
17 »	3	3 »	»
21 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
22 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
23 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
25 »	2	2 »	»
26 »	2	2 »	»
28 »	4	4 »	4 зол. 12 гр. 4 ш.
29 »	5	4 »	»
30 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
31 »	4	4 »	4 зол. 12 гр. 4 ш.
1 червня	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
2 »	3	3 »	»
6 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
7 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
8 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
9 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
11 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
12 »	2	2 »	»
13 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
15 »	1	1 »	»
16 »	1	1 »	»
18 »	4	3 півварки	3 зол. 9 гр. 3 ш.
21 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
23 »	3	2 »	»
25 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
28 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
3 липня	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
5 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
6 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
11 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
17 »	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
23 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.

¹ Перша літера в виправлена з п.

² Опущена частина свідчення про вручення позовів з питань, безвідносних до торгівлі.

¹ Таблиця складена на основі засвідченого поіменного реєстру, поданого райцею Павлом Стовмичем і раецьким писарем Григорієм Завальським для запису до володимирських городських книг (ЦДІА УРСР.— Ф. 28, оп. 1, спр. 65.— Арк. 469—475),

Дата	Кількість осіб, що сплатили податок	Кількість вироблених напоїв	Загальна сума податку
24 липня	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
27 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
28 »	1	1 »	»
31 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
3 серпня	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
6 »	1	1 »	»
8 »	1	1 »	»
9 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
13 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
14 »	1	1 »	»
18 »	1	1 »	»
20 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
22 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
27 »	1	1 »	»
28 »	1	1 »	»
29 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
30 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
3 вересня	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
4 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
5 »	1	1 »	»
10 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
12 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
18 »	1	1 »	»
19 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
20 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
1 жовтня	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
4 »	2	2 »	»
5 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
8 »	1	1 »	»
9 »	1	1 »	»
10 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
15 »	2	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
16 »	1	1 »	»
17 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
18 »	2	2 »	»
22 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
23 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
25 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
27 »	1	1 »	1 зол. 3 гр. 1 ш.
5 листопада	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
6 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
7 »	1	1 »	»
9 »	4	3 півварки	3 зол. 9 гр. 3 ш.
12 »	3	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
13 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
14 »	1	1 »	»
19 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
20 »	2	2 »	»
22 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
3 грудня	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
4 »	2	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
5 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
7 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
10 »	1	1 »	»
11 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
13 »	2	2 »	»
17 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
19 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
27 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
29 »	3	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
31 »	2	2 »	»
2 січня 1630 р.	2	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
3 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.

Дата	Кількість осіб, що сплатили податок	Кількість вироблених напоїв	Загальна сума податку
7 січня	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
8 »	1	1 »	»
1[!] »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
22 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
23 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
24 »	1	1 »	»
25 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
28 »	1	2 »	1 зол. 3 гр. 1 ш.
29 »	1	1 півварок	»
30 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
4 лютого	4	4 »	4 зол. 12 гр. 4 ш.
5 »	3	3 »	3 зол. 9 гр. 3 ш.
7 »	? ²	2 »	2 зол. 6 гр. 2 ш.
8 »	1	1 півварок	1 зол. 3 гр. 1 ш.
11 »	6	6 півварків	6 зол. 18 гр. 6 ш.
12 »	2	2 півварки	2 зол. 6 гр. 2 ш.
Всього		206 півварків	228 зол. 26 гр. 2 ш.

№ 215

1630 р., березня 21. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ОГЛЯД ШОП З ПОПЕЛОМ КН. КАРОЛЯ КОРЕЦЬКОГО
НА ПЕРЕДМІСТІ ВОЛОДИМИРА МИХАЙЛОВЦІ І ПРО
ВИКРАДЕННЯ ТА ВИВЕЗЕННЯ ЧАСТИНИ ПОПЕЛУ ДО ГОРОДЛА

Року тисеча *шестсот* тридцатого, *ш*мца *марца* двадцать перьвого дня

На вряде кгородском в замку *его* кр. мл. Володимерском передо мною, Андреем Мисевьскимъ, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становъши очевисто, шляхетныи Станиславъ Рушел, возныи генерал коронныи трибуналскии, урядови нинешнему добре знаеьмыи, маючи при себе двох шляхтичовъ, шляхетныхъ Яна Завише и Яна Мециковского, явне и правдиве зознал, иж:

он дня нинешнего ¹—двадцат перьвого—¹ мца *марца*, року теперешнего тисеча *шестсот* тридцатого на жадане фактора *кж. его* мл. Кароля Корецького, каштеляна волынского, тут у Володимери на передместю Михаиловьцу в дому Васка, называючого подданого *кж. их* мл. Жаславъскихъ, воеводичовъ киевскихъ, был. Там же видел шопу албо stodолу, в которои был зложоныи попел, поташъ *кж. его* мл. Корецького бочокъ *осмъ*десять и три.

А потом стамтол того *ж* дня был с тою *ж* шляхътою межи жидами за божницею жидовською в домку противко дворру [!] *его* мл. пана Лагодовского, с которого домку фурмани городелские, яко передо мною поведали и перед урядом Городелским зознали, а один з них, Данило Пашкович, и тут передо мною, буркграбим, на уряде зознал, иж с того домку попел, поташ бочокъ *осмъ* а потом половицу девятое бочъки вночи по шабасе перед ²—святом Громницъ—² того року две године в ночь за уеднанем жидов двох, не пометаю, яко *едного* зовуть, але другии Абрамок се звал, на возы брали и до Городла *овд*везли. Тот теды домокъ видилисмо замкненыи колодкою, але *окъна отвороные* // Пыталисмо близких при том домку мешкаючихъ

² Из змісту документа неясно, скільки осіб приймало участь у виробленні напоїв у цей день.

¹—1 Текст правлений.

²—2 2 лютого.

людеи, где господари того дому. На што нам некоторые поведили, и ж юж недел зе две яко до Берестя одехал.

Которое ж то очевистое пререченого возного и шляхты зознане ест до книг нинешнихъ кгородских володимерскихъ за прозбою тых же вышъ-менованыхъ особъ записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 65.— Арк. 548—548 зв. Оригінал.

№ 216

1630 р., серпня 4. [Галичани].— АТЕСТАЦІЯ МАРТИ
З ВОЙНАРОВСЬКИХ СТЕФАНОВОЇ НЕМИРИЧОВОЇ
СВОЕМУ СЛУЗІ ЯНУ ПОКРИВНИЦЬКОМУ НА ПЕРЕГІН ХУДОБИ
ДО ПРУСІЇ ДЛЯ ПРОДАЖУ

Wiadomo czynie, komu wiedzieć należy, a zwłaszcza ich mśc na ślach, mytach, komorach u przykomorkach krola jego mści będącym, iż:

posyłam wołów trzysta trzydzieści i drobu ósmset, to jest baranów i owiec na sprzedaż do Prus albo gdzie się będą mogli sposobnie sprzedać, przy których posyłam służę swego urodzonego Jana Pokrzywnickiego. Które to woły i drób iż są z własnych majątności moich u poddanych połowowszczyzną wybrane, prozcoę, aby wszędy wolno bez wszelakiej zabawy i omieszkania drogi byli przepuszczeni podług praw i wolności naszych szlacheckich, gołtołwa będąc koждemu wzajemnie się łaskę oddać i odwdzięczyć.

A dla lepszej wiary i pewności ręką się własną podpisuie // i pięczęć przycisnąc kazałam.

Działo się w Kaliczanych¹, dnia czwartego sierpnia, roku tysiąc sześćset trzydziestego.

Marta z Wojnarowej Niemierzyczowa, podkomorzyna kiowska, ręką.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 173.— Арк. 1015—1015 зв. Засвідчена копія.

Переклад

Сповіщаю усім, кому слід знати, а зокрема, їх милостям [службовцям] на слях, митах, коморах і прикоморках короля й.м., що:

посилаю 330 волів і 800 голів дрібної худоби, тобто баранів і овець, на продаж до Пруссії або деінде, де можна вигідніше їх продати, відсилаючи при них свого слугу, шляхетного Яна Покривницького. Оскільки ці воли і дроб'язок — з моїх власних маєтків, зібрані у поголовщині з моїх підданих, прошу їх всюди без будь-якої затримки і уповільнення в дорозі пропускати відповідно до наших прав і шляхетських вольностей, залишаючи готова кожному до взаємних послуг і подяки.

Для ліпшої певності і віри підписуюсь власною рукою і наказую приписнути печатку.

Діялося в Галичанах, дня 4 серпня року 1630.

Марта з Войнарової Немиричова, київська підкоморина, рукою власною.

¹ Haliczanych (?)

1631 р., березня 13. Володимир.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ ТАРНІВСЬКОГО КУПЦЯ ЯНА ФЕЙФА ПРО НЕЯВКУ НА ВОЛОДИМИРСЬКИЙ ЯРМАРОК УПОВНОВАЖЕНОГО ВІД КРОСНІВСЬКОГО КУПЦЯ ТОМАША ДІКСОНА ДЛЯ СПЛАТИ ЗАЯВНИКОВІ БОРГУ, УЖЕ ПРОСТРОЧЕНОГО НА ДВОХ ПОПЕРЕДНІХ ЯРМАРКАХ: ПЕРЕМИШЛЬСЬКОМУ І ЛЬВІВСЬКОМУ

Року тисеча шістьсотъ тридцатъ першого, мѣсяца марца тринадцатого дна

На вряде кгородскомъ в замьку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, // Анъдреемъ Мисевским, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостиньскими становши очевисто, славетныи Юрии Бляк, слуга славетного Яна Феифа, купца и мешанина тарновского, сведчилсе и шповедал именовемъ пана своего на славетного Томаша Дыксона, купьца и мешанина кросновського, ш то, иж:

онъ року прошьлого тисеча шістьсотъ тридцатого на ярмарку Ярославском, взявши товару розмаитого у помененого Феифа, мешанина тарновского, въ суме пнезеи шістьсотъ шестдесят и осмъ золотыхъ полских и грошей двадцати и пяти полских, на которую то суму и рекоггницию с подписомъ руки своее дал, обещаючи и субьмитуючися на ярмарьку Премьском, которыи в томъ же року теперешнемъ тисеча шестсотъ тридцатомъ¹—на Три Кроле¹, свято рымское, припадал, шдати, на томъ ярмарьку Премьскомъ не заплатил. Потом, кгда се з собою на ярмарку Львовскомъ обачили, помененыи Феифъ упоминалсе, абы ему водлугъ рекоггниции своее досытъ учинил и тую суму шдал и заплатил. Теды помененыи Дыксонъ за вложенъемъ се в то товариства ихъ купецкого помененого Яна Феифа, не маючи ему чим на тот час заплатити, до теперешнього ярмарьку Володимерского упросил² и на другую рекоггницию свою также товаров розмаитых на золотыхъ сто сорокъ и шест набрал, яко ш томъ тые помененыи рекоггниции ширеи в себе маюут. Тепер теды в року теперешнемъ тисеча шестсотъ тридцатъ первом, мца марца тринадцатого дна, на ярмарьку Володимерскомъ челядник славетного Яна Феифа, будучи умыслне присланыи для шдбиранья сум, в помененыи // шбудвух рекоггницияхъ шписаныи, яко термину назначеного и рекоггнициями шписаного, ничего не шмешкиваючи, был готовъ шдобрати и з шное тутъ на вряде кгородскомъ Володимерскомъ квитовати, лечъ же помененыи Томашъ Дыксонъ сам для шдданья тых сумъ умыслне не³ приехал, толко челядника своего зъ товарами был прислал, которыи маючи росказанье шд пана своего а уходечи заплаты⁴ и жебы товаровъ не арештовано, тое ночи прошлое, то естъ з дня дванадцатого на денъ тринадцатый мца марца уехалъ и утеклъ. За которымъ то таковымъ нешдданъемъ помененыи сум, такъ за неужыванъемъ ихъ и за зълеченемъ термину назначеного до шкод немалыхъ пана протестуючогосе, которыхъ себе быти мениит на тисечу золотыхъ полских, приправил.

Ш што се и повторе помененыи панъ Юрии Бляк именовемъ пана своего сведчит и протестует, просячи, абы тая протестация его принята и до книгъ записана была.

Которая естъ принята и записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 66.— Арк. 178 зв.— 179 зв. Оригінал.

¹— 6 січня

² Текст пошкоджений.

³ Дописано над рядком.

⁴ Далі одне слово закреслене.

1631 р., березня 26. Володимир.— ЗАЯВА ОСТРОЗЬКОГО ЦИГАНА
ЯНА ГАЛУШОВИЧА ПРО ЗДІЙСНЕНИЙ НИМ У ВОЛОДИМИРІ
ОБМІН КІНЬМИ З МЕШКАНЦЕМ ВОЛОДИМИРСЬКОГО
ПЕРЕДМІСТЯ ВАСИЛІВЩИНИ ОЛЕШКОМ КОРОБЕЙНИКОМ

Року тисеча шістьсотъ тридцетъ першого, мѣца марца двадцать шостого
дня.

На вряде кгородскомъ в замьку его кор. мл. Володимѣрскомъ передо мною, Анѣдрѣемъ Мисевскимъ, буркграбимъ замьку Володимѣрского, и книгами нинешньми кгородскими старостиньскими становши очевисто, Янъ // Юрковичъ Кгалушовичъ, сынъ Юрка Кгалуша, цыгана з места Острога, именемъ помененого Юрка, отца своего, для записаня до книгъ нинешньнихъ кгородскихъ володимѣрскихъ, явне, яснѣ, на теле и умысле добре будучи зъдоровыи, зознал, ижъ:

онъ профримарчилъ клячу гнедую посполу з отцемъ своимъ вышъменованымъ, за которого во всемъ тымъ зознаньемъ своимъ рачить и записується одъ вшелякихъ трудностии правньныхъ, напотомъ наступуючихъ, за коня плеснивого у славетного Олешка Коробейника, подданого его мл. пана подсудка земьского володимѣрского зъ передместя тутошнего володимѣрского Василевьсчизны, оферуючисе такъ самого себе, яко и отца своего, яко се вышеи поменило, одъ вшелякихъ трудностии правньныхъ, у которого колвекъ суду и права наступуючихъ, помененого Олешка и потомковъ его стороны того фримарку боронити и заступовати, а то подъ закладомъ сту двадцати гривенъ полскихъ, о которыи то закладъ форумъ в каждомъ суде и урядѣ собе стороны оведве назъначають.

И просилъ менованыи зознаваючи, абы его таковое очевистое и добровольное зознанье принято и до книгъ нинешнихъ записано было, которое есть принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 66.— Арк. 225 зв.— 226. Оригінал.

1632 р., квітня 17. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ МАРІАННИ
З ГУСЯТИНА ОЛЕКСАНДРОВОЇ ПРУСИНОВСЬКОЇ
НА МАЦЕЯ ЛЕШНЕВСЬКОГО ПРО ПРИВЛАСНЕННЯ ГРОШЕЙ
ЗА ПРОДАЖ ЇЇ ВОЛІВ У ГДАНСЬКУ

Року тисеча шістьсотъ тридцетъ второго, мѣца априля семънадцатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. мл. Володимѣрскомъ передо мною, Анѣдрѣемъ Мисевскимъ, буркграбимъ замьку Володимѣрского, и книгами нинешними кгородскими старостиньскими станувъши очевисто, урожоныи панъ Кринскии Андреи именемъ велможное еѣ мл. панѣе Мариянны з Гусятина Александровое Прусиновское, воеводичовое белское, противко велможному его мл. пану Матееви Лешневському, каштелянови белскому, протестовалсе и ускаржал о то, ижъ:

его мл., легкце собе поваживъши право посполитое и вины, в немъ описанье, которое сурово подъ винами заказуетъ, жебы жаденъ речей чужихъ в моцъ неслушного цла не забералъ, смелъ и важилсе воловъ в личбе сто, с которихъ кажъдыи // волъ тутъ на мѣсцу за пинезы власныѣ пререченоѣ еѣ мл. панѣе воеводичовое белское през небожчика велможного его мл. пана Александра Прусиновского, воеводича белского, малжонка еѣ мл., по зо-

лотых пети́десят полских купленыи был, што все скомъпутовавъши, чинит золотых пет тисечеи, тые вси волы способомъ приятелскимъ отъ помененого его мл. пана Прусиновского, малжонка ее мл., до спроданя веспол зъ своими волами до Кгданска зъ села Кгрушъна, маетности своее, его мл. пан белский завзявъши, спродаль. А спродавши тые вси сто волов и пенезы за нихъ одобравъши, доведавъшисе ѿ зомстью с того свита славъное памети небожчика его мти пана Александра Прусиновского, малжонка ее мл., дорого спродавъши помененых сто волов, тые пинезы в моцъ неслушного цла забралъ и на свои пожитокъ власнымъ оберънулъ, зачим до шкодь ее мл. паню воеводичовую белскую великихъ, на ѿсмъ тисечеи золотых ѿшачованых, привелъ.

Которым то таковым неслушнымъ поступкомъ ижъ преречоныи его мл. пан Лешневский, каштелян белский, противко праву выступил, теды помененыи протестанс противко менованому его мл. пану белскому именем ее мл. панее воеводичовое белское ѿ то итерум аткъве итерум ѿсведчивъшис, и правне ѿ таковое неслушное забранье в суде належъном преречоную ее мл. паню воеводичовую белскую с помененыи его мл. паном белским чинит ѿферовавши, просил, абы тая протестация принята и до книг записана была.

Которая за принятемъ моимъ ест записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 67.— Арк. 373—373 зв. Оригінал.

№ 220

1632 р., грудня 20. Житомир.— ПОЗОВ ДЕРЖАВЦІ м. ЛИСЯНКИ ОЛЕКСАНДРОВІ КІРДЕЄВИЧУ-ДЖУСІ ДО КАПТУРОВОГО СУДУ КІЇВСЬКОГО ВОЄВОДСТВА У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ БОГУСЛАВСЬКОГО СТАРОСТИ ДОМІНІКА КАЗАНОВСЬКОГО ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ДЖУСОЮ ФАЛЬБИ НА ПОТАШНІЙ БУДІ ЗЛУДЧИНА ЛУКА ПІД БОГУСЛАВОМ

Рады и урядники коронные и депутаты судовъ каптуровыхъ воеводства Кіевского, под часъ безъкоролева обраные.

Урожоному пану Александрови Кирдиевичови Дзюсе, // арендарови албо державци места Лисянки, если оселый — яко оселому, а если неоселый — яко неоселому.

З особы и всихъ добръ в. м., где колвекъ якіе маешъ, моцью судовъ каптуровыхъ, згодне на сеймику въ воеводстве Кіевскомъ уфаленыхъ, а на конвѣкаци апробованыхъ, приказуемъ, абы в. м., передъ судомъ нашимъ каптуровымъ въ року пришломъ тысеча шестьсотъ тридцать третемъ, мѣца генвара десятого дня, въ замку Житомирскомъ до суженья припадаючихъ, самъ обличне и завите сталъ на жалобу и правное попарте велможного его милости пана Доминика Казановского, старосты богуславского, который в. м. позываетъ // о то, ижъ:

в. м. року теперешнего тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣца ноябра тринадцатого дня, запомневши срогости права посполитого и на вины, въ немъ описаные, ничего не дбаючи, взрушаючи под часъ теперешный безъкоролева покой посполитый, кгвалтовне и оружно зъ стрелбою насалесь челядь и бояръ своихъ з державы своее Лисянки съ коньми и возами на власный кгрунтъ Богуславскій до буды, названое Злудчина Лука. Которые посланцы зъ власного росказанья кгвалтомъ на кгрунтъ помененный наехавши, поводовы власные на поташъ наготовато естъ фалбу лаштовъ тридцать, коштомъ власнымъ // поводовымъ съ помененое буды Злудчиное Луки выробленую, кгвалтовне побрали и пограбили, и до буды в. м., которая до Лысянки належить, отпровадили, а в. м. тую всю фалбу на пожитокъ свой

обернулось. Презь некоторое насланье и побранье тыхъ попеловъ поводомъ, гартъ, который коштомъ повода нынешнего немалымъ зачато поташъ робити, до сихъ часувъ вакуеть, зачимъ поводъ шкодь на две тысячи золотыхъ полскихъ, кгрунтовъ самых ани забраное фалбы въ то не вкладаючи, поноситъ, о чомъ протестацяя и возного обдукцяя шырей сведчить. До которыхъ се поводъ прихляючи а зоставивши собе волное чиненье правом // о забраную фалбу презь особливый позовъ, на сесь часъ толко до нагороженья вышей менованыхъ шкодь двохъ тысецей золотыхъ албо яко судъ нашъ накажетъ и до заплаченья винъ правныхъ симъ позвоомъ в. м. на терминъ вышъозначоный позываеть.

На которомъ термине абысь в. м. сталь и на то все, што ваша милость отъ повода часу права шырей словы доведено и объяснено будетъ, правне отповедаючи, skutечне се во всемъ усправедливиль.

Писанъ въ замку Житомирском ¹, тысеца шестьсотъ тридцать второго, мсца декабря двадцатого дня.

Янь Липленскій, депутатъ и писарь судовъ каптуровыхъ воеводства Кіевского.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 221, оп. 1, спр. 148.— Арк. 1—3. Засвідчена копія 1778 р.

№ 221

1633 р., липня 5. Люблін.— ВИПИС ІЗ КНИГ ЛЮБЛІНСЬКОГО
ТРИБУНАЛУ З ДЕКРЕТОМ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ
КРИШТОФА МАКАРЕВИЧА-ІВАШЕНЦЕВИЧА НА СОФІЙСЬКОГО НАМІСНИКА
КІІВСЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ МАРТИНА КОРСАКА ПРО ЗАХОПЛЕННЯ
НАГОТОВЛЕНИХ ДЛЯ ПОСТАВКИ ДО ГДАНСЬКА ПОПЕЛУ І ФАЛЬБИ
НА БУДІ ІВАШЕНЦЕВИЧА В с. ПІСКІВЦІ

Выпис с книгъ головныхъ трибуналских з консерватъ воеводства Киевского

Лета Божого нароженья тысеца *шестьсот* тридцать третего, мсца июля пятого дня

Перед судъ нинешнии Головными трибуналскими коронными Любелскими приточыласе справа з реестру судового за приволаньемъ возного шляхетного Яна Чаиковича межы урожонымъ паномъ Криштофомъ Макаровичомъ Ивашенцевичомъ, поводомъ, а в бозе велебнымъ его мстю *отцемъ* Есифомъ Велиаиномъ Руцкимъ, митрополитомъ киевским, позыванымъ, за апеляцією од суду кгродского Киевского з рочьковъ марцовыхъ, в року прошълomъ тысеца *шестьсот* двадцать *осмомъ* сужоныхъ, межы вышей речоними сторонами учыненого, выточоною, а то в справе, през поводомъ ую сторону позъваному инътентованомъ *о* то, ижъ:

позваны в року прошълomъ тысеца *шестьсот* двадцать шостомъ, мсца авьгуста *шестнадцатого* дня, зверхностью ¹ его коря [!] мст, право посполитое и вины, в немъ описаные, зневажаючи, урядника своего метрополии Киевское софеиского урожоного пана Мартина Корсака и при немъ слугъ, бояр и подданныхъ метрополии Киевское софеиских, такъ и инъшыхъ *людеи* розныхъ, позъваному самому знаемыхъ, имена и назъвиска ведомыхъ, человека до *двохъсотъ* з оружемъ, воине належачымъ, розказал и наслал *моцно* кгвалтомъ с тыми вьсими людми на кгрунт властныи поводовъ *дедичьныи* над рекою Песковъкою неподалеку села поводового Песковьки, въ

¹ Далі пропущено року.

¹ зверхность

воеводстве Киевскомъ лежачого, на буду поводу, где повод мешкиваючы, попеловъ будныхъ, поташовъ робленя догледаль. Тамъ же в тои буде тотъ урядникъ позваного панъ Корсакъ за властнымъ росказаньемъ [мено]-ваного ² поташу готового, на которы южъ певъныи коньтрактъ был учынен с купцомъ кгдаскимъ паномъ Гавратомъ, лаштов пят и две бочьки взял и пограбил, кажъдыи лашть кошътоваль // повода по петисотъ золотых полских, фалбы готовое лаштовъ сто и тридцать попалил, пороскидалъ, потомъ побил, потопътал и внивечъ обернулъ, которая фалъба кажъдыи лашть коштовал повода по три копы и двадцати гршеи литовскихъ. А тую буду всю до скутьку знеслъ и спалил, которая буда сама зо въсемъ начынемъ буднымъ повода кошътовала золотых двесте шестдесят полских. И такъ тои урядникъ позваного, буду спаливъшы, фалбу попьсовавшы, а тои поташъ побравшы и пограбившы, до села позваного Потеевски, въ воеводстве Киевскомъ лежачого, одвезлъ и одпровадил. А позваныи, то од него взявъшы, на потребу свою обернулъ. При которомъ бранью и пограбенью поташу, спаленю буды и фалбы тот же урядникъ позваного панъ Корсакъ с тымъ людомъ дерева зо пчочами бортными в личбе чотырыста шестдесят, яко поводовыхъ, такъ и подданныхъ его, повыдираи и на голову мед повыбивал, будниковъ в личбе осмъдесять зъ заплакою прочъ порозганял. Жонокъ тежъ белыхъ головъ две з двоима детии за насланьемъ позваного а наездомъ и перестрахами пана Корсаковыми, утекаючы, потонули. О чомъ протестация шыреи въ себе обьмовляеть.

А такъ повод, заховавъшы себе целое право о подарте пьсчолъ, розогнанье будниковъ и утоненье двох невестъ з двоигомъ детии в суде належномъ, а на тот часъ толко о гарбежъ поташу, вернення зъ совитостю, за спалене буды и попалене фалбы, заплаченя за то все такъсы и о вини правъныи позваныхъ позвомъ листовным на рочьки вышь преречоные кгда запозваль, тамъ по контroversияхъ сторонъ обохъ судъ кродскии ³ Киевскии форумъ узнавъшы, позванымъ поступовати наказал. Од которого декрету умоцованыи позваныхъ тую справу презъ апеляцию до суду Головного трибуналу Любелского на воеводство Киевское межы справы духовныи роком завитымъ без припозву выточыл. О чомъ тотъ декрет апеляции шыреи въ себе обьмовляеть.

На року теды нинешнемъ с помененого декрету апеляции, слушне в тои справе припаломъ, стороны обедве, поводова — през пана Григоря Задуже[...] ², // а позваная — през урожного пана Мартина Корсака, умоцованыхъ своихъ, у суду нинешнего становилисе и в тои справе, межы собою росправу правъную маючы, коньтровертовали. Которыхъ коньтроверсы ихъ судъ нинешнии Головныи трибуналскии выслухавшы и оныи уважившы, ижъ справа учынквова, которая не кгрунтъ, одно оособу заходит, декрет суду кродского Киевского подносит и сторону позваную а форо волную чынит. Нехаи повод чынит с позванымъ въ суде належномъ, иле с права приидеть.

Што все для памети до книгъ есть записано, с которых и сес выпис под печатью земскою воеводства Киевского есть выданъ.

Писанъ в Люблине.

Федор Сущанскии Проскура, писар земскии киевскии. Корикговаль Выговскии.

Jan Alex. Madaleński, podszelek i deputat ziemie Wielunski. Petrus Mieszlowski, canonicus et deputatus [...] ⁴. Stans. Przyborowski, podcz[asz]ly posn[añ]sky, deput[at] woiew[ództwa] Posn[añ]skiego]

² Текст пошкоджений.

³ кродскии

⁴ Слово незбірливе.

Stans. Sławieński, gneśn[ieński], posnań[ski], lan[ciciensis] [canonicus?] m[anu] p[ro]pria] ⁵

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 221, оп. 1, спр. 51.— Арк. 10—10а.

№ 222

1634 р., квітня 29. Володимир.— ЗАЯВА ГРИГОРА
ДОЛБЕНКИ-МАРКОВСЬКОГО ПРО СПЛАТУ ЙОМУ БОРГУ
ФЛОРЕНТІЙСЬКИМ КУПЦЕМ ВІЛЬГЕЛЬМОМ ЕКЕНОМ

Року тисяча шестсот тридцат четвертого, мца априля двадцат девятого дня

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ володимерьскихъ дня двадцать сегомо, мца и року теперь идучих, вышеи на акте менованыхъ, припалыхъ и судитисе початыхъ, передъ нами, Кгабриелемъ Иваницькимъ, подстаростимъ, а Ольбрихтомъ, Люшковскимъ, судею, урядниками судовыми кгородскими володимерскими, становаши очевисъто, шляхетъныи панъ Кгрекгоръ Долбенъка Марьковскии, обыватель земли и воеводства Подляского повету Дрокгицького, для записаня до книг нинешньихъ кгородскихъ володимерьскихъ явъне, ясне и доброволне, на теле и на умысле добре будучи здоровымъ, зозналъ, ижъ:

славетьного пана Вилгелма Екена, месчанина, обывателя и купца з места Флоренции, з одня и заплаченя себе, зознаваючому, през него сумы // пинязеи девяностъ и девяти тысячи золотыхъ личьбы и монеты ¹ полское, през менованого пана Екена себе, зознаваючому, на запис свои доброволныи, в месте Кгданску перед сенатомъ до книг тамешньихъ кгданскихъ року прошлого тысяча шестсот тридцать третего, ²—в субботу першую по святе стого Станислава бискупа², водлуг рымского календара очевисъто зознаныи, винное, скутечного и истотного, менованыи запис во всех вшелякихъ его кондицияхъ, пунктах паракграфех, артикулах, клявзулах и обовязках касъсуючи, умораючи и внивечъ вечъне оборочаючи, и дорогу себе самому, потомъкомъ и держачимъ добр своихъ до дохоженъя менованое сумы такъ все спольна, яко и котороеи колвекъ части ее у помененого пана Екена самого, а по немъ у потомъковъ и держачихъ добр его до вшелякого права, суду и уряду на вси пришлые и потомные часы завираючи, замыкаючи и вечъное молчанъе вкладаючи, квитуетъ, вызволяетъ.

И вольнымъ вечъне заразомъ моцью того теперешнего очевистого устьного и доброволного зозънаня своего учинивши, просилъ, абы его тое таковое очевисътое и добровольное зозънанъе принято и до книг нинешнихъ записано было.

Кото//рое естъ принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 69.— Арк. 340 зв.— 341 зв. Оригінал.

⁵ Документ завірений печаткою Київського земського суду.

¹ Правлено.

²—² 8 жовтня

1635 р., лютого 12. Володимир.— ПОЗОВ ВАЦЛАВУ ПОДОРЕЦЬКОМУ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ
СТРИЙСЬКИХ КУПЦІВ ЯНА КРУПКИ, ТОМАША БУЙНОВИЧА
І ФЕДОРА КУЛИЦЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ
СОЛЯНОГО МИТА У с. САМОВОЛІ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ
СОЛІ ЗІ СТРИЯ ДО КОВЕЛЯ

Роман Гостцкии на Госчи и Крупои, каштелян киевський, староста володимирський.

Урождоному п̃ну Вацлавови Подорецькому.

З добр в. м. вшеляких лежачих и рухомих звер. его кор. мл. и моею старостинскою владою приказую, абыс в. мс. перед судом моимъ кгородским на рочках кгородских володимирских, в року теперешнем тисеча шестсотъ тридцат пятом, м̃ца марца двадцат девятого дня до суженя припадаючих, сам обличне и завите стал на жалобу и правное понарте славетных Яна Крупьки, Томаша Буиновича, Федора Кулицького, месчань места его кор. мл. Стрия, которые з бытностю и притомностю велможного его мл. п̃на Криштофа Конецполского, хоружого, коронного, старосты своего, ежели бы им водле права потребна ¹ была до всказаня на в. мс вин, в праве посполитом описаных, а през в. мс стол попалых, иж в. мс противко праву важилсе в року близко прошлом тисеча шестсотъ тридцат четвертом, м̃ца декабра двадцатого дня, кгда поводове сол возовъ осмдссят до Ковля и где бы еѣ могли продати волным гостинцем мимо село Самоволу, на тот час в поссессии в. мс будущую, провадили // яко люде купецкие, в. мс мыто неслушное од каждого воза по золотому одному через слуги свое взялес и вытягнулес, през што в вины, в праве посполитом описаные, попалес.

Прото абыс. в. мс на термине вышъ означоном стал и, на все судовне одповедаючи скутечне, усправедливилсе.

Писан у Володимери, року тисеча шестсот тридцать пятого, м̃ца февраля дванадцатого дня.

Андреи Бедонский, писар

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 70.— Арк. 365—365 зв. Засвідчена копія.

1635 р., лютого 17. Володимир.— ПОЗОВ ВАЦЛАВУ ПОДОРЕЦЬКОМУ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО СУДУ У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ
КН. СТЕФАНА ПОРИЦЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА
У с. САМОВОЛІ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ ЗБИЖЖЯ
З ПОДІЛЬСЬКИХ МАЄТКІВ ПОРИЦЬКОГО ДО ШПИХЛІРІВ
У с. СКОМОРОХАХ НАД р. БУГ

Роман Гостцкии на Госчи и Крупои, каштелян киевський, староста володимирський

Урождоному его мл. п̃ну Вацлавови Подорецькому, яким колвекъ правом села Самоволи держачому, если-с оселыи — яко оселому, а если-с неосе-

¹ потреба

лыи — яко нещселому, кгдаж ѿ твоеи щселости жадное ведомости по-
водови ¹ немашь.

З особы и зо всих добр в. мс // рухомых и з сум пнжных, где колвек
през в. мс маючих, звер. его кор. мл. а мою владзою старостинскою прика-
зую, абыс в. мс передо мною самым, в небытности моеи теды перед судом
моим кгородским в замку его кор. млсти Володимерскомъ на рочках судовых
кгородских володимерских, которые припадуть и сужоны быти мают в ро-
ку теперешнем тисеча шестсотъ тридцат пятом, сам щчевисто яко на року
завитом станол на жалобу и правное попиране вел. кнжти его мл. Стефана
зе Збаража Порыцкого, которыи в. мс позываетъ ѿ то, иж в. мс, препом-
невши права посполитого и винь, в нем описаных, в року теперешнем ти-
сеча шестсот тридцат пятом, мсца генвара двадцат ѿсмого дня, кгда
подданные поводовые з маетностие вышокгородских с Подоля^а, которых
было возовъ до ста, через державу в. мс село Самоволю тутъ в повете Воло-
димерскомъ ехали з розным збожем до шпихлеровъ поводовых, в мает-
ности селе Скоморосех над рекою Бугом будучих, там же тых подданных за
власным росказанем и ведомостю в. мс урядник в. мс самоволскии, тые
подводы в селе Самоволи на доброволной дорозе загамовавши, и ѿ кож-
дого воза по грошеи три в способъ якогос мыта незвычайного повыбирал
и безправне на них выгягнул, и то все на власныи пожиток в. мс собе ѿбер-
нул, зачим в вины, в праве посполитом на таковых описаные, попал до
всказаня.

Теды на в. мс. винъ за таковыи учинокъ попалыи поводъ тедерешнии
в. мс на термин звыш ѿзначоныи позывает, на котором яко на завитом
абыс в. мс. станол, вины правные заплатил и на все судовне ѿповедал // и
усправедливилсе.

Писан у Володимери, року тисеча шестсотъ тридцат пятого, мсца
февраля семнадцатого дня.

Андреи Бедонскии, писар

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 70.— Арк. 362—363 зв. Засвідчена копія.

№ 225

1635 р., березня 3. Володимир.— СКАРГА ЗАМОСТСЬКИХ КУПЦІВ
ЯНА КІНАСТА, ЯКУБА ГАЗА, ЯКУБА ВЕЄРА ТА ІНШИХ,
ПІДТВЕРДЖЕНА СВДЧЕННЯМ ВОЗНОГО, НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО
ГОРОДНИЧОГО І ВІЙТА ЮРІЯ ЛАДУ ПРО НЕОДНОРАЗОВЕ
НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА, ЗАХОПЛЕННЯ В РАХУНОК МИТА
РОЗДРІБНИХ ТОВАРІВ І ВИМОГИ «ПОДАРУНКІВ»

Року тисеча шестсотъ тридцать пятого, мѣсяця, марца третего днѣ

На вряде кгородскомъ в замку его кор. млсти Володимерском передо
мною, Андреемъ Мисевьскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, //
и книгами нынешними кгородскими старостинскими становши щчевисто,
славтныи панове Янь Кинасть, Янь Бекгин, Якубъ Газъ, Якубъ Веерь,
Андреи Дивизонъ и Кгрекгор Кгембзицкии, купць и мещане замоиские,
своимъ и ясневелможного его млсти пна Томаша Замоисцкого, подканцле-
рого коронного, енерала краковского, книшинского, рабштинского, ново-
тарского и сокалского старосты, именемъ сведчили, ѿповедали и соленигер

¹ Далі повторено ведомости.

протестовалисе противко урожоному его мл. п̃ну Юреви Ладе, городничому и воитови дедичному володимерскому, ѿ то, иж:

онъ в року теперешнемъ тисеча шестсотъ тридцатъ пятомъ, м̃ца марца второго дня, не огледаючися ничего на вины, в праве посполитомъ ѿписанные, зневаживши привилея и волности, протестантомъ ѿд его кор. м̃лти п̃на, п̃на нашего м̃лтивного наданые, за которыми волностями протестантове¹ по розных местах его кор. м̃лти и панских ездят, и всюды суть при них захованые, которые его мл. пан воить, яко се выжеи поменило, зневаживши, в протестантовъ мыто якоє незвычайное преез слуги свое выбрал, то ест першии раз по грошии шести ѿд кожного купца, другии раз знову по грошии шести, а потом третии раз знову при мыте короля его м̃лти у жида Длукгача, мытника²—(ѿд которого протестантове вси суть при волностях захованые)—², теж по шести грошеи неправне и неслушне выбирал. Потом и тым се еще не контентуючи, кгда уже протестантове, яко люде купецкие, с того ярмарку на другии, меновите до Бару хотячи ехати, возы свое купецкие товарами розными понакладавши, кони закладати казали, там же помененыи пан воить, не ведати для якоє причины протестантом кони два пограбити³ розказаль, потомъ Янови Кинесови, одному с протестантовъ, бунть ножовъ, которые уже были проданые, другому, Кгрекгорови Кгембзицкому, полмисок теж пограбити розказаль, якож пограблено и его мл. пану вои-//тови то все ѿдано. А кгда протестантове, заховуючися в томъ водлугъ волности своихъ, шедши до помененого его мл. п̃на воита, упоминаючис ѿ тот грабеж, и просили ѿного, абы им тые кони и инши и грабеж, неслушне и неправне пограбленыи, вернути розказал, которые не дбаючи ничего на прозбу протестантовъ, ѿных похукавши, упоминаючися якихси дарунковъ, помененых коней и инших грабежовъ вернути не казаль и не вернулъ.

Потом протестантове стамтол ѿшедши, передо мною, урядом, на помененого его мл. п̃на воита ѿ неѿдане тых грабежовъ, притом теж и ѿ ѿмешкане собе дороги през турбацие невинные през его мл. п̃на воита и ѿ шкоды, стол походячие, сведчилися, ѿ то, иж ихъ не ведати для якоє причины по господах поарештовати розказал, и просили ѿ придане возного. Я имъ с повинности моеє урядовое возного енерала воеводства Волынского шляхетного Миколая Закревского придалем.

Которыи за приданемъ моим урядовым тамъ бывши, и его мл. п̃на воита ѿ ѿдане того грабежу выжеи менованым протестантомъ починеного реквизираваль. Которыи самъ ѿчевисто его мл. пан воить перед возным поведил, же: «Тотъ грабеж не будетъ ѿданыи, аж ми подарокъ, меновите штуку полотна, ѿбрусь, тузин серветъ, зверцаadlo и пару рукавиць дадутъ²—(чого протестантове никгда и нигде не давали и давати не повинни)²». Што возныи помененыи слышавши, передо мною, урядом, ѿчевисто стоячи, зо-
знал, иж то такъ власне было, и тые слова ѿд его мл. п̃на воита слышал.

А протестантове и повторе мною, урядом, и помененым возным ѿсведчившися и волную мелиѿрацию тоє протестации такъ себе, яко и его мл.

¹ Правлено.

²⁻² Дужки в тексті.

³ Виправлено з побраті.

пну своєму, если бы того п[отр]еба⁴ указовала, зоставивши, оферовалися такъ сами, яко и его мл. пна своего с помененым его мл. пном воитом ин форо фори правне чинити. На тот час просили, абы тая их протестация и зознанє возного принято и до книгъ нинешних записано было.

Которое *ест* принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 70.— Арк. 51зв.— 52 зв. Оригінал.

№ 226

1636 р., квітня 8. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ВРУЧЕННЯ ОЛЕНІ СТЕФАНОВІЙ ЛЕВОВІЙ ПОЗОВУ
ДО ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИБУНАЛУ В СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ
МИКОЛАЯ КОСАКОВСЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА
У м. БРУСИЛОВІ ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ХУДОБИ СКАРЖНИКА
З СІВЕРСЬКИХ МАЕТКІВ ДО МАЗОВІЇ

Року тисеча шістьсотъ тридцат шостого, мѣа априля осмого дня На вряде кгородскомъ в замку его кр. мл. Володимерскомъ передо мною, Петромъ Сосновъскимъ, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становъши очевисто, возныи енерал воеводства Волынского шляхетныи Миколаи Закревский для записаня до книг нинешнихъ кгородскихъ володимерскихъ зознал тыми словами, иж:

он року теперешнего тисеча шістьсотъ тридцать шостого, мѣа генвара осмого дня позов албо припозовъ головныи трибуналский автентичныи, на мембране земском киевском писаныи, до места Брусиловъ въ воеводстве Киевском однесши, оныи въ браме замку там будучого воткнулъ и в положеню того позву воитови, бурмистромъ и сторожом, в браме стоячим, а в месте мешчаном оповедил. Писаныи тот позов по урожоною панюю Олену Микулинского, першого Бутовичовую, второго — Клембовскую, а тепер третего малженства Стефановою Лвовую, панюю шправную и доживотную, и малжонка еє яко опекуна помененого пана Стефана // Лва, такъже воита старого и бурмистров брусиловских, и жида Юска, аренъдара брусиловског, в жалобе велможного его мл. пана Миколая Косаковского, каштеляна черниговского, старосты виского, в реч в томъ позве меновите описаную, то есть по декрете волности ис асистенции не вложено в позов в справе в квалтовное и безправное взяте и пограбене незвычайного, никгда тамъ небывалого мыта: воловъ петнадцати по золотых тридцати, коров такъже петнадцати по золотых двадцати, овец двадцати по золотыхъ три, которое быдло проважоню з фолварковъ и краев сиверских^а, маєтности помененого его мл. пана черниговского, з Дорогинки, до другое маєтности и фолварковъ мазовецких Косаковъ, затымъ в вины правные взглядом взятыя незвычайного и никгда небывалого тамъ мыта, совитость того грабежу, в чомъ тотъ позовъ ширеи а достаточнеи в себе обмовляеть.

За которымъ позвоом менованыи возныи зложил рокъ сторонам обом, такъ поводови, яко и позваным, в Люблине на консерватах воеводствъ Киевского, Волынского и Браславського, и Черниговського, напервеи по дате и положеню того позву¹⁻¹ по недели Проводной¹⁻¹ в року теперешнем тисеча шістьсотъ тридцать шостом до суженя припадаючих и -сужоных, ку росправе правнои становитис.

^а Текст пошкоджений.

¹⁻¹ після 30 березня.

И просил поменены возныи, абы тая его реляция до книг была принята и записана, што отрималъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 71.— Арк. 397—397 зв. Оригінал.

№ 227

1636 р., серпня 25. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ ПІД ЧАС
ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ ІЗ ЗАСЛАВСЬКОЇ ВОЛОСТІ
КН. ЮРІЯ ЗАСЛАВСЬКОГО НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча *шестсот* тридцат шостого, мѣца августа двадцат пятого дня
Перед урядомъ и книгами *нинешними* кгородскими володимѣрскими
становши *щевисто*, шляхетными пнѣ Миколаи Янович, слуга и приставъ
*ясне*щвещеного княжти его милости Ерого з Острога на Жаславу Жас-
лавского, прихилиячисе до атестации урожного его милости пна Павла
Обидовского, старосты и економа волости Локацькое, слуги княжти его
милости, на доброволное перепусченъе волов нижеи менованых княжти его
милости себе даное, присягу в тую роту, же тые волы княжти его
милости, которыхъ *ест* в личбе сто и десять, з власное маѣтности княжти
его милости, пна его, з волости Жаславское и власного зимованя княжти его
милости суть, иже их на потребу княжти его м¹. до Лукова провадитъ,
присягль.

Которую // присягу телесную перед книгами *нинешними* выконавши,
просиль, абы то было до книг записано.

Што *ест* принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 71.— Арк. 921—921 зв. Оригінал.

№ 228

1637 р., квітня 28. Володимир.— ЗАЯВА АНДРІЯ ШОМАКИ
ПРО СПЛАТУ ЙОМУ БОРГУ НЕАПОЛІТАНСЬКИМ КУПЦЕМ
ВИЛЬГЕЛЬМОМ-ЕРНСТОМ ЕКЕНОМ І ПРО КАСАЦІЮ БОРГОВОГО
ЦЕРОГРАФА, ВНЕСЕНОГО ДО КНИГ м. НЕАПОЛЯ

Року тисеча *шестсот* тридцать сегого, мѣца априля двадцат осмого
дня

На рочках судовых кгородскихъ володимѣрскихъ, дня двадцать тре-
тего, мѣца и року тепер идучих, вышеи на акте менованых, припалых и
судитисе початых, перед нами, Килияномъ Вильгорьскимъ, подстаростимъ,
а Михаломъ зе Збаража Воронежкимъ, судею, урядниками судовыми кгород-
скими володимѣрскими, становши *щевисто*, шляхетными панъ Анъдреи Сте-
фановичъ Шомака для записаня до книгъ *нинешнихъ* кгородскихъ володимѣр-
скихъ явне, ясне и добровольне, на теле и умысле добре будучи здоровымъ,
озналь, ижъ:

славетного пана Вильгелма Ернеста Екена, купца и мѣсчанина Меапо-
литанского [!], з оданя // и заплаченя себе, зознаваючому, презъ мена-

¹ *Дописано над рядком.*

ного Екена сумы пинязей ста тисечеи золотых полских, презъ менованого купца собе, зознаваючому, на церокграфъ винного долъгу, перед урядомъ тамошнымъ места Меаполитанского шчевисто зознаныи, реального и истотного, готовыми пнзми менованыи церокграфъ, собе на тотъ долъгъ шд помененого пана Екена даныи и служащи, во всемъ цале и зупольне кассуючи, уморяючи и внивечъ вечне шборочаючи, иже уже напотомъ нигде у жадного права, суду и уряду менованыи церокграфъ яко скасованыи, которыи зознаваючии якось с пригоды за нешпатрностью своею згубиль, если бы се где и у кого напотомъ быти знашолъ и показалъ, жадное ваги и моци мети не маеть и не можетъ вечными часы, презъ тое теперешнее шчевистое устное и добровольное зознане свое декляруючи и шбьясняючи, и дорогу собе самому и потомкомъ своимъ до дохоженя тое такъ всее вышшеи менованое сумы пнзееи, яко и которое колъвекъ части ее такъ у менованого долъжника своего самого, яко и по немъ у потомъковъ и деръжачихъ добръ его до шшелякого права, суду и уряду, на шшелякомъ и кажъдомъ месъцу будучого, завераючи, замыкаючи и вечное молъчанье вкладаючи, квитуетъ, вызволяетъ.

И вольнымъ вечне заразомъ моццю того теперешнего шчевистого устного и добровольного зознаня своего ¹—(зособна томъ теперешныи квити с книгъ тутошныхъ кгородскихъ володимерскихъ менованому пану должникови своему автентице вынявши, до уряду и актъ тамошныхъ места Неаполитанского перенести и дати вписати // моцъ зуполную и владзу достаточную зознаваючи и позволяючи)¹— учинивши, просил, абы его тое таковое шчевистое и добровольное зознане принято и до книгъ нинешныхъ записано было.

Которое *ест* принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 72.— Арк. 111зв.— 112 зв. Оригінал.

№ 229

1638 р., березня 2. Володимир.— СКАРГА ЛЬВІВСЬКОГО КНИГОТОРГОВЦЯ МИХАЙЛА СЛЮЗКИ, ПІДТВЕРДЖЕНА СВДІЧЕННЯМ ВОЗНОГО, НА ВОЛОДИМИРСЬКОГО ПРОТОПОПА ГРИГОРІЯ ЛОЗОВИЦЬКОГО ПРО НЕСЛУШНЕ ЗВИНУВАЧЕННЯ У ПРОДАЖУ НА ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЯРМАРКУ ТРЮДІ ЦВІТНОЇ, НІБИТО ВИКРАДЕНОЇ ІЗ ЦЕРКВИ м. ЗАМОСТЯ, ПУБЛІЧНЕ БЕЗЧЕСТЯ І МАТЕРІАЛЬНІ ЗБИТКІ, ВИКЛИКАНІ СПІЗНЕННЯМ СЛЮЗКИ НА БАРСЬКИЙ ЯРМАРОК

Року тисеча шестсот тридцат шмого, мца марца второго дня

До уряду и актъ нинешныхъ кгородскихъ володимерскихъ и до мене, Петра Сосновского, буркграбего замку Володимерского, шбличне пришедши, шляхетныи панъ Михал Слюзка, месчанин и библишполя лвовский^а, жалосне се светчиль и соленигер протестовал напотивко велебному в пану богу штцу протопопе володимерскому ш то, иж:

помененыи штецъ протопопа володимерский, не шглядаючисе на право посполитое и вины в томъ же праве, яко теж и въ духовныхъ противко вишляторомъ покою посполитого и дуфаматором ¹ людии поцтивых, на ярмарки и зезды зби-// раючихъсе, тепер часу недавного, кгда в року теперешнемъ тисеча шестсот тридцат шмом, мца феврала двадцат второго дня протестуючии яко чоловік поцтивыи купецкии на ярмарку тутошнемъ Володи-

¹— Дужки в тексті.

¹ дифаматором

мерскомъ зборномъ з книгами, в буде своєї торгомъ и гандлем се бавячи, межи иншими книгами книгу рускую, набоженству рускому належачую, Триод Цвѣтнуну, велебному отцу Евлямпиеви Облампскому продал был. Которую книгу выше менованую замену за другую книгу, Триод Постнуну, од духовных особъ и месчанъ замоисцких протестующии мел, о том атестацию^б од тых же духовныхъ и месчанъ замоиских протестующомусе с печатью духовною церкви тамошнее замоиское и подписами рукъ, у тое ж атестации вырожонх, даная ширей в себе обмовляет. Теды помененыи отецъ протопопа, не маючи жадное наименшое належности и претексту до книги выше менованое, отцу Облапскому од протестанта проданое, але толко упорне на приведене до дисгонуру и опчного мниманя о протестующомсе, кгды ж з ласки божое в поцтивом житю своем протестующиесе не был и не естъ подеизраный ани уражонны, усадившисе и задаючи слова протестующомусе усчили²—вые⁻², якобы тую книгу украденую с церкви неслушне продавал — задаючи, теж помененую книгу, у отца Облапского в дому лентвоита володимерского на местцу судовомъ однявши, загамовал и затримал. Яко ж протестующиесе великих трудностей правовых в месте тутошнем Володимерском с помененым отцемъ Облапским о вернене тое книги заживши, и непооднокрот отцов велебных Тимотеуша Симановича, писара епископского капитульного володимерского, и отцу Григору Городискому, протопопе ковельскому, добрым способом реквизиючи, абы тую книгу яко // ничего оному невинную не гамовал, посылал. Перед которыми место вернення тое книги протестанта такъ словами неустивыми лжил и тое ж, што и при том, мовил, же тая книга з церкви ест украденая, задавал. И оному пинязи, за которые былъ продалъ тую книгу, то ест за золотых полских чотырнацат з выкладами золотых трох оддати и вернути мусивши, ярмарку всего теперешнего и торгованя на нем за уставичными турбациями правовыми, такъ и еханю на ярмаркъ Барскии с товарами своими понехати и омешкати мусел ку великои шкоде и кривдам своим. Которых шкод себе протестантъ в омешканю ярмарковъ помененыхъ и ставованю се себе самого с челядю и конми през целыи тижден на золотых пятьсот поднятых быти ошачовавши, и такъ о тые шкоды свое, яко теж и о дифамоване протестанта перед людьми зацными и задаваню слов, гонорови и поцтивому житю протестующогосе шкодячих и уратливых³, затым о затримане и невинное загамоване книги выше менованое, которое урядовне през возного шляхетного Миколая Закревского, абы ему была оддана, реквизиовал, противко помененому отцу протопопе володимерскому и волное подане ширшое протестации и т[...]⁴ мелиорацию, если бы того потреба указовала, себе зоставивши, на верификацию тое протестации своее ставил возного енерала воеводства Волынского, и яко протестансъ од того ж отца протопопы володимерского словами неустивыми был деспектованыи.

Возныи тот же выше менованыи в реляции своєї зознал, иж:

року и дня выше менованых за приданем урядовымъ // и маючи при себе шляхту людей добрых пана Мацея Олшевского и пана Миколая Недобылского, ходил до дому славетного пана Павла Столмича, лентвоита володимерского, и при бытности того ж пана лентвоита, такъже и славетных пана Тимофея⁵ Остаповича и Семена Париловича, Павла Марциновича Ласчинского и Ивана Маскевича, лавников присяглых места Володимерского, и при бытности велю людей инших зацных урядовне реквизиовал, для чого бы велебными отецъ Григории Лозовицкии, протопопа володимерскии,

²—² Правлено.

³ уразливых

⁴ Текст пошкоджений.

книгу, през протестуючогосе *отцу* Евлямпиеви, презбитерови, протестуючогосе проданую и *еще* в прошломъ року тисеча *шестсот* тридцат сегого, такъже на ярмарку Володимерскомъ зборномъ сторгованую, гамовал, и у пана Михала Слюзки, яко *теж* и у помененого *отца* *Облапского* гамовал и на вряде тутошнемъ воитовскомъ володимерскомъ затримал.

На што помененыи *отец* протопопа володимерскии поведил: «Иже-м я для того тую книгу, Триодъ Цвѣтную, з церкви украденую для того, *иже* иншиє зъгубы при тои книзе сталисе, затримал и заарештовал, заложивши заклад, абы тая книга в тисечи копъ литовскихъ до росправы правное на вряде воитовскомъ и лавничомъ Володимерскомъ затримана была, з выжеи менованымъ паномъ Михаломъ Слюзкою, библиополею лвовскимъ, *оферуючисе* з нимъ⁵ *о* тоє згиненє книги з церкви правне *ин* *форо* *фори* чинити».

Што и такъ, а не иначеи было, возныи вышеи менованыи правдиве признавши, просил, абы такъ тая протестация, яко и *его* реляция, принятыє и до книгъ записаныє были.

Што *єст* принято и записано.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 73.— Арк. 436—437зв. Оригінал.

№ 230

1638 р., березня 2. Володимир.— ЗАЯВА ЛУЦЬКИХ КУШНІРІВ
ОЛЕКСАНДРА СИЗОНИВИЧА, ГНАТА БУЛИЖКІ
І ГРИГОРІЯ ЛУКАШЕВИЧА ПРО ЗБРОЙНИЙ НАПАД НА НИХ ПІД ЧАС
ВОЛОДИМИРСЬКОГО ЯРМАРКУ І ПОШКОДЖЕННЯ ЇХНІХ ТАШІВ
КУПЦЯМИ-ШОТЛАНДЦЯМИ З МІСТ БРОДІВ І ЗАМОСТЯ

Року тисеча *шестсот* тридцат *осмого*, *мѣ*сца марца второго дня

На вряде кгородскомъ в замку *его* кор. мл. Володимерскомъ передо мною, Петромъ Сосновскимъ, буръкграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становши *о*чевисто, славетные панове Александер Сизонович, Игнатъ Булышка и Григорию Лукашевич, месчанє луцкие, кушнери, противко Воитехови Ленд¹-зе¹ и Янови Кирови з Бродов, и Вилгѣлмови, купцови з Замостя, шотом, купцом, на ярмарку тутошнемъ Володимерскомъ зборномъ будучим, принципаломъ и ихъ помочникомъ, *им* самымъ *имены*² и прозвиски добре ведомымъ и знаемымъ, светчили и протестовалисе *о* то, *иже*:

менованыє выже принципалове с помочниками своими, ничого не *дбаючи* на право посполитое и вины, в немъ *о*писаныє, такъже *теж* и безпеченство покою³ посполитого, а звласча под час ярмарковъ правомъ посполитымъ и привилеями надаными *об*варованыє, але то все легце себе важачи и за низач маючи, кгда скаржачиєсе яко люде спокоиные таковымъ безпеченствомъ покою посполитого, под час вшелякихъ ярмарковъ *о*собливе правомъ посполитымъ *об*варованого и *у*фаленого, будучи упевненныє и *убезпечоныє*, с ташовъ своихъ на рынку места тутошнего под домомъ славетного пана Кгабриеля Мрозовского, старого раици и месчанина володимерского, такъже и противко нимъ, през дорогу стоячихъ, дня вчорашнего двадцат шостого, *мѣ*сца тепер идучого лютого уже *о* змерканю яко люде купецкие // такъ для выдхненя по працахъ своихъ целодєнныхъ, яко *теж* и для порахованя се *межи* собою в

⁵ *Правлено.*

¹—¹ *Написано на місці витертого.*

² *Вписано іншим чорнилом.*

³ *Вписано на місці витертого.*

продаваню товаровъ своихъ сполныхъ до дому славетного пана Хилимона Святогоровича, старого раици, месчанина тутошнего володимерского вшедши, тамъ в помененомъ дому рахунками своими купецкими през годин три albo чотыри забавляючисе, вноч седали, а потомъ таковыя ж свое рахунки межи собою яко суседы и приятели межи собою сполные скончавши, з ызбы до сени спокоине и безпечне, жадное наименшее причины и оказии никому до гниву и звады жаднымъ и наименшимъ способомъ и претекстомъ не даючи, и жаден з нихъ жадное брони при себе не маючи, скоро толко вышли, теды вышеи помененыя принципалове с помочниками своими, себе самымъ имени и прозвиски добре ведомыми и знаемыми, на скаржачихсе, в сеняхъ дому того спокоине и безпечне идучих, кгвалтовне и потужне в килкадесят чоловека з разными бронями, шпадами и рапирами, и килефами нападши, оныхъ безвинне, умыслне и кгвалтовне ажъ до самыхъ ташовъ⁴ их, передъ таковымъ ихъ кгвалтомъ и потугою уходячих, окрутне, нелитостиве и немилостиве, чимъ которыи з нихъ могль, побили, потолкли и посекли, и смертелне одного з нихъ, Александра Сизоновича, зранили. На остатокъ и самую ташу такъ тыхъ скаржачихсе, яко иишихъ ихъ суседовъ, ту ж подле нихъ стоячих, шпадами и рапирами покололи и поризали, и попробивали. Зачимъ тымъ таковымъ своимъ кгвалтовнымъ и безправнымъ менованые принципалове з помочниками своими поступкомъ // право посполитое зневаживши и покои безпеченства ярмарковъ зрушивши, вины за то в немъ, противко таковымъ кгвалтовникомъ в праве написаные, и в нагорожене шкод, которыхъ себе скаржачиесе такъ възглядомъ такового окрутного побитя и змордованя, посеченя и пораненя през нихъ себе, яко тежъ особливе в омешканю ярмарку през скаржачихъ Барского, на которыи дня нынешнего запевне выехати зтол были мели, за таковымъ себе през нихъ подеспектованемъ, на чотыри тысячи золотыхъ полскихъ быти сталыхъ и поднятыхъ менят и шацуют, попали.

Ω што все з ними скаржачиесе в кождомъ суде и уряде, где бы се толко и яко водлугъ права онымъ дорога до чиненя о то з меноваными выжеи особами правомъ показала, правне без омешканя чинити оферовавшисе, на болщую веру и подпору тое таковое скарги своее скаржачиесе ту ж заразомъ на вряде передо мною и книгами шляхетного Миколая Закревского, возного земского енерала воеводства Волынского очевисто ставили...⁵

Што все, кгда такъ зознаваючи правдиве быти признавши, теды скаржачиесе просили абы ихъ тая таковая протестация и реляция возного приняты и до книгъ нынешныхъ записаные были.

Которые суть приняты и записаные.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 73.— Арк. 438—440. Оригінал.

№ 231

1638 р., березня 17. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ
КН. КАТЕРИНИ ТИШКЕВИЧІВНИ ВИШНЕВЕЦЬКОЇ НА УРЯДНИКА
КНЯЗІВ ЗАСЛАВСЬКИХ АНДРІЯ СУХОДОЛЬСЬКОГО
ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА ПІД м. РИЛАВИЦЕЮ
З 86 ПІДВОД ВИШНЕВЕЦЬКОЇ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ
«ЛІСОВИХ ТОВАРІВ» З ЙІ НЕМИРІВСЬКОГО МАЄТКУ
ДО КОРИТНИЦІ ДЛЯ СПЛАВУ

Року тисеча шестьсот тридцать осмого, мсца марца семьнадцатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. мти Володимерскомъ передо мною, Петромъ Сосновскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами

⁴ Правлено.

⁵ Опущене свідчення возного про огляд ран потерпілих.

нынешными кгородскими старостинскими становши очевисто, шляхетными пань Станиславъ Твардовскийи, слуга яснешсвещоное кнежны еє мл. панее Катарини Тишкевичовны Вишневецкоє, конюшиное коронное, старостинное кремьнецькоє, именем тоє ж еє млсти панее своеє про[ти]вко¹ урожоному его млсти пану Андрееви Суходолскому светчил и протестовалсе ѿ то, иж: его мл. пань Суходолскийи, ничего не дбаючи на право посполитое и вины в немь ѿписаные, року теперешнего тисєча шєстсот тридцат ѿсмого, мца марца шєстнадцатого дня, кгда кнежна еє мл., пани протестуючого, слала подводы свое з товарами лесными з власных лесовъ [свои]х¹ немировъских до берегу, до Коритници, и лист свои писала, абы всюды яко товар шляхецкии, ѿд мыт волныи, был препроважонныи, // тамже, кгда подводы шли през местечко Рылавицу, под местом Володимером будучое маєтност²—кнежати его мл. Владислава Доминика, конюшого коронного², теды его млт пань Суходолскийи у тых всих подводниковъ еє млсти панее протестуючоєє, которых было в личбе ѿсмъдєсят и шєсть, у кожного мыто казал побрати, якожь и побрано. Але потом знову дня нинешнего, вышєи на акте менованого, того ж року и мєца, кгда назад тые подводы, ѿдпровадивши товары, додому шли, теды его млт пань Суходолскийи яко перед тым, такъ и тепер знову казал мыто брати. Але кгда протестуючи зборонялсе давати яко ѿд подвод шляхецких, теды его мл. пань Суходолскийи казалъ кони за тоє мыто албо мостовое взяти и пограбити, якожь за росказанєм его взято и пограблено коня у ѿдного с подводниковъ на имя Марка Черника, шерстю вороного, коштуючого золотых пятдєсят. А того хлопа челяд и слуги его млсти ѿкрутне побили з росказаня его млсти.

Ќ што все протестуючи ѿферовал еє млт панюю свою в суде налєжномъ з его млтю паном Суходольскимъ такъ ѿ бране мыта, яко ѿ взяте и пограбєнє коня и побитєє хлопа правне чинити. ...³

А протєсьтуючи, зоставивши волъную мелиѿрацию тоє протєсьтацийи еи милости панєи своеи, еєли бы того потреба указовала, на тотъ часъ просиль, абы то все принято и до книгъ нинєшньныхъ кгородскихъ володимерскихъ записано было.

Што ѿтрималъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 73.— Арк. 512 зв.— 513 зв. Оригінал.

№ 232

1638 р., квітня 22. Володимир.— СКАРГА ФІЛОНА ЄЛОВИЦЬКОГО НА КН. АДАМА-ОЛЕКСАНДРА САНГУШКА ПРО ЗАХОПЛЕННЯ І ПРИВЛАСНЕННЯ ДЕРЕВ'ЯНИХ «НІМЕЦЬКИХ» КЛЕПОК, ВИГОТОВЛЕНИХ І СКЛАДЕНИХ У с. ОЛЬБІ РУСЬКОМУ НА ЗАМОВЛЕННЯ ЄЛОВИЦЬКИХ

Року тисєча шєстсотъ тридцат ѿсмого, мца априля двадцат второго дня

На врьдє кгородском в замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Петром Сосновским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становши очевисто урожонии пань Юрии Пилковскийи именем урожоного его мл. пана Филона Яловицкого, подстаростєго кремєнецького, пана своего, противко яснешсвещоному кне-

¹ Текст пошкоджений.

²⁻² Кн. Владислава-Домініка Заславського.

³ Опуцєне свідчення возного про огляд ран потерпілого.

жати его мл. Адамови Александрови Олкгєрдовичови Санкгушкови, воеводе волинскому, светчил и протестовалсе ѿ то, иж:

менованыи кнежа его мл., ничего не дбаючи на право посполитое и вины, в нем описаные, але то обоє легце себе важачи, иж зрушаючи покои посполитии суседскии, року тепер идучого тисеча шестьсотъ тридцать ѿсмого, мѣца генвара третего дня моцно кгвалтом подданыи своих з волости Каменское подвод килка сотъ до села Олбля Руского наславши, клепокъ шестьсотъ нѣмецких, кождое сто по пулпетаста золотыхъ полских коштуючое, през урожного его мл. пана Валерияна Подгороденского, мечника земли Волинское, власным коштом и накладом выробленых, выготованых и там в помененом селе Олблю зложоных, а его мл. пану протестуючогосе¹ певънымъ конътрактьом през его мл. пана мечника даных и належачих, кгвалтовне и безправне побрал, пограбил и, до маєтности своеє мѣста Каменя запровадивши, на пожиток свои неправне и неслушне обернул и привласчил. Зачим тым таковым своим неправным поступком кнежа его мл. пан воевода право посполитое зневаживши и покои суседскии посполитиу // взрушивши, въ вины, за то в праве написаные, и в совитую навезку того такового безправного грабежу попалъ.

О што все протестуючи его мл. пана своего с кнежатєм его мл. паном воеводою в суде належном правне чинити ѿферовавши, на тотъ час просиль, абы его тая таковая протестация принята и до книг нѣнешних записана была.

Которая ест принята и записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 73.— Арк. 684—684 зв. Оригінал.

№ 233

1638 р., вересня 17. Луцьк.— ДЕКРЕТ ЛУЦЬКОГО ЛАВНИЧОГО СУДУ
У СПОРІ МІЖ КИЇВСЬКИМ КУПЦЕМ САМІЙЛОМ І КУПЦЕМ-
ВІРМЕНИНОМ БАХЧОЮ ПРО ПОСТАВКУ ОСТАННІМ НЕДОБРОЯКІСНИХ
САП'ЯНИВ В ОБМІН НА ЗАГОТОВЛЕНІ САМІЙЛОМ СОБОЛИНІ ХУТРА

Appellacia między panem Samuelem z Kiiowa, powodem, a Bachczą, Ormieninem

Roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego ósmego, mśca septembra siedmnastego dnia.

W ratuszu Łuckim działa sie przede mną, Romanem Zenonowiczem, namiostnikiem lętwoitowstwa łuckiego, Wasilem Szytniewiczem, burmistrzem, Janem Matfiowiczem, raico, Maximem Sokolenico, ławnikami przysięgłemi, // wrzendem miesckim Łuckim.

Przypadła sprawa między panem Samuelem s Kiiowa, miesczaninem, powodem, a Bachczą, Ormieninem, pozwanym, o zamiane soroka sobolów na safiany zamorskie żółte, któremi dziesięćma buntami Ormienin ten skrzywdził, że barzo złe są, a pozwany excipował forum, aby odesłano tam, gdzie sic sprawa zaczęła. A powód powiedział, że forum w sądzie w. m. jest s tych racii, bo w Jarosławiu telko targ stanął, ale tu, w Łucku, miał mi oddać, iakoż i furmanem swym skory przysłał, a jam furmanowi zapłacił i nie z iednego miasta: on z Brodów, a ja z Kiiowa.

Sąd niniejszy forum tej sprawie w sądzie swym uznawszy, pozwanemu odpowiadać nakazuje. Appellavit citatus. Powód bronił, bo nie definitiva sententia.

¹ протестуючомусе

Сąd niniejszy wysłuchawszy controwersji, ponieważ iещe nie definitiva sententia, ale accessoria, dla tego odciowszy appellacie na strone, pozwanemu skutecznie odpowiadać nakazuie.

Protestatur citatus, iudicium reprotestatur.

A w odpowiedaniu pozwany powiedział, że w Jarosławiu wczynili sobie oboja strona dosyć, contentował sie ieden drugą zamianą dobre za dobre, brak za brak, i brał się na barysznika na vkazanie tego, że nie było tej wymowy, żeby miał brakować.

A powód prosił o przydanie ławnika na oglądanie tego safianu, iakoż i pokazał między kilko buntów odmiane barzo podlich safianów, i prosił, aby mu stawić swiadki nakazano było.

A pozwany także brał się do dowodu, iako towaru nie falszował i nie mieniał, że jako kupił tak przedał, jako teraz w oczach ludzkich są.

Jakoż powód stawił pana Jwana z Kiiowa, który powiedział, że cene sorokom sobolów za pułtrzecia tysiąca wczynili, a safian głowa na głowe po pułczwarta złotego; iuż na odieździe w Jarosławiu vkazał eeden bunt, wszystkich miało być siedmset i eedynaście skór, y powiedział dawszy dwa bunty Samuelowi, że jak te dwa bunty i wszystkie takie są.

Сąd niniejszy wysłuchawszy controwersy stron obudwu a przychilaiący się do prawa pospolitego, blizszego pozwanego do dowodu najduje i przysiędz samowtór nakasuee s tak dobrym, iako powód świadka stawił, w te rota, eako on nie szlubował za wybór tych skór zamorskich. Którą przysiega w ponieździałek ma wykonać bez przypożwa. //

Appellawit citatus, że samowtór nakazaną, a nie samemu. Urząd dopuścił i termin na szczęśliwy przyeazd jego mści woita składa bez przypożwu.

Protestował się powód o szkody na dwa tysiąca złotych, i pozwany także reprotestował sie na trzy tysiące złotych.

Co jest zapisano.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 23, оп. 1, спр. 1.— Арк. 39—40. Оригінал.

Переклад

Апеляція між паном Самійлом з Києва і Бахчою, вірменином Року Божого 1638, місяця вересня, 17 дня.

Діялося в Луцькій ратуші перед Луцьким міським урядом і нами, присяглими лавниками: мною, намісником луцького лендвійтівства Романом Зеноновичем, бурмістром Василем Шитневичем, райцею Яном Матвійовичем, лавником Максимом Соколеницею.

Слухалася справа між позивачем, міщанином Самійлом з Києва, і відповідачем, Бахчою, вірменином, про обмін сорока соболів на заморські жовті сап'яни, десятьма в'язками яких вірменин скривдив [Самійла], бо виявились дуже погані. А відповідач тим часом заперечував підсудність, вимагаючи, щоб справа була передана туди, де починалася. Позивач же відповів, що підсудність якраз належить цьому судові, бо «в Ярославі ми лише сторгувалися, а віддавати [товар] він мав мені тут, у Луцьку, і вже й шкури прислав зі своїм фурманом, і фурманові вже заплатили: він — [за дорогу] з Бродів, а я — з Києва».

Теперішній суд, признавши підсудність цієї справи своєму судові, наказав відповідачу оборонятися. Відповідач апелював. Позивач заперечував апеляцію як заявлену до судового вироку.

Теперішній суд, вислухавши докази сторін, відхилив апеляцію як заявлену в процесі слухання справи до судового вироку і наказав відповідачу боронитися доказами.

Відповідач протестував, суд висловив зустрічний протест.

Боронячися, відповідач сказав, що в Ярославі обидві сторони погодилися між собою задовольнити одна другу обміном доброго товару на добрий, бракованого — на бракований, і посилався на баришника, доводячи, що не було такої умови, яка дозволяла б бракувати товар.

А позивач просив виставити лавника для огляду згаданого сап'яну, показавши при цьому серед обмінних кілька в'язок дуже нікчемних сап'янів, і просив, щоб йому було наказано поставити свідків.

Відповідач же зі свого боку брався довести, що не фальшував і не міняв товару, і що як купив, так і продав, як оце зараз перед очима в людей.

Позивач виставив [свідком] пана Івана з Києва, який сказав, що вони сторгували сорок соболів за півтретя тисячі, а сап'ян головою за голову — по півчетверта золотого, і, вже виїжджаючи з Ярослава, [вірменин] показав одну в'язку, а усіх шкур мало бути сімсот і одинадцять, і сказав, даючи дві в'язки Самійлові, що усі в'язки такі, як оці дві.

Теперішній суд, вислухавши докази обох сторін і керуючись публічним правом, знаходить ближчим до відводу відповідача і наказує йому самовтор присягнути з таким же добрим свідком, якого виставив позивач, про те, що він не підряджався на вибір цих заморських шкур. Таку присягу слід виконати у понеділок без приповову.

Відповідач апелював, що присягу наказано не йому самому, а самовтор. Уряд [апеляцію] прийняв і визначив їй термін без приповову на щасливий приїзд його милості війта.

Позивач протестував про збитки на 2 тис. золотих; відповідач теж висловив зустрічний протест на 3 тис. золотих.

Що й записано.

№ 234

1639 р., квітня 13. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ ПОПЕЛУ, СМАЛЬЦЮГИ І СМОЛИ
З МИХНІВСЬКОЇ ПУЩІ ФІЛОНА ЄЛОВИЦЬКОГО НА ПРОДАЖ
ДО ГДАНСЬКА

Року тисеча шестсот тридцат девятого, мѣа априля тринадцатого днѣа

На вряде кгородском в замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Петром Сосновским, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становъши очевисто, шляхетныи Янъ Поступалскии, слуга урожного его мл. пана Филона Еловицкого, воиского володимерского, подстаростего кремьянецкого, на шкутах двох и дубасе третемъ попельом шмелцукгою¹, которого маєт бути лашътовъ петдесят, и смолюю, которое лашътовъ осмъ, тот же слуга быти менил обтяжоных, до Кгъданска Бугомъ рикою плынучие, прихилияючис до конституции коронъных, ѿ цѣлах водных ухваленых, присягу телесную перед выобразенем Христуса пана укрижованого, заховавши звичаинныи трибъ выконыванъа присяг, водлуг роты, в праве написаное¹ а собе през возного, шляхетного Семена Осташевского пронун[ц]иованое², в тые слова: «Я, Янъ, присегаю пану Богу всемогушъчому, в Троици святои единому, на том иж:

тот увес попель и тая смола, з которими // до Кгъданска плынути³ маю, суть з власных пусчки его мл. пана моего Михновских выробленые,

¹ Правлено.

² Текст пошкоджений.

³ Виправлено з плынуци.

а не перекупные ани жаднымъ коньтрактомъ албо цирокграфомъ накритимъ. Такъ ми, пане боже, помози и невинная мука Христуса пана»,— выконал.

А выконавши просил, абы тая его присяга до книгъ записана и з тыхъ же книгъ автѣнтице выдана была.

Што штрымалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 74.— Арк. 312—312 зв. Оригінал.

№ 235

1639 р., травня 16. Володимир.— ЗАЯВА ВІД ІМЕНІ ЛЮДВІКА
ОЛІЗАРА-ВОЛЧКОВИЧА ПРО ПОГРАБУВАННЯ СЛУГАМИ
ЮРИЯ НЕМИРИЧА 50 БОЧОК ПОТАШУ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ
ЧЕРЕЗ МАЄТКИ ОСТАННЬОГО ПІДВОД З ПОТАШЕМ
З ВОВЧКОВСЬКИХ І ХОДОРІВСЬКИХ ПУЩ ОЛІЗАРА-ВОЛЧКОВИЧА
НА СПЛАВ ДО КАЗІМЕЖА

Року тисеча шестсот тридцать девятого, мца мая шестнадцатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. мл. Володимерскомъ // передо мною, Петромъ Сосновскимъ, буркграбим замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становши очевисто, урожоны панъ Крыштофъ Виталшевский, слуга урожного его мл. пана Людвика Олизара Волчкєвича, именем того ж пана своего противко урожному его мл. пану Юреви Немиричови светчилъ и протестовалсе в тот сподобъ, ижъ:

поменены его мл. панъ Немиричъ, доведавшисе, же подвод его мл. пана протестуючогосе сто семдесят с поташами, з лесовъ и пусчи Волчковских и Одоровских, маєтности дедичныхъ его мл. пана Олизара, выробленными, до Казимера до сплаву гостинцемъ звичайным, през маєтность его мл. пана Немирича место Горошки и села Горошенки, Роховку и Сколобовъ идучим, ишли, в року теперешнемъ тисеча шестсотъ тридцат девятомъ, мца мая десятого дня, не дбаючи ничего на право посполитое и вины, в немъ описаные, на дорозе доброволной в помененыхъ маєтностяхъ своихъ презъ дракганы свое, на то приготованые, а его мл. пану Немиричови самому по именахъ и прозвискахъ лепеци ведомые, поташу бочокъ пятьдесят, то ест в Горошкахъ бочокъ шест, в Горошенкахъ бочокъ тринадцать, в Роховце бочокъ двадцать и одну, в Сколобове бочокъ десять кгвалтовне и безправне пограбил и взял, а ку своему власному пожиткови обернулъ, зачимъ в совитость и вины правные попалъ.

О што все протестансъ теперешнии итерумъ атькве итерумъ осветчившисе, а волную мелифрацию тоє протестации теперешнее, яко с права будеть належало, его мл. пану своему зоставивши, ижъ его мл. панъ протестуючогосе инъ форо фори зъ его мл. паномъ Немиричомъ правне // поступить, оферовавши, просил, абы тая протестация принята и до книгъ нынешнихъ записана была.

Што штрымалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 74.— Арк. 403—404. Оригінал.

1640 р. квітня 22. Броди.— КОМПРОМІСНА УГОДА
 МІЖ БРОДСЬКИМ КУПЦЕМ ОЛІФЕРОМ ФЕНЕВИЧЕМ І КРЕМЕНЕЦЬКИМ
 КУПЦЕМ ФЕДОРОМ БУЙНОЮ ПРО ПРИПИНЕННЯ БАГАТОРІЧНОГО
 СУДОВОГО ПРОЦЕСУ, ЩО ПОЧАВСЯ ПІСЛЯ СПІЛЬНИХ
 ТОРГОВИХ ОПЕРАЦІЙ ПШОНОМ У ГДАНСЬКУ

Miedzy sławetnemi Olifierem Feniowiczem, mieszczaninem brodzkim, i Chwedorem Buiną, mieszczaninem krzemienieckim, w roku 1633 mającemi z sobą towarzystwo spółnego handlu jagłami w Gdańsku, z którymi terazniejszy actor Chwedor Bujna zpląnawszy rachunek Olifierowi czynił był, i w tymże handlu zaіsčia mające compromissem w Krzemieńcu źniesiono, na ostatek kwitem przed wrzędem radzieckim Krzemienieckim z dostatecznego handlu rachunku czynienia i wszelakich sum, które iedno mieli z sobą, zapłacenia, przez Olifiera dobrowolnie przyznanym, vmorzono i cassowano w roku 1634.

Tenże przerzczony terazniejszy w mieście Brodziech mieszczanin Olifier, pozwany, mieszkając ieszcze na on czas w Krzemieńcu, postponowawszy compromis i kwit swój, Chwedora Buine na vcciwym naruszył zadawszy, iżby miał nad piętnaście lasztów dwa i czterdzieści i dwa korcy jagieł spółnie mających przed nim zataić i skorzystować. Za podniesieniem accyej od Olifiera przeciwko Buinie w wrzędzie miejskim Krzemienieckim o dwa łaszty czterdzieści i dwa korcy jagieł zataionych appellacja do wyższych sądów, naprzd do panów lwowskich, potem za dworem jego królewskiej mości wytoczona była, gdzie retractowany decret krzemieniecky, oboich wyższych sądów nastąpiła decysia poena publicae reuocationis cum refusione damnorum, ¹—które¹ popadł Olifier za porwaniem sie słowetym ² na vcciwie Buiny. W czym od lat sześciu mniej albo więcej wiodąc proces prawny, obiedwie strony szkody wielkie pretendowali sobie, osobliwie Chwedor Buina, // actor, w mieście Brodziech żądający sprawiedliwości execucyj na Olifierze decretami wyższych sądów przewidzionym.

Obiedwie strony dobrowolnie skłoniwszy sie i przystępując do wynalazku i rozsądku przyjacielskiego, na compromis pozwolili, wysadziwszy Chwedor Buina z strony swojej szlachetnego pana Piotra Kocielskiego, na ten czas burgrabiego brodzkiego, i sławetnych Andrzeia Strupieszowskiego, i też Hrehorego Bobowskiego, Olifier zaś z strony swojej — panów Jakoba Pirumowicza, Mikołaja Mardyrosowicza, ormian, i Andrzeia Swirydowicza, kupców i mieszczan brodzkich. Przed którymi dosyć szyroko i dostatecznie wprzd vstnie przez plenipotentów swoich, mianowicie Buina przez pana Jana Sinickiego, Olifier — przez pana Stanisława Czarnote, przełożywszy ab origine sprawe spółki handlów swoich, mianowicie handel Gdański, potem munimentami, które iedno mieli należące k tej to sprawie aż do ostatniego naiwyższego sędziego maiestatu jego królewskiej mości decretu produkowanemi.

W które panowie compromissarze pilnie wejrzawszy i z przeczytania każdy extract, które byli autentyczne, wyrozumiawszy, i vznawszy Olifiera być vpadłego iako niesłusznie sie targnionego na vcciwie przeciwko Buiny, zatym i do szkod przywiedzenie iednostainą zgodą nakazali, aby Olifier iutro rano na tymże miejscu, gdzie sie stał compromis, przed nami satisfaciendo w honorze o zadanie łasztów dwóch czterdziestu i dwóch korcy jagieł iakoby zataionych, iż sie nie pokazało, Bujne przeprosił, a względem szkod wszelakich i wykładów zaraz przy ty[m]że oddał Bujnie dwieście złotych polskich, cassując i wniwecz obraca//jąc ich munimenta processów prawnych dla wznowienia

¹—1 w które

² słowesnym

jakowego na potym tejże sprawy do siebie odebrali i aby wagi nie miały wiecznemi czasy niniejszym ostatnim compromissem swoim vmorzylі,

waruiąc go przy podpisie rąk swoich własnych zakładem pod tysiącem złotych polskich na trzy szpitale: catholicy, grecky i ormiański brodzkie. Jeśliby która strona kiedy znowu miała cokolwiek ściągającego sie k tej sprawie wznowić i wspomnieć, ten compromis nasz iakożkolwiek naruszyć, ta potym będzie nieodpustnie wyżpomienioną summe odłożyć i dać; odłożywszy iednak, cale w sprawie tej strona niesprzeciwiaiąca sie zostawać ma.

Na co litigantes dawszy ręce panom compromisarzom i tę sentencją wdzięcznie przyjąwszy, beneuole pozwolili trzymać cale, zupełnie i ni w czym nienaruszenie teraz i na potym.

Działo się w Brodziech, dnia dwudziestego wtórego kwietnia, roku Pańskiego 1640.

Piotr Kocielski, burgrabia zamku Brodzkiego, m[anu]l p[ro]lp[ri]a.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 24, оп. 1, спр. 5.— Арк. 47—48зв. Оригінал.

Переклад

Між славетними Оліфером Феневичем, бродським міщанином, і Хведором Буйною, кременецьким міщанином, що в 1633 р. мали між собою в Гданську спілку в торгівлі пшоном, сплавившись з яким, теперішній позивач Хведір Буйна склав звіт Оліферу. Тоді ж між ними сталися незгоди, ліквідовані компромісною угодою в Кременці. Нарешті, їх остаточно погоджено і скасовано квитом, добровільно пред'явленим у 1634 р. від Оліфера Кременецькому раецькому уряду на задоволення у взаємних торговельних обрахунках і на сплату усіх сум, що викликали взаємні спори.

Тим часом згаданий відповідач Оліфер, теперішній бродський міщанин, який на той час ще мешкав у Кременці, зневаживши компромісну угоду і свій квит, заявив на шкоду честі Хведора Буйни, що той приховав від нього і обернув на свою користь 2 лашти і 42 корці пшона понад ті 15 лаштів, що належали їм спільно. Після слухання перед Кременецьким міським урядом заяви Оліфера проти Буйни про приховання 2 лаштів і 42 корців пшона пішла апеляція до вищих судів: спершу — до львівських панів радників, а потім — до Задворного суду його королівської милості, де був підтверджений кременецький декрет і від обох вищих судів надійшло рішення про публічне відречення [від наклепу] і сплату збитків, якому підлягав Оліфер за словесні випадки щодо честі Буйни. Тим часом обидві сторони, ведучи між собою понад шість років судовий процес, зазнали великих збитків, а особливо Хведір Буйна, позивач, який у місті Бродах домагався від Оліфера виконання вироку, присудженого декретами вищих судів.

А тепер обидві сторони, добровільно погодившись на приятельське рішення і розсуд, згодилися на компромісну угоду. Хведір Буйна висадив від себе шляхетного пана Петра Котельського, теперішнього бродського бурграбія, і славетних Андрія Струпішовського і Григорія Бобовського, а Оліфер від себе — бродських купців і міщан панів Якуба Пирумовича і Миколая Мардиросовича, вірмен, а також Андрія Свиридовича. І потім перед ними досить широко й вичерпно через своїх повірених, а саме: Буйна — через пана Яна Синицького, а Оліфер — через пана Станіслава Чарноту, викладали свій спір спершу усно — від самого початку своєї спільної торгівлі, зокрема, гданської, а потім з пред'явленням усіх документів, що належали до справи, аж до останнього найвищого судового декрету його королівської величності включно.

Пани компромісари, пильно оглянувши і перечитавши кожний автентичний документ, одностайно визнали програною справу Оліфера як тако-

го, що робив неслухні нападки на честь Буйни, чим і призвів його до шкоди, і постановили, щоб Оліфер на другий ранок на цьому ж місці, де укладено компромісну угоду, перепросив Буйну перед компромісарами, вдовольняючи його честь, про несправедливе звинувачення у прихованні 2 лаштів і 42 корців пшона, що не підтвердилося, і тут же при згаданих особах віддав Буйні з огляду на його шкоди і видатки 200 польських золотих. Скасовуються також і позбавляються сили документи їхніх судових процесів, які надалі не матимуть жодного значення й ваги у вказаній справі на вічні часи згідно з цією останньою компромісною угодою.

І це [сторони] обумовили і підписали власними руками під зарукою в тисячу польських золотих на три бродських шпиталі: католицький, грецький і вірменський. А якби котрась зі сторін коли-небудь ще раз захотіла відновити і згадати щось стосовно вказаної справи і тим самим порушила викладену тут компромісну угоду, мусить неодмінно сплатити і віддати згадану суму, тоді як сторона, що не суперечила угоді, звільняється від процесу.

Особи, що позивалися, давши руки панам компромісарам і вдячно прийнявши це рішення, охоче погодилися дотримуватися його цілком, повністю і ні в чому не порушуючи тепер і на майбутнє.

Діялося в Бродах, дня 22 квітня, року Божого 1640.

Петро Котельський, бурграбій Бродського замку, рукою власною.

№ 237

1640 р., серпня 2. Володимир.— СКАРГА ПАВОЛОЦЬКОГО
НАМІСНИКА ДМИТРА ЛУЦКЕВИЧА НА ОРЕНДАРЯ м. РИЛАВИЦІ
АНДРІЯ БУРЧАКА ПРО НЕЗАКОННУ ВИМОГУ МОСТОВОГО,
ПОГРАБУВАННЯ І ПОБИТТЯ ПІД ЧАС ПЕРЕЇЗДУ
В ТОРГОВИХ СПРАВАХ З ПАВОЛОЧІ ДО КАЗІМЕЖА

Року тисеча шістьсот чотырдесятого, мѣца августа второго дня

На вряде кгородском в замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Александром Шшамазовским, намесникомъ на тотъ часъ подстароства и замьку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становши очевисто, славетныи Дмитер Луцкевичъ, приставъ урожного его мл. пана виленьского з места Паволочи арендовныи, а велможное еѣ млсти панее Катерыны з Острога Томашовое Замоиское, канцлярыное коронное, дедичныи, противко урожному его мл. пану Анъдрееви Абрамовичови Бурчакови, державци и арендарови рылавицкому маетности дедичное кнежат их мл. Заславских, воеводичов киевских, светчил и протестовальсе ѿ то, иж:

его мл. панъ Бурчакъ, ничего не дбаючи на право посьполитое и вины, в немъ ѿписаные, гды протестуючии року теперешнего тисеча шестсот чотырдесятого, мѣца августа второго дня з подъводами менованого его млсти пана виленьского до места Казимера ишоль, и тутъ през менованое местечко Рылавицу провадечи для лихого барзо мосту, которыи бы повиненъ завше для переѣжджого порядныи быти, болотом, яко могучи, се до места тутошнего Володимера перепроважали, // тамъ же менованыи его мл. пан Бурчакъ, не ведати для якое причины протестанта до себе до двору заволавши, ѿного без даня жадное намнешное причины побиль, потолкъ и помордовал, и ранъ ѿному сыних кривавых спухлых и кровю набеглых шаблею немало позадававши, яковогог мыта се по том битю упоминаль, а потом и воловъ чотыри з возомъ и яглами, коштуючие золотых триста, взял и до

двору своего, на Рылавици будучого, не ведати для якоє причины взявши, запровадилъ, а протестуючому за реквизициею его упорне выдати не хотель и не выдалъ. През што протестуючи с тыми подводами своими за такую турбациею и побитем зособна на сто золотых польских шкодують. Зачим тым таковымъ своим поступком его мл. панъ Бурчакъ право посполитое зневаживши, в вины за то, в праве написанье, попалъ. Ω которые протестансъ, яко на тоє забране волов з возом, ѿферовалъ себе самого з бытностю панов своих в суде належном такъ, яко [...] ¹ с права будет належало, правне чинити, зоставивши ѿднакъ себе и его мл. пану своему волное чинене иншое ширшое протестации и тоє теперешнее мелиѿрацию, если бы того потреба указовала, в цале и зупольной моци.

На тот часъ просилъ, абы тая его протестъация вкратце написана была, принята и до книг записана была.

Што ѿтрымалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 75.— Арк. 361—361зв. Оригінал.

№ 238

1640 р., серпня 17. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ ПІД ЧАС
ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ З МАЄТКУ ВАЛЕНТІЯ БУСЬКОГО
У с. ЛУЦІ НАД р. СУЛОЮ НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча шестсот чотырдесятого, мѿца авѿгуста семнадцатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. млсти Володимерскомъ передо мбною, Петромъ Сосновъскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старосътинскими становши ѿчевисто, шляхетными панъ Станиславъ Пышкевич, слуга уроженого его млсти пана Валентого Буского, писаря кгородского володимерского, з волми его млсти пана писара, пана своего, з маєтности его мл. власное села Луки, над рекою Сулою лежачое, до Лукова албо там, где наилепеи спиняжити можетъ, в личбе двесте идет, на чомъ и присягу телесную передъ выобразенем Христуса пана укрыжованого, заховавъши звичайными трибъ выконываня присягъ, водлуг роты написаное, а себе през возного шляхетного Семена Ωсташевского выданое, в тые слова:

«Я, Станиславъ Пышкевичъ, присягаю пану богу всемогущому, в Троицы святои единому, на томъ, ижъ тые вси двесте воловъ, с которыми иду до Лукова албо и далеи, где наилепеи спиняжити могу, суть власъные, з власное маєтности его млсти пана Валентого Буского, писара // кгородского володимерского, пана моего, села Луки, над рекою Сулою лежачое, а не перекупленые ани жадным контрактомъ албо церокграфомъ накрытым. Такъ ми, пане боже, поможи и невинная мука Христуса пана», — выконалъ.

А выконавъши просил, абы тая его присяга до книг записана и с тых же книг авътентице выдана была.

Што ѿтрымал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 75.— Арк. 1127—1127зв. Оригінал.

¹ Слово *нерозбірливе*.

1640 р., серпня 17. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ З МАЕТКУ ВАЛЕР'ЯНА
ПОДГОРОДЕНСЬКОГО У с. КАЧИНІ НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча шестсот чотырдесятого, мѣца авьгуста семнадцатого дня

На вряде кгородском в замку его кор. мѣсти Володимерском передо мною, Петромъ Сосновъским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими становъши очевисто, шляхетныи панъ Янъ Быковскии, слуга урожоного его мѣ. пана Валерияна Подгороденского, мечника волынского, з волми помененого его мѣсти пана мечника волынского, пана своего, з маетностей его мѣ. власныхъ полескихъ села Качина и приселковъ, до него належачих, до места Лукова albo там, где наилепеи спияжити может, в личбе двесте идет, на чом и присягу свою телесную перед выображенем Христуса пана укрыжованого, заховавъши звычайныи трибъ выконываня присяг, водлуг роты в праве написаное, а през возного шляхетного Семена Осташевского выданое, в тые слова:

«Я, Янъ Быковскии, присягаю пану богу всемогусчому, в Троици святои единому, на том, иж тые вси двесте воловъ, з которыми для спроданя до Лукова albo и далеи, где наилепеи спияжити могу, иду, суть власные, з власныхъ маетностей помененого его мѣ. пана мечъника волынского, пана моего, села Качина и приселковъ, до него належачихъ, а не перекупные ани жаднымъ контрактом albo церокграфомъ накрытымъ. Так ми, пане Боже, поможи и невинная мука Христуса пана»,— выконал.

А выконавши просил, абы тая его присега до книг записана и с тых же книг авътентице выдана была.

Што отрималъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 75.— Арк. 1128—1128 зв. Оригінал.

1642 р., квітня 18. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ ЗБІЖЖЯ З МАЕТКІВ
АНДРІЯ ЛАГODOBСЬКОГО У ТУРІЙСЬКІЙ ВОЛОСТІ
НА СПЛАВ ДО ГДАНСЬКА

Року тисеча шестсотъ чотырдесять второго, мѣца априля осъмънащатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. мѣсти Володимерскомъ передо мною, Петромъ Сосновъскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинскими становъши очевисто, шляхетныи Филипъ Лавришевичъ, слуга урожоного его мѣсти пана Анъдрея Лагодовского, юраменьтъ на справедливое до Кгданьска пусчане збожа власного его мѣт. пана Лагодовского, з гумъна его власного, а не купного выконавши, подалъ, такъ се в себе маючи:

«Я, Филипъ Лавришевичъ, присягаю пану Богу, в Троици светои единому, на томъ, иж што урожоныи его мѣсть панъ Анъдреи Лагодовскии в року теперешнем тисеча шестсотъ чотырдесять второмъ до Кгданьска посылаеть шкуту зе збожемъ з волости Туриськое, на которыхъ посылаеть

шляхетныхъ Шимона Винъниковъского и Клименътия Лавришевичовъ, теды тое збоже з власного гумъна его млсти пана Лагодовъского, а не купъное, на што справедливе присегаю и прошу, абы тотъ юраменътъ мои до книгъ кгородскихъ володимерскихъ былъ принятыи и записаныи».

А такъ я, буркграбя, того ¹ юраменъту ² през выконываючого выслушавъши, за прозбою его до книгъ нинешънихъ записати казалъ, и естъ записаныи.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 77.— Арк. 975 зв. Оригінал.

№ 241

1642 р., листопада 27. Броди.— ПРОТОКОЛ СВИДЧЕННЯ БРОДСЬКОГО КУПЦЯ ЮЗЕФА ПАШОВИЧА У СПРАВІ ПО ЗВИНУВАЧЕННЮ ГРИГОРІЯ САМОЙЛОВИЧА В КУПІВЛІ ПАРТІІ ВЗУТТЯ ВІД ЗАРАЖЕНОГО ПОШЕСТЮ КУПЦЯ ПІД БЕРЕТЕЧКОМ І ПЕРЕВЕЗЕННІ ЙОГО ДО БРОДІВ

Przed niniejszym wrzędem łantwojtowskim Brodzkim stanąwszy oczywiście sławetny Hrehory Samuelowicz, mieszczanin brodzky, solenniter et gravi cum quaerella protestuiący sie o pomowe i udanie, do wrzędu radzieckiego Brodzkiego z wrzędu Beresteckiego udaiaç,

iżeby on iakoby miał być zdraicą jego mości pana i dobrodzieja naszego miłosciwego, tu teraz residuiącego ¹, i wszystkiego pospolstwa miasta tego przez kupno skrzynie botów safianowych u zapowietrzonego kupca za miastel[m], a nie w mieście na jarmarku w Beresteczku, które boty on to przedawca według umowy przywiózł był tu do Brodów oddać, zkąd za tak opacznyim vdaniem on przedawca iz botami z rozkazania wrzędowego wyprowadzić się musiał, przeto zanosząc tę protestatią pomieniony protestans.

Którą sławetny Andrzej Swirydowicz, ławnik przysięgły i mieszczanin brodzky słysząc, mał sie do tego, iz za pewodem ² i przyczyną iego z drugieimi sąsiadami tutecznymi w Beresteczku będącemi attestatia ztamtąd tu do panów radziec przysłana iest o tym.

I tak za tym przerzeczony Hryszko declaruiac sie pokazać, iże nie za miastem, ale w mieście Beresteczku w domu Jagielskiego kupił i stargował one boty z pomienionym Andrzejem Swirydowiczem iako z pryncypałem tako opacznego udania, przez co i do szkody na złotych ³ mianował sie być wprawiony, rachował sobie zdrowe prawo propositiā szyrzej w tym czasie actiej criminaliter przełożyć ma. A dowodząc tego, iako w mieście w namienionej gospodzie, a nie za miastem boty kupił, producował sławetnego Josefa Paszowicza, obywatela brodzkiego, ormianina, który oczywiście staną//wszy według prawa mairdeburskiego wczyniwszy przysięge zeznał, iże przyiachwszy na świętego Łuki do Beresteczka na jarmark z towarem swoim, stanąłem w domu Jagielskiego. Przyiachał też za mną kupiec maiący skrzynie botów i w tejsze gospodzie stanął, a zdiąwszy z wozu onę skrzynie wyiął kilka par botów na okazanie i położył na onei że skryni. Więc o wschodzie słońca przyiachał też i Hrehory Samuelowicz do teiże gospody, chcąc ta[m] stanąć, ale nie miał gdzie. Zobaczywszy tedy one boty i kupca zapytawszy, wiele by ich miał par. On kupiec otworzył mu skrzynie, pokazał, dopieroż z sobą w targ i zstargowali sie z sobą

¹ *Виправлено з тотъ.*

² *Виправлено з юраменътъ.*

¹ *Станіслава Конєцпольського*

² *powodem*

³ *Сума збитку не вказана.*

każdą pare po złotych dwa i po sześciu groszy. A iż Hryszko nie miał pieniędzy wszystkich, tylko trzydzieści złotych, zadał onemu продавцу wymawiając sobie, aby mu ie do Brodów odwiózł i ta ostatek pieniędzy mu oddać. Na czym przestawszy i zezwoliwszy, przedawca skrzynie z botami włożywszy na swój wóz, dobrowolnie bez wyganiania z Beresteczka do Brodów poiachał.

Co na żądanie protestantis do ksiąg zapisano iest.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 24, оп. 1, спр. 5.— Арк. 406—406зв. Оригінал.

Переклад

З'явившись особисто перед цим Бродським лендвійтівським урядом, славетний Григорій Самойлович, бродський міщанин, офіційно і з повною підставою скаржився про наклеп і заяву, передану на нього з Берестечка Бродському уряду райців,

нібито він став зрадником й.м. нашого пана і милостивого добродія, який зараз перебуває тут, а разом і всієї громади згаданого міста у зв'язку з купівлею скрині сап'янового взуття від зараженого пошестю купця не в місті на Берестецькому ярмарку, а за межами міста. Згаданий продавець згідно з угодою привіз був сюди, до Бродів, це взуття, щоб передати його [Самойловичу], але після вказаної заяви був примушений за наказом [міського] уряду виїхати геть, про що і скаржитесь позивач, оголошуючи свою скаргу.

Після її оголошення до справи зголосився славетний Андрій Свиридович, присяжний лавник і бродський міщанин, заявивши, що це з його власної ініціативи і за підтримкою сусідів, що разом з ним були в Берестечку, до панів райців у Броди було передано звідтіля таке повідомлення.

Після цього вищезгаданий Гришко оголосив, що він доведе, що купив і сторгував вказане взуття не за містом, а у самому місті Берестечку, в домі Ягельського, лишаючи за собою право пізніше ширше і в належний час розпочати судовий процес проти названого Андрія Свиридовича — ініціатора звинувачення, через яке йому заподіяно збитків, як він казав, на ... золотих. На доказ же того, що він купив це взуття у згаданий господі в місті, а не поза містом, позивач виставив славетного Юзефа Пашовича, мешканця Бродів, вірменина. Той, ставши особисто перед урядом, вчинив присягу згідно з магдебурзьким правом і посвідчив, що приїздив до Берестечка на ярмарок на святого Луки зі своїм товаром і зупинявся в господі Ягельського. Слідом за мною приїхав купець зі скринєю ч'ревиків і зупинився в цій же господі. Знявши з воза скриню, він витягнув з неї декілька пар на показ і поклав на скрині. А перед сходом сонця до цієї ж господи приїхав і Григорій Самойлович, наміряючися зупинитися тут же, але вже не було де. Побачивши ж купця і оці черевики, він запитав у купця, скільки в нього пар. А той відкрив скриню й показав, і вони тут же вступили між собою в торг і сторгувалися по 2 золотих і 6 грошів за кожную пару. А оскільки Гришко не мав при собі усіх грошей, лише 30 золотих, то попросив продавця, щоб той відвіз йому свій товар до Бродів, де він заплатить решту. Погодившись на це, продавець поклав скриню з черевиками на свій віз і з власної волі, ніким не вигнаний поїхав з Берестечка до Бродів.

Що на прохання скаржника записано до книг.

1643 р., березня 14. Володимир.— СКАРГА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО КУПЦЯ МАТВІЯ МИХАЙЛОВИЧА НА ЛЕНДВІЙТА І ЛАВУ м. ВОЛОДИМИРА ПРО УМИСНЕ ЗВОЛІКАННЯ В ГОСТИННОМУ СУДІ ВИРІШЕННЯ ЙОГО СПОРУ З ВОЛОДИМИРСЬКИМ ЦИРУЛЬНИКОМ ГАНУСОМ ВОНГОМ ЩОДО ПОРЯДКУ ОПЛАТИ ТА ЗВАЖУВАННЯ ЗАКУПЛЕНОЇ ВОНГОМ ОСЕТРИНИ

Року тисеча шістьсотъ чотирдесять третего, мѣца марѣца чотирнадцятого дня

На вряде кгородськомъ в замьку его кор. мл. Володимерскомъ передо мьною, Петромъ Сосньновьскимъ, буркграбимъ замьку Володимерского, и книгами нинешьними кгородскими старосътыньскими становъши очевисьто, утьсцьвыи [!] Матьфеи Михаловичъ, месъчанинъ и купецъ [...] ¹ Каменьца Подольского, противько славетнымъ паномъ Хилимонови Свято-ровичови ², ленътвоитови, а Тьмофееви Омстаповичови, Гаврилови Василловичови, Иванови Гуковичови и Стефанови Кявловичови, лавъникомъ присягълымъ месъта тутешшого Володи-//мера, на суде гостьтынньномъ водлугъ порядьку, описаня и давнього звичаю права маидебурского, в дому звыкломъ ленътвоитовьскомъ порядьне загаенымъ, и лавъничимъ володимерскимъ, на тотъ часъ заседаючимъ яко судови, а славетьному пану Ганусови Вонькгови, целюрикови, и паней Маруши Ивановъне Дорошеничовъне, малъжонькомъ, месъчаномъ тутешшимъ володимерскимъ яко стороне, тому жъ судови приналежаючи, сведьчилъ и протесътовалъсе в тотъ способъ, ижъ:

помененые панове ленътвоитъ и лавъници, на право посьполитое и повинность уряду своего не респектъуючи, повода и протесътанъта теперешньего въ справе с помененымъ паномъ Ганусомъ и панею Ганусовою, малъжоньками, шрииналитер передъ урожонымъ его млтю паномъ Еримъ Ладюю, городничимъ и воитомъ дедичнымъ володимерскимъ, такъже помененымъ паномъ ленътвоитомъ и паны лавъниками присягълыми, а потомъ въ небытъности его мл. пана воита предъ ними самыми актованое о то, ижъ онъ позванымъ стороне приналежаючи продаючи визины каменей пятьдесятъ и пять, вымовлялъ то и варовал себе, же тую всю визиynu помененымъ паномъ Ганусови и малъжоньце его не на тутешшии володимерскии, але на лвовьскии любо на любельскии камень, которыи естъ одъ тутешшого володимерского чътерма фунътами менъшии, продати. На чомъ и позваные переставъши и тую всю визиynu одъ повода пятьдесятъ и пять каменей тутешшимъ каменемъ одъваживъши и взявъши, протесътанъти за тую збываючую с кождого камня тутешшого водълугъ лвовьского камня по чотири фунъти, чого всего с тыхъ всихъ пятидесятъ и пяти камень мело зосъставати и збывати протесътанъти семь каменей и десять фунътовъ кажъдыи камень, водлугъ торгу, межи ними сталого, по семи золотыхъ, рахуючи сумьною пятьдесятъ золотыхъ польскихихъ, день оде дня оного розньными причинами // бавячи и зволокаючи, платити ажъ и до того часу не хочуть и збороняються, зачимъ до шкоды повода тымъ таковымъ своимъ посьтупкомъ и умысьльнымъ бавенемъ на другую пятьдесятъ золотыхъ польскихихъ ошачованыхъ привели и приправили, декретомъ своимъ, по розньныхъ инъстанъцияхъ неправъне ферованымъ мимо слущьные докуменъта и рации протесътуючого, передъ поменеными паны ленътвоитомъ и лавъниками вношоные, одъ справы увольнивъши, ани кравовали, ани апелляции

¹ Текст пошкоджений.

² Святогоровичови

презъ протесътанъта до его *мл.* пана *воита* одъ такъ утяжливого декрету, ани до уряду замъкового яко госътеви не позъволили, а фавор яко суседови объмедзьному и у шкоде протесътанътисъ показавъши, инътеръпонованое и афекътованое не только допусътити, але ее такъ же протесътации, ѿ парте тое апеляючи, такъже ѿ кграваменъ противъко себе занесеное, ку великою акгравации и шкоде протесътанъта теперешънего, которое шкоды теперъ протесътанъсъ на сто золотыхъ полскихъ быти менить и шацуеть, тое все чинячи, записати и приняти не хотели.

През што помененые панове ленътвовать и лавъници, противъко праву и повинъносъти своее выкочивъши, въ вины, въ праве посъполитомъ ѿписаные, попали, которыхъ винъ протесътуючи такъ на суде, яко тежъ на стороне, инъ куюсь ремъ таковое утяжене протесътанъта сталосе, правъне доходити ѿферуючи, а вольную мелифрацию тое протесътации своее и инъшее подане, ежели бы того потреба указовала, зосътавивъши, итерумъ аткъве итерумъ ѿ таковое утяженъе протесътовалъсе, просечи, аб[ы]¹ тая его протесътация принята и до книгъ записана была.

Што ѿтрималь.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 78.— Арк. 23—24. Оригінал. !

№ 243

1645 р., травня 19. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ
РОЖАНСЬКОГО І МАКІВСЬКОГО СТАРОСТИ ВОЙТЕХА ВЕШЛЯ
НА ОРЕНДАРЯ с. МАЛОГО ЖИТИНА ЯНЕВСЬКОГО
ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА ВІД ПОТАШУ, ВЕЗЕНОГО
З м. БОРЗНИ З-ЗА ДНІПРА ДО КАЗІМЕЖА

Року тисеча шестсот чотырдесять пятого, мсца мая девятьнадцатого дня

На вряде кгородскомъ в замку его кор. *мл.* Володимерскомъ передо мъною, *Олбрыхтом* Сосновскимъ, намесникомъ на тотъ час буркграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинъскими становъши персоналитер, шляхетный панъ Янъ Крывицькийи, слуга велможного его *мл.* пана *Воитеха* Вешля, рожанского, маковского етс. старосты, именемъ того жъ пана своего протестацию чинил напротивко урожоному его *мл.* пану Яневскому, державъци и арендарови его, на тотъ час будучому въ селе *Житине* Маломъ, ѿ него аренду карчемъную держачому в маетьности дедычнои велможного его *мл.* пана Яна на *Замостю* *Замоиского*, старости калуского, ѿ то, ижъ:

его *мл.* панъ Яневскийи, легъце // себе поваживши право посполитое, в конъституции и въ статутахъ рационе теллоней и вины ѿписаные, взрушаючи тым волност и покои шляхецькийи, смел и важилсе противъко листови ѿтвористому з подписомъ руки и з печатью пана протестанътисъ для препроваженя спокоиного товаровъ лисныхъ, то ест поташи зъ-за *Днепра*, зъ маетьности власное его *мл.* пана старости рожанского, зъ места *Борное*¹, и поддаными тыми жъ власными того жъ его *мл.* пана старости рожанского до *Казимера* проваженого, узурпуючи себе якоес мыто ѿ протестанъта, которого право посполитое заборонило при волности шляхецькою взглядомъ того мыта, модовиоленто зконътемъновавъши лист и ѿному фальшь задавъши, взял возъ зъ конемъ, коштуючи золотыхъ ѿсмъдесять, и бочьку поташи, в которойо шифунътовъ ѿсмъ, коштуючого золотыхъ чотыриста пят-

¹ *Виправлено з Борны.*

десять, сермягъ новыхъ белыхъ чотыри, коштуючие золотыхъ шестнадцать, кожуховъ новыхъ три, коштуючие золотыхъ шмънадцать, и сокир шесть в тых же подводниковъ, коштуючие золотыхъ шмъ. То все дня десятого мая в року теперешнем тисеча шестсот чотырдесять пятомъ забравъ и до двору своего житынъского запровадивъ.

Ω которое теды забране протестансъ помененыи именемъ помененого его мл. пана старости рожанъского, салъвам тое протестация зоставивъши мелифракционемъ, инъ квантътумъ бы того потреба указала, доведавшисе ω имену власным его мл. пана Яневъского, шферовалсе ексъ термино такъто зъ его мл. паном Яневъским в суде // Головном трибуналским короннымъ Любелъскимъ правне чинити, просячи, абы тая протестация, якая тепер естъ написаная, до книгъ принята и записана была.

Што отрымалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 81.— Арк. 321зв.— 322 зв. Оригінал.

№ 244

1645 р., липня 10. Володимир.— ДЕКРЕТ ЄВРЕЙСЬКОГО
КАГАЛЬНОГО СУДУ м. ВОЛОДИМИРА У СПРАВІ ЗА ПОЗОВОМ
ПІОТРКІВСЬКОГО КУПЦЯ СТАНІСЛАВА ЮХАЛИ
ДО ВОЛОДИМИРСЬКИХ МІЩАН ЯКУБА ЦИРЛИЧА
І МЕНДЕЛЯ ЯКУБОВИЧА ПРО ПОРУШЕННЯ КОНТРАКТУ
НА ПОСТАВКУ ДО ГДАНСЬКА 2 ТИСЯЧ ЯЛОВИХ ШКУР

Przede mną, Szmojłem Moszkowiczem Cyrliczem, sędzią na ten czas starszym wszystkiego zboru żydowskiego, tu we Włodzimirzu będącego i mieszkającego, w domu moim, w rynku miasta tutejszego będącym.

Stanowszy oczewiście sławetny pan Stanisław Juchała, mieszczanin i kupiec piotrkowsky, powód, przeciwko niewiernym Jakubowi Moszkowiczowi Cyrliczowi, bratu memu rodzonemu młodszemu, i Mendelowi Jakubowiczowi, żydom tutejszym włodzimirskim, pozwanym, skarżył się o to, iż:

mianowani pozwani roku tysiąc szestset czterdziestego trzeciego mśca februarii siedmnastego dnia w mieście Ggańsku z sławetnemi pany Danielem i Leonem Schlifami, bracią, mieszczany i kupcami tamejszymi gdańskimi, contract na wystawienie onym przez mianowanych [poz]wanych¹ dwóch tysięcy skór wołowych wczyniwszy i spisawszy i w zadatek tego mianowanego postanowienia i contractu od mianowanych panów Schlifów dwa tysiąca i trzysta złotych polskich wzięwszy, iako skór pomienionych onym na termin nie tylko w tym pomienionym contractie wyrażony, ale aż // do tego czasu tam do Gdańska nie wystawili, tak też i pieniędzy onym wziętych wyżej mianowanych nie oddali i nie wrócili. Zaczym mianowani panowie Schlifowie ten takowy contract swój wszystek zapisem swoim dobrowolnym, przed wrzędem i xięgami tamejszemi gdańskimi roku przeszłego tysiąc sześćset czterdziestego czwartego, mśca junji szostego dnia oczewiście zeznanym, na powoda terazniejszego we wszystkim cale i zupełnie wlawwszy wstąpili. Za którego takowego zapisu wliwkowego wołą i powagą terazniejszy powód przede mną, sędzim, tak pomieniony contract rękoma pozwanych obudwoch podpisany, jako też i mianowany zapis wliwkowy pokazawszy, prosił i domawiał sie, abym ja, sędzia, dekretem swoim te wzięte przez pozwanych u mianowanych panów Schlifów pieniądze powodowi wrucić i oddać, a przy tym i szkody, których sobie powód za tym bydź stałych i podiętych na dwa tysiąca złotych polskich mianował i szacował, onemu nagrodzić nakazał.

¹ Текст пошкоджений.

Na którą takową skargę powodową pozwani obadwa oczewiście przede mną, sędzim, stojąc i mianowany contract obaczywszy i onemu sie przypatrzyszywszy, do niego sie namniej ni w czym nie znali. Powiadaiąc pierwej Jakub Cyrlicz, iż to nie iego ręki podpis i iako membranu tego mianowanemu Mendelowi z podpisem ręki swojej nigdy nie dawał, powierzał i contractu tego czynić ni s kim nie zlecał, nie poruczał i nie rosказował, tak też i o tych tam pieniądżach, ieśliże mianowany Mendel v pomienionych panów S[chliel]fów¹ brał albo nie namniej nie wie i tam pod ten czas we Gdańsku nie był. A potym i Mendel także sprawując sie powiadał, iż to nie jego ręki podpis i także żadnego contractu s pomienionemi pany Schlielkami nie vczynił i pieniędzy namniej // nic z nich nie brał.

Zaczym ia, sędzia, z takowej skargi, rosprawy i s prawoty stron obudwuch wyrozumiawszy, Jakubowi Cyrliczowi samemu na tym, iako on temu Mendelowi z pomienionemi pany Schlielkami tego contractu na te skory czynić i stanowić nie poruczał, nie zlecał, nie pozwalał i membranu onemu na to s podpisem ręki swojej nie dawał i nie iego to podpis ręki na tym contractie, i iako pieniędzy gotowych względem tego contractu, tak też i towarów żadnych na ten contract ani sam przez siebie, ani przez tego Mendela nie brał, onych namniej żadnym sposobem nie zażywał i zażywać na potym nie spodziewa się, a Mendelowi zaś w tęż rote samotrzeciemu z dwiema świadkami, z jednym żydem a drugim chrześcianinem, iako w spawie gośtinnej, da pan bóg we źrzode blisko przyszlą w bożnicy naszej żydowskiej na rodal odprzysiąć sie nakazałem. Do czego i termin stronom obiema zawity bez przypozwu złożyłem i nazaczyłem.

Który takowy decret powód vsłyszawszy tuż zarazem przede mną, sędzim, tej vszystkiej sprawy i skargi swojej odstąpił i onej we vszystkim z osoby swojej zaniechał.

Działo sie to tu we Włodzimirzu, w domu moim, roku tysiąc sześćset czterdziesiątego piątego, mśca julji dziesiątego dnia.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 80.— Арк. 575зв.— 577. Засвідчена копія

П е р е к л а д

Переді мною, Шмойлом Мошковичем Цирличем, на цей час старшим суддею усього єврейського кагалу, що живе й перебуває тут, у Володимирі, у моєму домі на ринку цього ж міста.

Прийшовши особисто славетний пан Станіслав Юхала, пйотрківський міщанин і купець, позивач, скаржився на невірних: мого молодшого рідного брата Якуба Мошковича Цирлича і Менделя Якубовича, тутешніх володимирських євреїв, відповідачів, про те, що:

згадані відповідачі у 1643 році, 17 лютого, у місці Гданську уклали й записали контракт зі славетними панами Даніелем і Леоном Шліфами, братами, тамтешніми гданськими міщанами й купцями, на поставку їм згаданими відповідачами 2 тис. ялових шкір, взявши від названих панів Шліфів 2300 польських золотих завдатку під взаємну угоду і контракт. Однак ані на домовлений у контракті строк, ані до цього часу вони шкір туди, до Гданська, не поставили і не віддали, і не повернули згаданих грошей. А тому названі панове Шліфи згідно зі своїм добровільним записом, заявленим ними особисто 6 червня 1644 року перед тамтешнім урядом і гданськими книгами, уступили свій контракт і перенесли своє повне право на цей контракт теперішньому позивачеві. Отже, на основі згаданого вливкового запису теперішній позивач, показавши переді мною, суддею, згаданий контракт, підписаний руками обох відповідачів, і згаданий вливковий запис, просив і вимагав, щоб я, суддя, наказав своїм декретом повернути

й заплатити позивачеві гроші, взяті названими відповідачами у панів Шліфів, а також відшкодувати збитки, пов'язані зі справою, які позивач оцінює у 2 тис. польських золотих.

Обидва відповідача, прийшовши особисто до мене, судді, щоб відповісти на скаргу позивача, пильно оглянули вищезгаданий контракт і заявили, що зовсім не знають про нього. Першим сказав Якуб Цирлич: що це не його руки підпис, і що він ніколи не давав бланка з власноручним підписом Менделю і не доручав ні з ким укласти такого контракту, і взагалі у той час він не був у Гданську і тому цілком не знає, чи брав згаданий Мендель такі гроші у названих панів Шліфів, чи ні; далі, виправдовуючись, Мендель теж говорив, що це не його руки підпис, і що жодного контракту з названими панями Шліфами він не укладав, а тим більше не брав від них ніяких грошей.

А тому я, суддя, зрозумівши справу з розгляду скарги і з доказів обох сторін, наказав, щоб у найближчу, дасть пан бог, середу у нашій єврейській божниці вони присягнули: Якуб Цирлич сам — про те, що він не доручав згаданому Менделю укласти контракт з панями Шліфами на ці шкіри і не давав йому на це бланка з підписом своєї руки, і що на контракті стоїть не його підпис, і що ні він сам, ні через згаданого Менделя не одержував ніяких грошей і товарів під цей контракт, не користувався з таких грошей і не розраховував скористатися у майбутньому; Мендель же з двома свідками (одним євреєм, а другим християнином, як вимагає гостинне право) — про те ж саме. Тут же я склав і призначив обом сторонам завитий на [продовження справи] термін, без припозову.

Тим часом позивач, почувши цей декрет, тут же переді мною, суддею, відмовився від усієї справи і своєї скарги, і облишив її повністю і у всьому.

Діялося тут, у Володимирі, у моєму домі року 1645, місяця липня 10 дня.

№ 245

1646 р., березня 9. Володимир.— ЗАЯВА ВОЛОДИМИРСЬКОГО МІЩАНИНА МЕНДЕЛЯ ІЗРАІЛЕВИЧА ПРО НЕДОТРИМАННЯ ЛАНЦУТСЬКИМ КУПЦЕМ ВІНЦЕНТОМ РУДНИКОМ УМОВ КОНТРАКТУ НА ПОСТАВКУ ПОВИДЛА І СОКУ

Року тисеча шестсот чотырдесят шостого, мѣца марьца девятого дня

На вряде кгородском в замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Валентим Орховским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становши очевисто, неверными Мендел Израйлович, жид и мешчанин володимерский, противько славетьному Винценътому Рудникови, мешчанинови ланцутьскому, светчилсе и протестовал ѿ то, иж:

поменены Винцентый Рудникъ, ничего не дбаючи на скрыптъ свои, в року теперешнемъ тисеча шестсотъ чотырдесять шостом, мѣца февраля двадцать шостого дня даныи и рукою своею подписаныи, которыи то Рудникъ, учинивъши контрактъ и торгъ з протестантом ѿ купене у себе през протестанта ѿсми копъ паведел по золотых деветнадцати копа, а соку тежъ копа по золотых деветнадцати, которого тежъ мело быти ѿсмъ копъ, которые записалсе был протестантови¹—на Недилю Вступъную рускую¹, ярмарокъ Володимерскийи, в року теперешнемъ тисеча шестсот чотырдесят шостом

¹—1 На перший тиждень Великого Посту (18—24 квітня).

выставити, на што и задатьку у протестанта семдесят золотых взял, ѿ которые то павидла и сокъ, дуфаючи слова помененого Рудника, протестансъ торгъ был учинил з мешчанином ковелским, которого то соку и павидел помененыи Рудникъ, не ведати для якое причины, не толко на ярмарокъ тутошнии Володимерскии, але аж и до тых час не выставил и не прислал. Ѡ которое то словъ недотрымане мешчанин ковелскии правъне протестанта турбуует и до шкод немалых приводит, през которые то таковыи помененыи Винцентии Рудникъ поступок свои и слова недотрымане [скриптъъ¹ свои нарушил, и протестанта до шкод немалых, которых себе на двисти золотых полских быти менил и шацуетъ такъ в омешканю ярмарку, яко теж и през турбацію през того то помененого мешчанина ковелского // привел и приправил.

Ѡ што все, так ѿ недотрымане слова и недосытъ учинене скриптъови през помененого Винцентого Рудника, яко и ѿ шкоды ѿферовалсе протестансъ з ним в суде належном правне чинити, зоставивши себе протестансъ мелифрацию волную тое теперешнее протестации албо иншое ширшое чинене, если бы того потреба указовала, на тотъ час просил, абы тая, вкrotъце написаная, принята и до книг записана была.

Которая естъ принята и записана.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 37—38. Оригінал.

№ 246

1646 р., квітня 30. Житомир¹.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ЖИТОМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ ПШОНА З БЕРДИЧІВСЬКИХ
МАЄТКІВ ЯНУША ТИШКЕВИЧА НА ЯРМАРОК ДО КАЗІМЕЖА

[...]

Я, Михал Бересневичъ, присягаю пану Богу всемогучому, в троици святои единому, на том, ижъ:

тые подводы пятьдесят з Бердичова, маєтности велможного его мл.²—пана воеводы киевского², пана моего, которые проважу до Казимира з яглами для спинежения их, з гумъна пана моего Бердичова вымолочные, а не скупованые и никому не запроданые.

Такъ ми, пане Боже, поможь и невинная мука пана Езуса Христуса.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 11, оп. 1, спр. 11.— Арк. 297 зв.

№ 247

1646 р., червня 18. Володимир.— СКАРГА ОСТРОЗЬКОГО КУПЦЯ
ПЕТРА ШАНЦА НА ВОЛОДИМИРСЬКИХ МИТНИКІВ ПРО НЕЗАКОННЕ
СТЯГНЕННЯ МИТА З ТОВАРИВ ЗАМОСТСЬКОГО КУПЦЯ ЯКУБА
БЕРНОГО, ТРАНСПОРТОВАНИХ ШАНЦЕМ З ЛЮБЛІНА ДО ОСТРОГА

Року тисеча шестсот чотырдесят шостого, мѣца юня ѿсмънадцатого дня На вряде кгородском въ замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Андреемъ Мисевъскимъ, намесником подстароства володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинскими становъшы ѿчевисто, славетныи Петръ Шанць, купецъ и месчанин остроскии, именемъ славет-

¹ Текст пошкоджений.

¹ Місце складання присяги і дата подаються згідно з записом про акт присягання у Житомирській гродській книзі.

²—² Януша з Логойська Тишкевича.

ного пана Якуба Берного, мешчанина и купца замоиского, жалобливе напротивно невернымъ Израелеви, Длукгачовому зятеви, митникови, а Леибе яко факторови места его кор. мл. Володимера скаржилъ и протестовалсе ѿ то¹, иж:

ѡни, не помнечи на право посполитое и волности места Замостя наданые и на вины, въ правѣ написаные, ѡд товаровъ купца замоиского пана Якуба Берного, на двох возах будучих, провадячи¹ ихъ зъ Люблина до Ѡстрога през вышъмененое место Володимер, дня ѡсмынадцатого юня року теперешнего тисеча шестсотъ чотырдесять шостого смел и важилсе у помененого протестанта инъюзитатумъ етъ инъюстумъ ексьторквере телонеумъ, ѡд возовъ двохъ золотыхъ ѡсмъ, взети и на протестантъе¹ вытиснути.

Ѡ которые то таковыя неслушныи ексьторсии мыта и ѡ попаднене вины, въ правѣ ѡ таковыхъ мытникахъ ѡписаныхъ, префатур протестансъ с поменеными Израелемъ¹ яко мытникомъ и Леибою правъне чинити, такъ же теж и вышъпомененого пана Якуба Берного правне чинити ѡферуючи, салвамъ мелиѡрациѡнемъ тое теперешнее протестации, въкромце на тотъ часъ учиненое, заховавшы, на тотъ часъ просилъ, абы тая въкромце написаная протестация принятая и до книгъ нынешныхъ записаная была.

Што ѡтрымал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 285—285 зв. Оригінал.

№ 248

1646 р., липня 4. Володимир.— СКАРГА ЦЕХМІСТРА
ВОЛОДИМИРСЬКОГО КОВАЛЬСЬКОГО ЦЕХУ ЯНА МАЄВСЬКОГО
НА ЗЕГАРМІСТРА ПЕТРА ОБУКОВИЧА ПРО НАПАД НА ЙОГО ДІМ
НАПЕРЕДОДНІ ВІД'ІЗДУ НА ЯРМАРКІ ДО МІСТ ТОРЧИНА,
СОКАЛЯ І КРИЛОВА ДЛЯ ПРОДАЖУ ШАБЕЛЬ

Року тисеча шестсот чотырдесять шостого, мѣца юля четвертого дня

На вряде кгородскомъ въ замку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, // Михаломъ зе Збаража Воронежскимъ, подстаростимъ володимерскимъ, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становшы ѡчевисто, славетныи панъ Янъ Маевский, старыи раица и цехмистръ теперешныи цеху ковалского тутошныи володимерский, светчилсе, протестовал и зъ великимъ жалемъ ускаржалъ противко славетному Петрови Ѡбуговичови, зыкгармистрови, принципалови, а шляхетному пану Марцеллянови Лясковському, компринципалови, ѡ то, иж:

помененыи принципалъ зъ компринципаломъ своимъ, ничего не дбаючи на право посполитое и вины, въ немъ ѡписаные, року теперешънего тисеча шестсотъ чотырдесять шостого, мѣца юля второго дня въ денъ Наведеня Насвятшого панны Марии¹ Богородици, свята рымского, кгда протестуючыи того жъ вышъпомененого дня и свята, зъ нешъпору зъ костела до дому своего власного пришедшы, яко человекъ спокоинныи, ни въ чомъ никому, а поготовю принципалови и компринципалови его не будучи винныи, товар, то естъ меновите шабли въ скрыню, хотячи на ярмарки такъ до Торчина, которыи на святии Янъ, до Сокаля на Святии Петър, до Крылова на Святии Павел^a, святъ руских, близко припадаючые ехати, въкладаль, помененыи зыкгармистръ, принципал, з помененымъ паномъ Лясковскимъ, не маючи до скаржачогосе жадное наимнешое прычины, помененыи зыкгармистръ¹ зъ великою фуриєю кгвалтовне и безправъне на тотъ домъ протестантовъ ѡбадва сполне нашедшы, первей якобы пива себе пулкгарца ка-

¹ Правлено.

зали дати, а потом, кгда пива дано, заразом на протестанта напавшы, *первѣи* словами неучтивыми зыкгармистръ лжити и соромотити почал, а потом, порвавши *кии*, быти и толчи почал и разов немало по рожных месцах тела его, члонках позадавал, то естъ меновите: // рану кривавую шкодливую великую аж до самое кости въ голове ведля чуприны зъ правое стороны, другую на бров над левым оком теж кривавую шкодливую, под том же окомъ левымъ раз синыи, кровлю оtekлыи, од которого аж око запухло и кровлю набегло, левую руку всю збытую, столченую, зъсинелую почавъшы од раменя аж до самого запястя, въ правое руки и палец великии выбил и вытолкль, на которыи, вѣдаетъ то панъ бог, ежели вечнымъ калекою не зостанеть, и иных разовъ синих спухлых немало, которыхъ и зличити трудно, позадавалъ. И такъ протестанта помененыи зыкгармистръ збившы, зтолкшы и змордовавшы, мало што живого на земли зоставилъ, и панъ бог вѣдаетъ, ежели былъ и на смерть не забылъ, кгдабы не ратунокъ а не паднене на протестанте детокъ его малых, кгда ж толко зъ детками малыми въ дому зоставал. А не досить есче и на том маючи, же такъ протестанта змордовалъ, одходячи, на оштатокъ здоровья его одповедъ и похвалки учинилъ.

През которыи таковыи квалтовныи безправныи поступокъ свои помененыи зыкгармистръ и панъ Лясковъскии право посполитое зневажили, покои посполитыи домовыи зквалтили, въ выны, за тое въ праве написаные, попали, и кождыи з нихъ водлугъ поступку своего на себе зотягнули, а скаржачогосе възглядомъ за таковымъ збытемъ оmeshканя вышъпомененыхъ ярмарковъ и леченю се въ церулика, въ оmeshканю роботы домовое, до шкод немалых, легко рахуючи, на трыста золотых полских привели и приправили.

Ω што все, такъ о выны правныи, яко и о шкоды протестансъ з помененыи // особами такъ, яко зъ которымъ дорога до чиненя правом належати будетъ, въ суде належномъ правне чинити оферовалсе, зоставившы, однакъ, собе протестансъ чинене або теперешнее поправене протестации, если бы того потреба указовала...².

Протестуючи о³ прыняте протестации и возныи реляции до книгъ просили, што на афектацию свою отрымали.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 327 зв.— 329. Оригінал.

№ 249

1646 р., липня 7. Володимир.— СКАРГА ГРОМАДИ
м. ВОЛОДИМИРА НА ПОСЕСОРА м. РИЛАВИЦІ ФІЛОНА
ЄЛОВИЦЬКОГО ПРО НЕЗАКОННЕ СТЯГНЕННЯ МИТА НА МОСТУ
ЧЕРЕЗ р. РИЛАВИЦЮ, ЗАПОДІЯННЯ КРИВД І УТИСКІВ МІСЦЕВИМ
І ПРИІДЖИМ КУПЦЯМ І ВИКЛИКАНИЙ ЦИМ ЗАНЕПАД ТОРГІВЛІ
НА ВОЛОДИМИРСЬКИХ ТОРГАХ І ЯРМАРКАХ

Року тисеча шестьсот чотырдесят шостого, мѣца юля сѣмого дня

На вряде кгородскомъ въ замку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, Михалом зе Збаража Воронецкимъ, подстаростимъ володимерскимъ, и книгами нынешними кгородскими старостинскими становшы очевисто, славетные панове Гаврыло Васютич, бурмистръ, Миколаи Березовскии, Федор Карачевич и Жикъмутъ Окуницкии, раици места тутошнего Володимерского, именем своимъ и славетных Оксентого Сичевича, Федора Кузмича, Миколая Мицкевича, старых раец, Александра Святогоровича, лав-

² Опущене свідчення возного у цій справі.

³ Виправлено з се.

ника, Миколая Сичевича, Игната Омлесиевича, Федора Гордиевича, Андрея Чеберака¹, Ивана Хрулевича, Андрея Стефановича, Филона Кириковича, Омхрыма Василевича Гордиевича, Хомы Кицевича, Якима Тучи, Андрея Святогоровича, Игната Якимовича и иных рожных купцовъ и фурмановъ, месчан тутошныхъ володимерскихъ, суседов своихъ, которыхъ под тот час для розеханя се оныхъ по рожныхъ ярмарькахъ з рожными товарами своими тутъ, въ Володимери, въ домах ихъ немашъ, зачимъ и именъ, прозвискъ оныхъ протестующиеся на тотъ часъ, которымъ бы се з нихъ кривды нижеи меновите выражоные // деяли, ведати не могутъ, однакъ оныхъ всихъ имена и прозвиска за первшымъ зверъненемъ¹ се ихъ тутъ до домовъ своихъ, дастъ панъ богъ, въ позвахъ и далшымъ поступку правомъ меновати и выразити протестующиеся оферуючи и декляруючи и во всемъ дословного своего оповеданя, передо мною, подстаростимъ, дня оногодшнего двадцать омого, мѣца въ року тепер идучомъ близко проминого юня чиненого, реферуючи и стосуючисе, и тепер тую нижеи меновите достаточне написаную протестацию и скаргу свою такъ, яко се въ самои речи правдиве деяло, на писме подаючи противко урожоному его м. пану Филонови Еловицкому, воискому володимерскому, державъци и поссесорови на тотъ часъ местечка Рылавици, маетности яснѣо-свещонныхъ кнежать ихъ м. Владислава Доминика на Омстрогу и Жаславию, граби на Тарнове, воеводы сендомирского, и Януша Изидора зъ Омстрога на Жаславию, брати рожное Жаславскихъ, тутъ при месте Володимеру будучое и лежачое, светчили и протестовалисе о то, ижъ:

менованыи его м. панъ воискии володимерскии, намнѣи ничего не дбаючи и не огледаючисе яко на право посполитое, въ статутахъ и коньсти-туцияхъ старыхъ и новыхъ о неслушномъ и упорномъ безъ жадного пра[в]а² выбраню и вытяганю о рожныхъ людехъ и купцовъ цла любо мыта ухваленые и постановъленые, и вины въ немъ на таковыхъ описаные, такъ тежъ оособливе // на права, привилея, волности, свободы, наданя и прерокгativity о святое памяти королевъ наяснѣшшихъ ихъ м. полскихъ, привилеями своими святоб-ливими месту тутошнему наданые, а през теперешнего короля его м. пана, пана нашего милостивого святоблыве конфирмованые^а, жадного взгляду и респекту не маючи, але тое все легче себе вачаки и за низач маючи, яко заразомъ о обняти менованого местечка Рылавици въ державу и поссесию свою въ року тисеча шестьсотъ трыдцатъ девятомъ не толко о ообщихъ и по-сторонныхъ рожныхъ людехъ, купцовъ и формановъ, але на оштакъ и о самыхъ месчанъ тутошныхъ володимерскихъ цло любо мыто якое мостовое неправне и неслушне, не маючи на тое жадного наимнѣшого права, способу и претексъту, мимо волности месту тутошнему и месчаномъ, въ нимъ мескаючимъ, о вшелкихъ плаченя цел и мытъ по всихъ панствахъ короля его м. пана нашего милостивого такъ дорогою, яко и водою, през святое па-мети Жикгмунта Авъгуста привилеемъ своимъ святоблывимъ, под датую въ Варшаве року тисеча пятьсотъ семдешятого, мѣца паздерника дванадца-того дня данымъ^б, през тые вси прошлые лета уставичне не толко зъ то-варами на ярмарки рожные и зъ ярмарковъ, але на оштакъ и порожными возами и санями, где колвекъ по своии власнои потребе до рожныхъ околич-ныхъ // сель, местечокъ и въ поля для збож и сенъ своихъ спроваженя и зво-женя през менованое местечко Рылавицу едучихъ, и назадъ¹ ворочаючысе, о каждого возу любо саней по грошу полскому на власномъ мосте тутош-немъ меискомъ, з давныхъ часовъ през бурмистра и радецъ тутошныхъ воло-димерскихъ власнымъ коштомъ публичнымъ зъ скрынки ратушнее завше робленымъ, будованымъ и направованымъ о предметя Михайловца до ме-

¹ Правлено.

² Текст пошкоджений.

нованого местечка Рылавици, недавно и ново през зошлого ясневсвещеного кнежати его мл. Ерого з Острога на Жаславию Жаславского, старосту тутошнего володимерского, фундованого и осажоного, през речку Рылавицу уробленным, збудованным и тягнучимсе к месту тутошньому, двумя привилеями святое памяти: *первымъ Жикгмунта Першого под датою въ Кракове року тисеча пятьсотъ тридцать второго, мсца юня тридцатого дня, индикта пятого, а другимъ Жикгмунта Августа под датою въ Варшаве року тисеча пятьсотъ семьдесятого, мсца паздерника дванадцатого дня⁶ волного браня цла мостового зъ гостя по пулгрошъку од каждого воза на стрелбу, порохи и иншыя потребы меиские и пушъкара для обороны места над[ан]ымъ² и фундованнымъ, уставичне его мл. панъ воискии так самъ през себе, яко теж през намесников и слугъ своих // зъ власного росказаня своего бирал. Такъ аж и до тых часовъ въ том таковомъ неслушномъ предсеvзятю его мл. своим, намнеи ничого не уставуючи и овъшемъ им далеи, тым барзеи въ таковое неслушное предсеvзятю свое на потомные часы за слушное и правное вшелякими способами въ звычайи выпровадити хотечи и усилюючи, и одного зъ выжеи менованых особъ Оксентого Сичевича, въ року прошломъ тисеча шестьсотъ чотырдесят пятом, кгда яко раица въ прожномъ возе въ справахъ и потребах пилных места тутошнього до ясневелможного его мл. пана brasлавского зъ росказаня его мл. през менованое местечко Рылавицу ехаль, и од него звычайным способом неслушным и неправным грошъ взятыи ест. На остатокъ тепер уже свежо въ року тепер идучомъ тисеча шестьсотъ чотырдесят шостом, мсца, выжеи менованого юня двадцат осмого дня од тых всих вышеи менованых особъ, месчан тутошных, зъ ярмарку Острогоского зъ товарами рожными тутъ до Володимера едучих, меновите од помененого Оксентого Сичовича грошеи шесть, од Жикгмунта Окуницкого, бурмистра, грошеи чотыри, од Александра Святогоровича грошеи пять, од Миколая [Ми]цкевича² грошеи тры, од Миколая Сичевича грошеи шесть, од Игната Олесиевича грошеи десет, од Федора Гордиевича грошеи десетъ, од Андрея Чеберака³ грошеи чотыры, од Ивана Хрулевича грошеи шест, // од Андрея Стефановича грошеи шесть, од Филона Кириковича грошеи шесть, од Охрима Василевича Гордиевича грошеи чотыри, од Хомя Кицевича грошеи шесть, од Якима Тучи грошеи шесть, од Андрея Святогоровича грошеи шесть, од Игната Якимовича грошеи шесть, его мл. панъ воискии володимерскии през слугу своего, именемъ и прозвиском его мл. самому добре ведомого и знаемого, зъ власного росказаня своего очевистого и на того помененого слугу своего (⁴—самъ его мл., перед двором своимъ рылавицкимъ особою своею стоячи)⁴, «Бери од кожного возу их такъ, яко-с перед тым берал, по грошу, а если не схочуть давати — би и провад овде сам до везеня каждого зъ них», голосом великим часто и густо волающего, квалтовъне и бесправне вымусилъ и взялъ. И двох зъ нихъ, першого Филона Кириковича, есче въ прешломъ року през помененого слугу своего зранил, а другого, Федора Кузмича, старого раицу, тепер въ том року выжеи менованого мсца и дня пры выбераию выжеи менованого неслушного од нихъ мыта през помененого слугу своего зъ выжеи описаного росказаня своего очевистого збыл, столкль и змордовалъ.*

Зачимъ ярмарьки и торги въ тутошнемъ месте през таковое неслушное и неправное од купцовъ и фурмановъ, до места тутошнього зъ рожными

³ *Виправлено з Чеборака.*

⁴⁻⁴ *Дужки в тексті.*

товарами своими едучихъ и одеждзаючихъ, бране и вытягане мыта // барзо нисчить, псуеть и вънивечь оборочаетъ. Бо для того такового неслушного и неправного през его мл. пана воиского браня цла albo мыта вси енералитер купци и фурмани, иншыя новые дороги и гостинци собе зъ обохъ сторонъ мимо место тутошнее Володимер въ двохъ и въ трохъ миляхъ вынаидуючи и тутошнее место умислне кгволи тому шбмняючи, до иншыхъ местъ едутъ. През што тыми таковыми своими неправными и неслушными его мл. панъ воискии такъ противько праву посполитому, въ статутахъ и конституцияхъ старыхъ и новыхъ выразне описаному, яко теж и противко привилеомъ, волностямъ, свободамъ и прерокгатавамъ, месту тутошнему наданымъ и служачимъ, выкровичшы, въ выны за тое, такъ въ статутахъ и конституцияхъ, яко теж и въ привилеяхъ выжеи менованыхъ выразне записаные и заложоные, его мл. попалъ и до шкод такъ протестуючихсе самыхъ, яко и выжеи менованыхъ особъ, такъже и въсю речъ посполитую места тутошнего, за тымъ собе през нихъ быти сталыхъ, поднятыхъ и на шесть ¹ тисечеи золотыхъ полскихъ ошачованыхъ, приправил.

Ω што все протестуючиесе такъ сами ⁵—себе⁵, яко и выжеи менованыхъ особъ, месчанъ тутошныхъ, // суседовъ своихъ яко тыхъ, которые именами и прозвискнами выжеи суть спецификованые, такъ теж и иншыхъ всихъ, которые бы толко таковыя ж крывды свои выжеи выражоные од его мл. пана воиского мели и терпели, а пры томъ и всю речъ посполитую места тутошнего въ суде належномъ такъ, яко шнымъ дорога до чиненя правомъ водлугъ права належати будетъ, безъ омешьканя з его мл. правне поступити и чинити оферуючи и декляруючи, и волную мелиофрацию собе тое теперешнее протестации своее, въ чомъ бы толко потреба указовала и право посполитое позволяло, въцале и зуполнои моци заховуючи, зоставуючи и остерегаючи, на тот час просили, абы ихъ тая таковая протестация принятая и до книгъ нинешныхъ записаная была.

Которая есть принятая и записаная.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 340—343зв. Оригінал.

№ 250

1646 р., серпня 25. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ З ВОЛИНСЬКИХ МАЄТКІВ
СТАНІСЛАВА МАСЛОВСЬКОГО НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча шестьсот чотырдесят шостого, мѣца августа двадцать пятого дня

На вряде кгродскомъ въ замку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, Михалом зе Збаража Воронежскимъ, подстаростим володимерскимъ, и книгами нинешними кгродскими старостинскими становъшы очевисто, шляхетный пан Фелициан Засчинский, слуга урожоного его мл. пана Станислава Масловського, для записаня до книгъ нинешныхъ кгродскихъ володимерскихъ до ведомости доносил, иж:

при листе его мл. пана своего, до всихъ вобецъ, мыта, цла ¹ мостовые трымаючихъ, въ року теперешнемъ тисеча шестсотъ чотырдесятъ шостомъ, мѣца августа шестнадцатого дня писанымъ, з волами его мл. пана своего власными въ личбе осмъдесять пяту до Лукова, на ярмаркъ теперъ припадаючыи, albo там, где бы налепел могль спинежити, будучи посланыи, а

⁵⁻⁵ од себе

¹ Правлено.

постерегаючи того, абы всюды по местах, местечьках и селах вера была даная, и мыт, такъже спашиного и мостового ѿд тых воловъ его мл. пана его не брано, але волно пропусчано, тот листъ ¹ его мл. пана своего писаныи пока-завшы, просил мене, уряду, абым я ѿного въ той справе юраменту выслуhal.

Зачим я, уряд, прихилившисе до менованого листу его мл. пана Масло-вського писаного и права посполитого, ѿ волностях шляхецкихъ ѿписа-ного, и с повинности уряду моего ѿному шляхетного Миколая Бохновского, возного земского, енерала воеводства Волынского // придалем. Которыи то пан Засчинский, за выданем собе през возного вышъменованого роты, перед выобразенем Езуса Христуса пана прысегу выконалъ въ тые слова: «Я, Счасныи ¹ Засчинский, присегаю ¹ пану богу всемогучому, въ Трои-ци святой единому, на томъ, иж то волы ѿсмьдесятъ пять, которые я про-важу, суть власные его мл. пана Масловского, пана моего; до Лукова албо где бы налепи могль спинежити посланыи естем. Такъ мни, пане боже, допомагаи и невинная мука Христуса пана».

Которую присегу за возным тутъ на вряде выконали, ѿ чомъ и возным реляцию свою достаточную передо мною учинилъ. А преречоныи пан Засчин-ский ѿ приняте того всего до книгъ просил.

Што ѿтрымалъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 439—440. Оригінал.

№ 251

1646 р., серпня 25. Володимир.— СКАРГА ВІД ІМЕНІ БАЛТАЗАРА
РАЄЦЬКОГО НА ЛОКАЦЬКИХ ОРЕНДАРІВ ПРО НЕЗАКОННУ
ЗАТРИМКУ ЙОГО ЧЕРЕДИ ВОЛІВ ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ НА ЯРМАРОК
ДО ЛУКОВА І КОНФІСКАЦІЮ ВОЛА В РАХУНОК МИТА

Року тисеча шестсот чотырдесят шостого, мѣсца августа двадцать пя-того дня

На вряде кгородскомъ въ замку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, Михалом зе Збаража Воронецкимъ, подстаростимъ володимерскимъ, и книгами нинешьными кгородскими старостинскими становьшы ѿчевисто шляхетныи пан Петръ Лоневский, слуга уроженого его мл. пана Балтазара з Раецъ Раецкого, именем того ж его мл. пана своего противко невернымъ Мошькови и Иршови жидом, // арендаромъ и месчаном локацким, свет-чил и протестовалсе ѿ то, иж:

менованые жиды, ничего не дбаючи на право посполитое и вины, въ немъ ѿ волностяхъ шляхецкихъ ѿписаные, кгда его мл. панъ Раецкий въ року теперешнемъ тисеча шестсот чотырдесять шостомъ з волами две-масти и чотырнадцатю до Лукова на ярмаркъ албо там, где бы налепи спинежити могль, протестуючого послалъ, и кгда протестуючыи с тыми во-лами през место Локачи дня двадцать четвертого мѣсца теперидучого августа ишол, менованые жиды, мимо листъ его мл. пана Раецкого указываныи, яковоес мыто, готовых пинезеи золотых два и грошеи шесть и при томъ вола шчо-налепешного, золотых пятьдесять кошътуючого, взели и на свои пожитокъ ѿбвернули. Зачим тым таковым своим поступькомъ менованые жиды право посполитое зневажили, въ выны за то, въ праве написаные, попали и его мл. пана Раецкого до шкод немалых, которые часу права позвомъ специфико-ваные будутъ, приправили.

Ќ што все протестуючыи его мл. пана Раецкого с тыми жыдами в суде ¹ належномъ такъ, яко справа приидеть и будет належало правъне чинити, ѿферовавши и волную мелиорацию тое теперешнее протестации албо ин-

¹ Виправлено з суду.

шое шыршое чиненє, если бы того потреба указовала, его мл. пану своему заховавшы и зоставившы, на тот час просил, абы тая, въкромце написаная, принятая и до книг нинешних записана была.

Што отрымал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 440—440 зв. Оригінал.

№ 252

646 р., серпня 25. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ ЧЕРЕДИ ВОЛІВ З ВОЛИНСЬКИХ МАЕКІВ
БАЛТАЗАРА РАЕЦЬКОГО НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча шестьсот чотырдесят шостого, мѣсца августа двадцат пятого дня

На вряде кгородскомъ въ замку его кор. мл. Володимерскомъ передо мною, Михалом зе Збаража Воронецкимъ, подстаростим володимерскимъ, и книгами нинешньыми кгородскими старостинскими становшы очевисто, шляхетный пан Петр Лоневский, слуга урожного его мл. пана Балтазара з Раец Раецкого, для записаня до книг нинешньых кгородских володимерскихъ до ведомости урядовое донесль, иж:

его мл. пан Раецкий, пан его, оного при листе своим, до всих въобец их мл. панов старостов, подстаростих и ласкавых пановъ урядниковъ, мытниковъ и на вшеляких цлахъ и коморах его кор. мл. седячих въ року теперешньемъ тисеча шестсотъ чотырдесят шостом, мѣсца августа двадцать второго дня писаным, з волами въ личбе двемасти и чотырнадцатю, чабанами и рускими, его мл. пана Раецкого власными, до Лукова на ярмаркъ тепер припадающы albo там, где бы тые волы наилепец спенезити могль, высланыи есть. При котором листе менованыи слуга, абы оному лепшая вера была даная, же тые волы его мл. пана Раецкого, пана его, суть власныє, и жебы жадных мыт, спашного и погребелного въ мѣстах, местечках и селах водлугъ волностей шляхецких не брано, тот листъ его мл. пана своего, рукою его писаныи, показавшы, просил мене, уряду, абым я оного въ той справе // юраменту выслухал.

Зачим я, уряд, прихилившысе до менованого листу его мл. пана Раецкого писаного и права посполитого, ѿ волностях шляхецких ѿписаного, и с повинности уряду моего оному шляхетного Миколая Бохновского, возного земского, енерала воеводства Волынского, придалем. И за выданем собе през того ж возного оному роты перед выбраженемъ Езуса Христуса пана присегу свою выконал въ тые слова:

¹—«Я, Piotr Łoniewsky, przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Trojcy świętej jedynemu, na tym, iż to woły dwieście czternaście, z którymi teraz do Łukowa albo tam, kiedy bym nalepiey mógł spieniężyć, są właśnie je[ego] m[ój] m[ój] pana Baltazara Raieckiego, pana me[go]. Tak mi, panie Boże, pomagaj i niewinna męka Christusa pana»¹.

Которую присегу за возным тутъ на вряде выконал, ѿ чом и возным реляцию свою достаточную передо мною учинил. А преречоныи пан Лоневский ѿ принятє того просил.

Што отрымал.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 441—441 зв. Оригінал.

¹— «Я, Петро Лоневський, присягаю господу богу всемогутньому, у св. Трійці єдиному, на тому, що ці 214 волів, з якими я йду до Лукова чи туди, де найвигідніше зможу їх продати, є власністю мого пана й. м. Балтазара Раецького. Так мені, господи Боже, помагай і невинна мука Христова».

1646 р., вересня 20. Володимир.— ПРИСЯГА НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВЛАСНОСТІ, СКЛАДЕНА У ВОЛОДИМИРСЬКОМУ ЗАМКУ
ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ ВОЗІВ ІЗ ХМЕЛЕМ З МАЕТКУ
ОЛЬБРАХТА ЛЮШКОВСЬКОГО У с. МИЗОВІ НА ПРОДАЖ ДО ГДАНСЬКА

Року тисеча шестсот чотырдесят шостого, м̃сца сеньтебра двадцатого дня

На вряде кгородскомъ въ замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Андреемъ Абрамовичом Бурчаком, намесником подстароства володимерского, и книгами нинешньми кгородскими старостинскими становшы очевисто, працюитыи Артышь Полячокъ, слуга и подданыи урожоного его мл. пана Ольбрыхта Люшъковского, маючи писане ѿ того ж пана своего, до мене, уряду, даное, ѿповедалъ урядови нинешньому кгородскому Володимерскому, иж:

ѿн возов¹ в личбе чотыри з хмелемъ, въ вантухы зсыпаныи, з маетности власное дедичное пана своего з села Мизова, не купныи ани проданыи, подводами пана своего власными, а не нанятыи до Кгданска albo се где бы толко спродати моглъ провадитъ.

Зачим // я, уряд, прихияючисе до права посполитого, менованому подданому возного шляхетного Миколая Бохновського до выданя роты юраменту и выконаня придалем. Которыи то подданыи за выданем собе роты инъ фацие уряду присягль в тые слова, иж:

ѿнъ хмелю его мл. пана Люшъковского, пана своего, возов в личбе чотыри, въ маетности его власнои приспособленого, не скупованого ани проданого, подводами пана своего власными, а не наемными до Кгданска albo где бы се спродати моглъ провадитъ.

Которую я, уряд, присегу менованого подданого до книгъ записати казавшы, абы ему вера всюды дана была, ѿное екстрактъ под печатью кгородскую володимерскую выдалем, и естъ выдан.

Писанъ въ замку Володимерскомъ.

ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 82.— Арк. 477 зв.— 478. Оригінал.

1647 р., червня 27. Володимир.— СВИДЧЕННЯ ВОЗНОГО
ПРО ВРУЧЕННЯ ПОЗОВУ ЕЛЬЖБЕТИ ФІРЛЕЄВІЙ БРОНЕВСЬКІЙ
У СПРАВІ ЗА СКАРГОЮ БАЛТАЗАРА РАЄЦЬКОГО ПРО НЕЗАКОННУ
КОНФІСКАЦІЮ ВОЛА В РАХУНОК МИТА ПІД ЧАС ПЕРЕГОНУ
ЧЕРЕДИ ЧЕРЕЗ м. СВИРЖЕ НА ЯРМАРОК ДО ЛУКОВА

Року тисеча шестсот чотырдесять сегомо, м̃сца июня двадцать сегомо дня

На вряде кгородском в замку его кор. мл. Володимерском передо мною, Аньдреем Абрамовичом Бурчаком, намесником подстароства володимерского, и книгами нинешньми кгородскими старостинскими становши очевисто, шляхетныи Миколаи Бохньовскийи, возныи земскийи енералъ воеводства Волынского, для записаня до книг нинешных кгородских володимерских явне и доброволне зознал, иж:

ѿн року теперешнего тисеча шестсот чотырдесять сегомо, м̃сца // геньваря десятого дня позовъ на мемъбраме земском любелском, судови

¹ Написано на місці витертого.

Герб Київського воеводства.

Герб Чернігівського воеводства.

Головному трибуналови коронному Любелскому до суженя належачи, авъѣнтичъныи, оден в жалобе урожоного его мл. пана Балтазара з Раецъ Раецкого, повода, по урожоную ее мл. паню Гелъзбету Белецькую, першого Еронимовою з Лановець Еловицькую, старостиную холмъскую, а тепер второго малженства Миколаевую з Домбровици Фирлеевою Броневскую, подкомориную черниговскую, з бытною и притомною теперешнего пана малжонка ее яко опекуна малженского позваную до прислухання се през позъваную всказаня на неи вин правных взглядом безъправного и неслухного в способъ якогос мыта взята вола, золотых пятьдесят полских коштующего, кгда в року тисеча шестсот чотырдесять шостом воловъ двесте и килканадцать водлугъ атестации и выконаного юраменту през пристава поводового в кгороде Володимерском для зпроданя тых воловъ до Лукова през местечко Свирже, маетност ее мл. позваное, спашное в тои маетности Свиржахъ одбивши, в мили од Свиржовъ челядь позваное з росказаня ее мл. догонивши, уже на чужомъ кгрунте воловъниковъ потолкши, што наилепшого вола взяти казала. Ѡ што протестация на ее мл. позваную в кгороде Холмъскомъ заразом презъ слугу и пристава поводового учиненая до заплаченя теды вин правных и привернення того волу совито албо ли теж заплаченя за него таксы, теж совито з винами правными.

Ѡ чом такъ тая протестация, яко позовъ, до нее выданыи, до которых се и тая реляция ин тото реферуеть, ширей в себе мают. В местечку Свиржахъ в замку там будучом положивши и ѡ положеню оного водлугъ права с повинности своее возновъское челяди замковои, на том час там будучои, оповедивши, термин // за ним перед судомъ Головнымъ трибунальским коронным, в Люблине одправуючимсе, межи справами консерватными коронными албо там, где таковым справом з права и ѡрдинации трибунальское до суженя належати будеть, од положеня того позву наиперви до суженя припадаючих, ставитисе зложил и префикговал.

И просил помененыи возныи, абы тая его реляция до книгъ записана была.

Што отрымаль.

1647 р., серпня 26. Конотоп.— ЗАЯВА БРОДСЬКОГО КУПЦЯ
КОСТЯНТИНА ПЕРЕД КОНОТОПСЬКИМ ЗАМКОВИМ УРЯДОМ
ПРО ЗАПОДІЯННЯ ЙОМУ ЗБИТКІВ У ТОРГОВИХ СПРАВАХ
ВІД КУПЦІВ-ГРЕКІВ ПІД ЧАС ЇХНЬОГО СПІЛЬНОГО
ПЕРЕБУВАННЯ В МОСКВІ

Wypis z xiąg zamkowych w Konotopie, anno 1647, 26 augusti
Przyszedszy do zamku Konotopskiego^a, a na ten czas przede mną, //
Stanisławem Sosnowskim, administratorem dóbr Siewierskich^o jaśniewiel-
możnego jelgo] mci ¹—pana kanclerza wielkiego koronnego⁻¹, stanąwszy oczy-
wiście sławetny pan Constanty, mieszczanin brodzki, wyszedszy z Moskwy
protestował się na Dmitra Kuwide i na towarzysza jego Theodora Bire^o, isz:
przes nich szkode wielką podjął w stolicy Moskiewskiej, to jest na tysiąc
pięćset talerów twardych liquidowaną dla ich przyczyny, isz go wygnali z
domu, w którym on stał.

Na co i attestatią pokazał, którą tamże w Moskwie otrzymał od jelgo]
mci pana Jerzego Nicza, dworzanina jelgo] k[r]. mci i na ten czas posła
Persiej, którą te attestatią dał sobie w zamku Konotopskim zapisać.

Działo się w Konotopie, idem, qui supra.

Stanisła[us] Sosnowski, administrator dóbr Siewierskich jaśniewielmożnego
jelgo] mci pana kanclerza wielkiego koronnego.

Loc[us] sigilli.

ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 52, оп. 2, спр. 401.— С. 2609, 2610. Засвідчена копія.

П е р е к л а д

Випис із замкових книг у Конотопі, року 1647, 26 серпня.

Прийшовши до Конотопського замку^a і ставши особисто переді мною,
теперішнім адміністратором Сіверських маєтків^o ясновельможного його
милості пана великого коронного ¹ канцлера ¹ Станіславом Сосновським,
славетний пан Костянтин, бродський міщанин, який приїхав з Москви,
скаржився на Дмитра Куvidу та його товариша Федора Бирю^o, що:

він зазнав через них великих збитків у Московській столиці, втратив-
ши на тому, що вони вигнали його з дому, в якому зупинявся, 1500 твердих
талерів.

Доводячи це, показав свідчення, дане йому там же, у Москві, королів-
ським дворянином і тодішнім послом до Персії паном Ежи Ничем, пред'я-
вивши його для запису в Конотопському замку.

Діялося в Конотопі тоді ж, як вище.

Станіслав Сосновський, адміністратор Сіверських маєтків ясновель-
можного його милості пана великого коронного канцлера.

Місце печатки.

¹⁻¹ Ежи Оссолінського,

SUMMARY

The volume contains documents on the development of economic and trading relations in Volhynia and the Dnieper area (Nadniprianshchyna) from the fourteenth century to the first half of the seventeenth century. Drawn from the archival and microfilm collection of the Central State Historical Archives, the documents show the characteristics of the internal trade in the region and the interregional trading contacts with the Western Ukrainian lands (the Ruthenian palatinate and Podolia). Other documents deal with contacts with Polish and Belorussian cities, Wallachia, in particular in the context of Baltic trades, as well as with trade with Moldavia, Crimea, the Ottoman Empire and Russia.

The material of the volume reflects the process of the formation of an internal market on the base of strengthening of traditional exchange-trading contacts and the development of trade routes. The documents provide information on products imported and exported in external trade. The information on the system of measures and weights, monetary exchange, and functions of market and trade network will assist in the study of social-economic development in Ukraine.

The vast majority of documents in the volume are published for the first time. The texts of documents published earlier were corrected with the original manuscripts if they are extant. The volume contains commentaries and indexes.

RÉSUMÉ

Dans ce recueil, sur la base de la recherche du complexe fondamental de sources conservées principalement dans les fonds et les collections de microfilms des Archives centrales historiques d'Etat de la R.S.S. d'Ukraine à Kiev, sont inclus les documents les plus significatifs qui reflètent le développement des relations commerciales et économiques en Volynie et en Nadniprianshchyna depuis le XIV jusqu'à la première moitié du XVII siècle, démontrent les particularités du commerce intérieur régional et des relations commerciales avec les terres de l'Ukraine Occidentale et la Podolie. Sont représentés aussi des documents sur des relations du commerce extérieur avec des villes biélorusses et polonaises dans le large contexte du commerce balte en particulier, avec l'Etat de Russie, les principautés moldaves, la Crimée, la Turquie. Les matériaux de ce recueil démontrent le processus de la formation du marché intérieur grâce à la stabilisation des contacts traditionnels de commerce et d'échange et du développement du réseau de voies commerciales, inventorient la nomenclature des marchandises importées et exportées dans le cadre du système de commerce extérieur. Les renseignements sur le système de mesures et de poids, de change, de changements du réseau de foires et des jours de commerce peuvent favoriser considérablement les recherches sur le développement social et économique des terres ukrainiennes au XIV—XVII siècle.

La majorité absolue des documents inclus sont publiés pour la première fois. Les textes des documents publiés auparavant sont collationnés si les originaux ont été conservés. Le recueil est muni des commentaires et d'un système des index.

ДОДАТКИ

КОМЕНТАРИ

№ 3

^a На думку М. С. Грушевського, титулатура, і особливо згадка про консулів і райців, дає підстави припускати, що у Володимирі існувала міська організація німецького типу або колонія. Ще з XIII ст. на Волині і Галичині широко практикувалось заохочення німецьких колоністів до заселення міст, що особливо постраждали під час спустошливих монголо-татарських походів. Ці заходи повинні були стимулювати відродження економічного життя і сприяти налагодженню більш тісних торгових зв'язків між Сходом і Заходом (*Грушевський М. С. Історія України-Руси.*— Львів, 1905.— Т. 5.— С. 224—225; К.; Львів, 1907.— Т. 6.— С. 28, 29).

^b Ругії — мешканці північнонімецького о-ва Рюген на Балтійському морі (нині округ Росток НДР), який економічно тяжів до Штральзунда, німецького міста на узбережжі Балтійського моря навпроти Рюгена. У другій половині XIII ст. Штральзунд увійшов до торговельного союзу міст, відомого з 1356 р. під назвою Німецької Ганзи.

№ 8

^a Право складу — один із заходів регламентації торгівлі в епоху розвинутого феодалізму. Вимагало, щоб купці зупинялись у складських містах і протягом певного часу, різного для кожного складського міста — 3, 7, 10 або й більше днів, продавали там оптом свої товари місцевим купцям і шляхті, після чого могли рушати далі. З правом складу пов'язаний дорожний примус — зобов'язання купців транспортувати товари певними шляхами, що вели через складські міста. Дорожний примус полегшував контроль над торгівлею і забезпечував збирання державних торговельних мит. Праву складу підлягали не лише іноземні, а й вітчизняні іногородні купці (порівн. сеймову конституцію «Про склади і старі дороги» 1565 р.: *Volumina legum.*— Petersburg, 1859.— Vol. 2.— P. 48, 56).

^b Це перша відома згадка про дію права складу на Волині. У пізніших джерелах зазначається, що за Казимира IV (1440—1492) на території України, що входила до складу Великого князівства Литовського, було два складських міста для «заморських» купців — Київ і Великий Луцьк (порівн. з док. № 26). Володимир як складське місто тут не згадується. У пізніших регламентаційних актах право складу для Луцька підтверджується листом Сигізмунда Августа від 28 березня 1558 р. як здавна надане (опубл.: *Архив ЮЗР.*— Киев, 1869.— Ч. 5.— Т. 1.— С. 24), хоча у перших магдебурзьких привілеях 1497 і 1498 рр. згадки про нього немає. Щодо Києва, то перша пряма вказівка на існування київських складів відноситься аж до 1618 р., хоча сам гостинний двір на міському ринку, де відбувалися торгові операції, пов'язані з правом складу, згадується в урядових листах, починаючи з 1555 р. (*Каталог документів з історії Києва XV—XIX ст.*— К., 1982.— № 38, 125).

№ 10

^a Червець — фарба, відома ще під назвами «кармін» або «кошеніль». Вироблялася в Індії. Вживалася для фарбування тканин у багряно-червоний («червчатий»), пурпуровий, скарлатний кольори.

№ 12

^a Свидригайло (1355—1452) — великий князь литовський (1430—1432). Після зміщення з престолу був визнаний довічним удільним володарем відродженого Волинського князівства, до складу якого входили Волинь і Східне Поділля (Брацлавщина). Столицею володінь Свидригайла був Луцьк.

№ 13

^a На території, яку Контаріні називає Нижньою Руссю, він згадує два населених пункти — Луцьк і Житомир. «Нижня Русь» протиставляється «Верхній Русі», яка відповідає приблизно північно-східному регіону Великого Московського князівства (*Барбаро и Контарини о России : К истории итало-русских связей в XV в./ Подг. Е. Ч. Скржинской.— Л., 1971.— С. 235*).

^b Див. примітку в до док. № 17.

№ 15

^a Йдеться про грабіжницький напад кримської орди на чолі з Менглі-Гіреєм влітку 1482 р. на Київську землю, під час якого був штурмом узятий Київський замок, а місто розграбоване й спалене. Велика кількість жителів потрапила у полон.

^b Промита — конфіскація контрабанди або товару, провезеного з порушенням норм сплати мита. Частина промити, половина або три чверті, йшла на користь державної скарбниці, решта — на користь митників і феодала-землевласника, у чиїх володіннях були заарештовані товари.

^c На знак того, що з товару сплачене мито, митник прикладав до нього спеціальну печатку. Публікований лист спрямований проти втручання київського воеводи у збирання державного мита.

№ 16

^a Прибутки з путивльського мита не були стабільними. Так, 1490 р. його оренда на наступні три роки передається київським міщанам Мевораху, Ізраелю та случькому міщанину Авраму за 1000 кіп грошів і 50 літрів адамашки, 1510 р.— Федору Новокрещеному і його зятю за 800 кіп, а 1513 р.— Федору, Івану і Петру Новокрещеним — за 900 кіп (*ЦДАДА СРСР.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 37—37 зв.; Спр. 6.— Арк. 335, 336*). Порівн. з док. № 31.

№ 17

^a Йдеться про київського удільного князя Симеона Олельковича (1455—1470) та його матір — княгиню Анастасію Василівну, дружину київського князя Олелька Володимировича, дочку великого князя московського Василя III Івановича, яка під кінець життя постриглася в черниці; померла 1470 р. (*Wolff J. Kniaziowie litewsko-ruscy od końca czternastego wieku.— Warszawa, 1895.— S. 327—329*).

^b Йдеться про київського воеводу 1480—1482 рр. Івана Ходкевича, захопленого у полон татарами під час нападу Менглі-Гірея влітку 1482 р. на Київ; помер в Орді 1483 р. (*Wolff J. Senatorowie i dignitarze Wielkiego księstwa Litewskiego 1386—1795.— Kraków, 1885.— S. 19*).

^c Йдеться про першого київського воеводу 1471—1480 рр. Мартіна Гаштольда, призначеного соди великокнязівського урядом після ліквідації Київського удільного князівства (*Wolff J. Senatorowie...— S. 19*).

^d Йдеться про великокнязівського намісника у Чернігові перед 1488 р. Яна [Завишу?] (*Kuczyński S. M. Ziemia czernihowo-siewierskie pod rządami Litwy.— Warszawa, 1936.— S. 346*).

^e Кн. Семен Іванович Шем'ячич тримав в уділі Н. Сіверський близько 1485—1500 рр. (*Wolff J. Kniaziowie... S. 519*).

№ 18

^a Ком'яга — найпоширеніший тип сплавної судна без щогл, прямокутної форми, неглибокої посадки, завдовжки від 17 до 24 м, завширшки до 10 м; обслуговувалася 7—12 веслярами. Вантажопідйомність — від 30 до 70 т. Будувалися ком'яги з дерев'яних напівфабрикатів «дерева ком'яжного», масові промислові заготовки якого здійснювалися в лісах поблизу сплавних рік і річкових портів (порівн. з док. № 58, 156 та ін.).

№ 20

^a Митним коморам окремих регіонів підпорядковувалася значна кількість прикоморків — митниць, розташованих на проміжних пунктах найбільш жвавих торгових шляхів. Так, на Волині діяли Луцька, Володимирська, Ковельська і Кременецька митні комори, до яких «прислухали» у різний час прикоморки в містах Дубно, Горохові, Дубровиці, Корці, Перемилі, Заславі, Літовижі, Берестечку, Жабчому, Турійську тощо (порівн. з док. № 55, 147). До Київської митної комори належали Вишгородський, Житомирський і певний час Таванський і Звягольський прикоморки. Встановлення державних митних прикоморків у приватновласницьких поселеннях зменшувало прибутки шляхти від стягнення приватних мит і тому супроводжувалося, як правило, впертим опором з боку землевласників (порівн. з прим. б до док. № 91).

№ 26

^a Див, прим. б до док. № 8.

№ 28

^a Вага, важниця — міські контрольні ваги, у переносному значенні — приміщення, в якому зважувалися товари, що продавалися на вагу. Зважування супроводив особливий митний збір — вагове. Спершу вагове належало до мит державної скарбниці, що видно і з цього документа, а з часом у багатьох містах переходить у відання магістратів і стає однією з статей міських прибутків. Так, у Києві важниця мала бути передана замковими владами магістратові, очевидно, 1516 р. із затвердженням за містом повного магдебурзького права, хоча фактичної передачі міщанам вдалося добитися лише після спеціального урядового розпорядження (*Каталог* документів з історії Києва XV—XIX ст.— К., 1982.— № 36.— С. 161, 162). Традиційно частина вагового (наприклад, зібраного щодесятого тижня), могла йти на користь котроїсь із міських церков чи монастирів.

^b Коливання розміру прибутків від зборів мита у Луцьку простежується в ряді інших документів, що стосуються митної оренди. Так, 1487 р. луцькі митні збори були передані в оренду Шахну Печоховичу і Сенькові Момотливному на три роки за 1512,5 кіп на рік; 1501 р.— Лерину Герешу за 2000 кіп грошів; 1505 р. йому ж — за 2266 кіп і 40 грошів (*ЦДАДА СРСР*.— Ф. 389, оп. 1, спр. 4.— Арк. 49—49 зв.; спр. 6.— Арк. 359—360). Порівн. також з док.— № 34, 37, 40.

№ 29

^a 1501 р. прибуток з Київської митниці становив за два попередніх роки 1627 кіп і 8 грошів, що були передані до великокнязівської скарбниці тодішнім митником Миколаєм Фражином (*ЦДАДА СРСР*.— Ф. 389, оп. 1, спр. 6.— Арк. 527). Порівн. з док. № 32, 36.

№ 31

^a Йдеться про великокнязівського намісника в Путивлі 1495—1500 рр. кн. Богдана Федоровича Глинського; взятий у полон при здобутті Путивля московськими воеводами 1500 р., помер у Москві 1512 р. (*Клепацкий П. Г.* Очерки по истории Киевской земли в XVI в.— Одесса, 1912.— С. 289).

№ 36

^a 11 квітня цього ж року Шамаку Даниловичу за дозволенним листом Сигізмунда I було передане в оренду строком на два роки і київське «оргишове» (караванне) мито за 1400 кіп (*ЦДАДА СРСР*.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.— Арк. 118 зв.).

№ 37

^a Шамак Данилович і Нисан Козка не дотримали передбаченої контрактом дворічної оренди, оскільки 29 лютого 1508 р. луцьке мито передається вже краківському бурмистрові Яну Бонарю на чергових два роки за 1600 кіп грошів (*ЦДАДА СРСР*.— Ф. 389, оп. 1, спр. 8.— Арк. 116, 117).

№ 43

^a Сплата мита «на обі руки» — сплата проїзного мита на торг і назад.

№ 45

^a Головне мито — державне зовнішньоторговельне мито. Стягалося на державних митницях незалежно від їхнього розташування — у прикордонних містах або на внутрішніх землях держави — на знак в'їзду на її територію і виїзду з неї.

^b Йдеться про мито за продаж солі, «которое там у Городку зстародавна перед тым было и тепер есть», яке стягалося з проїжджих купців крім нововстановленого «головного мита» (порівн. лист королеви Бони від 3 жовтня 1532 р. на звільнення луцьких міщан від сплати у Давид-Городку головного мита, але із зобов'язанням не ухилиятися від «старого мита» (*Довнар-Запольский М.* Государственное хозяйство Великого княжества Литовского при Ягеллонах.— Киев, 1901.— Т. 1.— Приложение 4.— С. 48—49).

№ 47

^a Помірне — торговельний податок з товару, що вимірювався мірами об'єму. Стягався звичайно з кожної міри, а інколи — і з пакунку, наприклад, з лантуха хмелю. Регіональні назви помірного, згадувані в документах збірника: поколодне — митний збір від колоди збіжжя, корчовщина — від корчика збіжжя.

^b Мостове — проїзне мито, збирання якого виправдовувалося необхідністю утримання і періодичного ремонту мостів. З солеників збиралося не лише грішми, а й сіллю.

^a Маєток Петра Кірдея Сінне (нині село Гошанського р-ну Ровенської обл.) був розташований на одній із жвавих доріг, що виводили на магістральний шлях — гостинець з Києва на Волинь (через Корець, Дорогобуж, Ровно, Жуків, Олику і далі до Луцька). У неврожайні роки міграція населення, в першу чергу з Київського і Волинського Полісся, у центральні регіони Волині була звичайним явищем. Для порівняння можна навести факти масових виходів (до 70—80 % населення) «на покорм» 1571 р. жителів Олевської (Овруцький пов. Київського воев.) та Несухойської волостей (Володимирський пов. Волинського воев.) (ЦДДА УРСР у м. Києві.— Ф. 44, оп. 1, спр. 1.— Арк. 67—93 зв. 549—555).

^a Житомирський замок розташовувався на магістральному шляху з Києва на Волинь, який йшов через Білогородку і Брусилів. Звідси Київський шлях розгалужувався і прямував на захід у двох напрямках: через Чуднів, Романів, Полонне, Острог (південний варіант) та через Звяголь, Корець, Дорогобуж, Ровно (північний варіант). З метою уникнення сплати митних поборів у Житомирі купці вже в першій половині XVI ст. починають широко користуватися об'їзною дорогою на Волинь — через Білу Церкву, Паволоч, Вчорайше, Бердичів, згадане в документі с. Слободище (нині село Бердичівського р-ну); далі на Волинь їхали «південним варіантом» Київського шляху.

^a Санчарівський (Санжарівський) перевіз на р. Ворсклі розташовувався на відгалуженні Муравського шляху, яке перетинало верхів'я р. Орелі і далі прямувало на північний захід вздовж Дніпра до Переяслава (порівн. з смт Нові Санжари Полтавської обл.). У с. Стайках був перевіз, який виводив шлях на правий берег Дніпра. На лівому березі існувало кілька контрабандних доріг до Путивля. Вони йшли від Дніпра на північний схід вододілами річок Сули і Хорола, Хорола і Псла, Псла і Ворскли. Санчарівський перевіз обслуговував останній шлях, з'єднуючи його з основним напрямком Муравського шляху.

^b Таванський перевіз на Дніпрі функціонував як переправа на купецькому шляху з Криму у Приазов'я на правобережжя Придніпров'я з давньоруських часів. Значення його як важливого пункту на торговельному шляху між південно-західними руськими землями і Кримом особливо позбавилося після походів Вітовта у Північне Причорномор'я в кінці XIV ст. На перевозі тоді почала діяти державна митниця (пізніше — прикоморок Київської митної комори), пам'яткою якої довго була так звана Вітовтова баня, що служила оборонною спорудою.

^a 1531 р. луцькі і володимирські митні збори передавалися в оренду Радимолу Мошеевичу і Михелевичу на три роки за 3600 кп і 333 червоних золотих (*Źródła dziejowe / Wład A. Jabłonowski.* — Т. 6 : Rewizja zamków ziemi Wołyńskiej w połowie XVI w. — Warszawa, 1874. — С. 151).

^b Старе мито — традиційне торговельне мито. З 20-х років XVI ст. вводиться так зване новопідвищене мито, що підносило тарифні ставки на окремі товари і охоплювало ті з них, що раніше продавалися безмитно. У середині XVI ст. обидва митні тарифи зливаються; 1561 р. в умовах Лівонської війни, яка вимагала великих коштів, митні ставки знову підвищуються, внаслідок чого встановлюється нове «новопідвищене мито» (див. прим. а до док. № 76). Ухвалою Берестейського сейму 1566 р. тарифи на частину товарів підвищуються ще раз, підтверджуючись митною уставою 1569 р. і потвердною уставою нового короля Стефана Баторія 1576 р. (*Довнар-Запольський М.* Указ. соч. — Т. 1. — Приложение 4. — С. 65—70). Сама устава 1569 р. як вихідний пункт багатьох наступних митних тарифів відома за таксами, виданими з великокнязівської канцелярії для Підляської і Ковенської митниць (ЦДАДА СРСР. — Ф. 389, оп. 1, спр. 36. — Арк. 481; спр. 567. — Арк. 37—39 зв.), а також для митників Волинської землі (док. № 100, 109). Митний тариф 1569 р. став також основою ряду поборових універсалів 1569, 1577 та ін. років (*Volumina legum.* — Vol. 2. — Р. 102—106, 176—181).

^c Ціха, цеха — клеймо, що ставилося митниками на спаковані товари на знак сплати мита. Кожна митниця мала особливу печатку з власницьким знаком орендаря митних зборів або гербом справці мит.

^a Див. прим. а до док. № 54.

^b Див. прим. б до док. № 54.

^a До адміністративної реформи, проведеної у Великому князівстві Литовському у 1565—1566 рр., Мозир входив до складу Київського воєводства, утвореного з 1471 р.; згідно з новим адміністративно-територіальним поділом, Мозирський повіт відійшов до Мінського воєводства.

^b Йдеться про привілей Сигізмунда Августа від 29 грудня 1552 р. (Опубл. у складі потвердного привілею Стефана Баторія від 26 жовтня 1576 р.: *Архив ЮЗР*.— Київ, 1869.— Ч. 5.— Т. 1.— С. 22).

^c Враховуючи протилежний напрямок транспортування солі, подаємо що дорогою у такій послідовності населених пунктів: Горохів — Свинюхи — Локачі — Уймиця — Свойчів — Пінський Міст — Турійськ — Ружин — Ковель або Уймиця — Оздютічі — Осекрів — Свинарин — Купечів — Озеряни — Ковель.

№ 58

^a Устилуг — портове містечко на Західному Бузі, через яке з кінця XV ст. вивозилися основна маса експортних товарів з України на європейський ринок. Частина товарних складів — шпихлірів — в Устилузі становила приватну власність купців і феодалів, експортерів зерна, продуктів лісопереробних промислів та інших товарів з різних земель України. Частина з них здавалася в оренту.

№ 59

^a Безмитні листи — урядові привілеї населенню деяких міст та феодальних маєтностей, окремим особам чи цілим корпораціям на безмитну торгівлю на певних територіях держави. Давалися в зв'язку з стихійними лихами, війнами і ворожими нашествиями. Наприклад, наприкінці 50-х — на початку 60-х років XVI ст. жителі ряду південноукраїнських міст (Канева, Черкас, Вінниці, Брацлава, Білої Церкви) одержали торговельні привілеї у зв'язку з почастішанням нападів ординців. Для феодалів безмитні листи становили одну з соціальних пільг. При встановленні «новоподвишоних» мит безмитні листи втрачали силу за винятком шляхетських привілеїв на вивіз товарів, що становили продукти їхнього власного господарства, і ввіз «речей шляхетських» для власного вжитку. Практика збирання проїжджих мит на приватних землях звичайно зводила привілеї, надавані безмитними листами, нанівець.

^b Ідентичні листи канівським і вінницьким міщанам див.: *ЦДАДА СРСР*.— Ф. 389, оп. 1, спр. 37.— Арк. 238 зв.— 239 зв.

№ 67

^a За життя кн. Олександр Сангушко не встиг розрахуватися з кн. Марією Гольшанською; не виконали зобов'язань і спадкоємці кн. Олександра — син Лев Олександрович і онук Григорій Львович. Відтак Гольшанська уступає право на стягнення боргу з Сангушків своєму служебнику Ждану Мироновичу, подавши для запису до луцьких земських книг 6 жовтня 1585 р. відповідну заяву. У ній згадується, зокрема, ціна жита в Гданську на час складання контракту: 1 лашт — по 25 золотих; 1000 мац Володимирської міри, вивезених Гольшанською, дорівнювали, як вказано в документі, 44,5 лаштам (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 19.— Арк. 669—673 зв.).

№ 76

^a Лист, що публікується, пов'язаний із запровадженням «нового мита» 1561 р., призначеного на покриття військових видатків в умовах Лівонської війни. Сам універсал від 7 грудня 1561 р. з оголошенням тарифних ставок «нового мита» опубл.: *Довнар-Запольский М.* Указ. соч.— Т. 1.— Приложение 4.— С. 53—59.

№ 77

^a Смальцюгу або «попіл смальцюваний» отримували після перепалення вже заготовленої золи (фальби) у спеціальних печах — гартах, що входили до виробничого комплексу поташної буди. У гартах виварювали також поташ — калієву сіль вугільної кислоти, білу порошкоподібну речовину з властивостями луку. Поташ отримували, вилугуючи золу водою. Далі у залізних сковородах і котлах луг нагрівали до певної температури і випарювали з нього воду. Органічні речовини при цьому вигоряли, і поташ отримував білий колір, що дозволяло застосовувати його при відбілюванні і фарбуванні тканин, у миловарінні, виробництві скла тощо.

№ 82

^a Як свідчить скарга С. Туровського, заявлена 28 лютого цього ж року Луцькому замковому уряду, крім возів з товарами митники захопили у Плескача і гроші, отримані від гданських купців за попіл, поставлений Ольбрахтом Лаським, а саме: 5000 червоних золотих, 4000 талярів і 1500 золотих (ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 7.— Арк. 41—41 зв.).

№ 91

^a Див. прим. б до док. № 55.

^б Встановлення державних митних прикормоків у приватновласницьких поселеннях завжди зустрічало опір власників. Відмову, аналогічну згаданій тут, зафіксував Михайло Дубницький і в м. Острозі, належному на той час серадзькому воеводі Ольбрахту Лаському (ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 9.— Арк. 49—49 зв.). 1568 р. була здійснена безуспішна спроба запровадити прикорморки у містах Порицьку, Літовижі, Локачах і Турійську. Кн. Януш Порицький, власник м. Порицька, поставив вимогу сплачувати йому половину промити, а кн. Олександр Чорторійський, власник м. Літовижа, вигнав уповноважених, погрожуючи їм кием і заявляючи: «Я в имену своем в Литовижу и нігде в именах своих... прикорморки ставити не допушу» (Там же.— Ф. 28, оп. 1, спр. 3.— Арк. 63 зв.— 65).

^в Локаційний привілей Сигізмунда-Августа київському воеводі кн. Костянтину Острозькому на заснування міста на ґрунті с. Колищинець у Кременецькому пов. був виданий 26 березня 1561 р. (опубл.: *Пероговский В.* Отрывок из истории города Староконстантинова // *Вольнские епархиальные ведомости.*— 1881.— № 3.— С. 65—66; *Теодорович Н. И.* Вольнь в описаниях городов, местечек и сел в церковно-историческом, археологическом и других отношениях.— Почаев, 1899.— Т. 4 : Староконстантиновский уезд.— С. 6—8). Того ж дня кн. Острозький отримав магдебурзький привілей новозаснованому місту (Вольнские епархиальные ведомости.— 1881.— № 3.— С. 67—68; — 1870.— № 17.— С. 588—590; *Теодорович Н. И.* Указ. соч.— С. 9—11). В історіографії існує помилкове твердження про заснування цього міста близько 1525 р. Костянтином Івановичем Острозьким (*Stownik Geograficzny Królestwa Polskiego.*— Warszawa, 1883.— Т. 4.— С. 363), але на той час маєтком Колишинцями володіли волинські зем'яни Лабунські. Нове місто, засноване на перехресті торгових шляхів в регіоні з жвавим економічним життям, почало швидко зростати: за даними поборового реєстру 1583 р. у ньому нараховувалося 413 будинків, 218 міських півланків, 132 городи; населення міста становило понад 2000 мешканців (*Źródła dziejowe / Przez A. Jabłonowskiego.*— Warszawa, 1889.— Т. 19.— С. 43; *Баранович О.* Панське місто за часів Польської держави (Старий Костянтинів).— К., 1928.— С. 11). У середині XVII ст. за містом усталася назва Старокостянтинів (нині р-н Хмельницької обл.), на відміну від заснованого близько 1600 р. Нового Костянтинова (нині с. Новокосятинів Летичівського р-ну Хмельницької обл.).

Чорний шлях проходив південніше Костянтинова, вододілом річок Ікви, Бужка і Случі.

№ 92

^a Митна тарифна ставка на камінь лою становила на цей час 2,5 гроша, а на камінь воску — 24 гроша (*Довнар-Запольский М.* Указ. соч.— Т. 1.— Приложение 4.— С. 508).

№ 100

^a Див. прим. а до док. № 55.

№ 102

^a Див. прим. а до док. № 59.

№ 103

^a Крім названої тут, Даніель Шмойлович переправляв з Києва другу партію товарів (ведмежі й оленячі хутра та віск), яку фурмани, найняті у Корці, везли контрабандною дорогою через с. Городелець в об'їзд Ковельської митниці (ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 213 зв.— 214 зв.).

№ 106

^a Цій скарзі передув зустрічна заява урядників Володимирського магістрату від 29 червня про опір, вчинений несеховими різниками міським службам. Скаржачись на партачів, райці заявляють, що ті «міста вживають и тим ся ремеслом обыходят, до цеху пристат и жадное повинности цеховое чинити и до скриньки на плат цеховой складати не хочут...» (ЦДІА УРСР у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 154 зв.— 155 зв.).

№ 109

^a Ця ж митна устава була розголошена повторно в Луцьку 1596 і у Володимирі 1614 р. (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 47.— Арк. 178 зв.— 180 зв.; ф. 28, оп. 1, спр. 46.— Арк. 638—639 зв.). Про характер самих устав див. прим. *a* до док. № 55.

№ 111

^a Боротьба шляхти Великого князівства Литовського за право безмитної торгівлі, яка у вигляді окремих, переважно князівських імунітетів (порівн. з док. № 44) простежується, починаючи з XV ст., була розпочата у період між Першим і Другим Литовськими Статутами (1529—1566 рр.). 1551 р. на Віленському сеймі на вимогу шляхти про надання права безмитного перевозу для продажу «речей власних князівських і панських і зем'янських», очевидно, спираючись на привілей подібного ж змісту для коронної шляхти, виданий 1550 р. (*Volumina legum.*— Vol. 2.— Р. 6), Сигізмунд Август оголошує привілей, що дозволяє безмитне вивезення за кордон «лісових товарів», виготовлених у шляхетських власних маєтках (*Акты*, относящиеся к истории Западной России.— Спб., 1851.— Т. 3 : 1544—1588.— С. 29). 1554 р. піддані волинської шляхти були звільнені від сплати торгового мита за продаж зерна (*Там же.*— С. 24). Нарешті, 1559 р. ухвалою сейму шляхта при умові складання присяги звільнялася від сплати мит за вивезення на продаж продуктів власного виробництва. Ця постанова сейму увійшла до складу основних законів держави і закріплена у Другому Литовському Статуті, розділ 2, артикул 26 (*Статут* Великого князства Литовского 1566 года // *Временник Московского общества истории и древностей российских.*— 1855.— Кн. 23.— С. 28—29).

№ 112

^a Йдеться про Лівонську війну 1558—1583 рр. між Росією, Лівонським орденом, Швецією, Польщею і Великим князівством Литовським за прибалтійські землі.

№ 114

^a 1569 р. Вінцент Турок уклав контракт з володимирським купцем Левком Волохом на поставку партії люю і шкір, але у призначений для розрахунку час теж відмовився від замовленого товару (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 4.— Арк. 255 зв., 256).

№ 122

^a «П'ятигорцями», або «п'ятигорськими черкесами» і в той час, і пізніше називали кабардинців. Тут йдеться про жовнірів п'ятигорської короги, одягнутих і озброєних по-кабардинськи. Особовий склад короги був переважно місцевим. Жовніри-п'ятигорці знаходились у Полонному на військовому постой.

№ 125

^a Йдеться про один з найбільших татарських нападів на Україну у XVI ст., коли наприкінці серпня 1575 р. 80-тисячне військо ординців почало наступ трьома загонами вздовж Дніпра. Після втрат у бою з передовим козацьким загоном татари відступили, що створило враження, ніби ворог взагалі відійшов. Козацьке і шляхетське війська розійшлися. Але 8 вересня ординці раптово переправилися через Дністер і вдерлися на Поділля. З табору під м. Синявою їхні загоми розійшлися в різні боки по Поділлю і Волині. За свідченням польського хроніста Йоахіма Бельського, крім убитих, було захоплено в неволю понад 55 тис. чоловік, вивезено 150 тис. коней, 500 тис. голів рогатої худоби, 200 тис. овець та ін. Основну вину за трагічні події осені 1575 р. хроніст покладає на волоського воеводу Петра, який погодився пропустити татарське військо через свої землі (ординці на Поділля йшли Волоським шляхом, що пролягав вододілом Прута і Дністра). Слід зазначити, що в середині — другій половині 70-х років XVI ст. значно активізувалися козацькі походи на південь, під час яких козацькі війська завдавали ординцям і туркам відчутних ударів. Факт широкої участі козацтва в боротьбі з татаро-турецькою агресією, зокрема влітку-восени 1575 р., свідчить про те, що воно вже тоді становило серйозну військову силу (*Дзира Я. І. Татаро-турецькі напади на Україну XIII—XVI ст. за хроніками Бельських та Стрийковського // Укр. іст.-географіч. зб.— К., 1971.— Вып. 1.— С. 99—100*).

^b Тобто на південь від Кременця. З Кам'янка до Кременця купці могли їхати двома шляхами. Один пролягав на північ через Тернопіль і Вишнівець. Інший йшов на північний схід до Шаравки, там з'єднувався з Кучманським шляхом; останній через Чорний Острів також виводив до Вишнева.

№ 126 ^a

^a Таблиця складена на підставі реєстраційних записів у книгах митниці м. Влоцлавека, одного з найважливіших портів у системі всіялянської торгівлі, розташованого на лівому березі р. Вісли на межі Куявії і Великої Польщі. Влоцлавецькі митні книги опрацьовані за їх виданням: *Registra thelonei aquatici Wladislawiensis saeculi XVI* / Wyd. St. Kutrzeba i Fr. Duda.— Kraków, 1915. У таблиці ми подаємо тільки прізвища феодалів-експортерів, опускаючи згадки про їхніх слуг, що супроводжували зафіксований у митній книзі товар і складали присяги від імені своїх панів.

^b Королева Бона — дружина короля Сигізмунда I Бона Сфорца (1493—1557). 1543 р. виміняла Ковельську волость з прилеглими селами у її колишнього власника кн. Василя Михайловича Сангушка. Під назвою Ковельського староства це землеволодіння після смерті Бони у 1560 р. передане в заставу Тарлу, а з 1564 р. надане кн. Андрію Курбському.

^c Фронц Хвальчевський — староста Ковельського староства, ймовірно, з 1546 р. як згадується далі у цій же таблиці. 1545 р. старостою ще був Богдан Михайлович Семашко (*Stecki T. J. Z boru i stepu: Obrazy i pamiątki.*— Kraków, 1888.— S. 285).

^d Тут і далі присутні в записах митної книги пояснення додаються до імені експортера лише в тому випадку, коли його головні маетки знаходилися не на території Волині.

№ 133

^a 13 листопада цього року універсал був оголошений у м. Володимирі вїтом Михайлом Дубницьким перед писарями соляних справців, райцями і «посполством міщани міста Володимирського». Після чого возному було наказано «обволати» на ринку рішення про запровадження у місті соляного складу та про розміри і порядок стягнення мита з торговців сіллю (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 12.— Арк. 454 зв.— 455).

^b Соляний склад у Кременці був запроваджений привілеєм Сигізмунда Августа від 10 липня 1568 р. (*ЦДАДА СРСР.*— Ф. 389, оп. 1, спр. 51.— Арк. 187, 188).

№ 135

^a Данило Лаврінович, як свідчить попередня заява у цій же справі, виїхав у торгову поїздку не сам, а ще з двома ковельськими купцями — Дмитром Пашковичем і Куцем Жуковичем, які теж прямували «до землі Волоської», складаючи традиційну купецьку валку середніх розмірів на 9-10 возів (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 13.— Арк. 154—154 зв.).

№ 136

^a Шкута (нім. Schute) — барка, річкове плоскодонне судно для перевезення зерна та інших товарів завдовжки 15, завширшки близько 6 м. Вантажопідйомність — 350—450 бочок, або біля 100 т. Обслуговувалось 15—20 веслярами.

№ 139

^a Привілеєм Сигізмунда Августа від 12 жовтня 1570 р. за володимирськими міщанами затверджувалося право на проведення трьох щорічних ярмарків, звільнених як від головного, так і від дерев'яного, возного та торгового замкових мит. Ярмарки дозволялося проводити у перший тиждень Великого Посту, на Трійцю, у день св. Матфея-апостола (21 вересня) (*ЦДАДА СРСР.*— Ф. 389, оп. 1, спр. 192.— Арк. 36—42); опубл. в складі потвердного привілею Владислава IV від 10 березня 1633 р. (*Архив ЮЗР.*— Киев, 1869.— Ч. 5.— Т. 1.— С. 144—145).

№ 142

^a Берестейська митниця — одна з найдавніших на пограниччі підлясько-волинських земель (порівн. з док. № 4). З кінця XV ст. виступає як головна митна комора підляських мит нарівні з Бельською і Городенською, підпорядковуючи собі митні прикоморки в Дорогичині, Цеханові і Лосичах (порівн. з док. № 43). Згідно з орендними митними листами 1489—1492 рр., берестейське мито давало великокнязівській скарбниці другу після луцького по величині суму прибутків з торговельного обігу на білоруських, українських і підляських землях: 1100 кіп грошів у Бересті проти 2100 кіп у Луцьку (*Довнар-Запольский М.* Указ. соч.— Т. 1.— Приложение 4.— С. 559). З 1547 р. у Бересті була встановлена митна комора для контролю за вивозом «лісових товарів», що сплавлялися по Західному Бугу — основній водній артерії, яка вела через Віслу до Гданська; 1561 р. тут же було створено урядовий соляний склад (*Там же.*— С. 485). Занепад Берестя як митного центру настає після 1624 р., коли згідно з поборовим універсалом, ухваленим на Варшавському вальному сеймі, водні побори у Бересті скасовувалися і переносилися на

Віслу (*Volumina legum.*— Vol. 3.— P. 232). Таким чином, митні прибутки від українського і білоруського експорту мали надходити безпосередньо до королівської скарбниці.

⁶ Йдеться про південну частину Кременецького пов. (Кузьминську, Костянтинівську, Красилівську, Любартівську та інші волості), яка в документах XVI—XVII ст. часто називалася «Поділлям», «Подільським краєм», «подільськими маєтками». Значно рідше ця назва вживалася стосовно території Східного Поділля — Брацлавського воеводства, що утворилося 1566 р. (порівн. з прим. до док. № 224).

^a За розмежуванням повітів Волинського воеводства, проведеним у ході адміністративної реформи 1565—1566 рр., Загорівський та Кримеський маєтки були віднесені до Володимирського пов. (*Литовская метрика.* [Кн. 3]. Отделы первый-второй. Часть 3 : Книга публичных дел.— Т. 1 : Русская историческая библиотека.— Юрьев, 1914.— Т. 30.— С. 889—891). Проте повітові кордони в цьому регіоні, очевидно, ще не усталилися: 1570 р. Петро Загорівський сплачував побор з цих маєтків як зем'янин Луцького пов. (*Źródła dziejowe / Przez A. Jabłonowskiego.*— Warszawa, 1889.— Т. 19.— С. 33).

Згодом, як свідчить фіскальна документація 1577, 1583 та 1629 рр., Загорів і Кримеш були остаточно закріплені за Володимирським пов. (*Źródła dziejowe...* Т. 19.— С. 72, 116; *Баранович Ол.* Залюднення України перед Хмельниччиною. [Вип.] 1 : Волинське воеводство.— К., 1931.— С. 122; карта).

² Пізніше маєток Пирятин (нині село Дубнівського р-ну Ровенської обл.) відійшов до Луцького повіту, що зафіксовано у подимному реєстрі 1629 р. (*Баранович Ол.* Залюднення України...— С. 132).

³ Йдеться про маєток кн. Стефана Збаразького — м. Новий Збараж Вінницького пов. Брацлавського воев. (нині с. Збараж Козятинського р-ну Вінницької обл.).

№ 147

^a Див. прим. *a* до док. № 20.

№ 161

^a Тоді ж чотири бочки з попелом, належні Ганусу Бартлю, були конфісковані в рахунок гребельного мита на іншій митниці кн. Острозьких — у с. Житин (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 121 зв.— 121^a).

№ 162

^a Започаткувала цю справу скарга луцьких бурмистрів і райців на Яна Харленського про незаконне стягнення мита з перерахованих тут купців, внаслідок чого він, як заявляють скаржники, «місто утежил і ярмарки на всі пришліе часи потривожил» (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 25, оп. 1, спр. 42.— Арк. 351—352 зв.). Інші перипетії справи див: *Там же.*— Арк. 403 зв.— 405.

№ 173

^a Інша валка прасолів, теж затримана у Шистові, побоюючись аналогічних утруднень, що були викликані неузгодженістю дій урядових і владичих митників, «мимо місто на Полісся поїхали», не сплативши жодного мита від 33 возів солі (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 35.— Арк. 218—218 зв.).

№ 177

^a Гданський Попельний двір існував з 1428 р. як спеціальний заклад для прийому, зважування, складування і перевірки доставленої продукції на якість. Тільки високоякісна продукція отримувала клеймо Гданська і могла бути успішно реалізована купцям з Англії, Шотландії і Голландії (*Rocznik Gdański.*— 1984.— Т. 44.— Z. 1.— С. 44).

⁶ Крім цього документа до володимирської гродської книги записано ще п'ять актів, які висвітлюють торгові операції Гаврила Гостського з гданськими купцями. Це, зокрема: угода Гостського з Георгом Гейне про касачію усіх квитів і контрактів на поставку товарів за 1601—1604 рр.; квитачія Георга Гейне про отримання ним боргу від Гостського на суму 900 золотих; контракт між ними від 10 січня 1607 р. на поставку 82 лаштів попелу на суму 1500 золотих; контракт від 5 січня 1607 р. на купівлю 7 лаштів попелу в Гощі і 5 лаштів — у Свидниках і Красному; угода від 26 серпня 1607 р. про сплату Гостському за вивезені до Гданська 1606 р. 46 лаштів і 1 бочки поташу вартістю 2100 золотих (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 40.— Арк. 209—212).

№ 181

^a Три двотижневих луцьких ярмарки (у день Богоявлення — 6 січня, св. Іллі — 20 липня, св. Симеона — 1 вересня) були затверджені місту привілеєм Сигізмунда Августа

від 29 грудня 1552 р. (опубл. у складі потвердного привілею Станіслава Августа 1788 р.: *Архив ЮЗР*.— Київ, 1869.— Ч. 5.— Т. 1.— С. 21—23). До цього луцькі ярмаркові дні були іншими, а самі ярмарки тривали не по два, а по одному тижню. За першим відомим магдебурзьким привілеєм Луцьку, виданим 31 липня 1497 р., ярмарки встановлювалися у дні Вознесіння господнього — з четверга 6 тижня після Великодня, св. Агнеси — 21 січня, св. Михаїла-архангела — 29 вересня (опубл. у складі потвердного привілею Стефана Баторія від 22 жовтня 1576 р.: *Там же*.— С. 13—15). Серед відомих потвердних міських привілеїв кінця XVI — першої третини XVII ст. листа Сигізмунда III, на який посилаються луцькі міщани у даному випадку, немає.

№ 183

^a Юридичною підставою для таксації цін на ринках були універсали воевод, узгоджені з діючими митними уставами та поборовими універсалами. На землях Польського королівства практика встановлення воеводами цін на усі товари, крім збіжжя, підтверджувалася рядом конституцій, починаючи з XV ст. 1565 р. законодавчі приписи з вказаного питання були підсумовані конституцією Пйотрківського сейму «Устава на ваги і міри». Зокрема у розділі «Обов'язки воевод щодо устав на товари» зазначається: «...усім воеводам слід принаймні двічі на рік згідно з Нешавською конституцією (1454 р.— *Aem.*) складати устави цін на товари, викликавши до себе старост тих міст, у яких діятимуть згадані устави цін, а також земських достойників і урядників... Вони повинні складати вказані устави на всі сукна і інші звичні товари, крім збіжжя..., і не тільки написати уставу для товарів, але й виміряти, встановити й оповісти міри...» (*Volumina legum*.— Vol. 2.— P. 50, 51). З інкорпорацією українських земель до Польського королівства ця ж практика, яка, принаймні законодавчо, не простежується у Великому князівстві Литовському, розповсюджується на Волині й Наддніпрянщині (порівн. з док. № 196, 200). Що стосується поборового універсалу, який був поштовхом до чергової таксації, то в даному випадку це — універсал Варшавського вального сейму 1611 р. (*Volumina legum*.— Vol. 3.— P. 27—35).

№ 191

^a Шоти — шотландська іміграція в Речі Посполитій, в основному дрібне і середнього достатку купецтво, що здійснювало міжнародну торгівлю. У конституціях сеймів з середини XVI ст. згадуються шоти-коробчарі і шоти-купці, котрі «возять свої товари кіньми» (*Volumina legum*.— Vol. 2.— P. 40). У другій половині XVII ст. у Речі Посполитій і, зокрема, на Галичині діяла шотландська торговельна фірма, очолювана краківським купцем Артуром Форбесом (*Harewiczowa L. Lwów na złamię XVII—XVIII st.*— Lwów, 1931; *Шиян Р. В.* Діяльність шотландських купців на міських ринках Руського воеводства в другій половині XVII ст.// З історії стародавності і середньовіччя: Вісник Львів. ун-ту.— Львів, 1984. Вип. 20.— С. 19—23). Поданий тут документ свідчить, що на початку XVII ст. шотландці торгували й на Волині.

^b В інших документах, що висвітлюють суперечку, серед купців-шотландців, звинувачених у порушенні ярмаркового порядку у Володимирі, згадуються торговці не лише із Замостя, але і з Тарнова (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 28, оп. 1, спр. 47.— Арк. 732 зв.).

№ 193

^a На шляху з Поділля через Волинь до Польщі Володимирській митниці передували Кременецька і Луцька.

№ 195

^a Див. прим. *a* до док. № 77.

№ 196

^a Див. прим. *a* до док. № 183.

№ 197

^a Село і порт Бережці знаходилися в Горodelьському пов. Белзького воев. (нині с. Любомльського р-ну Волинської обл.).

№ 200

^a Йдеться про поборовий універсал 1624 р. (*Volumina legum*.— Vol. 3.— P. 226—235). Стосовно таксації цін порівн. прим. *a* з док. № 183.

№ 202

^a Зберігся також контракт Данила Стрибиля з гданським купцем Петром Топшевичем на поставку до Корця 120 шифунтів поташу вартістю 1500 золотих. Дата укладення контракту через пошкодженість документа втрачена, термін поставки — «на день св. Яна, римського святого 1623 р.» (*ЦДІА УРСР* у м. Києві.— Ф. 221, оп. 1, спр. 99.— Арк. 1. 2).

№ 205

^a Напад стався під портовим містечком Бранщиком, розташованим на р. Буг в Каменецькому пов. Нурської землі Мазовецького воев. (нині м. Браньчик, Польща). Скарга про напад оголошена у повітовому гроді — м. Каменьцу.

№ 208

^a Йдеться про один із татарських набігів на Київщину першої третини XVII ст. по второваному ще в XVI ст. північному відгалуженню Чорного шляху, яке перетинало Рось під Богуславом, прямувало на північний захід до Германівки, а звідти — на захід до Фастова і Ходоркова повз згадані в документі села Деремезну (нині село Обухівського р-ну) та Василів (нині село Білоцерківського р-ну). Ще одне відгалуження «київського» відрізка Чорного шляху прямувало повз Глеваху до Білогородки.

№ 224

^a Йдеться про маєтки кн. Стефана Порицького, належні до м. Вишгородка Кременецького пов. (нині село Лановецького р-ну Тернопільської обл.) Порівн. з прим. б до док. № 142.

№ 226

^a Йдеться про маєтки, розташовані на території Чернігово-Сіверської землі, яка за Деулінським перемир'ям 1618 р. відійшла до Речі Посполитої. Після Поляновського миру 1634 р. утворилося Чернігівське воеводство у складі двох повітів: Чернігівського і Новгородського (Новгород-Сіверського).

№ 229

^a Михайло Сльозка — білоруський і український книгодрукар, один із найталановитіших продовжувачів справи Івана Федорова. У першій чверті XVII ст. працював у друкарнях Вільнюса, потім — Києво-Печерського монастиря. З 1633 р. — член Львівського Успенського братства, завідувач братської друкарні 1634—1637 рр.; у 1638—1667 рр. — власник друкарні у Львові, яка відіграла помітну роль у розвитку книгодрукування на Україні (*Исаевич Я. Д.* Преемники первопечатника. — М., 1981. — С. 97—101).

^b Атестація була видана членами Замостського Миколаївського братства 27 лютого 1638 р. з підтвердженням, що вони дійсно обміняли зі Сльозкою Тріодь Цвітну на Тріодь Постну і тим самим скасовують власницький запис на книзі про її належність Замостській церкві (*ЦДІА УРСР* у м. Києві. — Ф. 28, оп. 1, спр. 73. — Арк. 435—436).

№ 248

^a Ярмарок у Торчині починався у день св. Іоана Хрестителя, 7 липня (*ЦДІА УРСР* у м. Києві. — Ф. 28, оп. 1, спр. 21. — Арк. 393, 431; Спр. 23. — Арк. 557), у Сокалі — у день Петра-апостола, 12 липня (*ЦДІА УРСР* у м. Києві. — Ф. 28, оп. 1, спр. 46. — Арк. 536 зв. — 537). Враховуючи послідовність відвідування ярмарків, вказану в документі, час перебування там і відносно незначну відстань між названими містами, можна припускати, що ярмарок у Крилові починався у день св. Павла-мученика, тобто 16 липня.

№ 249

^a Йдеться про привілей Владислава IV від 10 березня 1633 р. на підтвердження прав і привілеїв, наданих м. Володимирі королями Сигізмундом I, Сигізмундом Августом і Сигізмундом III (опубл. в складі потвердного привілею Яна Казимира від 7 березня 1652 р.: *Архив ЮЗР.* — Киев, 1869. — Ч. 5, т. 1. — С. 143—147).

^b Йдеться про привілей Сигізмунда I від 30 червня 1532 р. на право збору помірною і мостового у м. Володимирі на потреби міської оборони, Сигізмунда Августа від 12 жовтня 1570 р. на звільнення володимирських купців від сплати мит за ввизятком соляного і воскового (*ЦДАДА СРСР.* — Ф. 389, оп. 1, спр. 192. — Арк. 36—42. Опубл.: *Архив ЮЗР.* — Киев, 1869. — Ч. 5, т. 1. — С. 28—34).

№ 255

^a Конотопський замок був збудований польським урядом наприкінці 30-х років XVII ст. як форпост на східному кордоні Чернігівського воеводства. Вперше згадується у джерелах під 1638 р. (*Воссоединение Украины с Россией : Документы и материалы в трех томах.* — М., 1954. — Т. 1 : 1620—1647. — С. 193—195). Пізніше Конотоп — сотенне містечко Ніжинського полку.

^b Див. прим. а до док. № 226.

^a Як видно з розширеного запису скарги, повтореної Костянтином у Києві, а згодом у Львові, Бира і Кувида були греками, підданими Османської імперії. Характерно, що сам Костянтин теж підписаний як «Гречин» (*ЦДІА УРСР* у м. Львові. — Ф. 52, оп. 2, спр. 401. — С. 2605—2610).

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК РЕАЛІЙ ТОРГОВОГО ОБІГУ *

Акти урядові стосовно торгівлі:

гарантійні — 3, 4, 6, 48, 51
посольські — 14, 17, 21, 26, 27, 54, 64
протекційні — 1, 2, 4, 6, 8, 23, 66, 122
безмитні листи — 18, 22, 35, 44, 55, 57,
59, 60, 61, 64, 73, 102, 113, 119, 123,
139, 149, 161, 162, 170, 188, 190, 249,
251, 252
регламентаційні — 24, 133, 183, 196, 200
устава митні — 76, 91, 100, 109, 142
устава цін — 183, 196, 200

Гостинне право:

загальні питання — 1, 2, 15, 16, 28, 168,
204, 242, 244
злочинів і розбійників переслідування —
150, 167, 179, 182
каравани купецькі — 13, 54, 56, 57, 112
спори купців, з представниками інших
станів — 24, 33, 38, 51, 52, 60, 106, 137,
163, 181, 189, 225, 249
спори між купцями — 9—12, 95, 110,
132, 134, 155, 169, 201, 203, 233, 236, 244
«подарки», «поклони», «упоминки» — 17,
57, 64, 108, 113, 139, 142, 225
присяги — 11, 12, 46, 55, 183, 201, 227,
232, 234, 238—240, 244, 246, 250, 252,
253

склади:

Володимирський — 8, 133
Київський — 26, 27
Кременецький — 133
Луцький — 8, 26, 27
Львівський — 8, 206

Контракти, торговельні угоди:

на поставку збіжжя — 58, 67, 69, 70, 77,
85, 87, 90, 96, 99, 103, 116, 118, 136,
143, 144, 165, 166, 211
на поставку попелу — 58, 69, 83, 110, 115,
121, 127, 161, 178, 195, 197, 202, 210,
212, 221
різні — 114, 126, 134, 141, 156, 169, 217,
232, 244, 245

Купці, етнічний склад:

білоруси — 18, 43, 57, 71, 79, 107, 124,
137, 160, 162, 181

греки — 74, 81, 255

вірмени — 66, 75, 108, 112, 113, 122, 123,
137, 139, 148, 168, 181, 198, 210, 233, 236,
241

«волохи» — 45, 137, 181

італійці — 11, 222, 228

євреї — 10, 12, 17, 68, 83, 86, 90, 95—97,
99, 103, 110, 114, 115, 127, 131, 132, 137,
142, 143, 150, 154, 167, 168, 175, 179—
181, 183, 186, 192, 203, 204, 206, 244,
245

німці ** — 1, 2, 4, 6, 8, 9, 95, 110, 116, 120,
136, 144, 161, 178, 195, 201, 203, 204,
212, 225, 244

поляки — 1, 2, 4, 6, 8, 10, 104, 137, 139,
163, 206, 217, 244, 245, 247

росіяни — 13, 14, 17, 21, 27, 43, 57, 64

татари — 54, 57

турки — 11, 26, 32, 43, 45, 54, 57, 66, 128,
179

українці — 3, 9, 10, 22, 24, 33, 38, 43, 44,
51, 52, 57, 59, 60, 65, 77, 78, 82, 86, 92,
93, 97, 100—102, 105, 106, 114, 119, 127,
132, 134, 135, 137—139, 145, 146, 148,
149, 151, 155, 156, 160, 163, 164, 172—
174, 176, 181, 183, 184, 185, 197, 206—
209, 218, 223, 229, 230, 233, 236, 241,
242, 247—249, 255

цигани — 218

шотландці *** — 139, 181, 186, 191, 193,
197, 217, 230

«чужинці» (без вказівки на етнічну при-
належність) — 1, 2, 5, 6, 27, 38, 45, 56,
57, 109, 181

Мито:

дозволи урядові на збір мита — 45, 47,
50, 60

«доми митні» — 82, 104, 125

зловживання при зборі мит — 14, 17, 21,
48, 51, 52, 60, 64, 65, 68, 71, 75, 102, 104,
105, 107, 111, 113, 123, 129, 137, 139,
145, 149, 151, 152, 159, 161, 162, 170—
175, 181, 194, 207—209, 213, 223—226,
231, 235, 237, 243, 247, 249, 251, 254

оренда митних зборів — 15, 16, 19, 20,

* Посилання даються на номери документів.

** Переважно із німецьких осередків у містах Польського королівства.

*** З шотландських колоній Польського королівства. Належність до останніх купців, згаданих у док. № 181, 186, 197, 217, підтверджується згадками в актах ЦДІА УРСР у м. Львові.— Ф. 52, оп. 2, спр. 389.— С. 93; спр. 392.— С. 1541, 1556.

25, 28, 34—37, 39—42, 53, 55, 57, 62, 63, 66, 93, 100, 133, 147, 152
промита — 15, 16, 19, 20, 28, 29, 34, 35, 37, 43, 46, 49, 51, 55, 56, 63, 66, 68, 75, 78, 82, 84, 92, 101, 108, 122, 133, 151, 171, 189, 190, 193
різновиди митних зборів:
важниче — 43
верховщина — 30
владиче десятої неділі — 57, 152, 173
водяне — 51, 57, 126а
возове — 57, 98, 113, 139, 152, 190
волове — 66, 71, 171
восковниче — 39—42, 66
горілчане — 214
горшкове — 93
гребельне — 52, 62, 63, 75, 100, 159, 252
десяте — 22, 33, 51, 57
дерев'яне — 57, 104
замкове — 63
з голови — 51, 57
земляне — 57
капцизна — 30, 57
корчовщина — 22
куниця — 33
мостове — 47, 57, 111, 145, 184, 249, 250
м'ясне — 57
«нове волинське» — 162
обвістка — 33, 51, 57
перевозне — 43
пивне — 214
повіщина, повітщина — 51, 57
подорожне — 57
подужне, подужчина — 57
помірне — 38, 47, 52, 57
помочного шоста — 51
присадне — 51
пропойне — 51
складне — 133
скопне — 51, 60, 139
скоряне — 66
солодовне — 100
соляне, сольниче — 39, 41, 42, 44, 45, 51, 57, 66, 133, 190
спашне — 207, 250, 252
сухе — 51
торгове — 43, 62
тридцятье — 17, 51, 57
чопове — 214
ярмаркове — 62
«старе» і «нове» мита — 55, 91, 92, 142, 162, 181
устаи мит — див.: Акти урядові стосовно торгівлі
Митниці і митні прикорморки державні:
Багриновицька — 57
Берестейська — 18, 43, 142
Бельська — 43
Білогородська — 22
Бобровницька — 7
Бранська — 18
Брацлавська — 55
Варшавська — 7
Вижвинська — 147, 172
Вишгородська — 15, 17, 18, 22, 57
Вишгородська — 7
Вінницька — 55, 57

Влоцлавецька — 126а
Володимирська — 20, 25, 30, 35, 39, 41, 42, 49, 51, 55, 57, 78, 101, 104, 105, 123, 127, 139, 147, 149, 152, 170—173, 193, 225, 247
Глевацька — 22
Гомельська — 18
Городельська — 7
Городенська — 43
Городоцька (Давид-Городок) — 45
Городоцька (Городок) — 46
Горохівська — 49, 55, 57, 125, 147, 189
Дорогичинська — 18, 43
Дубровицька — 55, 66, 162
Житомирська — 15, 18, 53, 57, 84
Закрочимська — 7
Заславська — 71, 92
Звягольська — 19
Казімежська — 7
Канівська — 57
Камінь-Каширська — 147
Київська — 5, 17, 18, 21, 29, 32, 36, 51, 57
Клеванська — 49
Ковельська — 49—51, 55, 57, 103, 147
Ковенська — 18
Кременецька — 49, 52, 55, 62, 63, 65, 100, 107, 108
Літовизька — 20
Локацька — 147
Лосицька — 43
Луцька — 18, 23, 28, 34, 37, 40—42, 45, 49, 55, 57, 71, 76, 78, 82, 84, 92, 93, 102, 105, 108, 113, 119, 123, 125, 128, 162, 193
Люблінська — 7, 46, 145
Львівська — 46
Мельницька — 50, 147
Мінська — 18
Могильовська — 18
Мозирська — 18, 51, 57
Мстиславська — 18
Несухойська — 147
Новгород-Сіверська — 17, 18
Новогрудська — 18
Овруцька — 18, 57, 84
Оршанська — 18
Остерська — 57
Перемильська — 20
Перемишльська — 46
Пінська — 18, 45
Плоцька — 7
Погостська — 18, 51
Порицька — 147
Путивльська — 16, 18, 31
Радомська — 46
Річицька — 18
Ровенська — 51
Свиноська — 159
Сецехівська — 7
Слонімска — 18
Смоленська — 17, 18, 21
Стародубська — 18
Степанська — 51, 52
Таванська — 56
Фалимицька — 51
Холмська — 7
Цеханівська — 43
Черкаська — 18, 57

Чернігівська — 17, 18
 Черська — 7
 Чорнобильська — 17, 18, 22, 51, 57
Митниці приватні — 18, 38, 48, 50—52, 55, 60, 65, 68, 75, 111, 115, 127, 129, 151, 159, 161, 175, 184, 194, 207, 209, 213, 219, 223, 224, 226, 231, 235, 237, 243, 249, 251, 254
Міри регіональні:
 Берестецька — 166
 Володимирська — 67, 69, 85, 87, 90, 118, 165, 211, 242
 Гданська — 144
 Ковельська — 58
 Локацька — 166
 Луцька — 117
 Люблінська — 95, 159, 202, 242
 Львівська — 187, 196, 200, 242
 Мозирська «велика» — 57
 Сокальська — 165
 Торчинська — 144
Поставки і закупівлі державні — 73, 79, 80, 88, 89
Предмети торгівлі:
 аптекарські товари — 113, 137, 139, 192
 взуття — 82, 148, 183, 196, 241
 вино — 76, 109, 183, 196, 200, 201
 віск — 7, 55, 57, 66, 92, 95, 109, 113, 190, 196
 галантерея — 57, 82, 97, 109, 119, 135, 137, 225
 гончарні вироби — 93
 горілка — 53, 57, 62, 63, 76, 183, 196, 200
 дерев'яні вироби — 57, 104
 дьоготь — 126а
 залізо, мідь — 78, 105, 109, 119, 213
 збіжжя — 33, 38, 57, 58, 65, 67, 69, 73, 79, 86, 87, 89, 90, 96, 117, 118, 126, 126а, 135, 136, 142—144, 146, 153, 154, 156, 158, 159, 165, 166, 187, 201, 205, 207, 208, 211, 224, 236, 240, 246
 зброя — 76, 78, 82, 120, 130, 135, 179, 201, 209, 248
 килимові вироби — 57, 109
 кінська зброя — 57, 82, 109, 119, 135, 179, 182, 185
 книги — 179, 229
 «ком'ячне дерево» — 69, 99, 126а, 140—142, 156, 232
 лій — 57, 92, 109, 114, 196
 льон — 109
 мед — 22, 33, 51, 52, 56, 57, 62, 63, 72, 109, 131, 137, 183, 196, 200
 металеві вироби — 78, 109, 119, 130, 135, 225
 мило — 109, 135, 148, 155
 одяга — 57, 78, 82, 109, 119, 130, 135, 150, 162
 олово — 82, 109, 119
 папір — 78, 82, 109, 119
 пиво, солод — 52, 62, 63, 76, 100, 174, 183, 196, 200, 248
 попіл — 58, 61, 69, 70, 77, 83, 99, 110, 111, 115, 116, 121, 126а, 127, 129, 142, 161, 177, 197, 210, 212, 221, 231, 234
 посуд — 82
 поташ — 195, 196, 202, 215, 220, 221, 235, 243
 продукти харчування — 33, 52, 56, 57, 59, 60, 73, 76, 82, 101, 105, 106, 109, 135, 183, 196, 200, 245
 прянощі — 7, 56, 57, 76, 78, 108, 109, 119, 124, 137, 201, 203
 риба — 22, 51, 56, 57, 109, 131, 132, 134, 148, 170, 188, 201, 242
 селітра — 119, 175, 180, 204
 сіль — 43, 44, 49, 51, 52, 56, 57, 65, 66, 79, 98, 100, 109, 113, 125, 131, 133, 138, 148, 152, 160, 173, 184, 189, 190, 213, 225
 сіно — 57
 сірка — 119
 смола — 234
 сталь — 82, 109, 119
 тканини — 2, 3, 7, 17, 56, 57, 68, 76, 78, 82, 102, 107—109, 119, 150, 179, 182, 183, 201, 206, 225
 фарби — 10, 76, 109, 119
 хміль — 52, 100, 109, 138, 164, 253
 худоба — 1, 7, 46, 51, 57, 62, 71, 72, 80, 88, 94, 100, 107—113, 157, 168, 171, 179, 190, 213, 216, 219, 226, 227, 238, 239, 250—252, 254
 хутра — 7, 13, 51, 56, 72, 76, 82, 101, 103, 109, 145, 151, 162, 167, 232
 шкіри — 7, 24, 57, 103, 106, 109, 119, 123, 135, 148, 162, 172, 232, 244
 ювелірні вироби, півфабрикати з дорогоцінних металів — 56, 109, 119, 167, 183
Склади див. Гостинне право
Торгівля селянська — 130, 207—209
Торгівля шляхетська — 58, 61, 67, 69, 70, 72, 77, 83, 85, 86, 87, 90, 94, 96, 99, 111, 115—118, 121, 126, 129, 131, 136, 138, 140—144, 146, 154, 156—160, 165, 166, 169—171, 177, 178, 187, 188, 195, 196, 201, 202, 205, 210—213, 215, 216, 219, 221, 224, 226, 227, 231, 232, 234, 235, 237—240, 243, 246, 250—254
Торгові шляхи і перевози:
 затверджені у звичаї і законодавстві шляхи — 4, 5, 7, 17, 43, 44, 46, 49, 53, 56, 57, 190, 209
 контрабандні шляхи — 20, 27, 28, 34, 35, 43, 46, 49, 54, 56, 57, 190, 193
 перевози — 7, 19, 43, 51, 56, 160
Транспортні засоби річкові
 байдаки — 60
 дубаси — 18, 38, 201, 234
 ком'яги — 18, 22, 38, 45, 51, 57, 58, 60, 69, 73, 79, 86, 89, 99, 110, 112, 126, 126а, 140, 141, 144, 146, 154, 156, 160, 177, 181
 півком'яжки — 38, 57, 60
 чолни — 38, 57, 60, 160
 шкути — 169, 201, 205, 234, 240
Фінансово-боргові операції — 9—12, 20, 37, 95, 110, 131, 136, 154, 168, 187, 201, 210, 222, 228, 244
Фріор — 58, 61, 67, 69, 70, 83, 85, 86, 87, 96, 99, 110, 111, 115—118, 121, 126, 142, 144, 146, 154, 156, 165, 169, 178, 197, 201, 205, 211, 212, 224, 231, 234, 235, 240
Ярмарки:

Барські — 203, 225, 229, 230

Берестецькі — 241

Вишневецькі — 68

Володимирські — 97, 104, 132, 139, 150,
155, 164, 170, 172, 173, 186, 191, 192, 211,
217, 225, 229, 230, 245

Гданські — 136, 144, 161, 201

Грубешівські — 171

Дубровицькі — 72

Замостські — 180

Кам'яно-Струмилівські — 168

Кременецькі — 62

Криловські — 248

Луковські — 157, 238, 239, 250—252

Луцькі — 42, 44, 123, 124, 137, 162, 163,
167, 181, 206, 210

Люблінські — 78, 82, 92, 95, 103, 125,
145, 182, 185, 187, 203

Львівські — 187, 217

Милецькі — 130

Острозькі — 74, 119, 249

Перемишльські — 217

Ровенські — 66

Сокальські — 88, 248

Торчинські — 248

Ярославські — 179, 217

СЛОВНИК ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ І ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

абовім, абовем бо, оскільки автентице достовірно; **автентичний** достовірний

агравация див. **гравамен**

ад супремум юдіціум (лат.) до вищого суду

адамашка гатунок шовкової тканини, дамаська **камка**

адміністратор див. **справця**

актований розпочатий [у суді], винесений на розгляд суду

актор (лат.) позивач

амазський виготовлений у м. Амасья (суч. Туреччина)

аранда, оранда оренда

араста, арестовання офіційна заборона на переміщення і використання майна

арестовати накласти офіційну заборону на майно

армата ману (лат.) збройно

артикул стаття, параграф

аршин див. метрологічний словник

астрадамський амстердамський

атестація посвідчення, засвідчувальний документ

афектація вимога; прохання

афектований вчинений на офіційну вимогу

а форо (лат.) від суду

ач, ачколве, ачколвек хоча, незважаючи на

бавитися бути, перебувати; займатися чимось

багазія гатунок бавовняної тканини

байдак велике річкове судно завдовжки 45—60, завширшки 6—12 м

бакалар бакалавр: особа, яка отримала нижчий учений ступінь, що надавався середньовічними університетами

балвер, барвер, целюрик цирульник

барва тут: манера, характер

барзо дуже

бархан оксамит

батарлик поножі: частина бойового спорядження

бачмаги черевики

бачность повага, шанобливе ставлення; обачність, розсудливість

безліп марно, безпідставно

безмін див. метрологічний словник

бель біль: білі нитки для шиття, біла пряжа

бея кіпа, сувій; міра ваги, див. метрологічний словник

бендюга місце на березі річки, обладнане для будівництва ком'яг

бібліополя книготорговець

білець див. метрологічний словник

біскуп католицький єпископ

блам, блан шмат хутра певного розміру

бобки лавровий лист

бортниця довга і широка дошка для обшивки судна зсередини

боярин представник напівпривілейованого прошарку дрібних землевласників, які володіли землею на ленному праві, виконуючи визначені сюзереном повинності

брак, брак і пак другосортний товар; тут: бракований перепалений попіл гіршої і найгіршої якості

брамниця бортова дошка судна?

братанич племінник, син брата

бронь зброя

брюгський виготовлений у м. Брюгге (суч. Бельгія)

буда будівля для господарських потреб; крамниця; **б. попільна** підприємство для випалювання попелу

будник робітник попільної буди

бунт зв'язка, тюк, пачка

бурграбій управитель державного замку, заступник старости

бурити рок, збивати рок заперечувати правоздатність судового засідання

бурмистр член міської ради у містах з магдебурзьким самоврядуванням

бурнатний брунатний, темнокоричневий

бурса легка щільна шовкова тканина, виткана золотом (пор. **бурський**)

бурський, пурський про тканину: шовк, виготовлений у м. Брусса (суч. Туреччина)

важче, важниче див. прим. а до док. № 28

ваковати бути незайнятим; бути порожнім

валечний тут: військовий

валка війна

вальний сойм загальний сейм

вандальський, готський елементи титулатури шведської королівської династії Ваза, представники якої у 1587—1668 рр. були також польськими королями

вантух лантух, мішок

ванчос дошка для збірки ком'яги завдовжки близько 3, завширшки до 0,5 м

вар див. метрологічний словник
варувати гарантувати, забезпечувати
варунковий повновартісний
варунок умова
веле дуже; багато
велебний преподобний: сталий епітет на означення вищого духовництва
венацький венеційський
венц отже, значить
венцей більше
верифікація підтвердження достовірності
верховщина міський податок з городів; митний збір за право торгівлі городиною
весполок разом
ветувати заперечувати
взгарда погорда, зневага
взрення зустріч, побачення
виж дрібний судовий урядник, судовий виконавець
визина осетрина
викрочити відступитися, порушити
виметки молодняк риби
вина [правна] грошовий штраф; різновид судових зборів на користь державної скарбниці
виналезок вирок, рішення суду
випис в'язковий випис із судово-адміністративних книг
виросток підліток; молодий слуга, вихованний на панському дворі
вислуга маєток, наданий в умовне володіння з обов'язком виконання військової служби
виточоний винесений
витрутити див. отрутити
вишинк роздрібна торгівля
війт голова міської ради і суду в містах з елементами магдебурзького самоврядування
вікарій помічник і заступник єпископа
віко кришка вулика
віолятор (лат.) насильник, порушник
вірний офіційний свідок
вічистий, звічистий споконовічний, стародавній
владика православний єпископ
вливковий запис, впливок документ на передачу іншій особі власного права на юридичні дії, пов'язані з майновими і борговими операціями
влочка тонка шерстяна пряжа
влус улус, становище кочівників; аул, поселення
вмоцований, умоцований, пленіпотент повірений; адвокат у суді
внивеч нанівець
вобец взагалі, в цілому
воевода правитель **воеводства**; **воеводич** син воеводи
воеводство найкрупніша адміністративно-територіальна одиниця у Великому князівстві Литовському і Польському королівстві
вож провідник
возний [генерал] дрібний судовий урядник, судовий виконавець

войський земський урядник, заступник каштеляна у питаннях військової безпеки на території певного округу
воловець погонич, чередник
волость округ міста чи замку з прилеглими селами; звичаєва територіальна одиниця без окресленого адміністративного статусу
вор мішок
воротний вартовий при міській чи замковій брамі
восковничий збирач воскового мита, тобто митного збору за право продажу воску
восполк спільно, разом
врег шпангоут, поперечне ребро внутрішньої бортової обшивки судна
врочистий здавна усталений
вряд див. уряд
врядовник урядник
всказати присудити; визнати через суд
вставичне див. **установичний**
вшак адже, хіба, проте

габати непокоїти, турбувати
газука різновид верхнього довгого одягу з рукавами
гайдук тут: озброєний слуга на магнатському дворі
гайний див. **суд гайний**
галун тут: сірчанокисла сіль, вживана при фарбуванні тканин для їх попереднього знебарвлення
гамовати зупиняти, стримувати
ганусовий анісовий
гарас гарус, гатунок кольорової шерстяної тканини, виготовленої у м. Аррас (суч. Франція)
гарнець див. метрологічний словник
гарт піч для випалювання смальцюги
гартвол?
гафтка деталь одягу, гаптована сріблом або золотом
гвалт насильство
гвалтовно силоміць, примусово
гвартник див. метрологічний словник
гетьман командуючий військом; **г. великий** **коронний** командуючий військом на землях Польського королівства; **г. польний** заступник великого коронного гетьмана, командуючий військом на кордонах держави
где-кольвек де-небудь
головажна грудка солі; міра солі, див. метрологічний словник
голоє речення слова словесна заява, не підкріплена пред'явленням документа
голта неосілий шляхтич
городничий наглядач за станом укріплень і постачання державних замків у Великому князівстві Литовському
гостинець крупний торговий шлях з сіткою державних митниць
гостинний суд див. **суд гостинний**
гостинний товар товари іногородніх та іноземних купців
гость іногородній чи іноземний купець
готський див. **вандальський**

граба граф
гравамен (лат.), **агравація** обтяження, утиск
гравовати обтяжувати, утискати
грамуха сукно невідновленого гатунку
гривенка півфунта
гривна грошовий штраф; срібна монета, див. метрологічний словник
грод державний замок, центр повіту; судово-адміністративний уряд, юрисдикції якого підпорядковувався повіт
гродський пов'язаний з гродом; див. теж: **суд гродський**
гроцький гральний, призначений для гри
грош гріш, див. метрологічний словник
гуня верхній одяг з грубого домотканого сукна
гурба купа; юрба

дання горла смертна кара
дворянин [господарський, королівський] дрібний урядник при судах особистої королівської юрисдикції, судовий виконавець
де нулітате ет інвалідітате (лат.) про цілковиту нечинність
декларувати оголошувати
декрет вирок суду; **декрет вольності** вирок про звільнення відповідача від процесу
делія верхній одяг у вигляді плаща; довга хутряна шуба
деньга див. метрологічний словник
держав землеволодіння
державця власник чи тимчасовий посідач земельного маєтку; **намісник певного уряду**
деспект, подеспектовання ганьба, образа, зневага
деспектовати ганьбити, безчестити, зневажати
десперація відмова у довірі; відчай, розпач
десяте десятина
децький див. діцький
диліяція відстрочка судового терміну; відстрочення
динарій див. метрологічний словник
диптан, диптар вищий гатунок сиченого меду
дисгонор безчестя
дисійший теперішній, сьогочасний
дифамовання обезчещення
дідичний спадковий
діцький, дец кий слуга при урядах великокнязівських намісників, виконавець доручень судово-адміністративного характеру
добра нерухоме майно; землеволодіння;
добра лежачие — земельна власність
довод [правний] сукупність заходів, якими сторона підтверджує свою правоту у судовому процесі
доживотний пожиттєвий
докончання мирна угода
доломан верхній одяг, прикрашений гудзиками і шнурами
домовятися вимагати

домнимання сумнів, підозра
дорнський турнейський, виготовлений у м. Турне (суч. Белгія)
досмотріти розсудити
драган тут: озброєний слуга на магнатському дворі
дригавка руль судна
дубас видовбаний із суцільного дерева човен вантажопідйомністю 12—15 лаштів на 7—9 весел обслуги
дуфаматор наклепник
дуфати сподіватися, покладати на когось надії

екзистимація судження, думка
екс терміно такто (лат.) з позову, оголошеного безпосередньо на місці засідання суду чи під час суду
ексторсія стягнення мита, податку
екстракт випис із судово-адміністративних книг
ердебургський виготовлений у м. Ерфурті?

ездизький виготовлений у м. Іезд (суч. Іран)
едваб шовк
енерал див. **возний**
енерал краківський староста земель Малої Польщі, історичної області Польського королівства
енералітер (лат.) загалом, в цілому
ено лиш, тільки
епанча див. **опанча**
ермяк довгий верхній чоловічий одяг
еський виготовлений у м. Іезі (Італія)

жак школяр, студент
жеби щоб, якби
жедати просити
живот життя
жупа соляна соляна копальня
жупан, жупиця довгий верхній одяг з вузькими рукавами

забуритися розповсюдитися
завийковий виготовлений із завийків, шийного лисячого хутра
завірати містити; **завірати**
завите, завито без відстрочки, остаточно
завитий рок див. **рок завитий**
загаений див. **суд гайний**
задворний див. **суд задворний**
заказати заборонити
казакник намісник, управитель
закон чернечий орден; монастир ченців відповідного ордену; **обряд віросповідання**
занехати обличити, припинити
заперти див. **запріти**
запона застібка
запріти, заперти заперечувати офіційним чи судовим порядком
застава маєток, переданий кредиторіві у тимчасове володіння для забезпечення боргового зобов'язання
застріл навіс на судні?
заховати зберегти; залишити у праві на щось

захковитися бути, перебувати
захик захтик, одиниця рахунку: 60 со-
тень
зацно поважно, шановано, благородно
збивати позов [рок] див. **бурити рок**
збоже крупное крупы
звада сварка
звазнитися затаїти недоброзичливість,
прагнути до сварки
зверхность влада, підпорядкованість
зверцadlo дзеркало
звір косматий, **товари косматі** хутро
звічистий див. **вічистий**
звляща, **зляща** зокрема, а особливо
звод пристрій для піднімання замкового
мосту
звонок ратушний дзвін на міській ратуші
згло загалом, в цілому
здання думка, судження, висновок
здарення провидіння
здоровая справа судовий процес, відкла-
дений при збереженні права позивача
на його продовження
земля адміністративно-територіальна оди-
ниця у Великому князівстві Литовсько-
му і Польському королівстві
зем'янин шляхтич-землевласник
земський суд див. **суд земський**
зигармістр зегармістр, годинникар
зістити виграти судову справу; віддючи-
ти, відплатити
злецення доручення; **злецити** — доручити
зложити рок призначити термін судового
розгляду
злотий золотий, див. **метрологічний слов-**
ник
злотоглав парча: шовк, оздоблений золо-
тим шиттям
злупити пограбувати
змова угода, домовленість
знаменито загальновідомо
значне, **значно** наочно, очевидно; **знач-**
ний помітний; такий, що лишає знак,
слід
звендзений нужденний
зулолний повний, вичерпний; у повному
складі

іж що
іле оскільки, скільки
ін діріум (лат.) ін дубіум?, тобто: до край
небезпечного стану
ін квантум (лат.) наскільки; скільки ра-
зів
ін кюос рем (лат.) у справі про що; у чий
справі
ін реценті (лат.) на гарячому, по свіжих
слідах
ін тото (лат.) у цілому
ін фацие (лат.) у присутності
ін форо компетенті (лат.) у належному
суді
ін форо фори (лат.) у виклику до суду
індикт одиниця обчислення часу за 15-
літніми циклами від «створення світу»
іно то; інакше
інстиговати оскаржувати перед судом

інтентований переданий на розгляд суду,
розпочатий у суді
інтерпонований пред'явлений, запропоно-
ваний
інтерциза угода, контракт
інузитатум ет ін'юстум ексторквере те-
лонеум (лат.) стягати неживане і про-
тизаконне мито
іпрський про тканину: дороге сукно, ви-
готовлене у м. Іпр (суч. Бельгія)
ісказа, **переказа**, **сказа** шкода, збиток;
ісказити, **надказити**, **переказити**, **ска-**
зити заподіяти збитки, шкоду
істизна сума збитків, виставлена в судо-
вому позові укривдженою стороною
ітерум аткве ітерум (лат.) ще і ще раз

кадь див. **метрологічний словник**
кагальний суд див. **суд кагальний**
казнь в'язниця
калган трав'яниста рослина із запашним
корінням
калита торба для грошей, гаман
каляс каля: індіго, синя фарба
каля різновид посуду
камінь див. **метрологічний словник**
камка дорога шовкова тканина з кольо-
ровими візерунками, часто ткана золо-
том або сріблом
камлот тканина з вовни ангорських кіз
канавац смугаста тканина; тонке смугасте
італійське сукно
канар, **конар** різновид цукру
канцлер сановник, що очолював держав-
ну канцелярію і охороняв королівську
печатку; **канцлерина** дружина канцлера
капітула колегія вищих церковнослужи-
телів при єпископі
каптуровий суд див. **суд каптуровий**
капцизна, **капні** пенязі митний збір за
право продажу напоїв
кара двоколісний візок
карабін рушниця з коротким стволом
караван-баша «голова каравану», старший
у купецькому каравані
каразія грубе просте сукно
кармазин коштовне сукно темнокоричне-
вого кольору
кафінський виготовлений у м. Кафа (суч.
Феодосія)
каштелян сановник з функціями нагляду
за станом укріплень і постачання най-
крупніших державних замків, заступ-
ник воеводи; **каштелянова** дружина
каштеляна
квит, **квитація** боргова розписка; **квитова-**
ти давати розписку; **к. отмитний** квит
про сплату мита; **к. поборовий** квит про
сплату податку
квитове оплата митникам за написання
митного квиту
кейсяк див. **косяк**
кендак киндяк: гатунок бавовняної тка-
нини
китайка блискуча цупка тканина, гатунок
дешевої **тафти**
кілеф піхви меча, шаблі тощо

кілчибог прянощі невстановленого виду кіта зв'язка, паунок
клейноти тут: коштовності
клепка дошка для виготовлення бочок завдовжки біля 90 см
кликун нічний сторож у місті чи замку
клітка кліть, комора
ключник наглядач за медовою даниною на користь великого князя, що збиралася при крупних державних замках Великого князівства Литовського
клявула клаузула: параграф, пункт
кмень кмин: трав'яниста рослина з пахучим насінням
кнафель, **книблик** різновиди гудзиків
книга злата малярського листи золотої фольги, листове золото
коберець килим
ковнерець комірчик
коленський виготовлений у м. Кельн (суч. ФРН)
колода див. метрологічний словник
колпак висока циліндрична або конусоподібна шапка, обшита хутром
колтриш грубе просте дешеве сукно
комора митниця; **к. домовая** повітка; **к. местская** крамниця на ринку, належна магістрату
коморник митник, наглядач на митниці; судовий урядник, помічник судді
компринципал співчасник
компромісар полубовний третейський суддя
ком'яга див. прим. а до док. № 38
конар див. канар
конвісар міделиварник
конвокація сейм для обрання кандидатури на трон, скликуваний після смерті короля
кондиція тут: стан, станова належність
консервати судові сесії Люблінського трибуналу, вищої апеляційної інстанції для Малої Польщі та українських земель у складі Речі Посполитої
контемпновати ставитися без належної поваги, зневажати
контентовати задовольняти
контра інвазорес ет обсангвіоляторес (лат.) проти порушників і злісних насильників
контроверсія суперечка в суді з наведенням альтернативних доказів; **контровертовати**, **роспирати** вести суперечку в суді, наводити альтернативні докази
конферовати вести переговори
конфірмований підтверджений
конюший почесний титул; **конюшина** дружина конюшого
копа одиниця рахунку, 60
корд коротка шпага
корець див. метрологічний словник
коруна високоякісний сорт попелу найвищого гатунку
корупція підкуп; сума відступного, відступне
корчовщина різновид митних зборів за перевезення і продаж збіжжя, помірне від корчика

костроватий засмічений кострицею, бур'яном
косяк, **кейсяк** див. метрологічний словник
котвиця якір
кравчий, **крайчий** почесний титул
крайка груба вовняна кольорова пряжа
кредит борг
криж хрест
кром, **кромє** без
куколеватий засмічений куколем, бур'яном
куна хутро з куниці
куниця декілька різновидів податків, що сплачувалися первісно хутром, згодом грошима: поемщина—весільний податок з підданих на користь феодала; змирщина, мирська куниця—судовий податок на користь феодала; куничне—податок на користь державної скарбниці за право користуватися мисливськими, промисловими чи орними угіддями на території державного домена; податок за право торгівлі харчовими продуктами
купля маєток, набутий шляхом купівлі
купний куплений; зібраний разом
купорвас купорос
кутас китиця, бахрома
куфа див. метрологічний словник
куфтер пупка шовкова тканина, гатунок
камки
лавник член міського суду (лави) у містах з елементами магдебурзького самоврядування
ладований навантажений
лазар ляпіс-лазур, синя фарба
лантвойт див. лендвійт
лашт див. метрологічний словник
легуміни продукти харчування, їстівні припаси
лежа військовий постій
лекце **важити** ставитися без поваги, легковажити
лекч глина для виведення плям на одягу?
лендвійт, **лантвойт** заступник війта, обраний міською громадою
леска див. ліска
лжити безпідставно ганьбити
лист юридичний акт: **л. безмитний** із офіційним дозволом на право безмитної торгівлі; **л. завартий** закритий лист із розпорядженням чи повідомленням; **л. записний** із оголошенням про дарування чи уступку майна; **л. заручний** із вказанням суми заруки (штрафу), який експонент зобов'язується сплатити на випадок порушення ним певної угоди; **л. визаний** із підтвердженням конкретної юридичної дії, вчиненої експонентом; **л. квитовний** розписка про сплату експоненту грошових сум; **л. отвороний**, **л. отвористий** відкритий лист із розпорядженням чи повідомленням; **л. позволений** із оголошенням про дозвіл експоненту виконати певну юридичну дію
лице речовий доказ злочину

личко власницьке клеймо
лій топлене сало овець і рогатої худоби
лікоць див. метрологічний словник
ліска, леска плетений тин, плетені ворота
літра див. метрологічний словник
ліхтан річкове судно вантажопідйомністю 2-3 лашти, яке використовувалося у парі з більшим (**ком'ягою, шкутою**) для навантаження і розвантаження останнього
лічба рахунок, обрахунок; грошовий звіт
ловище мисливські угіддя
лодія лодя: вимощене місце під зовнішнім колесом водяного млина
ложа лежбище звірів
лот див. метрологічний словник
лоток переносний столик для торгівлі на вулиці; дошка з бортами для розкладення товарів
лужник пояс невстановленої форми
лупежство грабунок
люди житі категорія служилих людей [у Пскові]
люди люзіні неосілі люди без визначеного заняття, волоцюги
люди неясачні неоподатковані люди; люди, які не виконують тягової повинності
люнський лондонський; про тканину: тонке англійське сукно
люс ?
магерка невисока чоловіча шапка з пером
магістрат обраний міський уряд у містах з магдебурзьким самоврядуванням
малжонка (малжонюк) дружина (чоловік)
малмазея мальвазія: різновид солодкого вина, експортованого з Греції
маловода період низького рівня води на річках; низька вода
мандат тут: позов до сеймового суду
манеля жіночий браслет
марг власницьке клеймо
мармурковий виготовлений із хутра чорнобурої лисиці
маршалок розпорядник двору, сейму, сеймика тощо; м. Волинської землі намісник Волинської землі до створення Волинського воеводства (1566 р.); м. дворний розпорядник королівського [великокнязівського] двору, управитель двірських служб; м. земський сановник у Великому князівстві Литовському з функціями міністра внутрішніх справ і юстиції
маршалкович син маршалка
масазовий див. мосязовий
махальський мехельський, виготовлений у м. Мехелен (суч. Бельгія)
маца див. метрологічний словник
медниця див. мідниця
меліорація виправлення, доповнення, розширення
мембран, **мембран** документ; бланк, заготовлений для написання документа
меновите а саме, тобто
мечник почесний титул

мешина мишина: тонкий сап'ян; шкіряні штани з овчини хутром всередину
милога ?
миля див. метрологічний словник
хвиль див. метрологічний словник
мінута скорочений випис із судово-адміністративних книг; чернетка
мінцар монетник
мититися див. отмитити
мишинський мейсенський, виготовлений у м. Мейсен (суч. НДР)
мідниця, медниця мідний посуд; міра сипких і рідких тіл, див. метрологічний словник
містич городянин
містр кат
містр попельний майстер по випалюванню попелу
мниманий уявний, вигаданий; **мнимати** помилково гадати
модо віоленто (лат.) насильно, силоміць
молодець наймит
мостовничий наглядач за станом доріг, мостів і гребель у маєтках державного домена у Великому князівстві Литовському
мосязовий, масазовий мосяжний: бронзовий, латунний
мохри бахрома, китиці
моц документ із повноваженням на певні дії; сила, міць
моцно силоміць, насильно
мошна гаманець
муравський моравський, виготовлений у Моравії; про тканину: грубе сукно натурального сірого кольору
мухояр гагунок бововняної тканини, перетканої шовком або шерстю
мушкат мускат: різновид солодкого вина
мушкатель цвіт муската, різновид прянощів
нав'язка штраф, визначений законодавством відповідно до конкретного правопорушення; **нав'язати** сплатити нав'язку потерпілому
надказити див. ісказити
надчак молот для розбивання панцирів
наколінки частина бойового спорядження
намній шонайменше
наручі браслет; теж: частина бойового спорядження
неварунковий малоцінний, несортівний
невіста жінка
невчаси лихі часи, несприятливі часи
нелютостиве немилосердно
неопатрність необережність, необачність
нешпор вечірня церковна служба; **нешпорна година** вечір
нижлі оскільки
ножанка малі ножиці?
нолберський нюрнберзький
норбарка чоловіча шапка невстановленої форми
обваровання забезпечення; **обваровати** забезпечити, гарантувати
обвістка, обістка податок, що сплачувався на митниці

при прибутті купця з товарами у місто для торгівлі
обдукція заява возного про огляд місця злочину, ран потерпілого тощо
обетниця обітниця, обіцянка
обестити, **обещивати** оповіщати
обістка див. **обвістка**
облично, **персоналітер** (лат.) особисто
обліг боргове зобов'язання, вексель; **обліговатися** зобов'язатися
обмова доказовий аргумент на заперечення правоздатності окремих правових дій чи елементів судового процесу
обмитити стягнути мито
обов'язки судові **нав'язки**, штрафи
обозний військовий урядник, що опікувався розташуванням військового табору і рухом обозу; **теж** — почесний титул
обсталований запрошений, домовлений
обцовати спілкуватися
овшем авжеж, звичайно; повністю
однорядок довгий однобортний верхній одяг без коміра з гудзиками
ознаймити оголосити, сповістити
окрутний жорстокий, лютий
октава тут: восьмий день або вісім днів після церковного свята
окуп викуп
омні енере пробаціоні (лат.) за допомогою вагомих доказів
олов'яник [циновий] олов'яна кружка
опанча, **епанча**, **япанча** широкий і довгий верхній одяг без рукавів, плащ
опатреній, **опатрний** обачний, пильний, старанний
оповідання офіційна заява перед судом або урядом
опочний сталий, тривкий
оправа міська міська оборона, сукупність збройних припасів і фортифікаційного забезпечення міста
оправити винагородити; полагодити
оранда див. **аранда**
ординація, **устава** припис; положення, закон
оріналітер (лат.) спершу, спочатку
осілий, **осядлий** особа, що має постійне місце проживання і нерухоме майно
оснач сплавщик, плотар
особно зокрема
остроги шпори
осядлий див. **осілий**
осьмак див. **метрологічний** словник
осьмник урядник воеводи у торгових і торгово-судових справах крупних міст у Великому князівстві Литовському
отмитити сплатити мито
отправа стягнення податків, мит, судових штрафів тощо
оттрутити, **витрутити** відшкодувати
отчизна спадковий маєток; **отчизний** спадковий
оферовати пред'являти, виставляти; **офероватися** виявляти намір, зобов'язуватися
ошва шкіряний ремінь для скріплення корпусу ком'яги

ошачовати оцінити
ощеп спис, рогатина

паведла повиadlo
паздерник жовтень
пак див. **брак** і **пак**
пак ли якби ж
палаш різновид меча
пан київський київський каштелян; **пан** троцький троцький каштелян і т. д.
Пани Рада **коронні** сенат Польського королівства
пані **оправна** пожиттєва власниця маєтку, записаного їй чоловіком на віно, тобто на забезпечення посагу
панство держава
паробок слуга; **п.** **местський** — слуга для доручень при міському уряді
пенезний грошовий
пенязі гроші, кошти; **пенязь** див. **метрологічний** словник
пер **облятам** (лат.) шляхом запису до судово-адміністративних книг
первоспи перша половина ночі
переказа див. **ісказа**
перепис копія
перестати, **престати** погодитися
пересуд судовий збір на користь суду з особи, що прогала процес
персвадовати повчати, радити
персоналітер див. **облично**
пивниця льох; підвал
пильність чинити робити офіційну заяву застережного змісту на захист власних інтересів
півторак див. **метрологічний** словник
плєніпотент див. **вмоцований**
плєсний про масть тварини: світлорудий, чалий
поборця збирач податків і мит
повіт адміністративно-територіальна одиниця, частина воеводства
повітря пошесть, епідемія
повіщина, **повітщина** митний збір за працю продажу прісного меду
повод позивач
повольность добровільна згода, схильність
поволовщина податок, десятина з худоби
поганство татари
погода полюбовне розв'язання спору, угода після спору
подводняни підводник
подвоевода підвоевода, намісник воеводи
подвойський нижчий міський урядник, слуга **війта**
подворник двірник, сторож
подеспектовання див. **деспект**
подканцлер підканцлер, заступник канцлера
подкоморій підкоморій: межовий суддя; **подкоморина** — дружина підкоморія
подлейший гірший, нижчої якості
подлуг, **подля** згідно з
подскарбій підскарбій: сановник, який видав фінансами і державною скарбницею;
подскарбина дружина підскарбія

подстароста підстароста, намісник **старости**
подстолій підстолій, почесний титул
подсудок підсудок: помічник судді, член земської суддівської колегії
подужне мито від воза зерна або соли
подчаший підчаший, почесний титул
поединком вроздріб
поколонне митний збір за продаж жита та іншого збіжжя
покост оліфа
полгак ручна вогнепальна зброя з укороченим стволом
половий про масть тварини: жовто-сірий
полсть повсть
полтриш колтриш ?
полть бічна сторона м'ясної туші
полуварок півварок, див. метрологічний словник
полугрошок півгрошок, див. метрологічний словник
полуком'яжок півком'яжок, річкове судно завдовжки 9—12 м вантажопідйомністю близько 5 лаштів
поминок, **упоминок** подарунок помірне див. прим. а до док. № 47
поневаж оскільки
понегдзити привести до похудіння, змучити
попартя [правное] законна вимога
попирати доводити
попіл смальцьований див. **смальцуга**
попріян, **порпіян** один із найдорожчих гатунків тонкого сукна пурпурового кольору
попрський про тканину: сукно, виготовлене у м. Поперінг (суч. Бельгія)
попруга деталь кінської зброї
порпіян див. **попріян**
портище відріз тканини
посадник правитель [у Новгороді і Пскові], обраний на вічі
посесор власник; посідач, тимчасовий державця
послице ремінь для кріплення стремен
посполите взагалі, в цілому; **посполитий** громадський, загальний; престонародний
поспольство тут: міська громада
постав див. метрологічний словник
поступок правний судовий процес
поткати зустріти
потросе трохи
похибити порушити
походи дошки для обшивки ком'яги?
поцтивий поштивий
право майдебурское магдебурзьке право: система муніципального (міського) права, що склалася в німецькому м. Магдебурзі; з XIV—XV ст. набула значного розповсюдження у містах Польського королівства і Великого князівства Литовського
право посполитое сукупність загальнообов'язкових норм, встановлених або санкціонованих державою
предсезваття намір

президент голова ради міста з повним магдебурзьким самоврядуванням
пренагабання причіпки, утиски
преставати див. **переставати**
претекст підстава; привід, причина
префатур протестанс (лат.) скаржник оголошує на майбутнє
префіговати призначати
приволання офіційний виклик до суду, уряду
прикоморок митниця, розташована на проміжному пункті торгового шляху і підпорядкована головній митній коморі відповідного регіону
прилейовати причалити
принципал головний позивач у процесі з багатьма учасниками; особа, чию справу в суді веде адвокат; зачинщик проти-правної акції
припатоватися придивлятися, уважно оглядати
приповоз повторний позов для відшкодування матеріальних збитків у вирішеній попередньо справі; **припозивати** позивати повторно
приречення зобов'язання
присадне митний збір від найнятих на ком'яги челядників
приси ?
прислухати підпорядковуватися, належати
пристав наглядач
пристрога деталь кінської зброї
присяга тілесна присяга з колінопреклонінням, що поширювалася на непривілейовані стани
привічення навчання, привчання
пришлий майбутній
приятель родич-свідок
пріор ігумен, настоятель католицького чоловічого монастиря
проба тортури під час розслідування обставин злочину
провент прибуток
прозекуція переслідування; настанова, напучування
прокуратор повірений у суді, адвокат
промита, **промтити** див. прим. б до док. № 15
пронунціований оповіщений, сповіщений
протестанс (лат.), **протестант** скаржник
протестація скарга до суду
проффімарчити обміняти
пунт фунт
пунтал понтал, коштовна прикраса з дорогоцінного каміння
пурський див. **бурський**
пушка скринька, металева коробка
п'ятигорець див. прим. а до док. № 122
п'ятно власницьке клеймо
радити див. **рядити**
радця див. **райця**
разовий про хліб: випечений з борошна одноразового просіювання
раецький пов'язаний з міською радою
райтар кіннотник-чужоземець; кіннотник у найманому війську

райця, радця, рядця член міської ради
рата строк сплати податку, боргу тощо
раціоне теллонеї (лат.) стосовно мита
рація тут: юридичний доказ
рачей скоріше
рачити зволити
ревідовання огляд, ревізія
резидовати тут: володіти, посідати
реїмент тут: керівництво
реквіровати розпитувати; вести опит чи слідство; добиватися повернення захопленого майна
реквізіція вимога про повернення захопленого майна
рекогніція визнання, свідчення
реляція свідчення [возного]
респект повага, шанобливість; **респектовати** виявляти повагу, шанувати
рефероватися посылатися на щось; звертатися повторно
рехуба рахунок
реч посполитая держава; міська громада
рибелія дрібна несортова риба
риж рис
римський тут: католицький
риштунок риштунок, озброєння
рихлий швидкий, скорий
ріг див. метрологічний словник
різа див. метрологічний словник
розказання наказ, розпорядження
рок термін судових засідань, судова сесія; термін офіційної акції; строк, термін в офіційному документі
рок завитий остаточний судовий термін, що не підлягає відстрочці
роки судові сесії земського суду
росказати наказати
роспиратися див. контровертовати
росправа розгляд справи на судовому засіданні; **росправитися** вирішити спір через суд
ростригнути розсудити
рота текст присяги
рочки судові сесії гродського суду
рубель див. метрологічний словник
рукоємство порука, поручительство
ручити поручитися
рушення ополчення шляхти; мобілізація
ряд кінська збруя
рядити, радити керувати, урядувати
рядця див. райця

сагайдак налучник, чохол для лука і колчана
сажень див. метрологічний словник
салвам меліораціонем (лат.) — повне право на розширений виклад
салетра див. селітра
самовтор удвох
сап'ян тонка м'яка фарбована шкіра
свирня комора
сегнет сигнет: перстнева печатка; перстень з печаткою
селітра, салетра азотнокисла сіль, складова частина пороху
Сенат гданський міська рада у м. Гданську

серебщизна загальнодержавний грошовий податок у Великому князівстві Литовському
сермяга свита з дешевого сірого сукна, сїряк
сестренець племінник, син сестри
сїбірка хутро куніці; **сїбірковий** виготовлений із хутра куніці
сила насильство; **сило** силоміць, насильно
синовець племінник
сказа див. ісказа
скарб державна скарбниця
скарбний із скарбник
скарлат див. шкарлат
склад див. прим. а до док. № 8
склад канун: певний день року, в який міські чи сільські громади, цехи, братства тощо мали право виготовляти неоподатковані алкогольні напої
складник пайщик; **складники** купці-напарники
склеп льох; підвал; крамниця
скомпютувати порохувати разом, скласти
скопне митний збір за право продажу хутра
скрипт документ, писемний акт
скутечний остаточний; успішний
славетний сталий епітет на означення місцанина
слуга замковий боярин-ленник державного замку, зобов'язаний до виконання певних замкових повинностей військового чи напіввійськового характеру
слязкий сілезький, виготовлений у Сілезії
смальцьовати обробляти **фальбу** у спеціальних випалювальних печах
смальцуга, попіл смальцьований, шмельцуга смальцога: див. прим. а до док. № 77
снять можливо, вірогідно
совито подвійно, повновартісно
совитость подвійна оплата збитків, передбачувана контрактами на випадок невиконання угоди
соленик прасол, торговець сіллю
соленітер (лат.) офіційно, згідно з правом соляне див. **солниче**
соляничий збирач мита за продаж солі
солянка див. метрологічний словник
соль толпястая сіль товп'яста, тобто сформована у толпи
солниче, соляне митний збір за право продажу солі
соцький голова посадської сотні, корпоративної купецької організації [у Новгороді і Пскові]
спашне митний збір за право випасу худоби, що переганялася на ярмарки
спеняжити, спиняжити продати за гроші
специфікувати детально перелічити, деталізувати
спижарня продовольчий склад
спижовання забезпечення продовольством
спихлір див. шпихлір
спон запона
справоватися виступати у суді в ролі відповідача

справця уповноважений, наглядчач; тимчасовий державця уряду
спуст див. метрологічний словник
сродзе строго, суворо
староста королівський намісник у старості; **старостина** дружина старости; **старостич** син старости
старовство судово-адміністративний округ на землях державного домена
статки рухоме майно
статок корабель, судно
статут звід законів
стація тут: військовий **постій**, **постій** послів, гінців тощо
ступенник відставний **посадник**
стирник стерничий, кормчий
стлучоний розбитий, побитий
стоколосоватий засмічений **стоколосом**, бур'яном
стольник почесний титул
стопень сходинок, щабель; **на останнім** **стопні** під шибеницею
стравні речі продукти харчування
страпенний змучений
стрельба вогнепальна зброя
стролегумен розпорядник
субмитоватися зобов'язуватися
субординований підпорядкований
суди — **суд гайний** міський магдебурзький суд, скликуваний для розгляду невідкладних, переважно кримінальних справ; **с. головний трибунальський** Головний Люблінський трибунал, вища апеляційна інстанція для Малої Польщі та українських земель у складі Речі Посполитої; **с. гостинний** нерегулярна судова інстанція на базі замкових або міських магдебурзьких судів для розгляду спорів іногородніх купців під час ярмарків; **с. гродський** суд королівських намісників у кримінальних справах, який діяв на території, підпорядкованій їхній юрисдикції; **с. задворний** суд особистої королівської юрисдикції, вища апеляційна інстанція для гродських судів; **с. земський** орган виборного шляхетського судочинства на території певних повітів, земель чи воеводств; **с. кагальний** орган виборного єврейського судочинства, юрисдикція якого поширювалася на територію кагалу, звичаєвої територіальної одиниці, що охоплювала єврейське населення конкретного міста з прилеглими селами чи містечками; **с. каптуровий** суд, який під час безкоролів'я заміняв суди інших інстанцій для розгляду цивільних справ
судина посуд, посудина; човен, судно
сукман різновид свити, переважно із домотканого сукна
суплікація скарга, клопотання

такрочний торішний, минулорічний
такса оцінка; **таксовати** оцінювати
таляр див. метрологічний словник
таней, **таншей** дешевше
тауса темносиній шовк?

тафта шовкова тканина з полотняним переплетенням, яка виготовлялася у багатьох країнах Сходу
тафтуї шкіряний чохол для лука, різновид сагайдака
тахра, **тахер** одиниця вимірювання, десять
таш, **таша** полотняна палатка для накривання возів; **ташоватися** напинати полотно над возами
твар обличчя; зовнішній вид, зовнішність
твердост потвердний документ; маєтковий акт
тверж, **твержа** фортеця, невеликий замок
тебеньки шкіряні декоративні підвіски до сідла
теразнійший теперішній
тертиця дошка для виготовлення лав, якими скріплювалося дно ком'яг
тивун управитель у волостях державного домена у Великому князівстві Литовському; сільський урядник
тижбір гатунок пива
тижми деталь кінської зброї
тимець тем'ян тобто ладан?
тисавий про масть коня: світлокоричневий зі світлішим хвостом і гривною
тканиця жіноча головна прикраса з перел або коралів
тлумок клумак, мішок
товари косматі див. **звір косматий**
толпа топка: формована у процесі солева-ріння грудка солі; одиниця вимірювання солі, див. метрологічний словник
толпастий див. **соль толпастая**
толстки толстина, гатунок полотна
томас різновид цукру
торкмишовий виготовлений із телячої шкіри-сириці
тороки ремені ззаду сідла для прив'язування речей
трапити мучити, терзати
триб спосіб, порядок
трибунал вища апеляційна судова інстанція у Речі Посполитій
тридцять різновид митних зборів, **помірне трицький** трірський, виготовлений у м. Трір (суч. ФРН)
трунок напій
тузин дюжина
тумульт замішання, безпорядок
турбація турботи, клопіт
туркусовий бірюзовий
турський турецький
тяглий той, що сплачує податки чи виконує повинності
тятьба крадіжка, злодіїство

убери, **убрання** штани
уближення образа гідності; шкода, збитки
ув'язати офіційно вступити у володіння
уеднати домовитися, погодити
ужик сітка з міцних канатів із конопляного волокна; зв'язка предметів, скріплених ужином
укрижований розіп'ятий
умарати, **уморити** скасувати
умоцований див. **вмоцований**

універсал урядовий розпорядчий акт на виконання конкретної чинності, адресований представникам королівської чи виборної станової адміністрації

упасти підстерегти

упасти в речі програти судову справу

упатрити помітити

упоминок див. поминок

упор непослух, протидія

уприйме люб'язно, доброзичливо, щиро

урожоний шляхетний: сталий епітет на означення шляхтича

уряд, вряд орган управління; сукупність офіційних прав і обов'язків, пов'язаних з відповідним органом управління

утерфин гатунок тонкого сукна

усиловати намагатися

устава див. ординація

установчий, встановчий безперестанний, постійний

устати в справі відмовитися від позову

уходник сезонний промисловець на уходах, неосвоєних землях державного домену

уфати довіряти

учта бенкет

фавор поблажливість, прихильність; пільга

фактор, шипер, шипр наглядач на сплавному судні; посередник у торгових операціях; повірений

фалендиш, фалюндиш гатунок тонкого

англійського або голландського сукна

фальба поташний напівфабрикат: випалений, але ще не смальцьований попіл

фанти коштовності, прикраси

фарауз торочки, бахрома

фаска діжка з одним дном, кадовб

ферезія верхній чоловічий одяг з широкими рукавами без коміра і пояса, підшитий хутром

феровати виносити судове рішення

флис весляр на шкуті, ком'язі тощо

флянський фламандський

фольга співчуття, сприяння: фольговати співчувати, сприяти

форіяр див. фріор

форстат візерунчата шовкова тканина

фортель хитрість, обманний прийом, підступ

форум судова інстанція

фракт перевезення товарів

фрасунок сум, клопіт, туга

фрімарк торговий обмін

фріор, форіяр весняний сплав збіжжя і попелу до Гданська

фукати лягти, сварити; фукликвий — лайливий

фундований забезпечений

фундуш дарування майна, грошових сум, земель на церкві, монастирі, шпиталі тощо

фунт див. метрологічний словник

фура попільна вивезення попелу

фурія лют, шаленство

хандряк легкий двоколісний візок
хоружий хорунжий: охоронець короги
відповідного адміністративного округу
хурлюн фурманство, комерційна перевозка товарів

хуть воля, бажання, намір

цвелех гатунок тонкої льняної тканини
цвіковський виготовлений у м. Цвікау (суч. НДР)

цевка трубка, цівка; моток золотої пряжі для вишивання

цедула приватна записка, лист, нотатки тощо

целюрик див. балвер

цельник орендар мит

ценомон цинамон

центнер див. метрологічний словник

цеплик великий ніж-косар?

цереграф документ, рзсписка

цехмістр цеховий майстер

циндаловий сандаловий

цинш чинш, грошовий податок

ціха див. прим. б до док. № 55

цлю пограничне мито (на відміну від внутрішніх торгових зборів, власне мит)

цудний чудовий, добрий, високоякісний

чамлот, чамлят, чамлит, чемлет м'яке легке ворсисте сукно

чамровий чорний, темний?

чашник почесний титул

чемлет див. чамлот

червець див. прим. а до док. № 10

черевчатий червлений: багрянний, темночервоний

черес подвійний шкіряний пояс

четвертка див. метрологічний словник

чижми червоні або чорні угорські чоботи

чопове податок від виготовлення алкогольних напоїв

чинкотора пояс із напівшовкової чи бавовняної тканини

чуга верхній вовняний одяг без рукавів і коміра, вовняний плащ

чужоволостець іногородній; людина з іншої місцевості

шабас святкування суботнього дня у євреїв

шамський дамаський

шалія шавлія

шарий сірий

шафар економ, прикажчик; ш. будний економ на буді попільний

шацовати оцінювати вартість

шацунок оцінка, обрахунок; вартість

шведдинський про сукно: виготовлене у м. Свободзін (суч. ПР)

шевен див. метрологічний словник

шеляг див. метрологічний словник

шинковати продавати вроздріб

шефен член міського суду в містах з повним магдебурзьким самоврядуванням

шипр, шипер див. фактор

шифтуф заморське сукно, всяке привозне сукно?

шифунт див. метрологічний словник
шкоїц див. метрологічний словник
шкаралат, шкарлат, скарлат — один із найдорожчих гатунків тонкого сукна пурпурно-червоного кольору
шкута див. прим. *а* до док. № 205
шмальцьовати див. **смальцьовати**
шлик кругла або конічна суконна шапка, обшита хутром
шлюбовати урочисто обіцяти
шмарг, шмарог смарагд
шмельцуга див. **смальцуга**
шот шотландець; див. прим. *а* до док. № 191
шпада шпага
шпиталь багадільня, приют для хворих і старців
шпихлір, спихлір господарська будівля, комора
штамет гатунок шерстяної тканини

штука див. метрологічний словник
шуфлювати пересипати, віяти
юж вже
юрамент присяга
юстифікація виправдання
юхта, юхт сорт грубої шкіри, виготовленої зі шкіри великої рогатої худоби
яблокобитий про масть коня: в яблуках
ягли пшоно
яловий запасний, невживаний?
яловиця телиця
япанча див. **опанча**
яр зелена фарба, одержувана шляхом окислення міді
ярина яре збіжжя
яснеосвещений ясновельможний: сталий епітет на означення князя
ятка легка будівля для торгівлі, повітка; ярмаркова палатка

МЕТРОЛОГІЧНО-НУМІЗМАТИЧНИЙ СЛОВНИК

І. Метрологічні терміни

- безмін** міра ваги, дорівнювала 8—10 фунтам
- беля** пакунок товарів різного, залежно від їх виду, розміру: б. сукна 10 поставів, б. паперу 10 риз, б. полотна 60 поставів тощо
- білець** міра об'єму, близька до **кварти**, що служила до вимірювання меду, горілки; відповідала вазі 5—8 фунтів
- бочка** тара місткістю від 36 до 122 **гарнців**; дорівнювала половині **куфи**
- бунт** одиниця лічби товарів, 15 штук
- вантух (лантух)** одиниця виміру хмелю, який звичайно продавався великими, шитими з простого полотна мішками
- вар** одиниця виміру пива і меду виробничого походження; дорівнював трьом **бочкам**
- відро** міра об'єму; вмещало 10—20 **кварт**
- гарнець** міра об'єму сипких тіл і рідин місткістю близько 4 л; поділявся на 4 **кварт**
- головажня** див. **толпа**
- гривенка** міра ваги; дорівнювала половині фунта, близько 200 г
- гривня** міра ваги; дорівнювала фунту, близько 400 г
- захчик** міра лічби (60) німецького походження; відповідала місцевій копі; найчастіше вживалася при підрахунках кількості деревини
- кадь** міра об'єму; дорівнювала 4 **відрам**
- камінь** одиниця ваги; дорівнювала 32—50 фунтам, відповідала пуду; для зважування коштовних товарів, зокрема прянощів, вживався **камінь** меншої ваги, що дорівнював 11 фунтам
- кварт** міра об'єму сипких тіл і рідин, близько 1 л
- ківш** посудина, за місткістю близька до **гарнця**; виступала у якості звичаєвої міри
- колода** одна з основних мір об'єму сипких тіл, фракція **бочки**; дорівнювала 2 **кадям** (8 **відрам**)
- корець** міра об'єму; дорівнювала 20—32 **гарнцям**
- косяк** див. **постав**
- куфа** одиниця виміру рідин, головним чином напоїв; бочка місткістю близько 40 **відер**
- лашт** міра ваги, що вживалася на річковому транспорті; дорівнювала 120 пудам
- лібра паперу** становила 24 (25) аркушів
- лікоть** міра довжини антропометричного походження; дорівнювала 38—50 см
- літра** пакунок шовку або золотої пряжі вагою близько 240 г
- лот** міра ваги, що вживалася до зважування коштовностей; становила 1/32 частину фунта
- маца** міра об'єму сипких тіл; дорівнювала 20—25 **гарнцям**
- мірка солодова** (солод) одиниця виміру солоду, зерна, пророщеного для виробництва **вару** пива або горілки; прирівнювалася до трьох **солянок**
- мідниця** мідний посуд; становила фракцію **каді**
- міра** звичаєва назва найчастіше вживаної одиниці виміру об'єму **бочки**, **чвертки**, **солянки**, **корця**
- миля** шляхова міра; дорівнювала близько 8,5 км
- постав** сувій тканини; довжина різних тканин у поставі коливалася залежно від особливостей їх виробництва від 20 до 80 **ліктів**; див. також **штука**, **косяк**
- півварок** див. **вар**
- різа паперу** становила 20 **лібер**, тобто 480 (500) аркушів
- сажень** міра довжини антропометричного походження, 1,5—2 м
- солянка** міра сипких тіл; дорівнювала малій **бочці**, тобто 20—25 **гарнцям**
- спуст** звичаєва міра рідин, вживана при виробництві і продажу горілки; за розміром, очевидно, складала близько 3 **бочок**
- стопа** міра довжини антропометричного походження, що становила половину **лікта**

тахер міра лічби, 10; вживалася при підрахунках дрібного краму
толпа (ступка, топка, головажня, гуска) брусок солі розміром приблизно $2,5 \times 5$ см; середня толпа важила 60—80 г
тузин міра лічби, 12

фаска 1) бочка місткістю близько 30 **кварт**; служила головним чином для виміру масла; 2) пучок, жмут, низка, в'язка, пакунок на 12 **бунтів**

центнер (**цетнар**) міра ваги, 5 **каменів**

чвертка (**четвертка**) одна з основних мір сипких тіл, фракція **бочки**

шифунт міра ваги; дорівнювала 10 **каменям**

шкойц міра ваги, $1/48$ частина фунта
штука тканини див. **постав**

II. Нумізматичні терміни

гривня вагово-грошова і лічильно-грошова одиниця; як вагово-грошова одиниця гривня являла собою зливоч срібла стандартної ваги, що залежно від типу коливався від 140 до 240 г; як лічильна одиниця дорівнювала 48 **грошам**

ґріш срібна монета, що карбувалась у Чехії, Польщі, Литві та інших країнах Європи; з XV ст.— білонова, одна з основних у монетному обігу України

ґріш широкий, праський монета чеського карбування (вага 3,4 г), поширена на українських землях у XIV—XV ст.

деньга російська срібна монета; дорівнювала половині копійки
динарій див.: **пенязь**

золотий (**злотий**) польський лічильна одиниця в 30 **грошів**

золотий угорський золота монета вагою 3,5 г; карбувалася з 1325 р.; до XV ст. називалася **флореном**, пізніше **червоним золотим**

копа лічильна одиниця в 60 **грошів**

осьмак у XVI—XVII ст. українська назва польського **гроша**; дорівнював 8 литовським **динаріям** («пенязям»)

пенязь українська назва динарія, дрібної білонової монети польського і литовського карбування XIV—поч. XVII ст.; наприкінці карбування 18 польських динарів дорівнювали одному польському **грошеві**

полугрошок (**півґріш**) чеська, польська і литовська срібна, з XV ст. білонова монета; дорівнювала половині **гроша**; півґроші вартістю 5 **динарів**, що карбувались у Литві у 1492—1566 рр., стали головною монетою українського обігу майже до кінця XVI ст.

півторак польська і литовська білонова монета вартістю в 1,5 **гроша**; карбувалася в Речі Посполитій з поч. XVII ст.

рубль, рубель назва зливка срібла, що з XIII ст. вживалася паралельно з більш поширеною назвою **гривня**

таляр високопробна срібна монета (29 г), що карбувалася з початку XVI ст. у Богемії, пізніше — по всій Німеччині, з 1580 р.— у Речі Посполитій; якість талера довго була стабільною, в умовах падіння вартості дрібної монети у 1528 р. таляр дорівнював 30 **польським грошам**, у кінці XVI ст.— 35—37, у 1611—1619 рр.— 40—45, у 1620—1630 — 60—75 **грошів**

флорен див. **золотий угорський**

шевен грошова одиниця невстановленого розміру; ймовірно, **шкойц**, що дорівнював чверті рахункової **гривні**, тобто 12 **грошам**

шеляг давня польська і українська назва **соліда**, у XVI ст.— срібної і білонової, у XVII—XVIII ст. білонової і мідної розмінної монети карбування Польщі, Литви, Швеції та інших європейських країн

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Азія (Asia) 7, 76, 77
 Амасья, м. (суч. Туреччина) 358
 Англія 350
 Аравія (Arabia) 7, 76, 77
 Аррас, м. на півночі Франції, центр історичної області Артуа 359
 Аршинин див. Оршинин
- Баворів 229
 Багриновичі, с. Мозирського пов. Квс 81, 82
 Балтійське море 342
 Бар, м. Летичівського пов. Пдл 277, 303
 Белзьке воєв. 104, 351
 Белз, м., адм. центр Блз 187
 Белзький пов. Блз 197
 Бельгія 358, 360, 363, 365
 Бердичів, м. Житомирського пов. Квс 328, 345
 Бердичівський р-н 345
 Берег, с. Кременецького пов. Влн 202
 Бережці (Березці, Бересці), с. Городельського пов. Блз 119, 130, 230, 262, 265, 266, 267, 289, 290
 Бережці, с. Кременецького пов. Влн 70
 Березина (Beresina), р. 76, 77
 Березці див. Бережці
 Берестейське воєв. (Берестейщина) Брс 51
 Берестейський пов. Брс 172, 196, 200, 204
 Берестейщина див. Берестейське воєв. Брс
 Берестечко (Beresteczko), м. Луцького пов. Влн 66, 196, 321, 322, 343
 Берестя (Брест, Brest) м., адм. центр Брс 7, 19, 34, 39, 45, 46, 51, 52, 59, 60, 66, 68, 115, 117, 130, 175, 193, 211, 213, 294, 349
 Бересці див. Бережці
 Бельськ, повітове м. Трц, згодом Пдлс 51, 52
 Бжесьць (Brest), м., адм. центр Брс 19, 20
 Біла Церква, м. Київського пов. Квс 238, 284, 285, 345, 346
 Білгород Białogród, м. 8, 239, 240, 241
 Білгородка, с. Київського пов. Квс 345, 352
- Білів, м. Луцького пов., Влн 66, 69, 70
 Білокриниця, с. Кременецького пов. Влн 70
 Білорусія 4, 34
 Білоцерківський р-н 352
 Біскупиці, с. Володимирського пов. Влн 212, 213
 Близький Схід 7
 Блудів, с. Луцького пов. Влн 66, 69, 179, 180, 198
 Бобер (Bobr), р. 76, 77
 Бобровники (Bebereg, Beberern), м. у Дожинській землі 20, 21, 22
 Богуслав, м. Київського пов. Квс 297, 352
 Богуславський ґрунт у Київському пов. Квс 297
 Боратин, с. Кременецького пов. Влн 196
 Борисфен див. Дніпро
 Борне, м. Київського пов. Квс 324
 Борове, с. Луцького пов. Влн 194
 Боровно, с. Володимирського пов. Влн 67, 69
 Бородичі, с. Луцького пов. Влн 197
 Боротин (Боротинська земля), с. Луцького пов. Влн 108
 Боротинська земля див. Боротин
 Борсуківці, с. Кременецького пов. Влн 202
 Брагань, с. Каменецького пов. Нурської землі Мзв 279
 Бранск див. Брянськ
 Браньчик, м. Каменецького пов. Нурської землі Мзв 352
 Брацлавль див. Брацлав
 Брацлав (Блацлавль), м., адм. центр Брц (1566—1598), з 1598 р.— повітове м. Брц 71, 74, 346
 Брацлавський замок 83
 Брацлавське воєв. (Bractawskie, Brastawskie województwo) Брц 5, 222, 256, 257 277, 278, 290, 304, 350
 Брацлавщина (Східне Поділля) 342
 Брест див. Берестя
 Броди (Brody), м. Львівського пов. і землі Рск 308, 311, 312, 315—317, 321, 322
 Бродів, с. Луцького пов. Влн 152

- Бродський замок, Львівського пов. і землі Рск 317
- Брусилів, м. Київського пов. Квс 304, 345
- Брусилівський замок 304
- Брусса, м. (суч. Туреччина) 358
- Брухів, с. Луцького пов. Влн 92
- Брюгге, м. у Бельгії 358
- Брянськ (Бранск), м. 34, 35
- Бубнів, с. Володимирського пов. Влн 67, 69
- Бубнів, с. Луцького пов. Влн 203
- Буг (Західний Буг, Bug), р. 7, 52, 85, 88, 97, 112, 114—116, 119, 130, 144, 149, 152, 159, 160, 191—193, 204, 205, 219, 234, 265—267, 287, 301, 302, 313, 346, 349, 352
- Будзин 143
- Будятичі див. Бутятичі
- Бужани, с. Луцького пов. Влн 198
- Бужок, р. 347
- Буковина 5
- Бутятичі (Будятичі), с. Володимирського пов. Влн 173
- Бургун р. 72
- Бургун, уроч. і городище на р. Дніпрі 72
- Буремель, м. Луцького пов. Влн 65, 66, 69
- Бчицька вол. у Мозирському пов. Квс 82
- Бчичі, с. Мозирського пов. Квс, з 1566 р. — Мнс 81
- Валів, с. Кременецького пов. Влн 200
- Варковичі, с. Луцького пов. Влн 70
- Варшава (Warschovia, Warszawa) м., з 1610 р.— столиця Речі Посполитої 6, 21, 22, 52, 143, 145, 147, 211, 256, 257, 332, 333
- Василишина Слобода див. Василіва Слобода
- Василів, нині с. Білоцерківського р-ну Київської обл. 352
- Василіва Слобода (Василишина Слобода), с. Київського пов. Квс 283, 284
- Василівщина, передмістя м. Володимира Влн 296
- Вачків, с. Луцького пов. Влн 195
- Веледники, м. Житомирського пов. Квс 268, 269
- Велика Польща 349
- Велике князівство див. Велике князівство Литовське
- Велике князівство Литовське (Велике князівство, Литва, Литовська земля, Панство Велике Литовське, Русь, Lithuania, Magnus ducatus Lithuaniae) 4, 5, 7, 9—12, 13, 32—34, 37, 51—56, 70, 74, 76—78, 79, 81, 86—88, 93, 103, 109, 120, 121, 140, 148, 154, 164, 181, 185, 189, 194, 196, 198, 246, 342, 345, 348, 351, 359, 361, 363—365, 367
- Велике Московське князівство 343
- Венеціанська Республіка 28
- Вепр див. Вепш
- Вербая, с. Володимирського пов. Влн 252
- Вербоваць, м. Кременецького пов. Влн 70
- Верхів, с. Луцького пов. Влн 65, 68
- Верхня Русь 29
- Ветлиця, р. 55
- Вехра (Vechra), р. 76, 77
- Велунська земля (Wielunska ziemia) 299
- Вепш (Вепр, Wepir, Wepir), р. 21, 22, 156
- Вжигівці див. Ожигівці
- Вижда (Wiżwa), м. Володимирського пов. Влн 208, 209
- Висоцьк, м. Пінського пов. Брс 173, 234
- Висоцький замок 173
- Вишгород (Вишгород), с. Київського пов. Квс 34, 80
- Вишгородок, м. Кременецького пов. Влн 352
- Вишнівець, м. Кременецького пов. Влн 70, 96, 198, 348
- Вишгород див. Вишгород
- Вишгород (Wischegrod), м., адм. центр Вишгородського пов. і землі Мзв 20—22
- Вільгори, с. Луцького пов. Влн 151, 152
- Вільгорська пуша 151
- Вільно (Wilna) м., столиця Великого князівства Литовського 30, 33, 34, 35, 38, 39, 41—44, 48—50, 62, 63, 71, 73, 75, 76, 78, 84, 86—91, 103, 109, 110, 146, 226, 352
- Вінниця, повітове м. Брс; з 1598 р.— адм. центр Брс 71, 74, 83, 346
- Вінницький замок 83
- Вінницька обл. 350
- Вінницький пов. 350
- Вісла, р. 204, 349, 350
- Вітебськ, м., адм. центр Втб 226
- Влоцлавек 161, 349
- Вовковий, с. Луцького пов. Влн 65
- Вовчківська пуша в Овруцькому пов. Квс 314
- Воймиця див. Уймиця
- Войсеч, с. Луцького пов. Влн 65, 68
- Войславичі, м. Белзького пов. Блз 260
- Волинська земля див. Волинське воев.
- Волинське воев. (Волинська земля, Волинь, Volinia, Voliniensis terra, Wołińska ziemia, Wołyń, Wołyńskie wojewódstwo) 4—10, 13, 28, 38, 39, 41, 45, 47, 52, 56—58, 62—65, 67, 68, 70, 74, 76, 77, 84, 86, 88, 93, 99, 104, 107, 108, 113, 115, 117, 120, 128, 140, 148, 153, 155, 156, 158, 159, 161—163, 166, 175—177—182, 189—200, 203, 206, 217, 222—224, 226, 229, 238—241, 243, 244, 248—251, 253, 256, 257, 260, 263, 264, 277, 284, 285, 290, 303—305, 307, 309, 311, 313, 335—337, 342, 343, 345, 348—351, 363
- Волинське князівство 342
- Волинське Полісся див. Полісся
- Волинь див. Волинське воев.
- Володимир (Lademiria, Ladimiria, Ladimir, Ladimiriensis civitas, Włodzimierz, Wladimiria) повітове м. Влн 6—8, 16—22, 46, 49, 52, 59, 60, 62, 65, 68, 84, 105, 117, 118, 122, 123, 125—127, 132—134, 136, 137, 142, 148, 152, 153, 157—159, 162, 165, 166, 168, 170, 172, 174—176, 178, 179, 181, 188, 190,

- 191, 193, 204, 205, 207, 211, 213—215, 217—221, 228, 231, 233—239, 241, 245, 247, 248, 250—252, 253, 255, 258—261, 265, 267—269, 271, 272, 276—278, 280, 281, 283—285, 287, 289—291, 293, 295, 296, 300—302, 304—310, 313, 314, 317—319, 323—328, 330, 337, 342, 348, 349, 352
- Володимирський замок 10, 84, 118, 133, 134, 136, 142, 173, 207, 211, 218, 219, 221, 230, 234, 236, 243, 244, 251—253, 255, 258, 259, 261, 265, 276—278, 280, 284, 289, 290, 293, 295, 296, 302, 304, 306, 308, 309, 310, 313, 314, 317, 318, 319, 323, 324, 327, 328, 331, 334, 335, 336, 337
- Володимирський пов. Влн 10, 13, 64, 126, 134, 160, 162, 163, 170, 178—191, 195, 199—203, 212, 215, 275, 302, 345, 350
- Володимирщина 13
- Волосовичі, с. Мозирського пов. Квс 81
- Волоська земля див. Волощина
- Волоський шлях 348
- Волохи див. Волощина
- Воложища, м. Кременецького пов. Влн 70
- Волощина (Волоська земля, Волохи, Valachia) 56, 58, 179, 349
- Воля, с. Луцького пов. Влн 198
- Воля, с. Перемишльської землі 213
- Вороняни див. Воронівці
- Воронівці (Вороняни), с. Кременецького пов. Влн 89
- Ворскла р. 345
- Вроцлав (Ростлавль, Wratislavia), м. 19, 52
- Вуймиця див. Уймиця
- Вустилог див. Устидул
- Вчорайше, Ружинського р-ну Житомирської обл. 345
- Вязьма, м. 34
- Галац (Galatha), м. в Молдові 25, 26
- Галич, м., адм. центр Галицької землі Рск 8, 128,
- Галицька земля Рск 8, 62
- Галицька Русь див. Руська земля
- Галицько-Волинське князівство див. Руська земля
- Галичани (Haliczany), с. Луцького пов. Влн 204, 294
- Галичина див. Руська земля
- Гвариші, с. Пінського пов. Брс 226
- Гданськ (Gdańsk), повітове м. Пмр 4, 7, 10, 84—86, 88, 95, 97, 114—116, 122, 123, 128, 130, 149, 153, 160, 161, 181—183, 193—207, 215, 217—219, 225, 230, 233, 241, 243, 272—275, 296—298, 300, 313, 315, 316, 319, 325—327, 337, 346, 349, 350, 368
- Германівка, м. Київського пов. Квс 281, 284, 285, 352
- Глеваха, м. Київського пов. Квс 352
- Глуцьк, м. Влнс 34
- Глушець, р. 210
- Глушецький міст у м. Луцьку Влн 246, 247
- Гнезно, повітове м. Клс 52, 211
- Гнидава, с. Луцького пов. Влн 65, 222, 223
- Гнидавська гора 223
- Гнидавський перевіз на р. Стиру 222
- Гнійне, с. Володимирського пов. Влн 202
- Годевичі (Годовичі), с. Володимирського пов. Влн 123
- Годовичі див. Годевичі
- Голандія 350
- Голешів, с. Луцького пов. Влн 65
- Голоби, с. Луцького пов. Влн 200
- Гольча (Гольчин, Гульча), с. Луцького пов. Влн 65, 68
- Гольчин див. Гольча
- Гомей, м. Річицького пов. Мнс 34
- Горбаків, с. Луцького пов. Влн 65
- Горинь (Horinia), р. 55, 76, 77
- Городельць, с. Володимирського пов. Влн 67, 69, 347
- Городельська вол. у Городельському пов. Блз 191
- Городельська пуца у Городельському пов. Блз 191, 192
- Городельське староство у Блз 191
- Городецький пов. (до 1566 р.) Брс 55
- Городло (Ородло), повітове м. Блз 21, 143, 144, 149, 191, 192, 205, 206, 229, 274, 293
- Городельський замок (Grodele) 192
- Городно, повітове м. Трц 43, 51, 52
- Городок (Grodek), м. Львівського пов. Рск 56, 58, 287, 288
- Городок (Давид-Городок), повітове м. (до 1566 р.) Брс 34, 55, 56, 344
- Городецький замок 55, 56
- Городок, с. Луцького пов. Влн 213
- Городоцька дорога у Львівському пов. Рск 58
- Горохів (Горухів, Горюхів, Horuhow), м. Луцького пов. Влн 62, 79, 84, 159, 208, 209, 255, 346
- Горошенки, с. Житомирського пов. Квс 314
- Горошки, м. Житомирського пов. Квс 314
- Горухів див. Горохів
- Горюхів див. Горохів
- Гоща, с., згодом м. Луцького пов. Влн 38, 243, 281, 283, 284, 301
- Гошанський р-н Ровенської обл. 345
- Грабів, с. Володимирського пов. Влн 172
- Грезьк, с. Новогрудського пов. Нвг 34
- Греція 363
- Гриців, повітове м. Холмської землі 238
- Грубешів (Hrubecchow, Hrubyeschow), повітове м. Холмської землі, згодом м. Холмського пов. Рск 26—28, 213, 235
- Грушів, с. Володимирського пов. Влн 67
- Грушно, с. Белзького пов. (?) Блз 297
- Губин, с. Луцького пов. Влн 179
- Гульча див. Гольча
- Гусятин, м. Кам'янецького пов. Пдл 296
- Давид-Городок див. Городок
- Дажва див. Дажів
- Дажів (Дажва), с. Володимирського пов. Влн 189

- Дажівський ґрунт 189
 Дамаск (Damascus), м. 25, 26
 Данія (Dacia) 7, 76, 77
 Дворець, с. Кременецького пов. Влн 131
 Деремезна (Деремезна), с. Київського пов. Квс 281, 283, 284, 352
 Деремезна див. Деремезна
 Десна (Dessna), р. 76, 77, 146
 Дикі Поля (Поля) Дике Поле 6, 33, 71, 80
 Дісна, м. 175, 177
 Дніпро (Борисфен, Berysthenes), р. 7, 32, 33, 44, 72, 76, 77, 82, 86, 324, 345, 348
 Дністер, р. 348
 Добжинська земля див. Добринська земля
 Добринська (Добжинська) земля 168
 Долга, вул. у м. Гданську 181
 Долина (Dolyna), м. Жидачівського пов. Львівської землі Рск 53, 54, 62, 128, 175, 177, 222, 223
 Домбровиця див. Дубровиця
 Дорогиничі, с. Володимирського пов. Влн 201
 Дорогинка, с. Чернігівського пов. Чрг 304
 Дорогинин, повітове м. Пдлс 19, 34, 51, 52, 349
 Дорогицький пов. див. Дорогининський пов.
 Дрогичинський (Дорогининський, Дрогичинський) пов. Пдлс 300
 Дорогининський пов. див. Дрогичинський пов.
 Дорогобуж (Dorohobush), м. Луцького пов. Влн 34, 53, 54, 345
 Дорогостаї, м. Луцького пов. Влн 102
 Дривинь, с. Володимирського пов. Влн 117
 Дрібні Криниці, р. 72
 Дрогобич (Drohobycz), повітове м., згодом м. Перемишльської землі Рск 53, 54, 62
 Друць (Drutz), р. 76, 77
 Дубна, с., згодом м. Городельського пов. Блз 192, 237, 238
 Дубнівський р-н Ровенської обл. 350
 Дубно (Dubno), м. Луцького пов. Влн 53, 54, 69, 70, 74, 102, 178, 343
 Дубровиця (Домбровиця), м. Луцького пов. Влн; з 1566 р. Пінського пов. Брс 34, 70, 74, 97, 99, 200, 226, 281, 284, 285, 338, 343
 Дунаїв, с. Кременецького пов. Влн 71, 131
 Ерфурт, м., нині округ Ерфурт НДР 360
 Єрославичі див. Ярославичі
 Жабочин, с. Белзького пов. Блз 197
 Жабче, м. Луцького пов. Влн 74, 198, 199, 343
 Жабче, с. Белзького пов. Блз 196
 Жалинка, р. 67
 Жасковичі, с. Володимирського пов. Влн 202, 203
 Жаслав див. Заслав
 Жаславська вол. див. Заславська вол.
 Жемайтія (Samogithia) 53
 Жеславль див. Заслав
 Жидачівський пов. Львівської землі Рск 223
 Жидичин, с., згодом м. Луцького пов. Влн 122, 135
 Жидівка, р. 222, 223
 Житин, с. Луцького пов. Влн 350
 Житин Малий, с. Луцького пов. Влн 324
 Житомир, повітове м. Квс 34, 71, 113, 114, 297, 328, 343, 345
 Житомирський замок 10, 71, 83, 297, 298, 328, 345
 Жовква, м. Львівського пов. і землі Рск 197
 Жуків, м. Луцького пов. Влн 65, 345
 Жуківці, с. Кременецького пов. Влн 202
 Забороль, с. Луцького пов. Влн 92, 204
 Завидів, с. Володимирського пов. Влн 199
 Загорів, с., згодом м. Володимирського пов. Влн 195, 220, 350
 Закарпаття 5
 Закрочим (Sacraczin, Sacrasczin) м., адм. центр землі Мзв 21, 22
 Заложці, с. Кременецького пов. Влн 93
 Замличі, с. Володимирського пов. Влн 202
 Замостя (Замосць), м. Красноставського пов. Холмської землі Рск 6, 244, 245, 258, 259, 266, 268, 306, 308, 324, 330, 351
 Замосць див. Замостя
 Запілля 80, 81
 Зап'ятниче, передмістя м. Володимира Влн 132, 211
 Заслав (Жаслав, Жеславль), м. Кременецького пов. Влн 61, 74, 98, 157, 305, 332, 333, 343
 Заславський замок 61
 Заславська (Жеславська) вол. у Кременецькому пов. Влн 305
 Затурці, с. Володимирського пов. Влн 65, 68, 168, 169
 Зауські ліси в Київському пов. Квс 224, 225
 Захід 13, 342
 Західна Україна 7
 Західна Європа 7
 Західний Буг див. Буг
 Збараж, м. Кременецького пов. Влн 70, 244, 302, 305, 330, 331, 334, 335
 Збараж Новий, м. Вінницького пов. Брц 201, 350
 Збунин, с. Берестейського пов. Брс 204
 Звинигород, м. Луцького пов. Влн 67, 69
 Звиняча, с. Луцького пов. Влн 67, 69
 Звягель, м. Луцького пов. Влн 224, 225, 243, 345
 Звягельський замок 166, 167, 224
 Зденіж, с. Луцького пов. Влн 66, 68
 Зимно, с. Володимирського пов. Влн 67
 Злодійські Лози, уроч. на Володимирському гостинці pobl. с. Оран Володимирського пов. Влн 118
 Злучина Лука, уроч. у Богуславському старостві Київського пов. Квс 297

- Злочівка див. Золочів
 Золота Орда 5
 Золочів, м. Львівського пов. Рск 174
 Золочів (Злочівка), с. Луцького пов. Влн 65, 66, 69, 199
- Іваничі, с. Володимирського пов. Влн 67, 69, 245
 Іезд, м. в суч. Ірані 360
 Іезі, м. в Італії 360
 Іква, р. 347
 Індія (India) 7, 76, 77, 342
 Іновроцлав (Raczenia), м., адм. центр Інів 19, 20
 Іпуть, (Iputz), р. 76, 77
 Іран 360
 Ірпінь (Rpiew), р. 76, 77
 Італія 360
- Казімеж (Kazemer, Kazemir, Kazimigia), м. Люблінського пов. Лбн 19—22, 221, 261, 314, 317, 324, 328
 Каліш (Kalis), м., адм. центр Клс 19, 20
 Калусів, с. Володимирського пов. Влн 67, 69
 Калюмнів, м. Брц 277, 278
 Каміниця, с. Кременецького пов. Влн 200
 Камінь (Камінь-Каширський, Kamien), Влн 67, 69, 95, 208, 209, 228, 311
 Камінь-Каширський див. Камінь
 Каменець, м. Берестейського пов. Брс 34, 186—188, 352
 Каменецький пов. Брс 352
 Кам'янець (Кам'янець-Подільський, Подільський Кам'янець, Kamieniec, Kamieniec Podolski), м., адм. центр Пдл 5—8, 102, 145, 146, 156, 159, 167, 168, 232, 239, 240, 348
 Кам'янецький замок 240
 Кам'янець-Подільський див. Кам'янець
 Кам'янка-Струмилова (Струмилова Кам'янка), м. Львівського пов. і землі Рск 231, 232
 Канів, м. Київського пов. Квс 71, 72, 78, 80, 346
 Канівський замок 78, 118
 Кафа (Caffa, Sarfa), м. в Криму, суч. м. Феодосія Кримської обл. 7, 29, 32, 33, 40, 76, 77, 100, 102, 267, 361
 Качибіїв (Кочубіїв, Kaszibieow), лиман 76
 Качин, с. Володимирського пов. Влн 170, 319
 Кельн м. у землі Південна Рейн-Вестфалія, ФРН 362
 Кенігштадт (Kunigstat), м. 19, 20
 Кіів (Маграман, Chio, Kiiow, Kioiua, Kuaiia, Kuowia, Magraman), м., адм. центр Квс 5—8, 10, 11, 13, 23, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 37, 38, 40, 41, 44, 45, 48, 55, 67, 70, 72, 76, 77, 80, 87, 99, 100, 133, 134, 145, 146, 246, 256, 268, 275, 281, 282, 283, 311—313, 342, 343, 344, 345, 347, 353
 Київський замок 80, 99, 118, 146, 268, 269, 343
 Київська волость див. Київське воев. Квс
- Київська земля див. Київське воев. Квс
 Київське воеводство (Київська волость, Київська земля, Kiewskie wojewódstwo, Kiiowskie w-wo, Kijowska ziemia) Квс 5, 8, 10, 33, 38, 222, 256, 257, 276, 281, 285, 290, 297, 298, 299, 304, 338, 343, 345, 346
 Київське князівство 9, 343
 Київське Полісся див. Полісся
 Київський пов. Квс 194
 Київський шлях 345
 Київщина 5—7, 10, 352
 Киселин, м. Володимирського пов. Влн 199
 Кладнів, с. Городельського пов. Блз 119, 192
 Клевань, м. Луцького пов. Влн 62, 66, 69, 70
 Княгинин, с. Луцького пов. Влн 65
 Коблин, м. Луцького пов. Влн 65, 116, 117, 198
 Кобрин, повітове м., згодом м. Берестейської землі; з 1566 р.— Берестейського пов. Брс 52, 130, 188, 189, 236, 290, 291
 Кобринська вол. Брс 52
 Ковель (Kowel), м. Володимирського пов. Влн 62, 63, 67, 74, 84, 85, 133, 134, 208, 209, 212, 232, 233, 301, 346
 Ковельська вол. у Володимирському пов. Влн 349
 Ковельська держава див. Ковельське старство
 Ковельське старство (Ковельська держава) у Володимирському пов. Влн 161, 162, 231, 232
 Ковно, повітове м. Трц 34
 Коденське гумно у Житомирському пов. Квс 221
 Козин, м. Кременецького пов. Влн 65, 200, 285
 Козлів, с. Володимирського пов. Влн 203
 Козятинський р-н 350
 Колішніці, с. Кременецького пов. Влн 347
 Колмів, с. Луцького пов. Влн 202
 Колодне, м. Кременецького пов. Влн 65, 70
 Коломия (Colomya), повітове м. Галицької землі Рск 8, 53, 54, 62, 128, 175, 177, 222
 Колпитів, с. на межі Володимирського і Луцького пов. Влн 199
 Колчин, с. Луцького пов. Влн 122
 Конін (Conin), повітове м. Клс 19, 20
 Конотоп (Konotop), м. Чернігівського пов. Чрн 339, 353
 Конотопський замок 339, 353
 Константинополь, (Стамбул), м. 7
 Конохи, с. Володимирського пов. Влн 199
 Копачів, с. Київського пов. Квс 283
 Корець (Kogec), м. Луцького пов. Влн 65, 66, 69, 74, 120, 131, 225, 254, 255, 262, 265, 266, 343, 345, 347, 352

- Коритниця, м. Городельського пов. Блз 192, 205, 207, 229, 309, 310
 Коритниця, с. Володимирського пов. Влн 203
 Корун Польська див. Польща
 Косаки, с. Мзв 304
 Костелець, м. 105, 110
 Костянтинів, м. Кременецького пов. Влн 120, 347
 Костянтинівська волость у Кременецькому пов. Влн 350
 Котовська пуца у Луцькому пов. Влн 104, 105
 Кочубіїв (Качибіїв), городище на місці суч. м. Одеси 72
 Кошар, м. Володимирського пов. Влн
 Краків (Gracovia, Gracoviensis civitas, Стакow), м., до 1610 р. столиця Речі Посполитої 16, 46—50, 53, 56, 58, 61, 175, 187, 192, 213, 227, 230, 333
 Краківський замок 55
 Краківський заводок у м. Львові 25
 Красилів (Grasyłow), м. Кременецького пов. Влн 53, 54
 Красилівська волость 350
 Красне, с. Луцького пов. Влн 65
 Красний Став (Красностав), повітове м. Холмської землі Рск 178
 Красностав див. Красний Став
 Кременець (Krzemianiec, Kzremieniec, Kzremieniec), повітове м. Влн 10, 53, 54, 62, 70, 71, 74, 93, 108, 128, 131, 132, 138, 139, 159, 175, 176, 240, 241, 315, 316, 348, 349
 Кременецький замок 54, 70, 93, 131, 139, 239
 Кременецька вол. Влн 108, 128
 Кременецький пов. Влн (Поділля, Подільський край) 10, 70, 196, 197, 200, 202, 238, 347, 350, 352
 Кременецьке староство 89
 Крилов, м. Белзького пов. Блз 330, 352
 Крим див. Кримське ханство
 Кримеш, с. Володимирського пов. Влн 195, 350
 Кримський маєток 350
 Кримське ханство (Орда, Перекопська Орда, Татарія, Tartaria), 4, 7, 29, 33, 34, 71, 78, 80, 268, 343, 345
 Кричов, м. Мстиславського князівства Влнс, згодом Мст 34
 Крупа (Крупая), м. Луцького пов. Влн 66, 68, 110, 281, 283, 284, 301
 Крупа див. Крупа
 Крупець, м. Кременецького пов. Влн 195
 Крупча, с. Белзького пов. Блз 197
 Кузьминська волость 350
 Куликовичі, с. Луцького пов. Влн 34
 Кунів, с., згодом м. Луцького пов. Влн 65
 Купечів, с. Володимирського пов. Влн 201, 346
 Куропатники, м. 279
 Кучманський шлях 348
 Куявія 349
 Лаврівський маєток у Луцькому пов. Влн 195
 Ланівці, м. Кременецького пов. Влн 338
 Лановецький р-н 352
 Лепесівка, с. Кременецького пов. Влн 89
 Летичівський р-н 347
 Ленцига (Lancicia), м., адм. центр Лнч 19, 20
 Лешно (Leszno) 275
 Линів с. Володимирського пов. 149, 151, 199
 Липая, с. Луцького пов. Влн 66, 69, 198
 Липляни, с. Луцького пов. Влн 122
 Лисянка, м. Київського пов. Квс 297
 Литва див. Велике князівство Литовське
 Литовська земля див. Велике князівство Литовське
 Личин, с. Володимирського пов. Влн 170
 Лівобережна Україна 9
 Лівонський Орден 348
 Лінев, с. Луцького пов. Влн 199
 Ліпськ, м. 281
 Літовиж, м. Володимирського пов. Влн 67, 69, 192, 197, 343, 347
 Ловичі (Ловица), м. Сохачовського пов. Рвс 157, 158
 Ловища див. Ловичі
 Локацька вол. у Володимирському пов. Влн 305
 Локачі (Lokaczy), м. Володимирського пов. Влн 208, 209, 335
 Лопань, м. Житомирського пов. Квс 269
 Лосичі, м. Мельницького пов. Пдлс 349
 Лука, с. Київського пов. Квс 318
 Лукув (Luków), повітове м. Лбн 219, 305, 318, 319, 334—338
 Луцко див. Луцьк
 Луцьк (Луцко, Lauczko, Luceoriensis civitas, Luczka, Luczsko, Luck), м., адм. центр Влн 5—8, 19, 22, 23, 25—29, 34, 38—41, 45, 47, 49, 53, 54, 62, 64, 67, 68, 91—93, 95, 100, 102, 104—115, 119—123, 126, 132, 135, 138—140, 144, 147, 151, 153, 155, 156—159, 167, 168, 175, 176, 179, 185, 188, 209, 222, 224, 226—228, 230, 245, 246, 263, 264, 280, 281, 286, 287, 311, 312, 342—345, 348, 349, 351
 Луцьке передмістя 102, 110
 Луцький замок 10, 27, 28, 84, 91, 92, 96—99, 102, 104, 107, 110, 111, 120, 121, 123, 124, 126, 138, 140, 144, 147, 151, 153, 156, 158, 167, 180, 185, 222, 224, 226
 Луцький пов. Влн 10, 64, 70, 118, 144, 147, 151, 186, 194—204, 209, 224, 350
 Лучин, с. Влнс, згодом Річицького пов. Мнс 34
 Лучичі, с. Мозирського пов. Квс 81
 Лучна, с. Луцького пов. Влн 151
 Любартівська вол. у Кременецькому пов. Влн 350
 Любеч, повітове м. Квс, згодом м. Київського пов. Квс 34
 Люблін (Lobelyn, Lublin), м., адм. центр

- Лбн 6, 19—21, 52, 56, 58, 65, 66, 95, 105, 106, 110, 111, 123, 125, 129, 133, 134, 135, 143, 148, 159, 167, 168, 187, 207, 211—213, 221, 247, 252, 254, 259, 260, 275—278, 290, 298, 299, 304, 328, 330, 338
- Любомль, м. Холмського пов. і землі Рск 52, 134
- Любче, м. Луцького пов. Влн 196
- Лядське [панство] див. Польща
- Ляхів, с. Володимирського пов. Влн 202
- Ляшки, м. Луцького пов. Влн 69
- Львів (Lemberg, Leopolis, Leopoliensis civitas), м., адм. центр Рск 6, 7, 8, 11, 13, 22, 23, 25—27, 28, 56, 58, 63, 64, 147, 148, 158, 187, 190, 192, 213, 253, 254, 352, 353
- Львівська дорога у Львівському пов. Рск 58
- Магдебург, м., нині округ Магдебург НДР 365
- Маграман див. Київ
- Мазовецьке воев. (Мазовія, Мазовше, Masovia) Мзв 52, 54, 56, 58, 304, 352
- Мазовія див. Мазовецьке воев. Мзв
- Мазовше див. Мазовецьке воев. Мзв
- Маковисько, с. Перемишльського пов. і землі Рск 213
- Маковичі, с. Володимирського пов. Влн 188, 189, 202
- Мала Азія 7
- Мала Польща 360, 362, 367
- Малин, с. Луцького пов. Влн 65, 195
- Матвіївці (Матвіїв), с. Кременецького пов. Влн 198, 202
- Матіїв див. Матвіївці
- Матче, с. Городельського пов. Блз 192, 204, 207
- Мацейов, м. Холмського пов. і землі Рск 232
- Межиріч (Miedzyrzecz Ostrogski), м. Луцького пов. Влн 275, 276
- Мейсен, м., нині округ Дрезден НДР 363
- Мельник, повітове м. Пдлс 19
- Мельниця (Mielnica), м. Луцького пов. Влн 63, 64, 208, 209
- Мехелен, м. у Бельгії 363
- Мизів, с. Володимирського пов. Влн 337
- Милів, уроч. у Городельському пов. Блз 192
- Миловші, с. Луцького пов. Влн 197
- Миляновицький фільварок у Володимирському пов. Влн 122, 123
- Миляновичі, м. Володимирського пов. Влн 231, 232
- Мильськ, с. Луцького пов. Влн 199
- Мильці, с. Володимирського пов. Влн 170—172
- Мирків, с. Луцького пов. Влн 197
- Мирогоща, с. Луцького пов. Влн 65, 70
- Мительня, с. Луцького пов. Влн 65
- Михайловець, передмістя м. Володимира Влн 136, 293, 332
- Михнівська пуща у Кременецькому пов. Влн 313
- Мишів, с. Володимирського пов. Влн 117
- Мінськ, м. Влнс, згодом — адм. центр Мнс 6, 8, 34, 108—226
- Мінське воев. 346
- Млинів, с. Луцького пов. Влн 66, 69
- Могильна, с. Володимирського пов. Влн 201
- Могильов, м. Мстиславського князівства Влнс, згодом Оршанського пов. Втб 34, 226, 246
- Мозир, повітове м. Квс, з 1566 р. повітове м. Мнс 34, 67, 70, 81, 82, 346
- Мозирський замок 81
- Мозирський пов. Мнс 346
- Мойславичі, с. Городельського пов. Блз 261
- Молдавський гостинець 7
- Молдова 4—6
- Москва, див. Російська держава
- Москва (Moskwa), м., столиця Московського Великого князівства, Російської держави 7, 32, 33, 37, 40, 41, 52, 71, 77, 78, 92, 339, 344
- Московія, див. Російська держава
- Московське велике князівство (Московська земля) 11, 32, 73, 145, 167
- Московська земля див. Московське велике князівство
- Мости (Августов), м. Белзького пов. Блз 52, 213
- Мости, с. Луцького пов. Влн 198, 213
- Мотвин, с. Квс 194
- Мошениця, с. Луцького пов. Влн 65
- Мстиславль, м., столиця Мстиславського князівства, згодом адм. центр Мст 34
- Мстишин, с. Луцького пов. Влн 65
- Муравиця, м. Луцького пов. Влн 178
- Муравський шлях 345
- Мухавець, р. 130
- Навіз (Новоз), с. Чорнобильського, згодом Київського пов. Квс 34
- Наддніпрянина (Понизов'є) 4—9, 11, 13, 86, 161, 351
- НДР 363, 368
- Неаполь, м. в Італії 305, 306
- Негребів, с. Луцького пов. Влн 65
- Немирівський маєток у Вінницькому пов. Брц 309
- Немирівські ліси у Вінницькому пов. Брц 310
- Несвіж, м. Новогрудського пов. Нвг 194
- Несвіч, с. Луцького пов. Влн 65, 66, 69, 126
- Несухойжі (Niesuchojeży), м. Володимирського пов. Влн 67, 69, 172, 208, 209
- Несухойзький замок 170—172
- Несухойзька вол. 345
- Неці, с. Володимирського пов. Влн 171
- Нещерів, див. Неширів
- Неширів (Нещерів), м. Київського пов. Квс 281, 283
- Нижня Русь 28, 29
- Низ 81
- Німеччина (Німецькі землі, Duyczen landen) 7, 22
- Ніжинський полк 353

- Новгород див. Новгород-Сіверський
Новгород (Nouagardia), м. 7, 76, 77, 365, 366
- Новгород-Сіверський (Новгородок, Новгородок-Сіверський, Nouogrod м. Чернігово-Сіверського князівства 6, 7, 25, 26, 32—34
- Новгородок див. Новгород-Сіверський
Новгородський (Новгород-Сіверський) пов. 352
- Новгородок, м. Влнс, згодом адм. центр Нвг 34
- Новгородок-Сіверський див. Новгород-Сіверський
- Новий Збараж 350
- Новий Костянтинів (нині с. Новокостянтинів, Летичівського р-ну, Хмельницької обл.) 347
- Нові Санжари 345
- Новоз див. Навіз
- Новоселиця, с. Володимирського пов. Влн 118
- Новоселицький запуск у Володимирському пов. Влн 231
- Новосілки, с. Володимирського пов. Влн 230, 235
- Нурска земля 352
- Обоглібичі, с. Луцького пов. Влн 199
- Обухів, с. Київського пов. Квс 283
- Обухівський р-н Київської обл, 352
- Овлочимська пуша у Володимирському пов. Влн 193
- Овруч, повітове м. Квс 34, 113
Овруцький замок 82
- Овруцький пов. 345
- Одорівська пуша див. Ходорівська пуша
Ожигівці (Вжигівці), м. Кременецького пов. Влн 70
- Оздютичі, с. Володимирського пов. Влн 196, 346
- Озерці, с. Луцького пов. Влн 69
- Озеряни, м. Володимирського пов. Влн 346
- Олевська вол. 345
- Олика, м. Луцького пов. Влн 66, 70, 194, 345
- Ольбле (Ольбле Руське), с. Володимирського пов. Влн 201, 310, 311
- Ольбле Руське див. Ольбле
- Опочно (Opoczno), повітове м. Снд 19, 20
- Орани, с. Володимирського пов. Влн 118
- Оратиничі, с. 129
- Орда, див. Кримське ханство
- Орель р. 345
- Ореса (Oressa), р. 76, 77
- Оріховець 196
- Ородло, див. Городло
- Орша, повітове м. Втб 34
- Оршин, уроч. попл. м. Нещерова Київського пов. Квс 283
- Оршичин (Аршичин), с. Луцького пов. Влн 65, 66, 69
- Оскрів, с. Володимирського пов. Влн 346
- Османська імперія (Туреччина, Турки) 4, 52, 80, 81, 94, 138, 353, 358
- Остер, повітове м., згодом м. Київського пов. Квс 146, 236, 237
Остерський замок 80, 145, 146
- Острів, с. Перемишльського пов. і землі Рск 213
- Острог (Ostrog), м. Луцького пов. Рлн 34, 53, 54, 61, 65, 66, 68, 100, 110, 121, 152, 153, 154, 156, 187, 238, 246, 252, 255, 261, 278, 296, 305, 328, 330, 332, 333, 345, 347
- Острожець, м. Луцького пов. Влн 110
- Острський замок див. Остерський замок
Осьмиговичі, с. Володимирського пов. Влн 200
- Паволоч, м. Житомирського пов. Квс 317, 345
- Панство Велике Литовське див. Велике князівство Литовське
- Паусть 34
- Пелча, с. Володимирського пов. Влн 203
- Перекопська Орда див. Кримське ханство
- Перекоп (Таврійські ворота, Taugisae porta), м., фортеця 7, 8, 76, 77
- Перемиловець, с. Луцького пов. Влн 66, 68
- Перемиль, м. Луцького пов. 65, 66, 69, 74, 343
- Перемишль (Premislia), м., адм. центр землі Рск 56, 58, 59, 213
- Перемишльська дорога в Рск 58
- Перемишльська земля Рск 57
- Перемишльський (Премизький) пов. Перемишльської землі Рск 223
- Перенятин, с. Кременецького пов. Влн 70
- Переяслав, м. 345
- Персія (Persia, Persis) 7, 29, 76, 77, 339
- Петриковичі, м. Мозирського пов. Квс; з 1566 р. Мнс 66, 70
- Печихвости, с. Луцького пов. Влн 66, 69
- Пиздра (Pisdri), повітове м. Клс 23, 25
- Пирятин, с. Кременецького (Луцького) * пов. Влн 200
- Південь 7
- Північне Причорномор'я 345
- Підгайці, с. Луцького пов. Влн 195, 203
- Підлужжя, с. Кременецького пов. Влн 200
- Підляська земля 84, 159
- Підляське воев. (Пдлс) 300
- Піна (Piēna), р. 76, 77
- Пінськ, повітове м. Брс 6, 34, 56, 70, 107, 130, 187, 188, 222, 226, 246
- Пінський міст, с. Володимирського пов. Влн 346
- Пінський пов. Брс 200, 219
- Пісківка, р. 298
- Пісківка, с. Київського пов. Квс 298
- Піскова Скала 237
- Піщатинці, с. Кременецького пов. Влн 202

* Адміністративна належність мінялася

- Пйотркув, м. 36
 Плоцьк (Ploczko), м. Мазовецького князівства, згодом адм. центр Плц 20, 21, 22
 Поганський край (Heuydenlant) 22
 Погост, с. Пінського пов. Брс 34, 66, 70
 Поділля, див. Кременецький пов. Влн
 Поділля див. Подільське воев. (Пдл)
 Подільська земля див. Подільське воев. (Пдл)
 Подільське воев. (Пділля, Подільська земля, Podolia), 5—7, 56—58, 80, 159, 220, 260, 302, 348, 350
 Подільський Кам'янець див. Кам'янець Подільський край див. Кременецький пов. Влн
 Подрез див. Потрез
 Познань, м., адм. центр Пзн 52, 124
 Познанське воев. (Pospańskie województwo) Пзн 299
 Полісся (Волинське Полісся, Київське Полісся) 188, 189, 251, 252, 345, 350,
 Полонна, с. Луцького пов. Влн 65, 66, 69
 Полонне (Polone) м. Луцького пов. Влн 53, 54, 157, 345, 348
 Полтавська обл. 345
 Польща (Корона, Корона Польська, Лядське [панство], Польське королівство, Річ Посполита, Korona, Korona Polska, Polen, Polonia, Polska, Regnum Poloniae) 4—7, 9, 10, 12, 18, 19, 20, 22, 26, 27, 28, 52, 53, 55, 56, 59, 74, 88, 175, 176, 177, 206, 225, 240, 241, 246, 256, 260, 348, 351, 352, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 367
 Поля див. Дикі Поля
 Понизов'є див. Наддніпрянина
 Понт Евксінський (Pontus Euxinus) 76
 Поперінг, м. у Белгії 365
 Поридуби, с. Володимирського пов. Влн 123, 231, 232
 Порицьк (Порицько, Rogick) м. Володимирського пов. Влн 67, 69, 208, 209, 244, 245, 347
 Порицьк див. Порицьк
 Потаржин Белзького пов. Блз с. 196
 Потіївка, с. Житомирського пов. Квс 299
 Потрез (Подрез), с. Луцького пов. Влн 67, 69
 Почаїв, с. Кременецького пов. Влн 71, 93, 195
 Почайна, р. 45
 Почапки, с. Кременецького пов. Влн 197
 Правобережна Україна 9
 Премиський пов., див. Перемишльський пов.
 Приазов'я 345
 Придніпров'я 345
 Прип'ять (Prypiecz), р. 55, 76, 77, 82
 Прогній, с. Луцького пов. Влн 197, 202
 Пропасть (Proraszc), р. 76
 Пропойськ, м. Мстиславського князівства, згодом Річицького пов. Мнс 34
 Пруси див. Прусія
 Прусія (Пруська земля, Пруси, Prussia, Prussie terra), 20, 51, 53, 54, 56, 294
 Пруська земля див. Прусія
 Прут, р. 348
 Псел, р. 345
 Псков (Plescouia), м. 7, 29, 76, 77, 363, 365, 366
 Птич (Pczit), р. 76, 77
 Пустомити, с. Луцького пов. Влн 65, 66, 69
 Путивль (Putiul), повітове м. Квс, згодом у складі Російської держави 34, 41, 76, 77, 344, 345
 Радовичі, с. Володимирського пов. Влн 200
 Радогощ, м. Чернігово-Сіверського князівства 34
 Радом (Радомль, Radom), повітове м. Срд 55, 56, 58
 Радомль, див. Радом
 Ратен, див. Ратно
 Райки, с. Кременецького пов. Влн 338
 Ратно (Ратен), м. Холмського пов. і землі Рск 52, 190, 290, 291
 Ратенський замок 290
 Ратчин, див. Рачин
 Рачин (Ратчин), с. Луцького пов. Влн 65
 Рилавиця, м. Володимирського пов. Влн 309, 310, 317, 318, 331, 332, 333
 Рилавиця, р. 331, 333
 Ринкова вул. у м. Володимирі Влн 258
 Рівне, див. Ровно
 Річ Посполита, див. Польща
 Річица, м. Влнс, згодом повітове м. Мнс 34
 Ровно (Рівне, Rowne), м. Луцького пов. Влн 53, 54, 65, 66, 68, 70, 94, 345
 Ровенська обл. 345, 350
 Рогачов, м. Влнс, згодом Річицького пов. Мнс 34
 Роговеш, див. Рохівка
 Рогозенський маєток у Луцькому пов. Влн 195
 Рожище, м. Луцького пов. Влн 144
 Романів, с. Луцького пов. Влн 345
 Російська держава (Москва, Московія, Московська земля, Росія, Moscouia) 4, 5, 7, 8, 33, 41, 76, 77, 80, 81, 83, 93, 94
 Росія, див. Російська держава 348
 Ростлавль див. Вроцлав
 Рось, р. 352
 Рохівка (Роговеш), с. Житомирського пов. Квс 314
 РР 367
 Рублівка (Rubliuwka, Rublowka), с. Кременецького пов. Влн 239—241
 Руді Білки, с. Мозирського пов. Квс, з 1566 р. Мнс 81
 Рудка, с. Кременецького пов. Влн 96
 Рудка, с. Луцького пов. Влн 203
 Рудники 88
 Ружин, с. Володимирського пов. Влн 195, 346
 Руснів, с. Володимирського пов. Влн 203
 Русь, див. Велике князівство Литовське
 Русь, див. Руська земля
 Русь, див. Україна
 Русь Верхня (Rossia Alta) 30, 343

- Русь Нижня (Rossia Detta), 29, 343
 Руська земля (Галицько-Волинське князівство, Галицька Русь, Галичина, Русь, Russia, Rusie terra, Russiae terra) 5—7, 9, 16, 17, 20, 22, 53, 54, 56, 57, 58, 128, 342, 351
 Руське воев. (Ruskie wojewódstwo) Рск пор. Руська земля 256, 257, 351
 Рюген, о-в на Балтійському морі, нині округ Росток НДР 342
- Садів, с. Луцького пов. Влн 201
 Самара, р. 72
 Самбірський пов. Перемишльської землі Рск 223
 Самоволя, с. Володимирського пов. Влн 301, 302
 Сандомир (Судомир, Sandomiria), м., адм. центр Снд 19, 20, 35, 36, 56, 58
 Санжарівський див. Санжарівський перевіз
 Санжарівський (Санжарівський) перевіз 345
 Санчаров, уроч. на татарському шляху на р. Ворсклі у Квс 72
 Сапунів, с. Кременецького пов. Влн 131
 Сатиїв, м. Луцького пов. Влн 66, 68
 Свободзін, м. 367
 Свидничко, с. Люблінського пов. Лбн 211
 Свиначин, с. Володимирського пов. Влн 168, 169, 346
 Свинухи (Свинюхи), м. Володимирського пов. Влн 67, 69, 203, 221, 346
 Свинюхи, див. Свинухи
 Свирже (Свиржі), м. Холмського пов. і землі Рск 337, 338
 Свиржеський замок Холмського пов. і землі Рск 338
 Свойчів, с. Володимирського пов. Влн 196, 346
 Сейм (Siem), р. 76, 77
 Селець, с. Володимирського пов. Влн 197
 Селець, с. Луцького пов. Влн 197
 Сереховичі, с. Володимирського пов. Влн 172
 Серкизів, м. Володимирського пов. Влн 188, 189, 219, 220
 Серкизовець, с. Володимирського пов. Влн 66, 68
 Сецехув (Seczechow, Seczechow), м. 19—22
 Сингаї, с. Овруцького пов. Квс 269
 Синява, м. Летичівського пов. Пдл 348
 Сіверська область (Сіверські маетки, Sewieriensis provincia, Siewierskie dobra) в Чернігівському пов., з 1635 р. в Чрн 76, 304, 339
 Сіверські маетки, див. Сіверська область
 Сілезія 366
 Сінайська гора 91
 Сінне, с. Луцького пов. Влн 67, 69, 345
 Сірія (Syria) 8, 76, 77
 Скавишин, с. Мозирського пов. Квс, згодом Мнс 81
 Склень, с. Луцького пов. Влн 168, 169, 197
- Сколобов, с. Житомирського пов. Квс 314
 Скоморохи, с. Белзького пов. Блз 301, 302
 Скорч, с. Луцького пов. Влн 196
 Скринне, м. Опочинського пов. Снд 148, 210, 211
 Славентичі див. Словатичі
 Слободиське гупно у Житомирському пов. Квс 221
 Слободище, с., згодом м-ко Житомирського пов. Квс 71, 345
 Словатичі (Славентичі), м. Берестейського пов. Брс 130
 Словатичський фільварок у Берестейському пов. Брс 196
 Словешня (Slogzesnia), р. 76, 77
 Слонім, повітове м. Трц, згодом Нвг 34
 Служів (Stuzew), 286
 Слуцьк, м. Новогрудського пов. Нвг 6, 226, 268, 269
 Случ (Slucz), р. 76, 77, 347
 Смиків, с. Луцького пов. Влн 65
 Смоленськ, м. 33, 34
 Смолянка, с. Володимирського пов. Влн 202
 Смотрич (Smotricz), м. Кам'янецького пов. Пдл 23
 Снятин, повітове м., пізніше м. Коломийського пов. Галицької землі Рск 8
 Сож (Sos), р. 76, 77
 Сокаль, м. Белзького пов. Блз 117, 212, 330, 352
 Соколь, м. Луцького пов. Влн 65, 144
 Солець, с. Перемишльського пов. і землі Рск 236
 Солов'їв, с. Володимирського пов. Влн 171
- Стайки, с. Київського пов. Квс 345
 Стамбул див. Константинополь
 Старгард, м. Тчевського пов. Пмр 274
 Стародуб, м. Сіверського князівства 34
 Старокостянтинів, (зараз р-ц Хмельницької обл.) 347
 Степ 5
 Степанська пуца в Луцькому пов. Влн 112
 Степань (Stepany), м. Луцького пов. Влн 34, 53, 54, 65, 70
 Стир (Styr), р. 76, 77, 99, 110, 222, 226, 246
 Стрий, м. Перемишльського пов. і землі Рск 251, 252, 301
 Стрілецька пуца у Городельському пов. Блз 191, 192
 Стрільці, с. Городельського пов. Блз 191
 Стрішин, м. Влнс, згодом Річицького пов. Мнс 34, 87, 88
 Стромилова Кам'янка, див. Кам'янка
 Струмилова
 Судак, м. у Криму 7
 Судомир, див. Сандомир
 Сула, р. 318, 345
 Суходоли, с. Володимирського пов. Влн 201
 Сучава, м. у Румунії, адм. центр повіту 7
 Схід 6, 7, 11, 76, 342, 367
 Східне Поділля див. Брацлавщина

- Тавань (Товань), перевіз на р. Дніпрі (Таванська переправа, Towani trajectum) 7, 72, 73, 76, 77, 345
- Таванська переправа див. Тавань
- Таврійські ворота див. Перекоп
- Таврійські лимани (Tauricenses lacusae) 76, 77
- Тайкури, м. Луцького пов. Влн 197
- Тарнув, м. 332, 351
- Татарія див. Кримське ханство
- Татарський гостинець (Татарський шлях) 7, 120, 347, 352
- Татарський шлях див. Татарський гостинець
- Тверь, м. 37
- Твориничі, с. Володимирського пов. Влн 195
- Теребин, с. Городельського пов. Блз 206
- Тернопіль 348
- Тернопільська обл. 352
- Теслугів, с. Кременецького по в. Влн 196
- Тетерів (Teterew), р. 76, 77
- Титва (Titwa), р. 76, 77
- Толпижани, с. Луцького пов. Влн 201
- Товань див. Тавань
- Торговиця, м. Луцького пов. Влн 178
- Торунь (Thoren, Thorun), повітове м. Хлм 6, 17—21, 128, 129, 131, 132, 278, 279, 280
- Торчин, м. Луцького пов. Влн 201, 330, 352
- Торя див. Турія
- Трапезунд (Трапізон), м. в Туреччині 109
- Траші, с. Пінського пов. Брс 226
- Трепізон див. Трапезунд
- Трипілля, м. Київського пов. Квс 283, 284
- Трір, м. в землі Рейнланд-Пфальц 367
- Троки, м., адм. центр Трц 31
- Трубецьк (Трубчевськ), м. Чернігово-Сіверського князівства 34
- Трубчевськ див. Трубецьк
- Трускавець (Троскавець), м. Перемишльського пов. і землі Рск 236
- Тупали, с. Володимирського пов. Влн 220
- Тур, р. 82
- Туречина див. Османська імперія
- Турів, м., столиця князівства, згодом м. Пінського пов. Брс 34, 66, 70
- Турійськ, м. Володимирського пов. Влн 66—69, 124, 163, 343, 346, 347
- Турійська вол. у Володимирському пов. Влн 319
- Турійський замок 85
- Турія, р. 171, 251
- Турія, с. Кременецького пов. Влн 203, 251, 252
- Турки див. Османська імперія
- Турне, м. в Бельгії 360
- Тучин, м. Луцького пов. Влн 198
- Угорщина 5
- Угринів, с. Луцького пов. Влн 196
- Уймиця (Воймиця), с. Володимирського пов. Влн 65, 68, 346
- Україна (Русь) 4—9, 34, 78, 237, 342, 346, 348, 352
- Устилуг (Встилуг, Вустилог), с. Володимирського пов. Влн., порт на р. Бузі 84, 85, 95—98, 114, 116, 126, 152, 153, 159, 160, 168, 169, 192, 193, 213, 214, 218, 219, 232, 346
- Ухані, м. Холмської землі Рск
- Уша (Ussa), р. 76, 77
- Фалемичі, с. Володимирського пов. Влн 67
- Фастів, м. Київського пов. Квс 352
- Феодосія див. Кафа
- Фландрія (Flandria) 7, 18
- Флоренція, м. в Італії 300
- Форостів, с. Володимирського пов. Влн 203
- Франція 359
- ФРН 362, 367
- Хелмська земля див. Холмська земля
- Хмелів, с. Володимирського пов. Влн 195, 199
- Хмелів-Болоховичі (Chmielow-Bolochowicze), с. Володимирського пов. Влн 287—289
- Хмельницька обл. 347
- Хоболтова, с. Володимирського пов. Влн 65, 68
- Ходорівська (Одорівська) пуша у Київському пов. Квс 314
- Ходорків, м. Київського пов. Квс 352
- Ходорковичі, с. Луцького пов. Влн 197
- Холм (Colmen), м., адм. центр Холмської землі Рск 21, 52, 211, 338
- Холмський замок 134, 178
- Холмська (Хелмська) земля Рск 62, 251, 252, 266, 267, 271
- Хопків див. Хупків
- Хорол, р. 345
- Хотинь, с. Кременецького пов. Влн 197
- Хотечів, с. Володимирського пов. Влн 65, 201, 214, 235
- Хрінники, с. Луцького пов. Влн 201
- Хрнахи (?) 254
- Хупків (Хопків), м. Луцького пов. Влн 228, 245
- Цвіккау, м. нині округ Карл-Марк-Штадт НДР 368
- Цехановичі див. Цеханув
- Цеханув (Цехановичі), м., адм. центр Цеханувської землі Мзв 349
- Цехановці, с. Дорочинського пов. Пдлс 51
- Цурків, с. Луцького пов. Влн 65
- Челешниця, с. Берестейського пов. Брс 200
- Черкаси, повітове м., Квс, з 1566 р. м. Київського пов. Квс 34, 38, 44, 71, 72, 78, 80, 86, 346
- Черкаський замок 78, 118
- Чернігів, м., столиця Чернігово-Сіверського князівства, згодом м. у складі Російської держави; з 1635 р.— адм. центр воев. Чрг 7, 32—34, 343

Чернігівський замок 146
Чернігівське воєв. Чрн 5, 304, 338, 352, 353
Чернігівський пов. 352
Чернігово-Сіверщина 5, 352
Черськ (Schiguzk), м., адм центр Черської землі Мзв 21, 22
Четвергня, м. Луцького пов. Влн 34, 65, 66, 69, 100
Чехія 7
Чичерськ, м. Влнс, згодом м. Річицького пов. Мнс 34
Чорна Криниця, р. 72
Чорний Острів, м. Летицького пов. Пдл 348
Чорнишова Гора, уроч. у Городельському пов. Блз 192
Чорнобиль, повітове м. Квс, з 1566 р. м. Київського пов. Квс 32—34, 67, 70
Чорнобильський замок 81
Чорторійськ, м. Луцького пов. Влн 34, 66, 69
Чуднів, м. Житомирського пов. Квс 34, 224, 225, 345
Шайно, с. Володимирського пов. Влн
Шаравка, м. Летицького пов. Пдл 348
Швеція (Suacia), 8, 76, 77, 348
Шепегин, с. Луцького пов. Влн 70
Шеплі, с. Луцького пов. Влн 65, 198
Шидлув, м. 46
Шильбург (Schilburg), м. 19, 20
Шистів, с. Володимирського пов. Влн 201, 237, 350
Шотландія 350
Шпанів, м. Луцького пов. Влн 197
Штральзунд (Stralsund), м. 17, 18, 342
Щебжешин (Szczebzeszyn), м. Красноставського пов. Холмської землі Рск 287, 288
Щекоцін (Schczecoczin), м. 26, 28
Щенютин, с. Володимирського пов. Влн 202
Яблоцький фільварок, Берестейський пов. Брс 196
Ядрин, м., пізніше Андріанополь, нині м. Едірне в Туреччині 167
Ямний ліс у Житомирському пов. Квс 268, 269
Янушпільські фільварки у Кременецькому пов. Влн 200
Ярослав (Jaroslaw), м. Перемишльського пов. і землі Рск 54, 213, 243, 244, 311—313
Ярославичі (Єрославичі), с. Луцького пов. Влн 196
Ясси, м. у Молдові 8, 246
Arabia див. Аравія
Asia див. Азія
Beberer, Beberern див. Бобровники
Beresina див. Березина
Beresteczko див. Берестечко
Białogród див. Білгород
Bobr див. Бобер
Borysthenes див. Дніпро

Braclawskie (Braslawskie) wojewódstwo див. Брацлавське воєводство
Brescie див. Берестя
Brest див. Бжесьць
Brody див. Броди
Bug див. Буг
Caffa, Carpa див. Кафа
Chio див. Київ
Chmielów Bolechowicze див. Хмелів-Болоховичі
Colmen див. Холм
Colomya див. Коломия
Conin див. Конін
Cotbe?
Cracovia, Cracoviensis civitas, Craków див. Краков
Czasyłow див. Красилів
Damascus див. Дамаск
Dacia див. Данія
Dessna див. Десна
Dolyna див. Долина
Dorohobush див. Дорогобуж
Drohobucz див. Дрогобич
Drutz див. Друть
Dubno див. Дубно
Duyczen Landen див. Німецькі землі
Flandria див. Фландрія }
Galatha див. Галата }
Gdańsk див. Гданськ
Grodok див. Городок
Grodole див. Городло
Haliczany див. Галичани
Heydenlant див. Поганський край
Horinia див. Горинь
Horuchow див. Горохів
Hrubeschow, Hrubieschow див. Грубешів
India див. Індія
Iputz див. Іпуть
Jaroslaw див. Ярослав
Kaczibieow див. Качибіїв
Kalis див. Каліш
Kamień див. Камінь
Kamieniec, Kamieniec Podolski див. Кам'янець
Kazemer, Kazemir, Kazimiria див. Казімеж
Kiewskie (Kiіowskie) wojewódstwo див. Київське воєводство
Kiouia, Kiіow, Kijow див. Київ
Kijowska ziemia див. Київське воєводство
Konotor див. Конотоп
Korec див. Корець
Korona, Korona Polska див. Польща
Kowel див. Ковель
Krzemianiec, Krzemieniec, Krzemienyecz див. Кременець
Kunigstat див. Кенігштадт
Kuawia, Kuowia див. Київ
Ladimiria, Ladimiria, Ladymir, Ladimiriensis civitas див. Володимир
Lancicia див. Ленчиця
Lauczke див. Луцьк
Lemberg див. Львів
Leopoliensis civitas, Leopolis див. Львів
Leszno див. Лешно
Lithuania див. Велике князівство Литовське

Lobelyn див. Люблін
Lublin див. Люблін
Luceoriensis civitas, Luczk, Luczka, Luczsko див. Луцьк
Łokaczu див. Локачі
Łuck див. Луцьк
Łuków див. Лукув
Magrapan див. Київ
Magnus ducatus Lithuaniae див. Велике князівство Литовське
Masovia див. Мазовія
Miedzyszcz Ostrogski див. Межиріч
Mielnica див. Мельниця
Moscouia див. Російська держава
Moskwa див. Москва
Niesuchojezu див. Несухоїжі
Nouogardia див. Новгород
Nouogrod див. Новгород-Сіверський
Opoczno див. Опочно
Oressa див. Ореса
Ostrog див. Острог
Pczit (!) див. Птич
Persia, Persis див. Персія
Piena див. Піна
Pisdri див. Пиздра
Plescouia див. Псков
Ploczko див. Плоцьк
Podolia див. Подільське воеводство
Polen див. Польща
Polone див. Полонне
Polonia див. Польща
Polska див. Польща
Pontus Euxinus див. Дніпро
Porick див. Порицьк
Posnańskie województwo див. Познанське воеводство
Premisla див. Перемишль
Propasz див. Пропасть
Prussia, Prussie terra див. Пруссія
Prypiecz див. Прип'ять
Putiul див. Путивль
Raczenia див. Іновроцлав
Radom див. Радом
Regnum Poloniae див. Польща
Rossia Alta див. Верхня Русь
Rossia Delta див. Нижня Русь
Rowne див. Ровно
Rpiew див. Ірпінь
Rublowka, Rubliuwka див. Рублівка
Ruskie województwo див. Руське воеводство
Russia, Russiae terra див. Руська земля

Sacracin, Sacrasczin див. Закрочим
Samogithia див. Жемайтія
Sandomiria див. Сандомир
Schczecoczin див. Щекоцін
Schilburg див. Шильбург
Schiruczк див. Черськ
Seczechow, Seczechow див. Сецехув
Sewieriensis prouincia див. Сіверська область
Siem див. Сейм
Siewierskie dobra див. Сіверська область
Slorzestia див. Словешня
Slucz див. Слuch
Służew див. Служев
Smotricz див. Смотрич
Sos див. Сож
Stepany див. Степань
Stir див. Стир
Stralsund див. Штральзунд
Suecia див. Швеція
Syria див. Сирія
Szczebreszyn див. Щебжешин
Tartaria див. Кримське ханство
Tauricae porta див. Перекоп
Tauricenses lacunae див. Таврійські лимани
Thoren, Thorun див. Торунь
Teterew див. Тетерів
Titwa див. Титва
Towani traiectum див. Тавань
Valachia див. Волощина
Vechra див. Вехра
Vilna див. Вільно
Włodzimierz див. Володимир
Voliniensis terra див. Волинське воеводство
Volinia див. Волинське воеводство
Vssa див. Уша
Warszawa, Warschovia див. Варшава
Weper, Wepir див. Вепш
Wieluńska ziemia див. Велюньська земля
Wischegród див. Вишоград
Wiźwa див. Вижва
Wladimiria див. Володимир
Wolińska ziemia див. Волинське воеводство
Wołyń див. Волинське воеводство
Wojnarowa див. Войнарова
Wołyńskie województwo див. Волинське воеводство
Wratislavia див. Вроцлав

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ВОЄВОДСТВ

Блз — Белзьке
Брс — Берестейське
Брц — Брацлавське
Елн — Волинське
Влнс — Віленське
Втб — Вітебське
Інв — Іновроцлавське
Квс — Київське
Клс — Каліське

Лбн — Люблінське
Лнч — Ленчицьке
Мзв — Мазовецьке
Мнс — Мінське
Мст — Мстиславське
Нвг — Новогрудське
Пдл — Подільське
Пдлс — Підляське
Пзн — Познанське

Плц — Плоцьке
Пмр — Поморське
Рвс — Равське
Рск — Руське
Снд — Сандомирське
Срд — Серадське
Трц — Троцьке
Хлм — Хелмінське
Чрг — Чернігівське

ПОКАЖЧИК МОВ ДОКУМЕНТІВ

італійська 13

латинська 1—3, 5—7, 9, 11, 12, 44, 46, 56

німецька 8, 10

польська 47, 147, 176, 183, 188, 190, 196,
200, 202, 210, 211, 216, 233, 236, 241,
244, 255

польська кириличною абеткою 99, 115

староросійська 14, 17, 21

старобілоруська 15, 16, 18—20, 22, 23,
25, 27—43, 45, 49—55, 57, 59—63, 142

староукраїнська 4, 24, 48, 58, 64—98,
100—114, 116—141, 143—146, 148—
175, 177—182, 184—187, 189, 191—195,
197—199, 201, 203—209, 212, 213, 215,
217—232, 235, 237—240, 242, 243, 245—
254

ПЕРЕЛІК СЛІВ ПІД ТИТЛАМИ

Барзобгатын — Борзобогаті	гдря — господаря	гдрьское — господарське, господарської
Бгуриноско — Богуриноско-	гдрА — господаря	гдрьскои — господарській
го	гр.— гріш	гдрьском — господарському
бже — боже	грошеи — грошів	гдрьскому — господарсько-
бжего — божого	гршеи — грошів	му
бжого — божого	гршеи — грошів	гдрьскомъ — господарсько-
	гршен — грошів	му
влдка — владика	гршеи — грошів	гдрьскою — господарською
влдки — владики	грши — гроші	гдрьскую — господарську
влдку — владика	гршни — грошів	гдрь — господар
в. м.— ваша милість	гдря — господаря	гдрь.— господарський
в. мс.— ваша милість	гдрские — господарські	гдрьская — господарська
в. мсти — вашої милості	гдрскии — господарські	гдрьские — господарські
в. мсти — вашої милості	гдрскии — господарський	гдрьские — господарські
вшою — вашою	гдрским — господарським	гдрьскии — господарський, господарські
	гдрскимъ — господарським	гдрьскимъ — господарським
гдра — господаря	гдрскихъ — господарських	гдрьскимъ — господарським
гдрем — господарем	гдрского — господарського	гдрьскимъ — господарським
гдремъ — господарем	гдрскогого — господарського	гдрьских — господарських
гдрскии — господарський	гдрскогого — господарського	гдрьскихъ — господарських
гдрскогого — господарського	гдрское — господарської	гдрьскогого — господарського
гдрскогого — господарського	гдрскои — господарської	гдрьскогого — господарського
гдрьскии — господарський	гдрском — господарському	гдрьскогого — господарського
гдрьскии — господарські	гдрскомъ — господарському	гдрьскогого — господарського
гдрьскии — господарський	гдрскую — господарську	гдрьское — господарське, господарської
гдрьскими — господарськи-	гдру — господарю	гдрьское — господарської
ми	гдру — господарю	гдрьскои — господарській
гдрьскимъ — господарським	гдрь — господар	гдрьском — господарському
гдрьских — господарських	гдрьскии — господарський	гдрьскому — господарсько-
гдрьских — господарських	гдрьским — господарським	му
гдрьскихъ — господарських	гдрьскимъ — господарським	гдрьскомъ — господарсько-
гдрьскогого — господарського	гдрьских — господарських	му
гдрьское — господарське	гдрьскогого — господарського	гдря — господаря
гдрьскои — господарській	гдрьскогого — господарського	гдрА — господаря
гдрьскую — господарську		

пѡгрша — пѡвроша
полугрошъку — пѡврошка
Прчтоѡ — Пречистої

сѡта — свята
сѡтѡ — святї
сѡто — свято
сѡтого — святого
сѡтоѡ — святої
сѡтом — святому

сѡгодня — сѡгодня
сѡто — свято
сѡтого — святого
сѡтоѡ — святої

Хрста — Христа

цра — царя
члѡека — чоловіка
члѡека — чоловіка

члѡека — чоловіка
члѡекоѡ — чоловікѡв
члѡекъ — чоловік
члѡека — чоловіка
чсѡ — часї
чсѡ — часї
чсѡвъ — часѡв
чстныи — чесный
чсѡ — час

СКОРОЧЕННЯ, ВЖИВАНІ У ТЕКСТАХ

в. в.— ваша вірність	индик.— індікт	млстю — милістю
вдце — владиці	инъдык — індікт	млт.— милість
в. м.— ваша милість		млтъ — милість
в. м.— ваша милість	кж. его мл.— княжа його милість	млтю — милістю
в. мл.— ваша милість	кж. их мл.— княжата їх милість	мс.— милість
в. мс.— ваша милість	кнжати — княжати	мст — милість
в. мст.— ваша милість	кнжи — княжий	мсца — місяця
в. мсти — вашої милості	кнзь — князь	мл.— милість
Володи.— Володимирського	кнАзства — князівства	нояб.— листопада (ноября)
	кнАзьства — князівства	ншимъ — нашим
гдне — господине	кор. мл.— королівська милість	нших — наших
гдну — господину	кр.— королівський	ншого — нашого
гдрських — господарських	кр. мл.— королівська милість	Прв. мар. двр. нм. бел. нут.
ген.— січня (генваря)		кз. Мих. Лв. Глин.— Правив маршалок дворний, намісник бельський і нутський (?) князь Михайло Львович Глинський
гри.— гріш, грошів	лет. бож. нарож.— літа божого народження	При т. был. мар. двор. нам. мер. и шник. пан Григ. Стан.— При тому був маршалок дворний, намісник мерецький і онікський пан Григорій Станіславович
гршеи — грошів	лет. бож. нарож.— літа божого народження	пнзем — пенязей, пенязів
грши — гроші	лът. бож. нарож.— літа божого народження	псан — писаний
гршии — грошів, грошей		сент.— вересня (сентября)
гршии — грошів, грошей	мар.— березня (марта)	т. мл.— твоя милість
гдрскомъ — господарському	млст — милість	тв. мл.— твоя милість
гдрських — господарських	млсти — милості	
гдрського — господарського	млсти — милості	
гдрського — господарського	млсти — милості	
гдрское — господарської	млсть — милість	
	млстю — милістю	
ден.— день		
е. м.— його милість		
звер.— зверхність		
злтых — золотих		

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

арк.— аркуш	кн.— книга	рр.— роки
бл.— близько	кн.— князь	рц — райцентр
б. м.— без місця	м.— місто, містечко	с.— село
вел. кн.— великий князь	обл.— область	св.— святий
воев.— воєводство	оп.— опис	сл.— слобода
	опубл.— опубліковано	сmt — селище міського типу
гр.— гріш	пов.— повіт	спр.— справа
	порівн.— порівняй	ст.— століття
док.— документ	прим.— примітка	тис.— тисяча
		уроч.— урочище
зв.— зворот	р.— рік	ф.— фонд
зол.— золотий польський	р.— ріка	ш.— шеляг
	р-н — район	

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

1. 1320 р., серпня 27. Володимир.— Протекційний універсал володимирського кн. Андрія Юрійовича краківським купцям на гарантію торгової безпеки та зменшення митного збору у Володимирі 16
2. 1320 р., серпня 27. Володимир.— Протекційний універсал володимирського кн. Андрія Юрійовича торунським купцям на право безмитної торгівлі у Володимирі 17
3. 1324 р., травня 3. [Володимир].— Лист ради м. Володимира до ради м. Штральзунда з підтвердженням належності до Володимирської міської громади купців Бертрама і Миколая Русинів, товари яких після корабельної аварії затримані у Штральзунді 17
4. Після 1341 р. [Берестя].— Грамота князів Кейстута і Любарта Гедиміновичів торунським купцям на право проїзду до Луцька через міста Дорогичин, Мельник і Берестя 19
5. 1349 р., червня 19. Бжесьць.— Універсал Казимира III на затвердження торгових доріг з Торуня до інших міст, у тому числі — до Володимира 19
6. 1349 р., грудня 5. Сандомир.— Універсал Казимира III на право вільного проїзду купців з Пруссії і Торуня до Володимира через землі Галицької Русі 20
7. 1349 або 1386 р.— Витяг із переліку митних зборів на торговому шляху між Торунем і Володимиром 20
8. 1379 р., листопада 18. Луцьк.— Лист володимирського і луцького кн. Дмитрія (Любарта) до львівської міської громади з визнанням складського права, як і раніше, за Львовом, Володимиром і Луцьком і з пропозицією повідомляти про випадки його порушення при транзитній торгівлі через землі Галицької Русі 22
9. 1385 р., лютого 1. Львів.— Протокол заяви львівського купця Миколая Кізеветера про сплату йому напарником Михайлом зі Смотрича власної частини боргу, на який вони удвох давали зобов'язання київському купцеві Доброгосту 23
10. 1441 р., березня 8. Львів.— Протокол судового спору про червець, привезений до Львова луцьким купцем Аароном 23
11. 1445 р., січня 27. Львів.— Ухвала Львівського лавничого суду в спорі італійського купця з Галацу Варавви з турецьким купцем з Дамаска Бубакром про борг, листове зобов'язання на який було оформлене в Новгороді-Сіверському 25
12. 1445 р., липня 1. Львів.— Протокол судового спору купців Іллі з Грубешова та Сахна зі Львова про боргові конфлікти, що виникли під час їхньої торгової поїздки до Києва і перебування в Луцьку 26
13. 1474 р., не раніше травня 1.— Витяг із щоденника подорожі посла Венеціанської республіки Контаріні до Персії з описом прибуття до Києва і оцінкою ролі Києва як центра транзитної торгівлі 28
14. [Між 1479 і 1490 рр.]. Псков.— Витяг зі статейного списку посольства Пскова до Казимира IV зі скаргою на пограбування луцьким старостою псковського купця Микифорки 29
15. 1486 р., травня 9. Вільно.— Дозволений лист Казимира IV до київського воеводи Юрія Паца на оренду київських, вишгородських і житомирських митних зборів київським і троцьким міщанам Симхові, Рабію, Садку і Шомаку Даниловичам, Семодиці і Рижку 30
16. 1486 р., липня 27. Троки.— Дозволений лист Казимира IV до путивльського намісника Митька Олександровича про передачу в оренду путивльських митних зборів київським і троцьким міщанам Симхові, Рабію, Садку і Шомаку Даниловичам, Семодиці і Рижку 31
17. 1488 р., січня 1. [Москва].— Витяг зі статейного списку посольства вел. кн. Івана Васильовича до короля Казимира IV з протестом проти збільшення розміру

- митних зборів у Києві, Чорнобилі, Чернігові й Новгороді-Сіверському, а також проти незаконної конфіскації купецьких товарів у рахунок несплаченого мита
18. 1488 р., березня 4. Вільно.— Безмитний лист Казимира IV мінському купцеві Луці Терешковичу з переліком державних і приватних замків Білорусії та України, в яких дубаси й ком'яги Терешковича не підлягають оподаткуванню
 19. 1488 р., червня 20. Сандомир.— Дозволений лист Казимира IV до звягольського намісника Окушка Калениковича про передачу в оренду звягольських митних зборів луцьким міщанам Ізраїлю, Єську і Юдці
 20. 1489 р., травня 12. Пйотркув.— Дозволений лист Казимира IV до володимирського намісника Івана Юрші про передачу в оренду володимирських, перемильських і литовських митних зборів берестейським міщанам Єсю і Авраму та грубешівському міщанину Єську
 21. 1490 р., травня 7. [Москва].— Витяг зі статейного списку посольства вел. кн. Івана Васильовича до короля Казимира IV з протестом проти конфіскації в Києві товарів тверського купця Климущі Михальова
 22. 1494 р., травня 26. Вільно.— Витяг із магдебурзького привілею Олександра київським міщанам з регламентацією розмірів митних зборів у Києві
 23. 1495 р., липня 4. Вільно.— Дозволений лист Олександра до луцького старости кн. Семена Гольшанського про запровадження на прохання Богдана Гостського торгів у м. Гоші
 24. 1495 р., листопада 8. Луцьк.— Судовий лист луцького старости кн. Костянтина Острозького у спорі луцьких шевців з купцями про право скуповування й перепродажу шкір різного гатунку
 25. 1496 р., листопада 10. [Вільно].— Писарський запис у Книзі записів Литовської метрики про надходження з Володимирської митниці
 26. 1496 р. [Москва].— Витяг зі статейного списку посольства вел. кн. Івана Васильовича до вел. кн. Олександра з роз'ясненням причин затримки в м. Києві посольства до Москви і купців турецького султана Баязета II
 27. 1498 р., лютий. [Москва].— Витяг зі статейного списку посольства вел. кн. Івана Васильовича до короля Казимира IV з викладом переданої через послів вимоги короля, щоб російські й іноземні купці, проїжджаючи через українські території до Росії, користувалися усталеними торговими шляхами і не обминали складських міст — Києва і Луцька
 28. 1498 р., травня 11. Вільно.— Дозволений лист Олександра до луцького старости кн. Семена Гольшанського на оренду луцьких митних зборів і важниці краківському міщанину Лерину Герешу
 29. 1498 р. [Вільно].— Писарський запис у Книзі записів Литовської метрики про надходження прибутків з київського ключництва і митниці
 30. 1498 р. [Вільно].— Писарський запис у Книзі записів Литовської метрики про надходження прибутків з Володимирської митниці і зборів капщинного податку
 31. 1499 р., січня 21. [Вільно].— Писарський запис у Книзі записів Литовської метрики про надходження прибутків з Путивльської митниці
 32. 1499 р., травня 2. Вільно.— Визнаний лист Олександра київському ключнику Сеньку Полозовичу і митнику Михайлу Цибулі на затвердження їхнього звіту про надходження прибутків і видатки Київської митниці
 33. 1499 р., травня 14. Вільно.— Витяг із судового листа Олександра у спорі київських міщан і київського воеводи кн. Дмитра Путятича з вказанням воеводських прибутків від торгівлі на міському ринку
 34. 1505 р., березня 3. Берестя.— Дозволений лист Олександра до луцького старости кн. Семена Гольшанського про передачу в оренду луцьких митних зборів троцьким міщанам Никею Прокоповичу і Шамаку Даниловичу
 35. 1505 р., червня 17. Шидлув.— Дозволений лист Олександра до володимирського намісника [Федора Янушовича?] про передачу в оренду володимирських митних зборів троцькому міщанину Никею Прокоповичу
 36. 1507 р., березня 4. Краків.— Універсал Сигізмунда I про передачу в оренду київських митних зборів троцькому міщанину Шамаку Даниловичу
 37. 1507 р., березня 19. Краків.— Універсал Сигізмунда I про передачу в оренду луцьких митних зборів троцьким міщанам Шамаку Даниловичу і Нисану Козці
 38. [Між 1508 і 1510 рр.], січня 4. Київ.— Визнаний лист київського воеводи кн. Юрія Гольшанського на право Київського домініканського монастиря збирати помірно за продаж збіжжя на київському ринку з місцевих і приїжджих купців
 39. 1509 р., січня 18. Вільно.— Визнаний лист Сигізмунда I володимирським митникам Федьку Лудовичу, Станіславу і Майку на затвердження їхнього звіту про надходження соляних і восковничих зборів з Володимирської митниці
 40. 1509 р., січня 18. Вільно.— Визнаний лист Сигізмунда I луцьким митникам Трушу, Нисану Симшичу і Ребинку Левейовичу на затвердження їхнього звіту про надходження і видатки з восковничих зборів Луцької митниці

41. 1520 р., серпня 2. Краків.— Універсал Сигізмунда I про передачу в оренду воскового і соляного митних зборів у Луцьку і Володимирі берестейському міщанину Міхелю Єзофовичу 49
42. [1521 р., не раніше травня 18]. [Вільно].— Писарський запис у Книзі записів Литовської метрики про надходження з соляних і восковничих зборів Луцької і Володимирської митниць 50
43. 1526 р., листопада 18. Берестя.— Лист колишнього берестейського митника Данька Єсковича до нового митника Міхеля Єзофовича з інформацією про розміри митних зборів і напрямки торгових шляхів на територіях, прилеглих до Берестейщини 51
44. 1527 р., серпня 7. Краків.— Потвердний привілей Сигізмунда I підданим кн. Острозьких на безмитне перевезення солі з соляних жуп Руського воеводства 53
45. 1529 р., листопада 30. Радомль.— Привілей Сигізмунда I на встановлення митниці в Давид-Городку на р. Горині з вказанням розміру і порядку стягнення мита 55
46. 1532 р., червня 10. Краків.— Універсал Сигізмунда I про затвердження торгових шляхів для перегону волів і перевезення товарів з Волощини, Поділля, Галичини та Волині на територію Польщі 56
47. 1532 р., червня 30. Краків.— Лист Сигізмунда I на підтвердження наданого ним раніше володимирським міщанам права збирати помірне і мостове у м. Володимирі на потреби міської оборони 59
48. 1533 р., серпня 21. Острог.— Лист кн. Іллі Острозького до кн. Кузьми Заславського з вимогою не затримувати в Заславі купців, що прямують до Острога 61
49. 1536 р., жовтня 18. Вільно.— Причинний лист Сигізмунда I до володимирського старости кн. Федора Сангушка з розпорядженням простежити за порядком зборів соляного мита на Волині і перевезенням солі з Дрогобича, Долини і Коломиї усталеними дорогами зі сплатою мит на Володимирській, Луцькій і Кременецькій митницях 62
50. 1537 р., серпня 25. Львів.— Причинний лист Сигізмунда I до кременецького старости Дахна Василевича з розпорядженням не втручатися у збір мит у волинських маєтках кн. Василя Сангушка, а також врегулювати термін торгів у м. Мельниці для уникнення їх співпадіння з торгами у м. Ковелі, належному Сангушкам 63
51. 1545 р., червня 15. Луцьк.— Вирок урядових ревізорів у справі за скаргою луцьких міщан на шляхту Луцького і Володимирського повітів про незаконне стягнення мита з купецтва в шляхетських маєтках і з переліком нововстановлених і усталених здавна митниць на Волині 64
52. 1545 р., липня 21. Кременець.— Витяг з ревізії Кременецького замку зі скаргою кременецьких міщан про незаконне стягнення мита на ярмарках і торгах у приватних містечках Кременецького і Луцького повітів 70
53. 1545 р., вересня 2. Житомир.— Витяг з ревізії Житомирського замку про зменшення старостинських прибутків з корчем у зв'язку з падінням торгової ролі Житомира 71
54. 1545 р., жовтня 20. Вільно.— Витяг із запису посольства кримського хана Сагіб-Гірея до Сигізмунда Августа про захоплення козацькими загонами турецьких і татарських караванів, що контрабандними шляхами йшли з товарами до Москви 71
55. 1547 р., жовтня 8. Вільно.— Універсал Сигізмунда Августа про передачу в оренду красноставським купцям Олехну і Івану Борзобогатим луцьких і володимирських митних зборів 73
56. [1550 р.].— Витяг з твору Михайла Литвина «Про звичаї татар, литовців і московитів» з оцінкою ролі Києва як головного центру транзитної торгівлі з країнами Сходу 76
57. 1552 р. Витяги з ревізій державних замків Великого князівства Литовського, розташованих на Україні, з вказанням розміру обвісток і митних зборів з купців і купецьких валок 78
58. 1555 р., березня 5. Вільно.— Визнаний лист луцького вйта Івана Борзобогатого-Красенського про умови контракту, укладеного з кн. Романом Сангушком, на поставку жита і пополу в Устилуг для сплаву до Гданська разом з потрібною для сплаву кількістю ком'яг 84
59. 1558 р., квітня 4. Вільно.— Безмитний лист Сигізмунда Августа на необмежену торгівлю в землях Великого князівства Литовського черкаським міщанам і боярам як «людям українним» 86
60. 1558 р., травня 18. Вільно.— Судовий лист Сигізмунда Августа до капітули Віленського кафедрального костюлу св. Станіслава у справі за скаргою київських міщан про незаконне стягнення мита з їхніх товарів на Стрішинській церковній митниці, що на Дніпрі 87
61. 1560 р., серпня 28. Рудники.— Безмитний лист Сигізмунда Августа на транспортування пополу, випаленого у волинських маєтках кн. Костянтина Острозького, на р. Буг для сплаву до Гданська 88

62. 1560 р., вересня 26. Вільно.— Універсал Сигізмунда Августа про передачу в оренду кременецьких митних зборів володимирському міщанину Мошею Агроновичу 89
63. 1560 р., вересня 30. Вільно.— Універсал Сигізмунда Августа про передачу в оренду кременецьких митних зборів віленському міщанину Якубу Фелісовичу 90
64. 1561 р., лютого 17. Луцьк.— Скарга московського купця Василя Позняка, підтверджена свідченням вижа, на луцького вїта Івана Борзобагатого-Красенського про стягнення мита в Луцьку, незважаючи на безмитний лист, з подарунків, везених патріархам і сінайським монастирям від Івана IV 91
65. 1561 р., липня 23. Луцьк.— Скарга Софії Петрової Семашкової на кременецького старосту кн. Миколая Збарзького про безпідставну конфіскацію коней і возів її підданих із с. Брухова, що їздили для обміну збіжжя на сіль до Залозець, незважаючи на сплату ними мита на Кременецькій митниці 92
66. 1561 р., серпня 3. Луцьк.— Визнаний лист митника Волинської землі Івана та його сина Василя Борзобагатих-Красенських на передачу в річну оренду луцькому міщанину Єську Мошівичу Дубровицької митниці з правом стягнення усталених митних зборів з усіх купців, крім турецьких і вірменських, що торгують у Росії, а також тих, що прямують на Ровенський ярмарок 93
67. 1561 р., вересня 8. Камінь-Каширський.— Визнаний лист кн. Марії Юрїїни Гольшанської Андрійової Курбської про умови контракту, укладеного з кн. Олександром Сангушком на поставку жита в Устилуг для сплаву до Гданська 95
68. 1561 р., листопада 14. Луцьк.— Скарга луцького купця Аврама Хажимовича, підтверджена свідченням вижа, на Андрія Рудецького про незаконне повторне стягнення мита в с. Рудці під час повернення Хажимовича з Вишневецького ярмарку 96
69. 1562 р., квітня 29. Луцьк.— Заява володимирського городничого Михайла Козинського про невиконання Іваном Калусовським угоди на поставку дерева для збірки ком'яг в Устилузі і викликаний цим зрив контракту Козинського з гданськими купцями щодо сплаву збіжжя і попелу 96
70. 1562 р., квітня 29. Луцьк.— Заява володимирського городничого Михайла Козинського про невиконання Гнівошом Калусовським зобов'язання на поставку попелу до Устилуга для сплаву до Гданська 97
71. 1562 р., травня 5. Луцьк.— Скарга берестейських купців Мартина Василевича і Саца Остапковича про повторне стягнення волового мита на Луцькій митниці за партію волів, незважаючи на сплату його у Заславі 98
72. 1563 р., січня 6. Луцьк.— Свідчення вижа про напад на ринку в м. Дубровиці на слугу володимирського городничого Михайла Козинського і захоплення в нього грошей, призначених для закупівлі меду і хутер 99
73. 1563 р., травня 13. Луцьк.— Скарга від імені справи мит Волинської землі Василя Загоровського на кн. Овдотію Матвійову Четвертенську про відмову спустити свій наплавний млин на р. Стирі під Четвертнею, внаслідок чого після зіткнення з ним затонула одна з ком'яг зі збіжжям і продовольством, транспортованими для постачання Київського замку 99
74. 1563 р., червня 13. Луцьк.— Скарга купця з Кафи Теміра Гречанина на хорлуцького урядника маєтку луцького і острозького владика Марка Жоравницького про напад і пограбування під час переїзду з Луцька на Острозький ярмарок 100
75. 1563 р., вересня 23. Луцьк.— Скарга купця з Кафи Іванеса Ормянина, підтверджена свідченням вижа, на Яна Кухмістровича-Дорогостайського про пограбування його в Дорогостаях під приводом несплати гребельного мита 102
76. 1563 р., не пізніше листопада 8. Вільно.— Витяг з листа підскарбія Великого князівства Литовського Остафія Воловича до луцьких митників про розмір митних зборів із вказаних товарів 103
77. 1564 р., січня 30. Луцьк.— Заява львівського купця Яцька Стецьковича про переуступку ним городельському купцю Андрію Кончилу права на випалення попелу в Котовській пуці, законтракованій у київського воеводи кн. Костянтина Острозького 104
78. 1564 р., лютого 23. Луцьк.— Скарга острозького купця Грицька Щуровича на луцьких митників про незаконну конфіскацію закуплених у Любліні товарів всупереч квіту на сплату мита, виданому Володимирською митною коморю 105
79. 1564 р., квітня 24. Луцьк.— Скарга пінських купців Івана Ісаевича, Івана Козорізовича і Демешка Козляковського, підтверджена свідченням вижа, на господарського дворянина Павла Оранського про конфіскацію в Луцьку на потреби державного Скарбу їхніх ком'яг, посланих з Пінська на Волинь за сіллю 107
80. 1564 р., жовтня 27. Луцьк.— Заява господарського дворянина Василя Загоровського, підтверджена свідченням вижа, про падіж у партії волів, закуплених на державні потреби на Волині, під час перегону до Мінська 108
81. 1565 р., лютого 10⁹. Луцьк.— Декрет луцького підстарости про передачу на

- поруки служебнику віленського намісника Афендію Тахтамишовичу двох греків-купців із Трапезунда, звинувачених у виїзді з Вільна до Луцька без попередньої сплати своїх боргів 109
82. 1565 р., лютого 26. Луцьк.— Скарга луцьких митників на острозького купця Івана Плескача про регулярне уникнення сплати митних борів на Луцькій митниці при перевезенні товарів через кордони Волині; реєстр тканин, зброї, повстяних і шитих виробів та інших товарів, конфіскованих на двох возах, захоплених із купецької валки Плескача в рахунок сплати мита 110
83. 1565 р., квітня 13. Луцьк.— Заява кн. Олександра Сангушка про невиконання в строк випалюваного у його Степанських лісах берестейським міщанином Юносом попелу, який піддані Сангушка мали на 700 возах вивезти на берег р. Буга для сплаву 112
84. 1565 р., травня 23. Луцьк.— Заява від імені наглядача за збором мит Волинської землі Мартина Кобильського про відмову місцевих урядників встановити митниці в Овручі та Житомирі як в «українних» містах, де митні збори не дають прибутку 113
85. 1566 р., січня 29. Луцьк.— Визнаний лист Михайла Святковича-Хрінницького із зобов'язанням виставити власним коштом на р. Буг до Устилуга жито, продане кн. Льву Сангушку за контрактом 114
86. 1566 р., червня 19. Володимир.— Зізнання свідків про зіткнення на р. Буг під Берестям під час сплаву до Гданська навантажених зерном ком'ят, частина з яких належала волинським купцям і шляхті 115
87. 1566 р., червня 27. Коблин.— Розписка Яна Монтовта-Коблинського Габрієлю Прусиновському із зобов'язанням виставити власним коштом на р. Буг до Устилуга продане йому за контрактом жито 116
88. 1566 р., червня 28. Володимир.— Скарга Войтеха Клевницького на дривинського урядника Кліма про напад на дві череди закупленої на сокальському ярмарку рогатої худоби під час її перегону через Волинь до Берестя 117
89. 1566 р., липня 29. Володимир.— Скарга служебників королівського дворянина Василя Загоровського на князів Івана і Михайла Курцевичів про побиття і захоплення казенних грошей, везених луцьким зем'янам і міщанам для оплати поставок жита до Київського, Канівського і Черкаського замків 118
90. 1566 р., вересня 17. Луцьк.— Визнаний лист Григорія Чаплича-Шпановського на поставку у визначений строк жита, проданого ним луцькому купцю Батку Мисановичу, на берег р. Буг в Березці або Кладнів для сплаву 119
91. 1567 р., лютого 5. Луцьк.— Заява господарського дворянина Мартина Кобильського про відмову волинського воеводи кн. Костянтина Острозького дозволити встановлення королівських митниць для збору «нового» мита у Костянтинові та інших містах на території острозьких володінь 120
92. 1567 р., березня 13. Луцьк.— Заява луцьких митників, підтверджена свідченням возного, про виявлення у бочках острозького купця Олександра замість задекларованого ним лою воску, за який не було сплачене воскове мито 121
93. 1567 р., квітня 4. Луцьк.— Скарга колчинських селян Петра і Федора Ханцевичів на луцьких митників про порушення контракту на уступку Ханцевичам права збору гончарного мита з жителів Колчина, Жидичина та Ліплян 122
94. 1567 р., травня 28. Володимир.— Скарга від імені кн. Андрія Курбського на бояр кн. Льва Сангушка про напад на поридубського війта Нецея під час перегону призначеної для продажу череди волів з Миляновецького фільварку Курбського до Гданська 122
95. 1567 р., червня 20. Луцьк.— Декрет луцького підстарости у спорі луцького купця Аврама Хамка зі справцею познанського купця Героніма Рітта Ганусом Вегером про віск, взятий під час Люблінського ярмарку від Хамка в рахунок його боргу Ріттові 123
96. 1568 р., лютого 29. Володимир.— Свідчення возного про відмову шафаря луцького купця Батка прийняти недоброякісне жито, вивезене згідно з контрактом Яном Монтовтом до Устилуга 126
97. 1568 р., березня 8. Володимир.— Декрет володимирського підстарости у сварці володимирського купця Бенеша з львівським міщанином Григором, що виникла на ярмарку при купівлі Григором шпильок у Бенеша 127
98. 1568 р., листопада 25. Кременець.— Заява кременецького митника Маєра Мошіевича, підтверджена свідченням возних, про припинення надходження прибутків до митниці у зв'язку з пошестю на Волині й Галичині, що загальмувала торгівлю в Кременецькій волості і приїзди до Кременця купців та прасолів з-за кордону 128
99. 1569 р., січня 19. Торунь.— Контракт Станіслава Залеського і берестейського купця Тобіяша Богдановича зі Станіславом Граєвським на поставку останньому до Гданська 300 лаштів пелю, клепок і ванчосу 128

100. 1569 р., січня 21. Кременець.— Устава митних зборів на користь Кременецького замку з привозних товарів і винокуріння в Кременці 131
101. 1569 р., лютого 10. Володимир.— Скарга володимирських митників на володимирського купця Данка Давидовича про несплату мита за привезені з Торуня до Володимира кролячі хутра 132
102. 1569 р., лютого 15. Луцьк.— Скарга білоцерківського війта Германа і боярина Михайла Кисломасловича на луцьких митників про стягнення з них мита всупереч безмитному королівському листові 132
103. 1569 р., лютого 25. Володимир.— Скарга любомльського купця Шмойла Хаїмовича і свідчення його напарника Данієля Шмойловича про напад ковельського міщанина Лавріна Перехриста на Хаїмовича і пограбування транспортованих з Києва хутер, законтракованих на поставку до Любліна 133
104. 1569 р., березня 2. Володимир.— Скарга щербешинського ремісника Яна Столяра на володимирських митників про стягнення з нього «дерев'яного» мита від привезених на Володимирський ярмарок товарів, незважаючи на попередню сплату такого ж мита на користь замку 134
105. 1569 р., червня 16. Луцьк.— Скарга острожецького купця Тимоша Шимковича на луцького митника Маєра Турчина про вимагання з нього хабара за товари, везені з Любліна, незважаючи на сплачене мито, і про збитки, заподіяні під час митного огляду 135
106. 1569 р., червня 30. Володимир.— Скарга підданих кн. Романа Сангушка з передмістя Михайлівця, підтверджена зізнанням возних і свідченням володимирських міщан, на володимирського війта і бурмістрів про заборону їм, всупереч давньому звичаю, торгувати м'ясом з міських яток і про вчинені при нападі на них війтівськими слугами збитки 136
107. 1569 р., грудня 5. Луцьк.— Скарга пінського купця Петра Андруховича на кременецьких митників про незаконну конфіскацію в нього у Кременці везеного з Туреччини шовку 138
108. 1569 р., грудня 17. Луцьк.— Свідчення возного про залагодження спору між луцьким митником і купцем-вірменином Олександром Скіндером про несплату останнім мита за шафран 139
109. [Не пізніше 1569 р.]. Луцьк.— Скорочений виклад митної устави Великого князівства Литовського, записаний до Луцьких городських книг 140
110. 1570 р., квітня 25. Володимир.— Заява володимирського бурмістра Василя Каплі про свій вирок у спорі між варшавським купцем Давидом Гекнером і городельським купцем Юськом Абрамовичем щодо недотримання умов контракту на поставку Гекнеру 100 лаштів попелу при посередництві володимирських купців 142
111. 1570 р., червня 16. Луцьк.— Свідчення возного про незаконне стягнення гребельного мита в Рожищах з підвод Станіслава Граєвського під час перевезення попелу до р. Буг 144
112. 1570 р., [між квітня 29 і липня 11]. Варшава.— Вирок сеймового суду у справі за скаргою турецьких купців-вірмен на київського каштеляна Павла Сапегу про розграбування козаками з його відома купецького каравану під Остерським замком 145
113. 1570 р., вересня 11. Луцьк.— Свідчення возного про незаконне стягнення возового мита на Луцькій митниці з товарів львівських купців: аптекаря Матиса, конвісарів Матія і Щасного та інших 147
114. 1571 р., березня 6. Володимир.— Скарга луцького купця Іллі Гошковича на скринського міщанина Вінцента Турка про несплату грошей за куплений згідно з контрактом лій 148
115. 1571 р., березня 20. Лівнів.— Визнаний лист володимирського міщанина Ізраєля Абрамовича про відміну контракту зі Станіславом Граєвським на поставку йому попелу в Городло для сплаву до Гданська і про зобов'язання Абрамовича повернути одержаний грошовий завдаток 149
116. 1572 р., травня 22. Луцьк.— Заява від імені луцького і острозького владики Іони Борзобагатого-Красенського, підтверджена свідченням возного, про відсутність на домовленому місці у Вільгорському лісі попелу, випаленого «німцем-купцем» Фрейтаком, який на церковних підводах за контрактом мав бути вивезений до Лучної 151
117. 1573 р., січня 30. Володимир.— Скарга луцького і острозького владики Іони Борзобагатого-Красенського на Героніма і Малхера Крупських про напад під Устидугом на церковну валку і захоплення транспортованих до р. Буг 500 мац жита 152
118. 1573 р., квітня 9. Володимир.— Заява від імені Миколая Лисаковського про порушення Яном Хрустицьким контракту на поставку до Устидула 400 мац жита 153
119. 1573 р., червня 17. Луцьк.— Скарга луцького купця Дахна Горайновича про

- незаконну конфіскацію острозькими митниками під час ярмарку в Острозі його товарів: тканин, хутряних, металевих і шкіряних виробів, паперу, бакалії та роздрібних товарів 153
120. 1573 р., липня 27. Луцьк.— Скарга варшавського купця Матиса Вальбаха на луцького мостовничого Івана Борзобогатого-Красенського про несплату грошей за попередньо сторговані, а потім силоміць захоплені в нього панцири . . . 155
121. 1573 р., вересня 4. Луцьк.— Заява від імені Яна Болмана про порушення луцьким і острозьким владикою Іоною Борзобогатим-Красенським укладеного між ними контракту на поставку попелу на берег р. Вепр для сплаву . . . 156
122. 1573 р., жовтня 22. Луцьк.— Свідчення возного про безмитне перевезення купцями-вірменами з Кам'янця-Подільського «московських товарів» через Волинь за охоронним листом київського воеводи кн. Костянтина Острозького і під захистом його надвірної короги 156
123. 1574 р., вересня 14. Володимир.— Скарга ловицького купця Симона Вурменина на писаря Володимирської митниці про незаконне стягнення мита грішми і сап'янами під час переїзду з Ловича на Луцький ярмарок 157
124. 1575 р., вересня 25. Луцьк.— Скарга повіреного слуцького купця Єсюпи Никоновича на луцького вїта Остафія Єловича-Малинського про безпідставну конфіскацію ладану і перцю, привезених для Никоновича на Луцький ярмарок за угодою з львівським купцем Костянтином 158
125. 1575 р., жовтня 6. Луцьк.— Заява писарів Луцької митниці про зменшення митних зборів у зв'язку з нападом татар на Поділля і Волинь 159
126. 1575 р., листопада 23. Володимир.— Скарга Михайла Сербина на Героніма Крупського, підтверджена зізнанням возного, про захоплення завезених Сербином до Устилуга дерев'яних заготовок для збірки ком'яг і розвантажених, згідно з контрактом, на ґрунті Крупських над Бугом 159
- 126^a. 1544—1576 рр. Влоцлавек.— Таблиця вивозу збіжжя, попелу і дерев'яних товарів з Волині і Наддніпрянщини до Гданська, складена на основі реєстрів збору водяного мита Влоцлавської митниці 161
127. 1577 р., березня 3. Володимир.— Декрет володимирського підстарости про відстрочку розгляду спору володимирського купця Василя Каплі зі звгольським купцем і митником Зрайлом Ізайевичем про поставку недоброякісного попелу 165
128. 1577 р., травня 21. Луцьк.— Заява дозорці королівських митниць Семена Хребтовича-Богуринського про втрати для скарбниці через небажання турецьких купців возити товари до Любліна усталеною дорогою через Луцьк у зв'язку з випадками самоуправства тутешнього лендвійта Якуба Климашовського 167
129. 1578 р., лютого 4. Володимир.— Скарга Федори Михайлової Дзялинської на митника, урядника і підданих Василя Гулевича з с. Затурців про незаконне стягнення мита з її 280 підвод з попелом, транспортованих до Устилуга, а також поранення і пограбування слуг 168
130. 1578 р., травня 13. Володимир.— Скарга ігумена Мелецького монастиря Миколая Сербина і несухойського та чорногородського урядника Станіслава Хмелевського на урядників і підданих Василя, Івана і Гаврила Гулевичів із сіл Качина і Личина про напад на монастирських селян і підданих Несухойського замку під час повернення з Мелецького ярмарку; реєстр пограбованого 170
131. 1578 р., липня 4. Володимир.— Скарга висоцького урядника Яна Уменського, підтверджена свідченням возного, на володимирського земського писаря Федора Солтана про несплату грошей, позичених для транспортування закупленої у Висоцьку риби в обмін на партію солі 172
132. 1579 р., березня 10. Володимир.— Скарга золочівського купця Якуба на городцького урядника Києво-Печерського монастиря про заподіяння збитків через поставку недоброякісної риби, оптом проданої Якубом володимирським купцям і повторно перепроданої останніми для роздрібної торгівлі у Володимирі 174
133. 1579 р., серпня 4. Дісна.— Універсал Стефана Баторія про заходи до впорядкування діяльності соляних складів у Луцьку, Володимирі і Кременці 175
134. 1580 р., лютого 16. Володимир.— Скарга городельського купця Андрія Кончила на дубенських міщан Якуба Щасновича, Левка Баличевича та інших про порушення контракту на поставку 50 бочок риби до Красностава 178
135. 1580 р., липня 11. Володимир.— Свідчення возного про відмову луцького старости Олександра Жоравницького повернути ковельській міщанці Хоні Лаврінській товари, незаконно конфісковані у її сина під час поїздки «до Волох з торгівлею» 179
136. 1580 р., серпня 30. Володимир [1579 р., серпня 11. Гданськ].— Декрет Гданського бурмістрівського суду, пред'явлений для запису до володимирських градських книг, у спорі між справцями Василя Красенського і уповноваженим Остафієм Воловичем про розмір і порядок оплати грошового боргу, що був відшкодований привезеним на продаж до Гданська житом 181

137. 1581 р., вересня 8. Луцьк.— Скарга луцьких міщан на лендвіта Якуба Климашовського про незаконне стягнення мита з приїжджих і місцевих купців на Луцькому ярмарку, підтверджена засвідченим переліком купців, оштрафованих з наказу лендвіта 185
138. 1582 р., березня 4. Володимир.— Скарга Григорія Колмовського на осьмигівського урядника Себастіана Мілевського про напад на підданих Колмовського з с. Макович і м. Серкізова, які їхали «на Полісся за Кобрин» для закупівлі хмелю 188
139. 1582 р., березня 13. Володимир.— Свідчення возного з викладом суперечки львівських міщан-аптекарів та купців з володимирськими митниками про незаконне стягнення з лів'ян возового мита під час ярмарку 190
140. 1583 р., березня 17. Володимир.— Свідчення возного про ревізію фільварків Городельського староства і спустошених Городельської та Стрілецької пуцц, вирубаних з наказу городельського справці Якуба Лешневського для виготовлення ком'яг на восьми розташованих над р. Буг бендюгах 191
141. 1583 р., липня 12. Володимир.— Визнаний лист Яна Овлочимського на виставлення Андрію Романовському до Устилуга готової зібраної ком'яги вказаних розмірів 193
142. 1583 р. Берестя.— Витяги з реєстраційної книги Берестейської митниці про митні збори за сплав збіжжя, попелу і «лісового товару» 193
143. 1584 р., лютого 13. Володимир.— Заява від імені Івана Чаплича-Шпановського про порушення володимирським купцем Мошком Іллічем контракту на поставку 200 корців жита на сплав до Матча 204
144. 1584 р., квітня 21. Володимир.— Визнаний лист Василя Жоравницького на поставку гданському купцеві Арону Клейнфельту 100 лаштів жита до Коритниці та на сплав його власними ком'ягами до Гданська 205
145. 1584 р., листопада 25. Володимир.— Скарга підданого Володимирського замку Тимоша Волковича на володимирських купців, які підбурили люблінського митника двічі стягнути з нього мито під час продажу кожухів і хутер на ярмарку в Любліні 207
146. 1584 р., грудня 23. Володимир.— Свідчення володимирських купців Назара Кравця, Саса, Глоби і Степана Завади про кількість проданого ними Криштофу Ягодинському жита 207
147. 1585 р., лютого 20. Володимир.— Запис до Володимирської гродської книги про пред'явлення річних реєстрів стягання мита на Володимирській і Ковельській митних коморах та їх прикоморках 208
148. 1586 р., квітня 25. Луцьк.— Свідчення возного про огляд збитків, заподіяних луцьким міщанам вікарієм і учнями школи Луцького Троїцького костьолу під час нападу на міський ринок 209
149. 1586 р., вересня 15. Володимир.— Скарга міщан м. Скринного про незаконне стягнення з них мита володимирськими митниками всупереч їхнім давнім привілеям на право безмитної торгівлі 210
150. 1587 р., березня 31. Володимир.— Запис про слідство по звинуваченню злодіїв Яна Циганка, Собка Високого та інших у крадіжках товарів у приїжджих купців під час володимирських ярмарків 211
151. 1587 р., травня 22. Володимир.— Скарга київського купця Іллі Карповича на хочетівського урядника Луцької кафедральної капітули про пограбування в Устилузі везених ним на продаж хутер під приводом стягнення мита 213
152. 1587 р., серпня 11. Володимир.— Скарга володимирського митника на володимирського і берестейського владика Феодосія Лазовського про спроби стягати з приїжджих купців возове мито, належне державі 214
153. 1587 р., жовтня 26. Володимир.— Свідчення возного про ціни на збіжжя на володимирському торзі 215
154. 1588 р., липня 27. Володимир.— Записний лист Богуша Заєця-Зденізького на відшкодування боргу володимирським купцям Длугачам після продажу свого збіжжя в Гданську 215
155. 1589 р., березня 1. Володимир.— Скарга луцького купця Павла Рожновича на свого напарника Харка Мидляра про присвоєння спільно вторгованих на Володимирському ярмарку грошей за мило 218
156. 1589 р., квітня 19. Володимир.— Скарга Івана Хрінницького на володимирського міщанина Миська Огородниковича про невиконання контракту на виготовлення трьох ком'яг в Устилузі, призначених для сплаву збіжжя до Гданська 218
157. 1589 р., серпня 8. Володимир.— Скарга служебника кн. Януша Заславського Матія Брудського на киселинського урядника Кирдеїв-Мильських про напад на підданих Заславського під м. Серкізовом під час перегону волів на ярмарок до Лукова 219
158. 1590 р., лютого 7. Володимир.— Скарга Матвія Селицького на слуг Михайла За-

- горовського про напад на шляху під м. Загоровом і пограбування грошей, з якими Селицький їхав на Поділля для закупівлі збіжжя 220
159. 1592 р., травня 26. Володимир.— Скарга Малхера Зайончковського, шафаря Фрідріха Тишкевича, на свинюського намісника Криштофа Орховського про незаконне стягнення мита в м. Свинюхах з підвод із пшоном, транспортіваних з Кодецьких і Слободиченських маєтків Тишкевича на продаж до Любліна та Казімежа 221
160. 1592 р., червня 9. Луцьк.— Свідчення возного і показання свідків-прасолів у справі за скаргою Семена Круневича на Вацлава Кривківського про наїзд на перевіз через р. Стир у Гнідаві під час перевантаження солі, привезеної з долинських і коломиїських жуп, на ком'яги пінських купців і про побиття й поранення підданих Круневича, які наглядали за перевозом 222
161. 1592 р., червня 22. Луцьк.— Свідчення возного про розслідування обставин конфіскації поделу, випаленого в Зауських лісах коштом замостського купця Гануса Бартля, що було виконане за розпорядженням волинського воеводи кн. Януша Острозького 224
162. 1592 р., вересня 28. Луцьк.— Скарга купців із Могильова, Вітебська, Слуцька, Мінська, Пінська і Вільно, підтверджена свідченням возного, на державцю мит Волинської землі Яна Харлинського про незаконне стягнення мита з їхніх товарів, везених на Луцький ярмарок 226
163. 1592 р., вересня 30. Луцьк.— Заява краківського купця Яна Панкарта про незаконне накладення арешту за вимогою львівських купців на всі товари, привезені на Луцький ярмарок краківськими купцями 227
164. 1594 р., березня 12. Володимир.— Заява від імені кн. Григорія Сангушка про захоплення Юрієм Овловичим хмелю, привезеного на Володимирський ярмарок підданим Сангушка, міщанином з м. Каменя Романом Митурчином 228
165. 1595 р., травня 14. Володимир.— Свідчення возного про додаткові умови, поставлені Мартином Прусиновським кн. Ганні Порицької щодо обміру збіжжя, законтрактованого на поставку до Коритниці для сплаву 229
166. 1598 р., лютого 3. Володимир.— Позов Адаму Буркацькому до Володимирського земського суду у справі за скаргою Андрія Павловського про невідшкодування збитків, заподіяних внаслідок обрахунку проданого йому Буркацьким жита не Берестецькою, як було обумовлено в контракті, а меншою Локацькою мірою 229
167. 1599 р., вересня 30. Володимир.— Заява краківських купців Зрайла і Ізайша Ізайшовичів про напад на них на шляху під Володимиром і пограбування коштовностей та ювелірних прикрас 230
168. 1600 р., березня 11. Володимир.— Заява кам'янець-подільського купця Кіркора Голубовича про відмову мяляновицького і ковельського підстарости та ковельського лєндвіята вчинити правосуддя над ковельським міщанином Мошком Ізааківичем, який не розрахувався за партію волів, взятих у позивача в борг на ярмарку в Кам'янці-Струмиловій 231
169. 1602 р., березня 5. Володимир.— Заява Григорія Будзинського, фактора Лавріна Древинського, про огляд ним в Устилузі непридатної для сплаву збіжжя шкути, проданої Древинському Яном Сенницьким 233
170. 1602 р., березня 8. Володимир.— Скарга висоцького міщанина Томила Ольховика на волинського поборщу Лавріна Древинського про незаконне стягнення мита з бочкової риби, привезеної на продаж до Володимира з маєтків кн. Івана Соломерецького 234
171. 1602 р., травня 14. Володимир.— Скарга Мартина Шенявського на володимирського митника Юска Абрамовича про незаконне стягнення мита з волів скаржника під час їх перегону на ярмарок до Грубешова 235
172. 1602 р., червня 9. Володимир.— Скарга кобринського купця Івана Минковича на володимирського митника Юска Абрамовича про незаконний арешт привезених для продажу на Володимирському ярмарку юхтових шкір 236
173. 1603 р., червня 21. Володимир.— Скарга прасолів з Трускавця, Сольця і Остра, підтверджена заявою штивського урядника Григорія Буцня, на володимирських митників про примусове стягнення з них соляного мита, належного, згідно з королівським привілеєм, Володимирській соборній капітулі 236
174. 1603 р., грудня 4. Володимир.— Скарга міщанки з м. Дубної Уляни Станіславової Кравцевої на орендаря володимирських корчем про незаконну конфіскацію пива, привезеного нею на продаж до Володимира 237
175. 1605 р., квітня 4. Володимир.— Позов кн. Янушу Збараському до Володимирського городського суду у справі за скаргою білоцерківського міщанина Левона про незаконну конфіскацію біля маєтку Збараських під м. Грицевом в рахунок мита селітри, транспортованої на продаж з Білої Церкви до Острога 238
176. 1606 р., листопада 27. Кам'янець-Подільський.— Заява Софії Флоріанової Зброжкової із зобов'язанням сплатити володимирському купцеві Івашку Кононо-

- вичу суму, витрачену ним на викуп Зброжкової та її дочки з татарського полону в Білгороді, а також відшкодувати збитки, яких він зазнав, викуповуючи їх 239
177. 1606 р. Гданськ.— Визнаний лист писаря Гданського попельного двору Міхала Северда про прийняття від службника Гаврила Гостського Олександра Гричини двох ком'яг попелу 241
178. 1607 р., серпня 25. Гоща.— Контракт Гаврила Гостського з гданським купцем Георгом Гейне на поставку берестяної смальщого до Гданська 243
179. 1608 р., серпня 4. Володимир.— Свідчення возних про допит злодіїв, захоплених на ринку в м. Володимирі з товарами, пограбованими у турецького купця на дорозі під Ярославом 243
180. 1608 р., вересня 6. Володимир.— Скарга любомльського купця Давида Хаїмовича на урядника м. Порицька Матія Ковальського про напад на дорозі під Порицьком, пограбування і захоплення селітри, транспортованої на ярмарок до Замостя 244
181. 1608 р., жовтня 2. Володимир.— Скарга луцьких міщан на луцького старосту Миколая Семашка про незаконне стягання «нового» мита з іноземних та іногородніх купців, які привозять свої товари на Луцький ярмарок 245
182. 1610 р., березня 14. Володимир.— Заява меджибозького купця Левона про викрадення в нього слугами сукон, полотна і шовку, закуплених у Любліні і привезених для продажу на Володимирському ярмарку 247
183. 1612 р., березня 11. Володимир.— Устава цін на Володимирському ринку, оголошена волинським підвєводою Яном Заблоцьким разом із членами магістратури 248
184. 1612 р., липня 19. Володимир.— Скарга стрийського купця Васька Звирича на власника мосту на р. Турі Фрідріха Подгороденського про недбале утримання мосту, у зв'язку з чим при його поломці затонув віз солі, транспортованої Звиричем на продаж до Полісся 251
185. 1613 р., лютого 12. Володимир.— Заява острозьких купців Кирила Ісаєвича і Михайла Петровича про пожежу через необережність корчмаря у форостівській корчмі, в якій постраждали їхні товари, везені на ярмарок до Любліна 252
186. 1613 р., квітня 5. Володимир.— Скарга фактора замостського купця Вільгельма Блера на познанського купця Міхеля Мойзеша про безпідставний арешт на Володимирському збірному ярмарку товарів Блера, звинуваченого Мойзешом у порушенні кредитної угоди 253
187. 1613 р., квітня 11. Володимир.— Скарга службника Оксентії Григорійової Загурської на Петра Патрикія Сенюту-Радогощського про захоплення на ярмарку у Львові шести возів з пшеницею, відправлених Загурською на продаж 253
188. 1614 р., січня 2. Корець.— Безмитний лист кн. Анни Ходкевичівни Корецької на перевезення риби з її Торговицького маєтку на продаж до Любліна 254
189. 1614 р., липня 22. Володимир.— Заява горохівського митника Нахіма про підбурювання горохівським бурмістром Хациною прийжджних прасолів до несплати мита на прикоморку Володимирської митниці в Горохові 255
190. 1615 р., липня 6. Варшава.— Універсал Сигізмунда III про боротьбу з безмитним прогоном худоби і провозом солі «незвичними дорогами» в обхід митних комор і прикоморків Київського, Волинського і Брацлавського вєводства 256
191. 1616 р., лютого 29. Володимир.— Скарга слуги Володимирського міського уряду Павла Подвійського на купців-шотландців з м. Замостя про відмову виконати розпорядження магістрату щодо розміщення торгових ташів на ринку, погрози і напад на скаржника 258
192. 1616 р., березня 11. Володимир.— Скарга володимирського аптекаря Міхеля на уханського міщанина Федька Милича про побиття, внаслідок якого хворий скаржник не зміг продати на Володимирському ярмарку «аптекарських товарів», привезених з Любліна 259
193. 1617 р., лютого 22. Володимир.— Скарга володимирського митника Абрама Якубовича на люблінського купця-шотландця Яна Бендермана про зловмисний об'їзд Луцької і Володимирської митниць під час перевезення товарів з Поділля до Любліна 260
194. 1617 р., серпня 24. Володимир.— Позов Миколаєві Навозькому до Володимирського гродського суду в справі за скаргою кн. Юрія Заславського про незаконне стягнення мита з бужковицьких підданих Заславського під час їх повернення на 26 возах із Казімежа 261
195. 1618 р., березня 30. Володимир.— Заява Якуба Красовського з обрахунком своїх поставок поташу гданським купцям Данієлю Гаврату і Павлу Шхарту, вчинених протягом 1613—1615 рр. 261
196. 1618 р., не пізніше червня 8. Луцьк.— Устава цін на ринках міст Волинського вєводства, оголошена волинським підвєводою Войтехом Милчачевським 263
197. 1619 р., лютого 28. Володимир.— Скарга замостського купця Вільгельма Бухена, підтверджена свідченням возного, на острозьких купців Станіслава і Олек-

- сандра Побідинських про пограбування з його складів у м. Корці і с. Бережцях над р. Буг попелу і смальшого, поставлених ними ж за попереднім контрактом 265
198. 1622 р., березня 6. Володимир.— Квит вірменського купця з Кафи Аслана Вартересовича Венцлаву Калусовському за повернення грошової суми, витраченої на викуп з полону брата Калусовського 267
199. 1623 р., липня 9. Київ.— Позов Лукашові Сапезі до Київського гродського суду у справі за скаргою Данила Стрибиля про захоплення його підвод з попелом, випаленим на буді в Ямному лісі і транспортованим на продаж до Слуцька 268
200. 1624 р., лютого 28. Володимир.— Устава цін на Володимирському ринку, оголошена волинським підвоєводою Войтехом Милачевським 269
201. 1624 р., березня 4. Володимир.— Скарга Якуба Чарнецького, фактора Якуба Лисаковського, на гданських купців Ануса Гейне і Лоренса Янча про обман під час закупівлі в нього привезеного до Гданська зерна і порушення торгових зобов'язань, що стало причиною звинувачення Чарнецького у нечесності, ув'язненні і конфіскації його майна 272
202. 1624 р., липня 2. Люблін.— Контракт між Данилом Стрибилем і белзьким воєводою Рафалом Лещинським на виготовлення і доставку поташу з маєтків Стрибиля до м. Межиріччя 275
203. 1626 р., квітня 20. Володимир.— Скарга володимирського купця Ірша Якубовича, підтверджена свідченням возного, на гданських купців Криштофа і Яхима про продаж йому у Любліні неякісного перцю, купленого для перепродажу на Барському ярмарку 276
204. 1626 р., липня 27. Володимир.— Скарга Вільяма Метлонта, фактора гданського купця Данієля Гаврата, на кн. Анну Юхимову Корецьку про незаконну конфіскацію виготовленої у м. Колюмнові Брацлавського воєводства на замовлення Гаврата селітри, призначеної для продажу на Люблінському ярмарку 277
205. 1627 р., червня 14. Володимир.— Скарга фактора Софії Вольської Флоріана Подоського на Станіслава Чешковського про збройний напад на шкату зі збіжжям, супроводжувану Подоським до Торуня 278
206. 1627 р., вересня 27. Володимир.— Скарга краківського купця Якуба Башовича на львівських купців Каспера Кравця, Григора Музалековича, Роберта Беденеллі і Якуба Бунета, які безпідставно звинуватили його перед Луцьким замковим урядом у зловмисному об'їзді Львівського складу, внаслідок чого привезені до Луцька Башовичем «єдвабні товари» були опечатані і заборонені до продажу 280
207. 1628 р., лютого 1. Володимир.— Позов Янові Корчовському до Володимирського гродського суду у справі за скаргою Андрія Фірлея про незаконне стягнення мита в м. Нещерові з його підданих з м. Германівки та с. Деремезної під час перевезення ними збіжжя на торг до м. Києва 281
208. 1628 р., лютого 1. Володимир.— Позов Івану Трипольському до Володимирського гродського суду у справі за скаргою Андрія Фірлея про незаконне стягнення мита від збіжжя на торгу у м. Трипіллі з його підданих з сіл Деремезної і Василевої Слободи 283
209. 1628 р., лютого 4. Володимир.— Позов білоцерківському підстарості Станіславу Рокошу до Володимирського гродського суду в справі за скаргою Андрія Фірлея про незаконне стягнення мита у м. Білій Церкві з його підданих із м. Германівки під час їхніх торгових поїздок на Волинь 284
210. 1628 р., серпня 23. Володимир.— Визнаний лист львівського купця Аведика Полібовського про одержання від кн. Адама Сангушка завдатку на виготовлення «лісових товарів» у князівських пущах із зобов'язанням залагодити конфлікт щодо боргового контракту Сангушка з компаньйоном Полібовського, львівським купцем Григором Муратовичем 285
211. 1629 р., лютого 13. Хмельів-Болоховичі.— Контракт між Яном Заленським і Мартіном Боренським на поставку останньому збіжжя до міст Щебжешина і Городка для сплаву 287
212. 1629 р., листопада 6. Володимир.— Скарга від імені кн. Адама Сангушка на гданських купців Фолтина Преца, Христофора Румлера та інших про порушення контракту і неявку відповідачів до с. Бережць за смальцююю, поставленою з маєтків Сангушка 289
213. 1630 р., лютого 26. Володимир.— Витяг із свідчення возного про вручення позовів ратенського старості Сенявському у справі за скаргами ковельського протопопа Григора Городиського, зокрема про незаконне стягнення мита з його підданих під час перевезення солі і заліза до Кобрина 290
214. 1630 р., березня 6. Володимир.— Реєстр чопового, пивного і горілчаного зборів, сплачених володимирськими міщанами за період між 16 травня 1629 р. і 12 лютого 1630 р. 291

215. 1630 р., березня 21. Володимир.— Свідчення возного про огляд шоп з попелом кн. Кароля Корецького на передмісті Володимира Михайловці і про викрадення та вивезення частини попелу до Городла 293
216. 1630 р., серпня 4. [Галичани].— Атестація Марти з Войнаровських Стефанові Немиричові своєму слугі Яну Покривницькому на перегін худоби до Прусії для продажу 294
217. 1631 р., березня 13. Володимир.— Заява від імені тарнівського купця Яна Фейфа про неявку на Володимирський ярмарок уповноваженого від кроснівського купця Томаша Діксона для сплати заявникові боргу, уже простроченого на двох попередніх ярмарках: Перемишльському і Львівському 295
218. 1631 р., березня 26. Володимир.— Заява острозького цигана Яна Галушовича про здійснений ним у Володимирі обмін кіньми з мешканцем володимирського передмістя Василівщини Олешком Коробейником 296
219. 1632 р., квітня 17. Володимир.— Скарга від імені Маріанни з Гусятина Олександрової Прусиновської на Мацея Лешневського про привласнення грошей за продаж її волів у Гданську 296
220. 1632 р., грудня 20. Житомир.— Позов державці м. Лисянки Олександрові Кірдевичу-Джусі до каптурового суду Київського воєводства у справі за скаргою богуславського старости Домініка Казановського про захоплення Джусою фальби на поташній буді Злудчина Лука під Богуславом 297
221. 1633 р., липня 5. Люблін.— Випис із книг Люблінського трибуналу з декретом у справі за скаргою Криштофа Макаревича Івашеневича на софійського намісника Київської митрополії Мартина Корсака про захоплення наготовлених для поставки до Гданська попелу і фальби на буді Іванцевича в с. Пісківці 298
222. 1634 р., квітня 29. Володимир.— Заява Григора Долбенки-Марковського про сплату йому боргу флорентійським купцем Вільгельмом Екеном 300
223. 1635 р., лютого 12. Володимир.— Позов Вацлаву Подорецькому до Володимирського гродського суду у справі за скаргою стрийських купців Яна Крупки, Томаша Буйновича і Федора Кулицького про незаконне стягнення соляного мита у с. Самоволі під час транспортування солі зі Стрия до Ковеля 301
224. 1635 р., лютого 17. Володимир.— Позов Вацлаву Подорецькому до Володимирського гродського суду у справі за скаргою кн. Стефана Порицького про незаконне стягнення мита у с. Самоволі під час транспортування збіжжя з подільських маєтків Порицького до шпихлрів у с. Скоморохах над р. Буг 301
225. 1635 р., березня 3. Володимир.— Скарга заможських купців Яна Кінаста, Якуба Газа, Якуба Веера та інших, підтверджена свідченням возного, на володимирського городничого і війта Юрія Ладу про неодноразове незаконне стягнення мита, захоплення в рахунок мита роздрібних товарів і вимоги «подарунків» 302
226. 1636 р., квітня 8. Володимир.— Свідчення возного про вручення Олені Стефановій Левовій позову до Люблінського трибуналу в справі за скаргою Миколая Косаковського про незаконне стягнення мита у м. Брусиліві під час перегону худоби скаржника з сіверських маєтків до Мазовії 304
227. 1636 р., серпня 25. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час перегону череди волів із Заславської волості кн. Юрія Заславського на ярмарок до Лукова 305
228. 1637 р., квітня 28. Володимир.— Заява Андрія Шомаки про сплату йому боргу неаполітанським купцем Вільгельмом-Ернстом Екеном і про касацію боргового церографа, внесеного до книг м. Неаполя 305
229. 1638 р., березня 2. Володимир.— Скарга львівського книготорговця Михайла Сльозки, підтверджена свідченням возного, на володимирського протопіпа Григорія Лозовицького про неслухне звинувачення у продажу на Володимирському ярмарку Тріоді Цвітної, ніби-то викраденої із церкви м. Замостя, публічне безчестя і матеріальні збитки, викликані спізнанням Сльозки на Барський ярмарок 306
230. 1638 р., березня 2. Володимир.— Заява луцьких кушнірів Олександра Сизоневича, Гната Булижки і Григорія Лукашевича про збройний напад на них під час Володимирського ярмарку і пошкодження їхніх ташів купцями-шотландцями з міст Бродів і Замостя 308
231. 1638 р., березня 17. Володимир.— Скарга від імені кн. Катерини Тишкевичівни Вишневецької на урядника князів Заславських Андрія Суходольського про незаконне стягнення мита під м. Рилавицею з 86 підвод Вишневецької під час транспортування «лісових товарів» з її Немирівського маєтку до Коритниці для сплаву 309
232. 1638 р., квітня 22. Володимир.— Скарга Філона Єловицького на кн. Адама-Олександра Сангушка про захоплення і привласнення дерев'яних «німецьких» клепок, виготовлених і складених у с. Олблі Руському на замовлення Єловицьких 310

233. 1638 р., вересня 17. Луцьк.— Декрет Луцького лавничого суду у спорі між київським купцем Самійлом і купцем-вірменином Бахчою про поставку останнім недоброякісних сап'янів в обмін на заготовлені Самійлом соболіні хутра 311
234. 1639 р., квітня 13. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час транспортування попелу, смальцюги і смоли з Михнівської пуші Філона Єловицького на продаж до Гданська 313
235. 1639 р., травня 16. Володимир.— Заява від імені Людвіка Олізара-Волчковича про пограбування слугами Юрія Немирича 50 бочок поташу під час транспортування через маєтку останнього підвод з поташем з Товчовських і Ходорівських пуш Олізара-Волчковича на сплав до Казімежа 314
236. 1640 р., квітня 22. Броди.— Компромісна угода між бродським купцем Оліфером Феневичем і кременецьким купцем Федором Буйною про припинення багаторічного судового процесу, що почався після спільних торгових операцій пшоном у Гданську 315
237. 1640 р., серпня 2. Володимир.— Скарга паволоцького намісника Дмитра Луцкевича на орендаря м. Рилавиці Андрія Бурчака про незаконну вимогу мостового, пограбування і побиття під час переїзду в торгових справах з Паволочі до Казімежа 317
238. 1640 р., серпня 17. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час перегону череди волів з маєтку Валентія Буського у с. Луці над р. Сулою на ярмарок до Лукова 318
239. 1640 р., серпня 17. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час перегону череди волів з маєтку Валер'яна Подгороденського у с. Качині на ярмарок до Лукова 319
240. 1642 р., квітня 18. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час транспортування збіжжя з маєтків Андрія Лагодівського у Турійській волості на сплав до Гданська 319
241. 1642 р., листопада 27. Броди.— Протокол свідчення бродського купця Юзефа Пашовича у справі по звинуваченню Григорія Самойловича в купівлі партії взуття від зараженого поштою купця під Берестечком і перевезенні його до Бродів 321
242. 1643 р., березня 14. Володимир.— Скарга кам'янець-подільського купця Матвія Михайловича на лендвіта і лаву м. Володимира про умисне зволікання в гостинному суді вирішення його спору з володимирським цирюльником Ганусом Вонгом щодо порядку оплати та зважування закупленої Вонгом осетрини 323
243. 1645 р., травня 19. Володимир.— Скарга від імені рожанського і маківського старости Войтеха Вешля на орендаря с. Малого Житина Янеського про незаконне стягнення мита від поташу, везеного з м. Борзни з-за Дніпра до Казімежа 324
244. 1645 р., липня 10. Володимир.— Декрет єврейського кагального суду м. Володимира у справі за позовом пйотрківського купця Станіслава Юхали до володимирських міщан Якуба Цирлича і Менделя Якубовича про порушення контракту на поставку до Гданська 2 тисяч ялових шкур 325
245. 1646 р., березня 9. Володимир.— Заява володимирського міщанина Менделя Ізраїлевича про недотримання ланцутським купцем Вінцентом Рудником умов контракту на поставку пovidла і соку 327
246. 1646 р., квітня 30. Житомир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Житомирському замку під час транспортування пшона з Бердичівських маєтків Януша Тишкевича на ярмарок до Казімежа 328
247. 1646 р., червня 18. Володимир.— Скарга острозького купця Петра Шанця на володимирських митників про незаконне стягнення мита з товарів заможського купця Якуба Берного, транспортованих Шанцем з Любліна до Острога 328
248. 1646 р., липня 4. Володимир.— Скарга цехмістра володимирського ковальського цеху Яна Маєвського на зегармістра Петра Обуковича про напад на його дім напередодні від'їзду на ярмарки до міст Торчина, Сокаля і Крилова для продажу шабель 330
249. 1646 р., липня 7. Володимир.— Скарга громади м. Володимира на посесора м. Рилавиці Філона Єловицького про незаконне стягнення мита на мосту через р. Рилавицю, заподіяння кривд і утисків місцевим і приїжджим купцям і викликаний цим занепад торгівлі на володимирських торгах і ярмарках 331
250. 1646 р., серпня 25. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час перегону череди волів з волинських маєтків Станіслава Масловського на ярмарок до Лукова 334
251. 1646 р., серпня 25. Володимир.— Скарга від імені Балтазара Раєцького на локацьких орендарів про незаконну затримку його череди волів під час перегону на ярмарок до Лукова і конфіскацію вола в рахунок мита 335

252. 1646 р., серпня 25. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час перегону череди волів з волинських маєтків Балтазара Раецького на ярмарок до Лукова 336
253. 1646 р., вересня 20. Володимир.— Присяга на підтвердження власності, складена у Володимирському замку під час транспортування возів із хмелем з маєтку Ольбрахта Люшковського у с. Мизові на продаж до Гданська 337
254. 1647 р., червня 27. Володимир.— Свідчення возного про вручення позову Ельжбеті Фірлеевій Броневській у справі за скаргою Балтазара Раецького про незаконну конфіскацію вола в рахунок мита під час перегону череди через м. Свирже на ярмарок до Лукова 337
255. 1647 р., серпня 26. Конотоп.— Заява бродського купця Костянтина перед Конотопським замковим урядом про заповідання йому збитків у торгових справах від купців-греків під час їхнього спільного перебування в Москві 339

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ АРХІВНИХ ФОНДІВ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ВИДАНЬ

Центральний державний архів давніх актів СРСР (ЦДАДА СРСР)

Ф. 389— Литовська метрика (оп. 1, спр. 4, 8, 10, 21, 31, 37, 192, 561, 563; оп. 2, спр. 591).

Центральний державний історичний архів УРСР у м. Києві (ЦДІА УРСР у м. Києві)

Ф. 11 — Житомирський городський суд (оп. 1, спр. 11).

Ф. 23 — Луцький магістрат (оп. 1, спр. 1).

Ф. 25 — Луцький городський суд (оп. 1, спр. 3—7, 9, 11, 15, 17, 25, 35, 42, 173).

Ф. 27 — Володимирський земський суд (оп. 1, спр. 11).

Ф. 28 — Володимирський городський суд (оп. 1, спр. 1, 6, 7а, 8, 13, 15—23, 25, 27, 28, 32—35, 37, 38, 40, 42, 44—47, 49—52, 54, 57, 60—63, 65—67, 69—75, 77, 78, 80—83).

Ф. 220 — Колекція документів Київської археографічної комісії (оп. 1, спр. 41).

Ф. 221 — Колекція документів «Нова серія» (оп. 1, спр. 51, 105, 121, 148).

Центральний державний історичний архів УРСР у м. Львові (ЦДІА УРСР у м. Львові)

Ф. 9 — Львівський городський суд (оп. 1, спр. 1).

Ф. 24 — Магістрат міста Броди (оп. 1, спр. 5).

Ф. 52 — Магістрат міста Львова (оп. 2, спр. 1, 221, 401).

* * *

Акты Литовской Метрики / Собр. Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896.— Т. 1, вып. 1 : 1413—1498.

Акты Литовско-Русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским.— М., 1899, вып. 1 : 1390—1529 гг.

Акты, относящиеся к истории Западной России.— СПб., 1846.— Т. 1 : 1340—1506.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России.— СПб., 1863.— Т. 1 : 1361—1598; СПб., 1865.— Т. 2 : 1599—1637.

Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси.— Вильно, 1867.— Т. 4.

Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов.— Киев, 1859.— Ч. 1, т. 1; Киев, 1867.— Ч. 4, т. 1; Киев, 1869.— Ч. 5, т. 1; Киев, 1886.— Ч. 7, т. 1; Киев, 1890.— Ч. 7, т. 2.

Болеслав-Юрий II, князь всей Малой Руси : Сб. материалов и исследований.— СПб., 1907. Грамоты XIV ст. / Упор. М. М. Пешак.— К., 1974.

Грушевський М. Лист Володимирської громади з 1324 р. // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка.— 1906.— Т. 72.— С. 5—8.

Книга посольская Метрики Великого княжества Литовского (с 1545 по 1572 год) / Изд. М. Оболенским, И. Даниловичем.— М., 1845.

Литовская Метрика.— [Кн. 2].— Отдел 1. Часть первая : Книги записей. Т. 1.— Русская историческая библиотека.— СПб., 1910.— Т. 27.

Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, Молдавии, Валахии и Турции в XIV—XVI вв. / Собр. В. А. Уляницким.— М., 1887.

Описание Киево-Софийского собора и Киевской иерархии.— Киев, 1825.

- Памятники* дипломатических сношений Древней России с державами иностранными: Памятники дипломатических сношений Московского государства с Польско-Литовским.— Т. 1 (с 1487 по 1533 гг.) // Сборник императорского русского исторического общества.— СПб., 1882.— Т. 35.
- Памятники*, изданные Временной комиссией для разбора древних актов.— Киев, 1859.— Т. 4.
- Памятники*, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов.— 2-е изд.— Киев, 1897.— Т. 2.
- Русско-еврейский архив* : Документы и регесты для истории евреев в России. Документы и регесты к истории литовских евреев.— СПб., 1882.— Т. 1 : 1388—1550.
- Akta grodzkie i ziemskie z Archiwum t. zw. Bernardyńskiego we Lwowie.*— Lwów, 1872.— Т. 3; Lwów, 1889.— Т. 14.
- Ambrogio Contarini. Viaggio in Persia* // Барбаро и Контарини о России : К истории итало-русских связей в XV в. / Подг. Е. Ч. Скржинской.— Л., 1971.
- Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie* / Wyd. przez B. Gorczaaka.— Lwów, 1890.— Т. 3 : 1432—1534; Lwów, 1890.— Т. 4; Lwów, 1910.— Т. 7.
- Hansisches Urkundenbuch* / Bearbeitet von Konstantin Höhlbaum.— Halle, 1882—1886.— Bd 3.
- Księga ławnicza miejska: 1441—1448* / Wyd. A. Czotowski, F. Jaworski.— Lwów, 1921.— Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta.— Т. 4.
- Michalonis Litvani De moribus Tartarorum, Litvanorum et Moscorum Fragmina decem, multiplici historia referta* // Архив историко-юридических сведений, относящихся до России / Изд. Н. Калачевым.— М., 1854.— Кн. 2.
- Najstarsza księga miejska: 1382—1389* / Wyd. A. Czotowski.— Lwów, 1892.— Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta.— Т. 1.
- Źródła dziejowe* / Wyd. A. Jabłonowski.— Warszawa, 1877.— Т. 6,

ЗМІСТ

Передмова	5
Від упорядників	9
Джерела	15
Резюме	340
Додатки	341
Коментарі	342
Предметно-тематичний покажчик реалій торгового обігу	353
Словник застарілих слів і юридичних термінів	357
Метрологічно-нумізматичний словник	369
Географічний покажчик	371
Список скорочень назв воєводств	384
Покажчик мов документів	385
Перелік слів під титлами	386
Скорочення, вживані у текстах	389
Умовні скорочення	389
Перелік документів	390
Перелік використаних архівних фондів та документальних видань	404
Шляхи і митниці Володимирського повіту Волинського воєводства XVI — середини XVII ст. (карта) вкладка в книгу.	

Научное издание

Академия наук Украинской ССР
Археографическая комиссия
Институт истории
Центральный Государственный исторический архив УССР в г. Киеве
Канадский институт украинских исследований
Альбертского университета
Центр исследований истории Украины им. Петра Яцька

АКТОВЫЕ ИСТОЧНИКИ

ТОРГОВЛЯ НА УКРАИНЕ

XIV — середина XVII века

ВОЛЫНЬ И ПОДНЕПРОВЬЕ

Составители

Кравченко Владимир Николаевич
Яковенко Наталья Николаевна

Редакционная коллегия:

Н. Ф. Котляр (ответственный редактор) и др.

Киев, издательство «Наукова думка»

На украинском языке

Оформлення художника *Н. Ю. Сліпцової*
Художній редактор *С. П. Квітка*
Технічний редактор *І. А. Ратнер*
Коректори *І. В. Кривошеїна, Л. І. Семенюк, З. А. Єрохіна*

ИБ № 10538

Здано до набору 17.10.89. Підп. до друку 30.07.90. БФ 08117. Формат 70×100/16. Папір друк. № 1. Літ. гарн. Вис. друк. Фіз. друк. арк. 25,5+0,25 вкл. Ум. друк. арк. 33,48. Ум. фарбо.-відб. 33,48. Обл.-вид. арк. 35,9. Тираж 2020 прим. Зам. № 9—3393. Ціна 1 крб. 70 к.

Видавництво «Наукова думка» 252601 Київ 4, вул. Репіна, 3.

Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкига». 252057, Київ, вул. Довженка, 3.

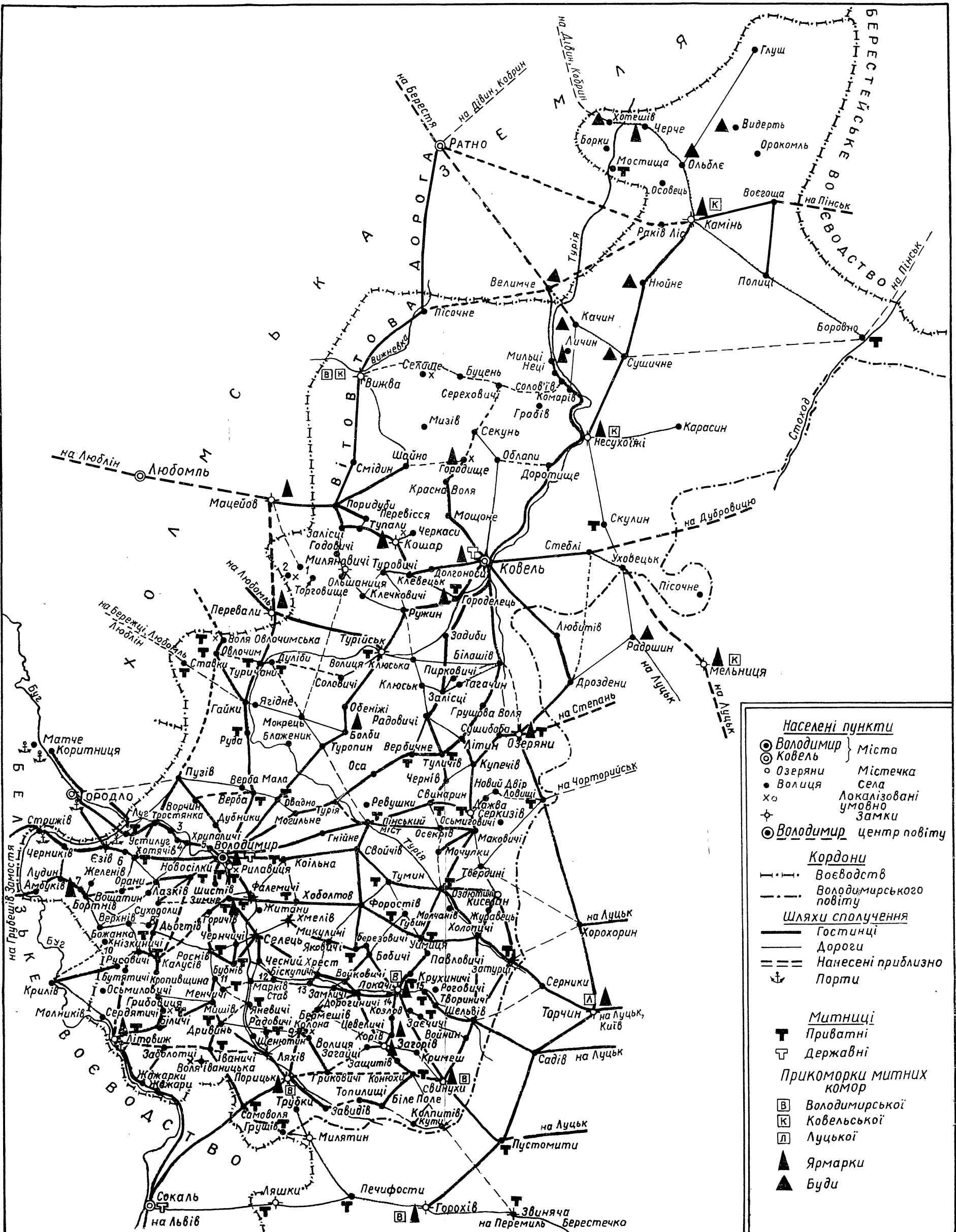
Торівля на Україні, XIV — середина XVII століття : Волинь і Наддніпрянщина / АН УРСР. Археограф. комісія та ін.; Упор. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко; Редкол.: М. Ф. Котляр (відп. ред.) та ін.— К.: Наук. думка, 1990.—408 с.
ISBN 5-12-001238-8 (в опр).: 1 крб. 70 к., 2020 прим.

Торговля на Украине, XIV — середина XVII века: Волинь и Поднепровье / Сост. В. Н. Кравченко, Н. Н. Яковенко

Документи збірника висвітлюють торговельну діяльність населення Волині й Наддніпрянщини в XIV — середині XVII ст.

Для істориків, етнографів, мовознавців, усіх, хто цікавиться минулим України. Документи збірника освітають торговельну діяльність населення Волині й Поднепровья в XIV — середині XVII в.

Для историков, этнографов, языковедов, всех, кто интересуется прошлым Украины.

Шляхи і митниці Володимирського повіту Волинського воєводства XVI — середини XVII ст.

Цифрами на карті позначені: 1. Відють. 2. Окулин. 3. П'ятидні. 4. Микулічі. 5. Федоровець. 6. Русів. 7. Рогожан. 8. Біскупичі Руські. 9. Жасковичі. 10. Янів. 11. Біскупичі Шляхетські. 12. Бужковичі. 13. Луковичі. 14. П'ятикорони. 15. Марковичі.

ТОРГІВЛЯ НА УКРАЇНІ

